TC
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE İSTANBUL'DA HAZİNE-İ HASSA TARAFINDAN İNŞA ETTİRİLMİŞ KÖŞKLER BAĞLAMINDA ÇAMLICA YUSUF İZZEDDİN EFENDİ KÖŞKÜ KORUMA SORUNLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda ÖZEN BİLGİLİ

Anabilim Dalı: Mimarlık

Restorasyon Yenileme – Koruma Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Tülay ÇOBANCAOĞLU

EKİM 2019

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE İSTANBUL'DA HAZİNE-İ HASSA TARAFINDAN İNŞA ETTİRİLMİŞ KÖŞKLER BAĞLAMINDA ÇAMLICA YUSUF İZZEDDİN EFENDİ KÖŞKÜ KORUMA SORUNLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda ÖZEN BİLGİLİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Restorasyon Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Tülay ÇOBANCAOĞLU

EKİM 2019

Seda Özen BİLGİLİ tarafından hazırlanan "SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE İSTANBUL'DA HAZİNE-İ HASSA TARAFINDAN İNŞA ETTİRİLMİŞ KÖŞKLER BAĞLAMINDA ÇAMLICA YUSUF İZZEDDİN EFENDİ KÖŞKÜ KORUMA SORUNLARI" adlı bu tezin yüksek lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Dr. Öğretim Üyesi Tülay ÇOBANCAOĞLU

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Mimarlık Anabilim Dalında

Restorasyon programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üye. Tülay Çobancaoğlu

Üye : Prof. Dr. Demet Bostan

Üye : Doç. Dr. Aras Neftçi

Üye : _____

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Aileme ve eşime,

SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE İSTANBUL'DA HAZİNE-İ HASSA TARAFINDAN İNŞA ETTİRİLMİŞ KÖŞKLER BAĞLAMINDA ÇAMLICA YUSUF İZZEDDİN EFENDİ KÖŞKÜ KORUMA SORUNLARI

ÖNSÖZ

Tez çalışması sırasında ilk büyük teşekkürü, sabrıyla tezimi tamamlamamı sağlayan sevgili Hocam Tülay Çobancaoğlu'na etmek istiyorum. Hayatımı planlamamı sağlayan ve tezimin hazırlayabilmemde yön gösterici olan Handan Hoca'ya da çok şey borçluyum.

Mimarlık ve sanat tarihi arasında kurduğu köprü ve geniş bakış açısı, yardımları nedeniyle Selman Can Hoca'ya teşekkürlerimi belirtmek isterim.

Çalışmam sırasında ettikleri yardımlar nedeniyle meslektaşlarım Derya Aktaş, Mustafa Birer, Ali Kurultay ve restoratör Hilal Altıntaş Aydın, İlkay Aydın ve Ecem Germiyenli'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışma ve emeğe, eğitime verdikleri değer nedeniyle anne, babama, çok yönlü kişiliği ve araştırmaları ile ilham olan sevgili ablam Saadet'e, yardımları nedeni ile sevgili meslektaşım ve kızkardeşim Sema'ya, eşi İstvan'a, sevgili arkadaşım Özlem'e, verdiği büyük destek nedeniyle eşim Burak'a teşekkürler ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER xi
KISALTMALAR xiii
ŞEKİL LİSTESİ sayfa xvii
1. GİRİŞ 1
1.1 Amaç 2
1.2 Kapsam ve Yöntem 2
1.3 Literatür Araştırması 3
2. SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİ MİMARLIK VE İMAR SİSTEMİ 5
2.1 Dönemin Mimarlık Anlayışı 5
2.2 19. Yüzyılda İmar Sistemi ve Ebniye Nizamnamesi 9
2.3 Hazine-i Hassa Üzerinden Saray ve Devlet Erkânına Köşk Tahsisleri 11
2.4 Sultan II. Abdülhamid Döneminde İstanbul'da İnşa Edilmiş Saray Erkânına Tahsisli Daireler, Köşkler ve Yalılar / Katalog 16
3. YUSUF İZZEDDİN EFENDİ'NİN SAHİP OLDUĞU GAYRİMENKULLER VE İKAMET ETTİĞİ KÖŞKLER 19
3.1 Yusuf İzzeddin Efendi'nin Hayatı 19
3.2 İstanbul'da Yusuf İzzeddin Efendi'nin Adına Tahsis Edilmiş Gayrimenkullerin Kayıtları 20
3.2.1 Maçka Küçük Levend çiftliği Köşkü 21
3.2.2 Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi köşkü 30
3.2.3 Feriye Sarayları Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü 31
3.2.4 Teşvikiye Yusuf İzzeddin Efendi köşkü 32
3.2.5 Hekimbaşı ve Çavuşbaşı Çiftlikleri 35
3.2.6 Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşkleri 39
4. ÇAMLICA YUSUF İZZEDDİN EFENDİ KÖŞKLERİ 41
4.1 Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerinin Tarihsel Süreçte Gelişimi 41
4.2 Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkleri ve Müştemilatları 44
4.2.1 Kaskad Köşkü – Limonluk 47
4.2.2 Ağalar Dairesi 48
4.2.3 Yaveran Dairesi 51
4.2.4 Çadır Köşkü 53
4.2.5 Harem Köşkü 57
4.2.6 Mabeyn Köşkü 59
4.2.7 Bendegân Köşkü 60
4.2.8 Su Yapıları 61
4.2.9 Samanlık ve Ahırlar 62
4.2.10 Çeşmeler 63
4.3 Yusuf İzzeddin Efendi Köşkleri İçin Yapılan Arşiv Araştırmaları 65
5. ÇAMLICA YUSUF İZZEDDİN EFENDİ MABEYN KÖŞKÜ 87
5.1 Plan Özellikleri 87
5.1.1 Zemin kat 91
5.1.2 Birinci kat 95
5.1.3 İkinci kat 99
5.2 Cepheler 103
5.2.1 Kuzeybatı (giriş) cephesi 104
5.2.2 Kuzeydoğu (sol yan) cephesi 104
5.2.3 Güneybatı (sağ yan) cephesi 104
5.2.4 Güneydoğu (arka) cephesi 105
5.3 Taşıyıcı Sistem Özellikleri 105
5.4 Yapı Elemanları ve Dekorasyon 105

5.4.1 Kapılar 105
5.4.2 Pencereler 106
5.4.3 Tavan profilleri ve tavan planları 106
5.5 Restitüsyon 107
5.5.1 Mabeyn Köşkü Restitüsyonu 107
6. ÇAMLICA YUSUF İZZEDDİN EFENDİ MABEYN KÖŞKÜ KORUMA SORUNLARI 111
6.1 Koruma Sorunları 111
6.1.1 Parselasyon ve mülkiyet sorunları 113
6.1.2 Taşıyıcı Sistem Sorunları 115
7. SONUÇ VE ÖNERİLER 117
8. KAYNAKLAR 123
EKLER 128
EK A: Envanter Fişleri 129
EK B: Yusuf İzzeddin Efendi'nin Hayatı ve Oturduğu Köşklere Dair Belgeler 167
EK C: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerine Dair Arşiv Belgeleri 183
EK D: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nün İnşaası ve Genişletilmesine Ait Osmanlıca Belgeler 213
EK E: Mabeyn – Harem ve Bengedan Köşküne ait fotoğraf albümü. 252
EK E: Mabeyn Köşküne Ait Rölöve ve Restitüsyon Çalışmaları 346

KISALTMALAR

BOA : Başbakanlık Osmanlı Arşivleri
İSAM : İslam Araştırmaları Merkezi
İSOV : İstanbul Sanayi Odası Vakfı
İBB : İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İSKİ : İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
MSGSÜ : Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
YİE : Yusuf İzzeddin Efendi
Y.T.Ü. : Yıldız Teknik Üniversitesi

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1: Sultan II. Abdülhamid Dönemi'nde Saray Erkanı İçin Hazine-i Hassa Tarafından İnşa Ettirilmiş Köşkler……..**18**

Çizelge 4.1: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkleri için düzenlenmiş özel idare vergi kayıtlarında 1933 yılında tespit edilmiş bina cinsleri…….**69**

Çizelge 4.2: Özel İdare Kaydı Zamaim ve Tenzilat Defteri kayıtlarına göre 1939-1952 yılları arasında yıkılmış yapılar…….**73**

Çizelge 6.1: Üsküdar, Kısıklı Mahallesi, 804 Ada'da bulunan parsellerin mülkiyet durumunun incelenmesi……..**113-114**

ŞEKİL LİSTESİ sayfa

Şekil 2:1: Sultan II. Abdülhamid'in hazırlatmış olduğu, Ortaköy-Kuruçeşme Sahili Yalılar Haritası, BOA PLK.p.03644 15
Şekil 3:1: Zincirlikuyu'daki harem köşkünde Yusuf İzzeddin Efendi'nin odasının, maiyetindeki İsmail Hakkı Baykal'ın anlatımı ile Aziz Faikoğlu tarafından canlandırılması (03.12.1950 tarihli Cumhuriyet Gazetesi). 20
Şekil 3:2: Küçük Levend Çiftliği Köşkü, normal kat planı (S. H. Eldem). 22
Şekil 3:3: Küçük Levend Köşkü bahçe cephesi (S. H. Eldem) 23
Şekil 3:4: Yusuf İzzeddin Efendi'ye ait Küçük Levend Çiftliği Köşkü'nün günümüzdeki durumu, wowturkey.com 23
Şekil 3:5: Yusuf İzzeddin Efendi'ye ait Küçük Levend Çiftliği Köşkü'nün günümüzdeki durumu, wowturkey.com 24
Şekil 3:6: 1880 yılında Küçük Levend Çiftliğinden çekilmiş bir fotoğraf. Arka planda Maçka silahhanesi ve karakolhanesi görülmektedir. 25
Şekil 3:7: Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şahane ile Teşvikiye cihetinde vaki' arazinin harita-i muntazamiyesidir, 1878-79 (1296 h.) (Sultan II. Abdülhamid Devri Harita ve Planlarında İstanbul s.87). 25
Şekil 3.8: Yusuf İzzeddin Efendi varislerinin, Maliye Şubesi'ne Varlık Vergisi'nden borçlarından dolayı, gayrimenkullerinin 25.09.1943 tarihli satış ilanı 27
Şekil 3:9: Cumhuriyet Devrinde İstanbul yayınında 2 numaralı Park (Cumhuriyet Devrinde İstanbul, 1949, s.122-123). 29
Şekil 3:10: Cumhuriyet Devrinde İstanbul yayınında 2 numaralı Park (Cumhuriyet Devrinde İstanbul, 1949, s.124). 29
Şekil 3.11: Küçük Çiftlik Parkında verilen bir konserin duyurulduğu, Cumhuriyet gazetesinde yayınlanmış 21.09.1949 tarihli ilan. 29
Şekil 3:12: Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi Harem Köşkü Güney Cephesi (Saraç, 2008, s.81). 30
Şekil 3:13: Feriye Sarayları alanına 1894 depremi sonrası inşa edilmiş 32
Şekil 3:14: 1924 tarihli 5 numaralı Pervititch haritasında kargir Necip Paşa Konağı ve Yusuf İzzeddin Efendi'nin inşa ettirdiği ahşap konak. 33
Şekil 3:15: Harita Genel Müdürlüğü arşivinden 1937 yılına ait, 17-620 numaralı hava fotoğrafı. 33
Şekil 3:16: Yusuf İzzeddin Efendi'nin bir dönem yaşadığı Necip paşa köşkü (Çetintaş, 2005). 34
Şekil 3:17: Necip paşa kargir konağına Yusuf İzzeddin Efendi'nin eklettiği ahşap bölük (Çetintaş, 2005). 34
Şekil 3:18: Yusuf İzzeddin Efendi'nin bir dönem yaşadığı Necip paşa kargir konağının yerindeki okul, 2019. 35
Şekil 3:19: Orman mühendislerinden Miltiyadi ve Ahmed Efendiler tarafından 16 Eylül 1879 tarihinde tamamlanmış ve Çiftlikat-ı Şahaneden Hekimbaşı çiftliğinin haritası olarak adlandırılmış harita. 36
Şekil 3:20: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Hekimbaşı Kasrı rölövesi, güney cephesi 37

Şekil 3:21: Yusuf İzzeddin Efendi'nin bir dönem yaşadığı Hekimbaşı Çiftliği'nde restorasyon sonrası bahçede bırakılmış özgün mimari öğeler (http://lcivelekoglu.blogspot.com/2014/01/istanbulun-hekimbasında-yapayalniz-bir.html) 38
Şekil 3:22: 28.5.1938 tarihinde yayınlanmış ve Büyükçamlıca tepesi ve arazisinin Maliye Hazinesi adına tescili çalışması için yayınlanmış keşfe davet ilanı 40
Şekil 4:1: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafından yararlanılarak hazırlanan vaziyet planı restitüsyonunda; Mabeyn Köşkü, Harem Köşkü ve Bendegân Köşkü dışında günümüzde yerinde olmayan Kaskat Köşkü – Limonluk, bekçi kulübesi ile 10 parseldeki ahşap köşk, 11 parseldeki Çadır Köşkü, 60 parseldeki Ağalar Dairesi, 4 parseldeki Yaveran Köşkü görülebilmektedir. 45
Şekil 4:2: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafında Mabeyn Köşkü, Harem Köşkü ve Bendegân Köşkü dışında günümüzde yerinde olmayan Kaskat Köşkü – Limonluk, bekçi kulübesi ile 10 parseldeki ahşap köşk, 11 parseldeki Çadır Köşkü, 60 parseldeki Ağalar Dairesi, 4 parseldeki Yaveran Köşkü görülebilmektedir. 46
Şekil 4:3: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafından alınan detayda Mabeyn Köşkü, Harem Köşkü ve Bendegân Köşkü dışında günümüzde yerinde olmayan Kaskat Köşkü – Limonluk, bekçi kulübesi görülebilmektedir. 48
Şekil 4:4: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden alınan 1983 tarihli Ağalar Dairesi Fotoğrafı. 49
Şekil 4:5: Ağalar Dairesi'nin (solda) güncel fotoğrafı, 2019 50
Şekil 4:6: Yaveran Dairesi (solda) ve Ağalar Dairesi'nin (sağda) Mabeyn Köşkü ile ilişkisini gösteren güncel fotoğraf, 2019 51
Şekil 4:7: Cavidan Göksoy'un, "Veliaht Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerinin XIX. Yüzyıl Türk Sanatı İçerisinde Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezinden alınmış Yaveran Köşkü (Göksoy, 1994, resim 10) 52
Şekil 4:8: Yaveran Köşkü'nün güncel fotoğrafı, 2019 52
Şekil 4:9: Yaveran Köşkü'nün güncel fotoğrafı, 2019 53
Şekil 4:10: Cavidan Göksoy'un, "Veliaht Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerinin XIX. Yüzyıl Türk Sanatı İçerisinde Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezinde, Av köşkü olarak tanımlanan Çadır Köşkü (Göksoy, 1994, plan 19). 54
Şekil 4:11: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Çadır Köşkü fotoğrafı. 55
Şekil 4:12: Çadır Köşkü'nün güncel fotoğrafı. 55
Şekil 4:13: Çadır Köşkü'nün güncel fotoğrafı, giriş kısmına muhdes tente eklenmiştir, 2019. 55
Şekil 4:14: Çadır Köşkü'nün güncel fotoğrafı, giriş kısmına muhdes tente eklenmiştir, 2019. 56
Şekil 4:15: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafından Çadır Köşkü'ne dair detay 56
Şekil 4:16: Çadır Köşkü'nün güncel fotoğrafı, giriş kısmına muhdes tente eklenmiştir, 2019. 57
Şekil 4:17: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan fotoğrafta Mabeyn ve Harem köşkünü birbirine bağlayan kapalı geçiş görülmektedir. 58
Şekil 4:18: Mabeyn ve Harem köşkünü birbirine bağlayan kapalı geçişin günümüzdeki durumu görülmektedir. 58
Şekil 4:19: Çamlıca Ahmet Ratip Paşa Köşkü ve Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşklerinden harem köşkü hamamlarının küvetleri 59
Şekil 4:20: Çamlıca suyunun merkezi olan Yusuf İzzeddin Efendi köşkü bahçesinde, kargir depo ve sarnıç 62
Şekil 4.21: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Ahır ve Samanlık fotoğrafı. 63
Şekil 4:22: Benlizâde Ahmet Raşid Efendi ve Meryem Kadın çeşmeleri 64
Şekil 4:23: Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn Köşkü ve Tiryal Hatun Çeşmesi, 2019 64

Şekil 4:24: Tiryal Hatun Çeşmesi, 2019 65
Şekil 4:25: Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 11 kapı numaralı ahşap gazinonun yıkılmasına ve 11 kapı numaralı ahşap büfenin yeniden inşasına dair 1939 tarihli kayıt..... 70
Şekil 4:26: Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 16/2 kapı numaralı ahşap ahırın ve 18/4 ahşap mandranın yıkılmasına ve 18/7 numaralı ahşap eve ilave yapılmasına dair 1940 tarihli kayıt. 70
Şekil 4:27: Özel İdare Kaydı Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 24 kapı numaralı ahşap köşkün bahçesine 2 odalı bir ev, 1 odalı bir ev ile 2 ahır inşasına dair 1948 tarihli kayıt. 71
Şekil 4:28: Özel İdare Kaydı Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 16/7 kapı numaralı samanlığın yıkılmasına dair 1952 tarihli kayıt. 71
Şekil 4:29: Özel İdare Kaydı Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 7/1 kapı numaralı ahırın yıkılmasına dair 1952 tarihli kayıt. 72
Şekil 4:30: Özel İdare Kaydı Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 18/5 kapı numaralı ahşap evin ve 18/2 kapı numaralı ahşap kiralık ikametgâhın yıkılmasına dair 1952 tarihli kayıt. . 72
Şekil 4:31: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafı. 74
Şekil 4:32: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Çamlıca Yusuf İzzeddin köşkü rölövesi, zemin kat planı. 74
Şekil 4:33: Atatürk Kitaplığı arşivinden 1/25.000 ölçekli Osmanlıca harita, Erkan-ı Harbiye-i Umumiyye matbaası, 1910-1911 (1328 h.)..... 75
Şekil 4:34: Atatürk Kitaplığı arşivinden 1/25.000 ölçekli Osmanlıca harita, Erkan-ı Harbiye-i Umumiyye matbaası, 1910-1911 (1328 h.)..... 75
Şekil 4:35: Atatürk Kitaplığı arşivinden 29.05.1933 tarihine ait bir tamir evrakı..... 76
Şekil 4:36: Üsküdar Tapu Sicil Muhafızlığı tarafından 2.9.1938 tarihinde verilen ilan. 81
Şekil 4:37: Cumhuriyet Gazetesinde yayınlamış 23.10.1964 tarihine ait satış ilanı. 81
Şekil 4:38: Salt Araştırma Merkezi arşivinden bir fotoğraf, Mabeyn Köşkü önünde Nadir Ağa. 84
Şekil 5:1: Sedat Hakkı Eldem'in Türk Evi Plan Tipleri adlı kitabından, Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşküne ait ikinci kat planı, 1954, s.162, İstanbul. 89
Şekil 5:2: Mabeyn Köşkü ikinci kat planlarının çeşitli kaynaklara göre kıyaslanması..... 90
Şekil 5:3: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşküne ait zemin kat plan rölövesi, 2018, Özen Mimarlık arşivi..... 92
Şekil 5:4: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşküne ait birinci kat plan rölövesi, 2018, Özen Mimarlık arşivi..... 95
Şekil 5:5: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşküne ait ikinci kat plan rölövesi, 2018, Özen Mimarlık arşivi..... 99
Şekil 5:6: İzzet Keribar'a ait fotoğrafta rüzgârlık ve giriş bölümünün özgün durumu görülmektedir. 108
Şekil 0.1: Yıldız Sarayı'nda Çukursaray Kargir Köşkü envanter fişi..... 130
Şekil 0.2: Yıldız Sarayı'nda Efendiler (Damatlar) Dairesi Envanter fişi. 131
Şekil 0.3: Yıldız Sarayı'nda Burhaneddin Efendi Köşkü Envanter fişi. 132
Şekil 0.4: Yıldız Sarayı'nda Ahmed Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 133
Şekil 0.5: Yıldız Sarayı'nda Mehmed Selim Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 134
Şekil 0.6: Yıldız Sarayı'nda İbrahim Tevfik Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 135
Şekil 0.7: Yıldız Sarayı'nda Abdülkadir Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 136
Şekil 0.8: Yıldız Sarayı'nda Burhaneddin Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 137
Şekil 0.9: Yıldız Sarayı'nda Sünnet (Altıncı Deprem) Köşkü Envanter fişi. 138
Şekil 0.10: Dolmabahçe Sarayı'nda Reşad Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi..... 139
Şekil 0.11: Dolmabahçe Sarayı'nda Kemaleddin Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi... 140
Şekil 0.12: Mercan Sarayı'nda Saliha Sultan (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 141
Şekil 0.13: Mercan Sarayı'nda Nazime Sultan (Deprem) Köşkü Envanter fişi.. 142
Şekil 0.14: Yeniköy Burhanettin Efendi Yalısı Envanter fişi..... 143
Şekil 0.15: Feriye Sarayı'nda Vahdeddin (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 144
Şekil 0.16: Feriye Sarayı'nda Seyfeddin (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 145

Şekil 0.17: Feriye Sarayı'nda Şevket (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 146
Şekil 0.18: Feriye Sarayı'nda Abdülmecid Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 147
Şekil 0.19: Feriye Sarayı'nda Yusuf İzzeddin Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 148
Şekil 0.20: Feriye Sarayı'nda Süleyman Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi. 149
Şekil 0.21: Feriye Sarayı'nda Şaheste Hanım (Deprem) Köşkleri Envanter fişi. 150
Şekil 0.22: Çengelköy Vahdettin Efendi Stcherbakoff'un Kurduğu Deprem Köşkü'ne ait Envanter fişi. 151
Şekil 0.23: Çengelköy Vahdettin Efendi Kuleli Köşkü Envanter fişi. 152
Şekil 0.24: Kuruçeşme Zekiye Sultan Sahilhanesi Envanter fişi. 153
Şekil 0.25: Bağlarbaşı Abdülmecid Efendi Köşkü Envanter fişi. 154
Şekil 0.26: Maçka Küçük Levend Çiftliği Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü Envanter fişi. 155
Şekil 0.27: Teşvikiye Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü Envanter fişi 156
Şekil 0.28: Zincirlikuyu Kasrı'nda Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn Köşkü Envanter fişi... 157
Şekil 0.29: Zincirlikuyu Kasrı'nda Yusuf İzzeddin Efendi Harem Köşkü Envanter fişi..... 158
Şekil 0.30: Zincirlikuyu Kasrı'nda Yusuf İzzeddin Efendi Bendegân Köşkü Envanter fişi 159
Şekil 0.31: Hekimbaşı Kasrı (Kuleli Köşk) Envanter fişi. 160
Şekil 0.32: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn Köşkü Envanter fişi. 161
Şekil 0.33: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Bendegân Köşkü Envanter fişi 162
Şekil 0.34: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Ağalar Dairesi Envanter fişi. 163
Şekil 0.35: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Yaveran Dairesi Envanter fişi. 164
Şekil 0.36: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Çadır Köşkü (Av Köşkü) Envanter fişi. 165
Şekil 0.37: Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölüm raporu, BOA. İ.DUİT 190/24 168
Şekil 0.38: Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölüm raporu, BOA. İ.DUİT 190/24 169
Şekil 0.39: Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölüm raporu, BOA. İ.DUİT 190/24 171
Şekil 0.40: Leman Hanım'ın 31 Ekim 1946 tarihinde Avukat Anderya Karakiriş'e verdiği vekâletname, Atatürk Kitaplığı arşivi, Bel_Mtf_000263 172
Şekil 0.41: Leman Hanım'ın 31 Ekim 1946 tarihinde Avukat Anderya Karakiriş'e verdiği vekâletname, Atatürk Kitaplığı arşivi, Bel_Mtf_000263 173
Şekil 0.42: Küçük Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şâhane ile Teşvikiye cihetinde vâki' arazinin harita-i muntazamiyesidir, 1878-79 (1296 h.) 174
Şekil 0.43: Cumhuriyet Gazetesinde 14.06.1931 tarihinde yayınlanan, Küçük Levend Çiftliği'nde şehir stadyumu planlanmasına dair haber. 175
Şekil 0.44: Cumhuriyet Gazetesinde 10.06.1936 tarihinde yayınlanan, Küçük Levend Çiftliği'nde şehir stadyumu planlanmasına dair haber. 175
Şekil 0.45: Yusuf İzzeddin Efendi varislerinin, Maliye Şubesi'ne Varlık Vergisi'nden borçlarından dolayı, gayrimenkullerinin 27.10.1943 tarihli satış ilanı. 176
Şekil 0.46: Yusuf İzzeddin Efendi varislerinin, Maliye Şubesi'ne Varlık Vergisi'nden borçlarından dolayı, gayrimenkullerinin 28.10.1943 tarihli satış ilanı. 176
Şekil 0.47: Yusuf İzzeddin Efendi varislerinin, Maliye Şubesi'ne Varlık Vergisi'nden borçlarından dolayı, gayrimenkullerinin 31.10.1943 tarihli satış ilanı. 177
Şekil 0.48: Yusuf İzzeddin Efendi varislerinin, Maliye Şubesi'ne Varlık Vergisi'nden borçlarından dolayı, gayrimenkullerinin 31.10.1943 tarihli satış ilanı. 178
Şekil 0.49: Cumhuriyet gazetesinde, 30.10.1943 tarihinde yayınlanan Küçük Çiftlik parkı satış haberi. 179
Şekil 0.50: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi köşkü rölövesi, birinci kat planı. 179
Şekil 0.51: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi köşkü rölövesi, ön cephe. 180
Şekil 0.52: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Hekimbaşı Kasrı rölövesi, zemin kat planı. 180
Şekil 0.53: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Hekimbaşı Kasrı rölövesi, kuzey cephesi. 181
Şekil 0.54: Cumhuriyet Gazetesinde 24.11.1931 tarihinde yayınlanmış "Hekimbaşı Çiftliği" üst başlıklı "Eski bir şehzadenin veresesi dava açtı" altbaşlıklı haber. 182

Şekil 0.55: Cumhuriyet Gazetesinde 05.08.1978 tarihinde yayınlanmış "Bir türlü mafia İstanbul'un yazgısına egemen" başlıklı haber. 182
Şekil 0.56: Üsküdar Kadastro Müdürlüğü arşivinden alınmış eski Kadastral pafta. 184
Şekil 0.57: Üsküdar Kadastro Müdürlüğü arşivinden alınmış tarihsiz Tasarruf krokisi. 185
Şekil 0.58: Üsküdar Kadastro Müdürlüğü arşivinden alınmış, 9 parselin ifraz belgesi çizimi. 186
Şekil 0.59: Üsküdar Kadastro Müdürlüğü arşivinden alınmış, 9 parselin ifraz belgesi tablo ve hesapları. 187
Şekil 0.60: 20.08.1933 tarihli, 7, 7/1, 7/2, 9 kapı numaralı Gazoz fabrikası, ahır ve kiralık ikamete ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası. 188
Şekil 0.61: 20.08.1933 tarihli, 11 kapı numaralı Gazino Köşke ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası..... 188
Şekil 0.62: 20.08.1933 tarihli, 16 ve 16/1 kapı numaralı, kiralık ikametgâh ve ahıra ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası. 189
Şekil 0.63: 21.08.1933 tarihli, 16/2, 16/3, 16/4 kapı numaralı, kiralık ikametgâh ve ahıra ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası. 189
Şekil 0.64: 21.08.1933 tarihli, 16/5 ve 16/6 kapı numaralı kargir samanlıklara ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları..... 190
Şekil 0.65: 21.08.1933 tarihli, 18 kapı numaralı kiralık ikametgâha ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları. 190
Şekil 0.66: 21.08.1933 tarihli, 18/1 ve 18/2 kapı numaralı kiralık ikametgâhlara ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları. 191
Şekil 0.67: 21.08.1933 tarihli, 18/3, 18/4 ve 18/5 kapı numaralı, kiralık ikametgâh, mandıra ve kiralık köşke ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları. 191
Şekil 0.68: 21.08.1933 tarihli, 18/6, 18/7 ve 18/8 kapı numaralı kiralık ikametgâhlara ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları. 192
Şekil 0.69: 21.08.1933 tarihli, 22/1 kapı numaralı kargir depoya ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları. 192
Şekil 0.70 ve Şekil 0.71 : 1933 tarihli, 24 kapı numaralı, harem köşkü, mabeyn köşkü, kaskat köşkü, limonluk, beyaz köşk, ahşap köşkten oluşan kiralık ikametgâha ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları. 193
Şekil 0.72 ve Şekil 0.73 : 1933 tarihli, 24 kapı numaralı, harem köşkü, mabeyn köşkü, kaskat köşkü, limonluk, beyaz köşk, ahşap köşkten oluşan kiralık ikametgâha ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları. 194
Şekil 0.74 : 1933 tarihli, 24 kapı numaralı, harem köşkü, mabeyn köşkü, kaskat köşkü, limonluk, beyaz köşk, ahşap köşkten oluşan kiralık ikametgâha ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları. 195
Şekil 0.75: 22.08.1933 tarihli, 24/1 kapı numaralı ahşap nöbet kulübesine ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları..... 196
Şekil 0.76: 22.08.1933 tarihli, 24/2 kargir çeşmeye ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları. 196
Şekil 0.77: 1942 yılına ait 60 – 810 numaralı hava fotoğrafı. 197
Şekil 0.78: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafı. 197
Şekil 0.79: 1963 yılına ait 1406 – 196 numaralı hava fotoğrafı. 198
Şekil 0.80: 1966 yılına ait 1739 – 772 numaralı hava fotoğrafı. 198
Şekil 0.81: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Çamlıca Yusuf İzzeddin köşkü rölövesi, birinci kat planı. 199
Şekil 0.82: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Çamlıca Yusuf İzzeddin köşkü rölövesi, ikinci kat planı. 199
Şekil 0.83: Mabeyn köşkünün 1933 – 1948 yılları arasında çekilmiş iç mekân fotoğrafı, Salt Araştırma Koleksiyonu 200
Şekil 0.84: Mabeyn köşkünün 1933 – 1948 yılları arasında çekilmiş iç mekân fotoğrafı, Salt Araştırma Koleksiyonu 200

Şekil 0.85: Mabeyn köşkünün 1933 – 1948 yılları arasında çekilmiş ön cephe fotoğrafı, Salt Araştırma Koleksiyonu 201
Şekil 0.86: Mabeyn köşkünün 1933 – 1948 yılları arasında çekilmiş ön cephe fotoğrafı, Salt Araştırma Koleksiyonu 201
Şekil 0.87: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn köşkü zemin kat planı, Salt Araştırma Koleksiyonu 202
Şekil 0.88: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn köşkü birinci kat planı, Salt Araştırma Koleksiyonu 202
Şekil 0.89: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden alınan Ağalar Dairesi Fotoğrafı. 203
Şekil 0.90: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden alınan Ağalar Dairesi Fotoğrafı. 203
Şekil 0.91: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden Yusuf İzzeddin Köşkü Ağalar Dairesi alt kat planı. 204
Şekil 0.92: 804 ada 11 parselde yer alan İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden Yusuf İzzeddin Köşkü Ağalar Dairesi üst kat planı. 204
Şekil 0.93: 804 ada 11 parselde yer alan Çadır Köşkü'ne ait, İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan fotoğraflar 205
Şekil 0.94: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı. 206
Şekil 0.95: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı. 207
Şekil 0.96: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı. 208
Şekil 0.97: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı. 208
Şekil 0.98: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü ve Harem Köşkü arasındaki köprülü bağlantıya ait fotoğrafı. 209
Şekil 0.99: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı. 209
Şekil 0.100: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı. 210
Şekil 0.101: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı. 210
Şekil 0.102: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı. 211
Şekil 0.103: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı. 211
Şekil 0.104: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı. 212
Şekil 0.105: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nde İnşa Olunan Birimler (BOA. HH. 65/46). 214
Şekil 0.106: Günümüz Türkçesi ile Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nde İnşa Olunan Birimler (BOA. HH. 65/46). 215
Şekil 0.107: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nde Yapılması Planlanan Tezyinat (BOA. HH. 67/41). 216
Şekil 0.108: Günümüz Türkçesi ile Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nde Yapılması Planlanan Tezyinat (BOA. HH. 67/41) 217
Şekil 0.109: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü Tefrişatı (BOA. Y.PRK. HH. 20/8). . 218
Şekil 0.110: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü Tefrişatı (BOA. Y.PRK. HH. 20/8). . 218
Şekil 0.111: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü Tefrişatı (BOA. Y.PRK. HH. 20/8). . 223
Şekil 0.112: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Birimleri (BOA. Y.PRK. HH. 16/21-2). 224

Şekil 0.113: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Birimleri (BOA. Y.PRK. HH. 16/21-2). 225
Şekil 0.114: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü İçin Kıymet Takdiri (BOA. Y.PRK. HH. 16/21-1). 226
Şekil 0.115: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü İçin Kıymet Takdiri (BOA. Y.PRK. HH. 16/21-1). 227
Şekil 0.116: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü İçin Kıymet Takdiri (BOA. Y.PRK. HH. 16/21-1). 228
Şekil 0.117: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Yusuf İzzeddin Efendi'ye verilmesi (BOA. ML. EEM. 117/20). 229
Şekil 0.118: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Yusuf İzzeddin Efendi'ye verilmesi (BOA. ML. EEM. 117/20). 230
Şekil 0.119: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Ödeme Planı (BOA. ML. EEM. 121/42). 231
Şekil 0.120: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Ödeme Planı (BOA. ML. EEM. 121/42). 232
Şekil 0.121: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Varislerinden Alınan Köşkün Bağı Etrafına Duvar İnşası (BOA. Y. MTV. 176/119). 233
Şekil 0.122: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Varislerinden Alınan Köşkün Bağı Etrafına Duvar İnşası (BOA. Y. MTV. 176/119). 234
Şekil 0.123: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü Üzerinde Varislerin Hak İddiası. 235
Şekil 0.124: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü Üzerinde Varislerin Hak İddiası. 236
Şekil 0.125: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü Üzerinde Varislerin Hak İddia Edip Dava Açmaları. 237
Şekil 0.126: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü Üzerinde Varislerin Hak İddia Edip Dava Açmaları. 238
Şekil 0.127: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü Üzerinde Varislerin Hak İddia Edip Dava Açmaları. 240
Şekil 0.128: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 7 Kasım 1919 tarihli mektubu. 240
Şekil 0.129: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 1 Nisan 1922 tarihli mektubu. 241
Şekil 0.130: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 22 Mayıs 1922 tarihli mektubu 241
Şekil 0.131: İsam arşivi, Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, 01.01.1923 tarihli Nazikeda Hanım ve Tevfik Bey arasındaki sözleşme metni 242
Şekil 0.132: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 30 Haziran 1923 tarihli mektubu 242
Şekil 0.133: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 30 Haziran 1923 tarihli mektubu 242
Şekil 0.134: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 27 Ağustos 1924 tarihli mektubu. 242
Şekil 0.135: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 28 Ekim 1924 tarihli mektubu. 243
Şekil 0.136: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 19 Aralık 1924 tarihli mektubu. 243
Şekil 0.137: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Hasan Hayri Bey'in Tevfik Bey'e 3 Şubat 1925 tarihli mektubu. 243
Şekil 0.138: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 15 Şubat 1925 tarihli mektubu. 244
Şekil 0.139: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın Hasan Hayri Bey'e mektubu ve buna dair Hasan Hayri Bey'in Tevfik Bey'e 15 Temmuz 1925 tarihli mektubu. 244

Şekil 0.140: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Nizameddin Efendi'nin Tevfik Bey'e 25 Temmuz 1925 tarihli mektubu..... 244
Şekil 0.141: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 20 Mayıs 1928 tarihli mektubu. 245
Şekil 0.142: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 24 Ağustos 1928 tarihli mektubu. 245
Şekil 0.143: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 20 Mayıs 1929 tarihli mektubu. 245
Şekil 0.144: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 31Mayıs 1929 tarihli mektubu. 245
Şekil 0.145: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 5 Aralık 1929 tarihli mektubu. 246
Şekil 0.146: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 1 Ocak 1930 tarihli mektubu. 246
Şekil 0.147: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 13 Şubat 1930 tarihli mektubu. 246
Şekil 0.148: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 1 Şubat 1931 tarihli mektubu. 247
Şekil 0.149: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 1 Mart 1931 tarihli mektubu. 247
Şekil 0.150: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 25 Eylül 1931 tarihli mektubu. 247
Şekil 0.151: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 22 Ağustos 1933 tarihli mektubu. 247
Şekil 0.152: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 11 Şubat 1940 tarihli mektubu. 248
Şekil 0.153: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 23 Ağustos 1940 tarihli mektubu. 248
Şekil 0.154: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 25 Eylül / 20 Kasım 1940 tarihli mektubu. 248
Şekil 0.155: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 1 Mart 1944 tarihli mektubu. 249
Şekil 0.156: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 8 Ekim 1946 tarihli mektubu. 249
Şekil 0.157: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 9 Şubat 1947 tarihli mektubu. 249
Şekil 0.158: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 26 Mart 1947 tarihli mektubu. 249
Şekil 0.159: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 9 Temmuz 1947 tarihli mektubu. 250
Şekil 0.160: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 12 Eylül 1947 tarihli mektubu. 250
Şekil 0.161: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 15 Ekim 1947 tarihli mektubu. 250
Şekil 0.162: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 6 Şubat 1948 tarihli mektubu. 250
Şekil 0.163: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 4 Haziran 1948 tarihli mektubu. 251
Şekil 0.164: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 16 Kasım 1949 tarihli mektubu. 251
Şekil 0.165: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 22 Kasım 1949 tarihli mektubu. 251
Şekil 0.166: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Sarayı Havadan Görünüm – 1..... 253
Şekil 0.167: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Sarayı Havadan Görünüm – 2..... 254

Şekil 0.168: Mabeyn Köşkü ön cephe. 254
Şekil 0.169: Mabeyn Köşkü sağ yan cephe. 255
Şekil 0.170: Mabeyn Köşkü sol yan cephe. 255
Şekil 0.171: Mabeyn Köşkü arka cephe. 255
Şekil 0.172: Z01 mekânı genel görünüm-1 256
Şekil 0.173: Z01 mekânı genel görünüm-2. 256
Şekil 0.174: Z01 mekânı tavan profili. 257
Şekil 0.175: Z02 mekânı genel görünüm. 257
Şekil 0.176: Z02 mekânı tavan profili. 258
Şekil 0.177: Z03 mekânı genel görünüm - 1 258
Şekil 0.178: Z03 mekânı genel görünüm - 2 259
Şekil 0.179: Z03 mekânı tavan profili. 259
Şekil 0.180: Z04 mekânı genel görünüm. 260
Şekil 0.181: Z04 mekânı tavan profili. 260
Şekil 0.182: Z05 mekânı genel görünüm. 261
Şekil 0.183: Z05 mekânı tavan profili. 261
Şekil 0.184: Z06 mekânı genel görünüm. 262
Şekil 0.185: Z07 mekânı genel görünüm - 1. 262
Şekil 0.186: Z07 mekânı genel görünüm - 2. 263
Şekil 0.187: Z08 mekânı genel görünüm - 1. 263
Şekil 0.188: Z08 mekânı genel görünüm - 2. 264
Şekil 0.189: Z08 mekânı genel görünüm - 3. 264
Şekil 0.190: Z09 mekânı genel görünüm - 1. 265
Şekil 0.191: Z09 mekânı genel görünüm - 2. 265
Şekil 0.192: Z10 mekânı genel görünüm - 1. 266
Şekil 0.193: Z10 mekânı genel görünüm - 2. 266
Şekil 0.194: Z10 mekânı tavan profili. 267
Şekil 0.195: Z11 mekânı genel görünüm. 267
Şekil 0.196: Z12 mekânı genel görünüm. 268
Şekil 0.197: Z12 mekânı tavan profili. 268
Şekil 0.198: Z13 mekânı genel görünüm. 269
Şekil 0.199: Z13 mekânı tavanı. 269
Şekil 0.200: Z14 mekânı genel görünüm. 270
Şekil 0.201: Z14 mekânı tavan profili. 270
Şekil 0.202: 101A mekânı genel görünüm - 1. 271
Şekil 0.203: 101A mekânı genel görünüm - 2. 271
Şekil 0.204: 101A mekânı tavanı. 272
Şekil 0.205: 101A mekânı tavan profili. 272
Şekil 0.206: 101B mekânı genel görünüm - 1. 273
Şekil 0.207: 101B mekânı genel görünüm - 2. 273
Şekil 0.208: 101B mekânı tavan profili. 274
Şekil 0.209: 102 mekânı genel görünüm. 274
Şekil 0.210: 102 mekânı tavanı. 275
Şekil 0.211: 103 mekânı genel görünüm - 1. 275
Şekil 0.212: 103 mekânı genel görünüm - 2. 276
Şekil 0.213: 103 mekânı tavan profili. 276
Şekil 0.214: 104 mekânı genel görünüm. 277
Şekil 0.215: 104 mekânı tavan profili. 277
Şekil 0.216: 105 mekânı genel görünüm - 1. 278
Şekil 0.217: 105 mekânı genel görünüm - 2. 278
Şekil 0.218: 105 mekânı tavan profili. 279
Şekil 0.219: 106 - 107 mekânı genel görünüm - 1. 279
Şekil 0.220: 106 -107 mekânı genel görünüm - 2. 280
Şekil 0.221: 108 mekânı genel görünüm. 280

Şekil 0.222: 108 mekânı tavan profili. 281
Şekil 0.223: 109 mekânı genel görünüm. 281
Şekil 0.224: 110 mekânı genel görünüm - 1. 282
Şekil 0.225: 110 mekânı genel görünüm - 2. 282
Şekil 0.226: 110 mekânı tavan profili. 283
Şekil 0.227: 111 mekânı genel görünüm. 283
Şekil 0.228: 112 mekânı genel görünüm. 284
Şekil 0.229: 112 mekânı tavan profili. 284
Şekil 0.230: 113 mekânı genel görünüm. 285
Şekil 0.231: 113 mekânı tavan profili. 285
Şekil 0.232: 201 mekânı genel görünüm - 1. 286
Şekil 0.233: 202 mekânı genel görünüm - 2. 286
Şekil 0.234: 201 mekânı tavan profili. 287
Şekil 0.235: 202 mekânı genel görünüm - 1. 287
Şekil 0.236: 202 mekânı genel görünüm - 2. 288
Şekil 0.237: 203 mekânı genel görünüm - 1. 288
Şekil 0.238: 203 mekânı genel görünüm - 2. 289
Şekil 0.239: 203 mekânı tavan profili. 289
Şekil 0.240: 205 mekânı genel görünüm - 1. 290
Şekil 0.241: 205 mekânı genel görünüm - 2. 290
Şekil 0.242: 205 mekânı tavan profili. 291
Şekil 0.243: 206 mekânı genel görünüm. 291
Şekil 0.244: 206 mekânı tavanı. 292
Şekil 0.245: 207 mekânı genel görünüm - 1. 292
Şekil 0.246: 207 mekânı genel görünüm - 2. 293
Şekil 0.247: 207 mekânı tavanı. 293
Şekil 0.248: 207 mekânı tavan profili. 294
Şekil 0.249: 208 mekânı genel görünüm - 1. 294
Şekil 0.250: 208 mekânı genel görünüm - 2. 295
Şekil 0.251: 208 mekânı tavan profili. 295
Şekil 0.252: 209 mekânı genel görünüm - 1. 296
Şekil 0.253: 209 mekânı genel görünüm - 2. 296
Şekil 0.254: 209 mekânı tavanı. 297
Şekil 0.255: 209 mekânı tavan profili. 297
Şekil 0.256: 210 mekânı genel görünüm - 1. 298
Şekil 0.257: 210 mekânı genel görünüm - 2. 298
Şekil 0.258: 210 mekânı tavanı. 299
Şekil 0.259: 210 mekânı tavan profili. 299
Şekil 0.260: 211 mekânı genel görünüm. 300
Şekil 0.261: 211 mekânı tavan profili. 300
Şekil 0.262: 212 mekânı genel görünüm. 301
Şekil 0.263: 212 mekânı tavan profili. 301
Şekil 0.264: 213 mekânı genel görünüm. 302
Şekil 0.265: 213 mekânı tavan profili. 302
Şekil 0.266: 214 mekânı genel görünüm - 1. 303
Şekil 0.267: 214 mekânı genel görünüm - 2. 303
Şekil 0.268: 214 mekânı genel görünüm - 3. 304
Şekil 0.269: 214 mekânı genel görünüm - 4. 304
Şekil 0.270: 214 mekânı tavan profili. 305
Şekil 0.271: 215 mekânı genel görünüm - 1. 305
Şekil 0.272: 215 mekânı genel görünüm - 2. 306
Şekil 0.273: 215 mekânı tavan profili. 306
Şekil 0.274: Harem Köşkü ön cephe. 307
Şekil 0.275: Harem Köşkü sağ yan cephe. 307

Şekil 0.276: Harem Köşkü sol yan cephe. 308
Şekil 0.277: B01 mekânı genel görünüm. 308
Şekil 0.278: Z01 mekânı genel görünüm - 1. 309
Şekil 0.279: Z01 mekânı genel görünüm - 2. 309
Şekil 0.280: A01 mekânı genel görünüm. 310
Şekil 0.281: A02 mekânı genel görünüm. 310
Şekil 0.282: 101 mekânı genel görünüm. 311
Şekil 0.283: 102 mekânı genel görünüm. 311
Şekil 0.284: 102 mekânı tavan profili. 312
Şekil 0.285: 103 mekânı genel görünüm. 312
Şekil 0.286: 103 mekânı tavanı. 313
Şekil 0.287: 104 mekânı genel görünüm - 1. 313
Şekil 0.288: 104 mekânı genel görünüm - 2. 314
Şekil 0.289: 104 mekânı tavanı. 314
Şekil 0.290: 104 mekânı tavan profili. 315
Şekil 0.291: 105 mekânı genel görünüm. 315
Şekil 0.292: 105 mekânı tavanı. 316
Şekil 0.293: 105 mekânı tavan profili. 316
Şekil 0.294: 106 mekânı genel görünüm - 1. 317
Şekil 0.295: 106 mekânı genel görünüm - 2. 317
Şekil 0.296: 106 mekânı tavanı. 318
Şekil 0.297: 107 mekânı genel görünüm - 1. 318
Şekil 0.298: 107 mekânı genel görünüm - 2. 319
Şekil 0.299: 107 mekânı genel görünüm - 3. 319
Şekil 0.300: 107 mekânı tavanı. 320
Şekil 0.301: 107 mekânı tavan profili. 320
Şekil 0.302: 108 mekânı genel görünüm - 1. 321
Şekil 0.303: 108 mekânı genel görünüm - 2. 321
Şekil 0.304: 108 mekânı genel görünüm - 3. 322
Şekil 0.305: 108 mekânı tavanı. 322
Şekil 0.306: 108 mekânı tavan profili. 323
Şekil 0.307: 109 mekânı genel görünüm. 323
Şekil 0.308: 109 mekânı tavanı. 324
Şekil 0.309: 110 mekânı genel görünüm - 1. 324
Şekil 0.310: 110 mekânı genel görünüm - 2. 325
Şekil 0.311: 110 mekânı tavanı. 325
Şekil 0.312: 111 mekânı genel görünüm - 1. 326
Şekil 0.313: 111 mekânı genel görünüm - 2. 326
Şekil 0.314: 111 mekânı tavanı. 327
Şekil 0.315: 112 mekânı genel görünüm. 327
Şekil 0.316: 112 mekânı tavanı. 328
Şekil 0.317: 113 mekânı genel görünüm - 1. 328
Şekil 0.318: 113 mekânı genel görünüm - 2. 329
Şekil 0.319: 113 mekânı tavanı. 329
Şekil 0.320: 114 mekânı genel görünüm. 330
Şekil 0.321: 114 mekânı tavanı. 330
Şekil 0.322: 115 mekânı genel görünüm. 331
Şekil 0.323: 115 mekânı tavanı. 331
Şekil 0.324: 116 mekânı genel görünüm. 332
Şekil 0.325: 116 mekânı tavan profili. 332
Şekil 0.326: 117 mekânı genel görünüm. 333
Şekil 0.327: 117 mekânı tavanı. 333
Şekil 0.328: Bendegân Köşkü ön cephe. 334
Şekil 0.329: Bendegân Köşkü sağ yan cephe. 334

Şekil 0.330: Bendegân Köşkü sol yan cephe. 335
Şekil 0.331: Bendegân Köşkü arka cephe. 335
Şekil 0.332: B01 mekânı genel görünüm. 336
Şekil 0.333: B02 mekânı genel görünüm. 336
Şekil 0.334: B03 mekânı genel görünüm - 1. 337
Şekil 0.335: B03 mekânı genel görünüm - 2. 337
Şekil 0.336: B04 mekânı genel görünüm. 338
Şekil 0.337: B05 mekânı genel görünüm. 338
Şekil 0.338: B06 mekânı genel görünüm - 1. 339
Şekil 0.339: B06 mekânı genel görünüm - 2. 339
Şekil 0.340: B07 mekânı genel görünüm - 1. 340
Şekil 0.341: B07 mekânı genel görünüm - 2. 340
Şekil 0.342: Z07 mekânı genel görünüm - 1. 341
Şekil 0.343: Z07 mekânı genel görünüm - 2. 341
Şekil 0.344: Z07 mekânı genel görünüm - 3. 342
Şekil 0.345: Z03 mekânı genel görünüm. 342
Şekil 0.346: Z04 mekânı genel görünüm. 343
Şekil 0.347: Z05 mekânı genel görünüm. 343
Şekil 0.348: Z06 mekânı genel görünüm. 344
Şekil 0.349: Z07 mekânı genel görünüm. 344
Şekil 0.350: 101 mekânı genel görünüm - 1. 345
Şekil 0.351: 101 mekânı genel görünüm - 2. 345
Şekil 0.352: 101 mekânı genel görünüm - 3 346
Şekil 0.353: 101 mekânı genel görünüm - 4. 346
Şekil 0.354: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Zemin Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018 347
Şekil 0.355: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018 348
Şekil 0.356: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018 349
Şekil 0.357: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Çatı Katı Planı, Özen Mimarlık, 2018 350
Şekil 0.358: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Zemin Kat Tavan Planı, Özen Mimarlık, 2018 351
Şekil 0.359: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat Tavan Planı, Özen Mimarlık, 2018 352
Şekil 0.360: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat Tavan Planı, Özen Mimarlık, 2018 353
Şekil 0.361: Mabeyn Köşkü Rölövesi, A-A ve B-B Kesiti, Özen Mimarlık, 2018 354
Şekil 0.362: Mabeyn Köşkü Rölövesi, C-C ve D-D Kesiti, Özen Mimarlık, 2018 355
Şekil 0.363: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Güneybatı ve Kuzeydoğu Cephesi, Özen Mimarlık, 2018 356
Şekil 0.364: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Güneydoğu ve Kuzeybatı Cephesi, Özen Mimarlık, 2018 357
Şekil 0.365: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Zemin Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018 358
Şekil 0.366: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018 359
Şekil 0.367: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018 360
Şekil 0.368: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018 361
Şekil 0.369: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Cephe Detayları, Özen Mimarlık, 2018 362
Şekil 0.370: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 363
Şekil 0.371: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat, Ahşap Giriş Kapısı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 364
Şekil 0.372: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 365
Şekil 0.373: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 366
Şekil 0.374: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 367

Şekil 0.375: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 368
Şekil 0.376: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 369
Şekil 0.377: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat, Ahşap Düşey Sürme Pencere Detayları, Özen Mimarlık, 20 370
Şekil 0.378: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat, Ahşap Düşey Sürme Pencere Detayları, Özen Mimarlık, 2018 371
Şekil 0.379: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Düşey Sürme Pencere Detayları, Özen Mimarlık, 2018 372
Şekil 0.380: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Ahşap Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 373
Şekil 0.381: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Ahşap Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 374
Şekil 0.382: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Ahşap Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 375
Şekil 0.383: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Ahşap Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 376
Şekil 0.384: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Ahşap Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 377
Şekil 0.385: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Konsol Detayları, Özen Mimarlık, 2018 378
Şekil 0.386: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Süsleme Detayları, Özen Mimarlık, 2018 379
Şekil 0.387: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Zemin Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018 380
Şekil 0.388: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018 381
Şekil 0.389: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018 382
Şekil 0.390: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Çatı Katı Planı, Özen Mimarlık, 2018 383
Şekil 0.391: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Zemin Kat Döşeme Planı, Özen Mimarlık, 2018 384
Şekil 0.392: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat Döşeme Planı, Özen Mimarlık, 2018 385
Şekil 0.393: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat Döşeme Planı, Özen Mimarlık, 2018 386
Şekil 0.394: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Zemin Kat Döşeme Planı, Özen Mimarlık, 2018 387
Şekil 0.395: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat Tavan Planı, Özen Mimarlık, 2018 388
Şekil 0.396: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat Tavan Planı, Özen Mimarlık, 2018 389
Şekil 0.397: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, A-A ve B-B Kesiti, Özen Mimarlık, 2018 390
Şekil 0.398: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, C-C ve D-D Kesiti, Özen Mimarlık, 2018 391
Şekil 0.399: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Güneybatı ve Kuzeydoğu Cephesi, Özen Mimarlık, 2018 392
Şekil 0.400: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Güneydoğu ve Kuzeybatı Cephesi, Özen Mimarlık, 2018 393
Şekil 0.401: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Zemin Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018 394
Şekil 0.402: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018 395
Şekil 0.403: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018 396
Şekil 0.404: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018 397
Şekil 0.405: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Cephe Detayları, Özen Mimarlık, 2018 398
Şekil 0.406: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Cephe Detayları, Özen Mimarlık, 2018 399
Şekil 0.407: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Zemin Kat, Ahşap Giriş Kapısı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 400
Şekil 0.408: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat, Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018 401

Şekil 0.409: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat, Rüzgarlık Detayları, Özen Mimarlık, 2018 402
Şekil 0.410: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat, Rüzgarlık Detayları, Özen Mimarlık, 2018 403
Şekil 0.411: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat, Düşey Sürme Ahşap Pencere Detayları, Özen Mimarlık, 2018 404
Şekil 0.412: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat, Düşey Sürme Ahşap Pencere Detayları, Özen Mimarlık, 2018 405
Şekil 0.413: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat, Ahşap Konsol Detayları, Özen Mimarlık, 2018 406

SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE İSTANBUL'DA HAZİNE-İ HASSA TARAFINDAN İNŞA ETTİRİLMİŞ KÖŞKLER BAĞLAMINDA YUSUF İZZETTİN EFENDİ KÖŞKÜ KORUMA VE RESTORASYON ÖNERİSİ

ÖZET

II. Abdülhamit Dönemi'nde Hazine-i Hassa tarafından, Saray bütçesinden inşa ettirilmiş ve Saray erkanına tahsisli köşkler incelenmiştir. Bu kapsamda Efendilere ve Hanım Sultanlara tahsisli köşklerin bir listesi çıkarılmış olup, envanter fişleri hazırlanmıştır.

Hazine-i Hassa tarfından inşa ettirilmiş köşklerin en görkemlilerinden biri olan Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü; Çamlıca'da inşa edilmiştir. Köşkün inşa edildiği, Hazine-i Hassa'ya ait alanda Osmanlı Dönemi'nde 1634 yılında IV. Murad tarafından Cihan Bağı Kasrı adı ile bir kasır ve çeşme inşa ettirilmiştir. Zamanla harap olan kasrın yerine II. Mahmud döneminde, annesi Nakşidil Valide Sultan adına bir köşk yaptırılmıştır. Bu köşk bugün Yusuf İzzeddin Efendi Harem Köşkü olarak bilinen yapıdır. Nakşidil Valide Sultan'ın 1817'de ölümünden sonra 1835 yılında bu köşk II. Mahmud'un gözdelerinden Tiryal Hanım'a ihsan edilir. Tiryal Hanım 1886 yılında ölünce köşkün yeni sahibi Sultan II. Abdülhamid'in iradesiyle Sultan Abdülaziz'in oğlu Yusuf İzzeddin Efendi olur.

Çamlıca'daki Tiryal Hanım Köşkü'nün 1886 sonrasında Yusuf İzzeddin Efendi'ye geçmesi ile birlikte 1887 yılında; Selamlık Köşkü, Ağalar Dairesi, Aşçı ve tablakâr koğuşları ile mutfak binasının inşası kararlaştırılır. 1889 yılında II. Mahmud'un hekimbaşısı olan Abdülhak Molla'nın; harem, selamlık, hamam, ahır ve bağdan oluşan köşkü satın alınarak Yusuf İzzeddin Köşkü arazisi 89.000 m2 (155000 zira) genişletilir.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölümünden sonra ise köşk idaresi ve tamirleri eşi Leman Hanım tarafından yürütülmüştür. Köşk arazisi zamanla parçalanmış, parselde var olan müştemilatlar yıkılmış, köşk bakımsız kalmıştır.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin mirası olan mülklerin bir kısmı Zincirlikuyu Kasrı örneğinde olduğu gibi okula çevrilmiş, Dolmabahçe Küçük Levent Çiftliği örneğinde olduğu gibi Varlık Vergisi uygulaması ile kamulaştırılmış, Çamlıca köşklerinde ise kısmen kamulaştırılmış, kısmen ailesi tarafından özel mülk olarak satılmıştır.

Yapıların kamu elinde olduğu durumda da özel mülkte olduğu durumda da koruma sorunları görülmektedir. Tez kapsamında, II. Abdülhamid Döneminde Hazine-i Hassa tarafından inşa ettirilen köşklerin envanteri çıkarılmış, Yusuf İzzeddin Efendi'nin kullandığı köşkler incelenmiş ve Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşklerinin koruma sorunları irdelenmiştir.

SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE İSTANBUL'DA HAZİNE-İ HASSA TARAFINDAN İNŞA ETTİRİLMİŞ KÖŞKLER BAĞLAMINDA YUSUF İZZETTİN EFENDİ KÖŞKÜ KORUMA VE RESTORASYON ÖNERİSİ

SUMMARY

In this study, kiosks built for high state officials financed by the state budget during the reign of Abdulhamid II have been investigated. Within this scope, kiosks allocated to *effendi*s and *sultana*s are inventoried and listed.

One of the most spectacular among them is the Yusuf Izzeddin Efendi Kiosk, constructed at Çamlıca, a property belonged to the *Hazine-i Hassa*, private treasury of the Sultan. Previously, around 1634 Mehmed IV had commissioned a summer palace and a fountain, *Cihan Bağı Kasr*, on this piece of land. In time, when this *kasr* fell into disrepair, during his reign, Mahmud II's mother Nakşidil Sultan replaced it with a kiosk, which today is known as the *Yusuf Izzeddin Efendi Harem Kiosk*. After Nakşidil Valide Sultan died in 1817, the kiosk had been granted to Tiryal Hanım, one of the consorts of Mahmud II, in 1835. Then, at the death of Tiryal Hanım in 1886, the building was awarded to Yusuf Izzeddin Efendi in 1887. The same year, a new project was designed to extend the main building: a kiosk for men (*Selamlık*), a servants' quarter (*Ağalar Dairesi*), wards for cooks and waiters (*tablakârlar*) as well as a cookery building. In 1889, when the property of Abdulhak Molla, chief physician of Mahmud II, consisting of a harem, a male house, a stable and a vineyard had been purchased, 155,000 *zira* (approximately 89,000 sq. m.) was added to the estate around the Yusuf Izzeddin Kiosk.

After Yusuf Izzeddin Efendi died, management and repairs in the estate were handled by his wife Leman. Yet, in time, both the estate and the property fell apart, annexes were demolished, and the kiosk was dilapidated.

Some of the properties inherited from Yusuf Izzeddin Efendi were transformed into a school like Zincirlikuyu Kiosk; others, like Küçük Levent Farm, were confiscated with the wealth tax levied in 1942, and while pieces of Çamlıca estate were partially confiscated, the remaining parts were sold by his family.

Either they are public or private property, preservation of these structures seems to be problematic. In this study, all kiosks commissioned to be constructed by the private treasury of the Sultan have been inventoried; kiosks which Yusuf Izzeddin

Efendi made use of, are examined and conservation problems for Çamlıca Yusuf Izzeddin Efendi kiosks are probed.

1. GİRİŞ

Mesleki çalışmalar kapsamında İstanbul İli, Üsküdar ilçesi, 156 pafta, 804 ada, 58 parselde yer alan ve Sultan Abdülaziz'in oğlu olan Yusuf İzzeddin Efendi'nin yaşamış olduğu yapı grubunun rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerini hazırlamamız, mal sahibi tarafından talep edilmiştir. Yapının Koruma Kurulu'na sunulmak üzere hazırlanan rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri ve bu projeler ile yürütülen tarihçe, proje raporları bir süre sonra yerini, kapsamlı araştırmalara bırakmıştır.

Bu araştırmalar sırasında daha çok yazılı arşiv kaynakları ve sınırlı görsel kaynaklara ulaşılmıştır. Arşiv belgelerinde köşklerin isimlendirilmeleri birbirinden farklı olmuştur. Belgelerde ilgili yapının tarifi yapılırken bir kroki, bir kapı numarası gibi referans ile ilişkilendirilmediği için tanımları hem vaziyet planı hem yapı ölçeğinde değerlendirmek konusunda zorlanılmıştır. Köşklerin bulunduğu alanda Osmanlı Dönemi'nde satın almalar ile arazi genişlerken, Cumhuriyet Dönemi'nde köşk arazisinin bir kısmının kamulaştırılarak halka açılması ve mirasçıların satışları, ifrazlar ile arazi küçülmeye başlamıştır. Günümüzde inceleme konusu olan ve Yusuf İzzeddin Efendi'nin ikamet ettiği köşkün bulunduğu 58 parselde; harem, selamlık, bendegân köşkleri günümüzde varlığını sürdürmektedir. Ana köşklerin adlandırılması, eşleştirilmesi nispeten kolay iken, arşiv kaynaklarında geçen müştemilat-konakların bugünkü 58 parsel sınırı içinde kalıp kalmadığını belirlemek daha zor olmaktadır.

Yazılı arşiv kaynakları; Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, İSAM Koleksiyonu, Taksim Atatürk Kütüphanesi arşivi, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Özel İdare Vergi kayıtları, Cumhuriyet gazetesi arşividir.

Çizimli arşiv belgeleri ise; Üsküdar Tapu müdürlüğünden alınan Kadastro tutanağı, Kadastro Müdürlüğünden alınan tasarruf krokisi, ifraz evrakları, eski ölçü krokisi,

Harita Genel Komutanlığı'ndan alınan hava fotoğrafları, Taksim Atatürk Kütüphanesi'nden alınan haritalardır.

Fotoğraf arşivi olarak Koruma Kurulu arşivi ve Salt Araştırma Merkezi'nden ulaşılan fotoğraflar ve İzzet Keribar'a ait bir fotoğraf, Cavidan Göksoy'un sanat tarihi dalındaki doktora tezinde yer alan fotoğraflardan yararlanılmıştır.

1.1 Amaç

Osmanlı Dönemi'nde 18.yüzyıla kadar Saray mensupları da Topkapı Sarayı içinde ikamet etmiştir. Yıldız Sarayı'na taşınıldıktan sonra Saray mensupları, şehzadeler, hanım sultanlar ve efendiler Yıldız Sarayı dışında da ikamet etmiştir. Sultan Abdülaziz'in büyük oğlu olan Yusuf İzzeddin Efendi, en çok mülk edinen hanedan mensuplarından biri idi. Yusuf İzzeddin Efendi'nin sahip olduğu mülklerden en önemlisi ve bir ahşap saray yapısı olarak nitelendirilebilecek Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nü, ulaşılabilen tüm kaynaklarla değerlendirmek, Saray'ın ve Hazine-i Hassa'nın bu köşkün inşasındaki rolünü belgelerle ortaya koymak tezin amacını oluşturmaktadır. Mimari bir araştırmaya arşiv belgelerinin katkısını vurgulamak, eski eser restorasyonlarında sadece yapıyı ölçme yoluyla bilgi edinmek dışında, arşiv belgeleri ile inşaat sürecinin ve tamir süreçlerinin, yapıyı oluşturan bütünün ve işleyişin anlaşılabileceğini göstermek de tezin amaçlarından biridir.

1.2 Kapsam ve Yöntem

Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn Köşkü'ndeki bu irdelemeden önce, II. Abdülhamid Dönemi'nde Saray mensuplarının ikameti için Hazine-i Hassa tarafından inşa ettirilmiş köşklerden envanteri çıkarılmıştır. Köşkler, ulaşılabilen bilimsel kaynaklar, yüksek lisans ve doktora tezleri, yayınlar aracılığıyla tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu köşkler için envanter fişleri hazırlanmış, fotoğrafları çekilmiş ve tezde sunulmuştur.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin çeşitli semtlerdeki gelir getiren mülkleri ile çeşitli semtlerdeki ikamet ettiği mülkleri de ulaşılabilen kaynaklar aracılığıyla tezde incelenmiştir.

Taksim Atatürk Kütüphanesi'nde Yusuf İzzeddin Efendi'nin mülkleri ile ilgili arşivin bir kısmı ulaşmıştır, varislerinin başvuruları, mülkleri ile ilgili sözleşmeler ve davalarla ilgili arşivde ulaşılabilen tüm kayıtlar alınmış ve ekte bu belgelere yer verilmiştir.

Tez çalışmasında; detaylı olarak, Yusuf İzzeddin Efendi'ye tahsis edilmiş Çamlıca Tiryal Hanım Köşkü arazisine, Yusuf İzzeddin Efendi için 1887 yılında inşa yapıların en önemlisi olan Mabeyn Köşkü irdelenmekte ve koruma sorunları değerlendirilmektedir.

Bu değerlendirmede, yapı mimari olarak plan, malzeme, bozulmuşluk gibi kıstaslarla incelenmekte olup, rölövesi, restitüsyon denemesi ve restorasyon önerisine de tezde yer verilmektedir.

1.3 Literatür Araştırması

Literatür araştırmasında, Cavidan Göksoy'un, "Veliaht Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerinin XIX. Yüzyıl Türk Sanatı İçerisinde Değerlendirilmesi" başlıklı Doktora Tezi, Damla Acar'ın "19.Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul'da Ahşap Yapım Sistemlerinin Değişimi: Gelenekselin Rasyonelleştirilmesi" başlıklı Doktora Tezi, Güçlü Arapoğlu'nun "Yıldız Sarayı Şehzade Köşkleri ve Şehzade Burhaneddin Efendi Köşkü Restitüsyonu" başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Edibe Saraç'ın "Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi Harem Köşkü Restorasyon Projesi" başlıklı Yüksek Lisans tezi çalışmalarından yararlanılmıştır.

İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) arşivinden; Yusuf İzzeddin Efendi ailesine dair evraklar alınmıştır. 1916-1968 yıllarını kapsayan ve **4.048 belge**den oluşan koleksiyon üç grupta tasnif edilmiştir: 1. Mektuplar ve diğer evrak, 2. Hanedan, 3. Makbuzlar. Koleksiyonda öncelikle; Çamlıca ve köşk anahtar kelimeleri üzerinden araştırma yapılmıştır. Tamirat, arazi, arsa, bahçe, dükkân, gelir anahtar kelimeleri ve Beyoğlu, Çavuşbaşı Çiftliği, Gümüşlü Han, Hekimbaşı, Küçük Çiftlik, Levend, Maçka, Nişantaşı, Samsun, Çarşamba, Yozgat, Tophane kelimeleri ile Yusuf İzzeddin Ailesi'nin idaresindeki mülkler ve bu mülklerde yürütülen işlemler tespit edilebilmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Taksim Atatürk Kütüphanesi arşivinde Yusuf İzzeddin Efendi ve Çamlıca anahtar kelimeleri ile araştırma yapılmış ve belgeler sağlanmıştır.

Devlet Arşivlerinden; Çamlıca'daki köşke dair Özel İdare Vergi Kayıtları edinilmiştir.

Harita Genel Komutanlığı'ndan Çamlıca'ya dair 1942, 1950, 1954, 1959, 1963, 1966 yıllarına dair hava fotoğrafları edinilmiştir. Kadastro arşivinden eski ölçü krokisi, çap ve tasarruf krokisi evrakları alınmıştır.

Koruma Kurulu arşivinden, günümüzde Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn Köşkü ve Bendegân Köşkü'nün yer aldığı 804 ada 58 parsel, Çadır Köşkü'nün yer aldığı 804 ada 11 parsel, çeşmelerin yer aldığı 804 ada 5-6-36-59 parsellere dair Kurul kararları ve fotoğraflar edinilmiştir.

2. SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİ MİMARLIK VE İMAR SİSTEMİ

2.1 Dönemin Mimarlık Anlayışı

18. yüzyıl başlarından itibaren batılılaşma eğilimi içerisine giren Osmanlı idarecileri siyasi, sosyal ve ekonomik alanda birçok yeniliğin önünü açarak köklü değişimlerin yaşanmasına olanak vermişlerdir. 1720-1721'de Fransa'ya gönderilen Yirmisekiz Çelebi Mehmet'in seyahatnamesi Paris'teki saray ve köşklere karşı Sultan III. Ahmed'in ilgiyle odaklanmasını sağlar (Kuban, 1954, s.54). Bu değişim hareketi zamanla bütün saray hayatını etkilemeye başlar. Klasik saray hayatı içerisinde harem dairesi çerçevesinde yaşayan şehzade ve hanım sultanların yaşam tarzları dışa doğru bir açılım gösterir. 1723 yılında Sultan II. Mustafa'nın kızlarından Emetullah Sultan'ın (1701-1727) (Uluçay, 2011, s.123) yaz günlerinde oturmak için Ortaköy'de bir yalıya ihtiyacı olduğunu III. Ahmed'e iletmesi (BOA. AE. SAMD.III 64/6449) yaşanılan değişimin hızla ilerlediğini göstermesi açısından önemlidir.

Hanım sultanların öncülüğünde Boğaziçi ve Haliç kıyıları köşk ve kasırlar ile donatılırken batı tarzı lüks tüketim mallarının kullanımı da yaygınlaşır. Bu ilgi aynı zamanda batıda revaçta olan barok sanatın Osmanlı mimarisine yansımasına sebep olur. Ticaret ve küçük el sanatları yoluyla önce süsleme alanında kendini gösteren barok üslup zamanla mimari formlarda vücut bulmaya başlar. Osmanlı mimarisinde barok etkili binalar yapılmaya başlandığında barok sanatı Avrupa'da en az bir bucuk asırlık bir geçmişe sahip olmuştu ve rokoko sanatı da ilk eserlerini çoktan vermeye başlamıştı. Hayali kıvrımların ve dalgalı istridye kabuğu şekillerinin bir arada kullanıldığı bir süsleme üslubu olan rokoko, başlı başına yeni bir mimari üslup

olmayıp, barok süsleme unsurlarının çok fantastik uygulamalarıdır. Osmanlı mimarisine uyarlanan ve geleneksel yapı uygulamaları içerisinde öğütülen, barok ve rokoko elemanların belirli oranlarda kullanımıyla ortaya çıkan yeni akım Türk baroku olarak kendini gösterir. 1789 Fransız Devrimi sonrası Napolyon döneminde başlayan ve 1800-1830 yıllarında tüm Avrupa'ya yayılan mimarlık, mobilya ve giyim üslubu olan ampir; eskiçağ üsluplarından etkilenmekte, ciddi ve sade çizgileri üzerinde barındırmaktaydı. Osmanlılarda yoğun olarak 19. Yüzyılın ilk yarısında görülen ampir üslubu barokla aynı döneme rastladığından, yapıların çoğu bu iki üslubun karışımından oluşmuştur.

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren batı kaynaklı üslupların yoğun kullanımı ve geleneksel mimari anlayıştan uzak kalınması tepkilere yol açmıştır. Bu süreçte batı dünyasında mimarların ilgi odağı olan Endülüs medeniyetinin ihtişamlı eseri El Hamra, oryantalist anlayışta eserlerin üretimine ilham kaynağı olduğu gibi doğulu değerlerin gün yüzüne çıkmasını da sağlar. Oryantalizm, Osmanlı mimarlık geleneğine yabancı düşmediğinden doğal olarak beğeni kazanır (Germaner, 1991-1995, s. 147).

19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında etkili olmuş olan art-nouveau; zarif dekoratif süslemelerin ön plana çıktığı, kıvrımların ve bitkisel desenlerin sıklıkla kullanıldığı bir sanat akımıdır. Klasisizme sırtını dönen art-nouveau sanatçıları ilhamı öncelikle doğada aramışlardır. İngiltere'de başlayıp Belçika, Fransa ve Hollanda üzerinden bütün Avrupa'ya yayılan art-nouveau 19.yüzyıl sonunda çok sayıda yapıda tercih edilmiştir (Neşe Yıldıran, 2002, s. 370).

Sultan II. Abdülhamid'in (1876-1909) otuz üç yılı aşkın saltanat dönemi içerisinde 18. ve 19. boyunca Osmanlı mimarlığında görülen üslupların seçmeci (eklektik) bir anlayışla uygulandığı görülmektedir. 1890 sonlarına doğru mimaride batı kökenli sanat akımlarının egemenliğine karşı Sultan II.Abdülhamid'in geleneksel mimari elemanların kullanımına yönelik istek ve çabaları dikkat çekicidir. I. Ulusal Mimarlık akımının II. Meşrutiyet sonrası İttihat ve Terakki'nin ideolojik yaklaşımıyla şekillendiği bilgisi yaygındır. Buna karşın Selçuklu ve Osmanlı'ya özgü kubbe, kemer ve çıkmaların kullanılması, mimari tasarımlarda geleneksel unsurların benimsenmesi II. Abdülhamit döneminin sonlarına doğru ortaya çıkan bir olgudur. Mimar Kemalettin'in Osmanlı mimarlık geleneğine uygun olarak 1902 yılında tasarladığı ancak inşası gerçekleşmeyen Berlin Hamidiye Hastanesi planları

mimaride ulusal anlayışın bilinenden daha önce benimsendiğini ve bunda da Sultan II. Abdülhamid'in bilinçli bir tercihinin olduğunu göstermektedir (Yavuz, 2008, s. 89).

Sultan II. Abdülhamid devrinin önde gelen yerli ve yabancı mimarlarının çoğu almış oldukları eğitime paralel olarak dönemin yaygın olan eklektik anlayışına bağlı ürünler ortaya koymuşlardır. Bu dönem içerisinde özellikle başkent İstanbul'da yaptıkları eserlerle isimlerinden en fazla söz ettiren mimarlar Alexandre Vallaury, Raimondo D'Aronco, Gulio Mongeri ve August Jasmund olmuştur.

Sanayi-i Nefise Mektebi'nin mimarlık bölümün kurucu hocası olan Alexandre Valluary geleneksel Türk mimarlığının bazı unsurlarını bir araya getirerek kendine has bir tavır ortaya çıkarmıştır. Alexandre Valluary; Sanayi-i Nefise-i Şahane binası, Arkeoloji Müzesi, Karaköy Osmanlı Bankası, Duyun-i Umumiye binası (İstanbul Erkek Lisesi), Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane (D' Aronco ile), Vaniköy'de Serasker Rıza Paşa Yalısı, Bağlarbaşı'nda İbrahim Paşa Köşkü, Çifte Havuzlar'da Cemil Topuzlu Köşkü olmak üzere birçok binanın mimarlığını yapmıştır (Nasır, 1991, s. 334).

1893 yılında I. Osmanlı Ulusal Tarım ve Sanayi Sergisi hazırlanması için davet edilen Raimondo D'Aronco 1894 depremi nedeniyle bu projesini gerçekleştirememişse de İstanbul'da kalarak Sultan II. Abdülhamid devrinde inşa edilen önemli eserlere imzasını atmıştır. Art-nouveau tarzı yapılarıyla tanınan D'Aronco Yıldız Sarayı'nda; harem ve hamam, tiyatro, kış bahçesi, çini fabrikası, yaveran dairesi, manej ve ahırların mimarlığını yapar. Ayrıca A. Vallaury ile birlikte planını hazırladığı Haydarpaşa'da Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane, Sultanahmet'te Tarım Orman ve Maadin Nezareti, Karaköy Mescidi (1959'da yıktırılmıştır), Tarabya'da Huber Köşkü, Beşiktaş'ta Şeyh Zafir Türbesi, Beyoğulu'nda Botter Apartmanı, Tarabya'da İtalyan Sefareti, Şişli Hamidiye Etfal Hastanesi, Yeniköy'de Ethem Bey Evi, Tophane Çeşmesi (Bugün Maçka'dadır.) D'Aronco'nun eserleri arasındadır (Nasır, 1991, s. 337).

Sanayi-i Nefise'de Alexandre Vallaury'nin ardından mimarlık bölümü hocalığına atanmış olan Gulio Mongeri II. Abdülmahid dönemi içerisinde hem eğitmenliği hem de mimari eserleri ile tanınan bir isim olmuştur. Cumhuriyet'in ilk yıları içerisinde inşa ettiği yapılarla da etkili olan Mongeri: Beyoğlu'nda St. Antoine Kilisesi, Maçka Palas, Karaköy Palas, İtalyan Elçiliği binası, Eminönü Katırcıoğlu Hanı, Taksim

Anıtı Kaidesi, Ankara Ulus'ta Osmanlı Bankası, Tekel Başmüdürlüğü, Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü, Türkiye İş Bankası, Bursa'da Çelik Palas Oteli gibi çok sayıda eser inşa etmiştir. (Nasır, 1991, s. 339).

Sirkeci'deki gar binasını inşa etmek üzere 1890 yılında İstanbul'a gelen August Jasmund, II. Abdülhamid'in iradesi ile Hendese-i Mülkiye Mektebi'nde mimarlık hocası olarak da görev yapmıştır. İstanbul'da bulunduğu süre içerisinde Sirkeci Garı dışında Bahçekapı'daki Deutsche Orient Bank ve Sarayburnu Antrepoları'nın yapımını üstlenir (BOA.Y.PRK. ML. 10/65).

Askeri silah ve teçhizat alanındaki mühendisliği yanı sıra mimari birikimi ile de ön plana çıkan A. Berthier; Yıldız Sarayı'nda Müsarifin Dairesi (BOA.Y.PRK. HH. 31/24), Belgrat Büyük Benti'nin yükseltilmesi (BOA. Ev.d. 28150), Kasımpaşa Deresi'nin ıslahı (BOA. Y.PRK. BŞK. 32/42) ile Kağıthane'den Yıldız'a su getirilmesi (BOA. Y.PRK. BŞK. 40/17) gibi imar faaliyetlerinde görev alır.

Geç dönem Osmanlı mimarlığı üzerine kaleme alınan yayınlarda isimleri sıkça zikredilen Balyan ailesinin Sultan II. Abdülhamid'in saltanatı boyunca çok fazla etkili olmadıkları görülür. Bina inşa ve onarımlarında münakasa sistemine geçilmesiyle birlikte yapıların müteahhit eliyle inşa edilmesi anlayışının yerleştiği bu dönem boyunca sermaye birikimleriyle mimarlıktan ziyade müteahhit konumunda olan Balyan ailesinin inşaat yolsuzlukları nedeniyle imar faaliyetlerinden el çektirildiği görülür. Sarkis Balyan hakkında inşa ettiği yapıların birçoğunda haksız kazanç elde ettiği ve zimmetine para geçirdiği gerekçesiyle 1882-1886 yılları arasında soruşturma açılıp mahkemeye sevk edilir ve sonuçta 300.000 lirayı aşkın bir yolsuzluğu tespit edilir (BOA. Y.PRK. AZN. 2/49). Mahkeme kararıyla bütün mal varlığına el konulsa da (BOA. Y.PRK. AZJ. 13/44) 1888'de saray başdoktoru Mavroyani'nin aracığı ile Sultan II. Abdülhamit tarafından affedilir. Ancak bu tarihten sonra Balyan ailesi büyük çaplı inşaat işlerinden uzak tutulup gözden düşerler.

Sultan II. Abdülhamid dönemi içerisinde görev yapan bir kısım Rum mimar arasında Vasilaki Kalfa çok önemli yapılarda görev almıştır. Yıldız Sarayı'nda; has ahırlar, kapıcılar koğuşu, serkatib-i hazret-i şehriyariye mahsus daire ve hekimbaşı dairesi ile Dolmabahçe Sarayı'nda yemek odasının tanzimi (BOA. Y.PRK. HH. 4/10), Sadrazam Said Paşa'nın Konağı, kurena-yı hazret-i şehriyariden Mehmed, Mahmud

ve Emin Beyler'in konaklarının mimarlığını yapar (BOA. Y.PRK. HH, 12/45). Vasilaki Kalfa dışında Mekteb-i Mülkiye binası ve Beyazıt'ta Kütüphane-i Umumi'nin (Beyazıt Devlet Kütüphanesi) düzenlenmesini Evanis Kalfa (BOA.İ.DH. 69315), Bahariye Mevlevihanesi'nin inşasını Nersis Kalfa (BOA. Y.PRK. HH. 3/10), Yıldız Hamidiye Camii'nin mimarlığını Nikolaki Kalfa (Dolmabahçe Sarayı Arşivi Evrak No: II/989) üstlenir.

2.2 19. Yüzyılda İmar Sistemi ve Ebniye Nizamnamesi

Osmanlı İmparatorluğu'nda imar sisteminin ne zaman oluştuğu tam olarak bilinmemekle beraber Bursa'nın fethi yıllarına kadar inilmektedir (Erdenen, 1996, s. 15). 16. yüzyılda kurumsal bir özellik kazanan teşkilat "Hassa Mimarlar Ocağı" şeklinde adlandırılmıştır. Ocağın yükümlülüklerinin başında; devlete ait bütün yeni yapıların tasarımını hazırlamak, keşif bedellerini hesaplamak, inşaatları yürütmek ve eski yapıları onarmak gelirdi. Ayrıca vakıf yapılarının inşaat ve onarımlarını, gayrimüslimlerin dinsel yapılarının onarımlarını yapar, İstanbul'daki sivil inşaatları denetler, şehircilik işlerini yürütür, seferde de ordunun inşaat hizmetlerini yerine getirirdi. Usta ve işçilerin ücretleriyle malzeme fiyatlarını saptamak, malzemenin kalitesini denetlemek de ocağın görevleri arasındaydı. Ocağın en önemli işlevlerinden biri de bir tür mimarlık okulu gibi çalışarak mimar yetiştirmesiydi (Sönmez, 1988, s. 252). Ocağın asıl amiri mimarbaşıydı. İnşa veya tamir edilecek binanın planı ve keşif bedeli hassa mimarları tarafından hazırlanırdı. Projeler kabul edildikten sonra inşaatı buna göre yürütmek de onların göreviydi. Küçük binaların inşaatında harcanan paraların defterleri mimarbaşı veya bu işe memur hassa mimarı tarafından tutulur, büyük inşaatlarda ise hesapları görmek üzere ayrıca bir de bina emini tayin edilirdi (Küçük, 1992, s. 179). 18. yüzyıldan itibaren devletin gelir ve giderlerindeki dengesizliğin başlaması ile her alanda olduğu gibi inşaat sektöründe de ödemelerde gecikmeler ortaya çıkmıştır. Gelirlerin çoğunlukla savaş gideri ve askeri harcamalar olarak kullanılması, imparatorluğun diğer masrafları gibi, inşaat masraflarının ödenmesinde de problemler yaratmıştır. İktisadi anlamda yaşanılan bu sıkıntılar imar sektöründe batı tarzı müteahhitlerin ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. Devlete ait yapıların bir üstlenici eli ile piyasa koşulları içinde daha ucuza mal edilmesi gerçeğinden yola çıkılarak ihale ile inşa edilmesi, son dönem Osmanlı mimarlığının kendi içinde geçirdiği en büyük değişimlerden biri olmuştur. Hassa Mimarlar Ocağı, bağlı bulunduğu saray teşkilatının da büyük oranda değişime

uğraması nedeniyle şehreminliği ile birleştirilerek 4 Kasım 1831'de "Ebniye-i Hassa Müdürlüğü" adını alır. Son Sermimaran-ı Hassa Seyyid Abdülhalim Efendi mimarlık bilgi ve becerisi nedeniyle Ebniye Müdürü olarak atanır. Bu kurum 1849'da Nafia Nezareti'ne bağlanarak Ebniye Muavinliği ismini alır . Ebniye Muavinliği 1852 yılına kadar varlığını sürdürür. Daha sonra yerine Ebniye Meclisi İdaresi kurulur ve 1866'dan itibaren Şehreminliğine bağlı Hendeshane bünyesinde çalışmaya başlar. Saray ve kasırların tamiratıyla görevli Topkapı Sarayı'nda bulunan ve Hassa Mimarlar Ocağı'nın bir alt birimi olarak çalışan Tamirat Ambarı 1831'de Ebniye-i Miriyye Tamirat Müdürlüğü ismini alır. Bu birim Sultan Abdülaziz döneminde Hazine-i Hassa Nezareti'ne bağlanarak Ebniye-i Seniyye ismini alır. Ebniye-i Seniyye İdaresi'nin Sultan II. Abdülhamid döneminde görev ve sorumlulukları yeniden belirlenmiştir. 18 Eylül 1891'de alınan bir kararla saray ve kasırların tamirat ve inşasına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır (Can, 2010, s. 20-21).

Osmanlı İmparatorluğu'nda 1848 yılında Nafia Nezareti'nin kurulmasının ardından kentsel yapı faaliyetlerine yönelik ebniye nizamnameleri olarak adlandırılan bir dizi yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Sokak ve cadde düzenlerinin oluşturulması, yapı malzemesinin denetlene bilir kılınması, kagir binaların yaygınlaştırılması ve şehir planlarının düzenlenmesini amaçlayan nizamnamelerin ilki 1848 tarihli ebniye nizamnamesidir. Sultan II. Abdülhamid dönemine kadar; 1858'de sokaklara dair nizamname, 1863'de turuk ve ebniye nizamnamesi ve 1875 İstanbul ve Belde-i Selase'de yapılacak ebniyenin suret-i inşaiyesine dair nizamname çıkarılmıştır (Çelik, 1998, s. 42).

Osmanlı şehirlerinin yangınlardan korunması ve belirli kurallar dâhilinde imar hareketlerinin yürütülmesi amacıyla çıkarılan nizamnamelerin en ayrıntılısı II. Abdülhamid devrinde yürürlüğe girmiştir. Doksan sekiz maddeden oluşan 14 Kasım 1882 tarihli Ebniye Kanunu (BOA. A.DVN. MKL. 22/27) içerisinde dikkat çeken en önemli konulardan biri ahşap yapılara ilişkin düzenlemelerdir. Otuz üçüncü maddede ahşap yapıların zeminden yükseklikleri, otuz beşinci maddede ahşap dükkânların vasıfları, otuz sekizinci maddede ahşap yapılarda baca ve ocakların yapım teknikleri ve seksen birinci maddede Boğaziçi kıyılarındaki yalılar ile bağ köşklerinin zorunlu olarak ahşap olarak inşası hükmü yer alır.

Kagir binaların yaygınlaştırılması ve zorunlu kılınmasını içeren maddeler yanında sekseninci maddede maddi imkânsızlık içinde olanlar için kenar mahallelerde ahşap

yapımına imkân tanınmıştır. Bununla birlikte II. Abdülhamid döneminde 1894 İstanbul depremi sonrası saraylarda da ahşabın kullanımı yaygınlaşmıştır. Bunda ahşap yapım tekniğinin geliştirilmesi etkili olmuştur. 19. yüzyılın ortalarından itibaren Avrupa'dan ithal edilen işleme makineleri sayesinde standart boyutlarda ahşap yapı malzemeleri üretimi gerçekleştirilmiştir. 1893'te açılan Ahırkapı Kereste Fabrikası ile bu durum daha da geliştirilmiş; rendelenmiş tahta, kaplama tahtası, bağdadi, doğrama, parke, dikme ve kuşaklama gibi her tür ahşap yapı elemanının imalatı sağlanmıştır. Duvarlarda tuğla veya kerpiç dolgu yerine standart ahşap dikmelerin kullanımı yükün eşit dağılımını sağlayarak mukavemetin artmasını temin etmiştir. Demir-çelik endüstrisinin sağladığı putrel, boru, lama, kenet gibi bağlantı elemanları ile demir sac ve galvanizli sıva teli gibi bitirme elemanlarının kullanımı ahşap yapıların inşasını kolaylaştırmıştır (Acar, 2015, s. 8).

2.3 Hazine-i Hassa Üzerinden Saray ve Devlet Erkânına Köşk Tahsisleri

1839 yılında ilan edilen Tanzimat ile birlikte Osmanlı devlet idaresinde meydana gelen değişikler Padişahlara ait gelir ve emlak üzerinde de etkili olur. Tanzimat'ın ilanından sonra bütün hazineler kaldırılarak Maliye Hazinesi adı altında toplanırken birkaç çiftlik dışında Padişahlara ait emlak da Maliye Hazinesi'ne devredilir. Klasik dönemde Padişahın cep harçlığı konumunda olan ceyb-i hümayun hazinesi 1847 yılında "Hazine-i Hassa" ismini alır. 1 Şubat 1850 tarihinde de "Hazine-i Hassa Nezaret" olarak yapılandırılır. Sultan Abdülaziz döneminde nezaret bünyesinde; Ebniye Ambarı, Feshane, Hatab Ambarı ve Mefruşat Müdürlüğü gibi birimler oluşturulur (Terzi, 1998, s. 137).

1876'da tahta çıkan II. Abdülhamid büyük bir dış borç batağı ile ülkeyi devralmıştı. 1881 yılında Avrupalı alacaklılarla bir anlaşma imzalanır ve borçların tasfiyesi için borçlar komisyonu kurmaları izni verilir. Bu süreçte sonunda Duyun-u Umumi (genel borçlar) olarak adlandırılan bir idare kurulur. Duyun-u Umumi İdaresi'nin kurulmasından sonra Osmanlı gelirlerinin bu idare eliyle yönetilmesi ve harcanması imar çalışmalarının tahsisatında sorunlar yaşanmasına sebep olmuştur. Bu durumun aşılması için II. Abdülhamid Hazine-i Hassa gelirlerini artırarak saray ve kasırların inşa ve tamiri yanında kamu yapılarının da Hazine-i Hassa'ya bağlı Ebniye-i Seniyye İdaresi tarafından yapımını sağlar (Acar, 2015 s. 11). Şehzadeliğinden itibaren tasarruf yapmaya meyilli yapısıyla Maslak Çiftliğinde koyun sürüleri besleyip süt, yün ve et ticareti yapar. Boya sanayinde kullanılan ve daha önceleri Venedik'ten

getirilmekte olan üstübeç için maden işletir. Kazanmış olduğu paraları banker George Zarifi aracılığı ile Galata borsasında yatırıma dönüştürür. Tahta çıktığında 65000 liralık birikime sahiptir (Akyıldız, 2019, s. 240). Genç yaşta ticari alanda edindiği tecrübe ile saltanatı döneminde Hazine-i Hassa'nın gelirlerini artırma yollarını arar. Öncelikle Tanzimat sonrası Maliye Hazinesi'ne geçen emlak-ı hümayunu Hazine-i Hassa idaresine geri alır. Boş ve sahipsiz yerler emlak-ı hümayuna dâhil edilir. Dicle ve Fırat nehirlerinde gemi işletilmesi, Selanik ve Dedeağaç liman imtiyazı, vilayet merkezi olan büyük şehirlerde petrol depoları, zengin maden yataklarının kullanımı ve Musul ile Bağdat petrollerinin imtiyazı gibi gelir getirici yatırımlar yapılır. 1885'te hazırlanan bir listede; İstanbul'da 260, Rumeli'de 142, Anadolu'da 344 ve Kıbrıs'ta 21 olmak üzere toplam 767 parça dükkân, kahvehane, oda, tarla, bahçe ve çiftlik emlak-ı hümayun üzerinde kayıtlı gözükmektedir (Terzi, 1998, s. 139).

II. Abdülhamid döneminde çok sayıda köşk ve sahilhane Hazine-ı Hassa üzerinden satın alınmış veya Ebniye-i Seniyye İdaresi'ne bağlı olarak inşa ve tamir edilmiştir. İnşa edilen veya satın alınan bu yapılar istisnai olarak sultanın ihsanı olarak hanedan mensuplarına ve idarecilere verilse de çoğunlukla emlak-ı hümayun üzerinde bırakılarak geçici kullanımı sağlanmıştır. Tanzimat sonrası oluşan yeni düzen içerisinde hanedan mensuplarının büyük çoğunluğu kendilerine tahsis edilen maaşları iyi kullanamayan bireylerden oluşmakta ve zamanla borç batağına sürüklenmektedirler. II. Abdülhamid, hanedanın haysiyetini koruma adına borçların ödenmesine yardımcı olduğu gibi "Hanedan Teavün Sandığı" adıyla bir emeklilik sandığı oluşturmayı dahi planlamıştır (Akyıldız, 2019, s. 237). Hanım sultanlar ve şehzadeler için yaptırdığı veya satın aldığı köşk ve sahilhanelerle Osmanlı hanedanının prestijini koruduğu gibi emlak-ı hümayunun sayısını da artırmaktaydı. Bunun yanında söz konusu uygulamanın siyasi boyutları da bulunmaktaydı. Evhamlı yapısı nedeniyle kendisine karşı her türlü harekete karşı tedbir alan II. Abdülhamid, kendi şehzadelerini Yıldız Sarayı dâhilindeki dairelerinde ikamet ettirirken, kardeşlerini ve onların erkek çocukları ile amcazadelerini Yıldız'dan uzak bölgelerde oturtmaya çalışmıştır. Saltanatı süresince Veliahd Mehmed Reşad Efendi'nin Dolmabahçe Sarayı'ndaki dairesinden çıkmasına müsaade edilmemiş, yalnızca muayyen zamanlarda Balmumcu Çiftliği'ne gidebilmiştir (Kuzucu, 2017, s. 3). Mehmed Vahdeddin Efendi'ye Çengelköy'de satın alınan bir köşk tahsis edilmiş,

kendisi padişah oluncaya kadar burada yaşamıştır (Küçük, 1992, s. 422-430). Sultan Abdülaziz'in büyük oğlu Yusuf İzzeddin Efendi'ye 1886 yılında Çamlıca'daki Tiryal Hanım Köşkü satın alınıp Mihran Kalfa'ya yeni birimler inşa ettirilmiştir (BOA, HH. 65/46). Yusuf İzzeddin Efendi'nin kardeşi Abdülmecid Efendi'ye de 1901'de Bağlarbaşı'ndaki Alexandre Vallaury'nin eseri olan köşk hediye edilmiştir (Batur, 1993, s. 51).

Hanım sultanlar için çoğunlukla Ortaköy-Kuruçeşme arasında bir dizi sahilsaray inşası veya satın alınması gerçekleştirilmiştir. Ortaköy'de Sultan V. Murad'ın kızı Fehime Sultan için 1899'da inşa ettirilen yalı kendisine düğün hediyesi olarak verilmiştir (Atalan, 2008, s.125). V.Murad'ın bir diğer kızı Hatice Sultan için de Ali Saib Paşa'nın köşkü satın alınmıştır. Hatice Sultan'ın düğünü 1901 yılında bu yalıda yapılmıştır (Uluçay, 2011, s.241). Hatice Sultan Yalısı yanında yer alan Alaaddin Efendi yalısı ismi ile anılan yapı 20. yüzyıl başlarında V. Murad'ın kızlarından Fatma Sultan'a satılmıştır (Atalan, 2008, s. 128). Defterdarburnu'nda 1893 yılında inşaları tamamlanan çifte saraylar II. Abdülhamid'in kızları Naime ve Zekiye Sultan'a tahsis edilmiştir (BOA. Y.PRK.ASK. 89/80). Yine Defterdarburnu yakınlarında Kaptan-ı derya Hasan Paşa'ya ait olan yalı 20. yüzyıl başında satın alınarak II. Abdülhamid'in kızı Naile Sultan'a verilmiştir (Atalan, 2008, s. 130). Kuruçeşme yönünde 1877-1878 arasında Sadrazamlık yapan Ethem Paşa'ya tahsis edilen yalı, Paşanın 1893'te ölümünden sonra II. Abdülhamid'in kız kardeşi Mediha Sultan için kiralanmıştır (BOA. Y.PRK.ML 15/80). Kuruçeşme'de Sultan Abdülaziz'in kızlarından Nazime Sultan için Mimar D'Aronco'ya 1897 yılında bir yalı inşa ettirilmiştir (Atalan, 2008, s. 135). Kuruçeşme'de yer alan bir başka hanım sultan yalısı Sultan Abdülmecid'in kızlarından Seniha Sultan'a aittir. Seniha Sultan Yalısı 19. Yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarında Tırnakçı Yalısı'nın temelleri üzerine inşa edilmiştir (Atalan, 2008, s. 137). Sultan II. Abdülhamid bütün bu yalıların inşa ve tahsisini yakından takip etmiş ve yerleşim planlarını gösteren bir harita hazırlatmıştır **(Şekil 2:1)**

II. Abdülhamid dönemi devlet adamlarının da Hazine-i Hassa üzerinden satın alınan veya inşa ettirilen köşk ve yalılar ile taltif edildiği ve zaman zaman bu taltiflere mazhar olmayanların şikâyetçi oldukları görülmektedir. Bu durumu Dâhiliye Nazırı Mehmet Memduh Paşa'nın saraya yazdığı bir arzı açıkça ortaya koymaktadır. 1895-1908 yılları arasında görev yapan Memduh Paşa (Kurşun, 2003, s. 495-497) kaleme

aldığı arzında: Sadrazam, Şeyhülislam ve Adliye Nazırı'na sahilhane verildiğini, Serasker'e konak ihsan edildiğini, Bahriye Nazırı'nın birden fazla mekâna sahip olduğunu, Hariciye Nazırı'nın tahsis edilen konakta oturduğunu, Tophane Müşiri'ne konak ihsan edildiğini, Evkaf ve Maarif Nazırı'nın İstanbul (suriçi) ve Erenköy'de konak ve köşkeri olduğunu, Maliye Nazırı'nın İstanbul'da konağı Boğaziçi'nde yalısı olduğunu, Nafia ve Ticaret Nazırı'nın; Büyük Ada, İstanbul ve Boğaziçi'nde dört konağı olmasına rağmen kendisine Nişantaşı'nda ayrıca bir konak tahsis edildiğini sıralayarak kendisin de Kuruçeşme'de kirada oturduğunu ve barınacak bir mekana sahip olmadığını dile getirir (BOA. Y.EE 88/34-1).

Memduh Paşa'nın belirttiği hususlar devlet adamlarına konak ve yalı tahsislerinde hakkaniyetli davranılmadığı, sultana bağlılık ve yakınlık derecelerinin bu ihsanlarda rol oynadığını göstermektedir.

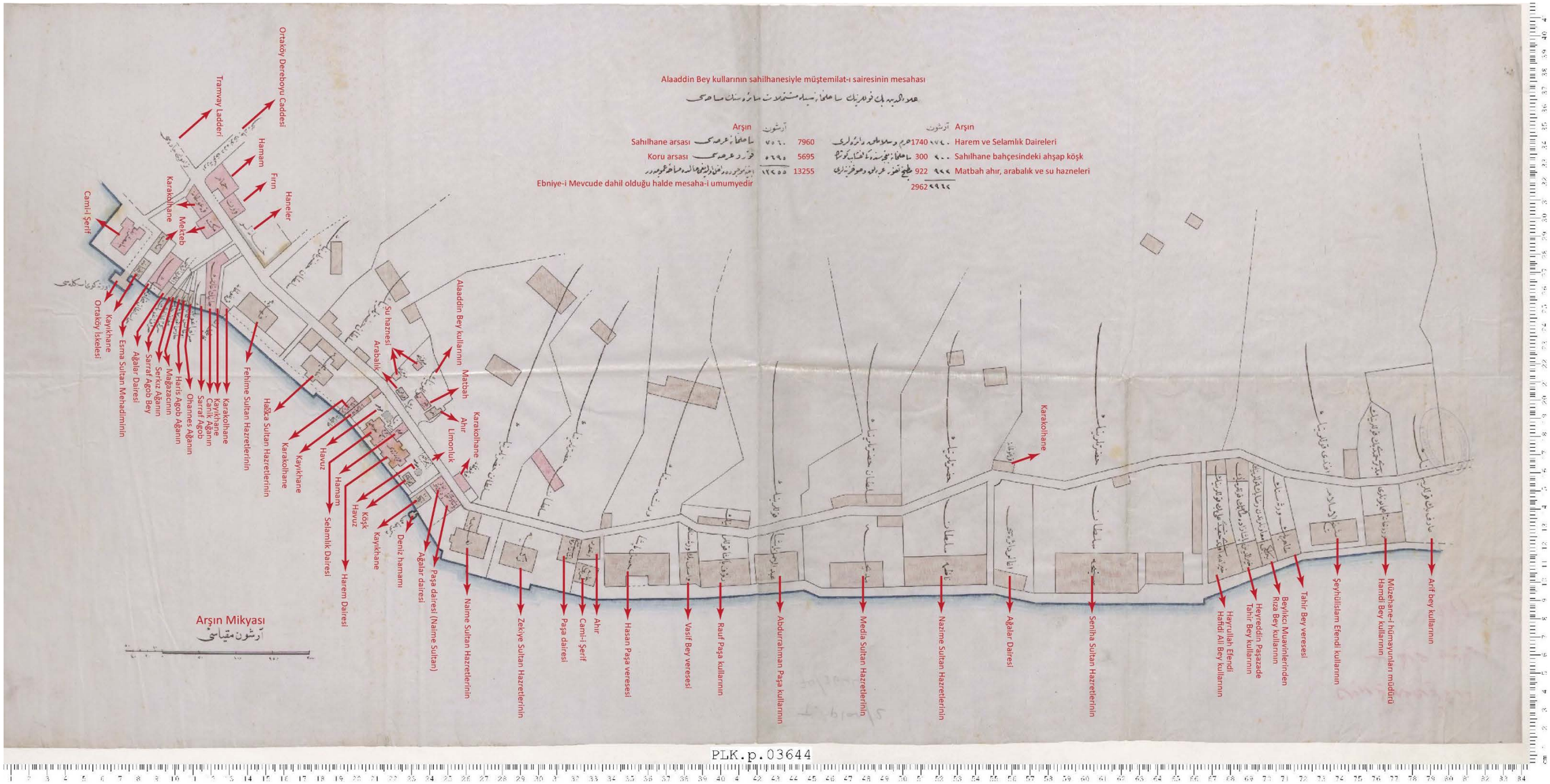

Şekil 2:1: Sultan II. Abdülhamid'in hazırlatmış olduğu, Ortaköy-Kuruçeşme Sahili Yalılar Haritası, BOA PLK.p.03644

2.4 Sultan II. Abdülhamid Döneminde İstanbul'da İnşa Edilmiş Saray Erkânına Tahsisli Daireler, Köşkler ve Yalılar / Katalog

Sultan II. Abdülhamid (1842-1918); 1876-1909 yılları arasında 33 yıl süresince hüküm sürmüştür. Yıldız, Dolmabahçe, Feriye, Mercan Saraylarındaki kargir yapılarda ikamet eden saltanat ailesi üyeleri, 1894 İstanbul depremi sonrası saray yapı onarımlarının yapılabilmesi için ikamet ettikleri bölümlerin hemen yanına inşa edilen köşklere/dairelere **(Çizelge 2.1)** taşınmışlardır (Acar, 2015, s. 177).

II. Abdülhamid döneminde Saray erkânı için inşa edilmiş köşk envanterinin büyük kısmını bu ahşap deprem köşkleri oluşturmaktadır.

Mercan Sarayı'na bitişik olarak Saliha ve Nazime Sultan için inşa edilen ahşap deprem köşkleri, kargir saray ile birlikte 1912 yılında yanmışlardır.

Çengelköy'deki kurma köşk ve Kuleli köşk 1990 yılında yıkılarak betonarme sistemde rekonstrüksiyonları yapılmıştır. 2014 yılında betonarme rekonstrüksiyonlar yıkılarak tekrar aynı sistemde rekonstrüksiyonları inşa edilmiştir.

Yıldız, Dolmabahçe Saraylarındaki ahşap deprem köşkleri günümüze ulaşmıştır. Feriye Sarayı'nda 1894 depremi sonrası inşa edilen yedi köşkten altısı günümüze ulaşmıştır (Acar, 2015, s. 174).

Arnavutköy-Akıntıburnu'nda ikamet eden Feride ve Seniye Sultanlar için inşa edilmesi planlanan (Acar, 2015, s. 181) ahşap köşklerin inşa edilip edilmediği kesin olarak belirlenmediği için tabloya eklenmemiştir.

Envanter kapsamında incelenen otuz altı yapı; inşa tekniği açısından incelendiğinde beş adedinin kargir, otuz adedinin ahşap sistemde inşa edildiği görülmektedir. Yusuf İzzeddin Efendi için Çamlıca'da inşa edilen köşke müştemilat olan bendegân köşkünde ise yıkılarak yeniden betonarme sistemde inşa edildiği için yapım sistemi belirlenemiştir.

Otuz altı yapının on sekiz adedi; 10 Temmuz 1894 İstanbul depreminden sonra, kargir saraylar hasar gördüğü için, efendilerin ve hanım sultanların barınması için inşa edilmiş ahşap deprem köşkleridir.

II. Abdülhamid Dönemi'nde saray erkânı için inşa ettirilen otuz altı yapıdan on iki adedi Yusuf İzzeddin Efendi için inşa ettirilmiştir.

II. Abdülhamid Dönemi'nde saray erkânı için inşa ettirilen otuz altı yapıdan on üç adedinin mimarı olarak Serkiz Balyan görülmektedir, Yıldız Sarayı'nda inşa edilen altı deprem köşkünün keşif defteri Emil Meinz tarafından düzenlenmiş ve planları çizilmiştir, Çengelköy'deki bir köşkü Serge Stcherbakoff kurmuştur, Bağlarbaşı'ndaki Abdülmecid Efendi Köşkü'nü Alexandre Vallaury tasarlamıştır. Envanterde yer alan on beş adet köşkün mimarı ise kesin olarak belirlenemiştir. II. Abdülhamid Dönemi'nde saray erkânı için inşa ettirilen otuz altı yapıdan dokuzu Yıldız Sarayı'nda, ikisi Dolmabahçe Sarayı'nda, ikisi Mercan Sarayı'ında, biri Yeniköy'de, yedi adedi Feriköy Sarayı'nda, ikisi Çengelköy'de, biri Kuruçeşme'de, biri Bağlarbaşı'nda, biri Maçka'da, diğeri Teşvikiye'de, üçü Zincirlikuyu Kasrı'nda, biri Hekimbaşı Çiftliği'nde, beş adedinin Çamlıca'da inşa edildiği belirlenmiştir. Yapılardan sadece dört adedi Hanım Sultanlar için inşa edilmiş olup, otuz iki adedi Efendiler için inşa edilmiştir.

Çizelge 2.1: Sultan II. Abdülhamid Dönemi'nde Saray Erkanı İçin Hazine-i Haasa Tarafından İnşa Ettirilmiş Köşkler.

SIRA NO	YAPININ ADI	YAPININ YERİ	İNŞA YILI	MİMARI	YAPI CİNSİ
1	Çukursaray Kargir Köşkü	Yıldız Sarayı	II. Abdülhamid D.	Bilinmiyor	Kargir
2	Efendiler (Damatlar) Dairesi	Yıldız Sarayı	II. Abdülhamid D.	Bilinmiyor	Kargir
3	Burhaneddin Efendi Köşkü	Yıldız Sarayı	II. Abdülhamid D.	Bilinmiyor	Ahşap
4	Ahmed Efendi (Deprem) Köşkü	Yıldız Sarayı	1894	Emil Meinz	Ahşap
5	Mehmed Selim Efendi (Deprem) Köşkü	Yıldız Sarayı	1894	Emil Meinz	Ahşap
6	İbrahim Tevfik Efendi (Deprem) Köşkü	Yıldız Sarayı	1894	Emil Meinz	Ahşap
7	Abdülkadir Efendi (Deprem) Köşkü	Yıldız Sarayı	1894	Emil Meinz	Ahşap
8	Burhaneddin Efendi (Deprem) Köşkü	Yıldız Sarayı	1894	Emil Meinz	Ahşap
9	Sünnet (Altıncı Deprem) Köşkü	Yıldız Sarayı	1894	Emil Meinz	Ahşap
10	Reşad Efendi (Deprem) Köşkü	Dolmabahçe Sarayı	1894	Serkiz Balyan	Ahşap
11	Kemaleddin Efendi (Deprem) Köşkü	Dolmabahçe Sarayı	1894	Serkiz Balyan	Ahşap
12	Saliha Sultan (Deprem) Köşkü	Mercan Sarayı	1894	Bilinmiyor	Ahşap
13	Nazime Sultan (Deprem) Köşkü	Mercan Sarayı	1894	Bilinmiyor	Ahşap
14	Burhanettin Efendi Yalısı	Yeniköy	1912	Bilinmiyor	Ahşap
15	Vahdeddin (Deprem) Köşkü	Feriye Sarayı	1894	Serkiz Balyan	Ahşap
16	Seyfeddin (Deprem) Köşkü	Feriye Sarayı	1894	Serkiz Balyan	Ahşap
17	Şevket (Deprem) Köşkü	Feriye Sarayı	1894	Serkiz Balyan	Ahşap
18	Abdülmecid Efendi (Deprem) Köşkü	Feriye Sarayı	1894	Serkiz Balyan	Ahşap
19	Yusuf İzzeddin Efendi (Deprem) Köşkü	Feriye Sarayı	1894	Serkiz Balyan	Ahşap
20	Süleyman Efendi (Deprem) Köşkleri	Feriye Sarayı	1894	Serkiz Balyan	Ahşap
21	Şaheste Hanım (Deprem) Köşkleri	Feriye Sarayı	1894	Serkiz Balyan	Ahşap
22	Vahdeddin Efendi, Stcherbakoff'un Kurduğu Deprem Köşkü	Çengelköy	1894	Serge Stcherbakoff	Ahşap
23	Vahdeddin Efendi, Kuleli Köşk	Çengelköy	1902-1903	Bilinmiyor	Ahşap
24	Kuruçeşme Zekiye Sultan Sahilhanesi	Kuruçeşme	1894	Bilinmiyor	Ahşap
25	Bağlarbaşı Abdülmecid Efendi Köşkü	Bağlarbaşı	1901	Alexandre Vallaury	Ahşap
26	Maçka Küçük Levend Çiftliği Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü	Maçka	II. Abdülhamid D.	Bilinmiyor	Kargir
27	Teşvikiye Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü	Teşvikiye	II. Abdülhamid D.	Bilinmiyor	Ahşap
28	Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn Köşkü	Zincirlikuyu Kasrı	1876-1880	Serkiz Balyan	Kargir
29	Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi Harem Köşkü	Zincirlikuyu Kasrı	1876-1880	Serkiz Balyan	Ahşap
30	Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi Bendegân Köşkü	Zincirlikuyu Kasrı	1876-1880	Serkiz Balyan	Ahşap
31	Hekimbaşı Kasrı (Kuleli Köşk)	Hekimbaşı Çiftliği	1881	Sarkis Balyan	Kargir
32	Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn Köşkü	Çamlıca	1887	Bilinmiyor	Ahşap
33	Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Bendegân Köşkü	Çamlıca	1887	Bilinmiyor	Bilinmiyor
34	Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Ağalar Dairesi	Çamlıca	1887	Bilinmiyor	Ahşap
35	Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Yaveran Dairesi	Çamlıca	1887	Bilinmiyor	Ahşap
36	Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Çadır Köşkü	Çamlıca	1887	Bilinmiyor	Ahşap
*Tabloda Yusuf İzzeddin Efendi için inşa ettirilen köşk ve kasırlar, müştemilatlar, daireler gri renkle belirtilmiştir.					

3. YUSUF İZZEDDİN EFENDİ'NİN SAHİP OLDUĞU GAYRİMENKULLER VE İKAMET ETTİĞİ KÖŞKLER

3.1 Yusuf İzzeddin Efendi'nin Hayatı

Yusuf İzzeddin, Sultan Abdülaziz'in henüz şehzade iken 1857 yılında Dürrinev Kadınefendi'den doğan oğludur (Sakaoğlu, 2015, s. 468). Şehzadelerin çocuk sahibi olması yasaklandığından doğumu gizlenir ve Mekke Mollası Kadri Bey'in Eyüp'teki evinde gizlice büyütülür (Akyıldız, 2013, s. 13). Askeri okullarda okumuş, müşirliğe kadar yükselmiş, V. Mehmed Reşad tahta geçince veliahd ilan edilmiştir (Göksoy, 1994, 537). 1912'den itibaren Yusuf İzzeddin Efendi'nin sağlık sorunları artmış, uzayan tedavi süreci psikolojisini bozmuştur. Zincirlikuyu Köşkü'nde, harem dairesinde üst katta bir oda, Yusuf İzzeddin Efendi için son dönemlerinde yatak odası **(Şekil 3:1)** olarak düzenlenmiştir. 1 Şubat 1916'da Yusuf İzzeddin Efendi bu odada sol kolunun bilek damarlarını ustura ile keserek intihara teşebbüs eder ve çağrılan doktorların bütün müdahalesine rağmen kan kaybından ölür. Yusuf İzzeddin Efendi, Sultan II. Mahmud Türbesi'ne defnedilir (Akyıldız, 2013, s. 15).

Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölüm raporunda **(Şekil 0.39)** intihar ettiği oda ayrıntılı olarak tarif edilmiştir. Haluk Y. Şehsuvaroğlu'nun Cumhuriyet gazetesinde 03.12.1950 tarihinde "Yusuf İzzeddin Efendi'nin içinde intihar ettiği oda" başlıklı yazısında da odanın canlandırması, Yusuf İzzeddin Efendi'nin maiyetindeki İsmail Hakkı Baykal'ın tariflerine göre Aziz Faikoğlu tarafından çizilmiştir **(Şekil 3:1)**. Yazının yayınlandığı tarihte Yusuf İzzeddin Efendi'nin intihar ettiği oda Zincirlikuyu Yapı Usta Okulu'nun yatakhanelerinden birisidir. Günümüzde Harem Dairesi kullanılmamaktadır. (Saraç, 2008)

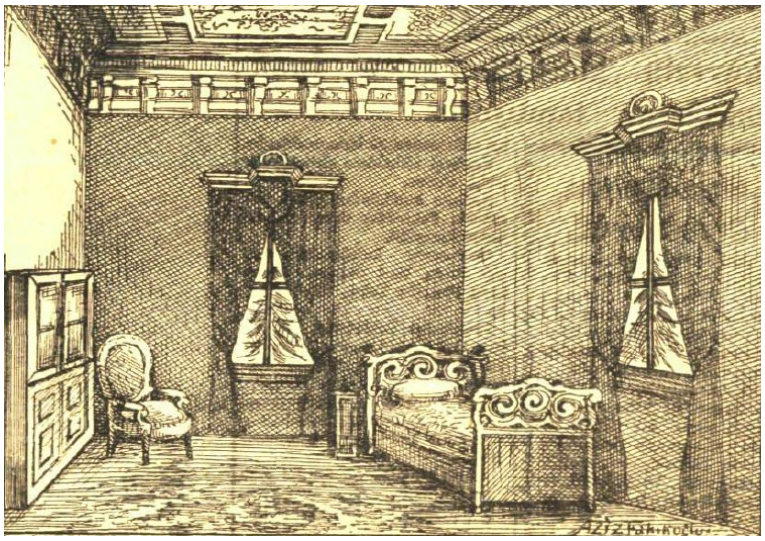

Şekil 3:1: Zincirlikuyu'daki harem köşkünde Yusuf İzzeddin Efendi'nin odasının, maiyetindeki İsmail Hakkı Baykal'ın anlatımı ile Aziz Faikoğlu tarafından canlandırılması (03.12.1950 tarihli Cumhuriyet Gazetesi).

3.2 İstanbul'da Yusuf İzzeddin Efendi'nin Adına Tahsis Edilmiş Gayrimenkullerin Kayıtları

Sultan Abdülaziz'in büyük oğlu olan Yusuf İzzeddin Efendi, en çok mülk edinen hanedân mensuplarından biridir (Çetintaş, 2005, s. 257). İstanbul'un önemli semtlerinde Yusuf İzzeddin Efendi'nin mülkleri mevcuttur. Çeşitli arşiv kayıtlarında Yusuf İzzeddin Efendi'nin mülklerinin izleri tespit edilebilmektedir.

Yusuf İzzeddin Efendi, Avrupa yakasında Zincirlikuyu Kasrı, Anadolu yakasında ise Çamlıca'daki köşkünde ikamet etmekte idi. Veliaht; Feriye Sarayı'nda, Nişantaşı'ndaki konağında, Çavuşbaşı ve Hekimbaşı Çiftlikleri'nde de ikamet etmekte idi.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin mülklerine dair İSAM Arşivi kayıtlarında çoğunlukla Yusuf İzzeddin Efendi'nin eşlerinden Leman Hanım'ın tuttuğu tamir notlarına rastlanmaktadır. İBB Atatürk Kitaplığı arşivinde ise bahçıvan ve ustaların ilgili tamiri yapıp ücretlerini aldıklarına dair kayıtlar bulunmakla birlikte vekâletname, azilname, dava dosyalarından örnekler gibi gayrimenkullere ve kamulaştırmalarına dair evraklar bulunmaktadır.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin son eşi Leman Hanım'ın 31 Ekim 1946 tarihinde avukat Anderya Karakiriş'e verdiği vekâletname örneğinde (**Şekil 2:1**) (**Şekil 0.40**) ve (**Şekil 0.41**) olduğu gibi, birtakım arşiv evraklarında aile bireylerine, yaşadıkları ülkelere,

ikâmet adreslerine dair bilgi bulunmakla birlikte varislerin sahip oldukları gayrimenkullere dair listelere rastlanmaktadır.

Belgelerden bazı bilgiler edinilmekle birlikte arşivin çeşitli kurumlara dağılması nedeni ile Yusuf İzzeddin Efendi'nin mülklerini, mirası korumak için açılan davaların sonuçlarını öğrenmek mümkün olmamaktadır.

Yusuf İzzeddin Efendi, gençlik dönemlerini ve kış aylarını Zincirlikuyu'ndaki köşkünde geçirmiş ve hayatı bu köşkte son bulmuştur. Çamlıca'daki köşküne sayfiye amaçlı olarak gitmiş ve yazlarını burada geçirmiştir. Hekimbaşı Çiftliği veliahtın kısa süreler için gelip dinlendiği kasırdır (Bayraktaroğlu, 1991, s. 19). Teşvikiye'deki Necip Paşa Köşkü'nün Hazine-i Hassa'ya geçtiği dönemde Yusuf İzzeddin Efendi bu köşkün bahçesine üç katlı bir ahşap bölük inşa ettirerek burada da ikamet etmiştir. Feriye Sarayları'nda 1894 depremi sonrası Saray'ın onarımların sürdüğü süre içerisinde bahçede Yusuf İzzeddin Efendi için ahşap bir köşk inşa edilmiştir.

3.2.1 Maçka Küçük Levend çiftliği köşkü

İstanbul, Dolmabahçe ile Maçka semtleri arasında kalan Küçük Çiftlik adı, günümüzde halen mevkiyi belirtmekte kullanılmaktadır. 17. yüzyılda Gümüşsuyu ile Maçka sırtları arasında kalan ve önündeki koy doldurulmadan önce denize doğru hafif meyli olan düzlük, Kanuni Sultan Süleyman döneminde II. Bayezid vakfı dışında kalan bir arazi olduğu için, devrin ilim adamlarından Kara Bali Efendi'ye ihsan edilmiştir. Sultan II. Selim bu bu bahçeyi Saraya bağlamıştır. 1578'de bahçeyi gören Salomon Schweiger seyahatnamesinde Karabali bahçesinden ve içinde iki köşk, havuz ve kameriyeden bahsetmektedir. Sultan II. Selim'in bahçeyi Galata Sarayı'na yakın olduğu için sık ziyaret ettiğini, bahçede çok sayıda acemi oğlan bulunduğunu ve bahçenin işlerini gördüklerini ve başlarında kendilerini idare eden Bostancıbaşı olduğunu da yazmaktadır. Daha sonra halka açık bir mesire yeri olan alan, III. Selim döneminde Levend çiftliği olmuştur (Eldem, 1974, s. 433 – 435).

Büyükdere yolunda, günümüzdeki Levent semtinin bulunduğu alanda III. Selim döneminde Levend çiftliği kurulmuştur, askeri tesisler ve Hünkâr köşkü inşa edilmiştir. Dolmabahçe sırtları ile Maçka semti arasında kalan alanda kurulan Levend çiftliği ise Büyükdere yolundaki Levend çiftliğine kıyasla Küçük Levend çiftliği olarak adlandırılmıştır. Küçük Levend çiftliği ifadesi zamanla Küçük Çiftlik olarak kısaltılmış ve günümüzde halen bu şekilde kullanılmaktadır.

1861'de Hacı Mehmed Reşit Ağa tarafından Emlâk-ı Hümayun'a ilhak olunan Küçük Çiftlik Kasr-ı Hümayunu mahalli tesviye edilmiştir.

19.yy ortalarında bu alan Sultan Abdülaziz tarafından oğlu Yusuf İzzeddin Efendi'ye verilmiştir. Yusuf İzzeddin için inşa edilmiş köşkün plan (**Şekil 3:2**) ve cephe (**Şekil 3:3**) restitüsyonu Sedad Hakkı Eldem tarafından hazırlanmıştır. Bahçenin çeşitli yerlerinde Yusuf İzzettin Efendi'nin yapısı olduğu tahmin edilen ufak kameriyeler, grot şeklinde havuz, şelaleler ve benzeri devrin zevkine uygun ilaveler vardır

Sedad Hakkı Eldem'e göre 1960 lı yıllarda Küçük Çiftlik bahçesinin bulunduğu yerin civarında büyük bir su haznesi ve yarı gömülü durumda bir namazgâh ve birkaç mezar taşı kalıntısı vardır. Namazgâh ve sofası, I. Abdülhamid müsahiplerinden Hazine vekili Osman ağa tarafından 1783-4 (1198 H.) tarafından yaptırılmıştır. Mezar taşlarından biri de I. Abdülhamid Çuhadarbaşısı Abdullah ağaya aittir. Bu mesiredeki mezar taşlarından biri, Kara Bali'ye aittir ve mezarı, 19.yy ortasında Bezm-i Alem Valide Sultan Camii'ne nakledilmiştir (Eldem, 1974, s. 433 – 435).

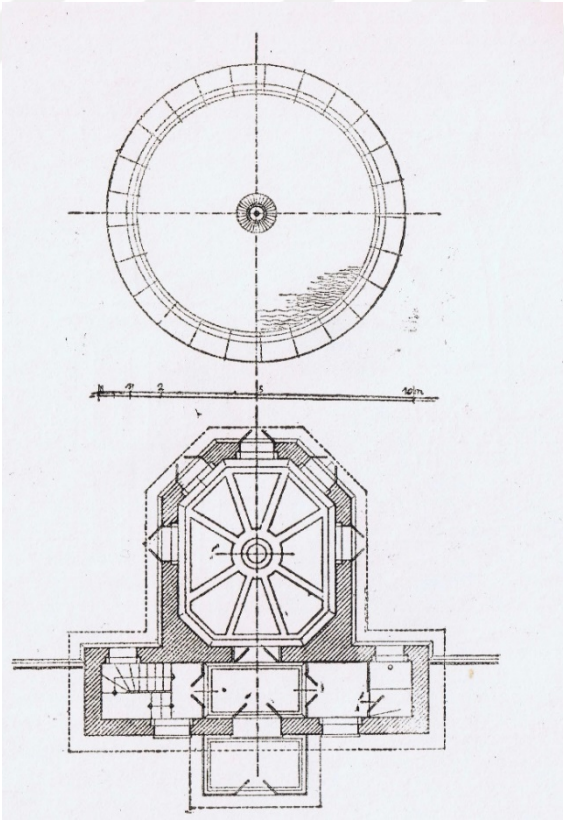

Şekil 3:2: Küçük Levend Çiftliği Köşkü, normal kat planı (S. H. Eldem).

Şekil 3:3: Küçük Levend Köşkü bahçe cephesi (S. H. Eldem)

Şekil 3:4: Yusuf İzzeddin Efendi'ye ait Küçük Levend Çiftliği Köşkü'nün günümüzdeki durumu, wowturkey.com

Küçük Levend Çiftliği köşkünün cephe oranları korunmakla birlikte eklentilerinin (**Şekil 3:4**) bulunduğu ve kargir köşkün restorasyona ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Şekil 3:5: Yusuf İzzeddin Efendi'ye ait Küçük Levend Çiftliği Köşkü'nün günümüzdeki durumu, wowturkey.com

Günümüzde Kadırgalar Caddesi yönünde inşa edilmiş alışveriş merkezi (**Şekil 3:5**) nedeniyle Yusuf İzzeddin Efendi'ye ait Küçük Levend Köşkü'nün cephesi kamu tarafından algılanamamakta olup, köşk halkın kullanımına açık değildir.

Dolmabahçe vadisinin büyük bölümü Yusuf İzzeddin Efendi'ye, Silahhane'nin karşısında uzanan yamaçlar devrin padişahı Sultan II. Abdülhamid'e, vadinin içinde kalan bölüm ise Yusuf İzzeddin Efendi'nin ikinci haremi Tâzende Hanımefendi ile yardımcısı olan kalfaya aitti (Çetintaş, 2005, s. 258).

Mektebi-i Harbiye, Mecidiye Kışlası, Maçka Silâhhanesi arasında kalan (**Şekil 3:6**) vadinin Yusuf İzzeddin Efendi'ye ait olduğu; 1879 tarihli ve **(Şekil 3:7)**'de yer alan haritadan da tespit edilebilmektedir. Haritanın açıklamasında; Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şâhane ile Teşvikiye cihetinde vâki' arazinin harita-i muntazamiyesidir yazmaktadır. Günümüzdeki işlevleriyle Harbiye Askeri Müzesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Taşkışla Kampüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi Maçka Kampüsü ile sınırları belirtilebilecek alanın; **(Şekil 3:7)**'de günümüz alfabesi ile verilen haritada görüldüğü üzere "Devletlü necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi'nin uhdelerinde bulunan" arazi olduğu belirtilmiştir.

Şekil 3:6: 1880 yılında Küçük Levend Çiftliğinden çekilmiş bir fotoğraf. Arka planda Maçka silahhanesi ve karakolhanesi görülmektedir.

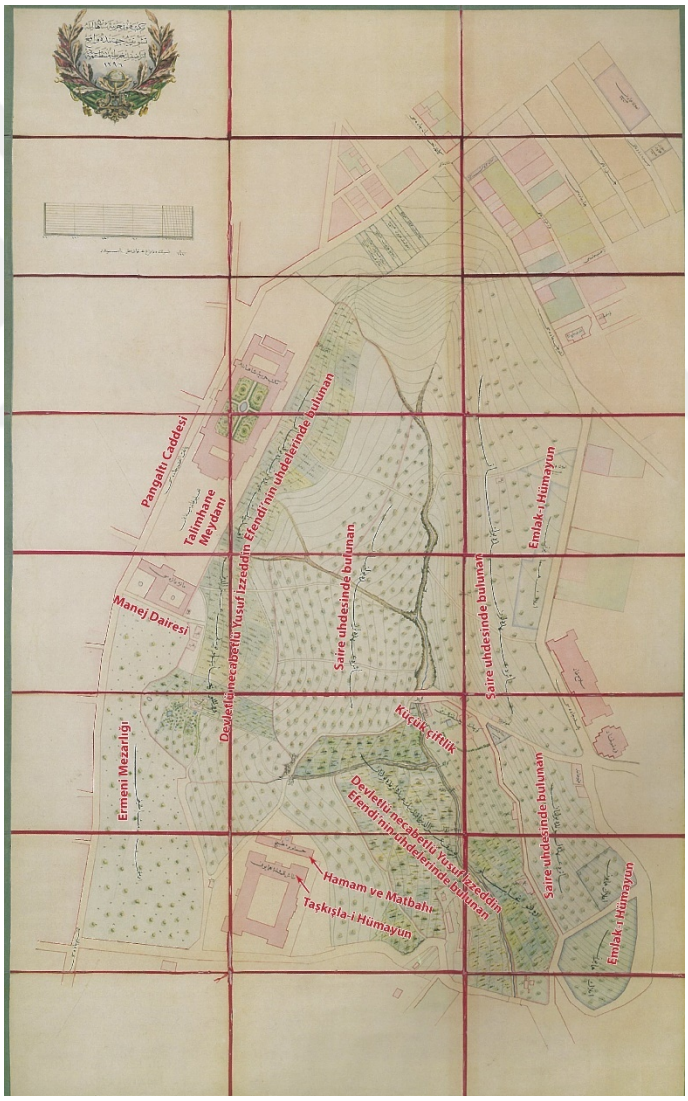

Şekil 3:7: Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şahane ile Teşvikiye cihetinde vaki' arazinin harita-i muntazamiyesidir, 1878-79 (1296 h.) (Sultan II. Abdülhamid Devri Harita ve Planlarında İstanbul s.87).

Cumhuriyet ile birlikte bu alanda bir stadyum planlandığı; Cumhuriyet gazetesinde, 14.06.1931 tarihinde yayınlanan bir haberde "Şehir stadyomu" başlığı ile

> *" Belediye Yusuf İzzettin Ef. Veresesine ait bir arsanın stadyom inşası için mubayaasına karar vermişti. Belediye bu hususta Yusuf İzzettin Ef. Veresesi vekili esbak Maliye Nazırı Tevfik Beyden cevap beklemektedir. Belediye Fen işleri müdürü Ziya B. Dün Taksim stadyomuna giderek yeni yapılacak stadyomun şeklini tesbit ve tetkik etmiştir*"

(Şekil 0.43) verilen haberden anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinde; 10.06.1936 Tarihinde yayınlanmış bir haberde Yusuf İzzettin Efendi veresesinin, İstanbul Belediyesi ile pazarlık yaptığı ifade edilmektedir. **(Şekil 0.44)'**de verilmiş haberde;

> "*İstanbul Belediyesi, stadyomun senelerce lâkırdısını ettikten sonra nihayet bir yer beğenebilmişti. Bu yer de, Yusuf İzzettin Ef. Nin veresesine aitmiş. Veresenin vekili 35.000 liraya müşteri aradığı bu arsaya, Belediyenin talip olduğunu duyunca, 100.000 lira istemiş… Belediye pazarlığa girişmiş, fakat sporcu gençliği Yusuf İzzettin Ef. Veresesini mi düşünecek?...*"

denilmektedir.

Ancak varisler ile İstanbul Belediyesi arasında bir anlaşma sağlanmamış ve stadyum Küçük Levend Çiftliği yerine hemen yakınında, Dolmabahçe Sarayı'nın eski has ahırlarının (Istabl-i Âmire) bulunduğu yerde 1939 yılında inşa edilmeye başlanmış ve 1947 yılında tamamlanmıştır.

İstanbul Defterdarlığı ve İstanbul belediyesi arasında yapılan bir anlaşmaya göre 1943 yılında Yusuf İzzeddin Efendi'nin varisleri varlık vergisine tabi tutulur. İstanbul Defterdarı Faik Ökte'nin Varlık Vergisi Faciası kitabında s.165'te "*Küçük Çiftlik Parkı Satışı*" başlığı ile bu konudan bahsedilmekte olup s.242'deki tabloda Yusuf İzzeddin veresesi 290 numaralı varlık vergisi mükellefi olarak listede gösterilmektedir. Varislere 150.000 lira vergi uygulanmış, karşılığında Küçük Çiftlik Parkı müzayedeye çıkarılmış, mülklere İstanbul Belediyesi'nden başka bir alıcı çıkmamış ve İstanbul Belediyesi tarafından 145.000 liraya satın alınmıştır.

Faik Ökte'nin kitabında konu şu şekilde aktarılmıştır;

> *"G. menkul satışları bahis mevzuu olurken Küçük Çiftlik Parkının belediyece satın alınmasını hatırlamamak kabil midir? Varlık Vergisinin ilk tahakkuk günlerinde Kırdar komisyonda belediyenin Küçük Çiftlik Parkım satın almak istediğini, buranımı umuma mahsus bir park olmasını arzu ettiğini, Yusuf İzzettin Efendi veresesinin satışa*

yanaşmadığını, mülk 150 - 200 bin liraya istimlâk edilse bile avukatların müdahalesiyle mahkemede milyonlar ödemek mecburiyetinde kalınacağım, ehli hibrenin mahkemeleri delâlete sevkettiğini ilh... söyliyerek bu işte yardımımızı rica etti. Kırdarın anlattığına göre, Park iki çerkes hanımın tasarrufunda idi. Çoluk çocukları yoktu. Belediye burasım park yapıp umumun istifadesine arzedecekti. O günkü hava içinde bu kadar izahat çerkes hanımların tasarruf haklarını iptale yeter göründü. Vereseye bina ve arazi sedülünden 150 bin lira vergi tarh olundu. Veresenin bu vergiyi ödiyecek parası yoktu. Kırdarın tensip ve takibi ile Parkı müzayedeye çıkardık. Kırdarın muzmerini bildiklerinden veya işte zulüm hissettiklerinden, belki de iş o şekilde idare edildiğinden dolayı, satışı yapan idare heyetine başka alıcı müracaat etmedi ve mülk 145 bin liradan Belediyenin uhtesinde kaldı. Bakiye borç dolayısiyle şube alâkalıların ikametgâhım satmaya kiyam etti ise de ben bu kadar haksızlığı kâfi görerek verginin geri kalan kısmını tecile tâbi tutturdum. Bu satışm bilâhare bir dava mevzuu teşkil ettiğini zannederim."

Yusuf İzzeddin Efendi'nin eşleri Tâzende ve Leman Hanım'a uygulanan Varlık Vergisi, Cumhuriyet Gazetesi'nde 25.09.1943 **(Şekil 3.8)**, 27.10.1943 **(Şekil 0.45)** ve 28.10.1943 **(Şekil 0.46)** ve 31.10.1943 tarihlerinde (**Şekil 0.47**) ve (**Şekil 0.48**) yayınlanan satış ilanlarında da tespit edilebilmektedir.

Mükellefin adı	Mevkii, mahallesi, sokağı	Ada	Parsel	Kapı No.sı	Mesahası M2.	Cinsi ve hissesi	Tamamının mukayyed kıymeti	Pey akçesi
Yusuf İzzeddin varislerinden Cavidan ve Tazende	Beyoğlu Harbiye mahallesinin Dolmabahçeye uzanan ve bostanlarla bahçıvan odalarını muhtevi olan ve içinde dere akan malûm saha	779	3		(14325)	Dutluk, tarla 27193/230400	(10743,75)	102
»	» »	787	1	5	(19252)	Ahşab barakayı müştemil dutluk bahçesi 383/3200	(14224.50)	131
»	» »	768	4	4 4/1 4/2 4/3 4/4	(32978)	İcareli ahır ve odaları olan bostan 383/3200	(24550)	223
	Kadirgalar geçidi	768	5	4 6 8 4/10	(15338)	Küçükçiftlik parkı 383/3200 (Bostan kuyularile ağaclı bahçe ve 2 ahşab ev)	(20890)	187
»	Beyoğlu Şahkulu mahallesi Cabbdede			29		Odalı kârgir dükkân 1521/1600	(3744)	268
»	Tophane Kılıcalipaşa mahallesi Vapurıskelesi caddesi			23 23/1		Odaları müstemil mağaza 3021/3200	(4320)	306
»	» » ve Mescid sokağında			2. 4. 6, 4. 6		4 dükkânlı kârgir ev 1421/1600	(5400)	360

Tarlabası Maliye şubesine varlık vergisinden borclu Yusuf İzzeddin varislerinden Cavidan ve Tazendenin yukarıda mevkii, cinsi ve evsafı yazılı gayrimenkulleri Tahsili Emval kanunu hükümleri dairesinde satılacaktır.

İlk müzayedesi 14/9/943 salı günü saat 16 da ve kat'i ihalesi de 24/9/943 cuma günü saat 16,30 da yapılacaktır. Yukarıda evsafı gösterilen arsalara aid krokiler alâkadar olacaklara gösterilmek üzere Beyoğlu Kazası İdare Heyetine tevdi kılınmıstır. Taliblerin pey akçelerini muhtevi makbuzlarla birlikte mezkûr Kaza İdare Heyetine müracaatleri ilân olunur.

(8363)

Şekil 3.8: Yusuf İzzeddin Efendi varislerinin, Maliye Şubesi'ne Varlık Vergisi'nden borçlarından dolayı, gayrimenkullerinin 25.09.1943 tarihli satış ilanı.

Cumhuriyet gazetesinde **25.09.1943** tarihinde yayınlanan, **(Şekil 3.8)**'te verilen satış ilanından anlaşıldığına göre ise; Tarlabaşı Maliye şubesine varlık vergisinden borçlu Yusuf İzzeddin varislerinden Cavidan ve Tazende Hanımların gayrimenkulleri satışa çıkarılmaktadır.

Beyoğlu Harbiye Mahallesinin Dolmabahçeye uzanan ve bostanlarla bahçıvan odalarını muhtevi olan ve içinde dere akan malûm saha olarak tarif edilen alanda 779 ada 3 parsel, 787 ada 1 parsel, 768 ada 4 parsel; dutluk, tarla, ahşap baraka, icareli ahır ve odaları olan bostan satışa çıkarılmıştır.

Kadırgalar geçidi olarak mevkii verilen Küçükçiftlik parkı'nda, 768 ada 5 parselde bostan kuyuları ile ağaçlı bahçe ve 2 ahşab ev bulunduğu belirtilmiştir.

Aynı ilanda Beyoğlu Şahkulu Mahallesi Galipdede'de 29 numarada odalı kârgir dükkân, Tophane Kılıçalipaşa Mahallesi Vapur İskelesi Caddesi ve Mescid Sokağı'nda 23 ve 23/1 numarada odaları müştemil mağaza, 2-4-6 numarada 4 dükkânlı kârgir evin de satışa çıkarılmış olduğu görülmektedir.

Bu sıralarda, Cumhuriyet gazetesindeki 30.10.1943 tarihli **(Şekil 0.49)** verilmiş haberde;

> *"Küçük Çiftlik parkı satılıyor" başlığı ile "İstanbul Defterdarlığı varlık vergisini tediye etmiyen eski veliahd Yusuf İzzeddin veresesine aid ve Küçük Çiftlik parkı etrafındaki geniş araziyi parça, parça satılığa çıkarmıştır. Bu meyanda Küçük Çiftlik parkı da satılmaktadır"*

denilmektedir.

Günümüzde bu parsellerin büyük kısmına ifraz ve yola terk gibi kadastral işlemler uygulanması nedeniyle ada parsel numaraları ve kadastral sınırları değişmiştir.

Küçük Çiftlik Parkı, 1943 yılında resmen belediye mülkiyetine geçmiştir. Vali Lütfi Kırdar tarafından, İnönü Gezisi'nin devamı olarak vadi içindeki bostanlık alanda "2 Numaralı Park" projesi hazırlama görevi Fransız şehir plancı Henry Prost'a verilmiştir.

Cumhuriyet Devrinde İstanbul yayınında s.122-124'te park düzenlemesine ait fotoğraflara (**Şekil 3:9**) (**Şekil 3:10**) ve projeye yer verilmiştir. Gümüşsuyu-Taksim-Harbiye-Nişantaşı-Maçka-Dolmabahçe arasında merkezi vaziyette bulunan bu geniş sahada bostanlar, bahçeler, ahırlarla Küçükçiftlik ve Belvü gazinolarından başka bir şey olmadığı için park haline koymaya elverişli olduğundan bahsedilmektedir. Bu itibarla imar planında "2 numaralı Park" adı verilen bu sahanın zamanla kıymetleneceği gözönünde bulundurularak derhal istimlakine geçildiği belirtilmektedir. İstanbul'da yapılan parklar arasında en geniş sahayı kapladığı belirtilen 2 Numaralı Parkın içinde yürüme parkurları, dinlenme terasları, lunapark, Açıkhava Tiyatrosu ile Spor ve Sergi Sarayı ve birçok tesis yer almaktadır.

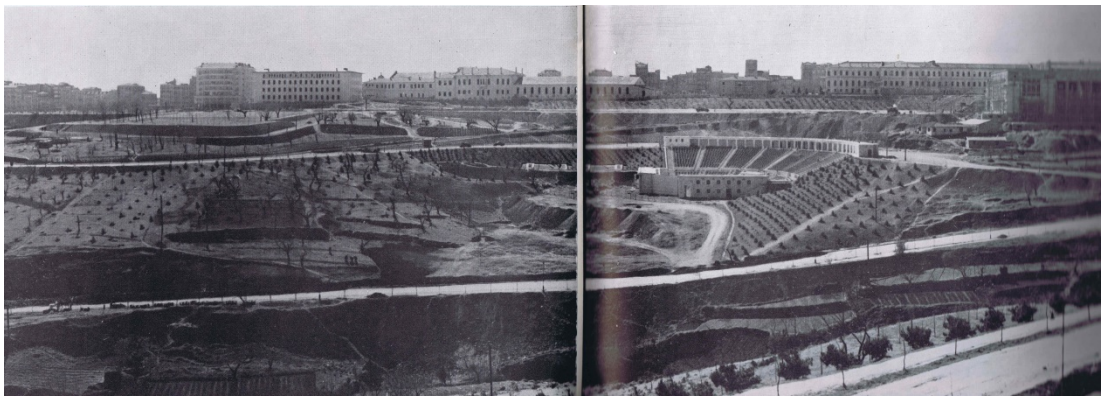

Şekil 3:9: Cumhuriyet Devrinde İstanbul yayınında 2 numaralı Park (Cumhuriyet Devrinde İstanbul, 1949, s.122-123).

Yusuf İzzeddin Efendi'nin mülklerinin kamulaştırması ile İstanbul halkının kullanımına açılmış olan alanlarda; Muhsin Ertuğrul Sahnesi, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Lütfi Kırdar Fuar Merkezi, Cemil Topuzlu Açıkhava Tiyatrosu, Hilton Oteli, vadinin diğer tarafında ise Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü önünde 2019 yılı itibarıyla adı G-Mall olan alışveriş merkezi yer almaktadır.

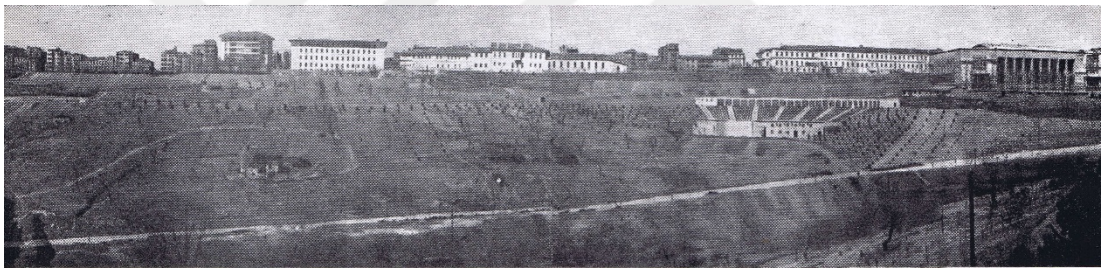

Şekil 3:10: Cumhuriyet Devrinde İstanbul yayınında 2 numaralı Park (Cumhuriyet Devrinde İstanbul, 1949, s.124).

Küçük Çiftlik Parkı'nda verilen bir konserin duyurulduğu **(Şekil 3.11)** de ekte sunulan 21.09.1949 tarihli ilanda "Her *tarafında çam ağaçları ve muhteşem havuzlar bulunan Osmanlı hanedanından Veliahd Yusuf İzzettin Efendinin malikânesi namile maruf Açık Hava Tiyatrosunun altındaki meşhur: KÜÇÜK ÇİFTLİK PARKI* sözleriyle girizgâh yapılmıştır.

Her tarafında çam ağaçları ve muhteşem havuzlar bulunan Osmanlı hanedanından Veliahd Yusuf İzzettin Efendinin malikânesi namile maruf Açık Hava Tiyatrosunun altındaki meşhur:

KÜÇÜK ÇİFTLİK PARKI

Güzel İstanbulumuzun rüzgâr tutmayan, toz konmayan, tramvay, otomobil gürültülerine maruz kalmayan; bu itibarla da insanı — Ooohl Çam kokuları ve sessizlik içinde, bilhassa muhteşem havuz başında bugün ne güzel bir vakit geçirilir. Üzerinde günün yorgunluklarından bile bir eser kalmadı... Dedikten yoğlene ve müstesna eğlence mahallidir,

Başta MÜZEYYEN, MUALLÂ, MEFHARET, MUSTAFA ÇAĞLAR ve SALÂHADDİN PINAR

olmak üzere memleketin en seçkin SAZ ve SÖZ sanatkârları bu ensalsız ve şairane parkta her gece bir SAADABAD âlemi yaratmaktadırlar. Küçük Çiftlik Parkına Maçka tramvay durağından yaya olarak bir dakikada inildiği gibi, Açık Hava Tiyatrosunun, Taksim Belediye Gazinosunun ve İnönü stadının yanlarındaki asfalt yollardan da hem yaya, hem de otomobille kapının önüne kadar gelinir.

SALÂHADDİN PINAR — İSMAİL ŞENÇALAR — KADRİ SENÇALAR — CELÂL TORSES — TAHSİN KARAKUŞ — HÜSEYİN MANDAL — HAKKI DERMAN — SEKİP İÇLİ — NUHAR TEKYAY

Kemençe ALEKO — FEYZİ ARSLANGİL — Ud: YORGO,

BÜYÜK FASIL saat 10,30 da başlar.

Pazar günleri tam kadro ile saat 15 te İÇKİSİZ AİLE MATİNESİ

Şekil 3.11: Küçük Çiftlik Parkında verilen bir konserin duyurulduğu, Cumhuriyet gazetesinde yayınlanmış 21.09.1949 tarihli ilan.

3.2.2 Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi köşkü

Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü, 1876-1880 yıllarında, II. Abdülhamid (1876-1909) tarafından, Yusuf İzzeddin Efendi için Sarkis Balyan'a inşa ettirilmiş olup, veliaht kış aylarını bu köşkte geçirmektedir (Göksoy, 1997, s. 11).

Mabeyn, Harem, Bendegân köşkleri, Av Köşkü ve ahırlar yer almaktadır. Yusuf İzzeddin Efendi 1916 yılında Zincirlikuyu'daki köşkünde vefat edene kadar, yaşamının son günlerini daha çok bu köşklerde geçirmiştir (Saraç, 2008, s. 9).

1923 yılında Cumhuriyet'in ilanı ile Zincirlikuyu Kasrı'ndaki köşkler, Balkan, Çanakkale ve Balkan şehitlerinin çocuklarına eğitim barınağı olmuştur. 1928 yılı Rumeli Ciheti haritalarında da yapının adı "öksüz okulu" olarak geçmektedir. Darül Eytam adındaki bu okulun adı 1930'lu yıllarda Hürriyet-i Ebediyye İlkokulu'na dönüştürülmüştür. 1939-40 eğitim yılında, Yapı Usta Okulu adı altında mesleki eğitime geçilmiştir. Bu dönemde Mabeyn Köşkü (**Şekil 0.50**) ve (**Şekil 0.51**) zemin katı idare, üst katları derslik, Bendegân Köşkü lojman, Harem Köşkü ise yatakhane olarak kullanılmştır. Okulun adı 1960 yılında Yapı Sanat Enstitüsü, 1975'te de Yapı Meslek Lisesi olarak değişmiştir.

Mabeyn Köşkü, Çamlıca'da olduğu gibi Zincirlikuyu Kasrı'nda da Yusuf İzzeddin Efendi'nin köşklerinin selamlık bölümüdür. Harem (**Şekil 3:12**) ve Bendegân Köşklerinden farklı olarak bu yapı, tamamen kargirdir (Saraç, 2008, s. 10).

Şekil 3:12: Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi Harem Köşkü Güney Cephesi (Saraç, 2008, s.81).

Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü, Mabeyn Köşkü'nün, yapı ekseni üzerinde, önde iki bölümlü sofa, arkada ayrı bir merdiven sofası ile beliren plan kuruluşu, Topkapı Sarayı'nın birinci avlusunda yer alan Darphane Köşkü (1832) ile benzerlik gösterir (Göksoy, 1997, s. 12).

Zincirlikuyu Kasrı'nda, Yusuf İzzeddin Efendi'nin yaşamının son yıllarına tarihlenen üç mimari proje, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yapılan araştırmada tespit edilmiştir. Bunlar Mimar Vedad Bey (Tek) tarafından projelendirilmiş bir yemek odası binası, su deposu/kuyusu ve Franz Thamm ile Vedad Bey'in ortak çalışması olan banyodur. Yemek odası binası ve banyo projelerine ait keşif defterleri 1913 yılına aittir. Vedad Bey kaleme aldığı keşif defterinde, banyo için iki kapı ve bir camekân yaptırılacağı, art nouveau desenli cam kullanılacağı belirtilmiştir. Zincirlikuyu Kasrı'na küvete sahip yeni bir banyo yaptırılması, Yusuf İzzeddin Efendi'nin kaygı bozukluğu ile doğrudan ilgili olmalıdır. Özel doktorunun düzenlediği 13 maddelik yeme-içme, yıkanma ve uyku düzeninde uyması gereken koşulları belirten bir listedeki maddeler banyo konusu ile ilgilidir. Zincirlikuyu Kasrı'nda yapılan incelemeler sonucunda, yemek odası binası ile Harem Köşkü'nde yer aldığı düşünülen banyonun günümüzde mevcut olmadığı görülmektedir. Kuyu ise halen Bendegân Köşkü'nün yakınında yer almaktadır. (Gümüş, 2018)

Mabeyn Köşkü günümüzde idare binası olarak kullanılmaktadır. Bendegân Köşkü öğretmen lojmanı olarak kullanılırken, 2006 yılında çıkan bir yangında ön kısmı ve çatısı yanmış olup, 2008 yılında halen köşk kullanıma açık değildir.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin hayatını kaybettiği yapı olan Harem Köşkü; İSOV Yapı Meslek Lisesi'ne bağlı Restorasyon Bölümü olarak kullanıldıktan sonra uzun süre boş kalmıştır.

3.2.3 Feriye Sarayları Yusuf İzzeddin Efendi köşkü

Feriye Sarayları'nda ikamet eden şehzadeler için 10 Temmuz 1894 depremi sonrası ahşap köşklerin inşası planlanmış ve 6-7 Ekim 1894 tarihlerinde keşf-i evvel defterleri hazırlanmıştır. İncelenen keşiflerden bu tarihlerde Feriye Sarayları'nda, Sultan Abdülaziz'in oğulları Seyfeddin, Şevket, Abdülmecid ve Yusuf İzzeddin'in, Sultan Abdülmecid'in oğulları Vahdeddin ve Süleyman'ın ve Sultan Abdülmecid'in dördüncü ikbali Şayeste Hanım'ın ikamet ettiği anlaşılmaktadır. Feriye'de kargir yapılarda ikamet eden saltanat ailesi üyeleri, depremden sonra yapı onarımlarının

yapılabilmesi için ikamet ettikleri bölümlerin hemen yanına inşa edilen ahşap köşklere/dairelere taşınmışlardır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan tarihsiz bir rapordan bu ahşap binaların mimarının Serkiz Balyan olduğu anlaşılmaktadır. Bu yedi köşkten/daireden altısı günümüze çokça onarım ve müdahale geçirerek ulaşmıştır. Sadece, kara tarafında yer alan bir yapı günümüze ulaşamamıştır (Acar, 2015, s. 173).

Yusuf İzzeddin Efendi için inşa edilmiş deprem köşkü, Süleyman Efendi için inşa edilmiş köşk ile bitişiktir (**Şekil 3:13**). Günümüzde Kabataş Erkek Lisesi'nin reviri ve kütüphanesi olarak kullanılan bu köşkler birleştirilmiş olup iç mekândan birbirlerine geçişlidir.

Şekil 3:13: Feriye Sarayları alanına 1894 depremi sonrası inşa edilmiş Yusuf İzzeddin ve Süleyman Efendi yalısı.

3.2.4 Teşvikiye Yusuf İzzeddin Efendi köşkü

Yusuf İzzeddin Efendi Teşvikiye civarında, Necip Paşa'dan kalma kargir konakta yaşamıştır. Teşvikiye'de günümüzde Işık Lisesi'nin binası yerinde 1960'lara kadar Necip Paşa'nın kargir konağı (**Şekil 3:16**) ile bu konağa Yusuf İzzeddin Efendi'nin ilave ettirdiği üç katlı ahşap bölük (**Şekil 3:17**) vardı (Çetintaş, 2005, s. 256).Yusuf İzzeddin Efendi'nin inşa ettirdiği ahşap konağa ilişkin bir fotoğrafa ulaşılamamıştır. 1924 yılına ait Pervititch haritasındaki (**Şekil 3:14**) lejand farklarıyla ve 1937 tarihli hava fotoğrafında (**Şekil 3:15**) çatılar takip edilerek Necip Paşa'nın kargir konağı ve Yusuf İzzeddin Efendi'nin eklettiği ahşap konak tespit edilebilmektedir.

Şekil 3:14: 1924 tarihli 5 numaralı Pervititch haritasında kargir Necip Paşa Konağı ve Yusuf İzzeddin Efendi'nin inşa ettirdiği ahşap konak.

Şekil 3:15: Harita Genel Müdürlüğü arşivinden 1937 yılına ait, 17-620 numaralı hava fotoğrafı.

Semih Mümtaz hatıratında; Nişantaşı konaklarından bahsederken, Necip Paşa Konağı başlığında;

> "*Necip Paşa Konağı hala yerinde durur. Nişantaşı Teşvikiye Karakolu'nun karşısındadır ve bugün [1946] bir mekteptir. Bu konak Necip Paşa veresesinden Hazine-i Hassa' ya, Hazine-i Hassadan Sadrazam Cevad Paşa'ya, Cevad Paşa'dan yine Hazine-i Hassa'ya ve Sadrazam Avlonyalı Ferid Paşa'ya; Meşrutiyet'te bir kulp takılarak ve Ferid Paşa'dan istirdat olunarak Maliye'ye; Maliye'den dönüp dolaşıp mektebe geçmiştir. Hariçten manzarası basit ise de dahili çok güzeldir. Hele yemek odası mükemmeldir. Merdivenleri yayık ve şahanedir. Sadrazam Cevad Paşa İstanbul'daki büyük zelzeleden sonra bahçesine bir ahşap konak ilave etmişti*."

Bilgisini vermektedir.

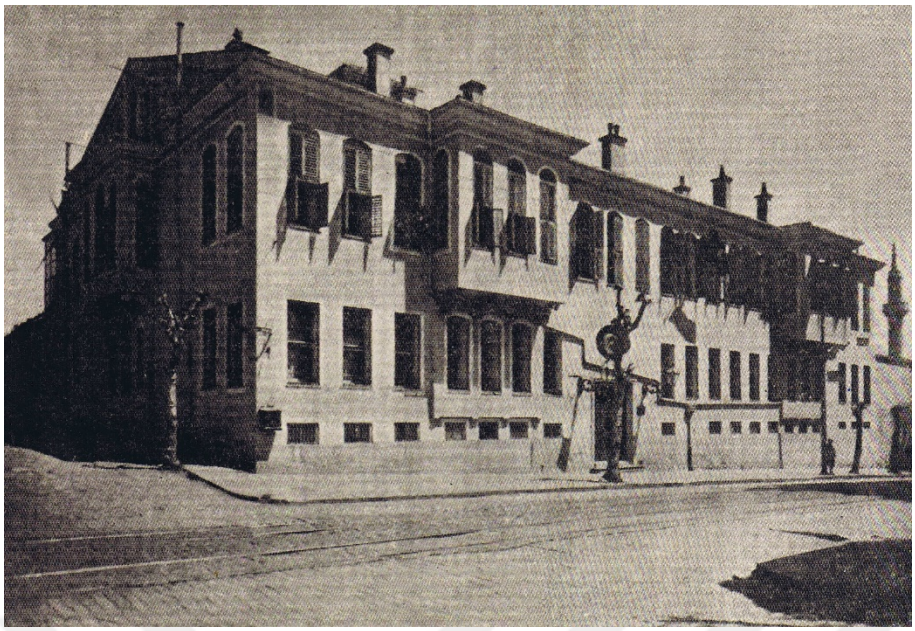

Şekil 3:16: Yusuf İzzeddin Efendi'nin bir dönem yaşadığı Necip paşa köşkü (Çetintaş, 2005).

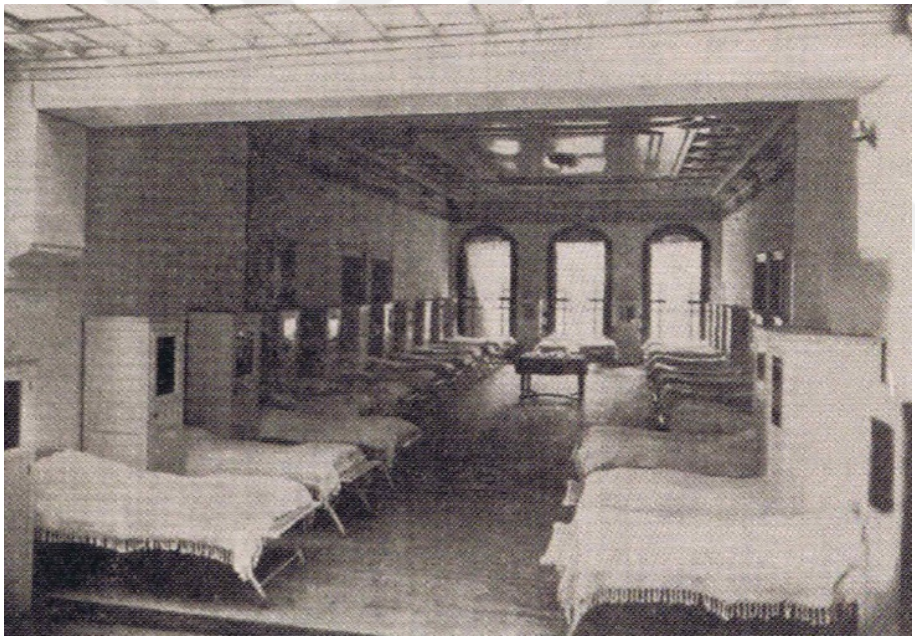

Şekil 3:17: Necip paşa kargir konağına Yusuf İzzeddin Efendi'nin eklettiği ahşap bölük (Çetintaş, 2005).

Şekil 3:18: Yusuf İzzeddin Efendi'nin bir dönem yaşadığı Necip paşa kargir konağının yerindeki okul, 2019.

Yusuf İzzeddin Efendi, Hazine-i Hassa tarafından Necip Paşa veresesinden bu konağın satın alınması ve sonrasında Hazine-i Hassa'nın bu mülkü kendisine tahsis etmesi ile bu konakta oturmuş olmalıdır. Günümüzde Necip Paşa'nın kargir konağı ve Yusuf İzzeddin Efendi'nin eklettiği ahşap köşk yıkılmış olup yerine betonarme sistemde bir okul olan özel Işık Lisesi (**Şekil 3:18**) inşa edilmiştir.

3.2.5 Hekimbaşı ve Çavuşbaşı çiftlikleri

Hekimbaşı Çiftliği; Sultan III. Selim döneminden başlayarak Sultan II. Mahmud dönemine kadar (1803-1807), (1817-1821), (1823-1834) dönemleri olmak üzere 3 defa, 37. Hekimbaşı olarak görev yapmış ve çiftliğin bulunduğu bölgenin eski sahibi olan Mustafa Behçet Efendi'nin adıyla anılmaktadır. Mustafa Behçet Efendi (1774-1834), Osmanlı Devleti'nd ilk Cerrahhaneyi kurmayı öneren ve 14 Mart 1827'de Şehzadebaşı Tulumbacıbaşı Konağı'nda Tıbbane-i Amire ve Cerrahhane-i Mamure'nin kurulmasına önayak olan ve ilk nazırlığını da yapan kişidir. Mustafa Behçet Efendi aynı zamanda 41. Hekimbaşı Abdülhak Molla'nın da abisidir. (Url – 7)

Hekimbaşı Çiftliği bir süre sonra, Çavuşbaşı ve Alemdağ Çiftlikleri ile birlikte Sultan Abdülaziz ve Sultan Abdülmecid tarafından, kızkardeşleri Adile Sultan'ın eşi

Mehmet Ali Paşa'ya, Çekmece'deki çiftliği karşılığı 9 Eylül 1863 günü ihsan edilmiş ve Mülkname-i Hümayun düzenlenmiştir.

Damat Mehmet Ali Paşa'nın vefatı üzerine varislerine intikal eden Çavuşbaşı ve Hekimnbaşı Çiftlikleri, Sultan Abdülaziz tarafından satın alınarak Defter-i Hakani kayıtlarına kendi üzerine kaydettirilmişti.

Daha sonraki yıllarda Sultan Abdülaziz tarafından Hekimbaşı ve Çavuşbaşı Çiftlikleri 10 Ocak 1867 tarihinde, on yaşındaki oğlu Yusuf İzzeddin Efendi'ye ihsan edilmiş ve bu işlem Defter-i Hakani kayıtlarına geçmişti. Yusuf İzzeddin Efendi sonraki yıllarda eski çiftliğin dışında yeni çiftlik olarak adlandırılan alanda yeni bir köşk ve çiftlik binaları yaptırmıştır.

Orman mühendislerinden Miltiyâdi ve Ahmed Efendiler tarafından 16 Eylül 1879 tarihinde tamamlanmış ve Çiftlikât-ı Şâhâneden Hekimbaşı çiftliğinin haritası olarak adlandırılmış haritada (**Şekil 3:19**) Hekimbaşı Çiftliği'nin sınırları görülmektedir. Bu tarihte, Kuleli Köşk olarak da adlandırılan Kasır henüz inşa edilmemiş olmalıdır. Bazı çiftlik yapıları ise haritada görülmektedir. Kasrın, haritanın tamamlanmasından iki yıl sonra, mimar Serkis Balyan tarafından 1881 yılında inşa edildiği düşünülmektedir (Bayraktaroğlu, 1991, s. 18).

Yusuf İzzeddin Efendi'nin maiyetinde bulunmuş İsmail Baykal, Yusuf İzzeddin Efendi'nin intiharına giden süreci anlattığı bir yazısında (Baykal, 1950, s. 489) Hekimbaşı Çiftliği'ne öğle yemeği için gittiklerinden bahsetmektedir.

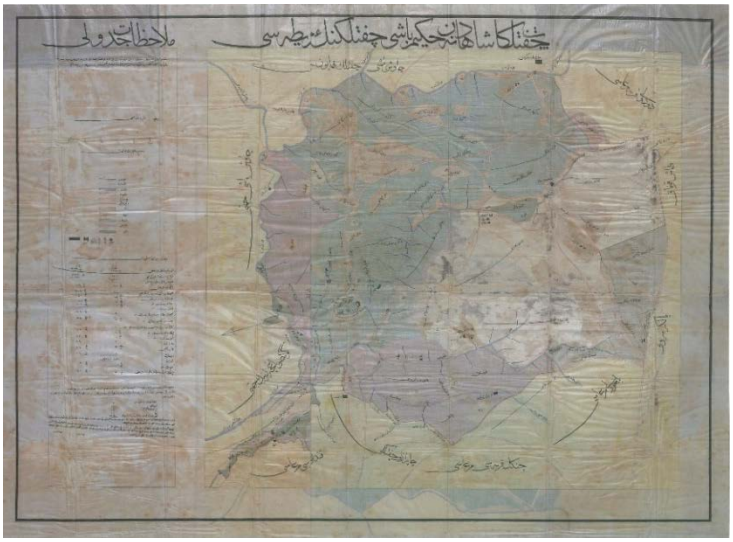

Şekil 3:19: Orman mühendislerinden Miltiyadi ve Ahmed Efendiler tarafından 16 Eylül 1879 tarihinde tamamlanmış ve Çiftlikat-ı Şahaneden Hekimbaşı çiftliğinin haritası olarak adlandırılmış harita.

Kasır Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölümünden sonra uzun yıllar bakımsız kalmıştır.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi'nde **(Şekil 3:20)** kasrın rölövesi yer almaktadır. 1990-1991 yılları arasında hazırlanmış rölöve, yapının o tarihte hasarlı olduğunu göstermektedir. 1999 yılında restorasyona alınan yapının restorasyonu 2006 yılında tamamlanmıştır.

Şekil 3:20: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Hekimbaşı Kasrı rölövesi, güney cephesi

Hekimbaşı Çiftliği ile ilgili; İsam arşivinde, gazete arşivlerinde ve İBB Atatürk Kitaplığı arşivinde çeşitli evraklar bulunmaktadır.

Hekimbaşı Kasrı'nın 1991 yılında hazırlanmış rölöveleri MSGSÜ Restorasyon Anabilim Dalı arşivinde yer almaktadır (**Şekil 0.52**) ve (**Şekil 0.53**).

Cumhuriyet gazetesinde 24.11.1931 tarihinde yayınlanmış haberde **(Şekil 0.54)** "*Hekimbaşı Çiftliği*" üst başlığı ve "*Eski bir şehzadenin veresesi dava açtı*" altbaşlığı kullanılmıştır.

Haberde "*Yusuf İzzettin Efendi veresesine ait Boğaziçi'nde Anadoluhisarı sırtlarındaki Hekimbaşı çiftliğini bundan on sene evvel, elli sene müddetle Orhan Bürhan Bey namında bir zat kiralamış, işletmeğe başlamış Fakat son zamanlarda verese ile müstecir arasında mukavelenameye ait bazı mevattan dolayı ihtilâf çıkmış.*

Şimdi verese mahkemeye müracaat ederek müstecirin şeraiti mukaveleye riayet etmediğini iddia etmekte ve mukavelenin feshini istemektedir." şeklinde davanın nedeni anlatılmaktadır.

Şekil 3:21: Yusuf İzzeddin Efendi'nin bir dönem yaşadığı Hekimbaşı Çiftliği'nde restorasyon sonrası bahçede bırakılmış özgün mimari öğeler (http://lcivelekoglu.blogspot.com/2014/01/istanbulun-hekimbasında-yapayalniz-bir.html)

Hekimbaşı Çiftliği için Cumhuriyet gazetesinde 05.09.1978 tarihinde yayınlanmış haberde ise **(Şekil 0.55)** "*Bir türlü mafia İstanbul'un yazgısına egemen*" başlığı kullanılmıştır. Haberde İstanbul için genel bir durum tespiti yapılmakta olup, haber içerisinde Hekimbaşı Çiftliği için "Sağ *yamacın en yükseğinde, camlar arasında üç katlı bir taş yapı vardı. Halk arasında "**Kuleli Köşk**" diye bilinen o yapı ve çamlık topraklar, şehzade Yusuf İzzettin Efendi varisleriningmiş bir tarihte. Eski yıllarda Orman Bakanlığı kamulaştırmış oraları ve orman statüsü yapmış! Kâğıt üstünde. Söylediklerine göre, Kuleli Köşk'te şimdi toprak Mafiacıları yuvalanmakta ve Orman Bakanlığı buna göz yummakta"* şeklinde bahis geçmektedir. Hekimbaşı Kasrı günümüzde İBB mülkiyetindedir.

3.2.6 Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşkleri

Büyük Çamlıca'nın Üsküdar'a bakan, batı eteğinde, Kısıklı'dan Çamlıca'ya çıkan yolun Sarıkaya mevkiinde yer alan Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü 19. yüzyıl içerisinde inşa edilmiş İstanbul'un en gösterişli ahşap yapılarından biridir.

II. Mahmud Dönemi'nde annesi Nakşidil Valide Sultan adına inşa ettirilen köşk, Nakşidil Sultan'ın 1817 yılında vefatı üzerine II. Mahmud'un gözdelerinden Tiryal Hatun'a ihsan edilir. Tiryal Hanım 1886 yılında ölünce (Uluçay, 1992, s. 127) Sultan II. Abdülhamid'in iradesiyle, köşkün yeni sahibi Yusuf İzzeddin Efendi olur (Haskan, 2001, s. 1339).

Çamlıca'daki Tiryal Hanım Köşkü'nün 1886 sonrasında Yusuf İzzeddin Efendi'ye geçmesi ile kısa bir süre sonra yapının tamirinin yapılıp ek yapılar inşa edildiği görülür. 6 Nisan 1887'de; Selamlık Köşkü, Ağalar Dairesi, Aşçı ve tablakâr koğuşları ile mutfak binasının inşası kararlaştırılır.

22 Haziran 1889 tarihinde II. Mahmud'un hekimbaşısı olan Abdülhak Molla'nın; harem, selamlık, hamam, ahır ve bağından oluşan köşkü satın alınarak Yusuf İzzeddin Köşkü arazisi genişletilir.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin Çamlıca'daki köşkü olarak bilinen yapı; 1887 yılında inşa edilen selamlık köşküdür. Tiryal Hanım Köşkü ile selamlık köşkü arasında kot farkı bulunmakta olup, sahanlıklı tek kollu bir merdiven ile iki yapı bağlanır. Merdiven bağlantısı çatılı ve ahşap karkas duvarlı, pencereli bir köprü şeklindedir.

1912 yılının mayıs ayının 22 inci günü Veliahd Yusuf İzzeddin Efendi'nin maiyetine tayin olmuş İsmail Baykal, Büyük Çamlıca'daki köşkünde huzuruna kabul olunduğundan bahsetmektedir. (Baykal, 1950, s.488) Baykal, Yusuf İzzeddin Efendi'nin saltanat mektebinde birlikte okuduğu Harbiye Nazırı Nazım Paşa'nın bir arkadaş olarak haftada iki gece cuma ve cumartesi geceleri Çamlıca'daki köşkte gelip kaldığından da bahsetmektedir (Baykal, 1950, s. 490).

Veliahd Yusuf İzzeddin Efendi'nin 1916 yılında vefat etmesi üzerine bıraktığı bütün mülklerin idaresini Mehmed Tevfik (Biren) Bey[1] vasi olarak üstlenmiştir.

[1] Mehmed Tevfik Bey, geçmişte Maliye Nazırlığı görevinde bulunmuştur.

Cumhuriyet'in ilanıyla 1938 yılında büyük Çamlıca tepesi köşk arazisinden ayrılır. 28.5.1938 (**Şekil 3:22**) ve 2.9.1938 (**Şekil 4:36**) benzer içerik ile yayınlanmış ilan, Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşkleri için oldukça önemli bir kararı içermektedir.

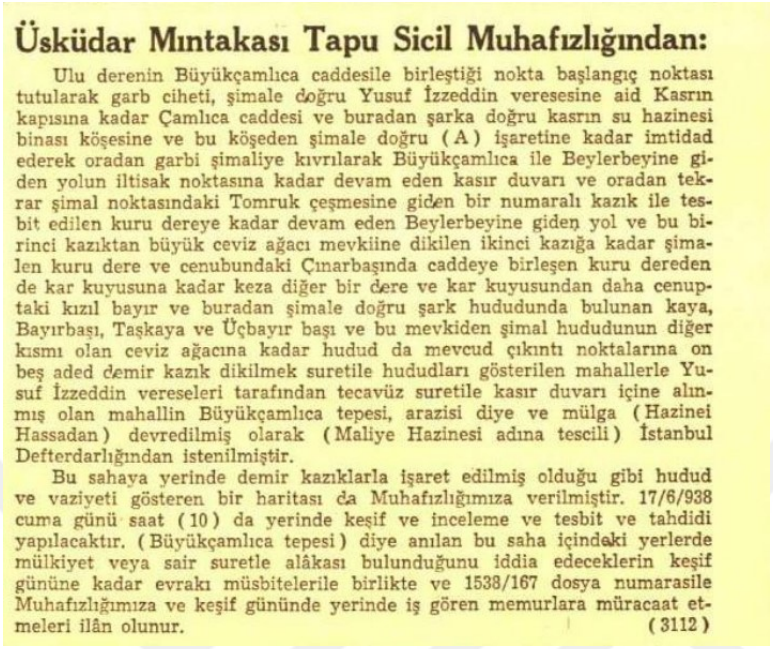

Üsküdar Mıntakası Tapu Sicil Muhafızlığından:

Ulu derenin Büyükçamlıca caddesile birleştiği nokta başlangıç noktası tutularak garb ciheti, şimale doğru Yusuf İzzeddin veresesine aid Kasrın kapısına kadar Çamlıca caddesi ve buradan şarka doğru kasrın su hazinesi binası köşesine ve bu köşeden şimale doğru (A) işaretine kadar imtidad ederek oradan garbi şimaliye kıvrılarak Büyükçamlıca ile Beylerbeyine giden yolun iltisak noktasına kadar devam eden kasır duvarı ve oradan tekrar şimal noktasındaki Tomruk çeşmesine giden bir numaralı kazık ile tesbit edilen kuru dereye kadar devam eden Beylerbeyine giden yol ve bu birinci kazıktan büyük ceviz ağacı mevkiine dikilen ikinci kazığa kadar şimalen kuru dere ve cenubundaki Çınarbaşında caddeye birleşen kuru dereden de kar kuyusuna kadar keza diğer bir dere ve kar kuyusundan daha cenuptaki kızıl bayır ve buradan şimale doğru şark hududunda bulunan kaya, Bayırbaşı, Taşkaya ve Üçbayır başı ve bu mevkiden şimal hududunun diğer kısmı olan ceviz ağacına kadar hudud da mevcud çıkıntı noktalarına on beş aded demir kazık dikilmek suretile hududları gösterilen mahallerle Yusuf İzzeddin vereseleri tarafından tecavüz suretile kasır duvarı içine alınmış olan mahallin Büyükçamlıca tepesi, arazisi diye ve mülga (Hazinei Hassadan) devredilmiş olarak (Maliye Hazinesi adına tescili) İstanbul Defterdarlığından istenilmiştir.

Bu sahaya yerinde demir kazıklarla işaret edilmiş olduğu gibi hudud ve vaziyeti gösteren bir haritası da Muhafızlığımıza verilmiştir. 17/6/938 cuma günü saat (10) da yerinde keşif ve inceleme ve tesbit ve tahdidi yapılacaktır. (Büyükçamlıca tepesi) diye anılan bu saha içindeki yerlerde mülkiyet veya sair suretle alâkası bulunduğunu iddia edeceklerin keşif gününe kadar evrakı müsbitelerile birlikte ve 1538/167 dosya numarasile Muhafızlığımıza ve keşif gününde yerinde iş gören memurlara müracaat etmeleri ilân olunur. (3112)

Şekil 3:22: 28.5.1938 tarihinde yayınlanmış ve Büyükçamlıca tepesi ve arazisinin Maliye Hazinesi adına tescili çalışması için yayınlanmış keşfe davet ilanı

Gazete ilanında (**Şekil 3:22**), Yusuf İzzeddin vereseleri tarafından tecavüz suretile kasır duvarı içine alınmış olan mahallin Büyükçamlıca tepesi, arazisi diye ve mülga (Hazine-i Hassa'dan) devredilmiş olarak (Maliye Hazinesi adına tescili) İstanbul Defterdarlığı'ndan istendiği belirtilmektedir. Yusuf İzzeddin Efendi'nin Çamlıca'daki köşklerinin arazisinin bu dönemde kamulaştırıldığı anlaşılmaktadır.

Çamlıca'daki köşk Yusuf İzzeddin Efendi'nin hanımları olan Câvidan, Fâika Tâzende, Emine Nâzikedâ ve Leman Hanımlara miras kalmakla birlikte, ağırlıklı olarak mülklerin idaresi, Yusuf İzzeddin Efendi'nin son eşi ve çocuklarının annesi Leman Hanım'dadır. Yusuf İzzeddin Efendi'nin çocuklarından Mehmed Nizameddin Efendi (1909-1935) erken yaşta vefat etmiş, bir kısım hanedanın 1952 yılında yurda dönmesine izin verilmesiyle mülkler Hatice Şükriye ve Mihriban Mihrişah Sultanlara verilmiştir.

4. ÇAMLICA YUSUF İZZEDDİN EFENDİ KÖŞKLERİ

4.1 Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerinin Tarihsel Süreçte Gelişimi

Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü 19. yüzyıl içerisinde inşa edilmiş İstanbul'un en gösterişli ahşap yapılarından biridir. Köşk ve ona bağlı bulunan müştemilatının inşa edildiği alan 17. yüzyıldan itibaren bağ ve bahçelerinin güzelliği ile Osmanlı idarecilerinin ilgi duyduğu bir bölge olmuştur. Bu alanda Bağ-ı Cihan Kasrı da denilen Cihan Bağı Kasrı'nın ilk önce Sultan IV. Murad tarafından 1634 dolaylarında yaptırılmış (Giz, 1969, s. 29-30) ve etrafındaki arazinin de bahçe olarak tanzim edilmiş olduğu söylenir. Kısa zamanda harap olan kasır IV. Mehmed tarafından yeniden yaptırılmış olmalıdır. Küçük Çamlıca Kasrı gibi, 60-70 sene sonra tamamen ortadan kalkan Cihanbağı Kasrı'nın yerine II. Mahmud döneminde annesi Nakşidil Valide Sultan adına bir köşk yaptırılmıştır (Haskan, 2001, s. 1339). Bu köşk bugün Harem Köşkü olarak bilinen yapıdır. Nakşidil Valide Sultan'ın 1817'de ölümünden sonra 1835 yılında köşk II. Mahmud'un gözdelerinden Tiryal Hanım'a ihsan edilir (Konyalı, 1977, s. 196). Uzun bir ömür süren Tiryal Hanım 1886 yılında ölünce (Uluçay, 1992, s. 127) köşkün yeni sahibi, Sultan II. Abdülhamid'in iradesiyle Yusuf İzzeddin Efendi olur (Haskan, 2001, s. 1339).

Tiryal Hanım, köşkü önüne 1871 yılında kendi adı ile anılan bir çeşme inşa ettirmiştir.

Çamlıca'daki Tiryal Hanım Köşkü'nün 1886 sonrasında Yusuf İzzeddin Efendi'ye geçmesi ile kısa bir süre sonra yapının yenilenip eklemelerle genişletildiği görülür. 6 Nisan 1887'de; Selamlık Köşkü, Ağalar Dairesi, Aşçı ve tablakâr koğuşları ile mutfak binasının inşası kararlaştırılır.[2] Aynı tarihte; Harem, hamam ve camekân

[2] Cavidan Göksoy'un köşk üzerine hazırladığı doktora tezinde isimleri belirtilen; Mabeyn Köşkü- Selamlık Köşkü ile, Yaveran Köşkü Ağalar Dairesi ile ve Bendegan Köşkü de Aşçı-Tablakâr koğuşları ile aynı birimlerdir. Tezde Av Köşkü olarak belirtilen birim Osmanlılar Çağında İstanbul'da Av Köşkleri-Kasırları kitabında ve av köşkleri ile ilgili hiçbir kaynakta geçmemektedir. Cavidan Göksoy, Veliaht Yusuf İzzeddin

dairelerinin tamiratı için de bir keşif yapılır ve 1500 lira bedel ile Mihran Kalfa'ya ihale olunur. Mihran Kalfa ile yapılan mukavelede belirlenen fiyatın dört taksitte ödenmesi kararlaştırılır. Peşin olarak 500 lira, köşkün çatısına başlandığında 400 lira, mutfak ve ağalar dairesinin tamamlanmasından sonra 400 lira ve 200 lira da inşaatın bitiminde ödenir (**Şekil 0.105**) ve **(Şekil 0.106)**. Yusuf İzzeddin Köşkü'nün mimarı olarak Sarkis Balyan (Haskan, 2001, s.1340) ve Petraki Adamantidis (Tuğlacı, 1989, s. 33) isimleri bazı yayınlarda kullanılsa da inşa ve tamir için hazırlanan belgede herhangi bir mimar ismi geçmemektedir.

18 Ağustos 1887'de inşası devam eden köşkün tezyinatı ve birtakım ilaveleri için 192178 kuruş masrafa ihtiyaç duyulsa da Hazine-i Hassa Nazırı Agob Paşa bu harcamaların büyük kısmını maddi sıkıntı nedeniyle uygun görmez **(Şekil 0.107)** ve (**Şekil 0.108**).

17 Temmuz 1888 tarihinde çeşitli kumaş, perde ve mobilya ve benzeri tefrişatı için 75212 kuruş ödeme yapılır **(Şekil 0.109), (Şekil 0.110) ve (Şekil 0.111).**

22 Haziran 1889 tarihinde II. Mahmud'un hekimbaşısı olan Abdülhak Molla'nın; harem, selamlık, hamam, ahır ve bağından oluşan köşkü satın alınarak Yusuf İzzeddin Köşkü arazisi 155000 zira (89.000 m2) genişletilir **(Şekil 0.112)** ve **(Şekil 0.113).** Abdülhak Molla'nın oğlu Hayrullah Efendi'nin eşi Fatma Münteha Hanım yalnız kaldığı için köşkün satışına onay verir. Zira büyük oğlu Nasuhi Bey Canik'te memuriyette, küçük oğlu Hamid Bey (Şair Abdülhak Hamid) Londra Sefareti Başkâtipliği görevinde bulunmaktadır. Köşkün fiyatının belirlenmesi için Vergi Müdürü Bekir Hıfzı Bey tarafından oluşturulan üç kişilik heyet üç ayda ellişer bin kuruş ödenmek kaydıyla 150000 kuruşluk (1500 lira) bir takdirde bulunur. Fatma Münteha Hanım'a küçük bir ev alması için de ayrıca 300 lira ödenmesi kararlaştırılır **(Şekil 0.114), (Şekil 0.115)** ve **(Şekil 0.116)**. Abdülhak Molla Köşkü'nün komisyonca fiyatının belirlenmesi ve anlaşmaya varılmasından sonra 23 Ekim 1889'da Yusuf İzzeddin Efendi'ye satış işlemi resmi olarak gerçekleştirilir **(Şekil 0.117)** ve **(Şekil 0.118).**

Efendi Köşklerinin XIX. Yüzyıl Türk Sanatı İçerisinde Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1997, s.55.

Abdülhak Molla Köşkü için; 18 Aralık 1889'da 300 lira, 5 Ocak 1890'da 500 lira, 22 Ocak 1890'da 500 lira ve 10 Şubat 1890'da 500 lira olmak üzere toplamda Fatma Münteha Hanım'a 1800 lira ödeme yapılır (**Şekil 0.119)** ve **(Şekil 0.120)**.

9 Nisan 1893 tarihinde Hekimbaşı Abdülhak Molla'nın varislerinden alınan bağın etrafına Hazine-i Hassa tarafından duvar yapılması ve içine de bir köşk inşası planlanır. Ayrıca Yusuf İzzeddin Köşkü Harem Dairesi'nin temellerinin muayenesi kararlaştırılır **(Şekil 0.121)** ve **(Şekil 0.122)**.

Abdülhak Nasuhi ve Abdülhak Hamid Bey ile kız kardeşleri Hayrünnisa ve Mühürnnisa Hanımlar, 14 Nisan 1911 tarihinde Çamlıca'daki Köşk ve müştemilatının anneleri Fatma Münteha Hanım'ın mülkü olduğunu iddia ederek buna ilişkin senedin zayi olduğundan bahsile yenisinin çıkarılması için Defter-i Hakani Emaneti'ne (Tapu Dairesi) başvururlar. Ancak yapılan incelemede böyle bir kaydın olmadığı ortaya çıkar ve köşkün Yusuf İzzeddin Efendi'ye satıldığı bilgisi kendilerine iletilir [3] (Url – 6) (**Şekil 0.123**) ve (**Şekil 0.124**) Abdülhak Nasuhi Bey, Defter-i Hakani Emaneti'nin cevabından sonra gerçeği kabul ederek iddiasından vazgeçer. Ancak Nasuhi Bey ve Yusuf İzzeddin'in ölümünden sonra Abdülhak Hamid Bey ile kız kardeşleri Hayrünnisa ve Mühürnnisa Hanımlar davayı devam ettirirler. 18 Mayıs 1922 tarihinde Üsküdar Livası Meclis-i İdaresi mevcut tapu kayıtlarında ihtilaf olmadığı, köşkün Yusuf İzzeddin Efendi'nin varislerine ait olduğunu kesin olarak karara bağlar [4] (Url – 6) (**Şekil 0.125**), (**Şekil 0.126**) ve (**Şekil 0.127**).

1916'da Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölümü üzerine Çamlıca köşkü eşi Leman Hanım[5] (Akyıldız, 2013. s. 16) tarafından kullanılmıştır. Yusuf İzzeddin'in kızları Şükriye ile Mihrişah Sultan 1924'te diğer hanedan mensupları ile birlikte yurt dışına sürülmüş, 1952'de çıkan kanunla yurda dönmüş köşkte ikamet etmeye başlamışlardır. Şükriye Sultan'ın vefatından sonra yapı Mihrişah Sultan tarafından Ziya Aydın adlı bir şahsa satılmıştır (Parmaksız, 2005, s. 344).

[3] Moda Müzayede Lot No:1147, Belge 1
[4] Moda Müzayede Lot No:1147, Belge 2
[5] Yusuf İzzeddin Efendi'nin son eşi olan Leman Hanımefendi'den 24 Şubat 1906'da Hatice Şükriye Sultan, 10 Ocak 1909'da Mehmed Nizâmeddin Efendi ve 30 Mayıs 1916'da Mihriban Mihrişah Sultan doğdu.

4.2 Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkleri ve Müştemilatları

Günümüzde 804 ada 58 parsel sınırları içinde; Harem Köşkü, Mabeyn Köşkü, 1980 li yıllarda yıkılarak betonarmeden inşa edilmiş Bendegân Köşkü, sarnıç yapıları, kayıp ve varlıkları hava fotoğraflarından tespit edilebilen iki yapının set kalıntıları mevcuttur.

Günümüzde yerinde olmayan Kaskad köşkü ve limonluk ile 1950 yılında izleri görülen ahır ve samanlık, 804 ada 58 parsel sınırları içinde yer almaktadır.

Ağalar Dairesi ayakta ve bakımlı olup, özel mülkiyet uhdesinde, 804 ada 60 parselde yer almaktadır.

Yaveran Dairesi ayakta ve bakımlı olup, özel mülkiyet uhdesinde, 804 ada 4 parselde yer almaktadır.

Çadır Köşkü olduğu tahmin edilen köşk, muhdeslerle dış cephesinin özgün karakteri bozulmuş durumdadır. 804 ada 11 parselde yer alan yapı kamulaştırma ile İBB mülkiyetine alınmıştır. Şahıslara kiralanmış ve niteliksiz yapılar eklenerek işletilmektedir.

Çadır Köşkü'ne bitişik ahşap köşk, yıkılmış veya büyük oranda ekler alarak özgün karakterini tümüyle kaybetmiştir. 804 ada 10 parselde yer alan yapı kamulaştırma ile İBB mülkiyetine alınmıştır.

Tiryal Hanım'ın köşkü önüne 1871 yılında kendi adına inşa ettirdiği çeşme, 801 ada 1 parselde yer almaktadır **(Şekil 4:1)**.

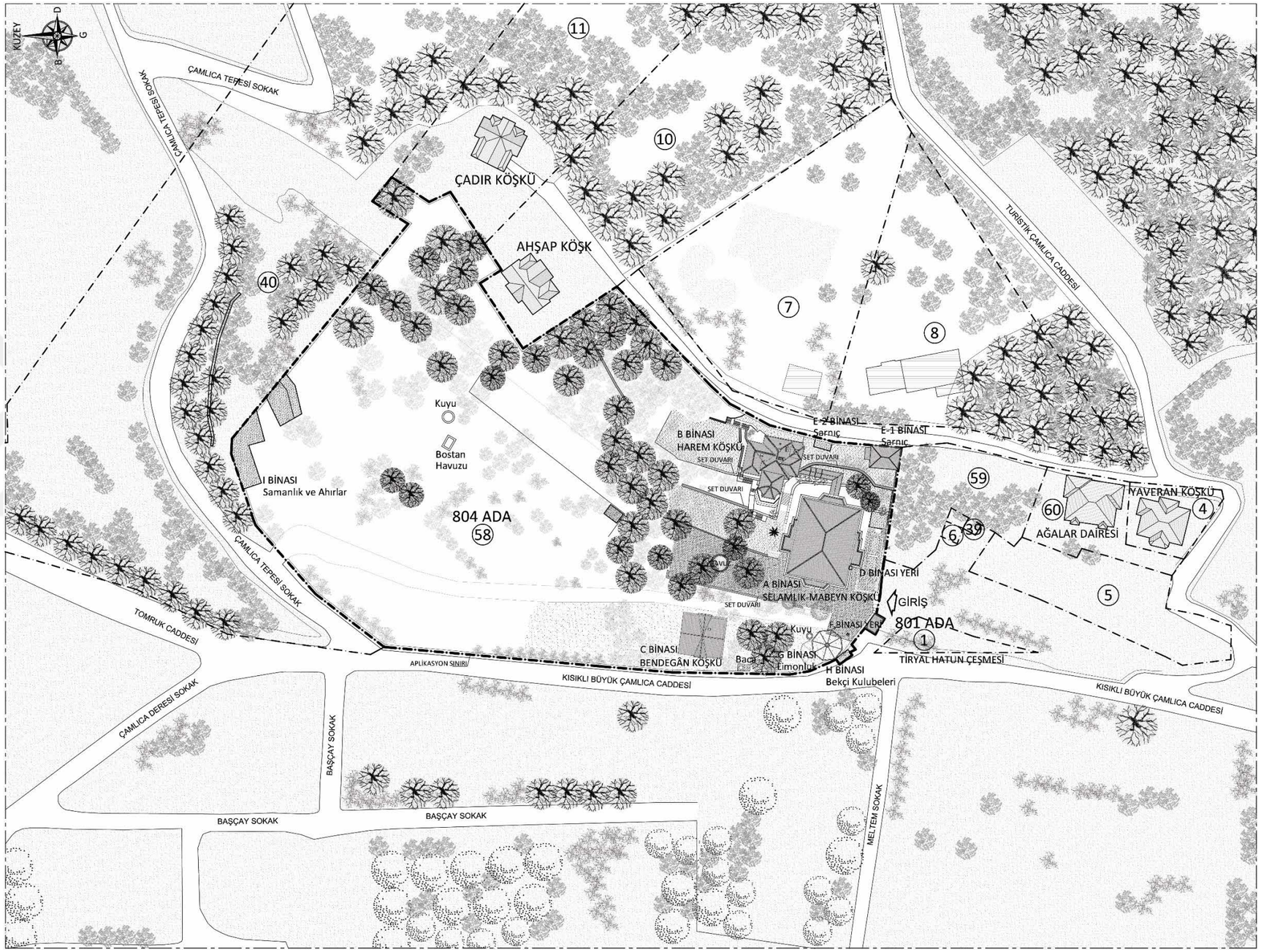

Şekil 4:1: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafından yararlanılarak hazırlanan vaziyet planı restitüsyonunda; Mabeyn Köşkü, Harem Köşkü ve Bendegân Köşkü dışında günümüzde yerinde olmayan Kaskat Köşkü – Limonluk, bekçi kulübesi ile 10 parseldeki ahşap köşk, 11 parseldeki Çadır Köşkü, 60 parseldeki Ağalar Dairesi, 4 parseldeki Yaveran Köşkü görülebilmektedir.

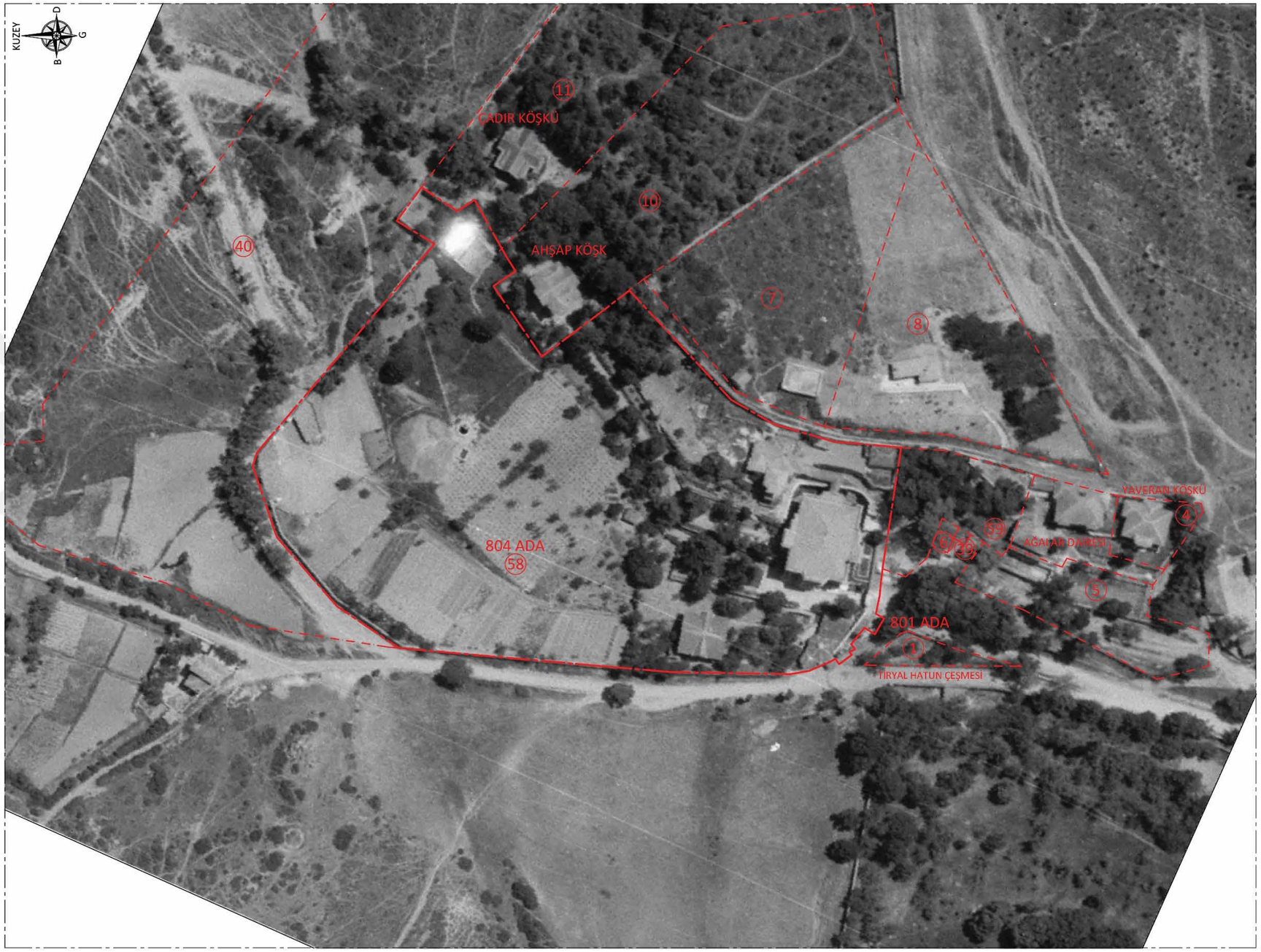

Şekil 4:2: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafında Mabeyn Köşkü, Harem Köşkü ve Bendegân Köşkü dışında günümüzde yerinde olmayan Kaskat Köşkü – Limonluk, bekçi kulübesi ile 10 parseldeki ahşap köşk, 11 parseldeki Çadır Köşkü, 60 parseldeki Ağalar Dairesi, 4 parseldeki Yaveran Köşkü görülebilmektedir.

4.2.1 Kaskad Köşkü – Limonluk

Kaskad; Fransızca "kademeli" anlamındaki "cascade" kelimesinden gelmektedir. Özel İdare vergi kaydında müsakkafatın taksimat ve müştemilatı bölümünde **(Şekil C.18)** 24 kapı numarasında Mabeyn köşkü ve harem köşkünün de bulunduğu yapılar grubu içinde "Kaskat köşgü" için de bir tanım getirilmiştir. Kaskad köşkünün fotoğrafına henüz rastlanamamış olup 1950 yılına ait hava fotoğrafında görülen ve günümüzde yerinde olmayan yapılardan biri olduğu düşünülmektedir. İSAM arşivindeki belgelerde de "Kaskat köşkünün" tamire ihtiyacı olduğundan (**Şekil 0.154**) kiralanmak istendiğinden (**Şekil 0.158**) ve 1930 yılında limonlukta oturulabileceğinden, bodrumu olduğundan (**Şekil 0.147**) 1947 yılında yıkılmak üzere olduğundan **(Şekil 0.161),** bahsedilmektedir.

Özel İdare vergi kayıtlarında (**Şekil 0.76**); Ahşap Kaskat Köşgü için şu tanım getirilmiştir;

"Zemin Kat: Bir sofa

Önde vasat oda

Arkada bir Küçük o-

Da iki helâ bir Kiler

Bir balkon

Ahşap bir çiçeklik Ca-

mekânlı bir limon-

luk bir oda bir helâ"

Bu tanıma göre bahsi geçen limonluk da Kaskad köşkü ile birlikte inşa etmiş bir sera olmalıdır. Limonluğun tamiri ile ilgili **(Şekil 4:35)** Atatürk Kitaplığında da çeşitli evraklara rastlanmaktadır.

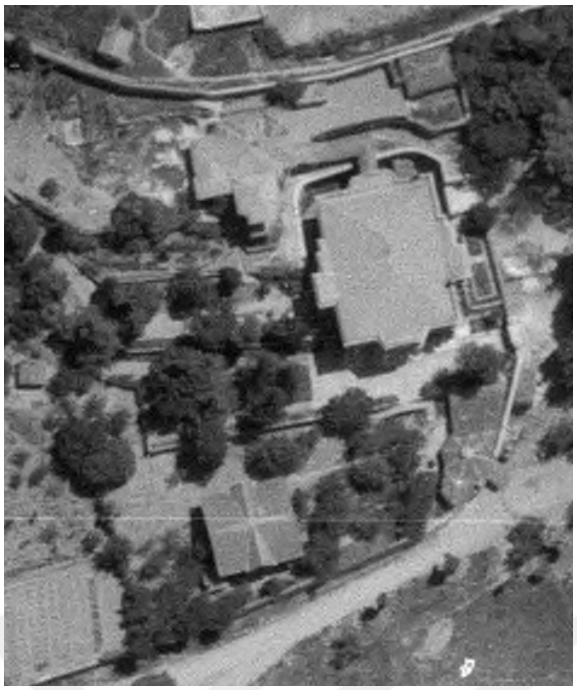

Şekil 4:3: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafından alınan detayda Mabeyn Köşkü, Harem Köşkü ve Bendegân Köşkü dışında günümüzde yerinde olmayan Kaskat Köşkü – Limonluk, bekçi kulübesi görülebilmektedir.

4.2.2 Ağalar Dairesi

Ağalar Dairesi; Çamlıca'daki Tiryal Hanım Köşkü'nün 1886 sonrasında Yusuf İzzeddin Efendi'ye geçmesi ile birlikte kısa bir süre sonra inşasına başlanan yapılar içerisindedir. 6 Nisan 1887'de; Selamlık Köşkü, Ağalar Dairesi, Aşçı ve tablakâr koğuşları ile mutfak binasının inşası kararlaştırılmıştır. Ağalar Dairesi olarak inşa edilen köşkün, Yusuf İzzeddin Efendi'nin eşi Leman Hanım'ın mektuplarında bahsi geçmektedir.

19 Aralık 1924 tarihli Leman Hanım'ın mektubunda **(Şekil 0.136)**,

> *.... nöbet odasını yani köşkün kapısının önünde bulunan odayı yıktırmak emelinde bulunduğunuzu haber aldım. Bu fikrinize iştirak edemem. Zira nöbet odasının bize pek lüzumu derkar bir şey. Dağ başındayız. Kapının önünde bir adam bulunması her türlü ihtimale karşı lazımdır. .... mezkur oda Usta Andriko'ya havale edip tamir ettirmeli. İnşallah bahara doğru yaveran dairesini veyahut ağa dairesini kiraya verip tamir bedeli verilir efendim. 19 Kanun-ı evvel 340 Leman*

1 Şubat 1931 tarihli Leman Hanım'ın mektubunda **(Şekil 0.148)**,

> *... Bir de büyük kapıdan halk? Girmesin. Yaverlerin dairesinin arkasındaki yoldan ve beyaz köşke açılan kapıya ilişmesinler diyorlar. Aynı zamanda köşkleri de sigortaya koysunlar. Bir de muhakkak böyle bir iş yapılacak ise bütün vereselerin hisselerini bize alsın... Bir kere vereselere el etek çektirilip biz bize kaldıktan sonra ister otel, ister gazino her neyi istersek onu yaparız. ... Bir de biz kontrata suyu dahil ettikten sonra biz yine eskisi gibi suyu satabilecek miyiz? Yoksa Ziver bey'e bağlanıp mı kalacak? Acaba tepe de bu işe dahil olacak mı? Yoksa orası ayrıca bir gazino gibi bir başkasına verilebilecek mi? ... beyaz köşkün içindeki eşyalar içinde mi kalacak yoksa çıkarılacak mı? Kaskat köşkü de kiraya verilecek mi? Sonra Çamlıca'nın birçok elverişli kapıları olduğu halde neden bir diğer kapının açılmasına lüzum görülüyor? İsteyen kır kapısından isteyen yaveran dairesinin arkasındaki yoldan gelir içeriye girer. Ne büyük kapının açılmasına ve ne de bir diğer kapının açılmasına lüzum kalır. İş böylece olur biter. Beyefendi eğer muhakkak böyle bir iş olacak olursa büyük kapı hiç açılmayacağı gibi beyaz köşkten büyük köşke gelir iken yani iki köşkün arasındaki demir kapı da kilitlenmeli limonluğa ve bağa hiç kimse girmemeli. ... Ve bir de ağaların dairesindeki komiser çıktı mı? ... Ve bir de Çamlıca'daki ahırların birinde bir gazozcu oturuyor. Orada bir de fabrika açmış adam akıllı para kazanıyor... 1 Şubat 931, Leman*

Yaverler dairesi ve Ağalar dairesinin bahsi geçmektedir.

Şekil 4:4: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden alınan 1983 tarihli Ağalar Dairesi Fotoğrafı.

Ağalar dairesi (**Şekil 4:4**) olarak tasarlanan köşkün fotoğrafları (**Şekil 0.89Şekil 4:4**), (**Şekil 0.90**) ve rölövesi (**Şekil 0.91**) , (**Şekil 0.92**) Koruma Kurulu arşivinde yer almaktadır[6].

Şekil 4:5: Ağalar Dairesi'nin (solda) güncel fotoğrafı, 2019

[6] Ağalar Dairesi, günümüzde 804 ada 60 parselde yer almaktadır. Ancak Ağalar Dairesinin eski fotoğrafları ve onaylı rölövesine, İstanbul VI Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nda 804 ada 58 parselin işlem dosyasında rastlanmıştır.

Şekil 4:6: Yaveran Dairesi (solda) ve Ağalar Dairesi'nin (sağda) Mabeyn Köşkü ile ilişkisini gösteren güncel fotoğraf, 2019

Zemininde kısmi bir oturumu olan zemin katta üç oda bulunmaktadır, birinci katta ise dört oda, bir sofa, bir mutfak ve hamam görülmektedir. Zemin katı kargir, birinci katı ahşap konstrüksiyonda bir yapıdır. Günümüzde (**Şekil 4:5**) ve (**Şekil 4:6**) şahsa ait özel mülktür.

4.2.3 Yaveran Dairesi

Yaveran Dairesi; Çamlıca'daki Tiryal Hanım Köşkü'nün 1886 sonrasında Yusuf İzzeddin Efendi'ye geçmesi ile kısa bir süre sonra inşasına başlanan yapılar içerisindedir (**Şekil 4:7**). Yaveran Dairesi; Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşklerinin arazisinin ifrazı sonucu günümüzde 804 ada 4 parselde yer almaktadır. Yaveran Dairesi olarak inşa edilen köşkün, Yusuf İzzeddin Efendi'nin eşi Leman Hanım'ın mektuplarında (**Şekil 0.136**) ve (**Şekil 0.148**) bahsi geçmektedir.

Şekil 4:7: Cavidan Göksoy'un, "Veliaht Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerinin XIX. Yüzyıl Türk Sanatı İçerisinde Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezinden alınmış Yaveran Köşkü (Göksoy, 1994, resim 10)

Yaveran köşkü günümüzde özel mülkiyettedir, onarım geçirdiği anlaşılmaktadır, bakımlı durumdadır (**Şekil 4:8**) , (**Şekil 4:9**).

Şekil 4:8: Yaveran Köşkü'nün güncel fotoğrafı, 2019

Şekil 4:9: Yaveran Köşkü'nün güncel fotoğrafı, 2019

4.2.4 Çadır Köşkü

Çadır köşkü olarak tanımlanan yapının; günümüzde kamulaştırma yoluyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi mülkiyetinde bulunan, 804 ada 11 parseldeki restoran işlevli yapı olabileceği düşünülmektedir.

Çadır Köşkü tanımı; İSAM arşivindeki mektuplarda geçmektedir (**Şekil 0.141**), (**Şekil 0.142**), (**Şekil 0.145**) ve (**Şekil 0.153**). Leman Hanım; 24 Ağustos 1928 tarihli mektubunda (**Şekil 0.142**) Çadır köşkündeki kiracının önceki sene ağaçları kestiği, mektubun yazıldığı tarihte ise halen Nadir Ağa'nın Çadır köşkünde oturduğundan bahsetmektedir.

Yusuf İzzeddin veresesi tarafından Çadır köşkü olarak tanımlandığını düşündüğümüz yapı, Cavidan Göksoy'un, "Veliaht Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerinin XIX. Yüzyıl Türk Sanatı İçerisinde Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezinde, Av köşkü olarak tanımlanmaktadır (Göksoy, 1994, 61-62). Hasan Turhan'ın "Osmanlılar Çağında İstanbul'da Av Köşkleri ve Kasırları" başlıklı araştırma tezinde (Turhan, 1981) yer alan envanterde Çamlıca'da bir av köşkünün kaydına rastlanılmamıştır.

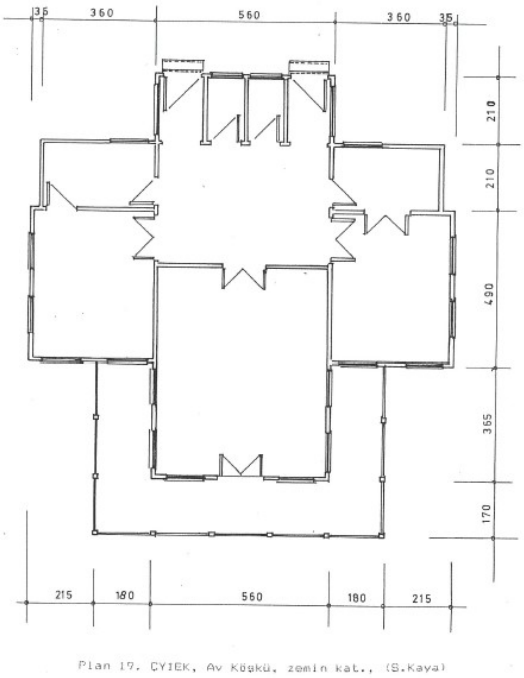

Şekil 4:10: Cavidan Göksoy'un, "Veliaht Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerinin XIX. Yüzyıl Türk Sanatı İçerisinde Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezinde, Av köşkü olarak tanımlanan Çadır Köşkü (Göksoy, 1994, plan 19).

Şekil 4:11: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Çadır Köşkü fotoğrafı.

Şekil 4:12: Çadır Köşkü'nün güncel fotoğrafı.

Şekil 4:13: Çadır Köşkü'nün güncel fotoğrafı, giriş kısmına muhdes tente eklenmiştir, 2019.

Şekil 4:14: Çadır Köşkü'nün güncel fotoğrafı, giriş kısmına muhdes tente eklenmiştir, 2019.

Şekil 4:15: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafından Çadır Köşkü'ne dair detay.

Şekil 4:16: Çadır Köşkü'nün güncel fotoğrafı, giriş kısmına muhdes tente eklenmiştir, 2019.

4.2.5 Harem Köşkü

II. Mahmud döneminde annesi Nakşidil Valide Sultan adına yaptırılan köşk, Nakşidil Valide Sultan'ın 1817 yılında ölümü sonrasında 1835 yılında II. Mahmud'un gözdelerinden Tiryal Hatun'a ihsan edilir. Tiryal Hatun'un 1886 yılında ölümü üzerine köşk Yusuf İzzeddin Efendi'ye tahsis edilir. Çamlıca'da Yusuf İzzeddin Efendi köşkleri içerisinde en eski tarihli olan bu köşktür.

Harem köşkü iki kattan ibarettir, zemin katında giriş kapısı bulunmakla birlikte zemin katı 1. kata bağlayan bir merdiven günümüzde mevcut değildir. Harem köşkü, Yusuf İzzeddin Efendi için inşa ettirilen Mabeyn köşkü ile kapalı bir merdivenli geçiş ile bağlanmıştır.

Harem köşkünün 1. Katında; Selamlık köşkü ile bağlantısını sağlayan kapalı geçişin harem köşküne ulaştığı mekân, hamam birimi, hamama ait hol, odalar ve çini kaplı duvarlarıyla köşkün en etkileyici mekânı olan çinili sofadan oluşmaktadır.

Şekil 4:17: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan fotoğrafta Mabeyn ve Harem köşkünü birbirine bağlayan kapalı geçiş görülmektedir.

Şekil 4:18: Mabeyn ve Harem köşkünü birbirine bağlayan kapalı geçişin günümüzdeki durumu görülmektedir.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin Çamlıca'da kullandığı köşklerden, Nakşidil Valide Sultan için inşa ettirilen ve Tiryal Hatun'a ihsan edilen harem binasının banyosu art nouveau çinilerle süslü olup, küvet ile tefriş edilmiş bir hamam düzeni mevcuttur.

Çamlıca köşklerinden harem binasının hamamına, Zincirlikuyu Kasrı'nda olduğu gibi Yusuf İzzeddin Efendi'nin özel doktorunun düzenlediği liste nedeniyle küvet eklendiği düşünülmektedir. (Gümüş, 2018)

Zincirlikuyu Kasrı'nın Mimar Vedad Tek tarafından düzenlenmiş banyosu günümüzde mevcut değildir, kıyaslama imkânı verecek herhangi bir fotoğraf belgesi de mevcut değildir. Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşklerinden harem köşkünün hamamı; Mimar Kemalettin'in eseri olan Çamlıca Ahmet Ratip Paşa Köşkü hamamı ile büyük benzerlik göstermektedir. Her iki hamamda (**Şekil 4:19**) Villeroy & Bosch firmasından alınmış duvar karoları ve bu karolarla süslenmiş bir küvet yer almaktadır.

Şekil 4:19: Çamlıca Ahmet Ratip Paşa Köşkü ve Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşklerinden harem köşkü hamamlarının küvetleri

Yapı kalorifer ile ısıtılmakta olup, döküm radyatörlerin dilimleri manzara resimleri ile süslenmiştir. Harem köşkü tavanlarındaki alçı özgün süslemeler onarımlar ile aslına uygun olmayacak şekilde renklendirilmiştir. İç mekân ahşap kapıları da niteliksizdir.

Koruma Kurulu arşivindeki dosyada; 1983 tarihli fotoğraf serisi içerisinde Harem Köşkü'ne ilişkin fotoğraflar mevcut değildir.

4.2.6 Mabeyn Köşkü

Selamlık olarak da adlandırılan Mabeyn Köşkü, **1887** tarihinde inşa edilmeye başlanmıştır. **1888** yılında kumaş, perde ve benzeri tefrişat için ödeme yapıldığına göre bu tarihte inşaatın tamamlanmış olduğu söylenebilir. Tümüyle ahşap konstrüksiyonda bir yapıdır. Çatısı ve cepheleri büyük oranda tahrip olmuştur.

Yapıda, daha önceki sahipleri tarafından; dış cephe ahşap kaplamaları haricinde iç bağdadi sıva, çıta ve ahşap karkas sisteme çimento esaslı cüruf uygulanmış ve ahşap sistem bir çeşit ahşap kaplaması olan perdeye çevrilmiştir.

Ahşap döşemelerin deformasyonu nedeniyle döşemelere metal elemanlar getirilmiştir. Metal elemanlarda kaynak işlemleri görülmesi nedeniyle, metal işçiliğinin özgün olmadığı düşünülmektedir.

Yapının zemin katı ve 1. katında bazı mekânlar ve ana merdiven betonarme sisteme çevrilmiştir.

4.2.7 Bendegân Köşkü

Bendegân yapısı bodrum, zemin ve 1 normal katlıdır. Yapının bodrum kat dış duvarları kargir olmakla birlikte zemin ve 1. katı betonarme strüktürdedir. Bodrum kat dış duvarlarının genişliği göz önüne alındığında eski yapı bodrumu/temelleri korunmuş olma ihtimali mevcuttur. Zemin + 1 katlar betonarmedir.

Yapının Koruma Kurulu arşivinde yer alan rölövesi GEEAYK'nun **10.09.1983** gün ve **15358** sayılı kararı ile onaylı olup, yapının o tarihte betonarme karkas olarak düzenlenmiş olduğu anlaşılmaktadır.

İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun **01.10.1992** tarih ve **5232** sayılı kararında "… *Kurulumuzun **28.11.1991** gün ve **3938** sayılı kararı ile 1/500 ölçekli avan projesi uygun bulunan, bu doğrultuda **58** parsele ilişkin sunulan 1/100 ölçekli uygulama projelerinin uygun olduğuna, GEEAYK'nun **10.9.1983** gün ve **15358** sayılı karar ile koruma grubu 1.B olarak belirlenen ve rölövesi uygun bulunan Yusuf İzzettin Efendi Sarayı ve ek binalarının restorasyon projelerinin uygun bulunduğuna, Belediyesince kot-kesit ve imar mevzuatına uyması halinde uygulamanın yapılabileceğine, mevcut eski eserlerin restorasyonu bitip, iskan izni alınmadan yeni yapılara iskan izni verilmeyeceğine, mevcut ağaçların korunması gerektiğine karar verildi*" denilmektedir.

Bendegân yapısının **10.09.1983** gün ve **15358** sayılı kararı ile onaylı rölövesi ile güncel rölövesi kıyaslandığında;

Yapının onaylı rölövesinde bodrum katın özgün iç duvarlarının olmadığı görülmektedir. Günümüzde 7 adet odayı birbirinden ayıran 55-65-70-75 cm arasında değişen duvarlar mevcuttur.

Zemin katta giriş kapısından orta sofaya girildiğinde sağda yer alan tek kollu merdiven her iki rölövede aynıdır. İç mekândaki duvarların yerleri değiştirilmiştir.

1.Katta ise iki rölöve karşılaştırıldığında, zemin kattaki çıkma sofanın geriye çekilerek balkon oluşturduğu görülmektedir. Tek kollu merdiven bitişik olduğu duvar ve kolon her iki planda sabittir. Günümüzde 1. Katta da iç duvarlar kaldırılmıştır.

Yapının Koruma Kurulu'nun arşivinde yer alan anıt fişinde 21.03.1988 tarihinde yapı kullanma izni olduğu bilgisi yer almaktadır.

4.2.8 Su Yapıları

Çamlıca köşklerinin kurulduğu alan, Büyük Çamlıca suyunun kaynağıdır. Şehremaneti Meclisi'nin 1911'de aldığı bir karara göre Çamlıca Tepeleri ve civarında; Büyük ve Küçük Çamlıcalar, Tiryal Hanım, Libadiye, Kısıklı, Tomruk Ağası, Ömer Bey, Şekerkaya ve Bulgurlu gibi meşhur kaynak suları mevcuttu (Hut, 2007, s.269, 270)

Leman Hanım; 24 Ağustos 1928 tarihli mektubunda subaşında bir kargir depodan bahsetmektedir **(Şekil 0.142).** Kargir depo halen mevcuttur. **(Şekil 4:20)** 31 Mayıs 1929 tarihine ait makbuzda, su satışından dolayı ödenen kazanç vergisi masraflar içindedir. **(Şekil 0.144)** Leman Hanım; 1 Şubat 1931 tarihli mektubunda **(Şekil 0.148),** kontrata suyu dâhil ettikten sonra eskisi gibi suyu satıp satamayacaklarını, aksi durumda Ziver bey'e mi bağlanacağını sormaktadır. Aynı mektupta, Çamlıca'daki ahırların birinde bir gazozcunun oturduğundan bahsedilmektedir. Özel İdare vergi kayıtlarında, gazoz fabrikasına dair kayıt **(Şekil 0.60)** mevcuttur. Gazoz fabrikasının da suların padişahı olarak nitelendirilen (Hut, 2007, s.270) Çamlıca suyu ile gazoz imal edilmesi isteğiyle burada kurulduğu düşünülmektedir.

Şekil 4:20: Çamlıca suyunun merkezi olan Yusuf İzzeddin Efendi köşkü bahçesinde, kargir depo ve sarnıç

4.2.9 Samanlık ve Ahırlar

Ahır ve samanlıklara dair Özel İdare Vergi kayıtlarında **(Şekil 0.62), (Şekil 0.63) ve (Şekil 0.64)** belgelerinde kayıtlara rastlanmaktadır. Eski plan örneği (**Şekil 0.56**), tasarruf krokisi (**Şekil 0.57**) ve ifraz belgelerinde de **(Şekil 0.58)** ve **(Şekil 0.59)** samanlık ve ahırın plan kontürleri işaretlenmiştir. Hava fotoğrafları takip edildiğinde **(Şekil 0.77), (Şekil 0.78),** ve **(Şekil 0.79)** 1963 yılına kadar samanlık ve ahırların ayakta olduğu görülmektedir. 1966 yılındaki hava fotoğrafı **(Şekil 0.80)** incelendiğinde, o tarihte samanlık ve ahırların yıkılmış olduğu tespit edilebilmektedir. Koruma Kurulu arşivindeki fotoğrafta (**Şekil 4.21**), ahır ve samanlık yapılarının tek eğimli çatıları olan, kerpiç veya kargir yapılar olduğu görülmektedir.

Şekil 4.21: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Ahır ve Samanlık fotoğrafı.

4.2.10 Çeşmeler

Tiryal Hatun Çeşmesi, İbrahim Hilmi Tanışık'ın Beyoğlu ve Üsküdar cihetindeki çeşmeleri anlattığı eserini yazdığı sırada (Tanışık, 1945) Yusuf İzzeddin Efendi köşkünün duvarında, özgün yerindedir. Üsküdar Belediye Başkanlığı tarafından 1987 yılında yapılan bir düzenleme ile ayna taşı şimdiki yerine (**Şekil 4:24**) yerleştirilmiştir. Tiryal Hatun Çeşmesi günümüzde, vaziyet planında (**Şekil 4:1**) gösterildiği üzere 801 ada 1 parselde yer almaktadır.

Tiryal Hatun çeşme suyunun menbaı, Yusuf İzzettin Efendi Köşkü'nün bahçesinde ulu bir çınar dibindedir. Su, bir haznede toplanmakta ve Yusuf İzzeddin Efendi'nin varisleri tarafından suculara satılmakta idi (Haskan, 2001).

Çamlıca köşklerinin bulunduğu alanda, Mabeyn Köşkü ve Yaveran Köşkleri arasında, Büyük Çamlıca Subaşı Mesiresi alanında (Haskan, 2001, s.1284) birden fazla çeşme bulunmaktadır. Bu alan Havuzbaşı Mesiresi olarak da adlandırılmaktadır. Bu çeşmeler 804 ada 6 ve 39 parsellerde yer almaktadır. Bu alandaki en eski tarihli çeşme, Sultan IV. Mehmed (1648-1687) tarafından bir namazgâh ile birlikte 1660-61 yıllarında inşa ettirilmiş olan Sultan IV. Mehmed (Büyük Çamlıca) çeşmesidir. Çeşme, tamir kitabesinden anlaşıldığı üzere Sultan II. Mahmud tarafından 1835-36 yılları arasında tamir ettirilmiştir.

1793 yılında inşa edilmiş Meryem Kadın çeşmesi ve (1800-1801) yılları arasında inşa ettirilmiş Benlizâde Ahmet Raşid Efendi çeşmesi de bu alanda bulunmaktadır. Meryem Kadın çeşmesi geçmişte yol üzerinde, Safatepesi'ne çıkılan yokuşun başında ve köşede iken yolda çıkıntı yaptığı için Vakıflar idaresince şimdiki yerine nakledilmiştir. Eski yerine de küçük bir çeşme yapılmıştır. (Haskan, 2001, s.1052).

Şekil 4:22: Benlizâde Ahmet Raşid Efendi ve Meryem Kadın çeşmeleri (Meryem Kadın Çeşmesi fotoğrafı, Haskan, 2001)

Şekil 4:23: Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn Köşkü ve Tiryal Hatun Çeşmesi, 2019

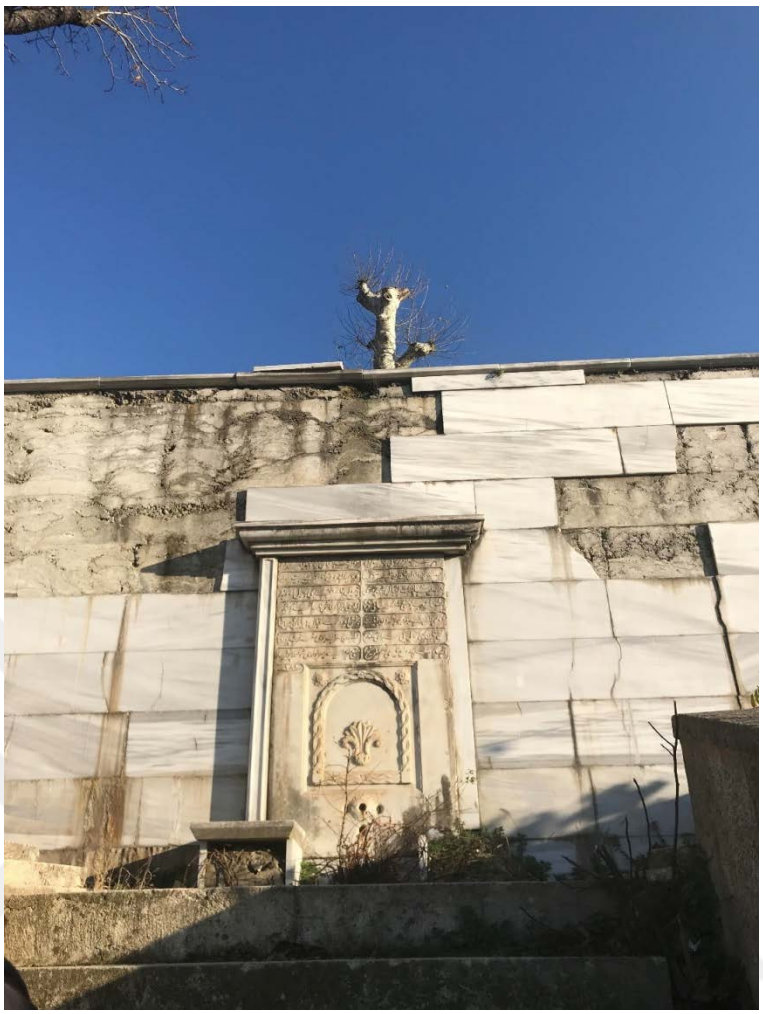

Şekil 4:24: Tiryal Hatun Çeşmesi, 2019

4.3 Yusuf İzzeddin Efendi Köşkleri İçin Yapılan Arşiv Araştırmaları

Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü; Büyük Çamlıca'nın batı eteğinde, Kısıklı'dan Çamlıca'ya çıkan yolun Sarıkaya mevkiinde yer alır.

Kadastral sistemin Cumhuriyet ile düzenlenmesi ve Cumhuriyet öncesi düzenlenmiş arşiv belgelerinde alanın sınırlarının komşuları tarifleyerek verilmesi nedeniyle Yusuf İzzeddin Efendi'ye tahsis edilmiş alanın günümüzdeki sınırlarını belirleyebilmek mümkün olmamaktadır.

Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşklerine ilişkin; tapu ve kadastro müdürlükleri arşiv kayıtları, devlet arşivleri keşif defterleri, devlet arşivleri özel idare vergi kayıtları, koruma kurulu arşivleri, harita genel müdürlüğü hava fotoğrafları arşivi,

İBB Atatürk kitaplığı arşivi, İSAM arşivi, gazete arşivi, müzayededen satın alınan bir belge, Salt araştırma merkezinden alınan fotoğraflar kaynak olarak kullanılmıştır.

Üsküdar kadastro arşivinden ulaşılan tarihsiz tasarruf krokisi evrakında **(Şekil 0.57)** görüldüğü üzere bugünkü 58 parselin, geçmişte 2 numaralı parsel olduğu anlaşılmaktadır.

Tasarruf krokisi üstündeki notlardan anlaşıldığına göre **(Şekil 0.57),** 2 parsel zamanla; 9,10,11 numaralı parsellere ifraz olmuştur. 1983 yılındaki ifrazda **(Şekil 0.58)** ve **(Şekil 0.59)** ise; 9 parsel 58,59,60 parsellere ifraz edilmiştir.

Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'ne ilişkin satış ilanları, hatırat, Özel İdare vergi kayıtlarındaki tanımların bugünkü 804 ada 58 parsel sınırları dışındaki köşkleri de içerdiği dikkate alınmalıdır.

Yapı grubundan günümüze, 804 ada 58 parsel sınırları içinde vaziyet planında A olarak kod verilmiş Selamlık (Mabeyn Köşkü), B olarak kod verilmiş Harem, C olarak kod verilmiş Bendegân Köşkü, D olarak kod verilmiş Ahşap Köşk ün bakiyesi set duvarları, E olarak kod verilmiş Sarnıç yapıları, F olarak kod verilmiş Kaskat Köşkü olduğu tahmin edilen yapının kargir bölümü ulaşmıştır. G olarak kod verilmiş Limonluk, H olarak kod verilmiş bekçi kulübeleri, I olarak adlandırılmış samanlık ve ahır yapıları ise günümüze ulaşmamıştır.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'nde; Çamlıca'daki Tiryal Hanım Köşkü'nün 1886 sonrasında Yusuf İzzeddin Efendi'ye geçmesi ile birlikte yapıda başlayan inşa faliyetlerine dair belgelere rastlanmaktadır.

Arşivden ulaşılan ilk belge **(Şekil 0.105)** ve **(Şekil 0.106)**; 6 Nisan 1877'de; Selamlık köşkü, Ağalar dairesi, aşçı ve tablakâr koğuşları ile mutfak binasının inşası ve harem, hamam ve camekân dairelerinin tamiratı için yapılan keşfe dair evraktır.

İkinci belge **(Şekil 0.107)** ve **(Şekil 0.108)**; 18 Ağustos 1887'de inşası devam eden köşkün tezyinatı ve birtakım ilaveleri için ihtiyaç duyulan masraflara aittir.

Üçüncü belge **(Şekil 0.109), (Şekil 0.110)** ve **(Şekil 0.111)**; 17 Temmuz 1888 tarihinde çeşitli kumaş, perde ve mobilya ve benzeri tefrişatı için yapılan ödemelere aittir.

Dördüncü belge **(Şekil 0.112)** ve **(Şekil 0.113)**; 22 Haziran 1889 tarihinde II. Mahmud'un hekimbaşısı olan Abdülhak Molla'nın; köşkünün satın alınarak Yusuf İzzeddin Köşkü arazisinin genişletilmesine dairdir.

Beşinci belge **(Şekil 0.114), (Şekil 0.115)** ve **(Şekil 0.116)**; 28 Haziran 1889 tarihli ve hekimbaşı Abdülhak Molla'nın köşkü için kıymet takdiri hakkındadır.

Altıncı belge **(Şekil 0.117)** ve **(Şekil 0.118)**; Abdülhak Molla Köşkü'nün 23 Ekim 1889'da Yusuf İzzeddin Efendi'ye satış işlemi hakkındadır.

Yedinci belge **(Şekil 0.119)** ve **(Şekil 0.120)**; Abdülhak Molla Köşkü için, Fatma Münteha Hanım'a yapılan ödemelerin planı hakkındadır.

Sekizinci belge **(Şekil 0.121)** ve **(Şekil 0.122)**; 9 Nisan 1893 tarihinde Hekimbaşı Abdülhak Molla'nın varislerinden alınan bağın etrafına duvar yapılması ve içine köşk planlanması ve Yusuf İzzeddin Köşkü Harem Dairesi'nin temellerinin muayenesi hakkındadır.

2 Haziran 1889 tarihinde II. Mahmud'un hekimbaşısı olan Abdülhak Molla'nın; harem, selamlık, hamam, ahır ve bağından oluşan köşkü satın alınarak Yusuf İzzeddin Köşkü arazisi 155000 zira (89.000 m2) genişletilir. Bu bilgi Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri kayıtlarında yer almaktadır.

Bu satıştan 22 yıl sonra, Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü arazisi ilginç bir davaya konu olur.

14 Nisan 1911'de Abdülhak Nasuhi ve Abdülhak Hamid Bey ile kız kardeşleri Hayrünnisa ve Mühürnnisa Hanımlar Çamlıca'daki Köşk ve müştemilatının anneleri Fatma Münteha Hanım'ın mülkü olduğunu iddia ederek buna ilişkin senedin zayi olduğundan bahsile yenisinin çıkarılması için Defter-i Hakani Emaneti'ne (Tapu Dairesi) başvururlar. Ancak yapılan incelemede böyle bir kaydın olmadığı ortaya çıkar ve köşkün Yusuf İzzeddin Efendi'ye satıldığı bilgisi kendilerine iletilir [7] (Url – 1). Abdülhak Nasuhi Bey, Defter-i Hakani Emaneti'nin cevabından sonra gerçeği kabul ederek iddiasından vazgeçer. Ancak Nasuhi Bey ve Yusuf İzzeddin'in ölümünden sonra Abdülhak Hamid Bey ile kız kardeşleri Hayrünnisa ve Mühürnnisa Hanımlar davayı devam ettirirler. 18 Mayıs 1922 tarihinde Üsküdar Livası Meclis-i İdaresi mevcut tapu kayıtlarında ihtilaf olmadığı, köşkün Yusuf İzzeddin Efendi'nin varislerine ait olduğunu kesin olarak karara bağlar [8] (Url – 2).

[7] Moda Müzayede Lot No:1147.

[8] Moda Müzayede Lot No:1147.

Bu davalarla ilgili kayıtlara, Moda Müzayede adlı şirketin açık arttırmaya sunduğu belgeleri **(Şekil 0.123), (Şekil 0.124), (Şekil 0.125), (Şekil 0.126) ve (Şekil 0.127)** edinmek yoluyla ulaşmış bulunmaktayız. Belgenin İSAM veya IBB Atatürk Kitaplığı'nda oluşturulmuş Yusuf İzzeddin Efendi arşivleri yerine şahısların özel arşivlerinde yer almak üzere satışa sunulması, önceliğin kamunun ulaşabildiği bu arşivlere verilmemesi sorgulanmalıdır.

Çamlıca Yusuf İzzeddin Paşa Köşkleri için Başbakanlık Devlet Arşivleri tarafından 18.05.2018 tarihinde düzenlenmiş üst yazının ekinde köşkler için tutulmuş vergi kayıtları yer almaktadır. Köşklerin ayrıntılı tariflerinin yer aldığı tahrir varakaları 1933 yılına aittir. Zamaim ve tenzilat defterleri 1936-1958 yılları arasındaki tamir ve ilaveler ile yapıların yıkıldıklarına dair tespitleri içermektedir.[9]

Özel İdare vergi kayıtlarının; dört adedi hesap defteri, on yedi adedi tahrir varakası, on adedi zamaim ve tenzilat defteridir. Yapı cinslerini, yapının inşa edildiği malzemeyi, kapı numara bilgilerini, kat adedini, yapıların mimari tanımını belirten Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakaları 20-21-22 Ağustos 1933 tarihinde düzenlenmiştir.

Vergi kayıtları ekinde kroki olmadığı için, kapı numaralarının hangi binalar ile eşleştirileceği konusunda zorluk yaşanmaktadır. Kadastro arşivinde de aynı yıllar için eşleştirme sırasında kullanılabilecek bir tasarruf krokisi yer almamaktadır.

Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakalarında; 7, 11, 16, 18, 22, 24 kapı numaraları ve alt kapı numaraları ile ahşap gazoz fabrikası, kagir ahır, ahır oda, ahşap ahır, ahşap samanlık, ahşap gazino köşk, ahşap kiralık ikametgâh, kagir kiralık ikametgâh, kagir mandıra, ahşap kiralık köşk, kagir depo, ahşap kulübe, kagir çeşme olmak üzere 13 tanım altında toplam 25 yapının vergi kaydı verilmiştir.

[9] Başbakanlık Devlet Arşivleri, 16 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 11 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Cumhurbaşkanlığı'na bağlanmıştır.

Çizelge 4.1: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkleri için düzenlenmiş özel idare vergi kayıtlarında 1933 yılında tespit edilmiş bina cinsleri.

Kapı Numarası	Yapının Cinsi	Yapının İşlevi	Şekil No
7	Ahşap	Gazoz fabrikası	(**Şekil 0.60**)
7/1	Kâgir	Ahır	(**Şekil 0.60**)
7/2	Ahşap	Kiralık ikametgâh	(**Şekil 0.60**)
9	Kâgir	Ahır, oda	(**Şekil 0.60**)
11	Ahşap	Gazino Köşk	(**Şekil 0.61**)
16	Ahşap	Kiralık ikametgâh	(**Şekil 0.62**)
16/1	Ahşap	Ahır	(**Şekil 0.62**)
16/2	Kâgir	Kiralık ikametgâh	(**Şekil 0.63**)
16/3	Kâgir	Ahır	(**Şekil 0.64**)
16/4	Kâgir	Kiralık ikametgâh	(**Şekil 0.63**)
16/5-16/6	Kâgir	Samanlık	(**Şekil 0.64**)
18	Ahşap	Kiralık İkametgâh	(**Şekil 0.65**)
18/1	Ahşap	Kiralık İkametgâh	(**Şekil 0.66**)
18/2	Ahşap	Kiralık İkametgâh	(**Şekil 0.66**)
18/3	Ahşap	Kiralık İkametgâh	(**Şekil 0.67**)
18/4	Kâgir	Mandıra	(**Şekil 0.67**)
18/5	Ahşap	Kiralık Köşk	(**Şekil 0.67**)
18/6	Ahşap	Kiralık İkametgâh	(**Şekil 0.68**)
18/7	Ahşap	Kiralık İkametgâh	(**Şekil 0.68**)
18/8	Ahşap	Kiralık İkametgâh	(**Şekil 0.68**)
22/1	Kâgir	Depo	(**Şekil 0.69**)
24	Ahşap	Kiralık İkametgâh	(**Şekil 0.70**) (**Şekil 0.74**) (**Şekil 0.72**) (**Şekil 0.76**) (**Şekil 0.74**)
24/1	Ahşap	Kulübe	(**Şekil 0.75**)
24/2	Kâgir	Çeşme	(**Şekil 0.76**)

Özel İdare vergi kayıtlarındaki tanımlar incelenmiş olup, 24 kapı numaralı ahşap kiralık ikametgâhın ve 24/1 kapı numaralı ahşap kulübenin günümüzde 804 ada 58 parseldeki yerleri tespit edilebilmiştir. 24 kapı numarasında Mabeyn Köşkü ve Harem Köşkü bir metin içerisinde birbiri ile bağlantılı ve tek bir yapı olarak anlatılmakta olup, Mabeyn Köşkü'nden binayi asli olarak bahsedilmektedir. 24 kapı numarasında Beyaz Köşk ve Kaskat Köşkü ile ayrıca bir başka köşkün tarifi yer almaktadır. Ahşap Kaskat Köşkü bünyesinde ahşap bir çiçeklik, camekânlı bir limonluk, bir oda, bir heladan bahsedilmektedir.

24/1, günümüzdeki 804 ada 58 parsel sınırı içinde ancak bahçe duvarı dışında kalan bekçi kulübesini tanımlamaktadır. 24/2 ise günümüzde parsel sınırları dışında kalan Tiryal Hatun çeşmesine aittir.

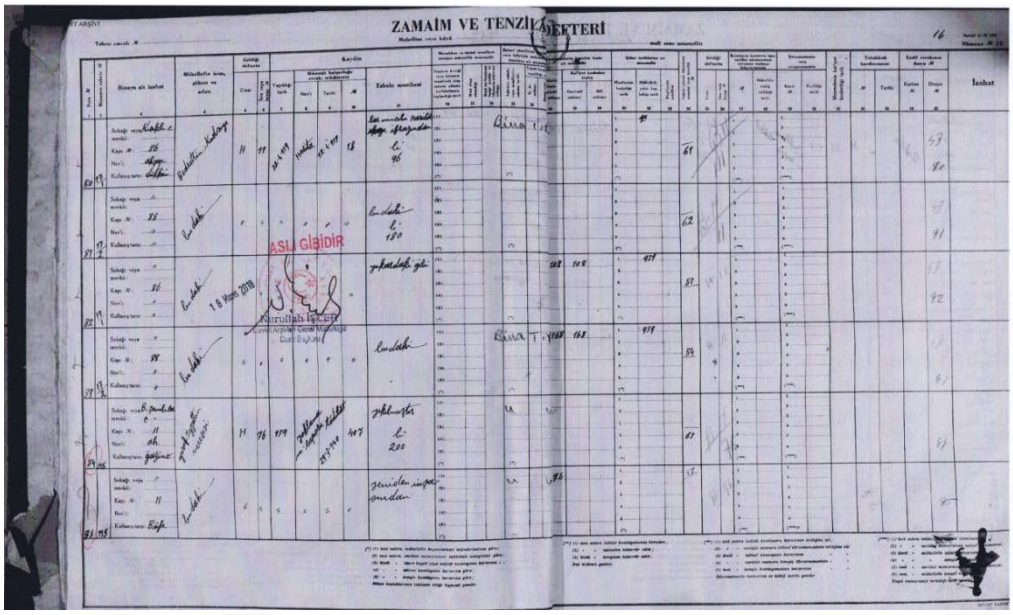

Şekil 4:25: Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 11 kapı numaralı ahşap gazinonun yıkılmasına ve 11 kapı numaralı ahşap büfenin yeniden inşasına dair 1939 tarihli kayıt.

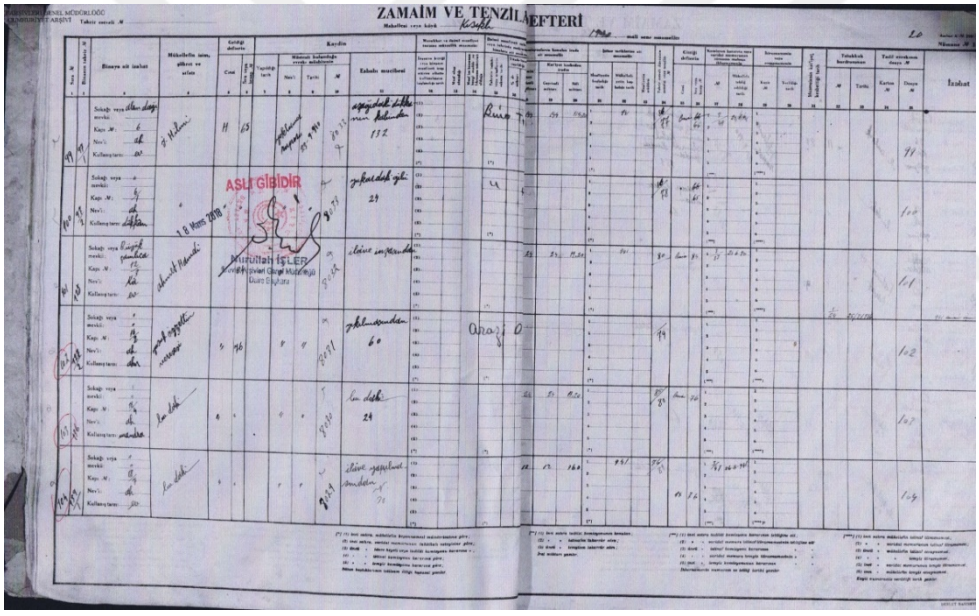

Şekil 4:26: Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 16/2 kapı numaralı ahşap ahırın ve 18/4 ahşap mandranın yıkılmasına ve 18/7 numaralı ahşap eve ilave yapılmasına dair 1940 tarihli kayıt.

Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 1940 tarihinde tutulmuş yıkım kaydında ahşap ahırın kapı numarası 16/2 numaralı olarak belirtilmekle birlikte 21.8.1933 tarihli müsakkafat varakasında ahşap ahırın kapı numarası 16/1 olarak kayıt edilmiştir.

Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 18/4 numaralı yapı için 1940 tarihinde tutulmuş yıkım kaydında yapı cinsi ahşap mandra olarak belirtilmekle birlikte 21.8.1933 tarihli müsakkafat varakasında yapı cinsi kargir mandra olarak kayıt edilmiştir. Yapı cinsinin 1933 yılında doğru olarak yazılmış olabileceği düşünülmektedir.

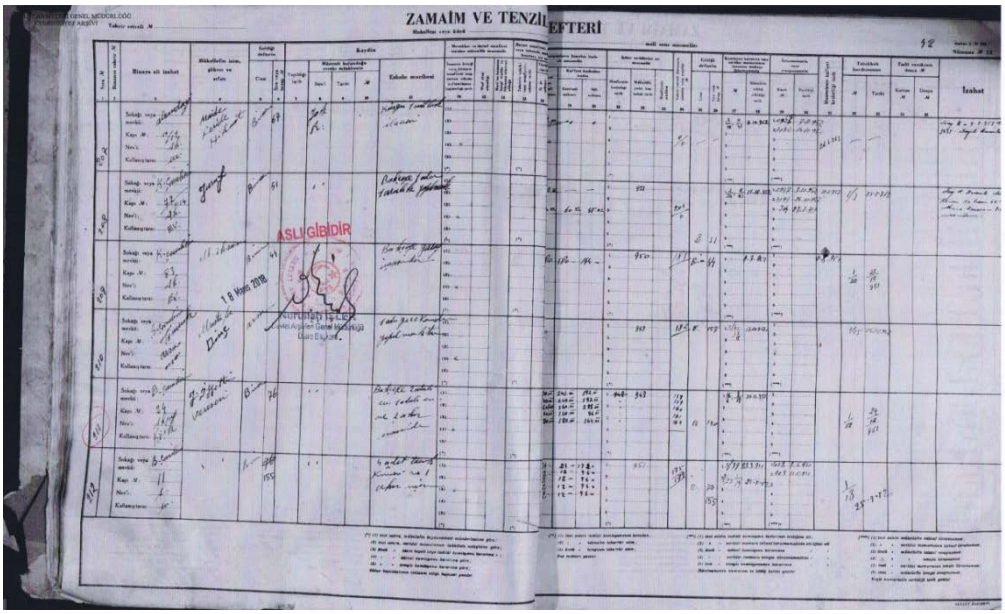

Şekil 4:27: Özel İdare Kaydı Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 24 kapı numaralı ahşap köşkün bahçesine 2 odalı bir ev, 1 odalı bir ev ile 2 ahır inşasına dair 1948 tarihli kayıt.

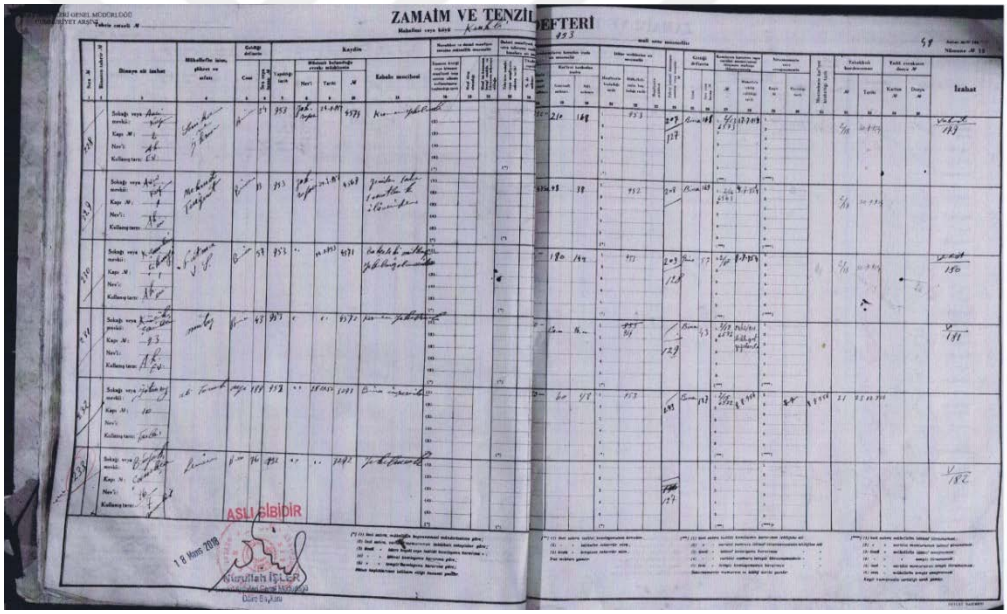

Şekil 4:28: Özel İdare Kaydı Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 16/7 kapı numaralı samanlığın yıkılmasına dair 1952 tarihli kayıt.

Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 1952 tarihinde tutulmuş yıkım kaydında 16/7 numaralı samanlık yapısının kapı numarası 16/7 olarak belirtilmekle birlikte 21.8.1933 tarihli müsakkafat varakasında kargir samanlığın kapı numarası 16/5 ve 16/6 olarak kayıt edilmiştir.

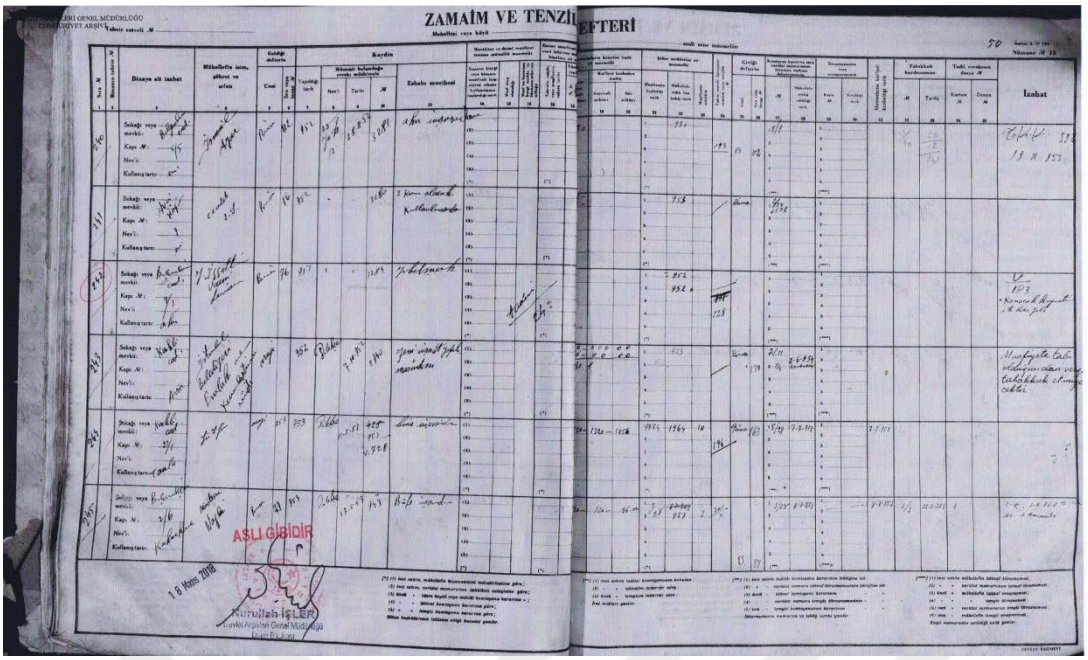

Şekil 4:29: Özel İdare Kaydı Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 7/1 kapı numaralı ahırın yıkılmasına dair 1952 tarihli kayıt.

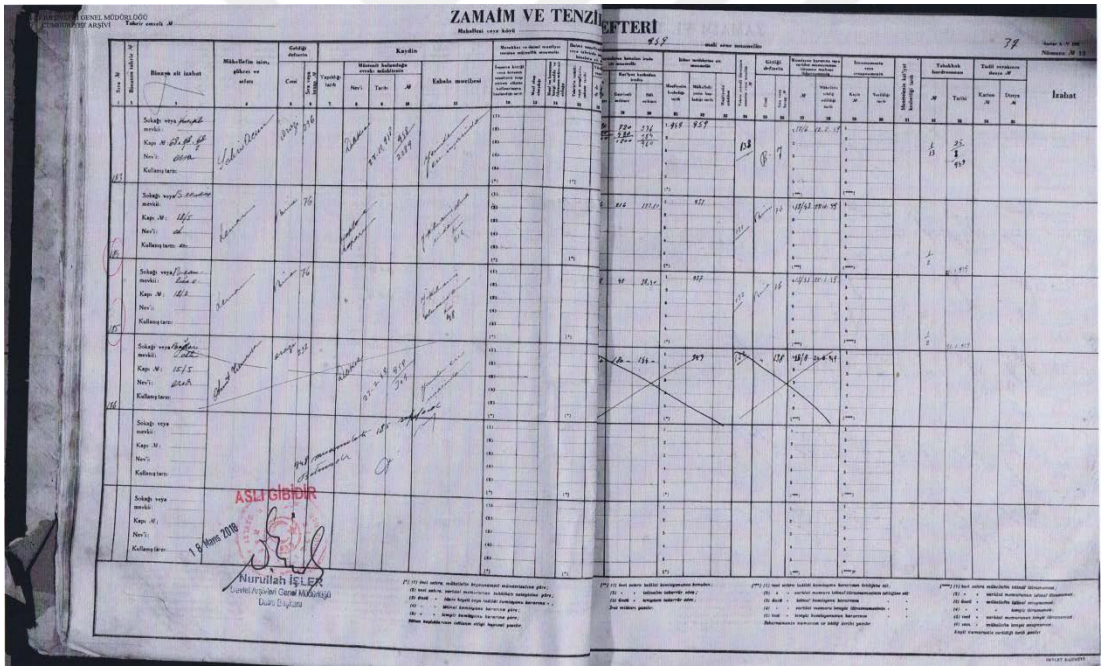

Şekil 4:30: Özel İdare Kaydı Zamaim ve Tenzilat Defteri'nde 18/5 kapı numaralı ahşap evin ve 18/2 kapı numaralı ahşap kiralık ikametgâhın yıkılmasına dair 1952 tarihli kayıt.

Müsakkafat varakalarında 1933 yılında vergilendirilmiş yirmi beş yapıdan 1939-1952 yılları arasında sekiz adet yapının yıkıldığına dair Zamaim ve Tenzilat Defterleri'nde kayıt tutulmuş olup, 1952 yılında Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkleri'nin on yedi yapıdan ibaret olduğunu anlamaktayız.

Çizelge 4.2: Özel İdare Kaydı Zamaim ve Tenzilat Defteri kayıtlarına göre 1939-1952 yılları arasında yıkılmış yapılar

Kapı Numarası	Yapının Cinsi	Yapının İşlevi	Yıkım Tarihi
7	Ahşap	Gazoz fabrikası	
7/1	Kâgir	Ahır	1952
7/2	Ahşap	Kiralık ikametgâh	
9	Kâgir	Ahır, oda	
11	Ahşap	Gazino Köşk	1939
16	Ahşap	Kiralık ikametgâh	
16/1	Ahşap	Ahır	1940
16/2	Kâgir	Kiralık ikametgâh	
16/3	Kâgir	Ahır	
16/4	Kâgir	Kiralık ikametgâh	
16/5-16/6	Kâgir	Samanlık	1952
18	Ahşap	Kiralık İkametgâh	
18/1	Ahşap	Kiralık İkametgâh	
18/2	Ahşap	Kiralık İkametgâh	1948
18/3	Ahşap	Kiralık İkametgâh	
18/4	Kâgir	Mandıra	1940
18/5	Ahşap	Kiralık Köşk	1948
18/6	Ahşap	Kiralık İkametgâh	
18/7	Ahşap	Kiralık İkametgâh	
18/8	Ahşap	Kiralık İkametgâh	
22/1	Kâgir	Depo	
24	Ahşap	Kiralık İkametgâh	
24/1	Ahşap	Kulübe	
24/2	Kâgir	Çeşme	

Harita Genel Komutanlığı'ndan Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşklerine dair 1942 (**Şekil 0.77**), 1950 (**Şekil 0.78**), 1963 (**Şekil 0.79**), 1966 (**Şekil 0.80**) yıllarına dair hava fotoğrafları edinilmiştir. 1942 yılına ait hava fotoğrafı Harita Genel Müdürlüğü arşivinden ulaşılabilen en eski hava fotoğrafı olmasına karşın, 1950 yılına ait 251-424 numaralı hava fotoğrafı **(Şekil 0.78)** parseldeki kayıp yapıların net olarak tespit edilebildiği en eski hava fotoğrafıdır.

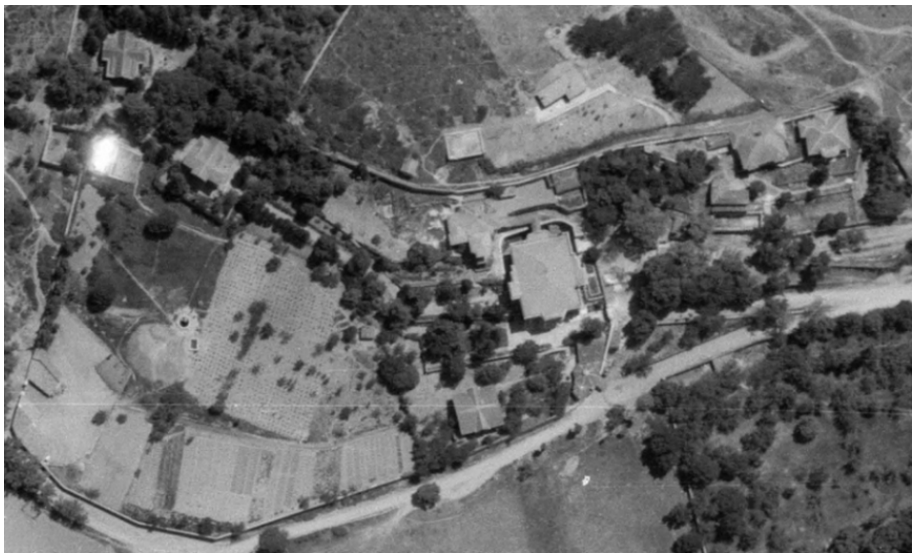

Şekil 4:31: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafı.

MSGSÜ Restorasyon Anabilim Dalı arşivinde, Mabeyn Köşkü'ne ait, biri vaziyet planı, diğeri kesit, üç tanesi tavan planı (**Şekil 4:32**) olmak üzere toplam beş paftaya ulaşılmaktadır (**Şekil 0.81**) , (**Şekil 0.82**).

Arşivde bulunan tavan planları belge niteliğinde olup, yapının tahrip olup kaybolmuş tavanlarının restitüsyonu oluşturulurken yararlanılmıştır.

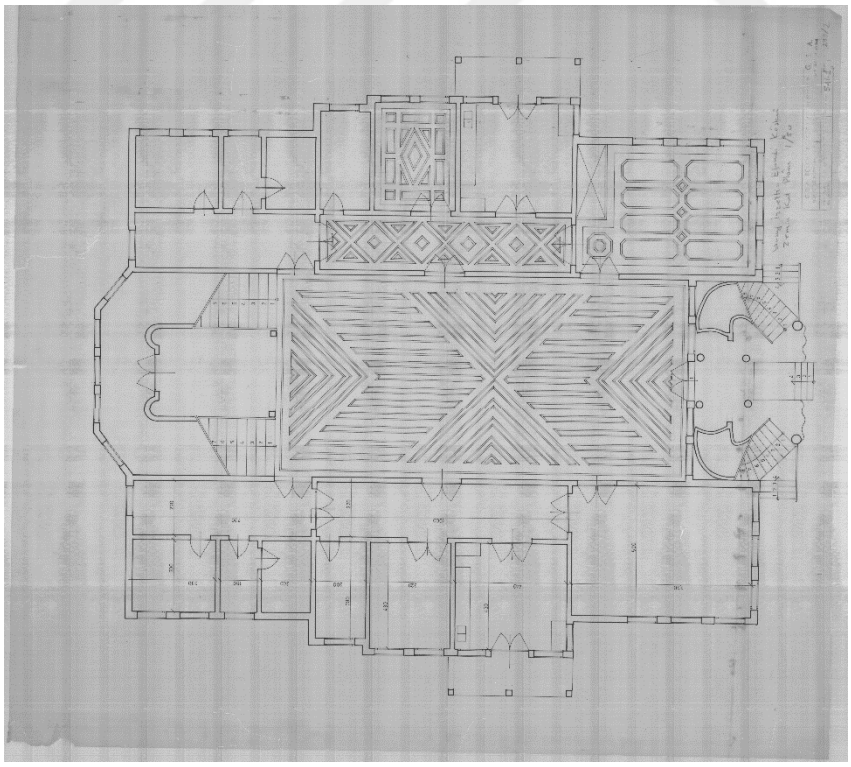

Şekil 4:32: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Çamlıca Yusuf İzzeddin köşkü rölövesi, zemin kat planı.

Atatürk Kitaplığı'nda Çamlıca haritaları araştırıldığında Erkan-ı Harbiye-i Umumiyye matbaasında basılmış ve Hicri 1328 (Miladi 1910-1911) yılında hazırlanmış haritaya ulaşılmaktadır.

Harita 1/25.000 ölçeklidir. Haritada Yusuf İzzeddin Efendi'nin köşkü belirtilmekle birlikte köşklerine ait detaylı bir gösterim yapılmamıştır.

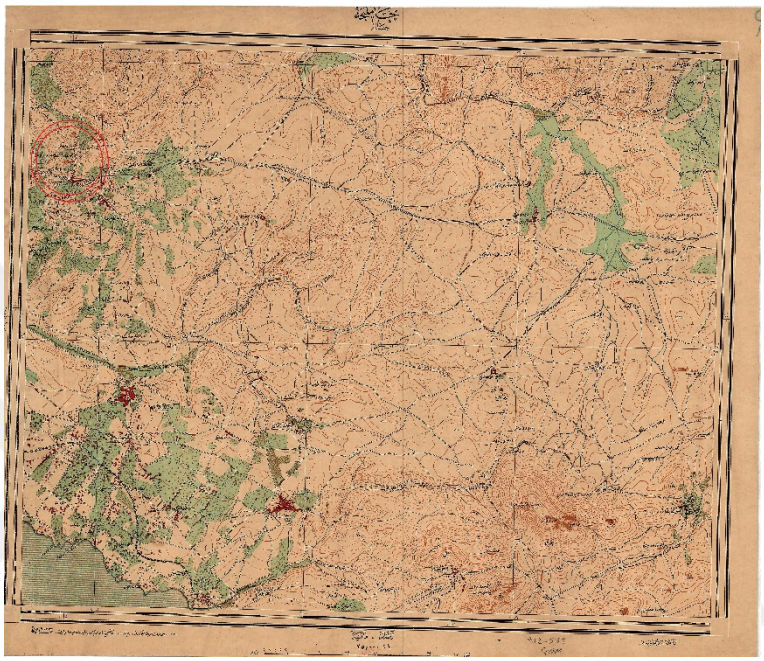

Şekil 4:33: Atatürk Kitaplığı arşivinden 1/25.000 ölçekli Osmanlıca harita, Erkan-ı Harbiye-i Umumiyye matbaası, 1910-1911 (1328 h.).

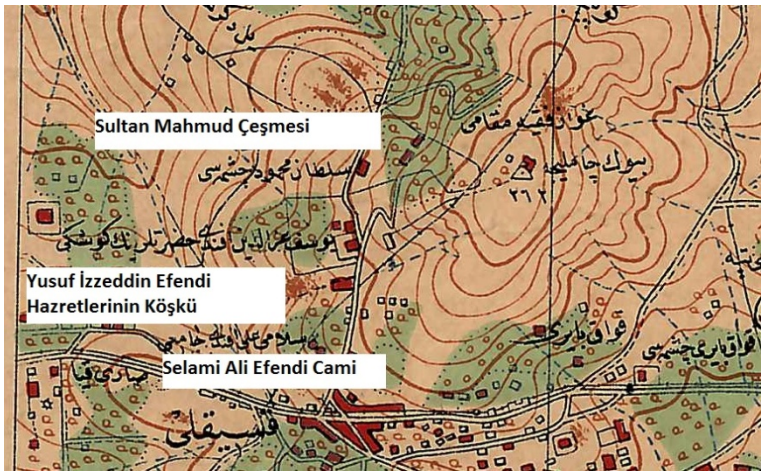

Şekil 4:34: Atatürk Kitaplığı arşivinden 1/25.000 ölçekli Osmanlıca harita, Erkan-ı Harbiye-i Umumiyye matbaası, 1910-1911 (1328 h.).

Atatürk kitaplığının 263 nolu müteferrik evrakında **(Şekil 0.40)**, **(Şekil 0.41)** Yusuf İzzeddin'in eşi Leman Hanım'ın Avukat Andre Karakiriş'e verdiği vekâletname yer almaktadır;

……."*1946 yılında Sultan Abdülaziz'den kalan gayrimenkullerin resmi ve gayrı resmi işleriyle ilgilenmek ve dava kazanıldığı taktirde hisselerin %30'unun kendisine verilmesi karşılığında Avukat Andre Karakiriş ile Leman Hanım arasında bir taahhütname imzalanır. Bu taahhütname içerisinde ailenin sahip olduğu Çamlıca dışındaki gayrimenkuller şöyle sıralanmaktadır.*

- *Beşiktaş'ta eski Aziziye yeni Şair Nedim mahalle ve sokağında kain gayrimenkul.*
- *Beşiktaş'ta eski İdadi Mektebi …. Mahalle ve sokağında kain gayrimenkul.*
- *Beşiktaş'ta Kaptan İbrahim, Dilsizzade ve Ekmekçibaşı mahallesindeki gayrimenkuller.*
- *Beşiktaş'ta Acıçeşme, Türbe, Mektep ve Cami-i Şerif Mahalle ve sokağında kain gayrimenkul.*
- *Zincirlikuyu, Rumelihisarı, İstinye ve Yeniköy'de kain gayrimenkul."*

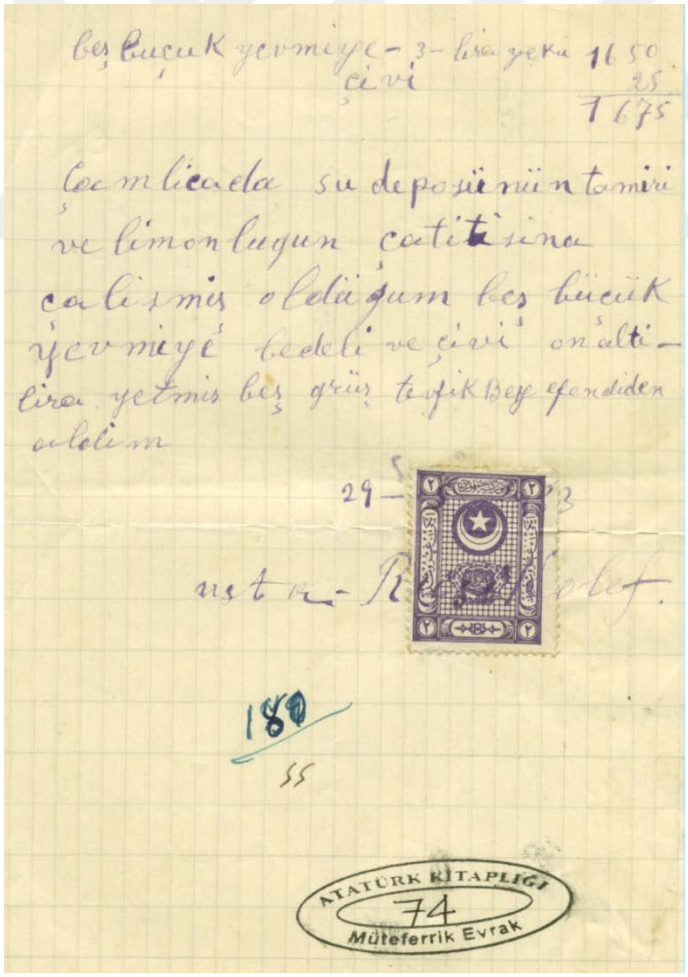

Şekil 4:35: Atatürk Kitaplığı arşivinden 29.05.1933 tarihine ait bir tamir evrakı.

Atatürk Kitaplığı'nda, İSAM arşivinin benzeri olarak Yusuf İzzeddin Efendi Hekimbaşı Çiftliği, Çamlıca köşkleri ile ilgili tamir kayıtları **(Şekil 4:35)**, dava dilekçeleri, vekâlet örnekleri gibi evraklar bulunmaktadır.

Veliahd Yusuf İzzeddin Efendi'nin 1916 yılında vefat etmesi üzerine bıraktığı malların idaresini Mehmed Tevfik (Biren) Bey[10] vasi olarak üstlenmiştir. Bu şekilde, gelirlerin aile bireyleri arasında taksimi, yapılan harcamalar, malların idaresi gibi konular etrafında şekillenen evraklar, önemli bir yekûna ulaşarak müstakil bir koleksiyon halini almıştır.

Tevfik Bey'in sorumluluğunu üstlendiği kişiler, Yusuf İzzeddin Efendi'nin hanımları olan Câvidan, Fâika Tâzende, Emine Nâzikedâ ve Leman Hanımlar ile çocukları Mehmed Nizameddin Efendi, Hatice Şükriye ve Mihriban Mihrişah Sultanlardır.

1916-1968 yıllarını kapsayan ve 4.048 belgeden oluşan koleksiyon İSAM tarafından üç grupta tasnif edilmiştir.

İlk grupta mektuplar ve diğer evrak yer almaktadır. Toplam 991 kayıttan oluşan bu grupta yer alan evraklar aile mensupları, aileye bağlı olarak hizmet görenler, aileyle ilişkisi olanlar, Tevfik Bey ve eşi Naciye Neyyal Hanım arasında karşılıklı olarak yapılmış yazışmalardan oluşmaktadır. Yazışmaların konusu ağırlıklı olarak, yaşanan maddi sıkıntılar dolayısıyla Tevfik Bey'den yapılan para talepleri ile ilgilidir. İkinci grupta hanedan evrakları yer almaktadır. Toplam 7 kayıttan oluşan bu gruptaki belgeler, 3 Mart 1924 tarihinde Hilâfet'in kaldırılması ve hanedan üyelerinin Memâlik-i Osmâniye hâricine çıkarılması kanunu öncesi ve sonrasında yaşanan olayların bir yönüne ışık tutmaktadır. Yurt dışındaki, özellikle Pertevniyal Valide Sultan'dan miras kalan Yunanistan'daki emlâk ile ilgili belgeler ise ayrı bir öneme sahiptir.

Üçüncü grupta makbuzlar yer almaktadır. 332 kayıttan oluşan bu grupta, aileye bağlı olarak çalışanların maaş ödemeleri, yurt dışında bulunan çocuklara gönderilen ve İstanbul'da bulunan hanımlara verilen paralar için tutulmuş muhasebe tutanakları, yapılan gıda, tamirat ve diğer muhtelif harcamalar için kesilmiş makbuzlar yer almaktadır (Url – 3).

[10] Mehmed Tevfik Bey, geçmişte Maliye Nazırlığı görevinde bulunmuştur.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi'nde Yusuf İzzeddin Efendi Ailesi Evrakı olarak yer alan bini aşkın mektup ve yazışmalar içerisinde çoğunlukla aile fertlerinin içinde bulundukları maddi sorunlar dile getirilirken sahip oldukları gayrimenkuller hakkında da satır aralarında bilgiler yer almaktadır. Çamlıca'daki Yusuf İzzeddin Köşkü'ne ilişkin de mirasçılar arasındaki hisse anlaşmazlıkları ve kiralamalar üzerinden kaynaklanan bazı tanımlamalar bizlere yardımcı olmaktadır.

Şehzade Yusuf İzzeddin'in 1916'da ölümünden sonra ailenin mal varlığını yönetmek üzere mahkemece vasi olarak atanan eski Maliye Nazırları Tevfik Bey bu görevi uzun yıllar sürdürür. Yusuf İzzeddin'in eşleri; Leman, Tazende, Nazikeda ve Cavidan Hanım ile çocukları; Nizameddin Efendi, Mihrişah ve Şükriye Hanım'ın mülklerinden elde edilen gelirlerin idaresi ile ilgilenen Tevfik Bey, hanedanın 1924'te yurt dışına çıkarılmasından sonra sırasıyla İtalya'nın Trieste Romanya'nın Köstence ve Mısır'ın Kahire şehrinde yaşamak zorunda kalan ailenin maddi sıkıntılarını gidermeye çalışmıştır.

Merhum Şehzade Yusuf İzzeddin ailesi yurtdışına çıktığında yanlarında Dilsaz, Fefistan ve Dilber isminde kalfaları bulunmaktaydı (YİE 155). Ayrıca Hasan Hayri Bey isminde bir yardımcıları da vasi Tevfik Bey ile iletişim sağlamaktaydı. Yıllık iki bin beş yüz ile üç bin lira arasındaki emlak gelirlerinin dörtte biri Yusuf İzzeddi'nin eşlerine dağıtılmakta, vergi ve harçlar ile Çamlıca çalışanlarının ücretleri ödendilten sonra sekiz dokuz yüz lira arasında bir para üç çocuğa bölünmekteydi (YİE 7).

1925 yılında maddi sıkıntıları artan aile içerisinde Nizameddin Bey Çamlıca'nın satılmasını ister ancak bu sırada henüz yurt dışına çıkmamış olan annesi Leman Hanım buna şiddetle karşı çıkar (YİE 82) (**Şekil 0.139**). Leman Hanım'ın İstanbul'da kaldığı sürece Çamlıca'nın satılmasına engel olacağını düşünen Nizameddin Bey kendisini Köstence'ye yanına çağırır (YİE 85) (**Şekil 0.140**). Bu davetin arkasındaki sebebi öğrenen Leman Hanım, yola çıkmadan vasi Tevfik Bey'den Çamlıca'nın senedini alır (YİE 96). Bir müddet sonra hastalıklar ve yokluklar nedeniyle kendisi de Çamlıca'nın iyi bir müşteri çıkması durumunda satılmasına razı olsa da (YİE 231) kızları Şükriye ve Mihrişah karşı çıkarlar (YİE 292). Leman Hanım 1926 tarihli Tevfik Bey'e yazdığı bir mektupta Çamlıca'nın hisselerini vaktiyle aldığından bahsetmektedir (YİE 142). Ancak diğer hanımların sürekli olarak hisse iddiasında bulunmaları Leman Hanım'ın kendilerine ödeme yapmadığını göstermektedir. 1934 yılında Nazikeda Hanım'ın hissesini 3750 lira karşılığında aldığı gibi (YİE 530),

1938'de de bir arsa satımından ikinci hanım Tazende ile kızları Şükriye ve Mihrişah'ın hisselerini satın alır (YİE 616).

1945 yılında Çamlıca Köşkü'nün hastane yapılması gündeme gelmiş fakat valilikçe yapılan incelemede hastaneye uygun olmadığı kanaatine varılmıştır (YİE 767)**(Şekil 0.155)**. 1945 yılına ait bir yazışmada köşkün hangi birimlerinin kirada olduğu detaylı olarak belirtilmektedir (YİE 814). Hazırlanan listede şu bilgiler yer almaktadır:

384 lira: Çamlıca'da asker işgalindeki evlerin senelik kira bedeli.

1276 lira 72 kuruş: sekiz aylık su hasılatı.

1160 lira: Beyaz Köşk'ün senelik kirası.

600 lira: Kaskat Köşkü'nün yazlık kira bedeli.

300 lira: 44 Numaralı Ağalar Dairesi Şevket Bey'e verilmiş senelik varidatı.

90 lira: 46 numaralı ev Tabur Kumandanı Yarbay Cemal Bey oturmaktadır. Senelik kirası.

276 lira: Ahır ve samanlıkta Zeliha Hanım'dan alınan kira bedeli.

160 lira: Maslak bahçesinin senelik lira bedeli.

100 lira: Çamlıca'da çayırların senelik kira bedeli.

720 lira: Asker işgalinde bulunan büyük ahırların senelik geliri.

220 lira: Aile bahçesinin senelik kira bedeli.

1940'lı yılların sonuna doğru Leman Hanım Çamlıca'da kendisine küçük bir köşk yaptırmayı düşünse de kendi ifadesi ile "bu kadar köşkler varken bir bina daha yaptırmayı doğru bulmadım" diyerek bu düşüncesinden vaz geçer (YİE 868) **(Şekil 0.158)**. 1953'te vefatından önce oğlu Nizameddin Efendi için Eyüp'te bir türbe yaptırıp naaşını Türkiye'ye getirmek istemişse de bu arzusunu yerine getirememiştir (YİE 894).

Tez kapsamında İSAM arşivinde yer alan 4048 belge tek tek incelenerek Çamlıca ve Yusuf İzzeddin Efendi'ye ait diğer mülklerin kayıtlarına dair evraklar talep edilmiştir. Özellikle Çamlıca'daki köşke dair ulaşılabilen belgelerin tümü Osmanlı Türkçesi'nden Latin harflerine aktarılmıştır.

İSAM Yusuf İzzeddin Efendi evrakından Çamlıca için seçilen belgeler tamirlere ve parselde bulunan yapılara dair önemli bilgiler içermektedir.

Yusuf İzzeddin Evrakı'nda geçen köşk isimleri; Büyük köşk, Beyaz köşk, Çadır köşkü, Kaskat köşkü, kurmalı köşk, yaveran dairesi, ağa dairesi ifadeleridir. Evrakta bahsi geçen müştemilat ve köşk harici yapı isimleri; gazoz fabrikası, gazino, limonluk, limonluktaki bodrum, ahırlar, büyük köşke yakın çamaşırlık, nöbet odası, su başında kargir oda, kahve ocağı şeklindedir. Bahçe ve girişlere dair ifadeler ise tepe[11], orta bahçe, bağ, büyük kapı, yaverlerin dairesinin arkasındaki yol, beyaz köşke açılan kapı, kır kapısı, beyaz köşkten büyük köşke gelir iken iki köşkün arasındaki demir kapı, set duvarı, büyük köşk önünde ikinci hanımefendinin dairesine inen merdiven şeklindedir.

Yusuf İzzeddin Efendi evrakına göre restitüsyona yardımcı bilgiler edinmek mümkün olmaktadır. 1 Nisan 1922'de kurmalı köşkün krokisini tanzim için Mimar Ahmed Efendi'ye verilen 400 kuruştan bahsedilmektedir (**Şekil 0.129**). 27 Ağustos 1924'te Beyaz Köşk'ün çatısının tamiratından **(Şekil 0.134)**, 28 Ekim 1924'te limonluğun tamiratından **(Şekil 0.135)** bahsedilmektedir. 19 Aralık 1924'te nöbet odasını yıktırmak isteyen Tevfik bey'e edilen itirazdan **(Şekil 0.136)**, nöbet odasının bu tarihte yerinde olduğu anlaşılmaktadır. 1940 yılında matbahsız ve çamaşırhanesiz olduğu için beyaz köşkte arka camlı kapının içine ufacık bir kahve ocağı ilave olunmuştur**(Şekil 0.152).**

Çamlıca'daki köşkler ile ilgili gazetelerde araştırma yapılmış olup; ulaşılabilmiş en önemli iki ilandan ilki, Çamlıca'daki Büyükçamlıca tepesinin Maliye hazinesi adına tescili, yani kamulaştırılma işlemine dair olandır. Üsküdar Tapu Sicil Muhafızlığı tarafından, 28.5.1938 **(Şekil 4.8)** ve 2.9.1938 **(Şekil 4:36)** tarihlerinde verilmiş ilanlarda,

> *"…Yusuf İzzeddin vereseleri tarafından tecavüz suretile kasır duvarı içine alınmış olan mahallin Büyükçamlıca tepesi, arazisi diye ve mülga (Hazinei Hassadan) devredilmiş olarak (Maliye Hazinesi adına tescili) İstanbul Defterdarlığından istenilmiştir..."*

[11] Üsküdar Tapu Sicil Muhafızlığı tarafından, Cumhuriyet gazetesine 28.5.1938 ve 2.9.1938 tarihlerinde verilmiş ilanlarda, Büyükçamlıca tepesi'nin Maliye Hazinesi adına tescili İstanbul Defterdarlığından istenilmiştir. Bu tarihten önce Büyükçamlıca tepesi, köşklerin arazisi içinde olmalıdır.

denilmektedir. İlandan anlaşıldığına göre Büyükçamlıca tepesi, köşklerin arazisinden ifraz edilerek Maliye Hazinesi'ne geçirilmektedir.

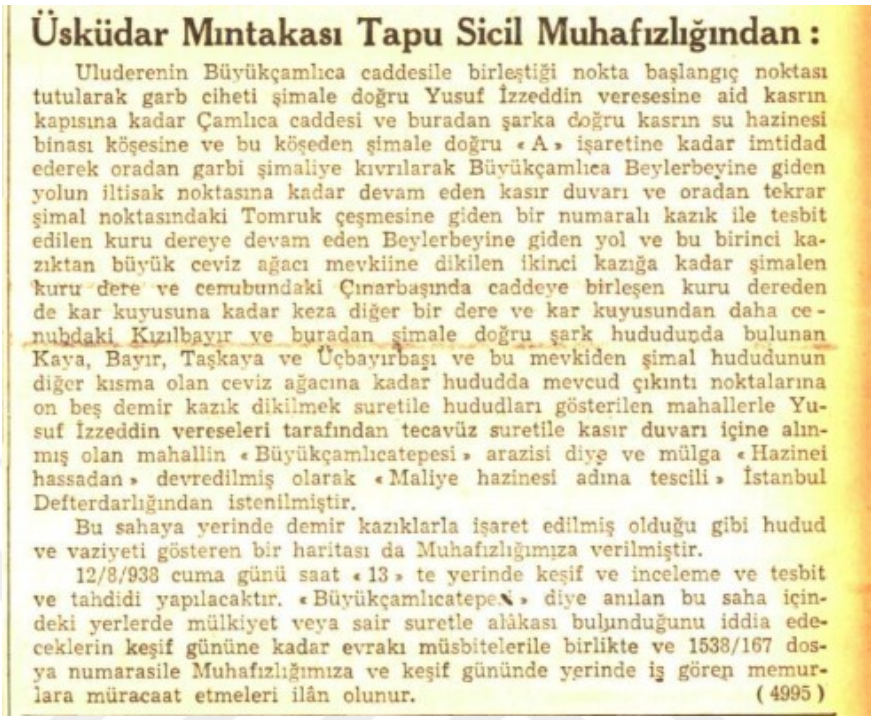

Üsküdar Mıntakası Tapu Sicil Muhafızlığından :

Uluderenin Büyükçamlıca caddesile birleştiği nokta başlangıç noktası tutularak garb ciheti şimale doğru Yusuf İzzeddin veresesine aid kasrın kapısına kadar Çamlıca caddesi ve buradan şarka doğru kasrın su hazinesi binası köşesine ve bu köşeden şimale doğru «A» işaretine kadar imtidad ederek oradan garbi şimaliye kıvrılarak Büyükçamlıca Beylerbeyine giden yolun iltisak noktasına kadar devam eden kasır duvarı ve oradan tekrar şimal noktasındaki Tomruk çeşmesine giden bir numaralı kazık ile tesbit edilen kuru dereye devam eden Beylerbeyine giden yol ve bu birinci kazıktan büyük ceviz ağacı mevkiine dikilen ikinci kazığa kadar şimalen kuru dere ve cenubundaki Çınarbaşında caddeye birleşen kuru dereden de kar kuyusuna kadar keza diğer bir dere ve kar kuyusundan daha cenubdaki Kızılbayır ve buradan şimale doğru şark hududunda bulunan Kaya, Bayır, Taşkaya ve Üçbayırbaşı ve bu mevkiden şimal hududunun diğer kısma olan ceviz ağacına kadar hududda mevcud çıkıntı noktalarına on beş demir kazık dikilmek suretile hududları gösterilen mahallerle Yusuf İzzeddin vereseleri tarafından tecavüz suretile kasır duvarı içine alınmış olan mahallin «Büyükçamlıcatepesi» arazisi diye ve mülga «Hazinei hassadan» devredilmiş olarak «Maliye hazinesi adına tescili» İstanbul Defterdarlığından istenilmiştir.

Bu sahaya yerinde demir kazıklarla işaret edilmiş olduğu gibi hudud ve vaziyeti gösteren bir haritası da Muhafızlığımıza verilmiştir.

12/8/938 cuma günü saat «13» te yerinde keşif ve inceleme ve tesbit ve tahdidi yapılacaktır. «Büyükçamlıcatepesi» diye anılan bu saha içindeki yerlerde mülkiyet veya sair suretle alâkası bulunduğunu iddia edeceklerin keşif gününe kadar evrakı müsbitelerile birlikte ve 1538/167 dosya numarasile Muhafızlığımıza ve keşif gününde yerinde iş gören memurlara müracaat etmeleri ilân olunur. (4995)

Şekil 4:36: Üsküdar Tapu Sicil Muhafızlığı tarafından 2.9.1938 tarihinde verilen ilan.

Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşklerine dair ikinci önemli gazete haberi ise 23 Ekim 1964 tarihli satış ilanıdır **(Şekil 4:37)**.

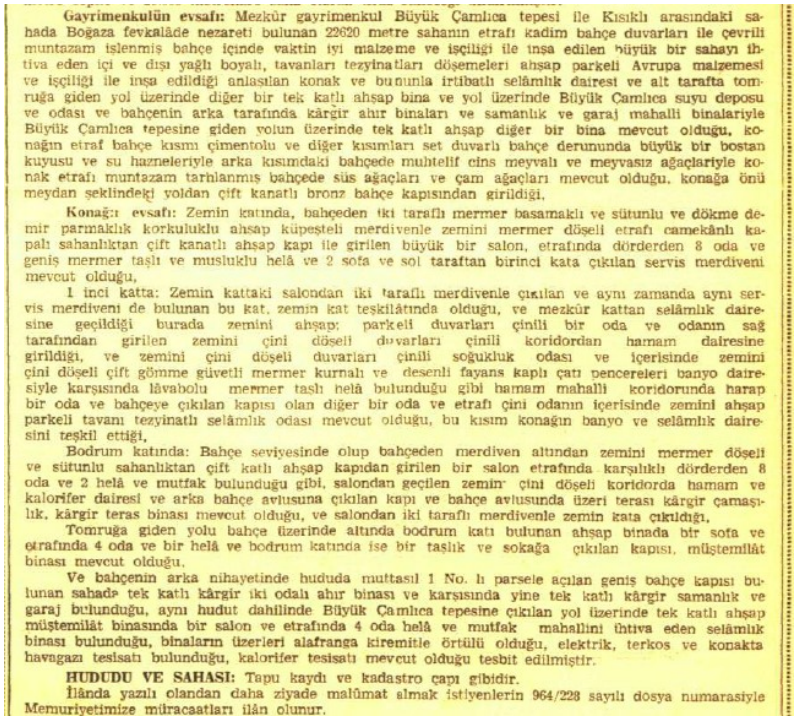

Gayrimenkulün evsafı: Mezkûr gayrimenkul Büyük Çamlıca tepesi ile Kısıklı arasındaki sahada Boğaza fevkalâde nezareti bulunan 22620 metre sahanın etrafı kadim bahçe duvarları ile çevrili muntazam işlenmiş bahçe içinde vaktin iyi malzeme ve işçiliği ile inşa edilen büyük bir sahayı ihtiva eden içi ve dışı yağlı boyalı, tavanları tezyinatları döşemeleri ahşap parkeli Avrupa malzemesi ve işçiliği ile inşa edildiği anlaşılan konak ve bununla irtibatlı selâmlık dairesi ve alt tarafta tomruğa giden yol üzerinde diğer bir tek katlı ahşap bina ve yol üzerinde Büyük Çamlıca suyu deposu ve odası ve bahçenin arka tarafında kârgir ahır binaları ve samanlık ve garaj mahalli binalariyle Büyük Çamlıca tepesine giden yolun üzerinde tek katlı ahşap diğer bir bina mevcut olduğu, konağın etraf bahçe kısmı çimentolu ve diğer kısımları set duvarlı bahçe derununda büyük bir bostan kuyusu ve su hazneleriyle arka kısımdaki bahçede muhtelif cins meyvalı ve meyvasız ağaçlariyle konak etrafı muntazam tarhlanmış bahçede süs ağaçları ve çam ağaçları mevcut olduğu, konağa önü meydan şeklindeki yoldan çift kanatlı bronz bahçe kapısından girildiği,

Konağın evsafı: Zemin katında, bahçeden iki taraflı mermer basamaklı ve sütunlu ve dökme demir parmaklık korkuluklu ahşap küpeşteli merdivenle zemini mermer döşeli etrafı camekânlı kapalı sahanlıktan çift kanatlı ahşap kapı ile girilen büyük bir salon, etrafında dörderden 8 oda ve geniş mermer taşlı ve musluklu helâ ve 2 sofa ve sol taraftan birinci kata çıkılan servis merdiveni mevcut olduğu,

1 inci katta: Zemin kattaki salondan iki taraflı merdivenle çıkılan ve aynı zamanda aynı servis merdiveni de bulunan bu kat, zemin kat teşkilâtında olduğu, ve mezkûr kattan selâmlık dairesine geçildiği burada zemini ahşap; parkeli duvarları çinili bir oda ve odanın sağ tarafından girilen zemini çini döşeli duvarları çinili koridordan hamam dairesine girildiği, ve zemini çini döşeli duvarları çinili soğukluk odası ve içerisinde zemini çini döşeli çift gömme güvetli mermer kurnalı ve desenli fayans kaplı çatı pencereleri banyo dairesiyle karşısında lâvabolu mermer taşlı helâ bulunduğu gibi hamam mahalli koridorunda harap bir oda ve bahçeye çıkılan kapısı olan diğer bir oda ve etrafı çini odanın içerisinde zemini ahşap parkeli tavanı tezyinatlı selâmlık odası mevcut olduğu, bu kısım konağın banyo ve selâmlık dairesini teşkil ettiği,

Bodrum katında: Bahçe seviyesinde olup bahçeden merdiven altından zemini mermer döşeli ve sütunlu sahanlıktan çift katlı ahşap kapıdan girilen bir salon etrafında karşılıklı dörderden 8 oda ve 2 helâ ve mutfak bulunduğu gibi, salondan geçilen zemini çini döşeli koridorda hamam ve kalorifer dairesi ve arka bahçe avlusuna çıkılan kapı ve bahçe avlusunda üzeri terası kârgir çamaşırlık, kârgir teras binası mevcut olduğu, ve salondan iki taraflı merdivenle zemin kata çıkıldığı,

Tomruğa giden yolu bahçe üzerinde altında bodrum katı bulunan ahşap binada bir sofa ve etrafında 4 oda ve bir helâ ve bodrum katında ise bir taşlık ve sokağa çıkılan kapısı, müştemilât binası mevcut olduğu,

Ve bahçenin arka nihayetinde hududa muttasıl 1 No. lı parsele açılan geniş bahçe kapısı bulunan sahada tek katlı kârgir iki odalı ahır binası ve karşısında yine tek katlı kârgir samanlık ve garaj bulunduğu, aynı hudut dahilinde Büyük Çamlıca tepesine çıkılan yol üzerinde tek katlı ahşap müştemilât binasında bir salon ve etrafında 4 oda helâ ve mutfak mahallini ihtiva eden selâmlık binası bulunduğu, binaların üzerleri alafranga kiremitle örtülü olduğu, elektrik, terkos ve konakta havagazı tesisatı bulunduğu, kalorifer tesisatı mevcut olduğu tesbit edilmiştir.

HUDUDU VE SAHASI: Tapu kaydı ve kadastro çapı gibidir.

İlânda yazılı olandan daha ziyade malûmat almak istiyenlerin 964/228 sayılı dosya numarasiyle Memuriyetimize müracaatları ilân olunur.

Şekil 4:37: Cumhuriyet Gazetesinde yayınlamış 23.10.1964 tarihine ait satış ilanı.

Gayrimenkulun evsafı olarak; arazinin 22.620 metre olduğu belirtilmektedir. Günümüzde 804 ada 58 parselin arsa alanı 20.700 m2 dir. 804 ada 9 parselin 1983 yılında 58, 59, 60 parsellere ifraz edilmeden önceki m2 si 22.931 m2 dir. Gazete ilanında belirtilen alan ile 9 parselin alanı uyumludur. İlanda muntazam işlenmiş bahçe içinde konak, konak ile irtibatlı selamlık dairesi, alt tarafta tomruğa giden yol üzerinde diğer bir tek katlı ahşap bina ve yol üzerinde Büyük Çamlıca suyu deposu ve odası ve bahçenin arka tarafında kargir ahır binaları ve samanlık ve garaj mahalli binalarıyla Büyük Çamlıca tepesinde giden yolun üzerinde tek katlı ahşap diğer bir bina, bostan kuyusu, su haznelerinin bulunduğu ve konağa önü meydan şeklindeki yoldan çift kanatlı bronz bahçe kapısından girildiği yazmaktadır.

Tomruğa giden yolda bodrum katında bir taşlık ve sokağa çıkılan kapısı olan, üstte bir sofa etrafında 4 oda ve bir helâ olan bir ahşap binadan bahsedilmektedir.

Konağın evsafında; Mabeyn köşkü için bir isimlendirme belirtilmediği, harem dairesinden selamlık olarak bahsedildiği görülmektedir. Mabeyn köşkünün bahçe avlusunda üzeri teras kargir çamaşırlık, kargir teras binası bulunduğu belirtilmektedir.

Bahçenin arka bitişinde bitişik 1 parsele açılan geniş bahçe kapısı bulunan sahada tek katlı kârgir iki odalı ahır binası, karşısında tek katlı kârgir samanlık ve garaj bulunduğu, aynı parsel içerisinde Büyük Çamlıca tepesine çıkılan yol üzerinde tek katlı ahşap müştemilat binasında bir salon ve etrafında 4 oda helâ ve mutfak mahallini ihtiva eden selâmlık binası bulunduğu belirtilmektedir. Bu bilgiler ilanların yayınlandığı tarihte ayakta olan köşkleri ve müştemilat yapılarını tanımlamak açısından restitüsyona yardımcı niteliktedir.

Salt Araştırma Merkezi'ne bağışlanan Rahmi Koç arşivinden 89 numaralı dosya mimarlık öğrencisi Şemsettin Hakdiyen'in Milli Mimari Semineri kapsamında hazırladığı üç plan (**Şekil 0.87**), (**Şekil 0.88**) ve beş adet fotoğrafı (**Şekil 4:38**) (**Şekil 0.83**)(**Şekil 0.84**)(**Şekil 0.85**)(**Şekil 0.86**)içermektedir (Url – 4).

Güzel Sanatlar Akademisi'nde Sedad Hakkı Eldem'in 1933-1934 yıllarında başlattığı ve 14 yıl süren Milli Mimari Semineri kapsamında sivil mimarlık örneklerinin rölöveleri alınmış ve fotoğrafları çekilmiştir. Bu önemli arşiv 1 Nisan 1948 tarihinde çıkan Akademi yangınında büyük ölçüde kaybolmuştur.

Salt Araştırma'ya bağışlanan Rahmi Koç arşivi, Sedad Hakkı Eldem aracılığıyla edinilmiş ve Milli Mimari Semineri'nin yangından kurtarılan kısmını kapsıyor olmalıdır.

Beş adet fotoğrafın üç adedi Mabeyn Köşkü'nün dış mekânından, ikisi ise iç mekândan çekilmiştir. Yapının özgün iç mekân dekorasyonunu göstermesi açısından iki iç mekân fotoğrafı oldukça kıymetlidir. Dış mekân fotoğrafları da yapının günümüzdeki kayıp kısımlarının restitüsyonunun hazırlanması açısından belge niteliğindedir.

Şemsettin Hakdiyen'in fotoğraflarından birince Mabeyn köşkü önünde, Sultan II. Abdülhamid'e yakınlığı ile bilinen musahip Nadir Ağa yer almaktadır (**Şekil 4:38**). İSAM arşivlerindeki mektuplarda, Nadir Ağa'nın köşkte kiracı olduğu konusu geçmektedir (**Şekil 0.141**) (**Şekil 0.142**). Nadir Ağa'nın Erenköy'de Nadir Ağa Sokağı adı verilmiş sokakta bir köşkü bulunmaktadır (Url – 5). Nadir Ağa'nın Çamlıca'daki köşkü yazın sayfiye amaçlı kullanmış olabileceği düşünülmektedir. Nadir Ağa'nın Mabeyn Köşkü önünde çekilmiş fotoğrafında (**Şekil 4:38**), günümüzde yerinde olmayan özgün ahşap rüzgârlık metal parmaklıklar, zemin kat giriş tavanı detayları tespit edilebilmektedir.

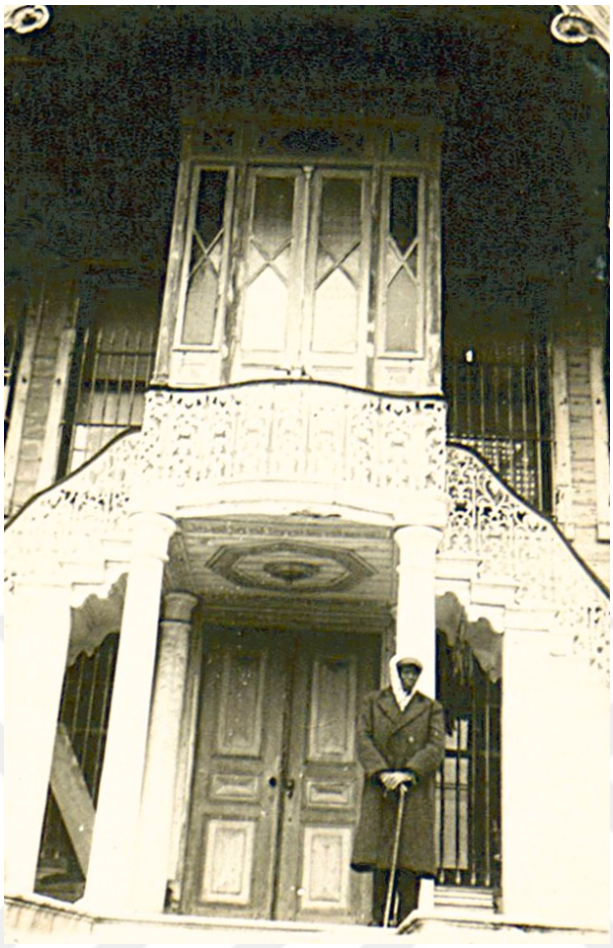

Şekil 4:38: Salt Araştırma Merkezi arşivinden bir fotoğraf, Mabeyn Köşkü önünde Nadir Ağa.

Koruma Kurulu arşivi incelendiğinde; Üsküdar İlçesi, Kısıklı Mahallesi, 156 pafta, 804 ada, 58 parselde yer alan Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşkleri; 11.01.1991 tarih ve 2759 sayılı, 16.01.1998 tarih ve 9665 sayılı kararları ile tespit ve ilan edilen Büyük ve Küçük Çamlıca Doğal ve Kentsel Sit Alanında kaldığı tespit edilmektedir.

Parselin bulunduğu alan ile ilgili 1/5000'lik ve 1/1000 ölçeğinde imar planları onaylıdır. İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 01.06.2005 tarih ve 604 sayılı, 18.10.2005 tarih ve 1034 sayılı kararları ile 1/5000 ölçekli Üsküdar Büyük ve Küçük Çamlıca Doğal ve Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı uygun bulunmuş olup, aynı Kurulun 01.06.2005 tarih ve 603 sayılı kararı ile uygun bulunan 1/5000 ölçekli Sit derecelendirme paftasında 1. Derece Doğal Sit Alanında kalmaktadır. İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 01.08.2007 tarih ve 555 sayılı kararı ile 1/1000 ölçekli Üsküdar Büyük ve Küçük Çamlıca Doğal ve Kentsel Sit Alanı

Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı uygun bulunmuş olup, mer-i planlara göre Rekreasyon Alanı fonksiyonunda yer almaktadır.

Parselde bulunan yapılara dair kararlar incelendiğinde; Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 14.05.1983 tarih ve 14987 sayılı kararı ile Yusuf İzzettin Efendi Sarayı ve Hamamı binalarına ilişkin rölövelerin uygun bulunduğu görülmektedir. İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 28.11.1991 tarih ve 3938 sayılı kararı ile yeni yapılanmaya ilişkin 1/500 ölçekli avan projesi uygun bulunmuştur. Aynı Kurulun 01.10.1992 tarih ve 5232 sayılı kararı ile 1/100 ölçekli uygulama projesi ile Yusuf İzzettin Efendi Sarayı ve ek binalarının restorasyon projeleri uygun bulunmuştur. İstanbul VI Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 10.12.2009 tarih ve 2228 sayılı kararı ile Yusuf İzzettin Efendi Köşkü ve hamamının koruma grubu 1, ek binaların koruma grubu 2 olarak güncellenmiştir.

İstanbul VI Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 31.05.2012 tarih ve 536 sayılı kararı ile yol cephesinde bulunan duvarı korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, aynı Kurulun 24.02.2016 tarih ve 3185 sayılı kararı ile duvar rölövesi uygun bulunmuş ve koruma grubu 2 olarak belirlenmiş, 29.09.2016 tarih ve 3589 sayılı kararı ile restitüsyon projesi düzeltmelerle uygun bulunmuş, 09.11.2016 tarih ve 3693 sayılı kararı ile aynı duvarın restorasyon projesi düzeltmelerle uygun bulunmuştur.

İstanbul VI Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 09.11.2016 tarih ve 3693 sayılı kararı ile ayrıca tehlike arz eden tescilli duvarda ve duvar etrafında her türlü güvenlik önleminin ilgilileri veya belediyesince alınmasına karar verilmiştir. Koruma Kurulu'nun 05.01.2017 tarih ve 3811 sayılı kararı ile yapının zarar görmesine sebebiyet verenler hakkında 2863 sayılı yasanın 65. maddesi gereğince suç duyurusunda bulunulmasına karar verilmiştir. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 01.02.2017 tarih ve 2017/11314 sayılı kararı ile "kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına" karar verilmiştir.

İstanbul VI Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 09.01.2019 tarih ve 5283 sayılı kararı ile 804 ada 58 parselde yer alan ana yapı ve harem yapısına ait güncel rölövelerin uygun olduğuna, bendegan köşküne ait güncel rölöve ile ana yapı

ve harem yapısına ait restitüsyon projelerine ilişkin yerinde inceleme yapılmasına karar verilmiştir.

İstanbul VI Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.01.2019 tarih ve 5300 sayılı kararı ile 804 ada 58 parselde yer bendegan köşküne ait güncel rölövenin belge olarak kabülüne, bendegan köşküne ait hazırlanacak malzeme ve hasar analizlerini içeren analitik rölövenin Kurulumuza iletilmesine, ana yapı ve harem yapısına ait restitüsyon projelerinin uygun olduğuna, parselde yer alan tescilli yapılara ait sanat tarihi raporunun Kurulumuza iletilmesine, ana yapı ve harem yapısı etrafında gerekli can/mal güvenlik önlemlerinin ilgilileri ve ilgili Belediyesince ivedilikle alınmasına karar verilmiştir.

5. ÇAMLICA YUSUF İZZEDDİN EFENDİ MABEYN KÖŞKÜ

5.1 Plan Özellikleri

Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkleri içerisinde en görkemli yapı, Yusuf İzzeddin Efendi'nin ikamet ettiği ve selamlık olarak da nitelendirilen Mabeyn köşküdür.

Eğimli bir topoğrafyaya sahip alanda inşa edilen Mabeyn köşkünün arka cephesi, kargir istinat duvarına açılmaktadır.

Mabeyn köşkü, zemin, birinci ve ikinci kat olmak üzere toplam üç kattan meydana gelmektedir. Ana giriş kuzeybatı cephesindendir. Yapının girişinde düzenlenmiş mermer sahanlıktan direkt olarak zemin kata, sahanlıkta simetrik olarak düzenlenmiş çift çıkış ile birinci katın giriş sahanlığına ulaşılmaktadır.

Yapının plan tipi iç sofalı olup, sofa eksenine göre plan simetriktir. Ana merdiven iç sofanın girişe göre karşı ucundadır. Sofanın her iki yanında odalara ait koridorlar mevcuttur. Sedad Hakkı Eldem, yan sofaların henüz gelişmediği ve koridor şeklinde olduğunu söylemektedir. (Eldem, 1954, s.162) Eldem'e göre iç sofa; Türk evi plan tipi gelişiminin ikinci evresidir. Odaların sofanın iki tarafına dizilmesi ile sofa alanından, aynı zamanda dış duvarlardan tasarruf etmek mümkün olmuştur. Bununla birlikte sofanın doğa ve bahçe ile yakınlığı azalmıştır ve daha çok şehir evi karakterini taşımaktadır. (Eldem, 1954, s.25) Eldem, restitüsyon denemesi gibi çizmiş olduğu düşünülen planda karşılıklı olarak servis merdivenleri önermiştir. Eldem'in yayınlamış olduğu plan ile, MSGSÜ arşivindeki plan ve güncel rölöve ve restitüsyon kıyaslama yapıldığında, planda oda olması gereken özgün mekanın, Eldem tarafından servis merdiveni olarak önerildiği anlaşılmaktadır. (**Şekil 5:1**), **(Şekil 5:2**).

Köşe odaların kısa kenarlarında üç, uzun kenarlarında da köşeye göre simetrik uzaklıkta üç pencere yer almaktadır. Odaların uzun kenarlarında dördüncü pencere uygulanabilecek duvar parçaları, dış cepheden baca, iç mekândan yüklük konulabilmesi için sağır bırakılmıştır. Oda boyutları düzenlenirken, bir pencere modülünden yola çıkıldığı ve 3 pencere x 4 pencerenin köşe oda boyutlarını oluşturduğu düşünülmektedir. Köşe odalar dışındaki, tek cepheli oda boyutları da tek pencereli (hela), iki pencereli (iç merdiven/oda), üç pencereli oda, üç pencereli oda (dördüncü penceresi dolu duvar elde etmek için sağır bırakılmış) olmak üzere pencere modüllerine göre oda boyutları değişmektedir.

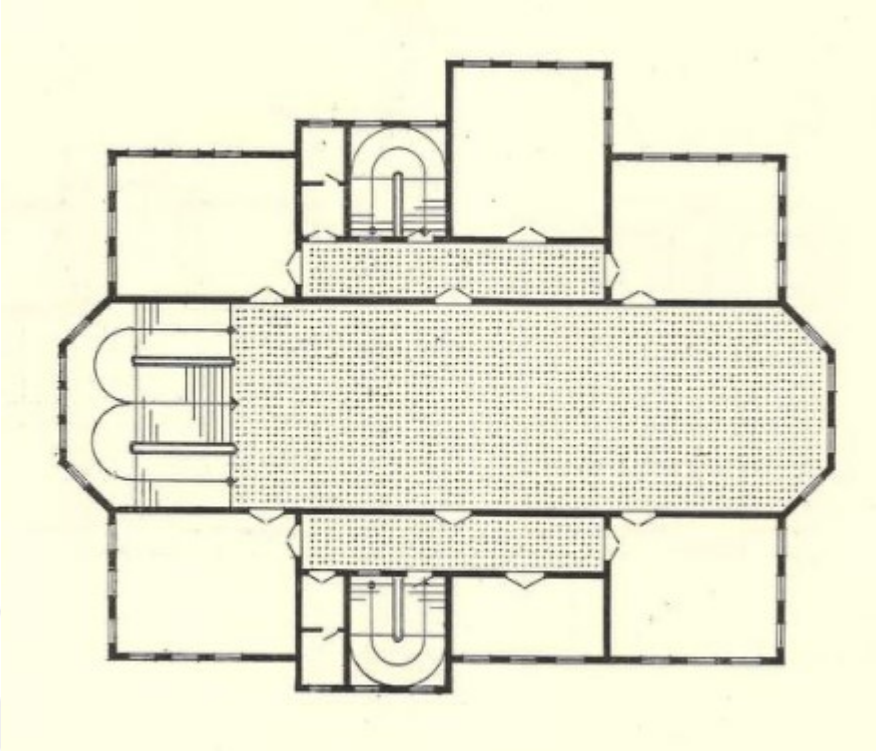

Şekil 5:1: Sedat Hakkı Eldem'in Türk Evi Plan Tipleri adlı kitabından, Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşküne ait ikinci kat planı, 1954, s.162, İstanbul.

Günümüzde köşkte, ana girişe göre solda kalan kanatta iç merdiven bulunmakta olup, ana girişe göre sağ taraftaki kanatta iç merdiven bulunmamaktadır. Sağ kanatta, iç merdivenin bulunması gereken mekândaki odaların pasalı tavanları diğer odaların tavanları ile benzer karakterdedir. Yapının tamirler gördüğü bilinmekle birlikte, ana girişe göre sağda kalan kanatta iç merdivenin iptal edildiğine dair bir bulguya henüz rastlanmamıştır. Eldem'in yayınladığı birinci kat planında; ana girişe göre solda kalan kanatta, iç merdivenin yanındaki çıkmalı oda sağ kanattaki simetriğindeki odadan farklı gösterilmiştir (**Şekil 5:1**). Mabeyn köşkünün rölövesinde **(Şekil 5:4)** görüleceği üzere, bu oda günümüzde hasarlı olmasına karşın, özgün penceresi ile sağ kanatta simetriğindeki oda ile aynı boyutta olduğu görülmektedir.

Orta sofa; zemin katta cepheyi hareketlendirmek amacıyla, merkezinde bulunduğu iki kanattan daha içeride konumlanmıştır. Ana merdiven ise iki kanattan simetrik pahlarla dışarıya doğru konumlanmaktadır.

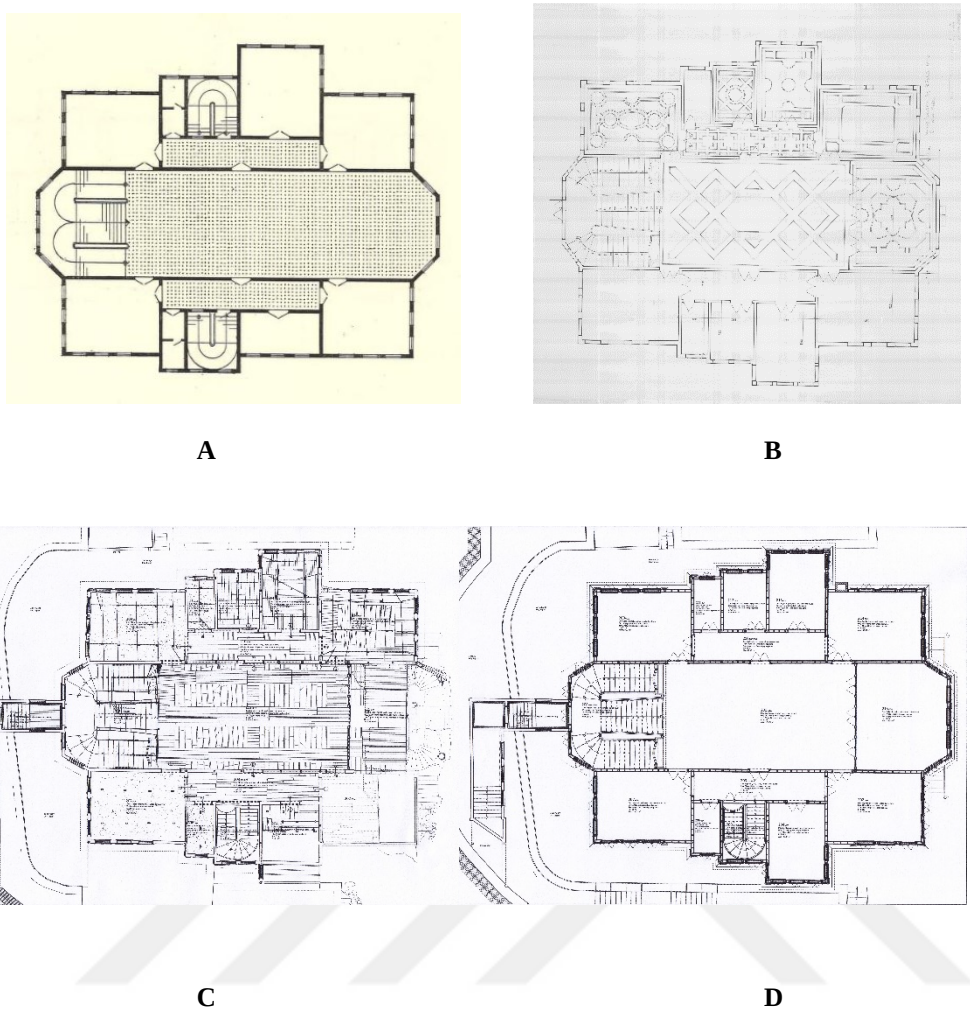

Şekil 5:2: Mabeyn Köşkü ikinci kat planlarının çeşitli kaynaklara göre kıyaslanması
a) Sedat Hakkı Eldem, Türk Evi Plan Tipleri s.162, b) MSGSÜ arşivi envanter no:541-0003, c) Özen Mimarlık arşivinden (2018) güncel rölöve d) Özen Mimarlık arşivinden (2018) restitüsyon planları. .

Yusuf İzzeddin Efendi için inşa ettirilen Mabeyn Köşkü ve Tiryal Hatun döneminden kalan harem köşkü arasında, üstü ahşap çatı örtülü, pencereli bir kapalı köprü niteliğinde bağlantı yapısı yer almaktadır. Her iki köşkün giriş kapıları ayrı ayrı olmakla birlikte, aralarındaki bu ahşap geçiş yapısı iç mekândan bağlantıyı sağlamaktadır.

Mabeyn Köşkü ile harem köşkü arasındaki ahşap bağlantı, mabeyn köşkü arka – güneydoğu cephesinden ve 1.kat ile 2. Kat ara sahanlığından (+5.90 kotu) çıkılan iki basamakla +6.10 kotundaki bir sahanlık ile başlar, 7 basamak ile 7.41 kotuna ulaşır, L tipi bir plan tipi ile mabeyn köşkünün güneydoğu cephesine paralel devam eder, 9 basamak ile 9.04 kotundaki 1-16 numaralı hol-sahanlık mekânına ulaşılır, 9 basamak ile çıkılarak 10.85 kotuna ulaşılır, burada günümüzde muhdes demir kapı yer almaktadır, kapı arkasında harem kısmına bağlantıyı sağlayan +11.07 kotundaki 1-15

mekânı yer almaktadır. 1-15 numaralı mekândan (+11.07 kotunda) 5 basamak ile +11.94 kotuna, harem binasının 1-07 numaralı çinili sofasına ulaşılmaktadır.

Bu geçiş mekânında dönem eki kalem işleri yer almaktadır. Arşiv belgelerine göre evin hanımlarının ve kiracılarının dönem dönem evde tamirat yaptırdığı görülmektedir, ahşap geçişin sağır duvarlarına son dönemlerde ve özgün renklerden farklı olarak koyu kahverengi renkli fileto ile kalem işi yapılmıştır.

5.1.1 Zemin kat

Zemin katta yapının girişinde sofa genişliğinde ve ikinci katta çıkma yapan odayı taşıyan sütunların yer aldığı bir mermer sahanlık bulunmaktadır. Mermer sahanlık eğrisel formlarla hareketlendirilmiştir. Sahanlığa ön cephe yönünden çift kanatlı giriş kapısı aksındaki dört basamakla ulaşılmaktadır. Dördüncü basamak bir küçük sahanlık biçimindedir. Dördüncü basamaktan sol ve sağa doğru çıkışlar, birinci kata giriş kapısına bağlanan çift merdivenlere yönlendirmektedir. Sahanlığın iki yanında girişe göre sol ve sağdaki odalara paralel olarak tek kollu merdivenler bulunmaktadır. Bu merdivenlerin yedinci basamakları ile birinci kata bağlanan çift merdivenlerin yedinci basamakları birleşmektedir. Giriş, mermer merdiven ve sahanlıklardaki bu tasarım özellikleri ile zenginleştirilmiştir.

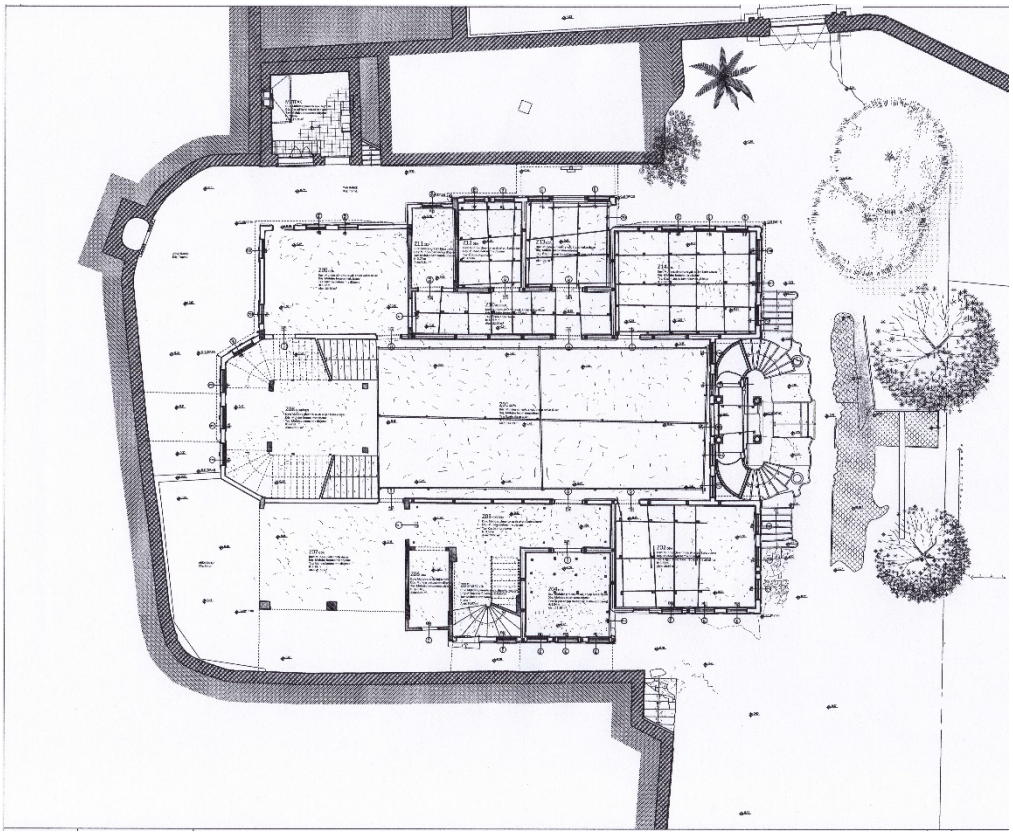

Şekil 5:3: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşküne ait zemin kat plan rölövesi, 2018, Özen Mimarlık arşivi

Zemin kat, günümüzde iç mekânların taşıyıcılık ve malzeme açısından tahribatın en çok görüldüğü mekândır.

Z01 Mekânı (Sofa):

Yapıya çift kanatlı giriş kapıları iç sofaya açılmaktadır. İç sofa döşemesi günümüzde betonarme döşemeye çevrilmiştir. Sofanın karşı ucunda üç kollu ana merdiven yer almaktadır. Sofanın giriş Sofadan Z02, Z14, Z07 ve Z09 numaralı köşe odalara direkt giriş yapılmaktadır. Ayrıca sofanın sol ve sağ tarafındaki koridorlara da karşılıklı iki kapı mevcuttur. Islak hacimlere ve iç merdivene ulaşım sofaya paralel olarak oluşturulmuş bu koridorlardan sağlanmaktadır. Sofanın tavanı pasalar ile oluşturulmuş bir geometrik düzendedir. Sofanın merkezinden girişe, ana merdivene, sol ve sağ taraftaki koridora olmak üzere pasalar ile yönlendirme yapıldığı görülmektedir. Sofada metal profillerle askı sistemi mevcuttur.

Z02 Mekânı (Oda):

Z02 numaralı oda, yapının ön cephesine göre solda kalan köşe odadır. İç ve dış cepheye bakan ahşap duvarları muhdes çimento sıvalıdır. Özgün tavanı mevcut değildir. Odanın ön cepheye bakan kısmında, odanın yarısına yakın bir oranda ahşap tavan (1.kat döşemesi) mevcut değildir. Odanın içinde ahşap askılama sistemi mevcuttur. Odada günümüzde sadece iç sofaya bağlantı mevcuttur.

Z03 Mekânı (Koridor):

Koridora Z01 sofa mekânından ulaşılmaktadır. Koridor Z04 oda, Z05 iç merdiven, Z06 oda, Z07 numaralı odalara bağlanmaktadır. Z02 numaralı odanın koridora bağlantısı günümüzde kapatılmıştır. Koridorun ahşap pasalı tavanı 45 derece açı ile döndürülmüş kare formların dört kere tekrarlanması ve kenarlarda bir karenin yarı modülü olan üçgenlerle bitmesi şeklinde düzendedir. İç sofa ve odalar ile ortak ahşap duvarları muhdes çimento sıvalıdır.

Z04 Mekânı (Oda):

Z04 olarak mekân kodu verilmiş odada, ön cepheye bakan köşe odadan 1.52 metre çıkma yaparak ön cepheye bakan bir pencere açılması sağlanmıştır. İstinat duvarına bakan yönde, kuzeydoğu (sol yan) cepheye bakan üç penceresi vardır. Bu odanın üstünden başlayan ve bu oda sınırlarında bir çıkma istinat duvarına dayanmaktadır ve altından geçiş vermektedir.

Z05 Mekânı (İç Merdiven):

Ön cepheye göre sol kanatta bulunan iç merdiven, 1.50 metrelik iki kollu ve balansmanlıdır. Günümüzde betonarmeye çevrilmiştir. Muhdes betonarme kolonlara taşıtılmaktadır. 19 basamak ile birinci kata ulaşmaktadır. Merdiven kovası 3.35 metre genişliğinde ve 4.63 metre derinliğindedir. Merdiven derinliği Z04 numaralı oda ile aynıdır. Kuzeydoğu (sol yan) cepheye bakan iki penceresi vardır.

Z06 Mekanı (Hela):

Bu oda geçmişte hela olarak kullanılmıştır. Günümüzde hela olduğuna dair bir iz olmamasına karşın, **(Şekil 0.87)** da görüldüğü üzere, 1933-1948 yılları arasında Milli Mimari Semineri için çizilmiş rölövede bu mekân; lavabosu bölme duvarı ile ayrılmış hela olarak gösterilmiştir.

Z07 Mekânı (Oda):

Z07 mekânı, köşe odadır. Odada yapılan niteliksiz müdahaleler sonucu, iç mekânda iki adet betonarme kolon bulunmaktadır. Odanın dış duvarları yoktur, köşe noktaları kaybolmuş ve bir kenarında istinat duvarına kadar sınırları genişletilmiştir. Odanın hem iç sofaya hem koridora çift kanatlı kapı ile bağlantısı olduğu, kasa ve açıklıklardan anlaşılmaktadır.

Z08 Mekânı (Ana Merdiven):

Ana merdiven betonarmeye çevrilmiştir. Üç kollu merdivenin, kovasında bulunan ahşap sütunlar da betonarmeye çevrilmiştir. Merdivenin sahanlığı, yapıdan pahla çıkartılmıştır. Pahlarda birer adet pencere, uzun kenarında ise üç pencere yer almaktadır.

Z09 Mekânı (Oda):

Z09 mekânı, köşe odadır. Odanın kısa kenarında iki, uzun kenarında üç pencere mevcuttur. Oda muhdes çimento sıvalıdır. Odanın hem iç sofaya hem koridora çift kanatlı kapı ile bağlantısı olduğu, kasa ve açıklıklardan anlaşılmaktadır.

Z10 Mekânı (Koridor):

Koridora Z01 iç sofa mekânından ulaşılmaktadır. Koridor Z09 oda, Z11 oda (hela), Z12 ve Z13 numaralı odalara bağlanmaktadır. Z14 numaralı odanın koridora bağlantısı günümüzde kapatılmıştır. Koridorun ahşap pasalı tavanı 45 derece açı ile döndürülmüş kare formların dört kere tekrarlanması ve kenarlarda bir karenin yarı modülü olan üçgenlerle bitmesi şeklinde düzendedir. İç sofa ve odalar ile ortak ahşap duvarları muhdes çimento sıvalıdır.

Z11 Mekânı (Hela):

Bu odanın her iki uzun kenarı betonarme perdeye çevrilmiştir. Kısa kenarında güneybatı (sağ yan) cepheye bakan yönde tek bir pencere mevcuttur. Günümüzde hela olduğuna dair bir iz olmamasına karşın, **(Şekil 0.87)** da görüldüğü üzere, 1933-1948 yılları arasında Milli Mimari Semineri için çizilmiş rölövede bu mekân; lavabosu bölme duvarı ile ayrılmış hela olarak gösterilmiştir.

Z12 Mekânı (Oda):

Z12 numaralı mekân, yapının sofaya göre simetrik kanattaki iç merdiven ile eş boyutlardadır. Bu odanın geçmişte, karşı kanattaki gibi iç merdiven olduğuna dair iz yoktur. **(Şekil 0.87)** ve **(Şekil 0.88)** de görüldüğü üzere, 1933-1948 yılları arasında Milli Mimari Semineri için çizilmiş rölövede ve **(Şekil 5:1)** de bu mekân; iç merdiven olarak gösterilmiştir, ancak bu gösterimin restitüsyon denemesi olduğu düşünülmektedir.

Z13 Mekânı (Oda):

Z13 olarak mekân kodu verilmiş odada, ön cepheye bakan köşe odadan 1.52 metre çıkma yaparak ön cepheye bakan bir pencere açılması sağlanmıştır. İstinat duvarına bakan yönde, güneybatı (sağ yan) cepheye bakan üç penceresi vardır. Bu odanın üstünden başlayan ve bu oda sınırlarında bir çıkma istinat duvarına dayanmaktadır ve altından geçiş vermektedir.

Z14 Mekânı (Oda):

Z14 numaralı oda, yapının ön cephesine göre sağda kalan köşe odadır. Özgün tavanı büyük ölçüde mevcuttur. Milli Mimari Semineri için çizilmiş rölövede ve MSGSÜ arşivindeki rölövede **(Şekil 4:32)** bu mekânda yüklükler ve ona göre biçimlenmiş tavan görülmektedir. İç ve dış cepheye bakan ahşap duvarları muhdes çimento sıvalıdır. Odanın ön cephede ve iç hole bakan kısmında, odanın dörtte birine yakın bir oranda ahşap tavan (1.kat döşemesi) mevcut değildir. Odanın içinde ahşap askılama sistemi mevcuttur. Odada günümüzde sadece iç sofaya bağlantı mevcuttur. Tavan süslemesi, enli dilimli çıtalı köşeli sekizgen şemalıdır (Göksoy, 1994, 69).

5.1.2 Birinci kat

Bu katta iç sofa ve koridor ve bazı odaların döşemesi ahşap olmakla birlikte, döşeme kaplamaları açılmış ve ahşap döşeme kirişleri görülmektedir. İç sofa ahşap döşemeleri demir L profiller (5 cm köşebent) kullanılarak güçlendirilmiştir.

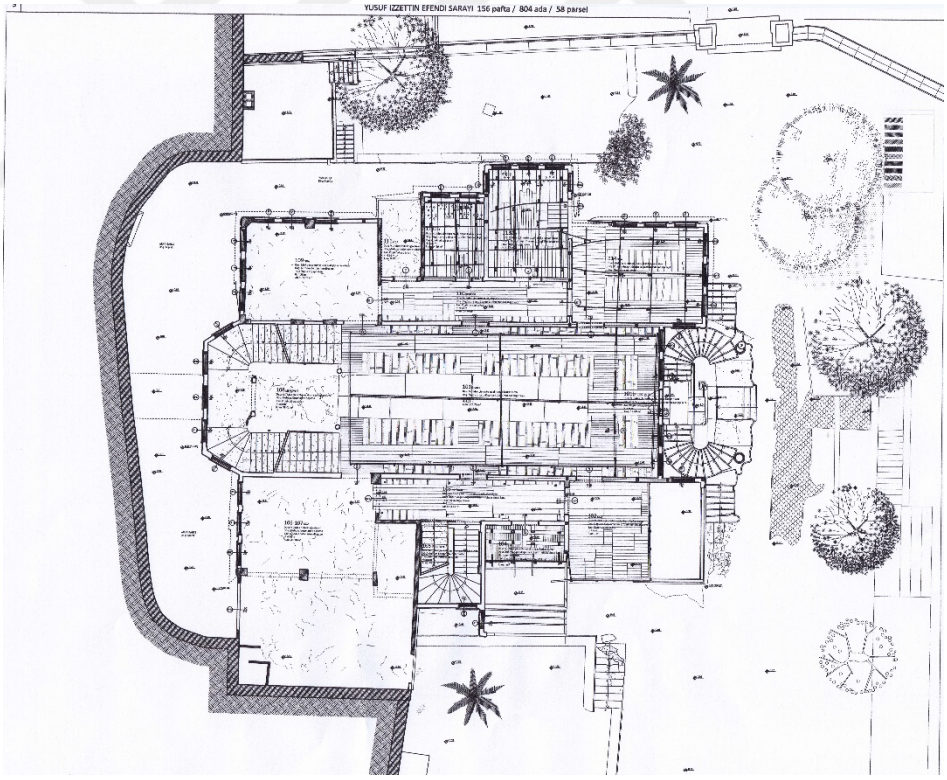

Şekil 5:4: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşküne ait birinci kat plan rölövesi, 2018, Özen Mimarlık arşivi

1.06-1.07-1.09-1.11 numaralı odaların döşemeleri çimento esaslıdır. Diğer odaların özgün ahşap döşemeleri ise yer yer açıkta, yer yer muhdes ahşap malzeme ile kaplıdır. 1.06-1.07 mekânı içerisinde betonarme kolonlar yer almaktadır. Bu mekân yapının özgün sınırından istinat duvarına kadar kullanılmaktadır. 1.09 numaralı mekânın tüm taşıyıcıları betonarmeye çevrilmiştir. 1.11 numaralı mekânın da taşıyıcıları betonarme kolon olarak değiştirilmiştir. Bu odanın dış duvarları mevcut değildir. 1.13-1.14 numaralı odaların ortak duvarları tahrip olmuştur. 1.14 numaralı odanın dış cephe duvarları tahrip olmuştur. 1.02 ve 1.04 numaralı odaların büyük oranda döşemeleri kayıptır, bu odaların dış cephe duvarları da yıkılmıştır. Tüm duvarlar çimento sıvalıdır.

101 Mekânı (Sofa):

Sofa, muhdes ve tavana kadar ulaşmayan ahşap bir rüzgârlık ile iki bölüme ayrılmıştır. Girişe yakın rüzgârlık alanı 101a, büyük iç sofa mekânı 101b olarak adlandırılmıştır. Sofa döşemeleri tahrip olmuş ve kirişlemeler görülmektedir. Mekânın geniş açıklığından dolayı kirişlemelerde görülen deformasyonlar nedeniyle metal takviyeler eklendiği düşünülmektedir. Metal takviyeler kaynaklı olduğu için 1930 lar ve sonrasına ait bir uygulama olduğu düşünülmektedir. Çamlıca'daki köşk grubunun en önemlisi Mabeyn köşkü olmasına karşın tavanlarda bezeme yoktur, kalemişi altlığı olan bez parçaları yer yer tahrip olmuştur ve incelenen bez parçalarında bezeme izi görülmemektedir. Ahşap pasalar ile eğrisel formda desenler oluşturulmuştur. Sofadan 102, 114, 106-107 ve 109 numaralı köşe odalara direkt giriş yapılmaktadır. Ayrıca sofanın sol ve sağ tarafındaki koridorlara da karşılıklı iki kapı mevcuttur.

102 Mekânı (Oda):

102 numaralı oda, yapının ön cephesine göre solda kalan köşe odadır. Yapının bu yöndeki deformasyonu oldukça fazladır. Odanın kısmen döşemesi mevcuttur, kuzeybatı (giriş) ve kuzeydoğu (sol yan) cephelerine bakan dış duvarları yerinde yoktur. Odanın tavan konstrüksiyonu mevcut değildir. Odanın ön cepheye bakan kısmında, odanın yarısına yakın bir oranda ahşap tavan (1.kat döşemesi) mevcut değildir.

103 Mekânı (Koridor):

Koridora 101a sofa mekânından ulaşılmaktadır. Koridor 102 oda, 104 oda, 105 iç merdiven, 106-107 birleştirilmiş odalara bağlanmaktadır. 102 numaralı odanın koridora bağlantısı, izdüşümündeki Z02 numaralı odadan farklı olarak günümüzde kapatılmıştır. Koridorun ahşap pasalı tavanı köşelerde iki kollu, ara düzende üç kollu şekillerin sekiz köşeli yıldızlarla birleştiği geometrik düzendedir. İç sofa ve odalar ile ortak ahşap duvarları muhdes çimento sıvalıdır.

104 Mekânı (Oda):

Oda, zemin katta izdüşümündeki Z04 numaralı odadan farklı olarak çıkma ile istinat duvarı üstüne oturmaktadır. Her iki köşe dış duvarı ve döşemesinin büyük bölümü çökmüştür. Mevcut döşemesinin üst yapısı mevcut değildir, ahşap kirişlemeleri görünmektedir. Oda, yapının en çok tahrip olmuş mekânlarından biri olup, ahşap askı ile ayakta tutulmaya çalışılmaktadır.

105 Mekânı (İç Merdiven):

Ön cepheye göre sol kanatta bulunan iç merdiven, 1.50 metrelik iki kollu ve balansmanlıdır. Günümüzde betonarmeye çevrilmiştir. 106-107 mekân numaralı odalar ile bitişik duvarı perdedir, 104 numaralı mekân ile bitişik duvarında bir kolon mevcuttur. 26 basamak ile ikinci kata ulaşmaktadır. Merdiven kovası 3.35 metre genişliğinde ve 4.63 metre derinliğindedir. Kuzeydoğu (sol yan) cepheye bakan bir penceresi vardır.

106-107 Mekânı (Oda):

106-107 numaralı mekânlar; birinci katta, zemin ve ikinci kattaki izdüşümlerinden farklı olarak betonarmeye tahvil edip, birleştirilmiş ve istinat duvarına kadar büyütülmüştür. Mekânın içinde iki adet kolon mevcuttur, bir duvarı perde sistemdedir, güneydoğu (arka) cephesine bakan duvarında bir betonarme kolon mevcuttur. Odada kuzeydoğu (sol yan) cepheye bakan bir pencere, güneydoğu (arka) cepheye bakan duvarda üç adet pencere ve bir açıklık vardır.

108 Mekânı (Merdiven):

Ana merdiven betonarme olarak devam etmektedir. Üç kollu merdivenin, kovasında bulunan ahşap sütunlar bu katta mevcuttur. Merdivenin sahanlığı, yapıdan pahla çıkartılmıştır. Pahlarda birer adet pencere, uzun kenarında ise üç pencere yer almaktadır.

109 Mekânı (Oda):

109 mekânı, köşe odadır. Odanın kısa ve uzun kenarlarında üç pencere mevcuttur. Oda betonarme kolon ve perdelere taşıtılmakta olup tavan döşemesi de betonarmedir. İç mekân duvarları muhdes çimento sıvalıdır. Odanın hem iç sofaya hem koridora çift kanatlı kapı ile bağlantısı vardır.

110 Mekânı (Koridor):

Koridora 101a iç sofa mekânından ulaşılmaktadır. Koridor 109 oda, 111 oda (hela), 112, 113 ve 114 numaralı odalara bağlanmaktadır. Koridorun ahşap pasalı tavanı köşelerde iki kollu, ara düzende üç kollu şekillerin sekiz köşeli yıldızlarla birleştiği geometrik düzendedir. İç sofa ve odalar ile ortak ahşap duvarları muhdes çimento sıvalıdır.

111 Mekânı (Hela):

Bu odanın her iki uzun kenarı betonarme perdeye çevrilmiştir. Odanın köşe dış duvarları mevcut değildir. Günümüzde hela olduğuna dair bir iz olmamasına karşın, **(Şekil 0.88)** de görüldüğü üzere, 1933-1948 yılları arasında Milli Mimari Semineri için çizilmiş rölövede bu mekân; lavabosu bölme duvarı ile ayrılmış hela olarak gösterilmiştir.

112 Mekânı (Oda):

112 numaralı mekân, yapının sofaya göre simetrik kanattaki iç merdiven ile eş boyutlardadır. Bu odanın geçmişte, karşı kanattaki gibi iç merdiven olduğuna dair iz yoktur. **(Şekil 0.88)** de görüldüğü üzere, 1933-1948 yılları arasında Milli Mimari Semineri için çizilmiş rölövede ve **(Şekil 5:1)** da bu mekân; iç merdiven olarak gösterilmiştir, ancak bu gösterimin restitüsyon denemesi olduğu düşünülmektedir.

113 Mekânı (Oda):

Oda, zemin katta izdüşümündeki Z13 numaralı odadan farklı olarak çıkma ile istinat duvarı üstüne oturmaktadır. Mevcut döşemesinin üst yapısı mevcut değildir, ahşap kirişlemeleri görünmektedir. Odanın içinde ahşap askı sistemi mevcuttur.

114 Mekânı (Oda):

114 numaralı oda, yapının ön cephesine göre sağda kalan köşe odadır. Özgün tavanı büyük ölçüde mevcuttur. İç ve dış cepheye bakan ahşap duvarları muhdes çimento

sıvalıdır. Odanın ön cephede ve iç hole bakan kısmında, odanın dörtte birine yakın bir oranda ahşap tavan (birinci kat döşemesi) mevcut değildir. Odanın içinde ahşap askılama sistemi mevcuttur. Odada günümüzde sadece iç sofaya bağlantı mevcuttur. Tavan süslemesi, enli dilimli çıtalı köşeli sekizgen şemalıdır (Göksoy, 1994, 69).

5.1.3 İkinci kat

İkinci kat planında, sofa vitraylı bir bölme ile ikiye ayrılarak, ön cepheye bakan bir oda düzenlenmiştir. Odanın çift köşede pah ile yaptığı çıkma, mermer sahanlıkta bulunan ahşap sütunlara oturmaktadır. Bu katta merdiven, çift kollu ara sahanlıktan sonra tek kolla ikinci kata ulaşmaktadır. Bu katta betonarme kolon müdahalesi yoktur. Ancak tüm duvarlar çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır. Ahşap dış kaplama bırakılarak duvarlara cüruf dolgu ile müdahale edilmiştir.

206, 207, 209, 211 olarak numaralandırılmış mekânların döşemeleri muhdes betonarmedir. Diğer odaların özgün döşemeleri ise yer yer açıkta, yer yer muhdes ahşap malzeme ile kaplıdır.

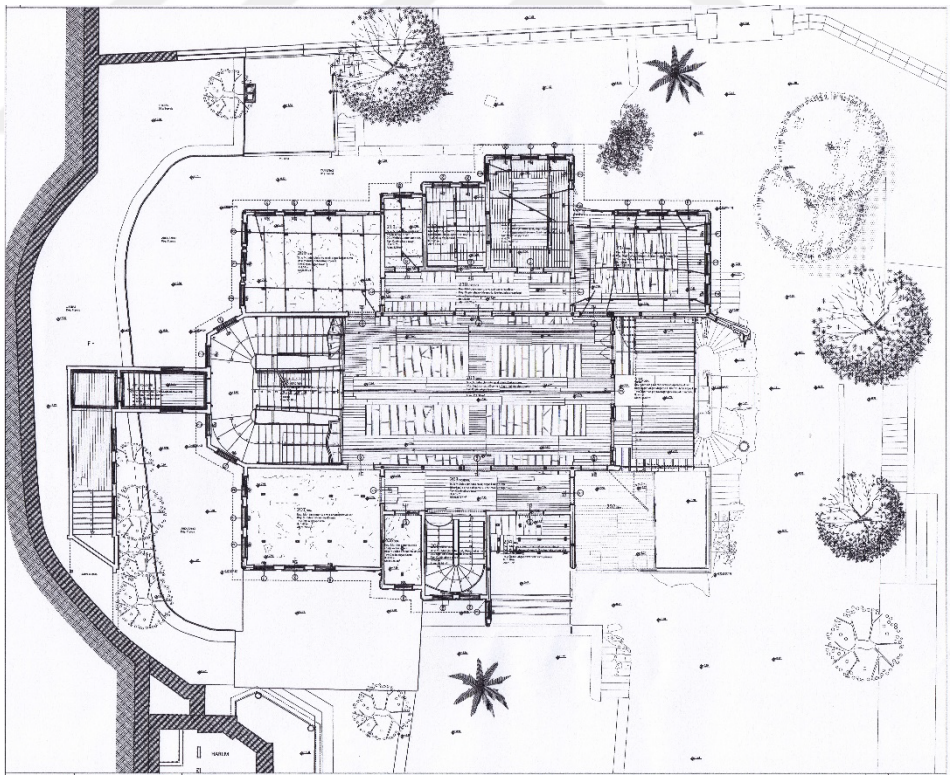

Şekil 5:5: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi köşküne ait ikinci kat plan rölövesi, 2018, Özen Mimarlık arşivi

Bu katta da sofa döşemesi ahşap olmakla birlikte, özgün ahşap döşeme kirişleri, demir L profiller (5 cm köşebent) kullanılarak güçlendirilmiştir.

202, 204 ve 215 olarak numaralandırılmış mekânların dış duvarları mevcut değildir. Bu nedenle bu mekânların üstü çatı ile örtülü değildir. Döşeme sistemleri de büyük ölçüde tahrip olmuştur.

Selamlık ile Harem binası arasındaki ahşap bağlantı, selamlık arka – güneydoğu cephesinden ve birinci kat ile ikinci kat ara sahanlığından (+5.90 kotu) çıkılan iki basamakla +6.10 kotundaki bir sahanlık ile başlar, 7 basamak ile 7.41 kotuna ulaşır, L tipi bir plan tipi ile selamlık binasının Güneydoğu Cephesine paralel devam eder, 9 basamak ile 9.04 kotundaki 1-16 numaralı Hol-Sahanlık mekânına ulaşılır, 9 basamak ile çıkılarak 10.85 kotuna ulaşılır, burada günümüzde muhdes demir kapı yer almaktadır, kapı arkasında Harem kısmına bağlantıyı sağlayan +11.07 kotundaki 1-15 mekânı yer almaktadır. 1-15 numaralı mekândan (+11.07 kotunda) 5 basamak ile +11.94 kotuna, Harem binasının 1-07 numaralı çinili odasına ulaşılmaktadır.

Bu mekânda dönem eki kalem işleri yer almaktadır. Arşiv belgelerine göre evin hanımlarının ve kiracılarının dönem dönem evde tamirat yaptırdığı görülmektedir, ahşap geçişin sağır duvarlarına son dönemlerde ve özgün renklerden farklı olarak koyu kahverengi renkli fileto ile kalem işi yapılmıştır.

201 Mekânı (Sofa):

Bu katta vitray camlı bir ahşap camekân ile sofadan ön cepheye bakan bir oda ayrılmıştır. Sofa döşemeleri tahrip olmuş ve kirişlemeler görülmektedir. Mekânın geniş açıklığından dolayı kirişlemelerde görülen deformasyonlar nedeniyle metal takviyeler eklendiği düşünülmektedir. Metal takviyeler kaynaklı olduğu için 1930 lar ve sonrasına ait bir uygulama olduğu düşünülmektedir. Ahşap pasalar ile eğrisel formda desenler oluşturulmuştur. Sofadan 207, 209, 202 ve 214 numaralı köşe odalara ve 203 ile 210 numaralı koridorlara direkt giriş yapılmaktadır. Ayrıca sofanın sol ve sağ tarafındaki koridorlara da karşılıklı iki kapı mevcuttur.

202 Mekânı (Oda):

202 numaralı oda, yapının ön cephesine göre solda kalan köşe odadır. Yapının bu yöndeki deformasyonu oldukça fazladır. Odanın döşemesi ve tavanları mevcut değildir, kuzeybatı (giriş), kuzeydoğu (sol yan), güneybatı (sağ yan) cephelerine bakan dış duvarları yerinde yoktur. Odanın tavan konstrüksiyonu mevcut değildir.

203 Mekânı (Koridor):

Koridora 201 sofa mekânından ulaşılmaktadır. Koridor 202 oda, 204 oda, 205 iç merdiven, 206 ve 207 numaralı odalara bağlanmaktadır. Koridorun ahşap pasalı tavanı kare formlardan çıkartılan altıgenlerin oluşturduğu geometrik düzendedir. İç sofa ve odalar ile ortak ahşap duvarları muhdes çimento sıvalıdır.

204 Mekânı (Oda):

Oda, zemin katta izdüşümündeki Z04 numaralı odadan farklı olarak, 104 numaralı oda gibi, çıkma ile istinat duvarı üstüne oturmaktadır. Her iki köşe dış duvarı ve döşemesinin büyük bölümü çökmüştür. Mevcut döşemesinin üst yapısı mevcut değildir, ahşap kirişlemeleri görünmektedir. Oda, yapının en çok tahrip olmuş mekânlarından biri olup, ahşap askı ile ayakta tutulmaya çalışılmaktadır.

205 Mekânı (İç Merdiven):

Ön cepheye göre sol kanatta bulunan iç merdiven, 1.50 metrelik iki kollu ve balansmanlıdır. Günümüzde betonarmeye çevrilmiştir. 26 basamak ile ikinci kata ulaşıp sonlanmaktadır. Tek kol üzerinde, gelen kişiyi görebilmeye yarayan eğrisel ahşap konsol bulunmaktadır. Merdiven kovası 3.35 metre genişliğinde ve 4.63 metre derinliğindedir. Kuzeydoğu (sol yan) cepheye bakan bir penceresi vardır.

206 Mekânı (Hela):

Bu oda geçmişte hela olarak kullanılmıştır. Günümüzde hela olduğuna dair bir iz olmamasına karşın, **(Şekil 0.88)** de görüldüğü üzere, 1933-1948 yılları arasında Milli Mimari Semineri için çizilmiş rölövede bu mekân; lavabosu bölme duvarı ile ayrılmış hela olarak gösterilmiştir. Tavandaki pasa sistemi yok olmuştur. Ahşap askı sistemi bulunmaktadır.

207 Mekânı (Sofa):

207 mekân kodlu odada, izdüşümündeki odanın betonarmeye tahviline rağmen ahşap taşıyıcı ve tavan sistemi korunmuştur. Ahşap askı sistemi bulunmaktadır. Köşe oda niteliğindedir.

208 Mekânı (Merdiven):

Ana merdiven betonarme olarak devam etmektedir. Bu katta, ortadaki tek kolla 30. Basamakla bu kata ulaşılmaktadır. Ara sahanlıkta harem bölümüne geçiş yer almaktadır. Merdivenin sahanlığı, yapıdan pahla çıkartılmıştır. Pahlarda birer adet pencere, uzun kenarında ise üç pencere yer almaktadır. İki kollu merdiven 1. kat ve 2. kat arasındaki ara sahanlıkta, harem kısmına bağlanan kapalı köprüye ulaşmaktadır. Ara sahanlıktan sonra iki kollu merdiven ortasındaki kovadan devam eden tek kollu merdiven ile 2. kata ulaşılır.

209 Mekânı (Oda):

209 mekânı, köşe odadır. Odanın kısa ve uzun kenarlarında üç pencere mevcuttur. Odanın taşıyıcıları ve tavan döşemesi ahşap, yer döşemesi betonarmedir. İç mekân duvarları muhdes çimento sıvalıdır. Odanın hem iç sofaya hem koridora çift kanatlı kapı ile bağlantısı vardır.

210 Mekânı (Sofa):

Koridora 201 iç sofa mekânından ulaşılmaktadır. Koridor 209 oda, 211 oda (hela), 212, 213 ve 214 numaralı odalara bağlanmaktadır. Koridorun ahşap pasalı tavanı köşelerde iki kollu, ara düzende üç kollu şekillerin sekiz köşeli yıldızlarla birleştiği geometrik düzendedir. İç sofa ve odalar ile ortak ahşap duvarları muhdes çimento sıvalıdır.

211 Mekânı (Hela):

Bu odanın günümüzde hela olduğuna dair bir iz olmamasına karşın, **()** de görüldüğü üzere, 1933-1948 yılları arasında Milli Mimari Semineri için çizilmiş rölövede bu mekân; lavabosu bölme duvarı ile ayrılmış hela olarak gösterilmiştir.

212 Mekânı (Oda):

212 numaralı mekân, yapının sofaya göre simetrik kanattaki iç merdiven ile eş boyutlardadır. Bu odanın geçmişte, karşı kanattaki gibi iç merdiven olduğuna dair iz yoktur. **(Şekil 0.88)** de görüldüğü üzere, 1933-1948 yılları arasında Milli Mimari Semineri için çizilmiş rölövede ve **(Şekil 5:1)** de bu mekân; iç merdiven olarak gösterilmiştir, ancak bu gösterimin restitüsyon denemesi olduğu düşünülmektedir.

213 Mekânı (Oda):

Oda, zemin katta izdüşümündeki Z13 numaralı odadan farklı olarak çıkma ile istinat duvarı üstüne oturmaktadır. Mevcut döşemesinin üst yapısı mevcut değildir, ahşap kirişlemeleri görünmektedir. Odanın içinde ahşap askı sistemi mevcuttur.

214 Mekânı (Oda):

114 numaralı oda, yapının ön cephesine göre sağda kalan köşe odadır. Özgün tavanı büyük ölçüde mevcuttur. İç ve dış cepheye bakan ahşap duvarları muhdes çimento sıvalıdır. Odanın ön cephede ve iç hole bakan kısmında, odanın dörtte birine yakın bir oranda ahşap tavan (birinci kat döşemesi) mevcut değildir. Odanın içinde ahşap askılama sistemi mevcuttur. Odada günümüzde sadece iç sofaya bağlantı mevcuttur. Tavan süslemesi, enli dilimli çıtalı köşeli sekizgen şemalıdır (Göksoy, 1994, 69).

5.2 Cepheler

Yapı eğimli bir arazinin hafredilmesi sonucu düzenlenen iki kat yüksekliğindeki kargir istinat duvarları ile üç cepheden çevrelenmiştir. Yapıyı çevreleyen istinat duvarı, yapının toprakla temas etmesini engellemesi ve nem sorunları yaşanmasından koruduğu gibi; çevresinin kontrol altında tutulmasını da sağlamaktadır. Yapının bütünü ile açığa çıkan ve silüete giren cephesi, kuzeybatı (giriş) cephesidir.

Zemin, birinci ve ikinci kattan oluşan yapının cephesi ahşap kaplamalıdır. Ahşap kaplamalar, tek fitillidir. Her odanın pencereleri üç yivli ahşap pilastrlar ile çevrelenmiştir. Böylece, odalar, bir pencereli, iki pencere, üç pencereli oluşlarına göre dış cepheden ayırd edilebilmektedir. Köşelerde de pencerelerde olduğu gibi üç kat boyunca ahşap pilastrlar devam etmektedir.

Yapının plan düzenindeki çıkmalar çatı seviyesinde geride bırakılmış ve çatı dikdörtgen bir plana oturtulmuştur. Dört yöne eğimli çatı marsilya kiremitli üst örtülüdür. Bir tasarım tercihi olarak rasyonel bir çatı planı oluşturulmuş ve çıkmaların çatıları bir ahşap kalkan duvar arkasında bırakılmıştır. Ahşap kalkan duvarlar yapıya karakteristik bir görünüm katmaktadır. Çatılar alında çinko kaplama yakalar ile bitmektedir. Saçak altında ahşap payandalar bulunmaktadır.

5.2.1 Kuzeybatı (giriş) cephesi

Ön cephe; kuzeybatı yönünde konumlanmıştır. Yapıya girişte içerlek sofanın önünde barok etkisinde kıvrımlara sahip bir mermer sahanlık düzenlenmiştir. Mermer sahanlığa üç basamak, sonrasında ufak bir sahanlıktan sonra dördüncü bir basamakla çıkılmaktadır. Mermer basamaklar ve mermer sahanlığın ön cepheye bakan kısımları eğrisel kısımlarla hareketlendirilmiştir. Mermer sahanlık üstüne oturan ve ikinci kattaki pahlı çıkmayı taşıyan ahşap sütunlardan biri ayakta, diğeri bina önünde yerdedir.

Birinci kata ulaşan çift kollu simetrik mermer merdivenler sahanlık üstünden başlamaktadır. Birinci katın kare formundaki sahanlığını dört adet mermer sütun taşımaktadır. Mermer sütunlar yaklaşık olarak 2.86 m yüksekliğindedir. Zemin kata bu sahanlık altından geçilerek girilmektedir.

Yapının birinci kat giriş sahanlığındaki ahşap rüzgârlık günümüzde yoktur. Özgün rüzgârlık kaldırıldıktan sonra, iç mekânda günümüzdeki muhdes rüzgârlık yapılmıştır.

5.2.2 Kuzeydoğu (sol yan) cephesi

Cephenin sol tarafında, mabeyn köşkünü harem köşküne bağlayan köprülü geçiş yer almaktadır. Zemin ve birinci katta köşe odaların betonarmeye tahvil edilmiş olması cepheye yansımaktadır. Cephenin sağ köşesinde birinci ve ikinci katlardaki köşe odalar çökmüştür. Askıya alınan odaların askı sistemleri de cepheye yansımaktadır. Oda pencereleri klasik ikili yukarı sürme iken, iç ve ana merdiven pencereleri üçlü sürme sistemdedir.

5.2.3 Güneybatı (sağ yan) cephesi

Cephede odaların çeşitli kademelerle çıkması ve yapının sağda geride cepheye yansıyan pahlı ana merdiven çıkması yapıya hareket kazandırmaktadır. Kuzeydoğu cephesi büyük ölçüde hasarlı olup muhdes elemanlarla özgün görünüşünden oldukça uzaklaşmıştır. Sol yan cephenin simetriği olan sağ yan cephe ise özgün cepheyi daha çok yansıtmaktadır.

5.2.4 Güneydoğu (arka) cephesi

Yapının arka cephesinde merkezde ana merdiven ve ikinci kat seviyesinde cepheye birleşen köprülü harem bağlantısı yer almaktadır. Merdivenin ikinci kat pencereleri üçlü sürme sistemdedir. Merdiven sisteminin birinci kat seviyesindeki pencereleri ise cephenin genel pencere modülünden daha kısadır. Merdiven sisteminde ahşap pilastrlar bulunmamaktadır.

5.3 Taşıyıcı Sistem Özellikleri

Mabeyn köşkü ahşap karkas sistemde inşa edilmiştir. Yapının dış cephe ahşap kaplamaları kalıp olarak kullanılarak iç mekandan perlitli sıva uygulanmıştır. Geniş bir açıklığa sahip sofada, ahşap kirişlemelere çelik malzeme ile güçlendirme yapılmıştır. Çelik malzemede yer yer kaynaklar görülmekte olup bu nedenle geç dönemde bu uygulamanın yapıldığı düşünülmektedir. Ahşap yapıda iç mekanda yangın tehlikesi nedeniyle kaynak yapılmayacağı, kaynaklı çelik karkasın dışarıda hazırlanıp kirişlere tespit edildiği tahmin edilmektedir.

5.4 Yapı Elemanları ve Dekorasyon

Mabeyn köşkünün özenli kapı, pencere doğramaları, her bir oda için farklı tavan tasarımları bir ahşap saray yapısı niteliğinde olduğunu göstermektedir. Yusuf İzzeddin Efendi'nin Zincirlikuyu'da ikamet ettiği kasrı ve Çamlıca'daki köşklerinden birinin[12] tavan dekorasyonu dikkate alındığında, ana bina olan Mabeyn Köşkü'nde tavan süslemeleri ve manzara resimlerinin zamanla kaybolduğu, yıprandıkları durumda restorasyonlarının yapılmadığı düşünülmektedir.

5.4.1 Kapılar

Mabeyn köşkünde 17 adet farklı tipte oda kapısı olduğu tespit edilmiştir. Dokuz adet kapı iki tablalı, sekiz adet kapı üç tablalıdır. Bu kapıların hepsi odalardan sökülerek zemin katta bir araya toplanmıştır. Eski fotoğraflardan yararlanarak kapıların ait oldukları odalar tespit edilmiştir.

[12] Günümüzde İBB mülkiyetinde olan ve 804 ada 11 parselde yer alan yapı, 1. Grup korunması gerekli eserdir. Yapının Çadır Köşkü olduğunu tahmin etmekteyiz. Bu yapı, Cavidan Göksoy'un çalışmasında Av Köşkü olarak geçmekle birlikte bu bilgiyi doğrulayacak başka bir kaynağa rastlanmamıştır.

Yapının ana giriş kapısının çift kanadından bir adedi ana girişe çıkan merdiven basamaklarında, diğer kapı kanadı ise ikinci katta yerde bulunmuştur. Ana giriş kapısının önündeki rüzgarlık, eski fotoğraflardan ve Mabeyn köşkünün ikinci katındaki ahşap bölme sisteminin doğrama detaylarından yararlanılarak restitüe edilmiştir.

5.4.2 Pencereler

Mabeyn köşkünde bulunan yukarı sürme sistemdeki pencereler basık kemerlidir. Pencerelerin dış cepheye bakan pervazları geniş tutularak bir çeşit söve olarak uygulanmıştır. Aynı şekilde pencerelerde basık kemerlerin merkezinde ahşap kilit taşı formunda ahşap başlık detayı uygulanmıştır.

Doğramalar duvar kalınlıklarının iç tarafında detaylandırılmıştır. Dış cepheye bakan kısımda ahşap kepenkler uygulanmıştır. Yerinde büyük ölçüde ahşap kepenkler kayıptır.

5.4.3 Tavan profilleri ve tavan planları

Zemin katta Z01, Z02, Z03-Z10, Z04, Z12, Z13 ve Z14 mekânlarının tavanlarının özgün detayları korunmuştur. Birinci katta 101a/b, 102-104, 103-110, 112, 113, 114 mekânlarının tavanlarının özgün detayları korunmuştur. İkinci katta 201, 204, 205, 207, 208, 209, 211, 212, 210-213, 214 mekânlarının tavanlarının özgün detayları korunmuştur.

Yapıda sofanın her iki yanındaki koridorların tavanları aynı kat içinde birbiri ile eş tasarımdadır. Her katta sofa ve odalar gibi koridorların tavanı da farklılaşmaktadır. Mevcut özgün tavanlar içerisinde sadece 109 numaralı odanın tavan tasarımı ile 214 numaralı odanın tavan tasarımı birbiri ile aynıdır. MSGSÜ arşivinden (**Şekil 0.82**) elde edilen bilgiye göre, 208 mekân numaralı ana merdivenin tavanı ile 215 numaralı odanın tavan tasarımı birbiri ile aynıdır.

Çamlıca Mabeyn Köşkü'nün tavan tasarımları, Çamlıca Çadır Köşkü ve Yusuf İzzeddin Efendi'nin ikamet ettiği başka bir köşk olan Zincirlikuyu Kasrı'nın tavan tasarımları ile benzerlik göstermektedir. Bu husus her iki yapının aynı kalfa/mimar tarafından inşa edilmiş olma ihtimalini akla getirmektedir. Bununla birlikte, bir yapıya diğerinin örnek alınmasını veya yapıların birbirine yakın dönemlerde inşa

edilmiş oldukları için mimari kararlar açısından benzeyebileceklerini ihtimal dâhilinde tutmak gerekmektedir.

5.5 Restitüsyon

Üsküdar İlçesi, Kısıklı mahallesi, 804 ada 58 parseldeki yapı grubundan günümüze, Selamlık (Mabeyn Köşkü), Harem, Bendegân Köşkü, Ahşap Köşk ün bakiyesi set duvarları, Sarnıç yapıları, Kaskat Köşkü'nün sarnıç-kargir bölümü ulaşmıştır. Limonluk, bekçi kulübeleri, samanlık ve ahır yapıları ise günümüze ulaşmamıştır.

Restitüsyon vaziyet planında **(Şekil 4:1)** kayıp yapılar ve bostan kuyusu, havuzları hakkında bir işaretleme gereği duyulmuş olsa da, mabeyn köşkü (selamlık) ve harem binası ile bu iki yapıyı birbirine bağlayan kapalı geçişin rölövesi alındığı ve haklarında daha çok belgeye ulaşılabildiği için restitüsyon önceliği bu yapılara verilmiştir. Kayıp yapıların, bilimsel araştırma kazıları yapılması ve daha çok bilgi-belgeye dayanması gerektiği için restitüsyon önerisinde bulunulmamıştır. Bendegan yapısı ile ilgili de belge araştırmalarına göre restitüsyon çalışmasının tamamlanması daha ilerideki bir tarihe bırakılmıştır.

5.5.1 Mabeyn Köşkü Restitüsyonu

Mabeyn Köşkü (selamlık), 1887 tarihinde inşa edilmeye başlanmıştır, 1888 yılında inşaatın tamamlanmış olduğu söylenebilir. Tümüyle ahşap konstrüksiyonda bir yapıdır.

Yapının restitüsyonunda; ahşap döşemelerin kesitlerindeki metal elemanlar kaldırılmış, kapı kanatları rölöve aşamasında tek tek ölçülerek detaylandırılmış olduğu için doğru yerlerine yerleştirilmiş, 1.katta iç mekândaki muhdes rüzgârlık kaldırılmış olup, giriş kısmındaki rüzgârlık **(Şekil 5:6)** restitüe edilmiştir.

Şekil 5:6: İzzet Keribar'a ait fotoğrafta rüzgârlık ve giriş bölümünün özgün durumu görülmektedir.

Yapıdaki betonarme strüktürlü odalar ve büyütülen kısımlar kaldırılmıştır.

Yapının cepheleri ve plan tipi fotoğraflara göre düzenlenmiştir. Yapıya girişte içerlek sofanın önünde barok etkisinde kıvrımlara sahip bir mermer sahanlık düzenlenmiştir.

Günümüzde mermer sahanlık üstüne oturan ve 2. Kattaki pahlı çıkmayı taşıyan ahşap sütunlardan biri ayakta, diğeri bina önünde yerdedir. Restitüsyonda her iki sütun yerine yerleştirilmiş, sütunlara oturan çıkmalı oda plan ve cephede düzenlenmiştir.

Birinci Kata ulaşan çift kollu simetrik mermer merdivenler sahanlık üstünden başlamaktadır. 1.katın kare formundaki sahanlığını 4 adet mermer sütun taşımaktadır. Bu mermer sütunların birleştirdiği tavan yüzeyi, Cavidan Göksoy tezine göre restitüe edilmiştir. Yapının 1.kat giriş sahanlığındaki ahşap rüzgârlık

günümüzde yoktur. Salt Araştırma arşivindeki fotoğraf ve İzzet Keribar arşivindeki fotoğrafa göre rüzgârlık restitüe edilmiştir.

Yapının plan tipi orta sofalıdır. Yaklaşık olarak üç eşit parçaya ayrılmış sol ve sağ kanatta ön cepheye bakan odalar önde, sofa geride tasarlanmış olup bu şekilde cepheye hareket getirilmiştir. Simetrik olarak plan düzenlenmiş olup, tavanlar konusunda Cavidan Gökyol'un tezinden faydalanılmıştır.

Zemin katı 1. kata bağlayan merdivenler günümüzde betonarmedir, restitüsyonda merdiven ve önündeki sütunlar Koruma Kurulu arşivindeki fotoğraflara göre tüm katlarda ahşap konstrüksiyona çevrilmiştir.

Merdiven genişliğindeki sofanın iki yanında, bağımsız bölümler gibi kendi iç koridoru ile işleyen odalar yer almaktadır.

Ön cepheye göre sol kanatta ön ve arka cephe köşelerinde birbirine boyut olarak yakın iki oda, odaların arasında bir ıslak hacim, bir servis merdiveni, bir oda yer almaktadır.

Ön cepheye göre sağ kanatta ön ve arka cephe köşelerinde birbirine boyut olarak yakın iki oda, odaların arasında bir ıslak hacim, iki oda yer almaktadır.

Zemin kat döşemesi günümüzde şap/betonarmedir. Ahşap detay ile değiştirilmiştir.

1. Katta muhdes dönem eki iç rüzgârlık kaldırılmış olup giriş sahanlığında yeniden düzenlenmiştir.

1.06-1.07-1.09-1.11 numaralı odaların döşemeleri günümüzde çimento esaslıdır. Ahşap olarak restitüe edilmiştir.

Günümüzde 1.06-1.07 mekânı içerisinde betonarme kolonlar yer almaktadır. Bu mekân yapının özgün sınırından istinat duvarına kadar kullanılmaktadır. Oda olması gereken sınıra çekilerek 1.09 numaralı mekânın tüm taşıyıcıları betonarmeye çevrilmiştir. 1.11 numaralı mekânın da taşıyıcıları betonarme kolon olarak değiştirilmiştir. Bu odanın dış duvarları mevcut değildir. 1.13-1.14 numaralı odaların ortak duvarları tahrip olmuştur. 1.14 numaralı odanın dış cephe duvarları tahrip olmuştur. 1.02 ve 1.04 numaralı odaların büyük oranda döşemeleri kayıptır, bu odaların dış cephe duvarları da yıkılmıştır. Tüm duvarlar çimento sıvalıdır. 2. kat planında, 1. Katta gördüğümüz sofa kapatılarak ön cephe yönündeki mermer sahanlıktaki ahşap sütunlara oturan bir pahlı çıkma düzenlenmiştir. Bu oda, kapalı

sofaya vitraylı camekânla açılmaktadır. Günümüzde bu mekânın dış duvarları yerinde mevcut değildir.

Kuzeybatı Cephesi, günümüzdeki hali ve Milli Mimari Semineri için yapılan bir inceleme sırasında çekilen fotoğraf

Bu katta merdivenin çift kolu ara sahanlıktan sonra tek kolla 2. Kata ulaşmaktadır.

Bu katta betonarme kolon müdahalesi yoktur. Ancak tüm duvarlar çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır. Ahşap dış kaplama bırakılarak duvarlara cüruf dolgu ile müdahale edilmiştir.

2.06, 2.07, 2.09, 2.11 olarak numaralandırılmış mekânların döşemeleri muhdes betonarmedir. Diğer odaların özgün ahşap döşemeleri ise yer yer açıkta, yer yer muhdes ahşap malzeme ile kaplıdır.

Bu katta da sofa döşemesi ahşap olmakla birlikte, özgün ahşap döşeme kirişleri, demir L profiller (5 cm köşebent) kullanılarak güçlendirilmiştir.

2.02, 2.04 ve 2.15 olarak numaralandırılmış mekânların dış duvarları mevcut değildir. Bu nedenle bu mekânların üstü çatı ile örtülü değildir. Döşeme sistemleri de büyük ölçüde tahrip olmuştur.

Yapının çatısı tahrip olmakla birlikte Marsilya kiremiti ile kaplıdır. Yapının inşa edildiği dönem itibariyle Marsilya kiremitlerinin özgün olduğu düşünülmektedir, restitüsyonda çatı kaplaması olarak aynı malzeme önerilmiştir.

6. ÇAMLICA YUSUF İZZEDDİN EFENDİ MABEYN KÖŞKÜ KORUMA SORUNLARI

6.1 Koruma Sorunları

Yusuf İzzeddin Efendi'nin eşi Leman Hanım'ın mektuplarında; 1940'lı yılların sonunda Mabeyn Köşkü'nün çatısından temeline kadar onarıma ihtiyaç olduğu, (**Şekil 0.157**), yapılan onarımların ise baştan savma olduğu (**Şekil 0.162**) belirtilmektedir. Yapının çatısının (**Şekil 0.170**) çatı formundaki rasyonellik arayışı ile, gizli dereli bir formda tasarlanması bir tasarım hatası olarak değerlendirilebilir. "*Bütün kış yukarıda havuz gibi leğenler dolusu yağmur suları döküldüğü*" **(Şekil 0.157**) 1947 yılında Leman Hanım tarafından ifade edilmektedir.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin kızı Mihriban Mihrişah Sultan, kızkardeşi Hatice Şükriye Sultan'ın vefatı üzerine yapıyı 1980 li yıllarda Ziya Aydın'a satışını gerçekleştirmiştir. Bu tapu devri sonrası Ziya Aydın, 1987 yılında yapıların bulunduğu alanın Turizm Alanı olarak ilan edilmesini sağlamış, bahçesine beş blok halinde dört adet yapı inşaatının iznini almıştır. Tiryal Hatun'dan kalma Harem Köşkü'nde ikamet etmiş ve Mabeyn Köşkü'nü kumarhaneye çevirmek üzere bir takım niteliksiz müdahalelerde bulunmuştur.

Mabeyn Köşkü'nde tüm mekânlarda özgün bağdadi sıvalar kaldırılmış, ahşap taşıyıcı sistem içine perlitli harç uygulanmış, döşeme kirişlemeleri içine kaynaklı metal taşıyıcılar getirilmiş, ana merdiven betonarmeye çevrilmiştir.

Mabeyn Köşkü'nü içine alan ve Üsküdar, 804 ada 58 parselde yer alan yapı grubu Ziya Aydın'dan sonra TMSF mülkiyetine geçmiştir. Ziya Aydın yapıda bir süre daha işgalci konumunda kalmış olup, yapının onarımı için çalışmalara 2017 yılında başlanmıştır.

Bu süreç içerisinde Mabeyn Köşkü'nün cepheleri büyük hasar görmüş, bazı mekânlar tümüyle hasar alarak yapıdan ayrılmıştır. Mabeyn Köşkü'nün mevcut odalarının tavanları ayrı ayrı tasarlanmış olup, bazı odaların betonarmeye dönüşmesiyle ve hasar görmeleriyle tavan planları hakkında bilgi edinmek zorlaşmıştır.

Yapının çatısının açık olması ve bu sebeple nem oranının artmasıyla; özgün kapı ve pencere doğramalarında mantarlaşma görülmektedir.

Yapının ahşap rüzgârlığı ve giriş merdivenlerinin metal parmaklıkları zamanla kaybolmuştur.

Yapının ahşap merdivenleri betonarmeye çevrilirken merdivenin özgün detaylarından numune de bırakılmamıştır.

Yapının uzun süre nitelikli bakım onarım görmemesi, bir süre sahipsiz kalışı ve koruma anlayışından uzak müdahalelere uğraması, yanlış işlev verilmesi sonucu detay kayıpları ve mekânsal kayıplar koruma sorunlarını ortaya çıkarmıştır.

6.1.1 Parselasyon ve mülkiyet sorunları

Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkleri'nin bulunduğu alanın 1938 yılından itibaren ifraza uğraması (**Şekil 3:22**), korumada bütüncül yaklaşımı zorlaştırmaktadır.

Parseldeki yapıların bir kısmı Yusuf İzzeddin Efendi'nin varislerinin mülkiyetinde bırakılmış ve varislere bırakılan bu alana 2 parsel olarak kadastral değer verilmiştir. Arazideki ilk ifraz işleminin tarihi tespit edilememiş olup, 2 parsel; 9, 10, 11 parsel olarak ifraz edilmiştir. 9 nolu parselde 1983 yılında gerçekleştirilen işlem ile parsel 58, 59, 60 parsellere ifraz edilmiştir.

Yapının bulunduğu 804 numaralı yapı adasında yapılan 2019 tarihli mülkiyet sorgulamalarına göre (**Çizelge 6.1**) ; 804 ada 10 parsel, 11 parsel (Çadır Köşkü), 12 parsel, 40, 41 ve 62 parseller İstanbul Büyükşehir Belediyesi mülkiyetindedir.

804 ada 43, 44, 46, 51, 53, 61 numaralı parseller ise Maliye Hazinesi mülkiyetindedir.

Ağalar Dairesi 804 ada 60 parselde yer almaktadır, özel mülkiyettedir. Yaveran Dairesi 804 ada 4 parselde yer almakta olup özel mülkiyettedir. Mabeyn Köşkü, Harem Köşkü ve Bendegân Köşkü'nün bulunduğu 58 parsel özel mülkiyettedir.

Tiryal Hatun'un inşa ettirdiği çeşme 1987 yılında, 58 parselin ihata duvarından 801 ada 1 parsele taşınmıştır.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin mülklerinin kısmen özel mülkiyette, kısmen kamu mülkiyetinde oluşu, kamu mülkiyetinin de Maliye Hazinesi, İBB gibi çeşitli idareler arasında bölünmesi parselasyonun bir bütün olarak kent hafızasında yaşatılamaması sorununa yol açmaktadır.

Çizelge 6.1: Üsküdar, Kısıklı mahallesi, 804 adada bulunan parsellerin mülkiyet durumunun incelenmesi

İlçe	Mahalle	Ada	Parsel	Hissedar
Üsküdar	Kısıklı	804	4	Özel Mülkiyet
Üsküdar	Kısıklı	804	5	Kapu Çuhadarı Süleymanağa Vakfı

Üsküdar	Kısıklı	804	6	İSKİ
Üsküdar	Kısıklı	804	7	Özel Mülkiyet
Üsküdar	Kısıklı	804	8	Özel Mülkiyet
Üsküdar	Kısıklı	804	10	İBB
Üsküdar	Kısıklı	804	11	İBB
Üsküdar	Kısıklı	804	12	İBB
Üsküdar	Kısıklı	804	16	Özel Mülkiyet + İBB
Üsküdar	Kısıklı	804	17	Maliye Hazinesi
Üsküdar	Kısıklı	804	39	İSKİ
Üsküdar	Kısıklı	804	40	İBB
Üsküdar	Kısıklı	804	41	İBB
Üsküdar	Kısıklı	804	43	Maliye Hazinesi
Üsküdar	Kısıklı	804	44	Maliye Hazinesi
Üsküdar	Kısıklı	804	46	Maliye Hazinesi
Üsküdar	Kısıklı	804	51	Maliye Hazinesi
Üsküdar	Kısıklı	804	52	Enisa Enerji Ticaret Grup A.Ş.
Üsküdar	Kısıklı	804	53	Maliye Hazinesi
Üsküdar	Kısıklı	804	58	Özel Mülkiyet
Üsküdar	Kısıklı	804	59	Özel Mülkiyet
Üsküdar	Kısıklı	804	60	Özel Mülkiyet
Üsküdar	Kısıklı	804	61	Maliye Hazinesi
Üsküdar	Kısıklı	804	62	İBB

6.1.2 Taşıyıcı Sistem Sorunları

Yapının ahşap taşıyıcı sistemi mantarlaşmış ve böcek etkisinde olup, perlitli sıva ve çimento esaslı harçlar ile taşıyıcı sisteme müdahale edilmesi nedeniyle taşıyıcı sistem sorunları oluşmuştur.

Yapının özellikle sofa hacimlerinde kirişlemelerdeki deformasyonu gidermek amacıyla metal destekler uygulanmıştır.

Yapının ahşap iskelet bütünlüğü bozularak bazı hacimler betonarmeye çevrilmiş, ayrıca yapıya ilave bazı betonarme muhdes bölümler oluşturulmuştur.

Yapının uzun yıllardır kullanılmıyor olması, düzenli bakımının olmaması nedeniyle bazı mekânların çökmüş olduğu tespit edilmektedir.

İstanbul VI Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun; 29.09.2016 tarihli kararında "… *bir kısmı mail-i inhidam haline gelmiş olan Yusuf İzzettin Efendi Sarayı'nın ivedilikle askıya alınmasına ve koruma örtüsü ile kaplanmasına, bu çalışma için 6 ay süre verilmesine, yapıların askı ve örtü çalışmalarının fotoğraflı rapor halinde Kurulumuza sunulmasına, aksi takdirde suç duyurusunda bulunulacağına*…" denilmektedir. Bu karar sonrasında kuvvetli rüzgâr ve fırtına sonrası yapıda oluşan hasarın bildirildiği, Üsküdar Belediyesi'nin Koruma Kurulu'na hitaplı 23.12.2016 tarihli yazısına karşılık İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 05.01.2017 tarih ve 3811 sayılı kararı almıştır. Koruma Kurulu'nun almış olduğu bu kararda, "… *Yusuf İzzettin Efendi Köşkünün korunmasına yönelik önlemlerin alınmasına ilişkin Kurulumuzun 29.09.2016 tarih ve 3589 sayılı kararı gereklerini yerine getirmeyerek, yapının zarar görmesine sebebiyet verenler hakkında 2863 sayılı yasanın 65. Maddesi gereğince suç duyurusunda bulunulmasına*…" denilmektedir. Yapı ile ilgili Koruma Kurulu'nun vermiş olduğu suç duyurusu, doğal bir afet olarak görülüp takipsizlikle sonuçlanmıştır. Bu tarihten sonra yapı sahibi tarafından ahşap malzeme ile yapıyı askıya alma çalışması yapılmıştır. Bu çalışma ile ilgili fotoğraflı rapor, 13.03.2017 tarihinde Koruma Kurulu'na dilekçe ekinde sunulmuş olup, Kurul arşivinde yer almaktadır. Koruma Kurulu'nun 23.02.2019 gün 5300 sayılı kararında da "…*ana yapı ve harem yapısı etrafında gerekli can-mal güvenlik önlemlerinin ilgilileri ve ilgili Belediyesince ivedilikle alınmasına karar verildi*" denilmekte olup, yapının askıya alınması ile koruma çatısının yapılması gerekliliği yapı sahiplerine Kurul tarafından hatırlatılmıştır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

1839 yılında ilan edilen Tanzimat ile birlikte klasik dönemde Padişahın cep harçlığı konumunda olan ceyb-i hümayun hazinesi 1847 yılında "Hazine-i Hassa" ismini alır. 1 Şubat 1850 tarihinde de "Hazine-i Hassa Nezaret" olarak yapılandırılır.

1881 yılında Avrupalı alacaklılarla bir anlaşma imzalanır ve borçların tasfiyesi için borçlar komisyonu kurmaları izni verilir. Bu süreçte sonunda Duyun-u Umumi (genel borçlar) olarak adlandırılan bir idare kurulur. Duyun-u Umumi İdaresi'nin

kurulmasından sonra Osmanlı gelirlerinin bu idare eliyle yönetilmesi ve harcanması imar çalışmalarının tahsisatında sorunlar yaşanmasına sebep olmuştur. Bu durumun aşılması için II. Abdülhamid Hazine-i Hassa gelirlerini artırarak saray ve kasırların inşa ve tamiri yanında kamu yapılarının da Hazine-i Hassa'ya bağlı Ebniye-i Seniyye İdaresi tarafından yapımını sağlar (Acar, 2015 s. 11).

II. Abdülhamid döneminde çok sayıda köşk ve sahilhane Hazine-ı Hassa üzerinden satın alınmış veya Ebniye-i Seniyye İdaresi'ne bağlı olarak inşa ve tamir edilmiştir. İnşa edilen veya satın alınan bu yapılar istisnai olarak sultanın ihsanı olarak hanedan mensuplarına ve idarecilere verilse de çoğunlukla emlak-ı hümayun üzerinde bırakılarak geçici kullanımı sağlanmıştır. Hanım sultanlar ve şehzadeler için yaptırdığı veya satın aldığı köşk ve sahilhanelerle Osmanlı hanedanının prestijini koruduğu gibi emlak-ı hümayunun sayısını da artırmaktaydı. II. Abdülhamid, kendi şehzadelerini Yıldız Sarayı dâhilindeki dairelerinde ikamet ettirirken, kardeşlerini ve onların erkek çocukları ile amcazadelerini Yıldız'dan uzak bölgelerde oturtmaya çalışmıştır. Mehmed Vahdeddin Efendi'ye Çengelköy'de satın alınan bir köşk tahsis edilmiş, kendisi padişah oluncaya kadar burada yaşamıştır (Küçük, 1992, s. 422-430). Sultan Abdülaziz'in büyük oğlu Yusuf İzzeddin Efendi'ye 1886 yılında Çamlıca'daki Tiryal Hanım Köşkü satın alınıp Mihran Kalfa'ya yeni birimler inşa ettirilmiştir (BOA, HH. 65/46). Yusuf İzzeddin Efendi'nin kardeşi Abdülmecid Efendi'ye de 1901'de Bağlarbaşı'ndaki Alexandre Vallaury'nin eseri olan köşk hediye edilmiştir (Batur, 1993, s. 51).

Hanım sultanlar için çoğunlukla Ortaköy-Kuruçeşme arasında bir dizi sahilsaray inşası veya satın alınması gerçekleştirilmiştir.

II. Abdülhamid dönemi devlet adamlarının da Hazine-i Hassa üzerinden satın alınan veya inşa ettirilen köşk ve yalılar ile taltif edildiği görülmektedir.

Sultan II. Abdülhamid (1842-1918); 1876-1909 yılları arasında 33 yıl süresince hüküm sürmüştür. Yıldız, Dolmabahçe, Feriye, Mercan Saraylarındaki kargir yapılarda ikamet eden saltanat ailesi üyeleri, 1894 İstanbul depremi sonrası saray yapı onarımlarının yapılabilmesi için ikamet ettikleri bölümlerin hemen yanına inşa edilen köşklere/dairelere **(Çizelge 2.1)** taşınmışlardır (Acar, 2015, s. 177).

II. Abdülhamid döneminde Saray erkânı için inşa edilmiş otuz altı yapının on sekiz adedi; 10 Temmuz 1894 İstanbul depreminden sonra, kargir saraylar hasar gördüğü

için, efendilerin ve hanım sultanların barınması için inşa edilmiş ahşap deprem köşkleridir.

II. Abdülhamid Dönemi'nde saray erkânı için inşa ettirilen otuz altı yapıdan on iki adedi Yusuf İzzeddin Efendi için inşa ettirilmiştir.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin mülkleri büyük ölçüde kamulaştırılmış olup, kamulaştırılmamış mülkler de varisleri eliyle satılmıştır.

Maçka Küçük Levend Çiftliği'nde Yusuf İzzeddin Efendi'nin oturmuş olduğu köşk günümüzde özel mülkiyete geçmiştir. Köşkün ön planına G-Mall adlı bir alışveriş merkezi inşa edilmiş ve köşk artık görülememekte, dış cephe fotoğrafının çekilmesine dahi izin verilmemektedir.

Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü eğitim yapısı olarak tahsis edilmiştir. Yapının kamuya açık olması olumlu olmakla birlikte yapıya okul, yatakhane ve daha sonra da derslik ve atölye işlevleri verildiği ve bu işlevlere uygun hale getirmek için niteliksiz uygulamalar yapıldığı tespit edilmiştir (Saraç, 2008, s.31)

Feriye Sarayları Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü, 1894 depremi sonrası deprem köşkü olarak Süleyman Efendi Köşkü ile birlikte inşa edilmiştir. Günümüzde Kabataş Lisesi tarafından revir amaçlı olarak işlevli köşk, Süleyman Efendi Köşkü ile birlikte kullanılmaktadır. Kullanıcılar yapının iki ayrı köşk olduğunun bilincinde değildir. Kullanıcılara yapının tarihçesi hakkında bir bilgi verilmemiştir. Bu durum yapının özgün plan tipinin korunması ve uygulanan onarımların niteliği konusunda sorunlar yaratmaktadır.

Yusuf İzzeddin Efendi; bir süre Teşvikiye civarında, Necip Paşa'dan kalma kargir konakta yaşamış ve ahşap konak ekletmiştir. Bu iki konak, Işık Lisesi tarafından satın alınmış, bir süre ahşap konak okulun yatakhanesi olarak kullanılmış ve yıkılarak yerine betonarme bir okul yapısı inşa edilmiştir.

Yusuf İzzeddin Efendi'nin inşa ettirdiği Hekimbaşı Çiftliği Kasrı, uzun yıllar bakımsız kaldıktan sonra İBB tarafından restorasyonu gerçekleştirilmiştir. Yapı kamu mülkiyetindedir. Yapılan onarım sonrası köşkün bazı özgün parçalarının bahçede bırakıldığı söylenmektedir.

Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerinde ilk etapta; kamulaştırmalar ile köşklerin birbirinden ayrıldığı, parselde yapılan iki ayrı ifraz işlemi ile özel mülkiyette kalan köşklerin de sahiplerinin birbirinden ayrıldığı görülmektedir.

Mabeyn köşklerinin içinde bulunduğu parsel, 1932 yılında 45 dönüm alanında iken günümüzde 20 dönüme kadar gerilemiştir. Koruma Kurulu'nda yapıların işlem dosyaları birbirinden ayrı yürütülmektedir.

Çadır köşkü olduğu tahmin edilen köşk, 804 ada 11 parselde yer almaktadır. İBB mülkiyetindedir, özel bir kafeteryaya işletmesi verilmiştir. Koruma Kurulu arşivinde bulunan fotoğrafları ile günümüzdeki durumu kıyaslandığında 1. grup korunması gerekli eser olan yapıya niteliksiz ekler getirildiği görülmektedir. Parselde niteliksiz yapılar inşa edilmiştir. Ahşap köşk olarak tarif ettiğimiz ve 804 ada 10 parselde yer alan yapı, İBB mülkiyetindedir. Ahşap köşkün, detaylı bir araştırma çalışması gerekmekle birlikte yıkıldığı veya bir diğer ihtimalle aldığı ekler nedeniyle özgün yapısından kontür gabari olarak farklılaştığı düşünülmektedir.

Ağalar dairesi, günümüzde 804 ada 60 parselde yer almaktadır. Özel mülkiyettedir. Parselde niteliksiz yapılar inşa edilmiştir. Bu parsele ait eski fotoğraflar ve rölövesi, ifraz görmeden önce birlikte işlem gördükleri için 804 ada 58 parsel dosyasında yer almaktadır.Yaveran dairesi, günümüzde 804 ada 4 parselde yer almaktadır. Özel mülkiyettedir.

Mabeyn köşküne yakın olan giriş kapısının önünde bulunan ve İSAM arşivinde kaydına rastlanan ve hava fotoğraflarında görülen, iki ahşap bekçi kulübesi yerinde yoktur.

Aynı giriş kapısı önünde bulunan ve içlerinde Sultan II. Mahmud'un, Tiryal Hatun'un inşa ettirdikleri çeşmelerin bulunduğu Büyük Çamlıca Mesiresi, mesire alanı niteliğini yitirmiştir. Burada bulunan çeşmeler; çeşitli zamanlarda inşa edilmiş olmalarıyla dahi mimarlık tarihi anlamında çok önemli bir katkı sunabilecek iken kullanılamamakta, yerleri değiştirilmekte, halk tarafından tanınmamakta ve zaman zaman tahrip edilmektedirler.

Mabeyn köşkü, harem köşkü ve bendegân köşkü; 804 ada 58 parselde yer almaktadır. Özel mülkiyettedir. Parselde bulunan limonluk, kaskat köşkü, ahır ve samanlık, bostan kuyusu ve kuyular yıkılmıştır. Parselde büyük bir otel inşası gerçekleşmiş olup, bu otel için yapılan hafriyatlar ile bostan ve bağ alanları tahrip

olmuştur. Bendegân köşkü, yıkılarak betonarmeden inşa edilmiştir. Köşkün rölövesinin alındığı 1987 yılında bu Köşk betonarmeye tahvil edilmiş durumdadır. Bendegân köşkünün restitüsyonuna dair hiçbir belgeye ulaşılamamıştır. Harem köşkünün çinili sofasının bir kısmı tahrip olmuştur. Bu yapının Koruma Kurulu arşivinde fotoğrafları mevcut değildir. Çinileri araştırılmamıştır ve sivil mimarlık örneğinde, sandık çinisi olabilecek kıymetli çinilerin akibeti kullanıcıların kararlarına bırakılmıştır. Yapıların özgün iç dekorasyonuna dair bir iz yoktur. Köşklerin malikleri, niteliksiz uygulamalarda bulunmuştur. Mabeyn köşkünde, yapının özgün ahşap kaplamaları sökülerek, ahşap taşıyıcı sistem içine perlitli sıva uygulanmıştır. Mabeyn köşkünde bazı odalar betonarmeye tahvil edilmiş ve bu nedenle özgün tavan detayları kaybolmuş, bazı odalarda özgün kontürlerin dışına çıkılmış, özgün ana ve iç merdivenler betonarmeye çevrilmiştir. Yûsuf Izzeddîn Efendi'nin Çamlıca'da inşa ettirdiği köşk grubu, ahşap saray yapıları niteliğindedir. Saray dışında yaşayan bir veliahd için Hazine-i Hassa tarafından (dönemin kamu kaynakları kullanılarak) inşa ettirilmiş önemli bir yapılar topluluğudur.

Çamlıca Yûsuf Izzeddîn Efendi Köşklerine ait işlem dosyaları; İlçe Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İlçe ve Büyükşehir Koruma Uygulama ve Denetim Bürolarında, İstanbul 6 Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nda birlikte yürütülmelidir. Yapıların güncel durumlarına ilişkin ayrıntılı tespit yapılmalıdır. Yapıların tarihi önemi ve kullanım şartları, restorasyon ilkeleri kullanıcılara bildirilmelidir. Çamlıca Yûsuf Izzeddîn Efendi Köşkleri ve İstanbul'da Yûsuf Izzeddîn Efendi Köşkleri başlıklarıyla Alan Yönetimi gibi bir düzenleme getirilmesi önerilmektedir.

Çizelgede (**Çizelge 6.1**) görüldüğü üzere, halen Üsküdar ilçesi, Kısıklı mahallesi, 804 adadaki parsellerin büyük bölümü kamu mülkiyetinde olup, ilk etapta kamu kurumlarının ve bununla birlikte özel mülkiyet sahiplerinin, önemli bir mimari mirasın korunması ve yaşatılması konusunda iş birliği sağlamaları önemli bir kazanım olacaktır.

Taşıyıcı sistemde, yapının perlitli çimento ile dış cephe ahşap duvar sisteminin doldurulması nedeniyle sorun oluşmuştur. Bu niteliksiz malzemenin yapıdan ayıklanması gerekmektedir. Yapının askı sisteminin restorasyon uygulamasına yönelik takviye edilmesi sonrasında; yapının dış cephe kaplamalarının itina ile sökülmesi ve çimento katkılı perlitin ayıklanması gerekmektedir.

Yapının çatısının açık olması nedeniyle, yapıda nem dengesi bozulmuş olup mantar ve böcek etkisine maruz kalmıştır. Öncelikle, yapıdaki yüksek nem oranını düşürmek ve yapının dış ortam etkilerine maruz kalmasını engellemek gerekmektedir. Restorasyon uygulamasında mantarlaşmış ahşaplar yapıdan uzaklaştırılmalıdır.

Yapının sofa bölümünde, geniş açıklık geçen ahşap kirişlerdeki deformasyon nedeniyle metal takviyeler uygulanmıştır. Metal takviyelerden arındırılarak, ahşap kirişlerin, hasarsız ölçüm yöntemleri ile ölçümlerinin yapılması ve taşıyıcılık oranlarının tespit edilmesi önerilmektedir.

Böceklenmiş elemanlardan, taşıyıcılık niteliğini yitirmiş olanlar, özgün boyutları ve detayı ile yenilenmelidir.

Yapı muhdeslerinden arındırıldıkan sonra; tüm ahşap elemanların özgün olanlarının korunması esas alınarak, çürümüş, bozulmuş, taşıyıcılığını yitirmiş olan malzemelerin özgün detayı, tekniği ve boyutları ile uygulanması önerilmektedir.

Yapıda koruma amaçlı olarak, koruma çatısı yapılması, iklim şartlarından etkilenmemesinin sağlanması, güvenlik önlemlerinin alınması önerilmektedir.

2019 yılı, Ağustos ayı tibariyle mal sahibi tarafından yapının ahşap sistemle askıya alarak geçici koruma işlemleri tamamlanmış olup, koruma çatısı uygulaması devam etmektedir.

8. KAYNAKLAR

Acar, D. (2015). 19. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul'da Ahşap Yapım Sistemlerinin Değişimi: Gelenekselin Rasyonelleştirilmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, 8 – 11 – 177.

Akyıldız, Ali (2019). Saray Harem ve Mahrem, Timaş Yayınları, İstanbul, 237 – 240.

Akyıldız, Ali (2013). Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 13-15,16

Atalan, Ö. (2008). Boğaziçi Kıyı Yerleşimlerinin Tarihsel Değişim Süreci ve Koruma Yöntemleri Üzerine Bir Araştırma, Ortaköy – Kuruçeşme Sahili, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, 125 – 128 – 130 – 135 – 137.

Batur, A. (1993). Abdülmecid Efendi Köşkü, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:1, İstanbul, 51.

Baykal, İ. (1950). Veliaht Yusuf İzzettin Efendi Nasıl İntihar Etti, Tarih dünyası, Cilt 2, sayı 12 – 17, 488 – 489 – 490.

Bayraktaroğlu, H. Z. (1991). Hekimbaşı Çifliği Kasrı Restorasyon Projesi, Yüksek Lisans Tezi, 18.

Can, S. (2010). Bilinmeyen Aktörleri ve Olaylarıyla Son Dönem Osmanlı Mimarlığı, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 20-21.

Çelik, Z. (1998). 19.Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 42.

Çetintaş, B. (2005). Dolmabahçe'den Nişantaşı'na Sultanların ve Paşaların Semtinin Tarihi, Artam Anik A.Ş. Kültür Yayınları, İstanbul, 256 – 257 – 258 – 259.

Eldem, S. H. Köşkler ve Kasırlar, Cilt II, s. 433 – 435).

Erdenen, O. (1996). Osmanlı Devri Mimarları, Yardımcıları ve Teşkilatları, Mimarlık Dergisi, İstanbul, Sayı 27, 15.

Germaner, S. (1995). XIX. Yüzyıl Osmanlı Mimarlığında Oryantalist Eğilimler, 9. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi, 23-27 Eylül 1991, Yayınları, Cilt II, Ankara, 147.

Giz, A. (1969). Çamlıca, Hayat Tarih Mecmuası, İstanbul, Sayı: 10, 29 – 30 .

İstanbul Belediyesi Neşriyat ve İstatistik Müdürlüğü, (1949). Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Göksoy, Cavidan (1997) Veliaht Yusuf Izzeddîn Efendi Köşklerinin XIX. Yüzyıl Türk Sanatı İçerisinde Değerlendirilmesi, IU Sosyal Bilimler Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, s.55

Haskan, M. N. (2001). Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, 3. Cilt, İstanbul, 1339 – 1340.

Kuban, D. (1954). Türk Barok Mimarisi Hakkında Bir Deneme, İstanbul Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul, 54.

Kurşun, Z. (2003). Mehmed Memduh Paşa, Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt:28. Ankara, 495 – 497.

Kuzucu, K. (2017). Balkanlar'da Son Osmanlı Padişahı; Sultan V. Mehmed Reşad'ın 1911'deki Rumeli Seyahati, Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, 3.

Küçük, C. (1992). Bina Emini, Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt:6, İstanbul, 179.

Küçük, C. (1992). Mehmed VI, Türk Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, Cilt:28, 422-430.

Konyalı, İ. H. (1977). Abide ve Kitâbeleriyle Üsküdar Tarihi, Cilt:2, İstanbul, 196.

Mümtaz, A. S. (2011), Eski İstanbul Konakları, Kurtuba Kitap, İstanbul,

Nasır A. (1991). Türk Mimarlığında Yabancı Mimarlar Üzerine Bir Deneme, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, 334 – 337 – 339.

Ökte, F. (1951). Varlık Vergisi Faciası, Nebioğlu Yayınları, İstanbul, 165.

Sakaoğlu, N. (2015). Bu Mülkün Sultanları, İstanbul, Alfa Yayınları, 468.

Saraç, E. (2008). Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi Harem Köşkü Restorasyon Projesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Terzi, A. (1998). Hazine-i Hassa, Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt:17, İstanbul, 137 – 139.

Parmaksız, E. İ. (2005). Veliahd Yusuf İzzettin Efendi ve Üsküdar Veliahd Yusuf İzzettin Köşkü, Üsküdar Sempozyumu II (12-13 Mart 2004), Bildiriler, Cilt:2, İstanbul, 344.

Tuğlacı, P. (1989). Tarih Boyunca İstanbul Adaları, Say Yayınları, Cilt:1, İstanbul, 33.

Uluçay, Ç. (1992- 2011). Padişahın Kadınları ve Kızları, Ötüken Neşriyat Yayınları, İstanbul, 123 –127- 241.

Yavuz, M. (2008). Berlin'de Türk İslam Mimarisi, Sanat, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Üniversitesi Dergisi, Sayı 14, Erzurum, 89.

Yıldıran, N. (2002). II. Abdülhamid Devri Mimarlığı Türkler, Yayınları, Ankara, 370.

Zeki, S. (1988). Mimar Sinan ve Hassa Mimarlar Ocağı, Mimar Sinan Dönemi Türk Mimarlığı ve Sanatı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 252.

Url – 1 https://www.modamuzayede.com/urun/175483/efemera-veliaht-yusuf

Url – 2 https://www.modamuzayede.com/urun/175483/efemera-veliaht-yusuf

Url – 3 http://ktp.isam.org.tr/?url=ktparsivizzeddin/findrecords.php

Url – 4 (https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/71201)

Url – 5 https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/22414

Url- 6 https://www.modamuzayede.com/urun/175483/efemera-veliaht-yusuf

Url-7 http://lcivelekoglu.blogspot.com/2014/01/istanbulun-hekimbasinda-yapayalniz-bir.html)

BOA. AE. SAMD.III 64/6449.

BOA.Y.PRK. ML. 10/65.

BOA.Y.PRK. HH. 31/24.

BOA. Ev.d. 28150.

BOA. Y.PRK. BŞK. 32/42.

BOA. Y.PRK. BŞK. 40/17.

BOA. Y.PRK. AZN. 2/49.

BOA. Y.PRK. AZJ. 13/44.

BOA. Y.PRK. HH. 4/10..

BOA. Y.PRK. HH, 12/45

BOA.İ.DH. 69315.

BOA. Y.PRK. HH. 3/10.

Dolmabahçe Sarayı Arşivi Evrak No: II/989.

BOA. A.DVN. MKL. 22/27.

BOA, HH. 65/46.

BOA. Y.PRK.ASK. 89/80.

BOA. Y.PRK.ML 15/80.

BOA. PLK.p 6344.

BOA. Y.EE 88/34-1.

BOA, HH. 65/46.

BOA, HH. 67/41.

BOA, Y.PRK.HH. 20/8.

BOA, Y.PRK.BŞK. 16/21-2.

BOA, Y.PRK.BŞK. 16/21-1.

BOA. ML.EEM. 117/20.

BOA. ML.EEM. 121/42.

BOA. Y.MTV. 76/119

BOA, HH. 65/46..

BOA, HH. 67/41.

BOA, Y.PRK.HH. 20/8.

BOA, Y.PRK.BŞK. 16/21-2.

BOA, Y.PRK.BŞK. 16/21-1.

BOA. ML.EEM. 117/20.

BOA. ML.EEM. 121/42.

BOA. Y.MTV. 76/119.

BOA. PLK.p 600.

BOA. Y.EE 88/34-1.

BOA, HH. 65/46.

BOA, HH. 67/41.

BOA, Y.PRK.HH. 20/8.

BOA, Y.PRK.BŞK. 16/21-2.

BOA, Y.PRK.BŞK. 16/21-1.

BOA. ML.EEM. 117/20.

BOA. ML.EEM. 121/42.

BOA. Y.MTV. 76/119

EK: BOA, HH. 65/46..

EK: BOA, HH. 67/41.

EK: BOA, Y.PRK.HH. 20/8.

EK: BOA, Y.PRK.BŞK. 16/21-2.

EK: BOA, Y.PRK.BŞK. 16/21-1.

EK: BOA. ML.EEM. 117/20.

EK: BOA. ML.EEM. 121/42.

EK: BOA. Y.MTV. 76/119.

EKLER

EK A: Envanter Fişleri

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

TÜRKİYE				SMÖ	ENVANTER NO: 10
İLİ: İSTANBUL	İLÇE: BEŞİKTAŞ	MAHALLE KÖY: VİŞNEZADE VEYA MEVKİ:		KORUMA GRUBU	
SOKAK VE KAPI NO: DOLMABAHÇE CADDESİ		KADASTRAL BİLGİ PAFTA: 75	ADA: 681	PARSEL: 3	
ADI: REŞAD EFENDİ (DEPREM) KÖŞKÜ	İNŞA ETTİREN:	MİMARİ:		MİMARİ ÇAĞI (ÜSLUP):	
	İNŞA TARİHİ:	ÖZGÜN İŞLEV:		GÜNCEL İŞLEV:	

GENEL TANIMI:
AHŞAP KÖŞK

KORUMA DURUMU				TAŞIYICI			DIŞ YAPI			ÜST YAPI		İÇ YAPI			SÜSLEME		RUTUBET			YOK
		A	İYİ			A			A		A			A			A			
		B	ORTA		X	B		X	B		X	B		X	B	ELEMANLARI		B		İZİ VAR
	X	C	FENA	KAGİR		C	KAGİR		C	AHŞAP		C	KAGİR		C			C		C	ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI:

FOTOĞRAF

MİLLİ SARAYLAR ARŞİVİNDEN REŞAD EFENDİ KÖŞKÜ.

GÖZLEMLER:

BUGÜNKÜ SAHİBİ:
KAMU

BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ:

AYRINTILI TANIM:
10 Temmuz 1894 tarihinde meydana gelen İstanbul depreminden dört gün sonra (14 Temmuz 1894), Sultan Abdülmecid'in oğulları olan Kemaleddin ve Reşad Efendi'nin ikamet ettiği, bodrum üzerine iki katlı kargir duvarlı ve ahşap döşemeli Dolmabahçe Sarayı Efendiler Dairesi'nde (Veliaht dairesi) muayene komisyonunca hasar tespiti yapılmıştır. Deprem sonucunda yapıda oluşan hasar yapısal nitelikte olmamakla birlikte oldukça kapsamlı bir onarım gerektirdiği keşif ve masraf defterlerinden anlaşılmaktadır. Bu onarım sırasında Veliaht Dairesi'nin ikamete açık olması mümkün görülmemektedir. Bu sebeple, Dolmabahçe Sarayı Harem Bahçesi'nde bulunan Veliaht Dairesi'nin kuzeyine biri Reşad Efendi, diğeri de Kemaleddin Efendi için olmak üzere iki adet ahşap köşk yapımına karar verilmiştir. Kemaleddin ve Reşad Efendi Köşkleri Şale (İsveçkârî) usulünde inşa edilmiştir ve günümüze kadar büyük ölçüde özgün taşıyıcı sistemlerini ve bitirme/süsleme elemanlarını koruyarak ulaşmıştır.

KAYNAK

Damla Acar, *19. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul'da Ahşap Yapım Sistemlerinin Değişimi: Gelenekselin Rasyonelleştirilmesi* , Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2015, s. 153-156.

KURUL KARARLARI

HAZIRLAYAN: SEDA ÖZEN / 2019

Şekil 0.10: Dolmabahçe Sarayı'nda Reşad Efendi (Deprem) Köşkü Envanter fişi.

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

TÜRKİYE					SMÖ	ENVANTER NO: 16
İLİ:İSTANBUL	İLÇE:	BEŞİKTAŞ	MAHALLE KÖY: YILDIZ VEYA MEVKİ:			KORUMA GRUBU
SOKAK VE KAPI NO :			KADASTRAL BİLGİ PAFTA: 65 ADA: 575		PARSEL: 37	
ADI: FERİYE SARAYI'NDA KARA TARAFINDA YER ALAN 2 NUMARALI AHŞAP KÖŞK.			MİMARI:			MİMARİ ÇAĞI (ÜSLUP):
			ÖZGÜN İŞLEV: KONUT			GÜNCEL İŞLEV: OKUL YAPISI

GENEL TANIMI:
AHŞAP KÖŞK

KORUMA DURUMU																							
		A	İYİ	TAŞIYICI		A	DIŞ YAPI		A	ÜST YAPI		A	İÇ YAPI		A	SÜSLEME		A	RUTUBET		A	YOK
		B	ORTA		X	B		X	B		X	B		X	B	ELEMANLARI		B			B	İZİ VAR
	X	C	FENA	AHŞAP		C	AHŞAP		C	AHŞAP		C	AHŞAP		C			C			C	ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI:

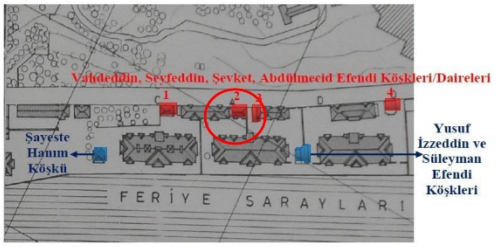

FOTOĞRAF

SEDA ÖZEN BİLGİLİ ARŞİVİNDEN FERİYE'DE KARA TARAFINDA YER ALAN 2 NUMARALI AHŞAP KÖŞK.

SEDA ÖZEN BİLGİLİ ARŞİVİNDEN FERİYE'DE KARA TARAFINDA YER ALAN 2 NUMARALI AHŞAP KÖŞK.

GÖZLEMLER:

BUGÜNKÜ SAHİBİ:
KAMU

BAKIMDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ:

AYRINTILI TANIM:
1894 yılı Ağustos ayının başında Yıldız ve Dolmabahçe Sarayı Efendiler Köşklerinin inşaatına eş zamanlı başlanmış, bu köşklerde süsleme programının uygulamasına başlanırken Feriye Sarayları'nda ikamet eden şehzadeler için de ahşap köşklerin inşası planlanmış ve 6-7 Ekim 1894 tarihlerinde keşf-i evvel defterleri hazırlanmıştır (BOA, HH.d. 29463, s.473, 477, 493, 505). İncelenen keşiflerden bu tarihlerde Feriye Sarayları'nda, Sultan Abdülaziz'in oğulları
Seyfeddin, Şevket, Abdülmecid ve Yusuf İzzeddin'in, Sultan Abdülmecid'in oğulları Vahdeddin ve Süleyman'ın ve Sultan Abdülmecid'in dördüncü ikbali Şayeste Hanım'ın ikamet ettiği anlaşılmaktadır. Kara tarafında yer alan dört köşk; Vahdeddin, Seyfeddin, Şevket ve Abdülmecid Efendi'lere ait olup hangi dairenin hangi Efendi'ye ait olduğu kesin olarak belirlenememiştir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan tarihsiz bir rapordan bu ahşap binaların mimarının Serkiz Balyan olduğu anlaşılmaktadır (BOA, HH.EBA. 41/37).

KAYNAK

Damla Acar, 19. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul'da Ahşap Yapım Sistemlerinin Değişimi: Gelenekselin Rasyonelleştirilmesi, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, 2015, s.173-174.

KURUL KARARLARI

HAZIRLAYAN: SEDA ÖZEN / 2019

Şekil 0.16: Feriye Sarayı'nda Seyfeddin (Deprem) Köşkü Envanter fişi.

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

| | | |

EK B: Yusuf İzzeddin Efendi'nin Hayatı ve Oturduğu Köşklere Dair Belgeler

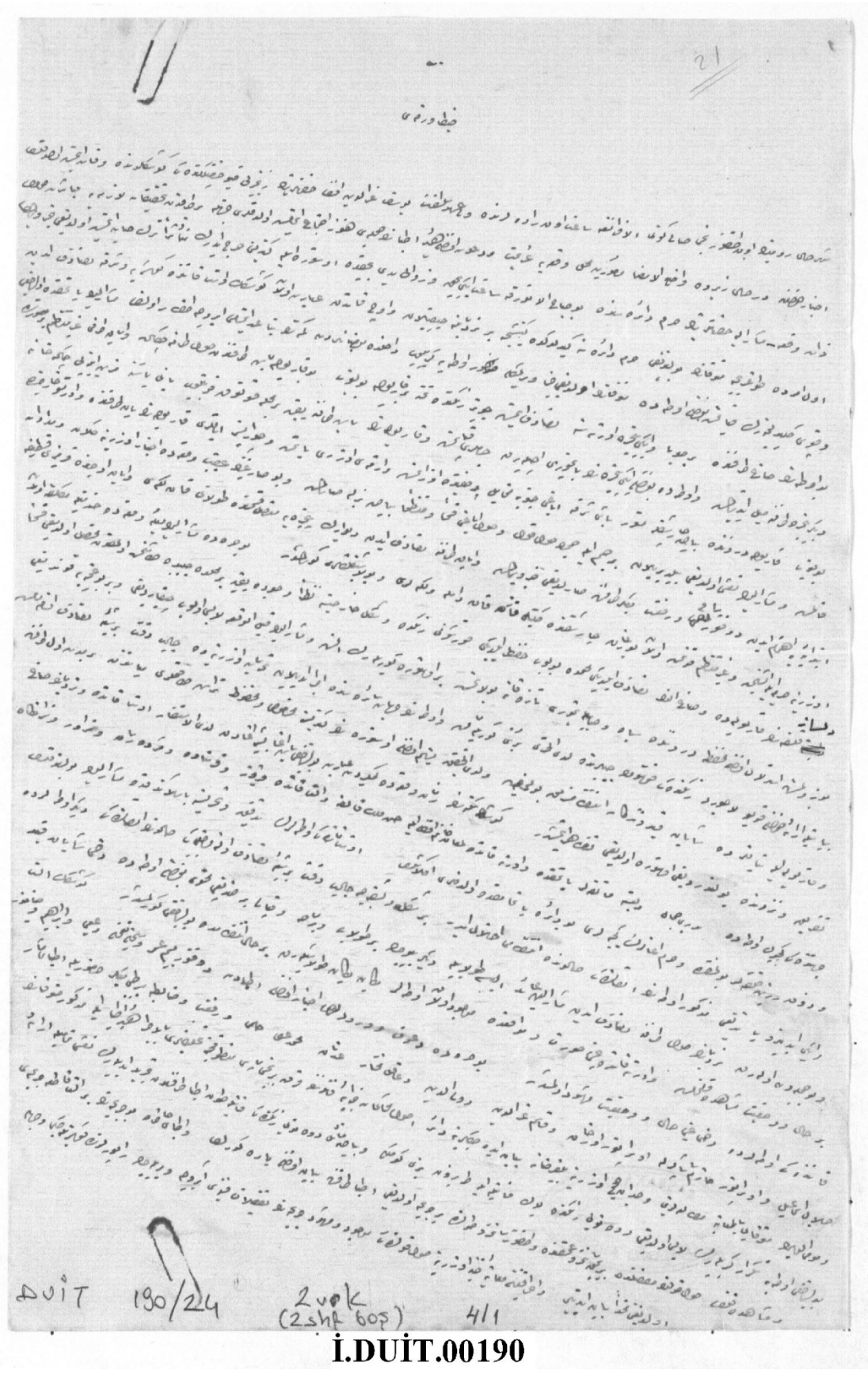

Şekil 0.37: Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölüm raporu, BOA. İ.DUİT 190/24

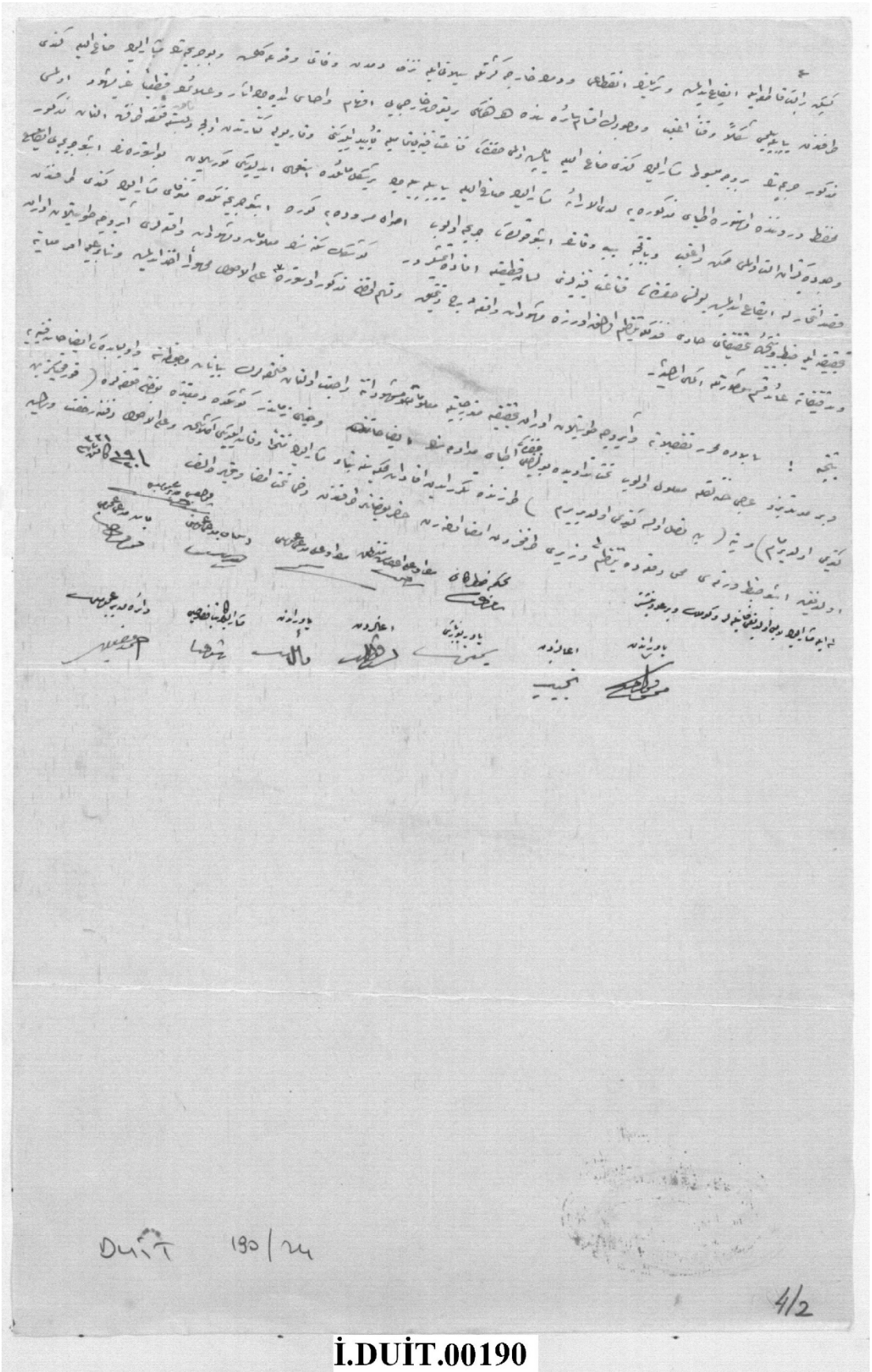

Şekil 0.38: Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölüm raporu, BOA. İ.DUİT 190/24

Şehr-i hal-i ruminin on dokuzuncu Salı günü alafranga saat on raddelerinde veliahd-ı saltanat Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerinin Zincirlikuyu çiftliğindeki köşkünde vefat etmiş olduğu / ihbar olundu. Derhal zirde vazi'ül-imza memurin mahal-i vakaya azimet ve davet olunan heyet-i etibbanın cümlesi henüz ictima etmemiş oldukları cihetle bir taraftan tahkikat-ı lazımeye cesaret oldu. / Zat-ı vaka: Müşarunileyh hazretlerinin harem dairesinde bu sabah alaturka saat iki buçuk ve zevali yedi buçukta ustura ile kendini cerh ederek müteessiren terk-i hayat etmiş olduğu haber verildi. / Evvel emirde doğruca müteveffanın bulunduğu harem dairesine gidildikte genişçe bir merdivenle çıkılan ve üç kattan ibaret olan köşkün üst katında köşeye ve şarka tesadüf eden / ve kapısı kilitlenerek kapatılmış bulunan odada müteveffanın olduğu haber verilmekle mezkur odaya girilip dahilde bulunanlardan kimsenin…. etmemesi ayrıca ihtar olundu. Müşarunileyhin yatmakta olduğu / bu odanın sağ tarafında bir soba ve iki pencere ortasına tesadüf etmiş ceviz renginde tahta bir karyola bulunup bu karyola baş tarafından sol tarafa çeken ve ayak tarafı gayrı muntazam bir surette / diğer pencere tarafına meyl edilmiş ve odada bulunan iki pencerenin panjuru açılarak camları kapatılmış ve karyolanın baş tarafına yakın bir mahalle koltuk konulup yanı başına müzeyyen …. çekmehane / bulundu. Karyola derununda beyaz çarşafla mestur başı şarka ayağı cenuba mütemayil vaziyette uzanmış ve arkası üzeri yatmış çorapsız ayakları karyolanın yan tarafında ve örtü haricinde / kalmış ve müşarunileyhin naşı olduğu bildirilen…… sol kol ve sol ayağı kısmen ve muntazaman beyaz bezle sarılmış ve bu sargının akib-i vakada ihbar üzerine gelen ve medadat-ı / ibtidaiyeye ihtimam eden Doktor…. ve Rıfat Beyler tarafındansarıldığı haber verilmiş ve atak tarafına tesadüf eden duvarın pencereye muttasıl kısmında tulani kan lekesi ve ayak ucunda kırmızı kadife / üzerine sırma ile işleme ve gayrı muntazam konmuş olan yorgan çarşafında …… kan damla ve lekeleri ve bulaşıkları görülmüştür. Bu sırada müşarunileyhin mebde-i vakada hizmetiyle mükellef olan / Dilsaz Kalfa'nın karyolada ve sağ elinde tesadüf eylediği mahalde bulup hıfz eylediği kurşuni renkte ve şekl-i haricine nazaran vücuda yakın bir mahalde cepte taşınmış olmaktan mütehassıl olduğu kısmen / bozulmuş istidlal olunan mahfaza derununda siyah …… taze kana bulanmış……. Görülerek alınmış ve müşarunileyhin kabl'el-vaka labis olup çıkardığı ve bir bohçaya konduğu / beyanıyla irae olunan koyu lacivert renkteki kostümün ceplerinde lede'l-taharri bir şey görülememiş ve odanın cihat-ı sairesinde icra edilen taharriyat üzerine calib-i dikkat bir şeye tesadüf olunamamış / ve karyola ile yataklarda şayan-ı kayd ve tezkar intizamsızlık bulunmamış ve lede'l-tahkik teslim olunan usturanın kendisine mahsus traş takımları meyanında bir müddet evvel tarafından / tefrik ve nezdinde bulundurduğu ustura olduğu tezahür etmiştir.Köşkün sekenesinin zaman-ı vakada kimlerden ibaret bulunduğu başağa Beşir Ağa'dan lede'l-istifsar üst katta merdivenin sağ / cihetindeki küçük odada Bedricemal, Dilbeste kalfalar yatmakta ve orta katta Leman Hanımefendi ile Hüsnümelek Kalfa ve alt katta Firuz ve Ferşade ve Müjdeyan ve Feraver ve Teranegah / ve Zevkirezin kalfalar bulunmakta ve harem ağalarının geceleri bu dairede yatmakta oldukları anlaşıldı. Üst kattaki odaların tetkik ve taharrisine başlandıkta müşarunileyhin bulundukları / ve ….. tetkiki mezkur odanın ittisalindeki salonda intizamı ihtilal eder bir şekle ve başkaca calib-i dikkat bir şeye tesadüf olunmadığı gibi salonun ittisalindeki diğer odalar da / bu cümleden olarak merdivenin sol tarafına mütesadif eden müşarunileyhe ait elbise dolabıyla diğer büyücek bir dolabı ve bir masa ve kapalı bir sandığı muhtevi bulunan odada dahi şayan-ı kayd / bir hal ve vaziyet müşahade kılınmamış ve orta katta aynı suret ve mevakide mevcut olan odalar yegan yegan dolaşılarak bir hal-i intizamda bulunduğu görülmüştür. Köşkün alt / katındaki odalarda dahi aynı hal ve vaziyet

müşahade olunmuştur. Bu sırada davet ve vürutları ihtiyar olunan etibbadan Doktor Besim Ömer ve Süleyman Nimet …. ve İbrahim …. / Celal İsmail ve operatör Hazım Paşalar ile operatör Orhan ve Kasım İzeddin ve Veliyyüddin ve Akil Muhtar, Adnan, Mehmet Ali, Hilmi ve Rıfat ve zabıta … beyler huzuruyla etibba-yı müşar / mumaileyhin müteveffayı bilmuayene mütalaalarını …. beyan edeceklerine dair usul-i muhakemat-ı cezaiye kanununun kırk birinci maddesi mantukunca tahkikleri bilicra heyet-i etibba ile mezkur müteveffanın / bulunduğu adaya tekrar girilerek labis olduğu devetüyü renkte yün fanila ile Trabzon bezi gömleği ve beyaza mail devetüyü rengindeki fanila don etibba tarafından tecrid edilerek naşı tamamıyla irae / ve müşahade kılındı. Sol kolunun mafsalında bir buçuk santim umkunda ve dokuz santim tulunde bir ceriha olduğu etibba tarafından beyan olunan yara görüldü ve etibba-i hazire bu cerihanın bir alet-i katıa cerihası / olduğunu müttehiden beyan eylediler. Ve icra kılınan muayene-i ahire üzerine sol kolundaki mevcut ve meşhut cerihanın tafsilat kaydı ayrıca verilecek raporlarının gösterileceği vechile / keskin bir alet-i katıa ile ifa edilmiş ve …. inkıtaı ve damarın harice kesretle seyelanı ile …. vefatı vukua gelmiş ve bu cerihanın müşarunileyhin sağ eliyle kendi / tarafından yapılabilmesi şeklen ve fennen ağleb ve vücudun aksam-ı sairesinde her hangi bir tarruz-u hariciyeyi ifham ve ihsas edecek asar ve alaimin katiyen gayr-i meşhud olması / mezkur cerihanın bervech-i mebsut müşarunileyhin kendi sağ eliyle yapmış olması hakkındaki kanaat-i fenniyeyi tamamiyle teyit eylediğini ve karyola kenarından evvelce Dilbeste Kalfa tarafından alınan mezkur / mahfaza derununda ustura etibba-yı mezkureye lede'l-irae müşarunileyhin sağ eliyle yapılabilecek bir şekl-i mailde istimal edildiği görülen ve bu usturanın iş bu cerihayı ifası / ve vücuda getiren alet olması mümkün ve ağleb ve binnetice sebeb-i vefatın iş bu koldaki ceriha olup …. mesrureye göre iş bu cerihanın da müteveffa-yı müşarunileyhin kendi tarafından / kast-ı intiharla ifa edilmiş bulunması hakkındaki kanaat-i fenniyelerini lisan-ı katiyetle ifade etmişlerdir. Köşkün sekenesinin malumat ve meşhudat-ı vakıaları ayrıca tutulan evrak-ı / tahkikiye ile zabt ve netice-i tahkikatı havi fezleke tanzim olunmak üzere meşhudat-ı vakıa derc ve tenmik ve teslim olunan mezkur ustura alelusul memhuren ahz edilmiş ve binaber-i aliyye emr-i muayene / ve tetkikata ait kısım şu suretle ikmal edilmiştir.

Netice: Balada muharrer tafsilata ve ayrıca tutulan evrak-ı tahkikiye mündericatıyla malumat ve meşhudatına raciet olunan kalfaların beyanat ….. ve ol babdaki izahat-ı fenniyeye / ve bir müddetten beri acı hastalıkla malul olup taht-ı tedavide bulunduğu hakkındaki etibba-yı müdavemesinin izahatının ve hayli zamandır köşkte maiyetinde bulunan kalfalara: "korkmayınız ben / kendimi öldürmem" ve yine "ben nasıl olsa kendimi öldürürüm" tarzında tekrar eden ifadat ….. binaen müşarunileyhin müntehiren vefat eylediği enlaşılmış ve alelusul defnine ruhsat verilmiş / olduğundan iş bu zabıt varakası mahal-i vakada tanzim ve ziri tarafımızdan imza olunarak harız bulunanlar tarafından dahi taht-ı imza ve temhir olundu.

19/20 Kanunisani 1331 (1-2 Şubat 1916)

Şekil 0.39: Yusuf İzzeddin Efendi'nin ölüm raporu, BOA. İ.DUİT 190/24

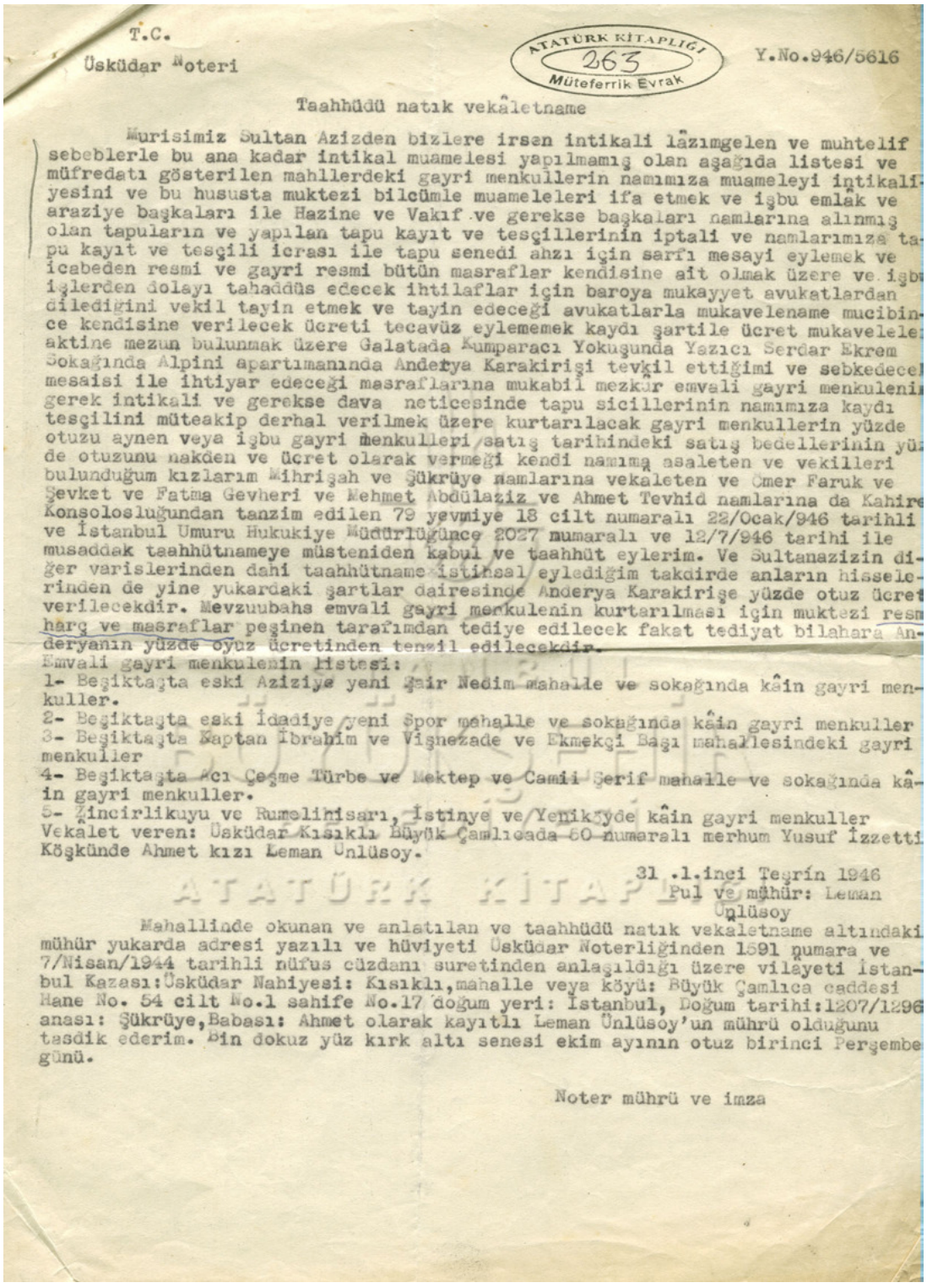

T.C.

Üsküdar Noteri

ATATÜRK KİTAPLIĞI 263 Müteferrik Evrak

Y.No.946/5616

Taahhüdü natık vekâletname

Murisimiz Sultan Azizden bizlere irsen intikali lâzımgelen ve muhtelif sebeblerle bu ana kadar intikal muamelesi yapılmamış olan aşağıda listesi ve müfredatı gösterilen mahllerdeki gayri menkullerin namımıza muameleyi intikaliyesini ve bu hususta muktezi bilcümle muameleleri ifa etmek ve işbu emlâk ve araziye başkaları ile Hazine ve Vakıf ve gerekse başkaları namlarına alınmış olan tapuların ve yapılan tapu kayıt ve tesçillerinin iptali ve namlarımıza tapu kayıt ve tesçili icrası ile tapu senedi ahzı için sarfı mesayi eylemek ve icabeden resmi ve gayri resmi bütün masraflar kendisine ait olmak üzere ve işbu işlerden dolayı tahaddüs edecek ihtilaflar için baroya mukayyet avukatlardan dilediğini vekil tayin etmek ve tayin edeceği avukatlarla mukavelename mucibince kendisine verilecek ücreti tecavüz eylememek kaydı şartile ücret mukavelelerini aktine mezun bulunmak üzere Galatada Kumparacı Yokuşunda Yazıcı Serdar Ekrem Sokağında Alpini apartımanında Anderya Karakirişi tevkil ettiğimi ve sebkedecek mesaisi ile ihtiyar edeceği masraflarına mukabil mezkûr emvali gayri menkulenin gerek intikali ve gerekse dava neticesinde tapu sicillerinin namımıza kaydı tesçilini müteakip derhal verilmek üzere kurtarılacak gayri menkullerin yüzde otuzu aynen veya işbu gayri menkulleri satış tarihindeki satış bedellerinin yüzde otuzunu nakden ve ücret olarak vermeği kendi namıma asaleten ve vekilleri bulunduğum kızlarım Mihrişah ve Şükrüye namlarına vekaleten ve Ömer Faruk ve Şevket ve Fatma Gevheri ve Mehmet Abdülaziz ve Ahmet Tevhid namlarına da Kahire Konsolosluğundan tanzim edilen 79 yevmiye 18 cilt numaralı 22/Ocak/946 tarihli ve İstanbul Umuru Hukukiye Müdürlüğünce 2027 numaralı ve 12/7/946 tarihi ile musaddak taahhütnameye müsteniden kabul ve taahhüt eylerim. Ve Sultanazizin diğer varislerinden dahi taahhütname istihsal eylediğim takdirde anların hisselerinden de yine yukardaki şartlar dairesinde Anderya Karakirişe yüzde otuz ücret verilecekdir. Mevzuubahs emvali gayri menkulenin kurtarılması için muktezi resm harç ve masraflar peşinen tarafımdan tediye edilecek fakat tediyat bilahara Anderyanın yüzde oyuz ücretinden tenzil edilecekdir.

Emvali gayri menkulenin listesi:

1- Beşiktaşta eski Aziziye yeni Şair Nedim mahalle ve sokağında kâin gayri menkuller.

2- Beşiktaşta eski İdadiye yeni Spor mahalle ve sokağında kâin gayri menkuller

3- Beşiktaşta Kaptan İbrahim ve Vişnezade ve Ekmekçi Başı mahallesindeki gayri menkuller

4- Beşiktaşta Acı Çeşme Türbe ve Mektep ve Camii Şerif mahalle ve sokağında kâin gayri menkuller.

5- Zincirlikuyu ve Rumelihisarı, İstinye ve Yenikôyde kâin gayri menkuller

Vekalet veren: Üsküdar Kısıklı Büyük Çamlıcada 60 numaralı merhum Yusuf İzzetti Köşkünde Ahmet kızı Leman Ünlüsoy.

31 .1.inci Teşrin 1946

Pul ve mühür: Leman Ünlüsoy

Mahallinde okunan ve anlatılan ve taahhüdü natık vekaletname altındaki mühür yukarda adresi yazılı ve hüviyeti Üsküdar Noterliğinden 1591 numara ve 7/Nisan/1944 tarihli nüfus cüzdanı suretinden anlaşıldığı üzere vilayeti İstanbul Kazası:Üsküdar Nahiyesi: Kısıklı,mahalle veya köyü: Büyük Çamlıca caddesi Hane No. 54 cilt No.1 sahife No.17 doğum yeri: İstanbul, Doğum tarihi:1207/1296 anası: Şükrüye,Babası: Ahmet olarak kayıtlı Leman Ünlüsoy'un mührü olduğunu tasdik ederim. Bin dokuz yüz kırk altı senesi ekim ayının otuz birinci Perşembe günü.

Noter mührü ve imza

Şekil 0.40: Leman Hanım'ın 31 Ekim 1946 tarihinde Avukat Anderya Karakiriş'e verdiği vekâletname, Atatürk Kitaplığı arşivi, Bel_Mtf_000263

Taahhüdü natık vekâletname

Murisimiz Sultan Azizden bizlere irsen intikali lâzımgelen ve muhtelif sebeblerle bu ana kadar intikal muamelesi yapılmamış olan aşağıda listesi ve müfredatı gösterilen mahllerdeki gayri menkullerin namımıza muameleyi intikaliyesini ve bu hususta muktezi bilcümle muameleleri ifa etmek ve işbu emlâk ve araziye başkaları ile Hazine ve Vakıf ve gerekse başkaları namlarına alınmış olan tapuların ve yapılan tapu kayıt ve tesçillerinin iptali ve namlarımıza tapu kayıt ve tesçili icrası ile tapu senedi ahzı için sarfı mesai eylemek ve icabeden resmi ve gayri resmi bütün masraflar kendisine ait olmak üzere ve işbu işlerden dolayı tahaddüs edecek ihtilaflar için baroya mukayyet avukatlardan dilediğini vekil tayin etmek vetayin edeceği avukatlarla mukavelename mucibince kendisine verilecek ücreti tecavüz eylememek kaydı şartile ücret mukaveleleri aktine mezun bulunmak üzere Galatada Kumparacı Yokuşunda Yazıcı Serdar Ekrem Sokağında Alpini apartımanında Anderya Karakirişi tevkil ettiğimi ve sebkecek mesaisi ile ihtiyar edeceği masraflarına mukabil mezkûr emvali gayri menkulenin gerek intikali ve gerekse dava neticesinde tapu sicillerinin namımıza kaydı tesçilini müteakip derhal verilmek üzere kurtarılacak gayri menkullerin yüzde otuzu aynen veya işbu gayri menkulleri satış tarihindeki satış bedellerinin yüzde otuzunu nakden ve ücret olarak vermeği kendi namıma asaleten ve vekilleri bulunduğum kızlarım Mihrişah ve Şükrüye namlarına vekâleten ve Ömer Faruk ve Şevket ve Fatma Gevheri ve Mehmet Abdülaziz ve Ahmet Tevhid namlarına da Kahire Konsolosluğundan tanzim edilen 79 yevmiye 18 cilt numaralı 22/Ocak/946 tarihli ve İstanbul Umuru Hukukiye Müdürlüğünce 2027 numaralı ve 12/7/946 tarihi ile musaddak taahhütnameye müsteniden kabul ve taahhüt eylerim…

…

Emvali gayri menkulenin listesi:

1- Beşiktaşta eski Aziziye yeni Şair Nedim mahalle ve sokağında kâin gayri menkuller.
2- Beşiktaşta eski İdadiye yeni Spor mahalle ve sokağında kâin gayri menkuller.
3- Beşiktaşta Kaptan İbrahim ve Vişnezade ve Ekmekçi Başı mahallesindeki gayri menkuller
4- Beşiktaşta Acı Çeşme Türbe ve Mektep ve Camii Şerif mahalle ve sokağında kâin gayri menkuller.
5- Zincirlikuyu ve Rumelihisarı, İstinye ve Yeniköyde kâin gayri menkuller.

Vekâlet veren: Üsküdar Kısıklı Büyük Çamlıcada 50 numaralı merhum Yusuf İzzettin Köşkünde Ahmet Kızı Leman Ünlüsoy

31. 1.inci Teşrin 1946

Şekil 0.41: Leman Hanım'ın 31 Ekim 1946 tarihinde Avukat Anderya Karakiriş'e verdiği vekâletname, Atatürk Kitaplığı arşivi, Bel_Mtf_000263

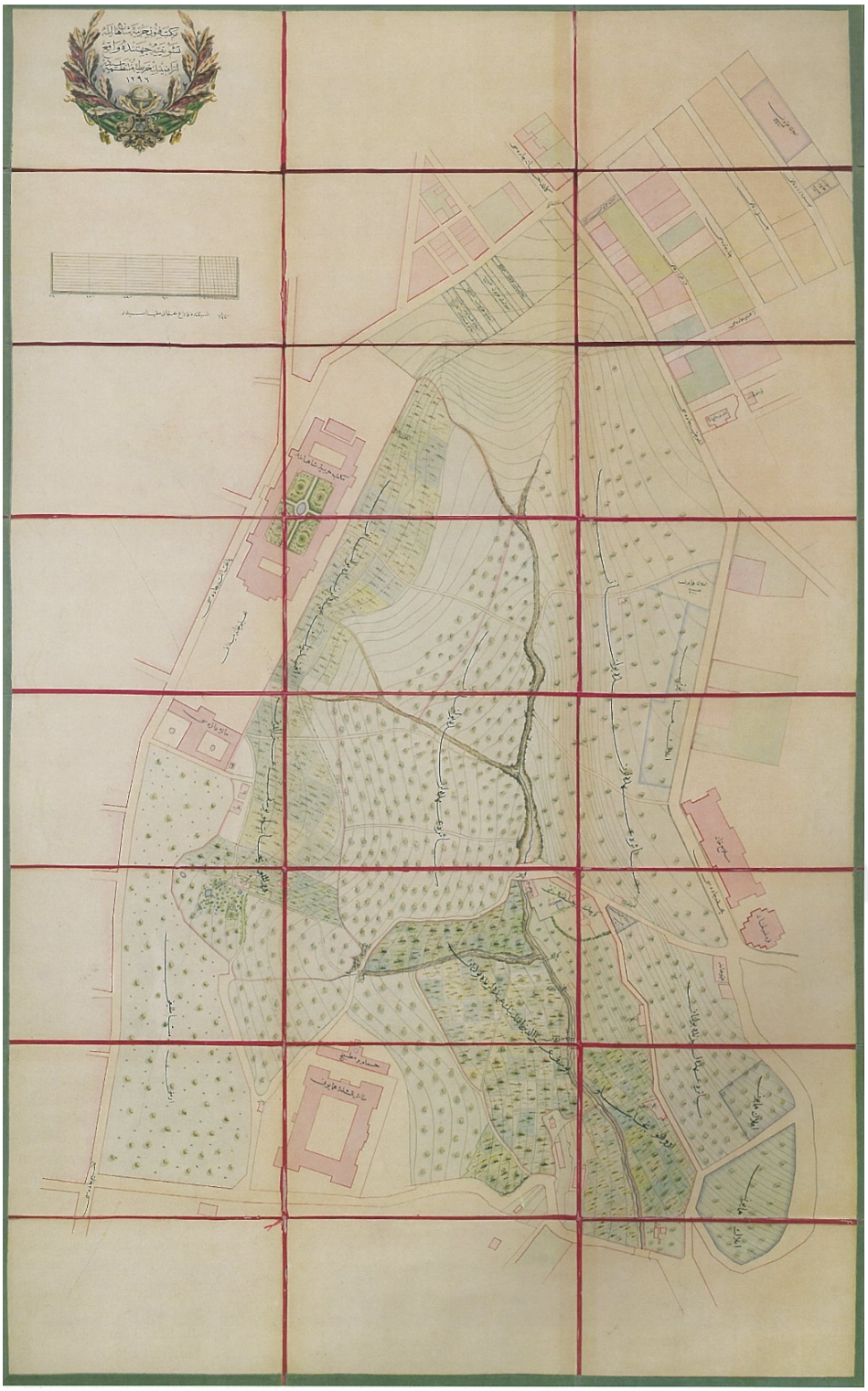

Şekil 0.42: Küçük Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şâhane ile Teşvikiye cihetinde vâki’ arazinin harita-i muntazamiyesidir, 1878-79 (1296 h.)

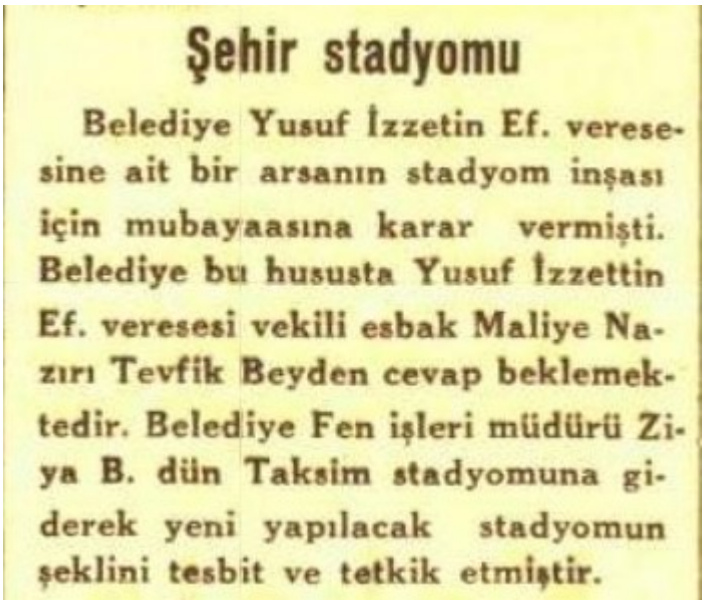

Şehir stadyomu

Belediye Yusuf İzzetin Ef. veresesine ait bir arsanın stadyom inşası için mubayaasına karar vermişti. Belediye bu hususta Yusuf İzzettin Ef. veresesi vekili esbak Maliye Nazırı Tevfik Beyden cevap beklemektedir. Belediye Fen işleri müdürü Ziya B. dün Taksim stadyomuna giderek yeni yapılacak stadyomun şeklini tesbit ve tetkik etmiştir.

Şekil 0.43: Cumhuriyet Gazetesinde 14.06.1931 tarihinde yayınlanan, Küçük Levend Çiftliği'nde şehir stadyumu planlanmasına dair haber.

İstanbul Belediyesi, stadyomun senelerce lâkırdısını ettikten sonra nihayet bir yer beğenebilmişti. Bu yerde, Yusuf İzzettin Ef. nin veresesine aitmiş. Veresenin vekili 35,000 liraya müşteri aradığı bu arsaya, Belediyenin talip olduğunu duyunca, 100,000 lira istemiş... Belediye pazarlığa girişmiş, fakat, sporcu gençliği Yusuf İzzettin Ef. veresesi mi düşünecek? Biraz daha ısrar edilirse 150,000 lira istemeleri bile muhtemeldir. Bu vaziyette, ya Belediye başka yer arıyacak, yahut ta stadyomun inşası çıkmaz ayın son çarşambasına kalacak!

Vali ve Belediye reisimiz, sporu sevseydi, gençliğin ve milletin sıhhat ve hayatı için sporu teşvik ve himaye etmek lâzım geldiğine iman etseydi, menfaati umumiye namına bu araziyi istimlâk ederdi. Fakat böyle bir şey yapmak için, başta Belediye reisi olmak üzere bütün İstanbul Belediyecilerinin yüreğinde spor aşkı olmak lâzım... Bu aşk ise o yüreklerde yoktur. Zorla sevgi olamıyacağı için de İstanbul'un şehir stadyomu daha uzun müddet bir hulyadan ibaret kalacaktır.

Şekil 0.44: Cumhuriyet Gazetesinde 10.06.1936 tarihinde yayınlanan, Küçük Levend Çiftliği'nde şehir stadyumu planlanmasına dair haber.

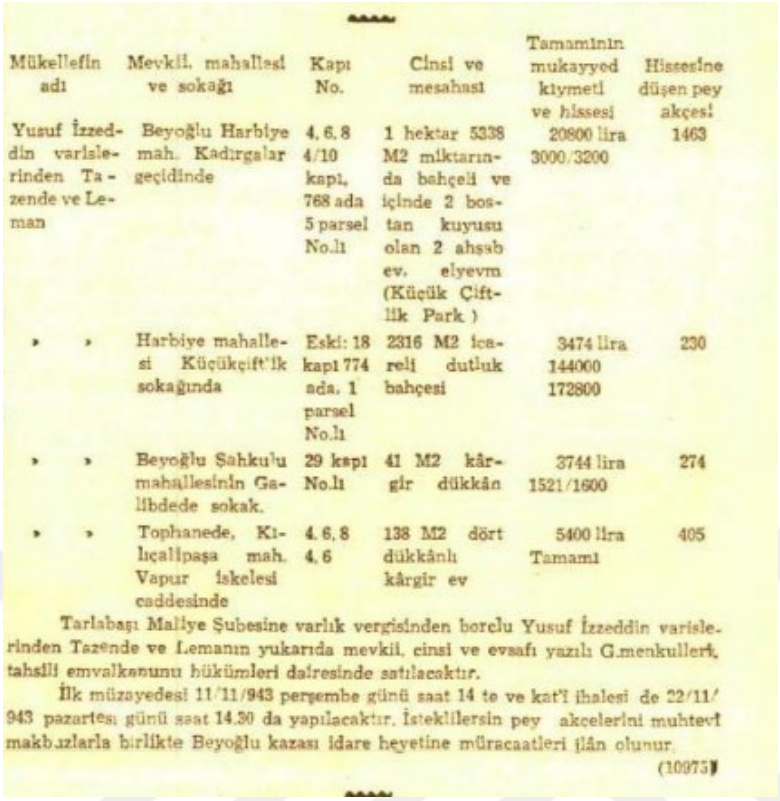

Mükellefin adı	Mevkii, mahallesi ve sokağı	Kapı No.	Cinsi ve mesahası	Tamamının mukayyed kıymeti ve hissesi	Hissesine düşen pey akçesi
Yusuf İzzeddin varislerinden Tazende ve Leman	Beyoğlu Harbiye mah. Kadırgalar geçidinde	4, 6, 8 4/10 kapı, 768 ada 5 parsel No.lı	1 hektar 5338 M2 miktarında bahçeli ve içinde 2 bostan kuyusu olan 2 ahşab ev, elyevm (Küçük Çiftlik Park)	20800 lira 3000/3200	1463
» »	Harbiye mahallesi Küçükçift'lik sokağında	Eski: 18 kapı 774 ada, 1 parsel No.lı	2316 M2 icareli dutluk bahçesi	3474 lira 144000 172800	230
» »	Beyoğlu Şahkulu mahallesinin Galibdede sokak.	29 kapı No.lı	41 M2 kârgir dükkân	3744 lira 1521/1600	274
» »	Tophanede, Kılıçalipaşa mah. Vapur iskelesi caddesinde	4, 6, 8 4, 6	138 M2 dört dükkânlı kârgir ev	5400 lira Tamamı	405

Tarlabaşı Maliye Şubesine varlık vergisinden borclu Yusuf İzzeddin varislerinden Tazende ve Lemanın yukarıda mevkii, cinsi ve evsafı yazılı G.menkulleri, tahsili emvalkanunu hükümleri dairesinde satılacaktır.

İlk müzayedesi 11/11/943 perşembe günü saat 14 te ve kat'i ihalesi de 22/11/943 pazartesi günü saat 14.30 da yapılacaktır. İsteklilerin pey akçelerini muhtevi makbuzlarla birlikte Beyoğlu kazası idare heyetine müracaatleri ilân olunur.

(10975)

Şekil 0.45: Yusuf İzzeddin Efendi varislerinin, Maliye Şubesi'ne Varlık Vergisi'nden borçlarından dolayı, gayrimenkullerinin 27.10.1943 tarihli satış ilanı.

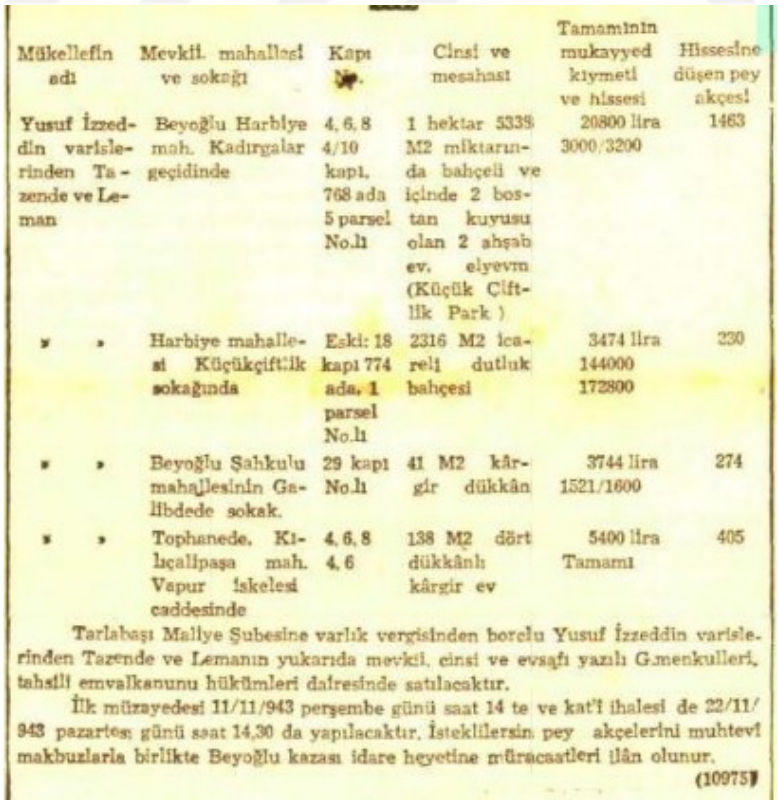

Mükellefin adı	Mevkii, mahallesi ve sokağı	Kapı No.	Cinsi ve mesahası	Tamamının mukayyed kıymeti ve hissesi	Hissesine düşen pey akçesi
Yusuf İzzeddin varislerinden Tazende ve Leman	Beyoğlu Harbiye mah. Kadırgalar geçidinde	4, 6, 8 4/10 kapı, 768 ada 5 parsel No.lı	1 hektar 5338 M2 miktarında bahçeli ve içinde 2 bostan kuyusu olan 2 ahşab ev, elyevm (Küçük Çiftlik Park)	20800 lira 3000/3200	1463
» »	Harbiye mahallesi Küçükçift'lik sokağında	Eski: 18 kapı 774 ada, 1 parsel No.lı	2316 M2 icareli dutluk bahçesi	3474 lira 144000 172800	230
» »	Beyoğlu Şahkulu mahallesinin Galibdede sokak.	29 kapı No.lı	41 M2 kârgir dükkân	3744 lira 1521/1600	274
» »	Tophanede, Kılıçalipaşa mah. Vapur iskelesi caddesinde	4, 6, 8 4, 6	138 M2 dört dükkânlı kârgir ev	5400 lira Tamamı	405

Tarlabaşı Maliye Şubesine varlık vergisinden borclu Yusuf İzzeddin varislerinden Tazende ve Lemanın yukarıda mevkii, cinsi ve evsafı yazılı G.menkulleri, tahsili emvalkanunu hükümleri dairesinde satılacaktır.

İlk müzayedesi 11/11/943 perşembe günü saat 14 te ve kat'i ihalesi de 22/11/943 pazartesi günü saat 14.30 da yapılacaktır. İsteklilerin pey akçelerini muhtevi makbuzlarla birlikte Beyoğlu kazası idare heyetine müracaatleri ilân olunur.

(10975)

Şekil 0.46: Yusuf İzzeddin Efendi varislerinin, Maliye Şubesi'ne Varlık Vergisi'nden borçlarından dolayı, gayrimenkullerinin 28.10.1943 tarihli satış ilanı.

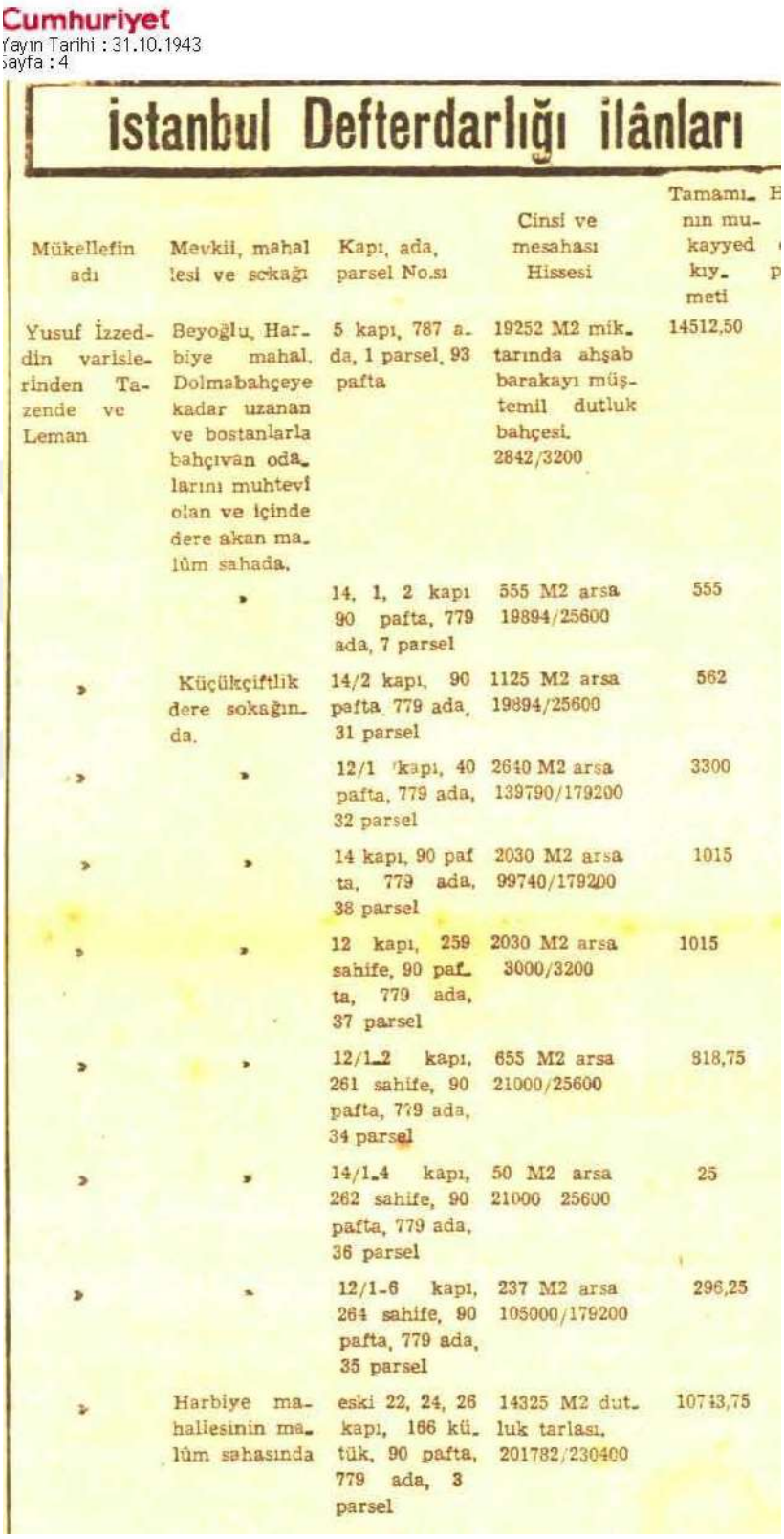

Cumhuriyet
Yayın Tarihi : 31.10.1943
Sayfa : 4

İstanbul Defterdarlığı ilânları

Mükellefin adı	Mevkii, mahallesi ve sokağı	Kapı, ada, parsel No.sı	Cinsi ve mesahası Hissesi	Tamamının mukayyed kıymeti
Yusuf İzzeddin varislerinden Tazende ve Leman	Beyoğlu, Harbiye mahal. Dolmabahçeye kadar uzanan ve bostanlarla bahçıvan odalarını muhtevi olan ve içinde dere akan malûm sahada.	5 kapı, 787 ada, 1 parsel, 93 pafta	19252 M2 miktarında ahşab barakayı müştemil dutluk bahçesi. 2842/3200	14512,50
»	»	14, 1, 2 kapı 90 pafta, 779 ada, 7 parsel	555 M2 arsa 19894/25600	555
»	Küçükçiftlik dere sokağında.	14/2 kapı, 90 pafta 779 ada, 31 parsel	1125 M2 arsa 19894/25600	562
»	»	12/1 kapı, 40 pafta, 779 ada, 32 parsel	2640 M2 arsa 139790/179200	3300
»	»	14 kapı, 90 pafta, 779 ada, 38 parsel	2030 M2 arsa 99740/179200	1015
»	»	12 kapı, 259 sahife, 90 pafta, 779 ada, 37 parsel	2030 M2 arsa 3000/3200	1015
»	»	12/1-2 kapı, 261 sahife, 90 pafta, 779 ada, 34 parsel	655 M2 arsa 21000/25600	818,75
»	»	14/1-4 kapı, 262 sahife, 90 pafta, 779 ada, 36 parsel	50 M2 arsa 21000 25600	25
»	»	12/1-6 kapı, 264 sahife, 90 pafta, 779 ada, 35 parsel	237 M2 arsa 105000/179200	296,25
»	Harbiye mahallesinin malûm sahasında	eski 22, 24, 26 kapı, 166 kütük, 90 pafta, 779 ada, 3 parsel	14325 M2 dutluk tarlası, 201782/230400	10713,75

Şekil 0.47: Yusuf İzzeddin Efendi varislerinin, Maliye Şubesi'ne Varlık Vergisi'nden borçlarından dolayı, gayrimenkullerinin 31.10.1943 tarihli satış ilanı.

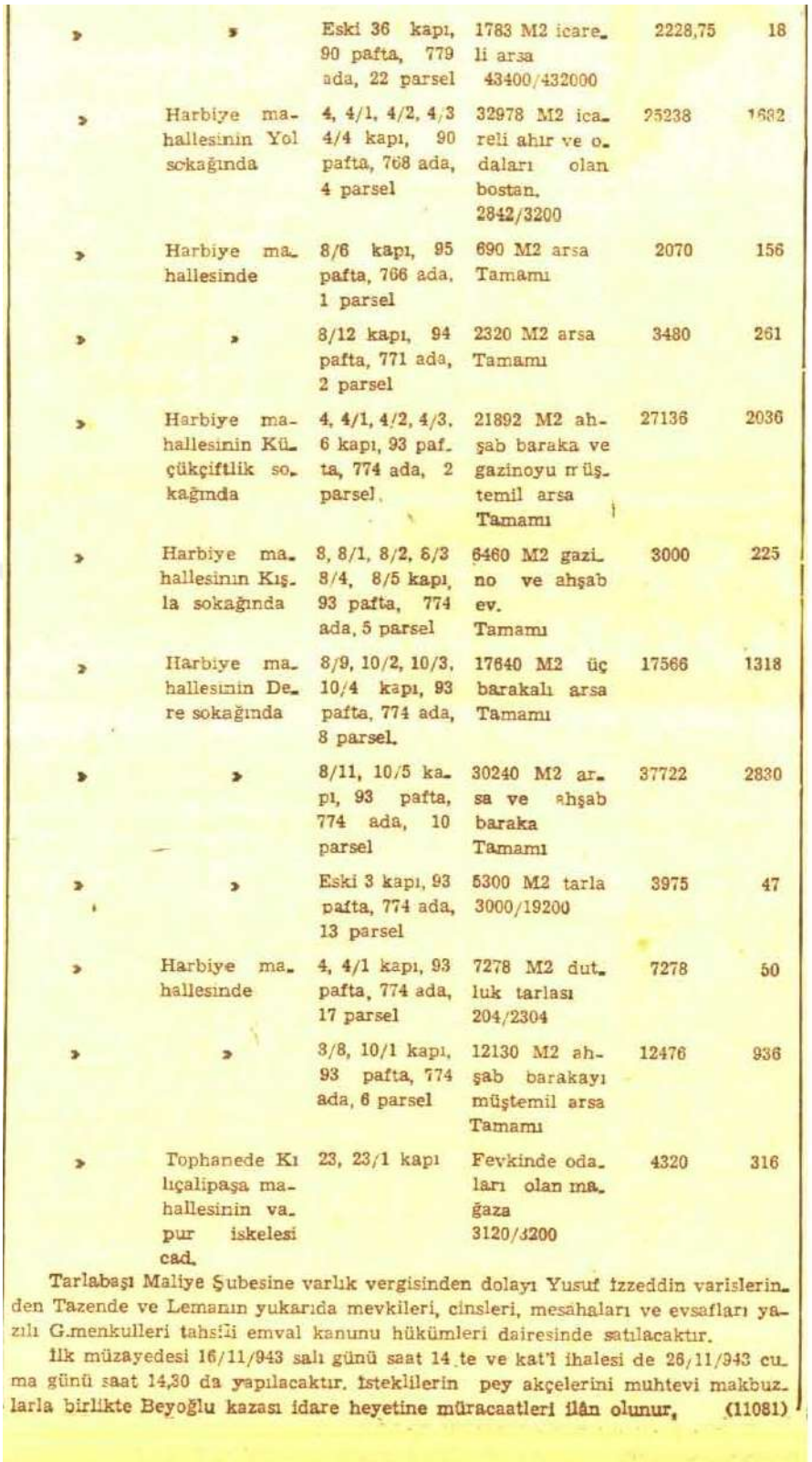

»	»	Eski 36 kapı, 90 pafta, 779 ada, 22 parsel	1783 M2 icareli arsa 43400/432000	2228,75	18
»	Harbiye mahallesinin Yol sokağında	4, 4/1, 4/2, 4/3 4/4 kapı, 90 pafta, 768 ada, 4 parsel	32978 M2 icareli ahır ve odaları olan bostan. 2842/3200	25238	1682
»	Harbiye mahallesinde	8/6 kapı, 95 pafta, 766 ada, 1 parsel	690 M2 arsa Tamamı	2070	156
»	»	8/12 kapı, 94 pafta, 771 ada, 2 parsel	2320 M2 arsa Tamamı	3480	261
»	Harbiye mahallesinin Küçükçiftlik sokağında	4, 4/1, 4/2, 4/3, 6 kapı, 93 pafta, 774 ada, 2 parsel.	21892 M2 ahşab baraka ve gazinoyu müştemil arsa Tamamı	27136	2036
»	Harbiye mahallesinin Kışla sokağında	8, 8/1, 8/2, 8/3 8/4, 8/5 kapı, 93 pafta, 774 ada, 5 parsel	6460 M2 gazino ve ahşab ev. Tamamı	3000	225
»	Harbiye mahallesinin Dere sokağında	8/9, 10/2, 10/3, 10/4 kapı, 93 pafta, 774 ada, 8 parsel.	17640 M2 üç barakalı arsa Tamamı	17566	1318
»	»	8/11, 10/5 kapı, 93 pafta, 774 ada, 10 parsel	30240 M2 arsa ve ahşab baraka Tamamı	37722	2830
»	»	Eski 3 kapı, 93 pafta, 774 ada, 13 parsel	5300 M2 tarla 3000/19200	3975	47
»	Harbiye mahallesinde	4, 4/1 kapı, 93 pafta, 774 ada, 17 parsel	7278 M2 dutluk tarlası 204/2304	7278	50
»	»	8/8, 10/1 kapı, 93 pafta, 774 ada, 6 parsel	12130 M2 ahşab barakayı müştemil arsa Tamamı	12476	936
»	Tophanede Kılıçalipaşa mahallesinin vapur iskelesi cad.	23, 23/1 kapı	Fevkinde odaları olan mağaza 3120/3200	4320	316

Tarlabaşı Maliye Şubesine varlık vergisinden dolayı Yusuf İzzeddin varislerinden Tazende ve Lemanın yukarıda mevkileri, cinsleri, mesahaları ve evsafları yazılı G.menkulleri tahsili emval kanunu hükümleri dairesinde satılacaktır.

İlk müzayedesi 16/11/943 salı günü saat 14 te ve kat'i ihalesi de 26/11/943 cuma günü saat 14,30 da yapılacaktır. İsteklilerin pey akçelerini muhtevi makbuzlarla birlikte Beyoğlu kazası idare heyetine müracaatleri ilân olunur, (11081)

Şekil 0.48: Yusuf İzzeddin Efendi varislerinin, Maliye Şubesi'ne Varlık Vergisi'nden borçlarından dolayı, gayrimenkullerinin 31.10.1943 tarihli satış ilanı.

Küçük Çiftlik parkı satılıyor

İstanbul Defterdarlığı varlık vergisini tediye etmiyen eski veliahd Yusuf İzzeddin veresesine aid ve Küçük Çiftlik parkı etrafındaki geniş araziyi parça, parça satılığa çıkarmıştır. Bu meyanda Küçük Çiftlik parkı da satılmaktadır.

Şekil 0.49: Cumhuriyet gazetesinde, 30.10.1943 tarihinde yayınlanan Küçük Çiftlik parkı satış haberi.

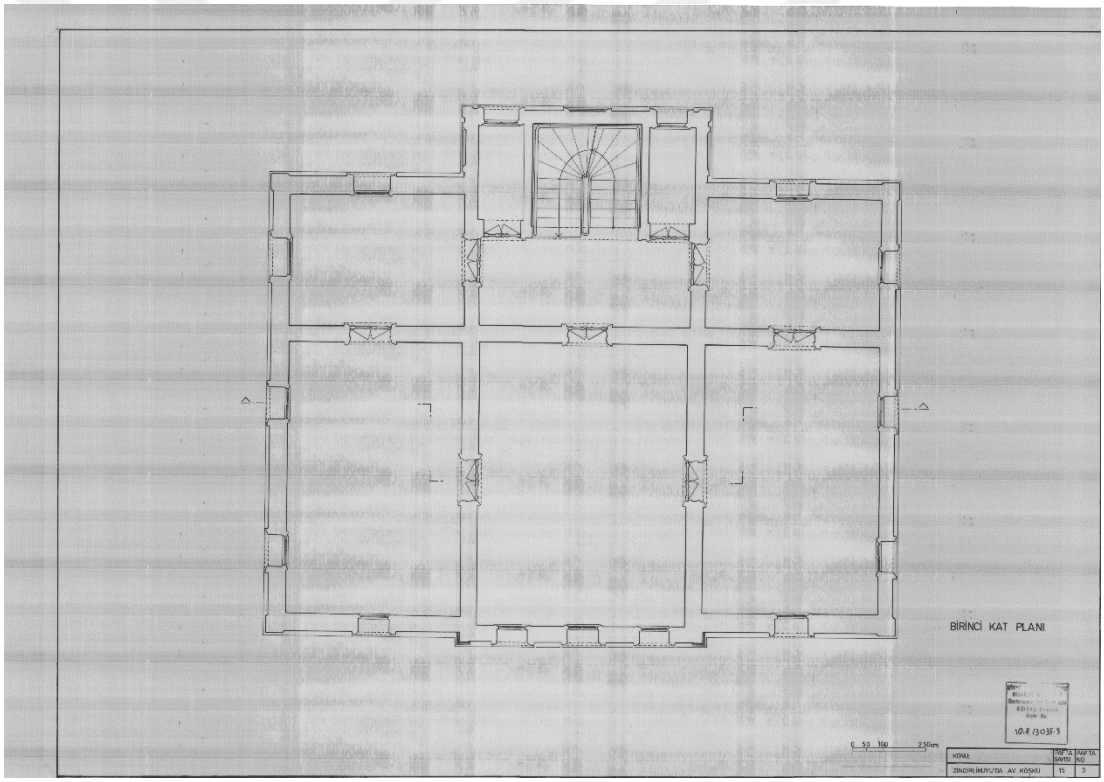

Şekil 0.50: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi köşkü rölövesi, birinci kat planı.

Şekil 0.51: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Zincirlikuyu Yusuf İzzeddin Efendi köşkü rölövesi, ön cephe.

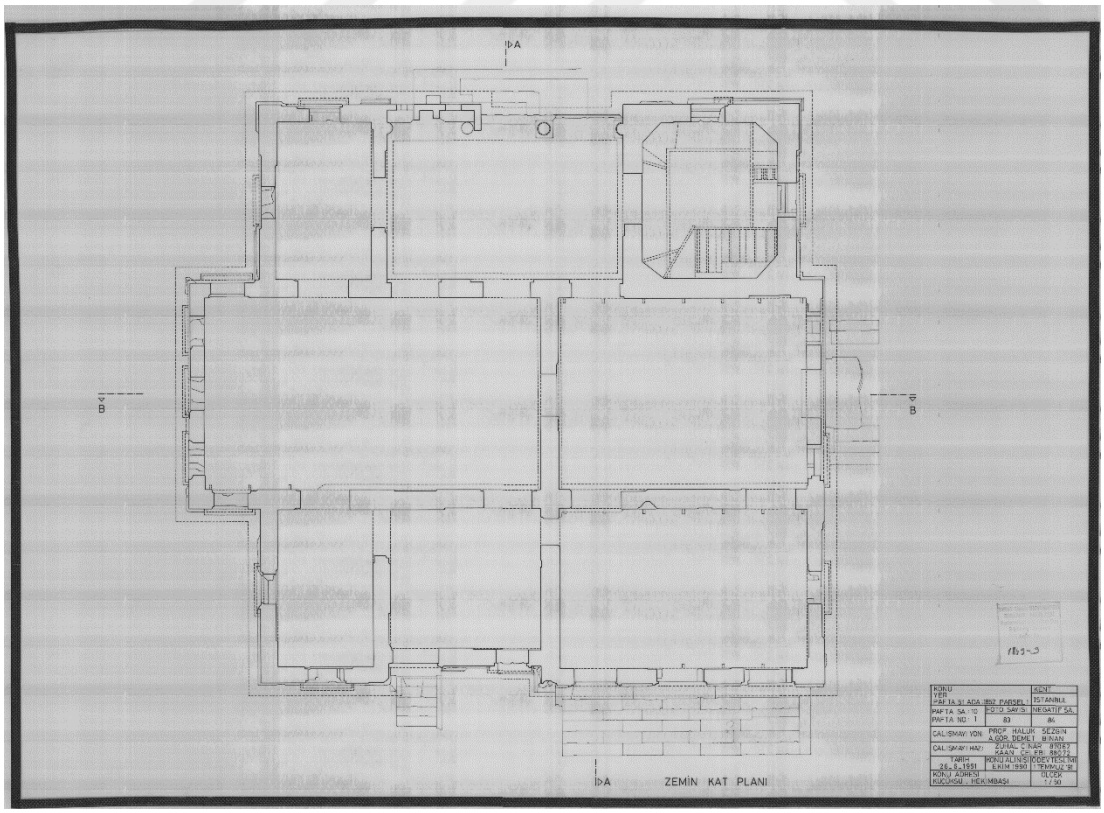

Şekil 0.52: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Hekimbaşı Kasrı rölövesi, zemin kat planı.

Şekil 0.53: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Hekimbaşı Kasrı rölövesi, kuzey cephesi.

Hekimbaşı Çiftliği

Eski bir şehzadenin veresesi dava açtı

İstanbul üçüncü hukuk mahkemesinde Yusuf İzzettin Efendi verese - sine ait yeni bir davanın rüyetine başlanmıştır. Davanın mevzuu şu - dur:

Yusuf İzzettin Efendi veresesine ait Boğaziçi'nde Anadoluhisarı sırtlarındaki Hekimbaşı çiftliğini bundan on sene evvel, elli sene müddetle Orhan Bürhan Bey namında bir zat kiralamış, işletmeğe başlamış. Fakat son zamanlarda verese ile müstecir arasında mukavelenameye ait bazı me - vattan dolayı ihtilâf çıkmış.

Şimdi verese mahkemeye müracaat ederek müstecirin şeraiti mukavelaye riayet etmediğini iddia etmekte ve mukavelenin feshini istemektedir. Dünkü celsede verese vekili rahatsızlığına binaen hazır bulunamadığından dava talik olunmustur.

Şekil 0.54: Cumhuriyet Gazetesinde 24.11.1931 tarihinde yayınlanmış "Hekimbaşı Çiftliği" üst başlıklı "Eski bir şehzadenin veresesi dava açtı" altbaşlıklı haber.

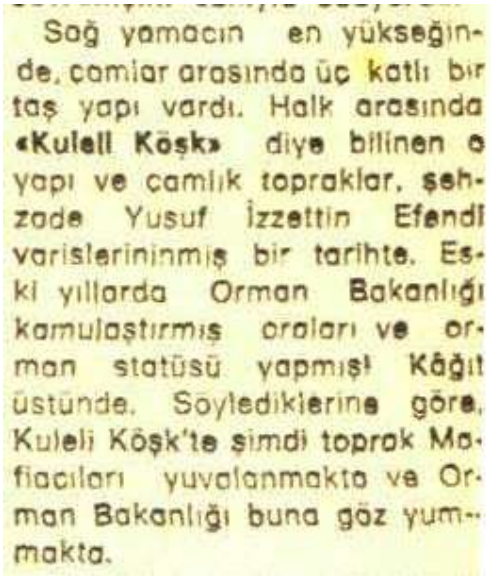

Sağ yamacın en yükseğinde, çamlar arasında üç katlı bir taş yapı vardı. Halk arasında **«Kuleli Köşk»** diye bilinen o yapı ve çamlık topraklar, şehzade Yusuf İzzettin Efendi varislerininmiş bir tarihte. Eski yıllarda Orman Bakanlığı kamulaştırmış oraları ve orman statüsü yapmış! Kâğıt üstünde. Söylediklerine göre, Kuleli Köşk'te şimdi toprak Mafiacıları yuvalanmakta ve Orman Bakanlığı buna göz yummakta.

Şekil 0.55: Cumhuriyet Gazetesinde 05.08.1978 tarihinde yayınlanmış "Bir türlü mafia İstanbul'un yazgısına egemen" başlıklı haber.

EK C: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşklerine Dair Arşiv Belgeleri

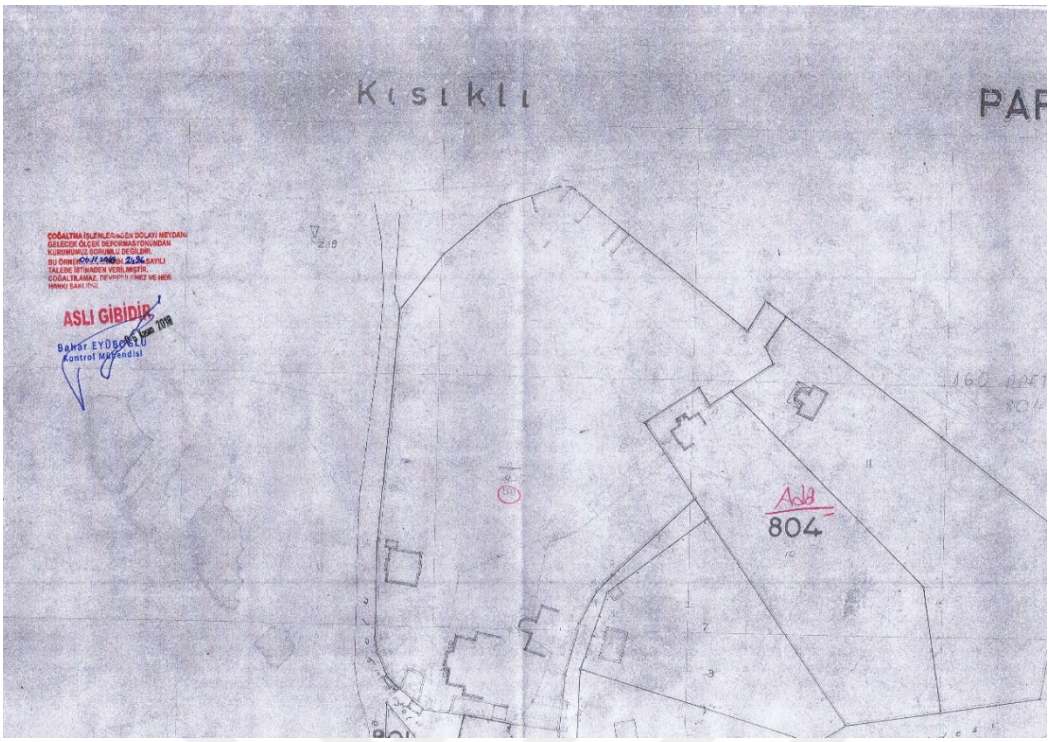

Şekil 0.56: Üsküdar Kadastro Müdürlüğü arşivinden alınmış eski Kadastral pafta.

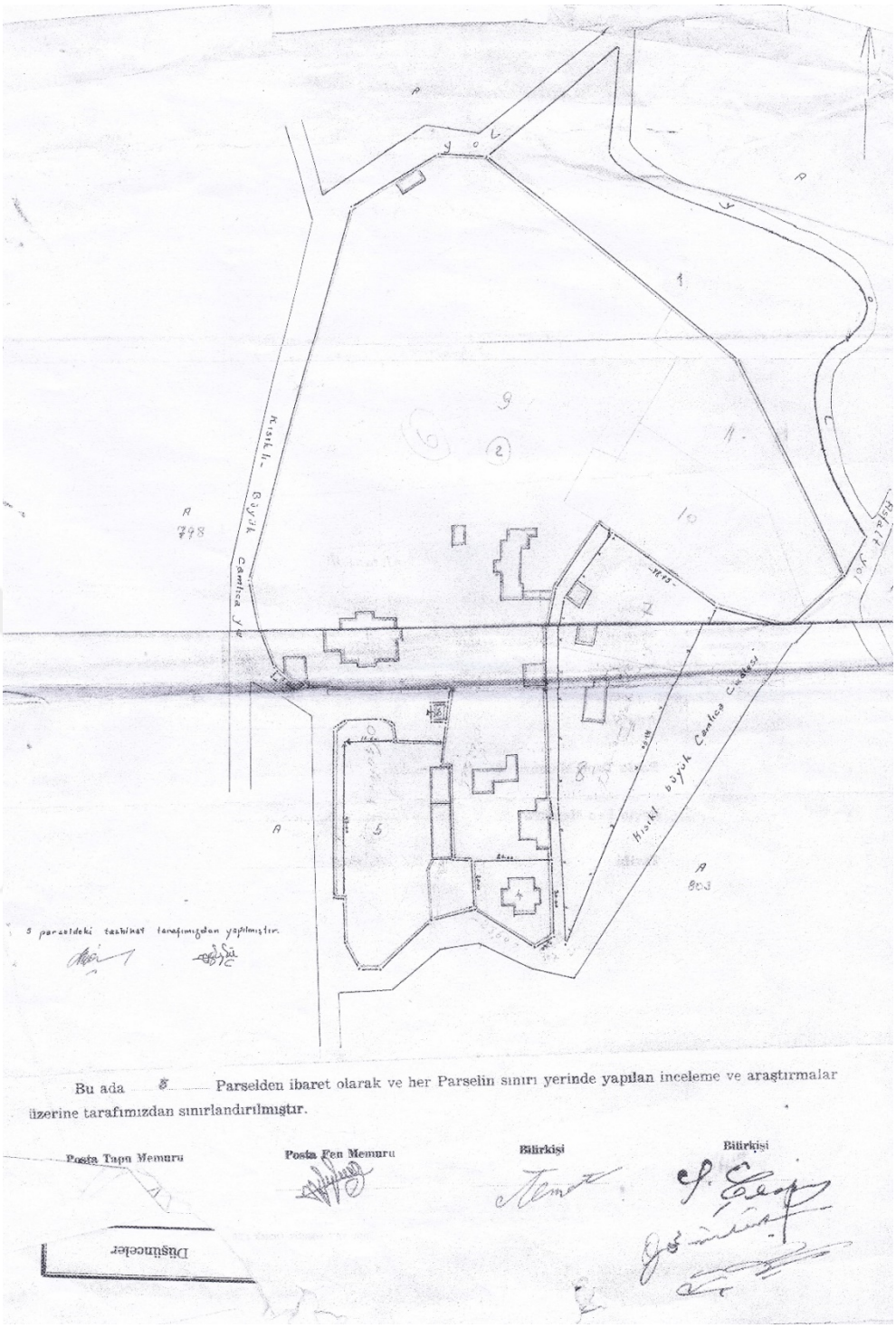

Şekil 0.57: Üsküdar Kadastro Müdürlüğü arşivinden alınmış tarihsiz Tasarruf krokisi.

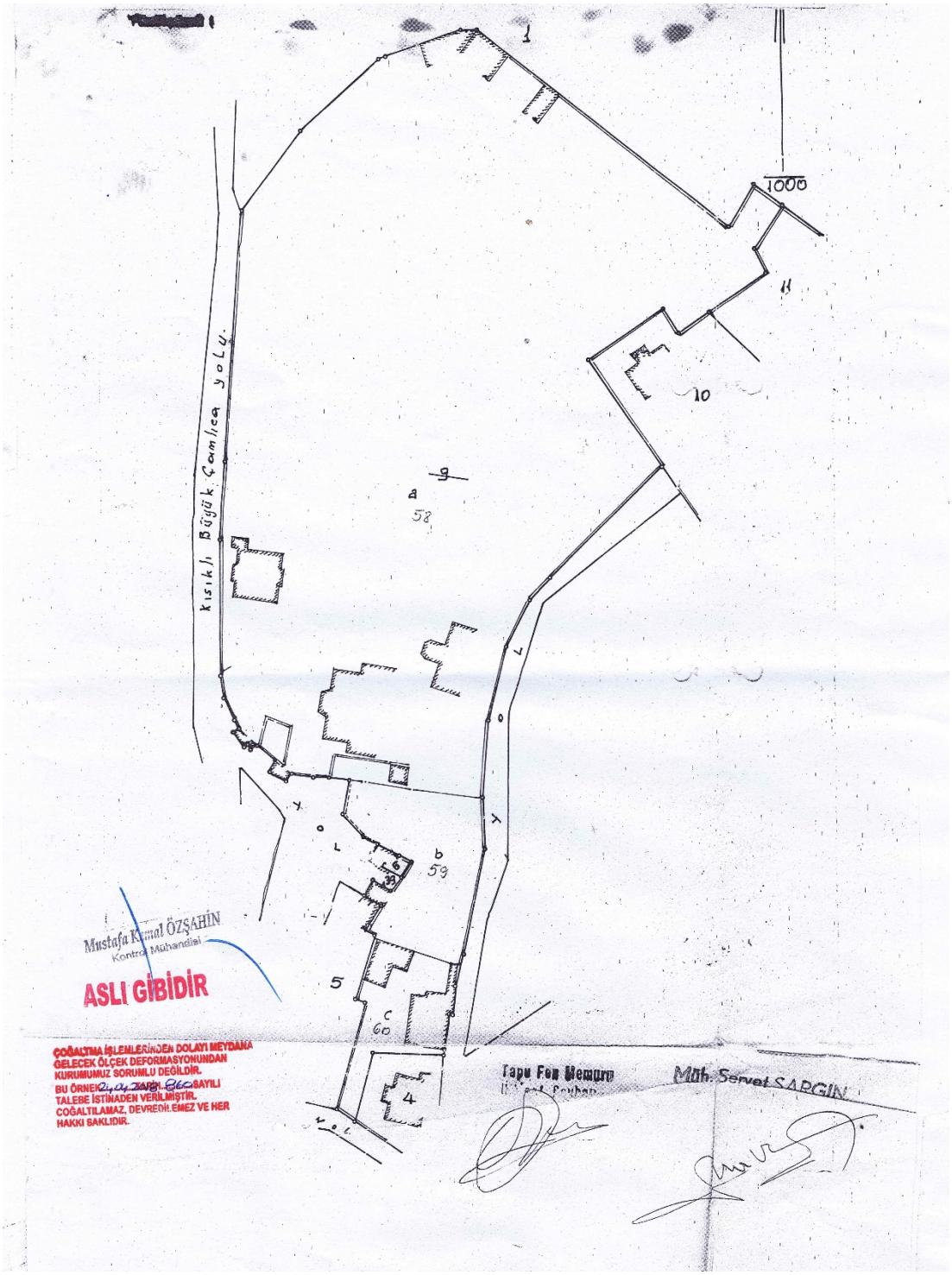

Şekil 0.58: Üsküdar Kadastro Müdürlüğü arşivinden alınmış, 9 parselin ifraz belgesi çizimi.

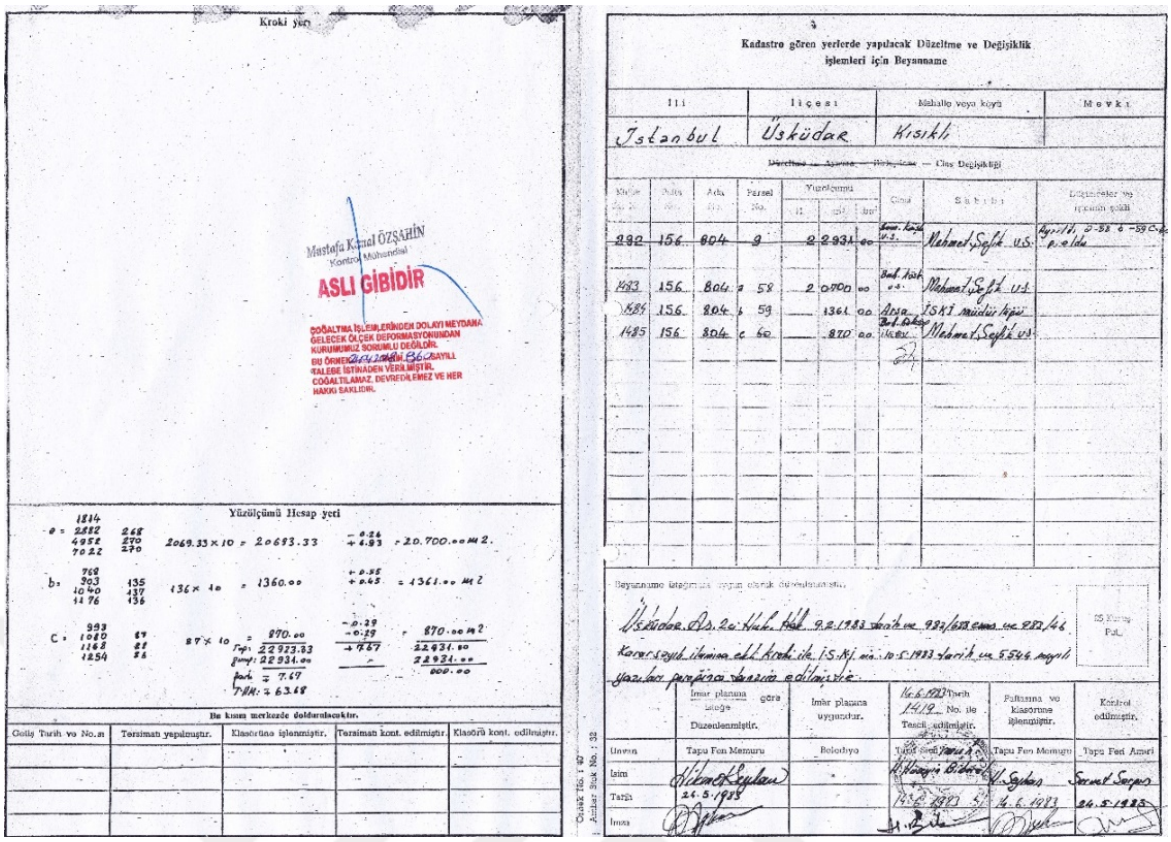

Şekil 0.59: Üsküdar Kadastro Müdürlüğü arşivinden alınmış, 9 parselin ifraz belgesi tablo ve hesapları.

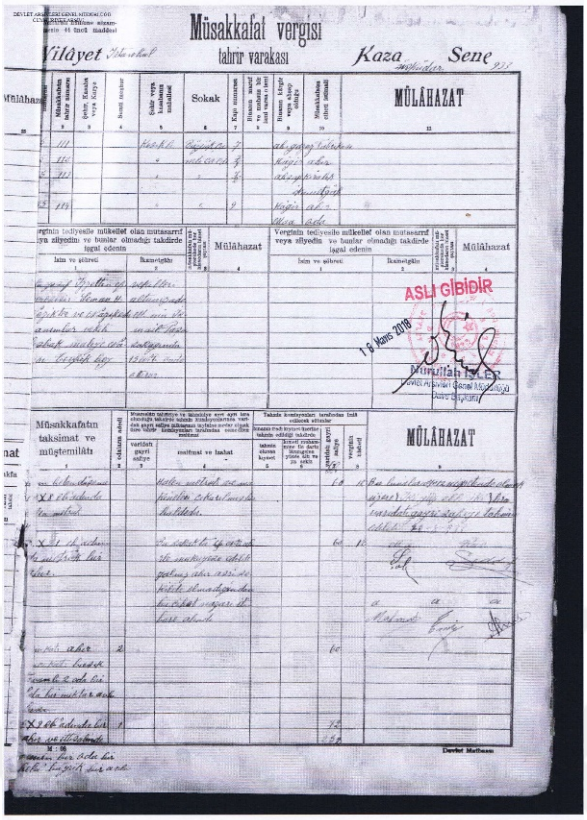

Şekil 0.60: 20.08.1933 tarihli, 7, 7/1, 7/2, 9 kapı numaralı Gazoz fabrikası, ahır ve kiralık ikamete ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası.

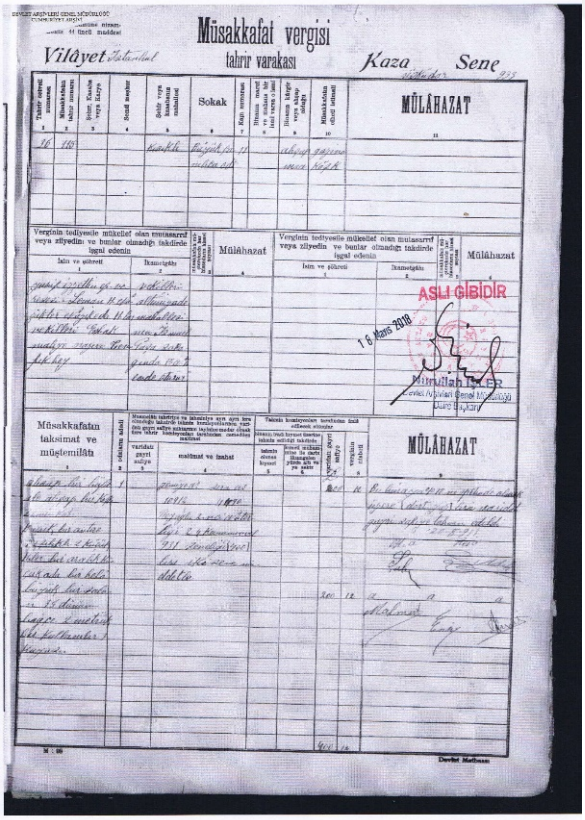

Şekil 0.61: 20.08.1933 tarihli, 11 kapı numaralı Gazino Köşke ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası.

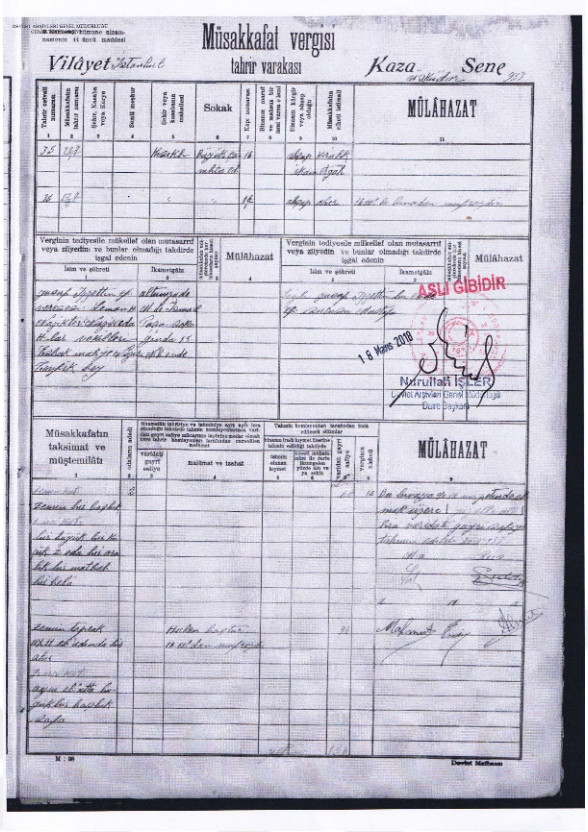

Şekil 0.62: 20.08.1933 tarihli, 16 ve 16/1 kapı numaralı, kiralık ikametgâh ve ahıra ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası.

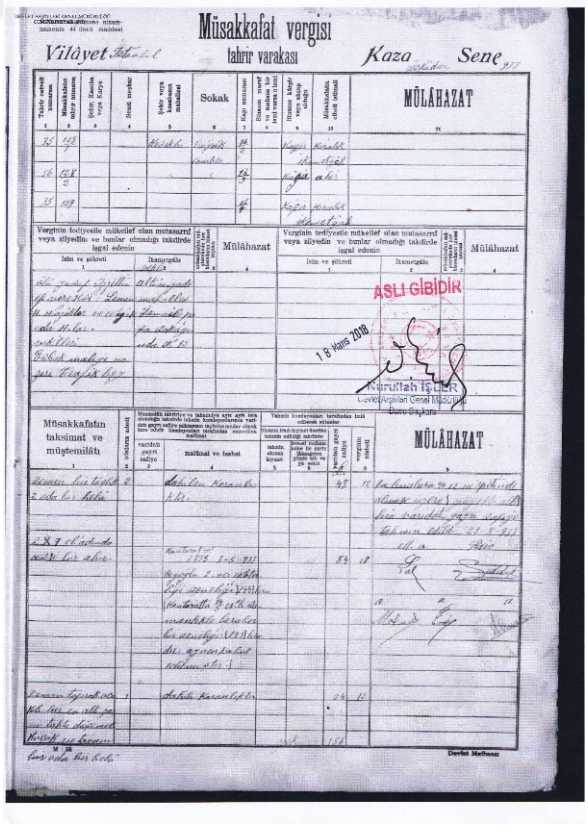

Şekil 0.63: 21.08.1933 tarihli, 16/2, 16/3, 16/4 kapı numaralı, kiralık ikametgâh ve ahıra ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası.

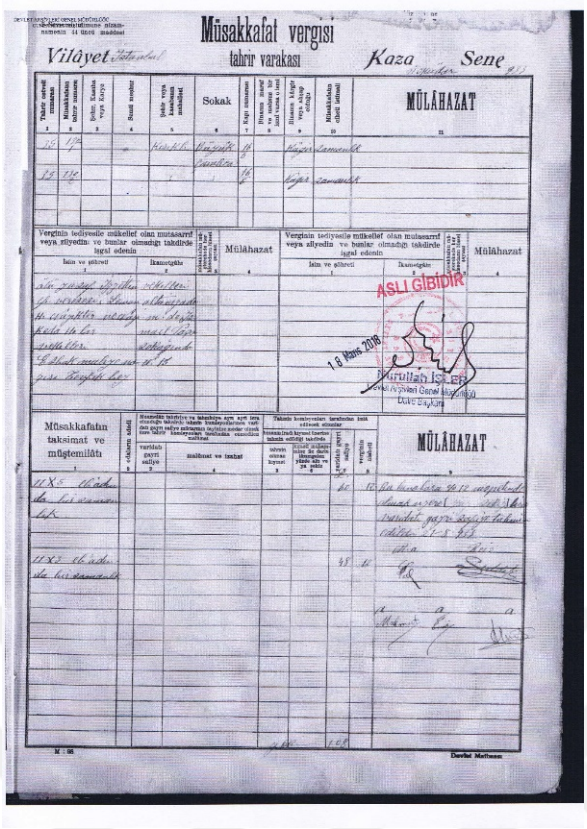

Şekil 0.64: 21.08.1933 tarihli, 16/5 ve 16/6 kapı numaralı kargir samanlıklara ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

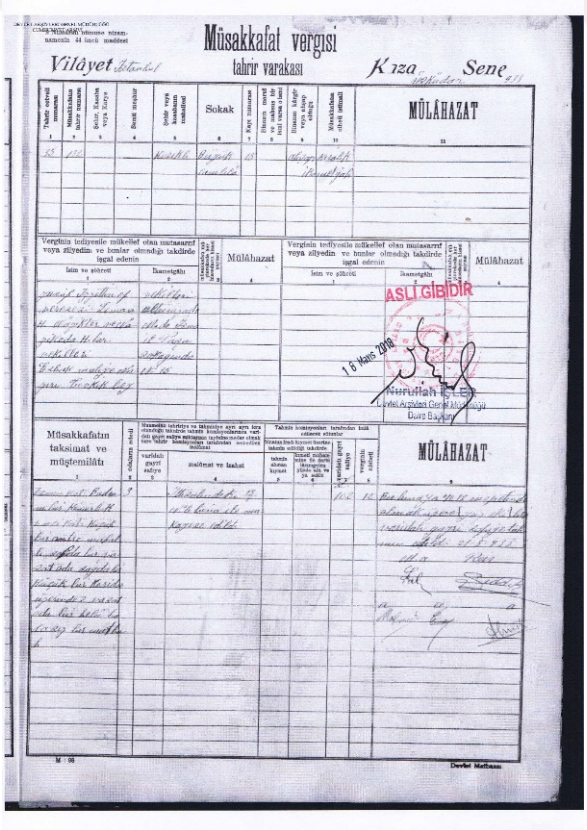

Şekil 0.65: 21.08.1933 tarihli, 18 kapı numaralı kiralık ikametgâha ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

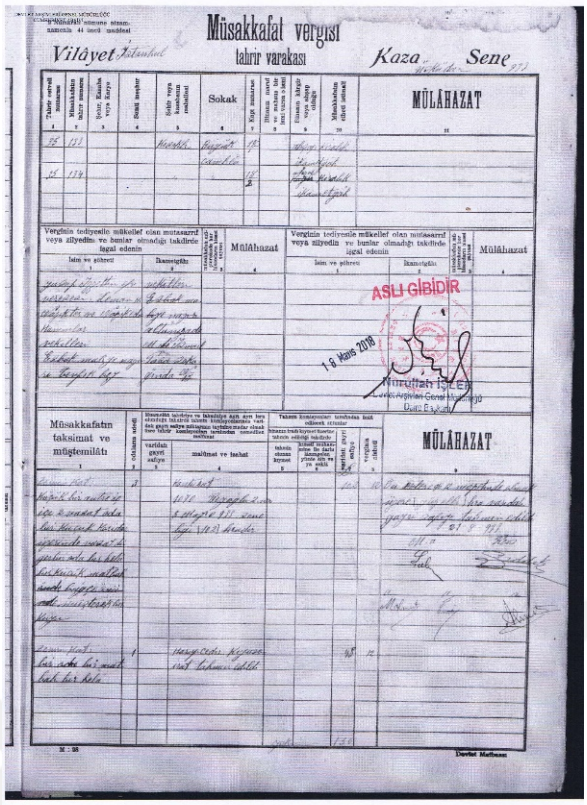

Şekil 0.66: 21.08.1933 tarihli, 18/1 ve 18/2 kapı numaralı kiralık ikametgâhlara ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

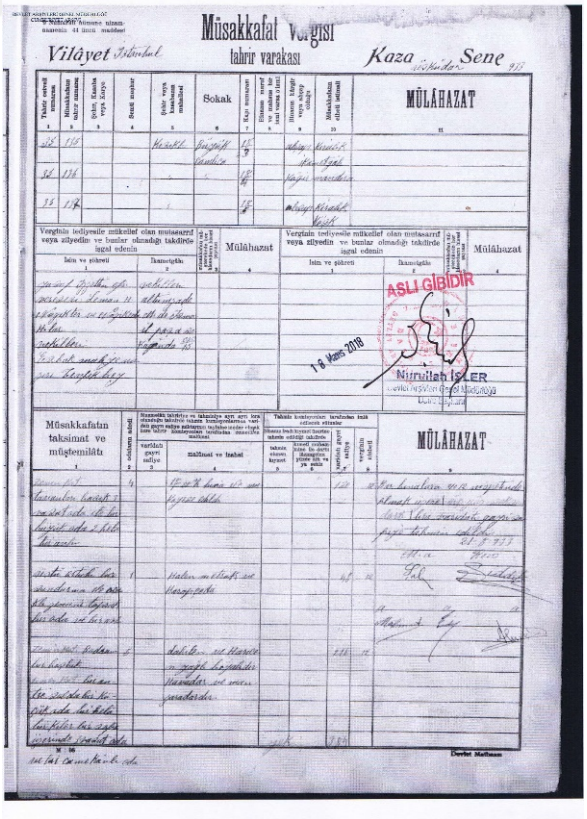

Şekil 0.67: 21.08.1933 tarihli, 18/3, 18/4 ve 18/5 kapı numaralı, kiralık ikametgâh, mandıra ve kiralık köşke ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

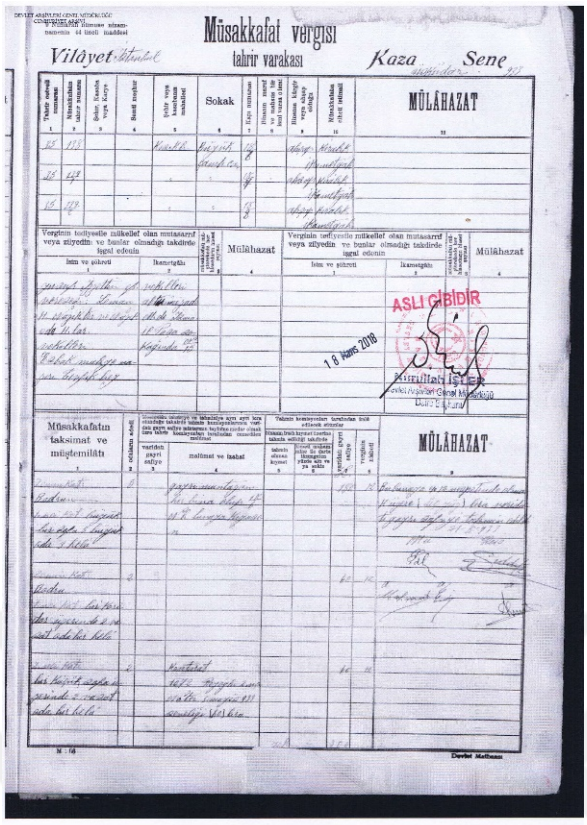

Şekil 0.68: 21.08.1933 tarihli, 18/6, 18/7 ve 18/8 kapı numaralı kiralık ikametgâhlara ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

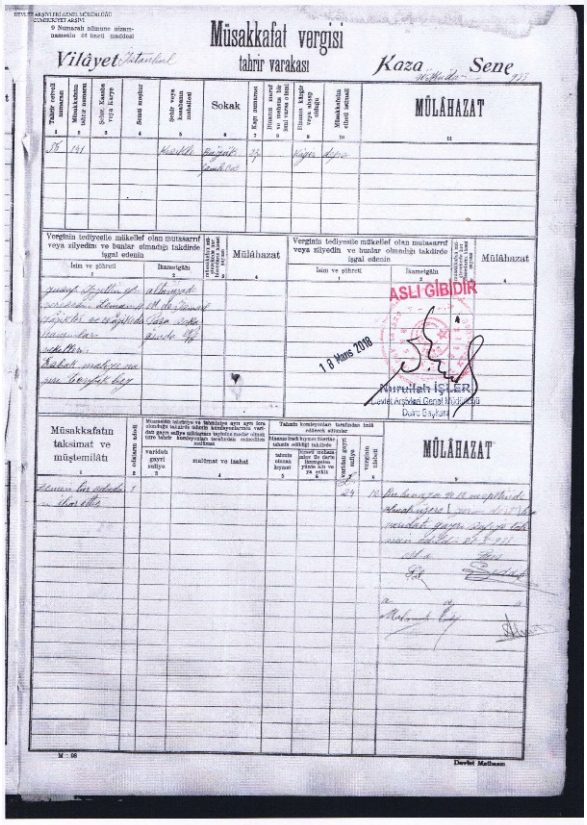

Şekil 0.69: 21.08.1933 tarihli, 22/1 kapı numaralı kargir depoya ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

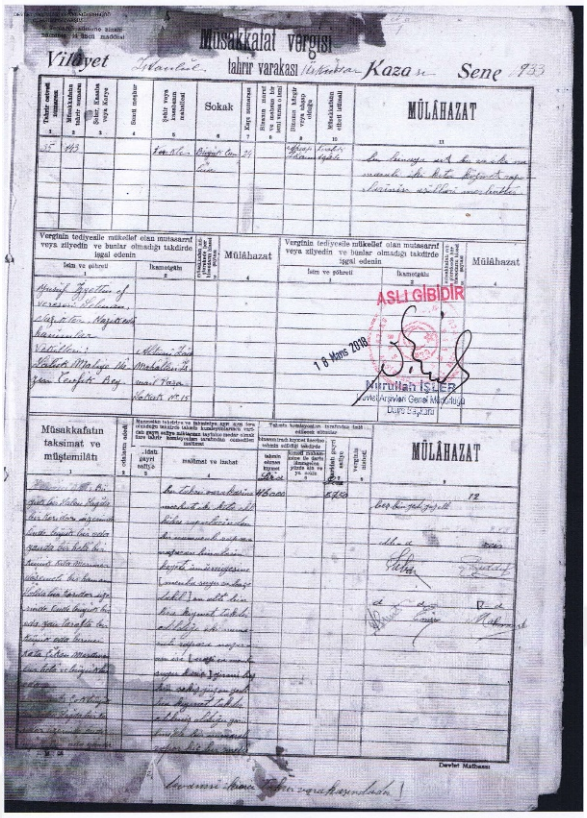

Şekil 0.70 ve Şekil 0.71 : 1933 tarihli, 24 kapı numaralı, harem köşkü, mabeyn köşkü, kaskat köşkü, limonluk, beyaz köşk, ahşap köşkten oluşan kiralık ikametgâha ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

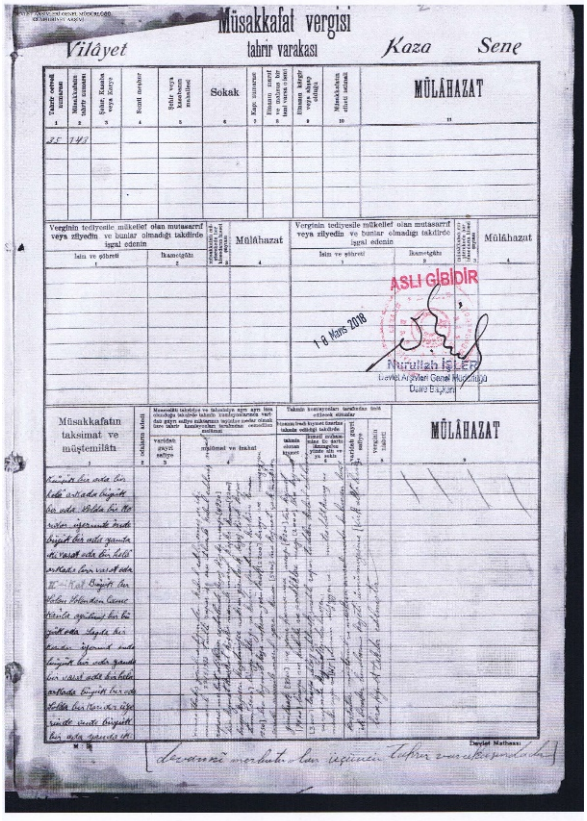

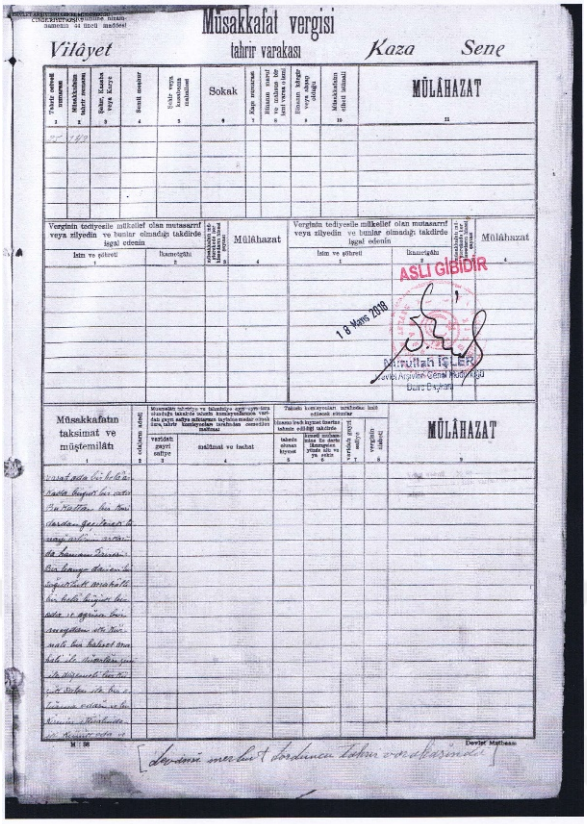

Şekil 0.72 ve Şekil 0.73 : 1933 tarihli, 24 kapı numaralı, harem köşkü, mabeyn köşkü, kaskat köşkü, limonluk, beyaz köşk, ahşap köşkten oluşan kiralık ikametgâha ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

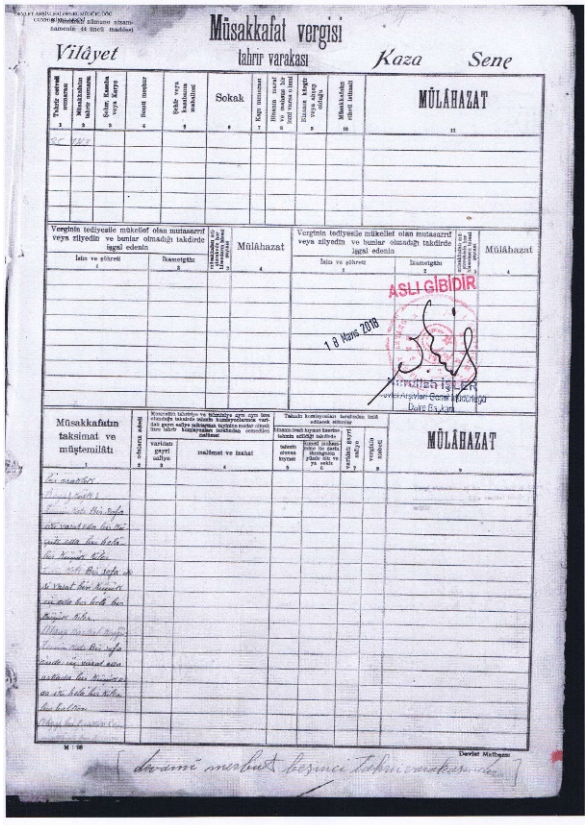

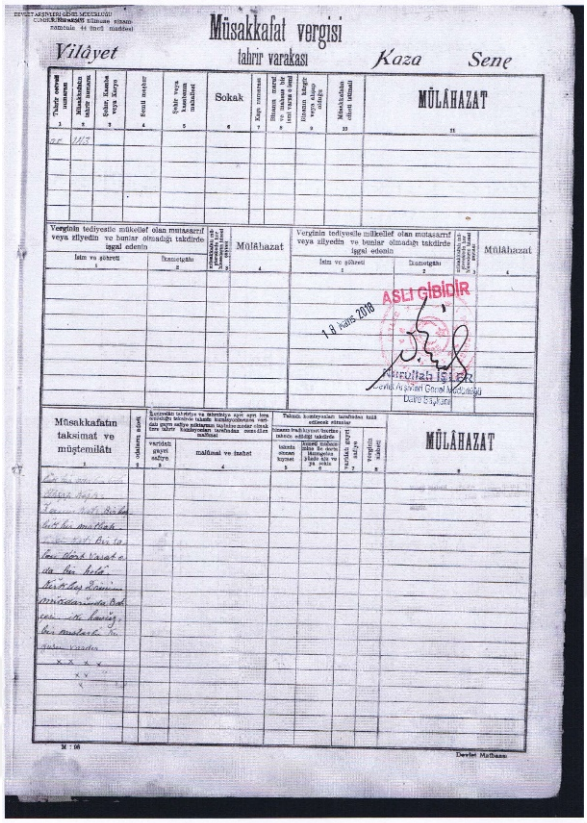

Şekil 0.74 : 1933 tarihli, 24 kapı numaralı, harem köşkü, mabeyn köşkü, kaskat köşkü, limonluk, beyaz köşk, ahşap köşkten oluşan kiralık ikametgâha ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

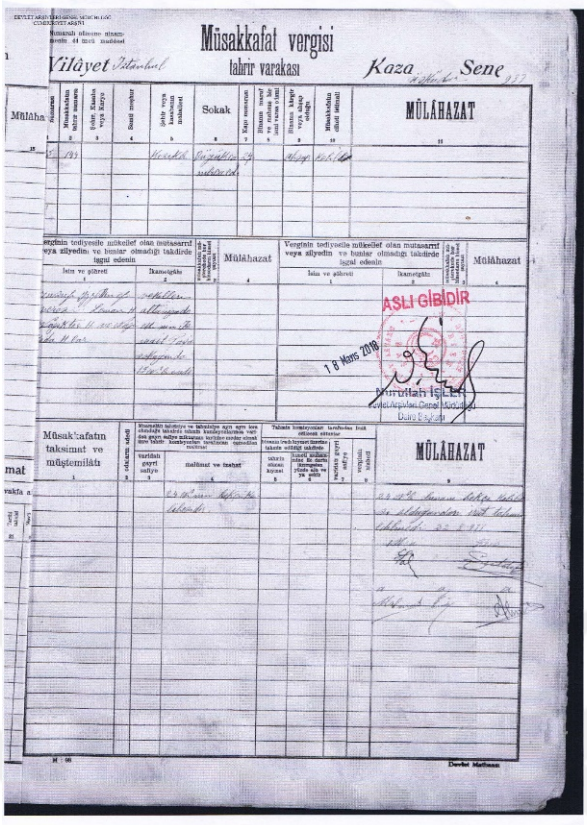

Şekil 0.75: 22.08.1933 tarihli, 24/1 kapı numaralı ahşap nöbet kulübesine ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

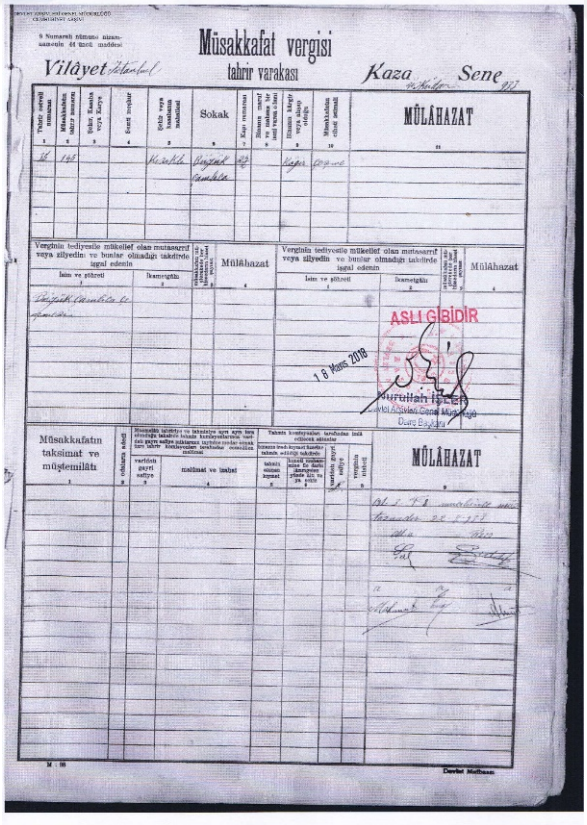

Şekil 0.76: 22.08.1933 tarihli, 24/2 kargir çeşmeye ait Müsakkafat Vergisi Tahrir Varakası kayıtları.

Şekil 0.77: 1942 yılına ait 60 – 810 numaralı hava fotoğrafı.

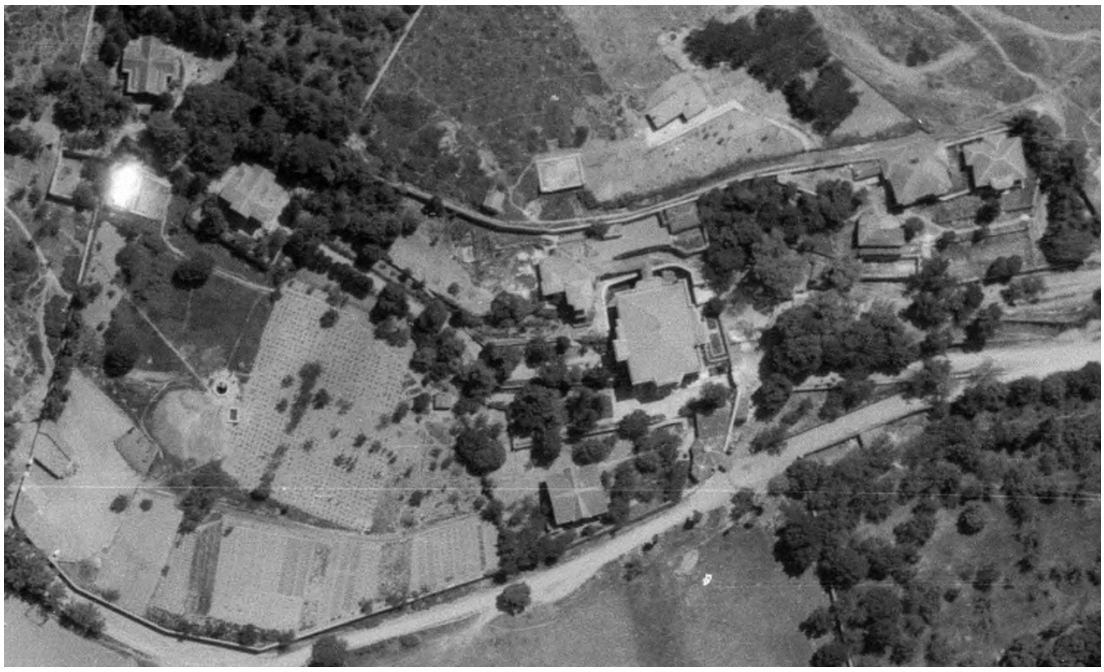

Şekil 0.78: 1950 yılına ait 251 – 424 numaralı hava fotoğrafı.

Şekil 0.79: 1963 yılına ait 1406 – 196 numaralı hava fotoğrafı.

Şekil 0.80: 1966 yılına ait 1739 – 772 numaralı hava fotoğrafı.

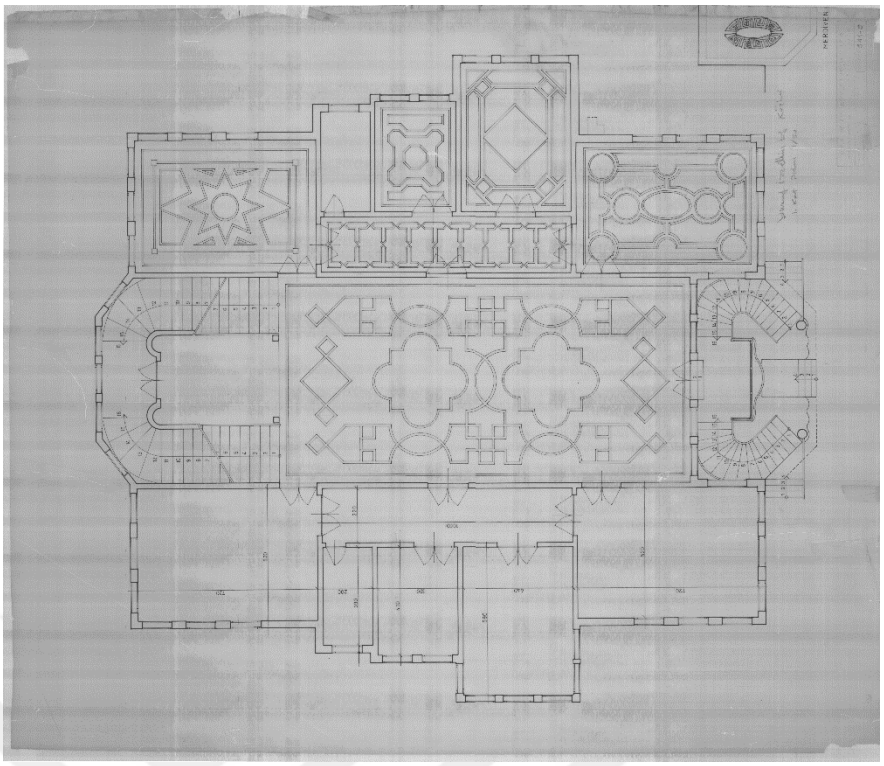

Şekil 0.81: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Çamlıca Yusuf İzzeddin köşkü rölövesi, birinci kat planı.

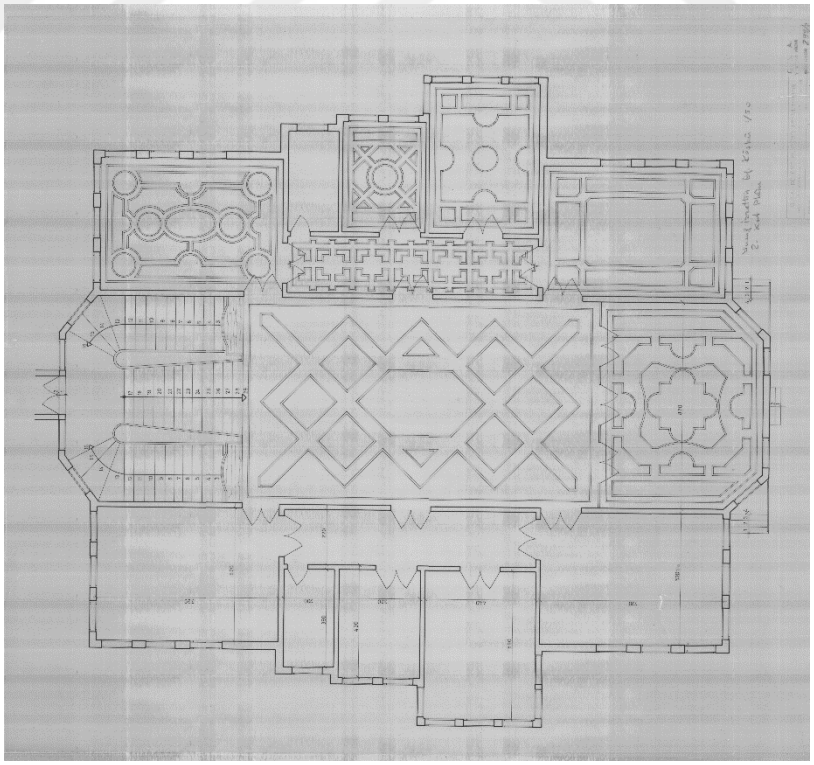

Şekil 0.82: MSGSÜ Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden edinilmiş Çamlıca Yusuf İzzeddin köşkü rölövesi, ikinci kat planı.

Şekil 0.83: Mabeyn köşkünün 1933 – 1948 yılları arasında çekilmiş iç mekân fotoğrafı, Salt Araştırma Koleksiyonu

Şekil 0.84: Mabeyn köşkünün 1933 – 1948 yılları arasında çekilmiş iç mekân fotoğrafı, Salt Araştırma Koleksiyonu

Şekil 0.85: Mabeyn köşkünün 1933 – 1948 yılları arasında çekilmiş ön cephe fotoğrafı, Salt Araştırma Koleksiyonu

Şekil 0.86: Mabeyn köşkünün 1933 – 1948 yılları arasında çekilmiş ön cephe fotoğrafı, Salt Araştırma Koleksiyonu

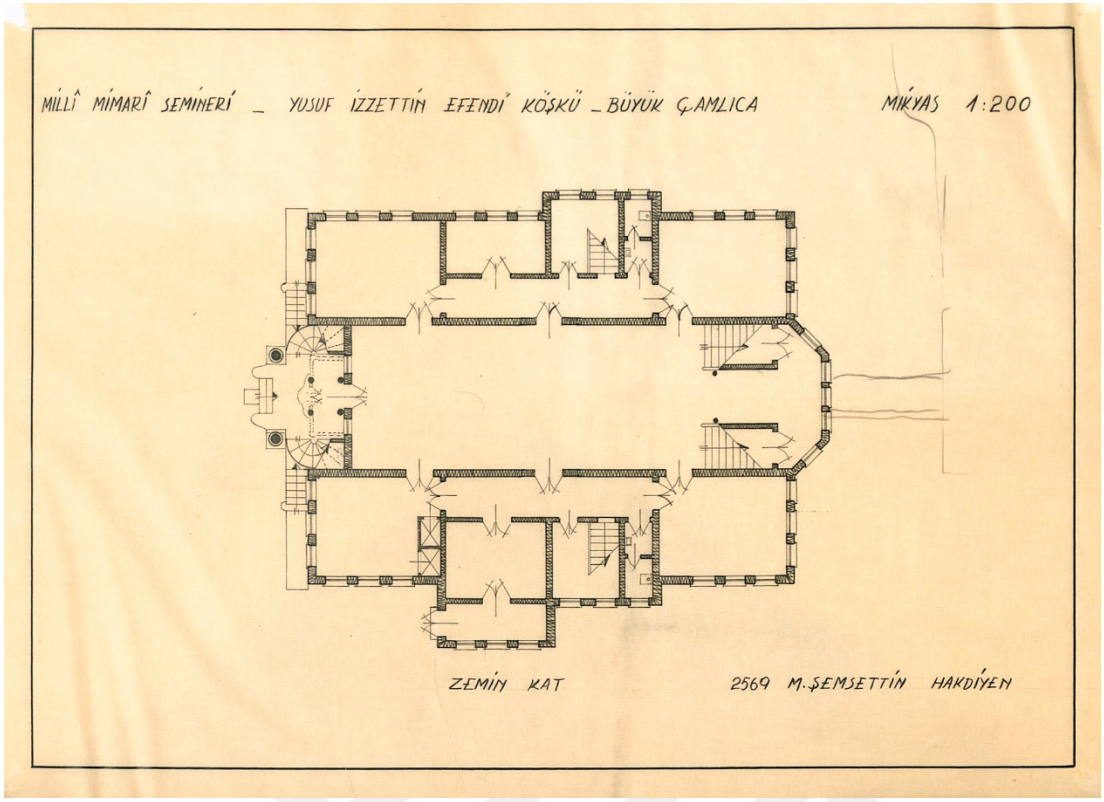

Şekil 0.87: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn köşkü zemin kat planı, Salt Araştırma Koleksiyonu

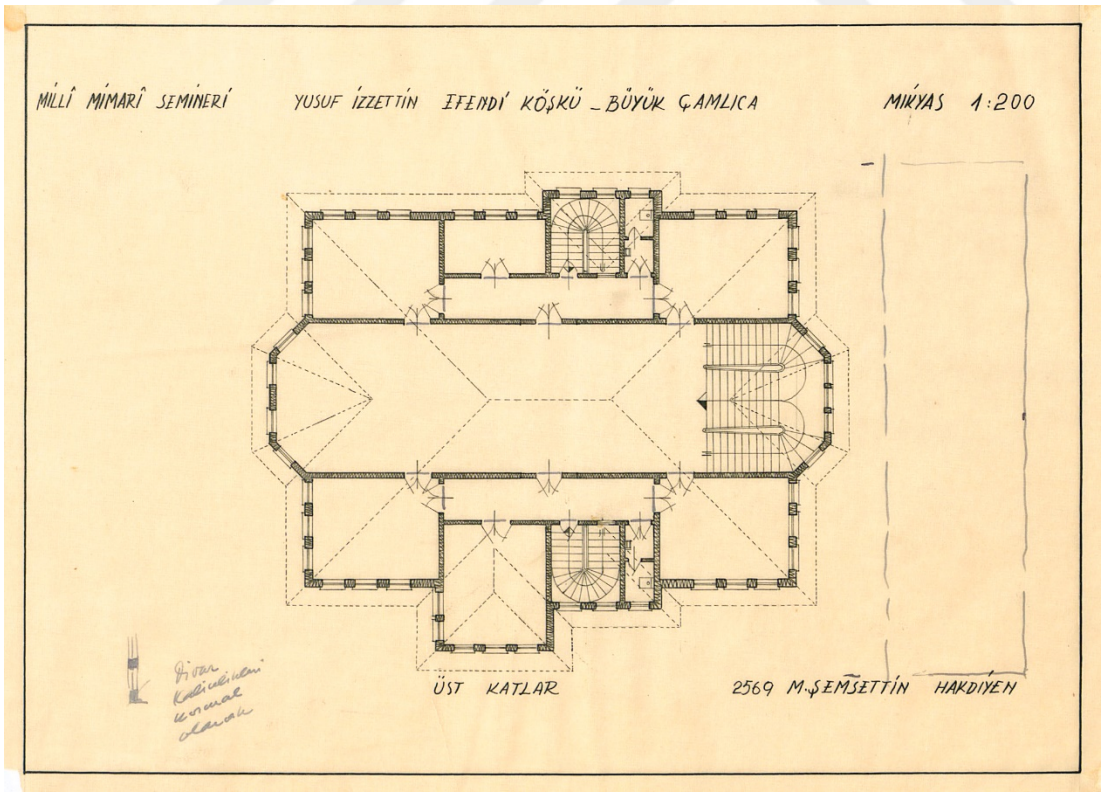

Şekil 0.88: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Mabeyn köşkü birinci kat planı, Salt Araştırma Koleksiyonu

Şekil 0.89: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden alınan Ağalar Dairesi Fotoğrafı.

Şekil 0.90: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden alınan Ağalar Dairesi Fotoğrafı.

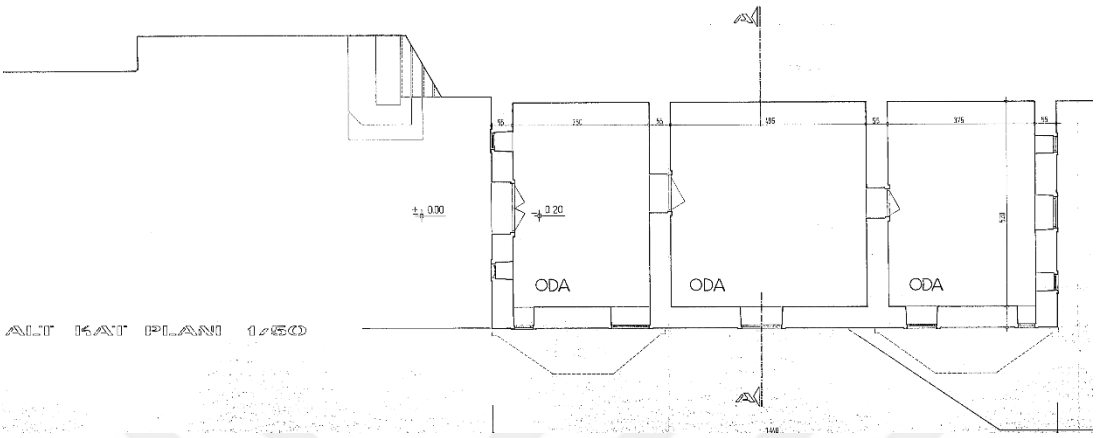

Şekil 0.91: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden Yusuf İzzeddin Köşkü Ağalar Dairesi alt kat planı.

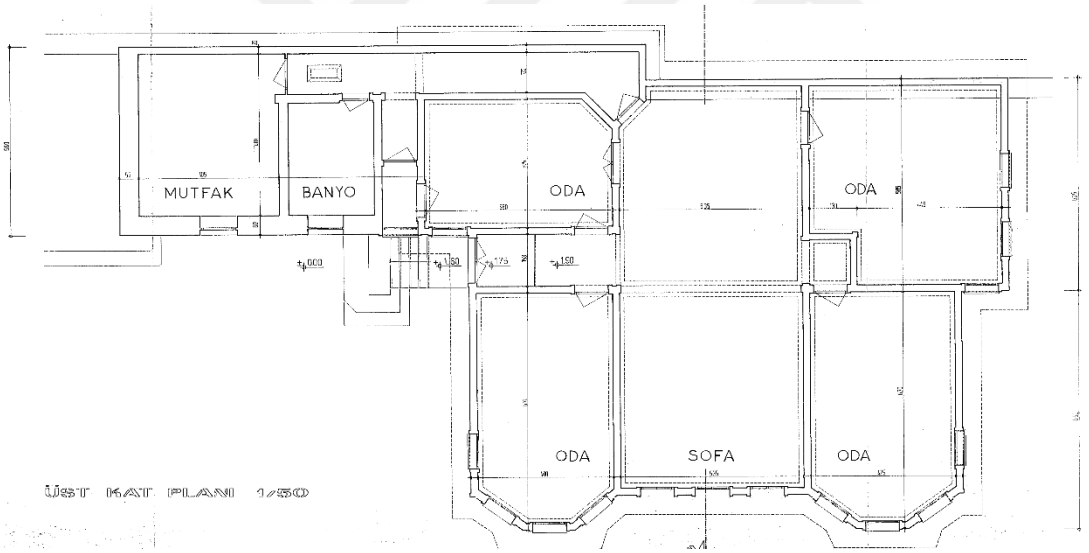

Şekil 0.92: 804 ada 11 parselde yer alan İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden Yusuf İzzeddin Köşkü Ağalar Dairesi üst kat planı.

Şekil 0.93: 804 ada 11 parselde yer alan Çadır Köşkü'ne ait, İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan fotoğraflar

Şekil 0.94: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı.

Şekil 0.95: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı.

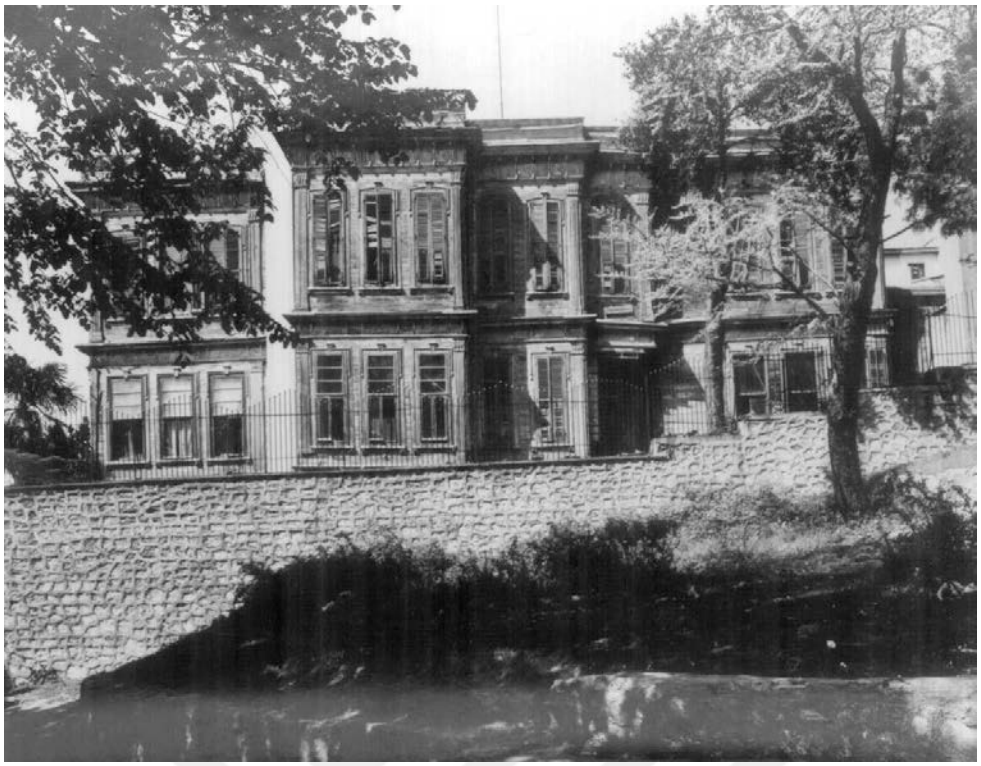

Şekil 0.96: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı.

Şekil 0.97: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı.

Şekil 0.98: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü ve Harem Köşkü arasındaki köprülü bağlantıya ait fotoğrafı.

Şekil 0.99: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı.

Şekil 0.100: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı.

Şekil 0.101: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı.

Şekil 0.102: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı.

Şekil 0.103: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı.

Şekil 0.104: İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivinden alınan Mabeyn Köşkü fotoğrafı.

EK D: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nün İnşaası ve Genişletilmesine Ait Osmanlıca Belgeler

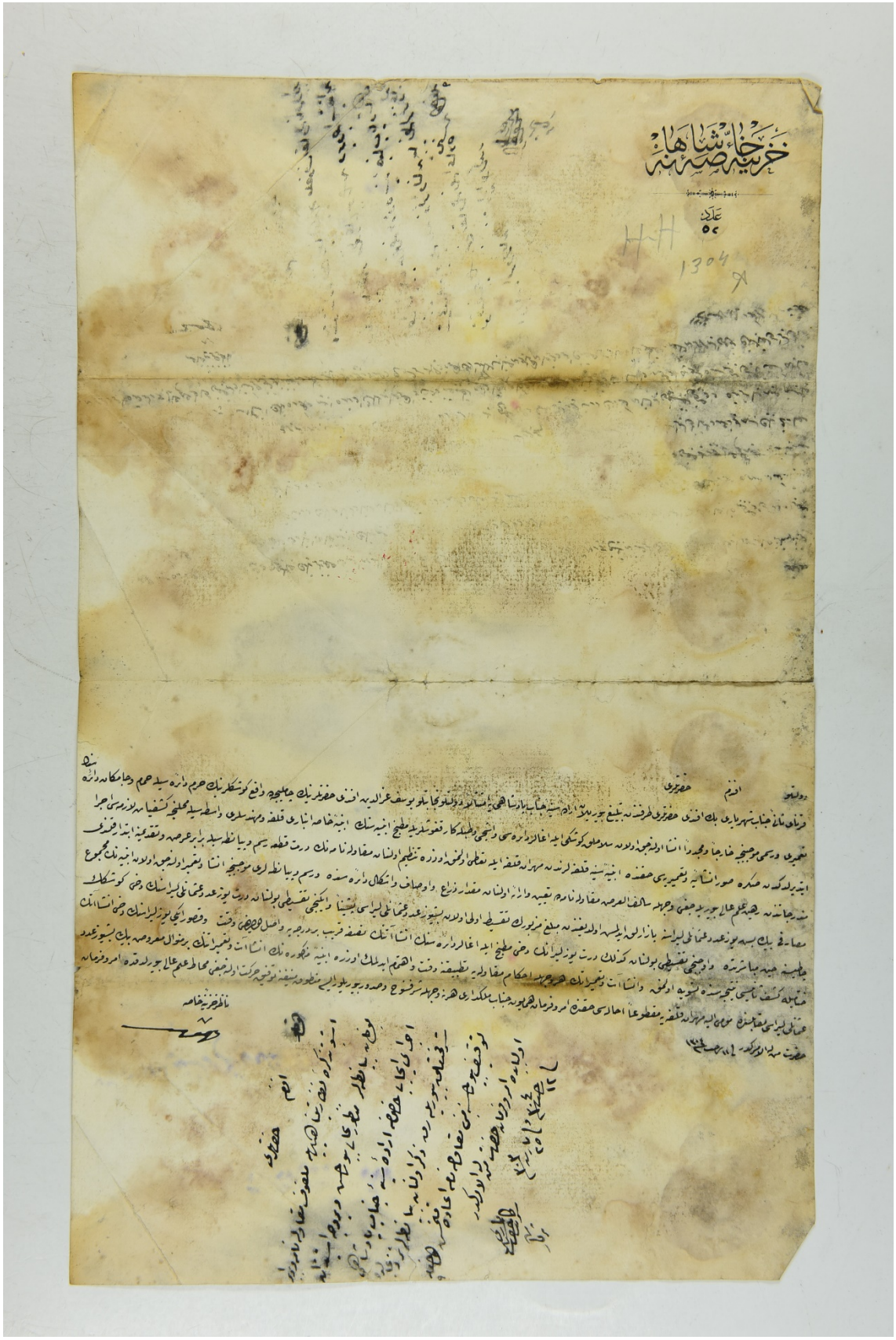

Şekil 0.105: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nde İnşa Olunan Birimler (BOA. HH. 65/46).

BOA. HH. 65/46

Devletlü efendim hazretleri.

Kurena-yı sani-i cenab-ı şehriyari beyefendi hazretleri tarafından tebliğ buyurulan irade-i seniyye-i cenab-ı padişahiye imtisalen devletlü necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerinin Çamlıca'da vaki köşklerinin harem dairesiyle hamam ve camekan dairesinin / tamiri ve resmi mucebince haricen ve müceddeden inşa olunacak olan selamlık köşkü ile ağalar dairesi ve aşçı ve tablakâr koğuşlarıyla matbah ebniyesinin ebniye-i hassa ambarı kalfa ve mühendisleri vasıtasıyla mahallince keşfiyat-ı lazımesi icra / ettirildikten sonra sur-i inşaiye ve tamiriyyesi hakkında ebniye-i seniyye kalfalarından Mihran Kalfa ile teati olunmak üzere tanzim olunan mukavelenamenin dört kıta resim ve piyantasıyla beraber arz ve takdimine ibtidar kılındı. / Mündericatından rehin-i ilm-i âli buyurulacağı vechile salif'ül-arz mukavelenamede tayin ve irae olunan mikdar-ı zira ve evsaf ve eşkal dairesinde ve resim ve piyantaları mucebince inşa ve tamir olunacak olan ebniyenin mecmu-u / mesarifi binbeşyüz aded Osmanlı lirasına pazarlık edilmiş olduğundan meblağ-ı mezburun taksit-i evveli olan beşyüz aded Osmanlı lirası peşinen ve ikinci taksidi bulunan dörtyüz aded Osmanlı lirasının dahi köşkün / çatısına hin-i mübaşerette ve üçüncü taksiti bulunan kezalik dörtyüz liranın dahi matbah ile ağalar dairesinin inşaatının nısfa karib bir dereceye vasıl olduğu vakit ve küsur ikiyüz lirasının dahi inşaatın / hitamıyla keşf-i sanisi neticesinde tesviye olunmak ve inşaat ve tamiratın her vechile ahkam-ı mukaveleye tatbikine dikkat ve ihtimam edilmek üzere ebniye-i mezkurenin inşaat ve tamiratının berminval-i maruz binbeşyüz aded / Osmanlı lirası mukabilinde mumaileyh Mihran Kalfa'ya maktuan ihalesi hakkında emr-ü ferman-ı hümayun cenab-ı mülkdari her ne vechile şeref sunuh ve sudur buyurulur ise mantuk-i münifine tevfik hareket olunacağı muhat-ı ilm-i ali buyuruldukda emr-ü ferman / hazret-i menlehü'l-emrindir. 11 Receb 1304 (5 Nisan 1887)

Nazır-ı Hazine-i Hassa

Agob

Devletlü efendim hazretleri.

İş bu tezkire-i nezaret-penahileri melfuf mukavelename ve beraber

bulunan piyantalar manzur-i âli buyurulmuş ve bervech-i istizan

icra-yı icabı hususuna irade-i seniyye-i cenab-ı padişahi

şeref müteallik buyurularak zikrolunan piyantalar nezd-i âlide

tevkif buyurulmasına mebni mukavelename iade kılınmış olmakla

ol babda emr-ü ferman hazret-i menleh'ül-emrindir.

12 Receb 304 ve 25 Mart 303 (6 Nisan 1887)

Serkatib-i Hazret-i Şehriyari

Bende

Süreyya

Şekil 0.106: Günümüz Türkçesi ile Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nde İnşa Olunan Birimler (BOA. HH. 65/46).

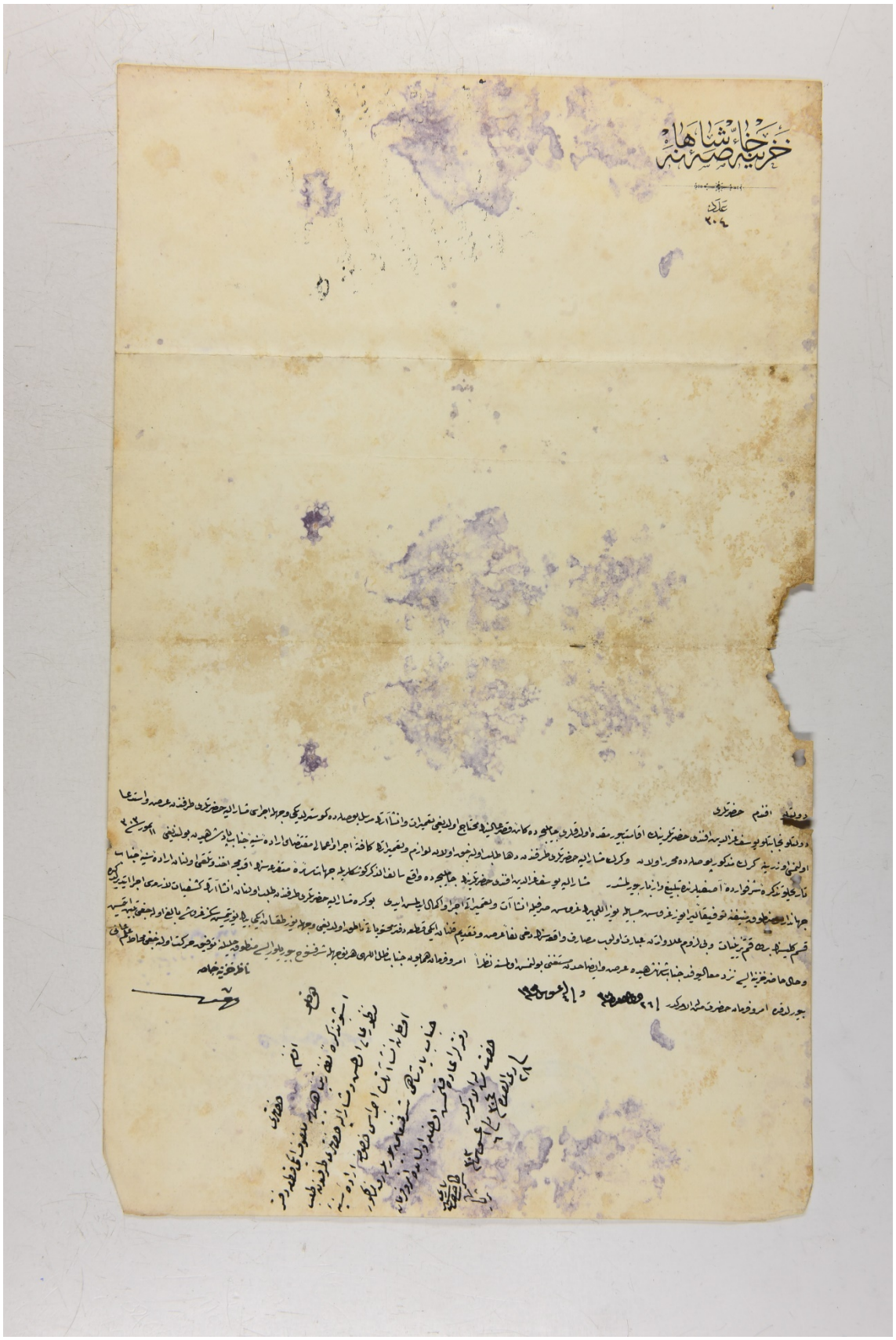

Şekil 0.107: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nde Yapılması Planlanan Tezyinat (BOA. HH. 67/41).

BOA. HH. 67/41

Devletlü efendim hazretleri.

Devletlü necabetlü Yusuf İzeddin Efendi hazretlerinin ikamet buyurmakta oldukları Çamlıca'da kain kasr-ı âlinin muhtaç olduğu tamirat ve inşaatın mürsel pusulada gösterildiği vechile icrası müşarunileyh hazretleri tarafından arz ve istida / olunması üzerine gerek mezkur pusulada muharrer olan ve gerek müşarunileyh hazretleri tarafından daha talep olunacak olan levazım ve tamiratın kâffe-i icra ve imalı mukteza-yı irade-i seniyye-i cenab-ı padişahiden bulunduğu 11 Temmuz 303 / tarihli tezkire-i şerefvaride-i asafilerinde tebliğ ve izbar buyurulmuştur. Müşarunileyh Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerinin Çamlıca'da vaki sali'üz-zikr köşkleriyle cihat-ı saire-i müteferriasının akdemce ahz ve telakki olunan irade-i seniyye-i cenab-ı / cihandari mantuk-i münifine tevfikan lira yüz kuruş sarfıyla inşaat ve tamiratı icra ve ikmal edilmiş idi. Bu kere müşarünileyh hazretleri tarafından talep olunan inşaatın keşfiyat-ı lazımesi icra ettirildikte / kısm-ı küllisinin bir takım tezyinat ve bilüzum ilavattan ibaret olup mesarif-i vakıasının dahi leffen arz ve takdim kılınan iki kıta defter muhteviyatı natık olduğu vechile yüz doksan ikibin yüz yetmiş sekiz kuruşa baliğ olacağı tebeyyün etmiş / ve hal-i hazır hazine ise nezd-i mealivüfur cenab-ı şehinşahide arz ve izahtan müstağni bulunmuş olmasına nazaran emr-ü ferman-ı hümayun cenab-ı zillullahi her ne vechile şerefsunuh buyurulur ise mantuk-u celiline tevfik hareket olunacağı muhat-ı ilm-i âli / buyuruldukta emr-ü ferman hazret-i menlehü'l-emrindir. 26 Zilkade 304 ve 4 Ağustos 1303 (16 Ağustos 1887)

Nazır-ı Hazine-i Hassa

Bende

Agob

Devletlü efendim hazretleri.

İş bu tezkire-i nezaretpenahileri melfuf iki kıta defter

manzur-i âli olmuş ve müşarünileyh hazretleri tarafından talep

olunan inşaatın icrası hususuna irade-i seniyye-i

cenab-ı padişahi şeref müteallik buyurularak mezkur

defterler iade kılınmış olmakla ol babda emr-ü ferman

hazret-i menlehü'l-emrindir.

28 Zilkade 304 ve 6 Ağustos 303 (18 Ağustos 1887)

Serkatib-i Hazret-i Şehriyari

Bende

Süreyya

Şekil 0.108: Günümüz Türkçesi ile Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü'nde Yapılması Planlanan Tezyinat (BOA. HH. 67/41).

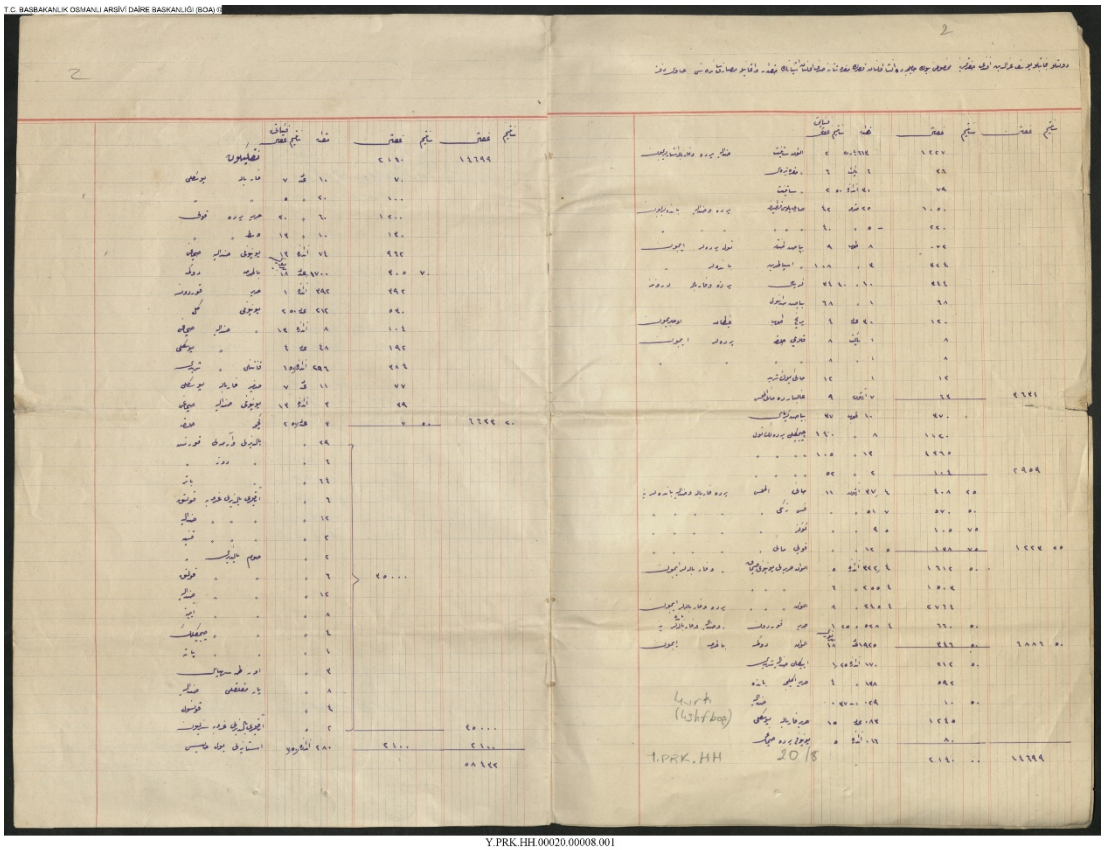
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA) İSTANBUL
Y.PRK.HH.00020.00008.001

Şekil 0.109: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü Tefrişatı (BOA. Y.PRK. HH. 20/8).

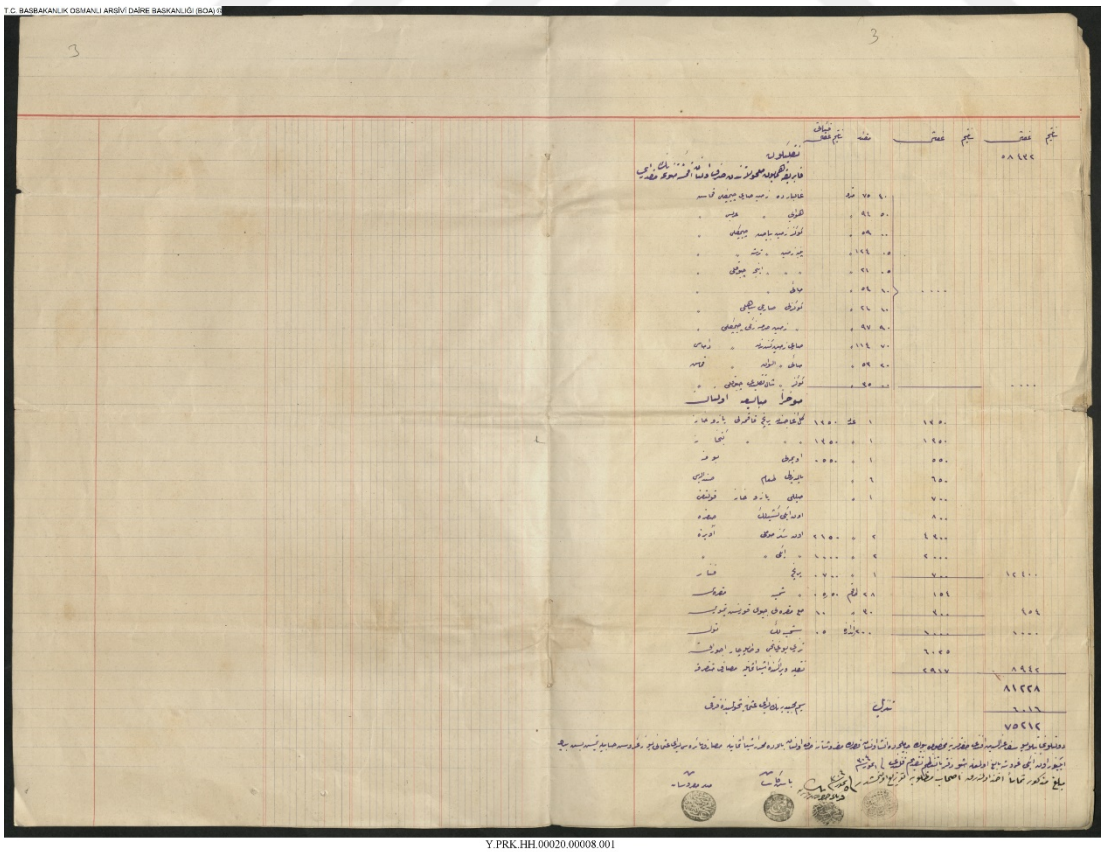
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA) İSTANBUL
Y.PRK.HH.00020.00008.001

Şekil 0.110: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü Tefrişatı (BOA. Y.PRK. HH. 20/8).

BOA. Y.PRK.HH. 20/8

Devletlü necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerine mahsus Büyük Çamlıca'da inşa olunan kasrın mefruşatına sarf olunan eşyanın miktar ve esmanıyla mesarif-i sairesini hâvi defter.

	Fiyatı	Miktarı	
Elvan satenit. Sandalye perde ve ve farbale Krş	2 Krş	613 Yarda	1227
astarları için.			
Elvan makara tiresi.[13] Krş	6 Krş	6 paket	36
Elvan satenit. Krş	2 Krş	50 santim 30 endaze	79
Sarı pelüş kadife. Perde ve sandalye bandları için. Krş	32 Krş	25 metre	1050
Sarı pelüş kadife. Perde ve sandalye bandları için. Krş	40 Krş	5,5 metre	220
Beyaz dantela. Tül perdeler için. Krş	9 Krş	8 top	72
Beyaz espadrin ?. Bandlar için. Kr	108 Krş	3 top	324
Kirpas. Perde ve farbale[14] derununa. Krş	34 Krş	40 santim 10 top	344
Beyaz tranbol ? Krş	68 krş	1 top	68
Pirinç top. Gaytan uçları için. Krş	4 krş	30 aded	120
Kalaylı halka. Perdeler için.	8 Krş	1 paket	8 Kr
Mavi yük şerid. Krş	12 Krş	1 paket	12
Galibarda[15] mai atlas. Krş	9 Krş	7 arşın	63
Beyaz kirpas. krş	38 Krş	10 top	370
Çiçekli perdelik tül.	140 Krş	8 top	1120 Krş

[13] Tire: Dikişte kullanılan pamuk ipliği.
[14] Farbale: Perde üzerinde kumaş süsleme.
[15] Galibarda: Fuşya olarak da adlandırılan kırmızı ve mavi karışımı mor renk.

Çiçekli perdelik tül.	105 Krş	13 top	1365 Krş
Çiçekli perdelik tül.	52 Krş	2 top	104 Kr
Mavi atlas. Perde farbale ve sandalye bandlarına.	11 Krş	37.4 arşın	408 Krş
Fes rengi atlas. Perde farbale ve sandalye bandlarına.	11 Krş	51,7 arşın	570 Krş
Güvez atlas. Perde farbale ve sandalye bandlarına.	11 Krş	9.5 arşın	105 Krş
Koyu mavi atlas. Perde farbale ve sandalye bandlarına.	11 krş	12.5 arşın	138 Krş
Elvan harirli ponponlu saçak. Perde ve farbaleler için.	5 Krş	322.4 endaze	1612 Krş
Elvan harirli ponponlu saçak. Perde ve farbaleler için.	6 Krş	255.4 endaze	1503 Krş
Elvan harirli ponponlu saçak. Perde ve farbaleler için.	8 Krş	345.4 endaze	2764 Krş
Harir kordon. Perde ve sandalye ve farbaleler bandına.	1Krş 25 santim	528,4 endaze	660 Krş
Elvan düğme. Batırma için.		1952 aded	346 Krş
İpekli sandalye şeridi.	1.25 Krş	170 endaze	212 Krş
Harir eğilce? band.	4 Krş	138 endaze	592 Krş
Harir farbale püskülü.	15 Krş	83 aded	1245 Krş
Ponponlu perde saçağı.	5 Krş	16 endaze	80 Krş

NAKLİYEKÜN **14699 Krş**

Farbale pükülü.	7 Krş	10 aded	70 Kr
Farbale pükülü.	5 Krş	20 aded	100 Kr
Harir perde kolu.	20 Krş	60 aded	1200 Krş
Vasat perde kolu.	13 Krş	10 aded	130 Krş
Ponponlu sandalye saçağı.	13 Krş	74 endaze	962 Krş
Batırma düğme.	1700 aded		305 Krş
Harir kordon.	1 Krş	392 endaze	392 Krş

Ponponlu gül.	212 aded		530 Krş
Ponponlu sandalye saçağı.	13 Krş	8 endaze	104 Krş
Sandalye püskülü.	4 Krş	48 aded	192 Krş
Kanatlı sandalye şeridi.	596 endaze		374 Krş
Sağir farbale püskülü.	7 Krş	11 aded	77 Krş
Ponponlu sandalye saçağı.	13 Krş	3 endaze	39 Krş
Geçme halka.		3 aded	7 Krş
Yaldızlı ve armalı korniş.		29 aded	
Yaldızlı düz korniş.		6 aded	
Ayakları yaldızlı grup koltuk.		6 aded	
Ayakları yaldızlı grup sandalye.		12 aded	
Ayakları yaldızlı grup kanepe.		2 aded	
Som yaldızlı kanepe.		2 aded	
Som yaldızlı koltuk.		6 aded	
Som yaldızlı ayna.		8 aded	
Som yaldızlı çiçeklik.		4 aded	
Som yaldızlı pane.[16]		1 aded	
Orta sehpa.		3 aded	
Parmaklıklı sandalye.		8 aded	
Konsol.		4 aded	
Ayakları yaldızlı grup şezlon (şezlong).		2 aded	

			35000
Istanpalı yol halısı.			2100

NAKLİYEKÜN			**58432 Krş**

Fabrika-i hümayun mamulatından akmişe-i mütenevvianın mikdarı.

Galibarda zemin sarı çiçekli kumaş.	75,40 metre

[16] Pane: Pencere camı.

Havayi zemin Arabi kumaş.	94,50 metre
Güvez zemin beyaz çiçekli kumaş.	59 metre
Pembe zemin tirşe çiçekli kumaş.	124.05 metre
Pembe zemin beyaz ince çubuklu kumaş.	21,5 metre
Mai beyaz kumaş.	54.10 metre
Güvezli sarılı siyahlı kumaş.	21.10 metre
Güvez zemin sırma renkli çiçekli kumaş.	97.90 metre
Sarı zemin kendinden çiçekli.	114.70 metre
Mai zemin elvan çiçekli kumaş.	53.20 metre
Güvez zemin şal taklidi çubuklu kumaş.	35 metre

Muahharen mübayaa olunan

Gül ağacından pirinç kakmalı yazıhane.	1350 Krş	1 aded	1350 Krş
Gül ağacından pirinç kakmalı kütüphane.	1350 Krş	1 aded	1350 Krş
Oymalı büfe.	550 Krş	1 aded	550 Krş
Yaldızlı taam sandalyesi.	6 aded		650 Krş
Möbleli yazıhane koltuğu.	1 aded		700 Krş
On iki kişilik sofra.			800 Krş
On sekiz mumlu avize.	2150 Krş	2 aded	4300 Krş
On iki mumlu aviza.	1000 Krş	2 aded	2000 Krş
Pirinç fener.	700 Krş	1 aded	700 Krş
Pirinç şemsiye makarası.	5,50 Krş	28 takım	154 Krş
Maa makaralı çivi korniş demiri.	10 Krş	30 takım	300 Krş
Şemsiyelik tül.	5 Krş	200 endaze	1000 Krş
Terzi yorgancı ve … ücüratı.			6025 Krş
Nakliye ve perakende eşya esmanıyla			2917 Krş
mesarif-i müteferrika.			81228 krş

Sim mecidinin lira-yı Osmaniye tahvilinden farkı. Tenzil.	6016 Krş	75212 Krş

Devletlü necabetlü Yusuf İzzeddin hazretlerine mahsus Büyük Çamlıca'da inşa olunan kasrın mefruşatına sarf olunan bâlâda muharrer eşya esmanıyla mesarif-i sairesi lira-yı Osmani yüz kuruş hesabıyla yetmiş beş bin iki yüz on iki kuruşa bâliğ olmağla iş bu defter ba-tanzim takdim kılındı. 1 Temmuz 304 (13 Temmuz 1888)

Meblağ-ı mezkur tamamen ahz olunarak ashab-ı matluba tevzi olunmuştur. 5 Temmuz 304

(17 Temmuz 1888)

Şekil 0.111: Çamlıca Yusuf İzzeddin Efendi Köşkü Tefrişatı (BOA. Y.PRK. HH. 20/8).

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

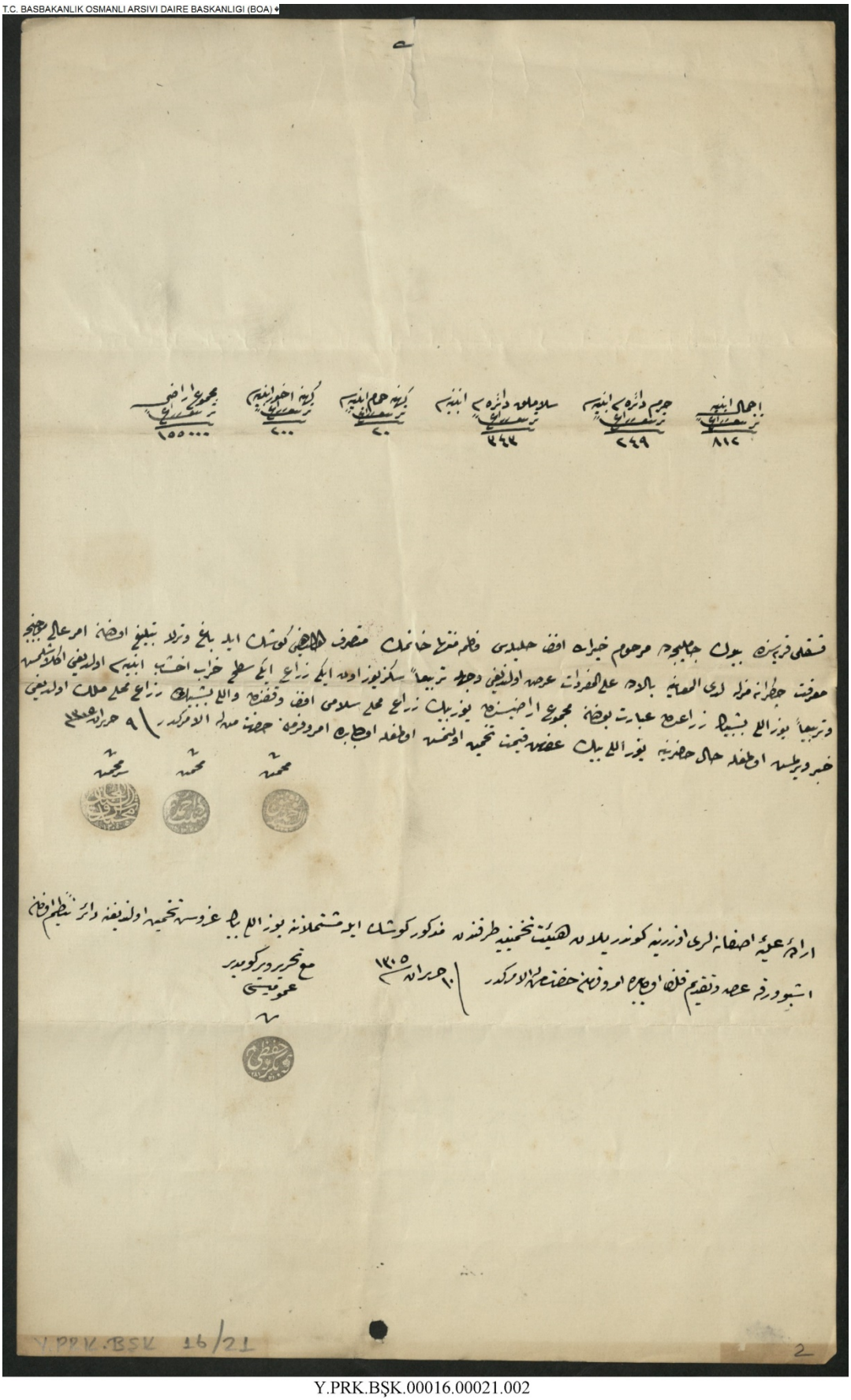

Y.PRK.BŞK.00016.00021.002

Şekil 0.112: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Birimleri (BOA. Y.PRK. HH. 16/21-2).

BOA. Y.PRK.BŞK. 16/21-2

İcmal-i ebniye	Harem Daires Ebniyesi	Selamlık Dairesi Ebniyesi
Terbian	Terbian	Terbian
Zira	Zira	Zira
812	249	343

Köhne Hamam Ebniyesi	Köhne Ahır Ebniyesi	Mecmu-u Arazi
Terbian	Terbian	Terbian
Zira	Zira	Zira
20	200	155000

Kısıklı Karyesi'nde Büyük Çamlıca'da merhum Hayrullah Efendi halilesi Fatma Münteha Hanım'ın mutasarrıf olduğu köşk ile bağ ve tarla tebliğ olunan emr-i âli mucebince / marifet-i çakeranemizle lede'l-muayene bâlâda ale'l-müfredat arz olunduğu vechile terbian sekiz yüz on iki zira iki satıh harap ahşap ebniyesi olduğu anlaşılmış / ve terbian yüz elli beş bin ziradan ibaret bulunan mecmu-u arazisinden yüz bin zira mahalli Selami Efendi vakfından ve elli beş bin zira mahalli mülk olduğu / haber verilmiş olmakla hal-i hazırına yüz elli bin kuruş kıymet tahmin olunmuş olmakla ol babda emr-ü ferman hazret-i menlehü'l-emrindir. 9 Haziran 1305 (21 Haziran 1889)

Bende	Bende	Bende
Ser Muhammin	Muhammin	Muhammin
el-Hac es-Seyyid Mehmet Şeref	Minib Ahmet	es-Seyyid Mehmet Tevfik

İrade-i aliye-i asafaneleri üzerine gönderilen heyet-i tahminiye tarafından mezkur köşk ile müştemiletına yüz elli bin kuruş tahmin olunduğuna dair tanzim olunan / iş bu varaka arz ve takdim kılındı. Ol babda emr-ü ferman hazret-i menlehü'l-emrindir.

10 Haziran 1305 (22 Haziran 1889)

Maa Tahrir Vergi Müdürü

Umumiyesi

Bende

Bekir Hıfzı

Şekil 0.113: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Birimleri (BOA. Y.PRK. HH. 16/21-2).

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

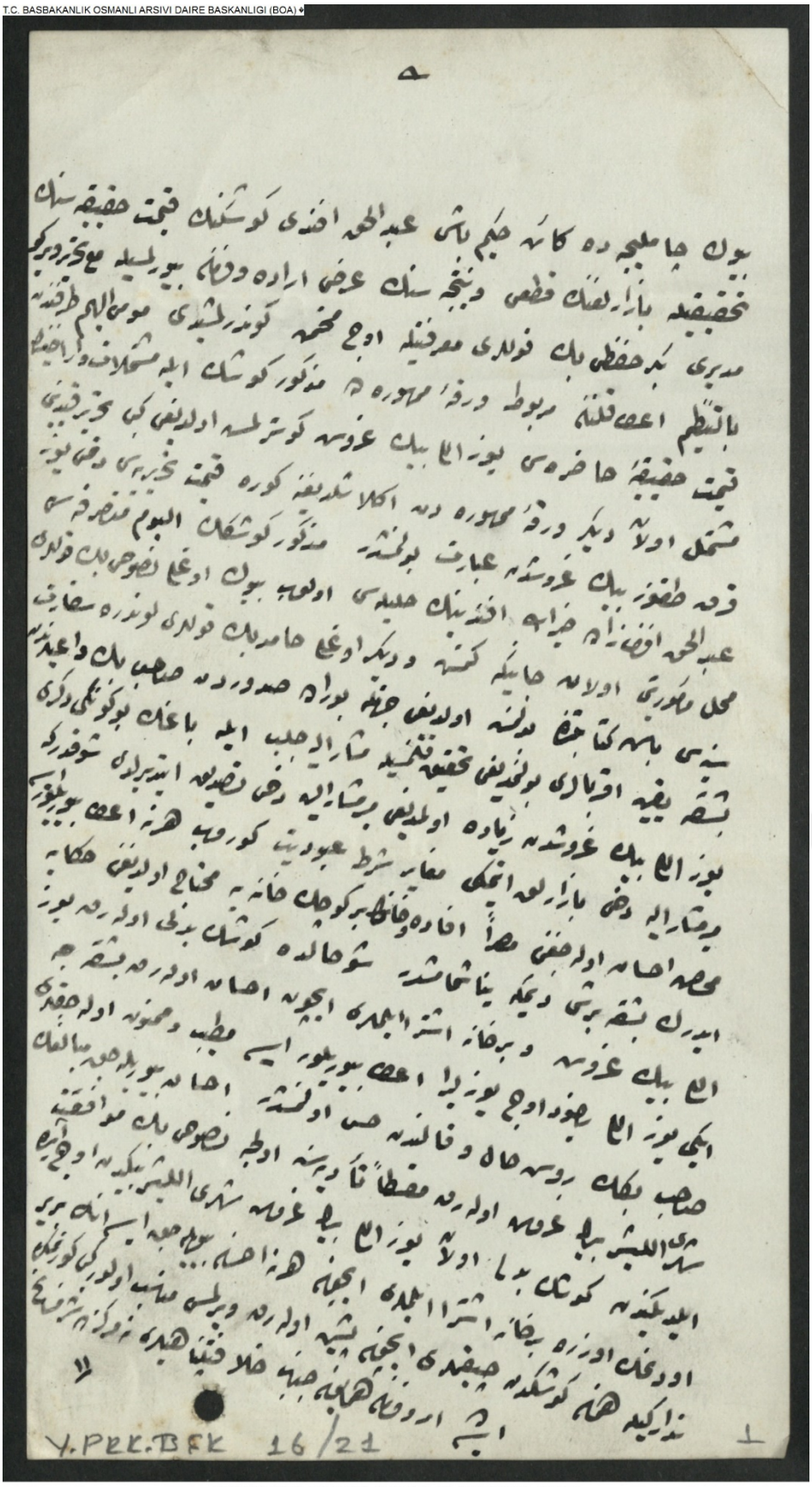

Y.PRK.BŞK.00016.00021.001

Şekil 0.114: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü İçin Kıymet Takdiri (BOA. Y.PRK. HH. 16/21-1).

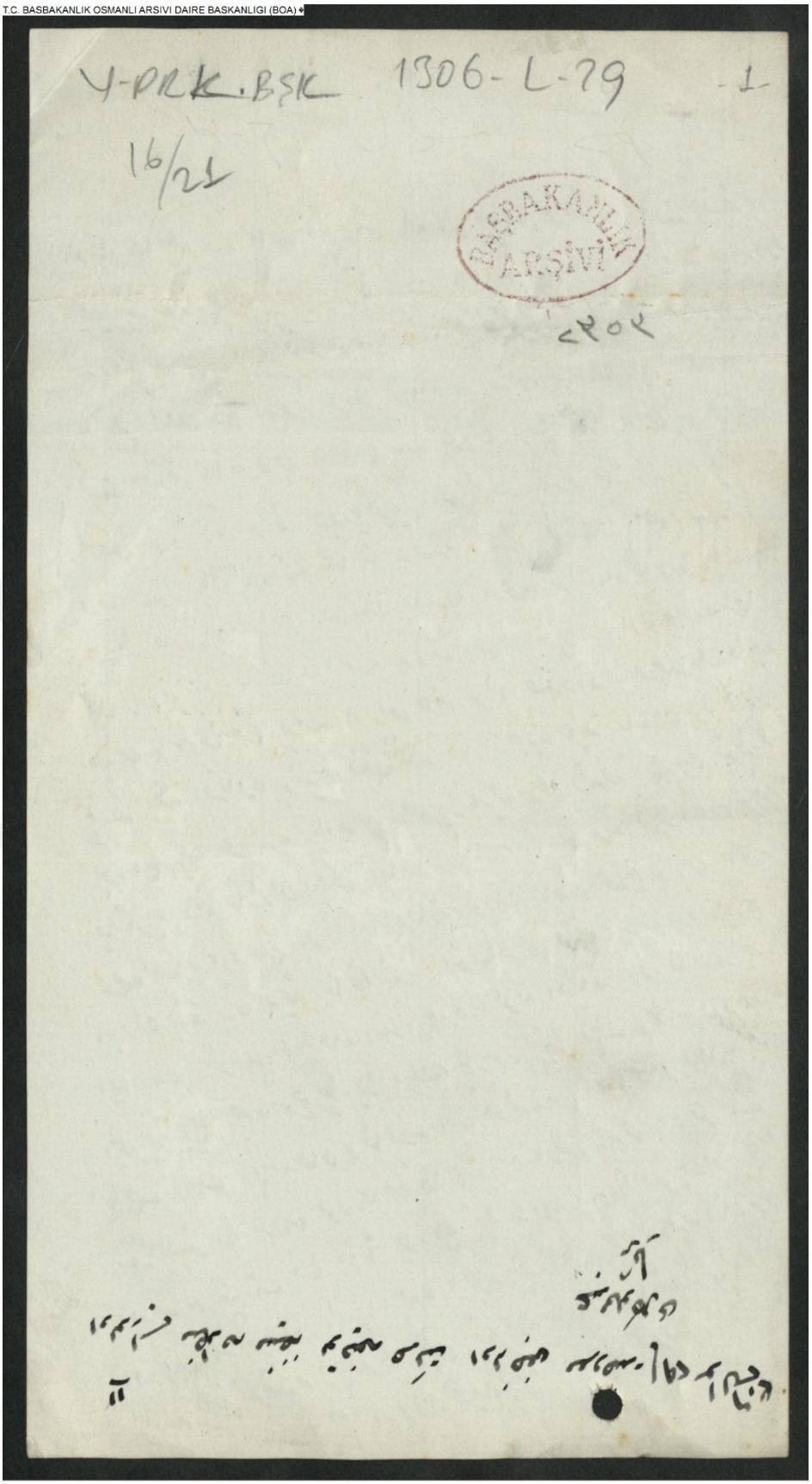

Y.PRK.BŞK.00016.00021.001

Şekil 0.115: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü İçin Kıymet Takdiri (BOA. Y.PRK. HH. 16/21-1).

BOA. Y.PRK.BŞK 16/21-1

Büyük Çamlıca'da kâin Hekimbaşı Abdülhak EfendiKöşkü'nün kıymet-i hakikiyesinin tahkikiyle pazarlığının kat'ı ve neticesinin arzı irade ve ferman buyrulmasıyla maa tahrir vergi Müdürü Bekir Hıfzı Bey kulları marifetiyle üç muhammen gönderilmişti. Mumaileyh tarafından bi't-tanzim ita kılınan merbut varaka-i memhurede mezkur köşk ile müştemilat ve arazinin kıymet-i hakikiye-i haziresi yüz elli bin kuruş gösterilmiş olduğu gibi tahrir kaydını müştemil olan diğer varaka-i memhureden anlaşıldığına göre kıymet-i tahririyesi dahi yüz kırk dokuz bin kuruştan ibaret bulunmuştur. Mezkur köşkün elyevm mutasarrıfesi Abdülhak Efendizâde Hayrullah Efendi'nin halilesi olup büyük oğlu Nasuhi Bey kulları mahall-i memuriyeti olan Canik'e gitmiş ve diğer oğlu Hamid Bey kulları Londra Sefareti seniyyesi başkitabetinde bulunmuş olduğu cihetle burada sudurdan Sahib Bey dailerinden başka yakın akrabaları bulunmadığı tahkik kılınmasıyla müşarunileyh celb ile bağın bu günkü değeri yüz elli bin kuruştan ziyade olmadığı miri müşarunileyhe dahi tasdik ettirildi. Şu kadar ki müşarunileyhe dahi pazarlık etmeyi muğayir-i şart-ı ubudiyet görüp her ne ita buyrulur ise ….. ihsan olacağını musırran ifade ve hatunun bir küçük haneye muhtaç olduğunu hikaye ederek başka bir şey demeye yanaşmamıştır. Şu halde köşkün bedeli olarak yüz elli bin kuruş ve bir hane iştira eylemeleri için ihsan olarak başkaca iki yüz elli yahut üç yüz lira ita buyrulur ise …….. ve memnun olacakları Sahib Bey'in ruşen hal ve kalinden hissolunmuştur. İhsan buyrulacak mebaliğin şehri ellişer bin kuruş olarak mukassaten tediyesine evvelce Nasuhi Bey muvafakat eylediğinden köşkün bedeli olan yüz elli bin kuruş şehri ellişer binden üç ayda ödenmek üzere bir hane iştira eylemeleri için her ne ihsan buyrulacak ise anın bir yer tedarikiyle hemen köşkten çıkmaları için peşin olarak verilmesi münasip olur gibi görünmekte ise de emr-ü ferman-ı hümayun cenab-ı hilafetpenahileri ne merkezde şeref sunuh

olur ise mantuk-i münifine tevfik hareket olunacağı maruzdur. 29 Şevval 306 (28 Haziran 1889)

Abd-ı Memlükleri

Süreyya

Şekil 0.116: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü İçin Kıymet Takdiri (BOA. Y.PRK. HH. 16/21-1).

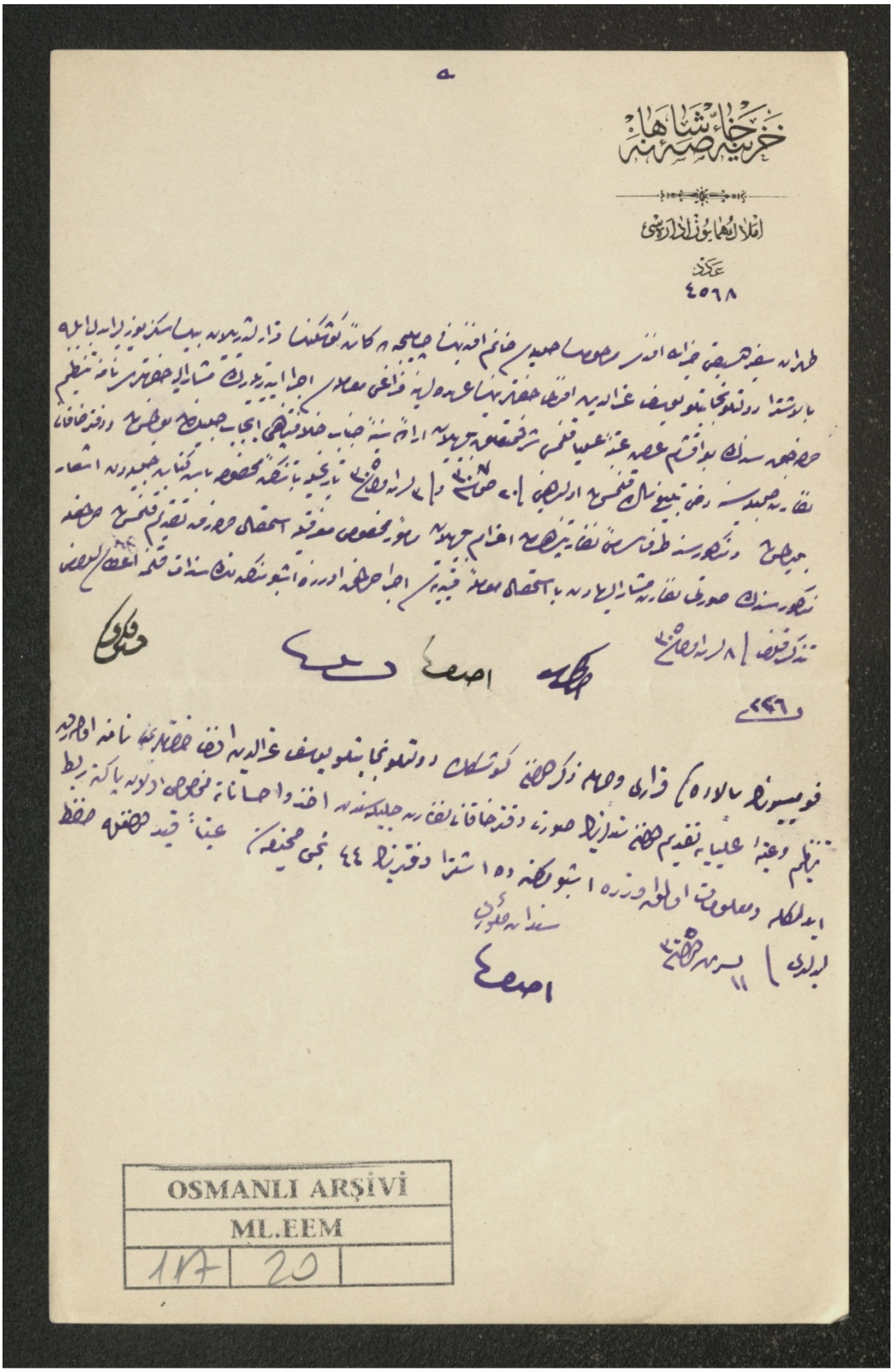

OSMANLI ARŞİVİ
ML.EEM
117 | 20

ML.EEM.00117.00020.001

Şekil 0.117: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Yusuf İzzeddin Efendi'ye verilmesi (BOA. ML. EEM. 117/20).

BOA. ML.EEM 117-20

Hazine-i Hassa-i Şahane

Emlak-ı Hümayun İdaresi

Aded

4568

Tahran Sefir-i esbakı Hayrullah Efendi merhumun halilesi hanımefendinin Çamlıca'da kain köşkünün kararlaştırılan bin sekiz yüz lira bedel ile / bi'l-iştira devletlü necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerinin uhdelerine ferağı muamelesi icra ettirilerek müşarunileyh hazretleri namına tanzim / olunacak senedin bu akşam arz-ı atabe-i ulya kılınması şeref müteallik buyurulan irade-i seniyye-i cenab-ı hilafetpenahi icab-ı celilinden bulunmuş ve defter-i hakani / nezaret-i celilesine dahi tebliğ-i madde kılınmış olduğu 20 Safer 307 ve 3 Teşrinievvel 305 (15 Ekim 1889) tarihiyle batezkire-i mahsus baş kitabet-i celileden işar

buyurulmuş ve mezkur senet taraf-ı sami-i nezaretpenahiden izam buyurulan memur-i mahsus marifetiyle istihsal olunarak takdim kılınmış olmakla / mezkur senedin sureti nezaret-i müşarunileyhadan baistihsal muamele-i kaydiyesi icra olunmak üzere iş bu tezkirenin senedat kalemine itası lüzumu / tezekkür kılındı. 8 Teşrinievvel 305 (20 Ekim 1889)

Hüseyin Fikri

Komisyonun bâlâdaki kararı vechile zikrolunan köşkün devletlü necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi hazretleri namına olarak / tanzim ve atabe-i ülyaya takdim olunan senedlerinin sureti defter-i hakani nezaret-i celilesinden ahz ve ihsanata mahsus olan pakete rabt / edilmekle ve malumat olmak üzere iş bu tezkirede iştira defterinin 44. Sahifesine aynen kaydolunmakla hıfz / edildi. 11 Teşrinievvel 305 (23 Ekim 1889)

Senedat memuru

Asaf

Şekil 0.118: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Yusuf İzzeddin Efendi'ye verilmesi (BOA. ML. EEM. 117/20).

ML.EEM.00121.00042.002

Şekil 0.119: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Ödeme Planı (BOA. ML. EEM. 121/42).

BOA. ML.EEM. 121-42

300 Lira-yı Osmani 6 Kânunievvel 305 (18 Aralık 1889) tarihinde tesviye kılınmıştır.

500 Lira-yı Osmani 24 Kânunievvel 305 (5 Ocak 1890) tarihinde tesviye kılınmıştır.

500 Lira-yı Osmani 10 Kânunisani 305 (22Ocak 1890) tarihinde tesviye kılınmıştır.

500 Lira-yı Osmani 29 Kânunisani 305 (10 Şubat 1890) tarihinde tesviye kılınmıştır.

Metn-i mezkurda muharrer köşkün muaccele olan bin sekiz yüz lira-yı Osmani bâlâda muharrer tarihler ile dört taksitte tesviye kılınmış / olunduğundan iş bu tezkirenin 29 Kânunisani 305 tarihinde tesviye kılınan son taksitin senedine rabtıyla hıfzı iktiza eder.

29 Kânunisani 305 (10 Şubat 1890)

Emlak-ı Hümayun Kalemi

Şekil 0.120: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü'nün Ödeme Planı (BOA. ML. EEM. 121/42).

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

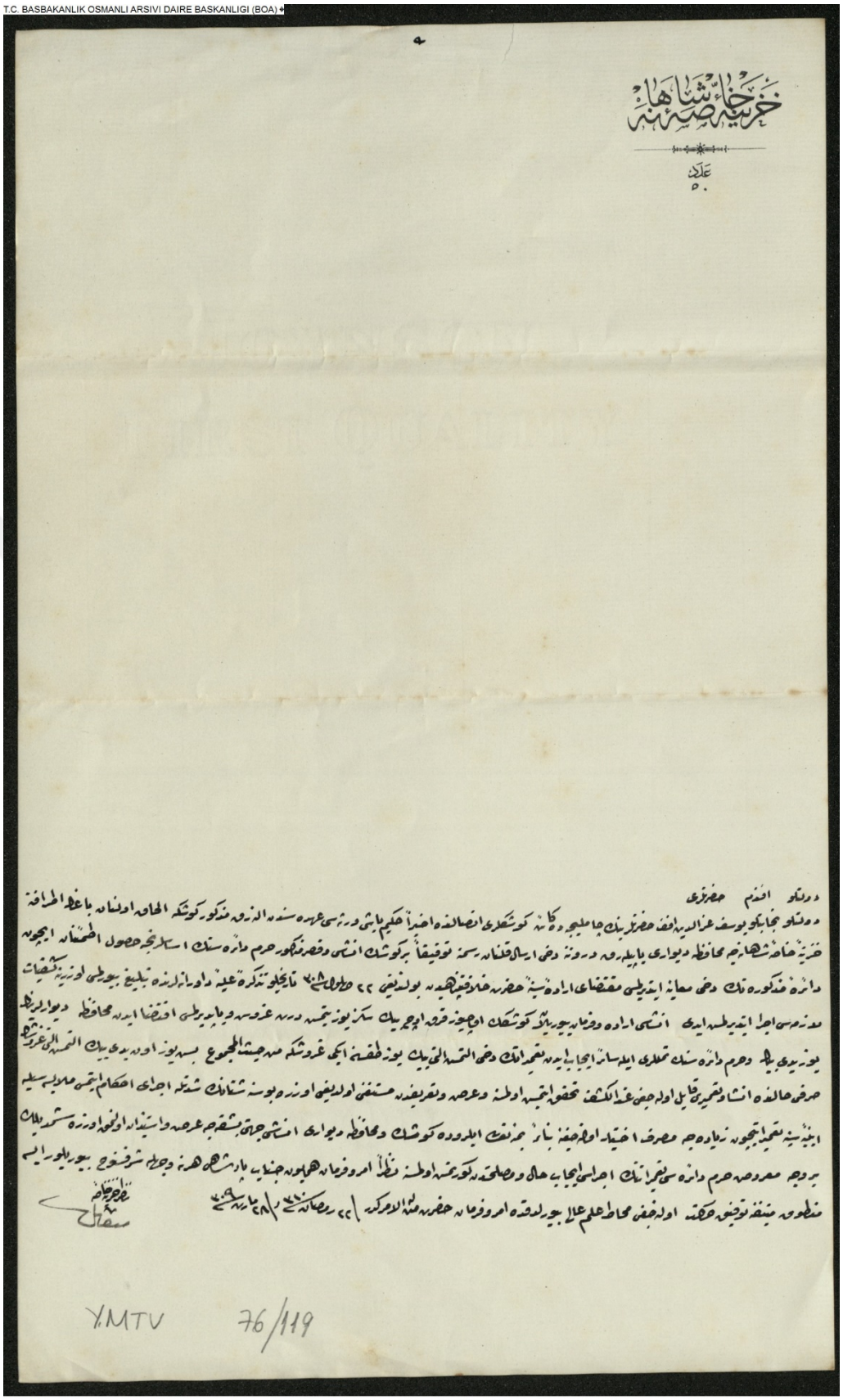

Y.MTV.00076.00119.001

Şekil 0.121: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Varislerinden Alınan Köşkün Bağı Etrafına Duvar İnşası (BOA. Y. MTV. 176/119).

BOA. Y.MTV 76-119

Devletlü Efendim Hazretleri

Devletlü necabetlü Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerinin Çamlıca'da kâin köşkleri ittisalinde ahiren hekimbaşı veresesi uhdesinden alınarak mezkur köşke ilhak olunan bağın etrafına / hazine-i hassa-i şahanece muhafaza duvarı yaptırılarak derununa dahi irsal kılınan resmine tevfikan bir köşk inşası ve kasr-ı mezkur harem dairesinin esaslarınca husul-u itminan için / daire-i mezkurenin dahi muayene ettirilmesi mukteza-yı irade-i seniyye-i hazret-i hilafetpenâhiden bulunduğu 22 Eylül 308 tarihli tezkire-i aliye-i daveranelerinde tebliği buyurulması üzerine keşfiyat-ı / lazımesi icra ettirilmiş idi. İnşası irade ve ferman buyrulan köşkün üçyüz kırıküç bin sekizyüz yetmişdört kuruş ve yaptırılması iktiza eden muhafaza duvarlarının / yüz yedi bin ve harem dairesinin temelleri ile sair icab eden tamiratın dahi altmış altıbin yüz doksan iki kuruş ki minhays'ül mecmu beşyüz on yedibin altmışaltı kuruşun / sarfı halinde inşa ve tamiri kabil olacağı ind'el keşf tahakkuk etmiş olmasına ve arz ve tariften müstağni olduğu üzere bu sene şitanın şiddetle icra-yı ahkam etmesi mülabesesiyle / ebniye-i seniyye tamiri için ziyadece masraf ihtiyar olunacağına binaen bimennihi teâla ileride köşk muhafaza duvarı inşası ciheti başkaca arz ve istizan olunmak üzere şimdilik / ber vech-i maruz harem dairesi tamiratının icrası icab-ı hal ve maslahattan görünmüş olmasına nazaran emr-ü ferman-ı hümayun cenab-ı padişahi her ne vechile şerefsunuh buyurulur ise / mantuk-u münifine Tevfik hareket olunacağı muhat-ı ilm-i âli buyuruldukda emr-ü ferman hazret-i menleh'ül emrindir. 22 Ramazan 309 ve 28 Mart 309 (9 Nisan 1893)

Nazır-ı Hazine-i Hassa

Bende

Mikail

Şekil 0.122: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Varislerinden Alınan Köşkün Bağı Etrafına Duvar İnşası (BOA. Y. MTV. 176/119).

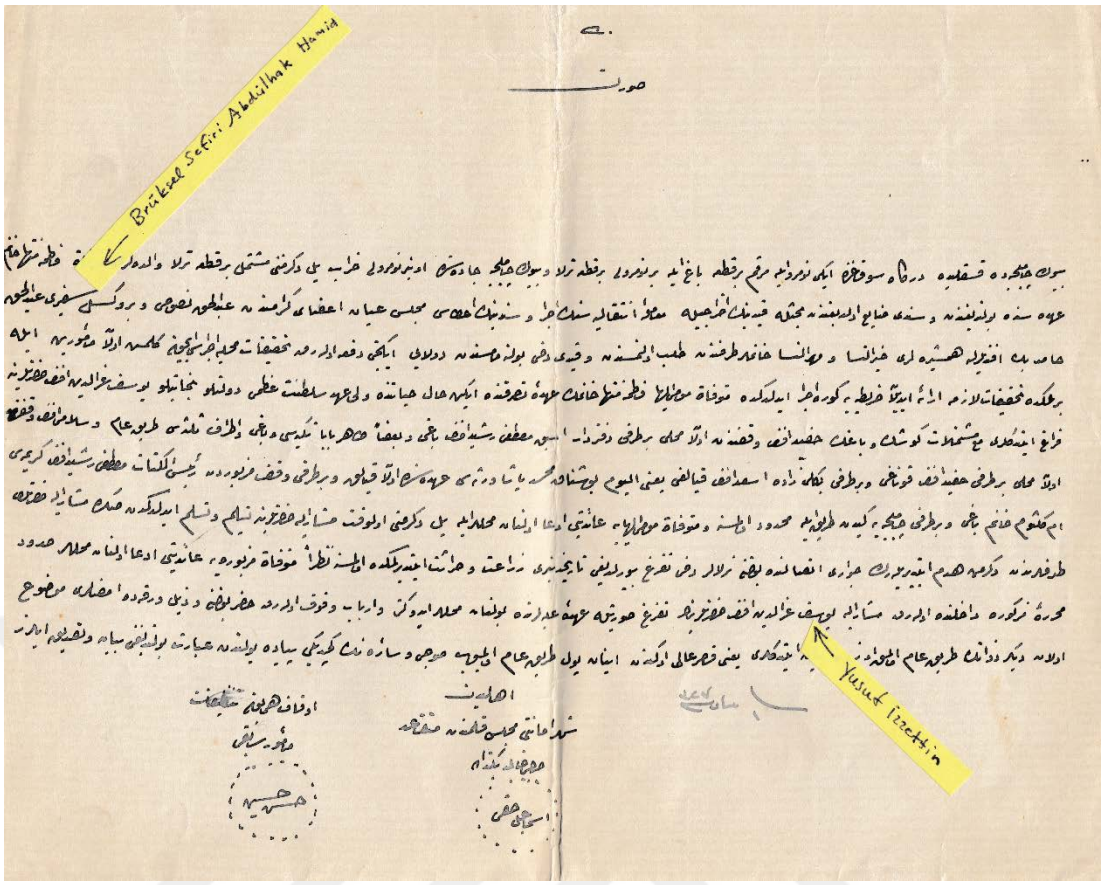

Şekil 0.123: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü Üzerinde Varislerin Hak İddiası.

Moda Müzayede Lot No:1147, Belge 1

Suret

Büyükçamlıca'da Kısıklı'da Dergah sokağında 2 numara ile murakkam bir kıta bağ ile bir numaralı bir kıta tarla ve Büyükçamlıca caddesinde 11 numaralı harap yel değirmenini müştemil bir kıta tarla valideleri müteveffat Fatma Münteha Hanım / uhdesinde bulunduğundan ve senedi zayi olduğundan bahisle kaydının icrasıyla muamele-i intikaliyesinin icra ve senedinin itası meclis-i ayan aza-yı kiramından Abdülhak Nasuhi ve Bürüksel Sefiri Abdülhak / Hamid Beyefendiler ile hemşireleri Hayrünnisa ve Mihrünnisa Hanımlar tarafından talep olunmasından ve kaydı dahi bulunamamasından dolayı ikinci defa olarak tahkikat-ı mahalliye icrası için gelmiş olan memurin ile / birlikte tahkikat-ı lazime irae edilen haritaya göre icra edildikte müteveffat-ı mumaileyha Fatma Münteha Hanım'ın uhde-i tasarrufunda iken hal-i hayatında veliahd-ı saltanat-ı uzma devletlu necabetlu Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerine / ferağ ettikleri maa müştemilat, köşk ve bağın Hafid Efendi vakfından olan mahalli bir tarafı Defterdar-ı esbak Mustafa Reşid Efendi bağı ve bazen Tahir Baba Tekkesi ve bağı ve etraf-ı sülüsesi tarik-i âmm ve Selami Efendi vakfından / olan mahalli bir tarafı Hafid Efendi konağı ve bir tarafı Benlizade Esad Efendi kayalığı yani elyevm Boşnak Mehmed Paşa veresesi uhdesinde olan kayalık ve bir tarafı vakf-ı mezburdan Reisülküttab Mustafa Reşid Efendi kerimesi / Ümmügülsüm Hanım bağı ve bir tarafı Çamlıca'ya giden tarik ile mahdud olmasına ve müteveffat-ı mumaileyhaya aidiyeti iddia olunan mahaller ile yel değirmeni ol vakit müşarünileyh hazretlerine teslim ve tesellüm edildikten sonra müşarünileyh hazretleri / taraflarından değirmen hedm ettirilerek civarı ittisalinde bulunan tarlalar dahi teferruğ buyurulduğu tarihten beri ziraat ve hiraset ettirilmekte olmasına nazaran müteveffat-ı mezbureye aidiyeti iddia olunan mahaller hudud-ı / muharrere-i mezkure dahilinde olarak müşarünileyh Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerinin teferruğ suretiyle uhde-i aliyyelerinde bulunan mahaller idüğini ve erbab-ı vukuf olarak hazır bulunan ve zeyl-i varakada imzaları mevzu / olan diğer zevatın tarik-ı âmm olmak üzere …….. ettikleri yani kasr-ı ali önünden inen yol tarik-ı âmm olmayıp sucu ve sairenin geçtiği piyade yolundan ibaret bulunduğunu tasdik eyleriz. 1 Nisan 327 (14 Nisan 1911)

Ahaliden

Evkaf-ı hümayun tanzifat memur-ı sabıkı Hasan Hüseyin

Şehremaneti meclis kaleminden mütekaid Hacı Galib Bey-zade İsmail Hakkı

Şekil 0.124: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü Üzerinde Varislerin Hak İddiası.

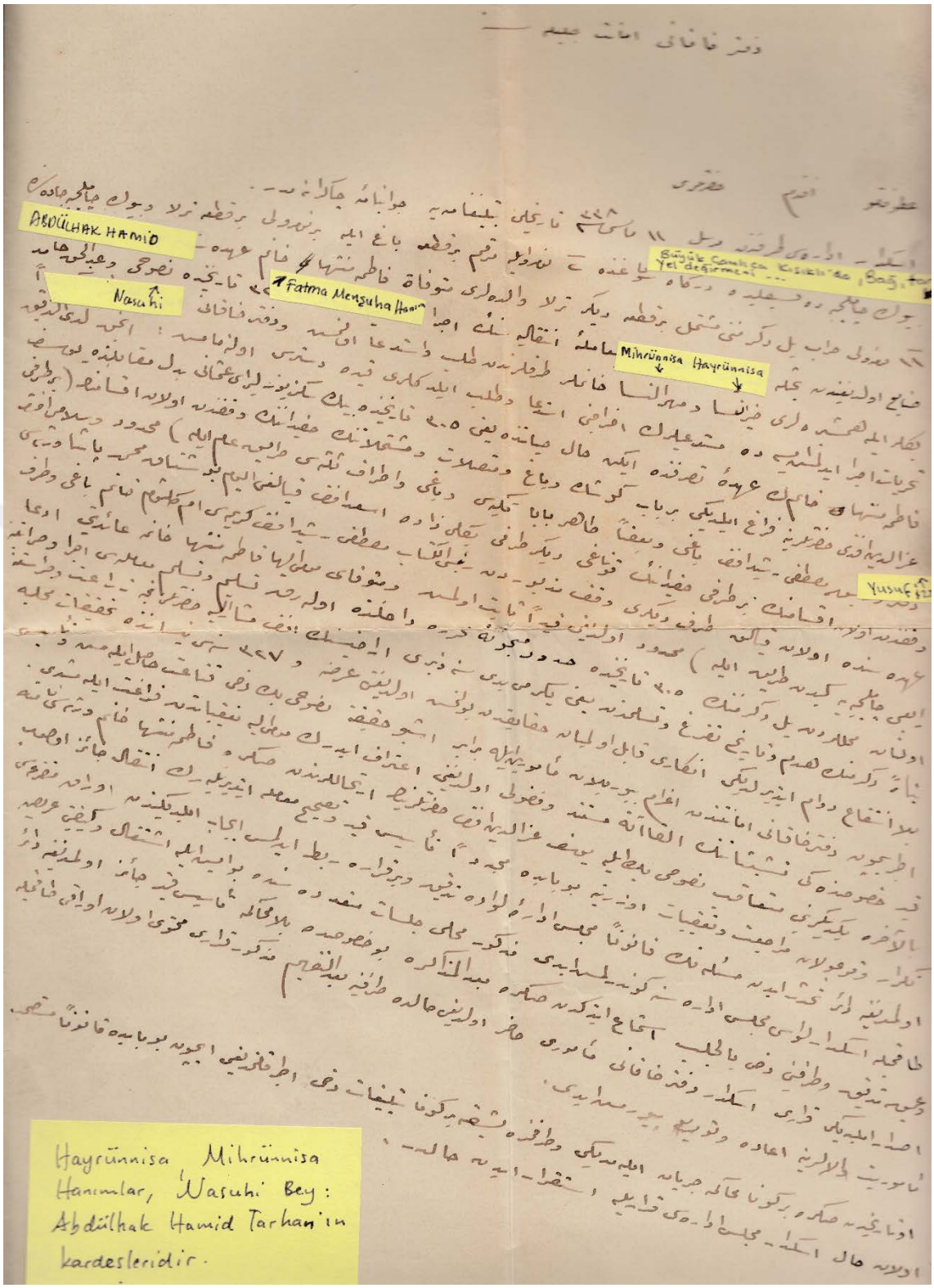

Şekil 0.125: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü Üzerinde Varislerin Hak İddia Edip Dava Açmaları.

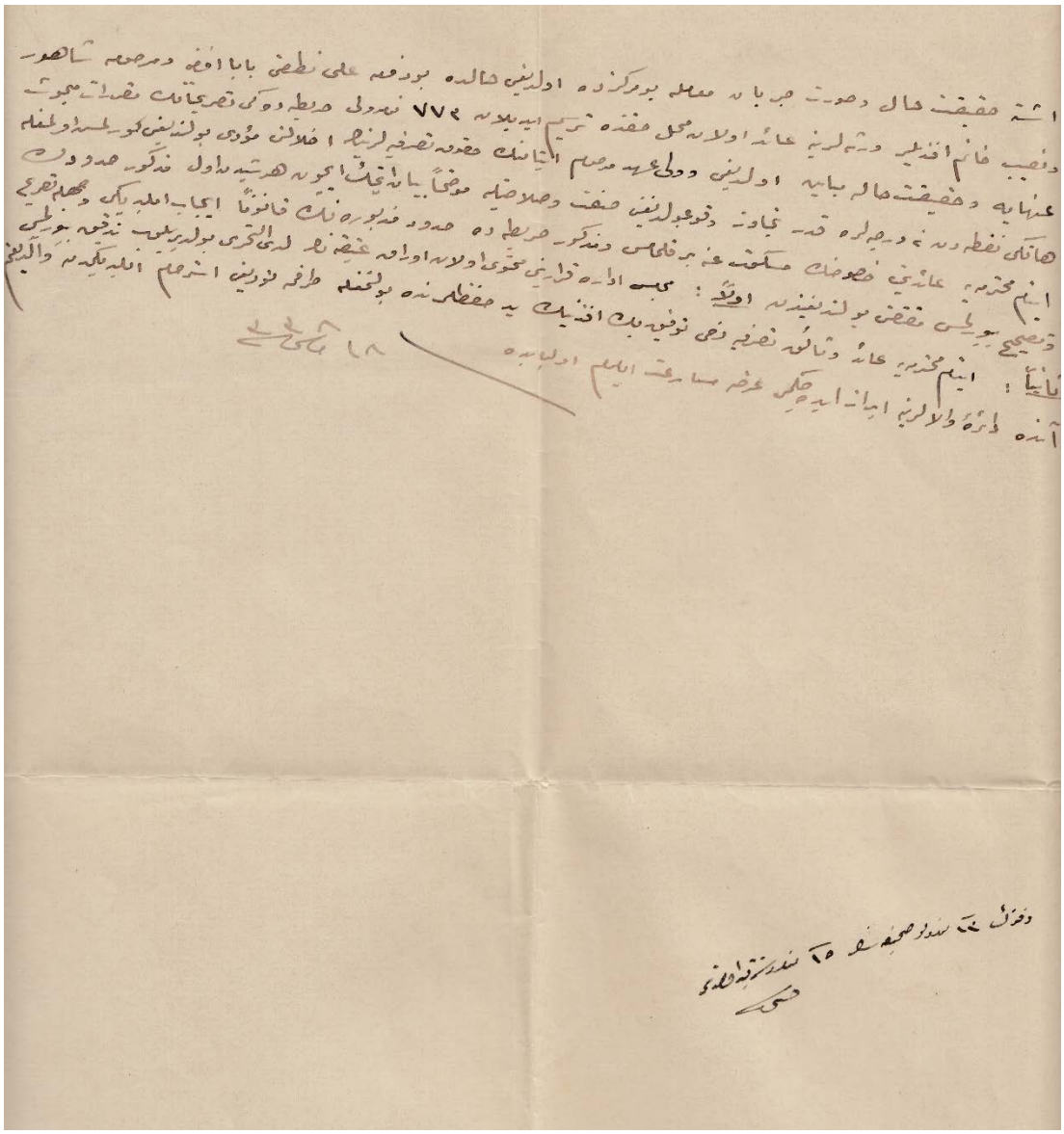

Şekil 0.126: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü Üzerinde Varislerin Hak İddia Edip Dava Açmaları.

Moda Müzayede Lot No:1147, Belge 2

Defter-i hakani emanet-i celilesine

Atufetlu efendim hazretleri

Üsküdar idaresi tarafından mürsel 11 Mayıs 338 (11 Mayıs 1922) tarihli tebligatnameye cevabname-i çakeranemdir. / Büyükçamlıca'da Kısıklı'da dergah sokağında 2 numara ile murakkam bir kıta bağ ile bir numaralı bir kıta tarla ve Büyükçamlıca caddesinde / 11 numaralı harap yel değirmenini müştemil bir kıta diğer tarla valideleri müteveffat Fatma Münteha Hanım uhdesinde … / zayi olduğundan bahisle … muamele-i intikaliyesinin icra … Tarihinde Nasuhi ve Abdülhak Hamid / Beyler ile hemşireleri Hayrünnisa ve Mihrünnisa Hanımlar taraflarından talep ve istida olunmuş ve defter-i hakani … / taharriyat icra edilmiş ise de müsted'ilerin ihracını istida ve talep eyledikleri kayda desteres olunamamış; ancak ledet-tedkik / Fatma Münteha Hanım'ın uhde-i tasarrufunda iken hal-i hayatında yani 305 tarihinde 1800 lira-yı Osmani bedel mukabilinde Yusuf / İzzeddin Efendi hazretlerine ferağ eylediği bir bab köşk ve bağ ve muttasılat ve müştemilatının hafidanının vakfından olan aksamının (bir tarafı / Defterdar-ı esbak Mustafa Reşid Efendi bağı ve bazen Tahir Baba tekkesi ve bağı ve etraf-ı sülüsesi tarik-i âmm ile) mahdut ve Selami Efendi / vakfından olan aksamının (bir tarafı hafidanın konağı diğer tarafı Benlizade Esad Efendi kayalığı elyevm Boşnak Mehmed Paşa veresesi / uhdesinde olan kayalık taraf-ı diğeri vakf-ı mezburdan Reisülküttab Mustafa Reşid Efendi kerimesi Ümmügülsüm Hanım bağı ve taraf-ı / rabii Çamlıca'ya giden tarik ile) mahdut olduğunu kayden sabit olmuş ve müteveffa-yı mumaileyha Fatma Münteha Hanım'a aidiyeti iddia / olunan mahallerden yel değirmeninin 305 tarihinde hudud-ı mebhuse-i muharrere dahilinde olarak teslim ve tesellüm muamelesi icra ve harabiyetine / binaen değirmenin hedm ve tarih-i teferruğ ve tesellümünden yani 27 seneden beri arazisinin efendi-i müşarünileyh hazretlerince ziraat ve hırasetine / bila-inkıta devam ettirildiği inkarı kabil olmayan hakayıktan bulunmuş olduğunu arza ve 327 senesi Nisanında tahkikat-ı mahalliye / icrası için defter-i hakani emanetinden izam buyrulan memurin ile beraber işbu hakikate Nasuhi Bey dahi kanaat hasıl eylemiş ve tesis-i / kayd hususundaki teşebbüsatının ilkaata müstenit ve fuzuli olduğunu itiraf ederek mumaileyh takibattan feragat eylemişti. / Bilahire yekdiğerini müteakip Nasuhi Bey ile Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerinin irtihallerinden sonra Fatma Münteha Hanım veresesi namına / tekrar vuku bulan müracaat ve takibat üzerine bu babda müceddeden tesis-i kayd ve tashih-i muamele ettirilerek intikal caiz olup / olmadığına dair tahaddüs eden meselenin kanunen meclis-i idare-i livada tedkik ve bir karara rabt edilmesi icap eylediğinden evrak-ı müteferriası / takımıyla Üsküdar livası meclis-i idaresine gönderilmiş idi. Mezkur mahalli celsat-ı müteaddidesinde bu iş ile iştigal ve keyfiyeti arîz / ve amik tedkik ve tarafeyni dahi bilcelb istima ettikten sonra badel-müzakere bu hususta bila-muhakeme tesis-i kayd caiz olmadığına dair / ısdar eylediği kararı Üsküdar defter-i hakani memuru hazır olduğu halde tarafeyne badettefhim mezkur kararı muhtevi olan evrakı takımıyla / memuriyet-i valalarına iade ve tevdi buyurmuş idi. O tarihten sonra bir gûna muhakeme cereyan eylemediği ve tarafımıza başka bir gûna tebligat dahi icra kılınmadığı için bu babda kanunen müstashib / olan hal Üsküdar meclis-i idaresi kararıyla istikrar eden haldir.

İşte hakikat-i hal ve suret-i cereyan-ı muamele bu merkezde olduğu halde bu defa Ali Nutki Babaefendi ve merhume Şahver / ve Nasib Hanımefendiler vereselerine ait olan mahal hakkında tersim edilen 773 numaralı haritadaki tasrihatının mukarrerat-ı mebhus-u / anhaya ve hakikat-i hale mübayin olduğu ve veliahd-ı merhum eytamının hukuk-ı tasarrufiyelerinin ihlalini müedda bulunduğu görülmüş olmağla / hangi noktadan ne derecelere kadar tecavüz vuku bulduğunu sıfat ve salahiyetiyle muvazzahan beyan etmek için her şeyden evvel mezkur hududun / eytam-ı muhteremeye aidiyeti hususunun meskut-u anh bırakılmaması ve mezkur haritada hudud-ı mezburenin kanunen icap eylediği vechle tasrih / ve tashih buyrulması muktazi bulunduğundan evvelen: meclis-i idare kararını muhtevi olan evrak-ı atikanın ledet-taharri buldurulup tedkik buyrulması. / Saniyen: eytam-ı muhteremeye ait vesaik-i tasarrufiye dahi Tevfik Beyefendi'nin yedd-i hıfzlarında bulunmağla tarafıma tevdiini istirham eylediğimden ve aldığım / anda daire-i valalarına ibraz edeceğimi arza müsaraat eylerim olbabda. 18 Mayıs 338 (18 Mayıs 1922)

Şekil 0.127: Hekimbaşı Abdülhak Molla Efendi Köşkü Üzerinde Varislerin Hak İddia Edip Dava Açmaları.

YİE 2
Mektup - 7 Teşrînisâni 1335 / 07.11.1919 - Türkçe (Osmanlıca)
Oturduğu köşkten çıkmak istemediğine, içinde bulunduğu sıkıntılara ve Hasan Hayri Bey'i şikâyetine dair Nazikeda Hanım'ın Tevfik Bey'e mektubu.

Atufetlü Beyefendi Hazretleri

Birçok işler var ki hep zatıâlilerinin emrine amade. Zira müdür beyefendi hiçbir şeyi işğa (söz dinleme) ettiği yok. Kabahat kimde olduğunu bilemem. Evvela iskân ettiğim köşkün tahliyesi için dava meselesi, ben bunu hiç kabul edemem. Malum-i aliyeleridir buradan çıkmasını asla cesaret edemem ve arzu da etmiyorum. Zira alile (hastalıklı) bir kadın olduğumdan buranın âb ve havasından ve köşkün dahili vüsatini (genişliği) ve bana elverişli olmasından rahat / ve fevkalade memnunum. Bu işe elan bir nihayet verilmiş olmasına ve tamamen taht-ı tasarrufumda olmayışına azab-ı deruniyede kaldım. Saniyen salif'ül-arz (önceden sunulduğu gibi) sabık vasi Evliya Efendi'nin karzan (ödünç) almış olduğu beş yüz lirayı elan tediye edemeyip kedilerine karşı mahcup bulunmaktayım. Zira hal-i hazır malum herkesin kesret-i ihtiyacı meydanda. Salisen mevsim-i şitanın (kış) takarrubu (yakınlığı) hasebiyle sobaların tamir ve muayenesi lüzumu görünmekte ve köşkün zilleri tamire muhtaç kamilen işlemiyor. Mamafih harem ağalarının maaşları kifayet miktarı olmayıp zammı için istidaya kıyam ve her sene kendilerine itası mutad olan elbise nakdi elan ita buyrulmamasından dolayı şikâyet ediyorlar. Hep bu vazifeler zatı aliyelerini bekliyor. Sonra hademe Hüseyin Ağa'nın elbise ve ayakkabısı ise harab üstü başı dökülüyor, pejmürde bir hal ki insan görenlerden şerm (utanma) ve hicab olmamak kabil değil. İstirham eylerim beyefendi şu takrirat ve ifadelerimin nazar-ı mütalaasına himmet buyurup bu işlere bir nihayet vermesini sai gayret buyurmanızın istirhamını tekrar eylerim.

Şekil 0.128: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 7 Kasım 1919 tarihli mektubu.

YİE 1057/5

1 Nisan 1922

Kurmalı köşkün krokisini tanzim için Mimar Ahmed Efendi'ye verilen 400 krş... 1 Nisan 1338

Şekil 0.129: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 1 Nisan 1922 tarihli mektubu.

YİE 1058

22 Mayıs 1922

Veliahd merhum Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerinin Çamlıca'daki köşküne telefon zil tesisatının esmanı ile yevmiye ve masarif-i rahiyem olan ber-vech-i bala 2190 kuruşu daire müdüriyetinden ahz eyledim. 22 Mayıs 338, elektrik memuru Mehmed Cemil

Şekil 0.130: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 22 Mayıs 1922 tarihli mektubu

YİE - 7
Taahhütname - Kânunusânî 1339 / 01.01.1923 - Türkçe (Osmanlıca)
Nazikeda Hanım'ın gayrimenkullerini Nizameddin Efendi'ye ferağ ettiğine dair Nazikeda Hanım ve Tevfik Bey arasındaki sözleşme metni.

Merhum Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerinin ikinci kadını Göztepe'de mukime Nazikeda Hanımefendi ile Nişantaşı'nda Teşvikiye'de / mukim merhum müşarunileyhin sulbü sagir mahtumu Nizameddin Efendi hazretleri'nin vasisi Maliye Nazırı esbakı Tevfik Beyefendi hazretleri meyanlarında bervechi ati akt-ı musalaha olunmuştur.

Müşarunileyh Nazikeda Hanımefendi merhum Yusuf İzzeddin Efendi hazretlerinden irsen ve intikalen mutasarrıf olup beslemek şartıyla / sagir müşarunileyh Nizameddin Efendi hazretlerine mukaddema ferağ etmiş olduğu malum'ul-hudud ve'l-mevaki emval-i gayr-ı menkuledeki hisse-i şayiasının / yüzde on iki buçuğuna ref-i dava ve kat-ı niza maksadıyla başkaca hiçbir gûna bedel ve taviz talep etmemek şartıyla sagir-i müşarunileyh Nizameddin / Efendi hazretleine katiyen ferağ ve temlik ederek memuru huzurunda bu yolda takrir vermeyi taahhüt eylemiştir.

Şekil 0.131: İsam arşivi, Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, 01.01.1923 tarihli Nazikeda Hanım ve Tevfik Bey arasındaki sözleşme metni

YİE 1093/3

30 Haziran 1923

Çamlıca'da kain köşklerin tamiratında istimal olunmak üzere kalas çıralı tahta bıçdırma masrafı olarak ber-vech-i bala 1900 kuruşu daire-i necabetpenahi müdüriyetinden ahz eyledim. 30 Haziran 1339, Kalfa Andriko

Şekil 0.132: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 30 Haziran 1923 tarihli mektubu

YİE 1093/8

30 Haziran 1923

Çamlıca tamiratında müstahdem usta ve rençber yevmiyeleri, an 21 Haziran 339 ila 30 Haziran 339'a kadar, Dülger Nikoli, Dülger İstelyo, Silici Yanko, Silici Anastaş, Tenekeci İbrahim, Tenekeci Niko, Doğramacı Hıristo, Doğramacı Koçu, Kalfa Andriko, Rençber Sadık, Rençber Ömer, Rençber Halid, Rençber Mehmed.

Çamlıca tamiratında müstahdem usta ve rençberlerin yevmiyeleri olarak ber-vech-i bala 13920 kuruşu daire-i necabetpenahi müdüriyetinden ahz eyledim. 30 Haziran 1339, Kalfa Andriko

Şekil 0.133: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 30 Haziran 1923 tarihli mektubu

YİE 1148/6

27 Ağustos 1924

2 torba çimento, 1 anbar kum, 9 numara tahta çinko, kalay, çivi, tuzruhu

Çamlıca'daki Beyaz Köşk'ün çatısının tamiratında istimal olunmak üzere mübayaa eylediğim malzeme ile işçi yevmiyesi olan ber-vech-i bala 4580 kuruşu daire-i necabetpenahi müdüriyetinden ahz eyledim. 27 Ağustos 1340, Kalfa Andriko

Şekil 0.134: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 27 Ağustos 1924 tarihli mektubu.

YİE 1173/17

28 Ekim 1924

Hanımefendi hazretlerinin emriyle Çamlı köşkünde limonluğun tamiratı için iki yevmiye ücretiyle bir kıyye çivi esmanı olan ber-vech-i bala 700 kuruşu daire müdüriyetinden ahz eyledim, 28 Teşrin-i Evvel 340, Andriko

Şekil 0.135: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 28 Ekim 1924 tarihli mektubu.

YİE 54

19 Aralık 1924

.... nöbet odasını yani köşkün kapısının önünde bulunan odayı yıktırmak emelinde bulunduğunuzu haber aldım. Bu fikrinize iştirak edemem. Zira nöbet odasının bize pek lüzumu derkar bir şey. Dağ başındayız. Kapının önünde bir adam bulunması her türlü ihtimale karşı lazımdır. .... mezkur oda Usta Andriko'ya havale edip tamir ettirmeli. İnşallah bahara doğru yaveran dairesini veyahut ağa dairesini kiraya verip tamir bedeli verilir efendim. 19 Kanun-ı evvel 340 Leman

Şekil 0.136: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 19 Aralık 1924 tarihli mektubu.

YİE - 63
Mektup - 3 Şubat 1925 / 03.02.1925 - Türkçe (Osmanlıca)
Mali sıkıntılara ve Nizameddin Efendi'nin Trieste'ye dönmesinin mümkün olmadığına dair Hasan Hayri Bey'in Tevfik Bey'e mektubu.

Yazmanızı rica ederim.

Vasi bey ben daima Efendiyi rakamlarla ilzam etmek isterim ve daima gösterdiğim hesap şudur. Emlak hasılatı ben çıktığım vakit 2500 ile 3000 lira arasındaydı. Bundan sonra da bu meblağ aşağı iner yukarı çıkmaz. Bu meblağdan evvelen kadınlar hisseleri olan rub (dörtte bir) çıkacak saniyen (ikinci olarak) vekalet ve cibayet (vergi tahsili) aidatı olan yüzde on çıkacak salisen (üçüncü olarak) hariç ve dahil maaşatla Çamlıca halkı maişeti masarifi çıkacak rabian (dördüncü olarak) ayda beş altı yüz liradan ziyade olan vergi ve tamirat çıkacak. İşte bunlar çıktıktan sonra üç çocuğa sekiz dokuz yüz lira kalmayıp diyerek hesap gösteriyorum. Siz de indelhace (ihtiyaca göre) böyle bir hesap irae (gösterme) edebilirseniz yani hesap ve delailde (deliller) birbirimize benzeyelim. Ama bu böyle olduğu halde gariben nerde sarf olunan sekiz dokuz bin lira?

Şekil 0.137: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Hasan Hayri Bey'in Tevfik Bey'e 3 Şubat 1925 tarihli mektubu.

YİE 68

15 Şubat 1925

Beyefendi

Bugün beş altı kişi geldiler beyaz köşkü mühürlediler. Çok müteessir oldum. Bunun çaresine çabuk bakınız. Yarınki gün saat bire kadar müsaade vermişler. Aman beyefendi bunun çaresine bakınız. Büyük köşke girmek istemişler Nadir Ağa razı olmamış. ... 15 Şubat 1341, Leman

Şekil 0.138: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 15 Şubat 1925 tarihli mektubu.

YİE - 82
Mektup müsveddesi - 15 Temmuz 1341 / 15.07.1925 - Türkçe (Osmanlıca)
Çamlıca'nın satılmasını istemediğine dair Leman Hanım'ın Hasan Hayri Bey'e mektubu ve buna dair Hasan Hayri Bey'in Tevfik Bey'e mektubu.

Efendi hazretlerinden (Nizameddin Efendi) mektup aldım çamlıca satılsın diyor. Ben efendinin aklı ile yaşamıyorum. Bana düşen ne ise Çamlıca'yı bana alınız. Sizin alacağınız köşkü de ben istemiyorum. Tekrar tekrar beni tazyik eylemeyiniz. Kesr-i cevap olarak size söz veriyorum beni bu derece üzeceğinizi hiç ümit etmezdim. ….. Böylece malumunuz olsun. Köstenceye'de gidecek değilim. Çamlıca için masarif çok diyeceksiniz. Kimsesiz olarak oturacağım. Sizin de arzunuz budur.
Efendi tarafından validesine yazılan ve dün akşam manzurunuz olan mektubu kendisine göndermiş idim. Aldığımız iş bu cevapnameyi okuyunuz. Sonra bana iade ediniz. Kendisine de cevap verdim. Yalnız bana çıkışmayı bilir. Zamanın ve icab-ı maslahatın ne vaziyete girdiğini hiç düşünmez böyle bir kadın! Allah imdadınıza yetişsin efendim. Hasan Hayri.

Şekil 0.139: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın Hasan Hayri Bey'e mektubu ve buna dair Hasan Hayri Bey'in Tevfik Bey'e 15 Temmuz 1925 tarihli mektubu.

YİE - 85
Mektup - 25 Temmuz 1341 / 25.07.1925 - Türkçe (Osmanlıca)
Kendisi hakkında gazetede çıkan habere dair Nizameddin Efendi'nin Tevfik Bey'e mektupları.

Validem Çamlıca'yı satmak istemiyor. O vara yoğa itiraz edip duracak. Madem ki üzerine devretmek kabil değil, buraya gelmeli ki siz rahat rahat iş göresiniz. O İstanbul'da kaldıkça Çamlıca satılmasın yok çiftlik satılmasın diyecek işlere mâni olacak. Siz bilirsiniz, Cuma validem buraya gelse çok iyi olacak.

Şekil 0.140: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Nizameddin Efendi'nin Tevfik Bey'e 25 Temmuz 1925 tarihli mektubu.

YİE 226

20 Mayıs 1928

... Çamlıca'da Nadir Ağa Çadır Köşkü'nde oturan bahçıvan ile beraber orasını harap ediyorlarmış. .... keçi besliyormuş, ağaçları hep yiyormuş. Bahçe bahçelikten çıktı diyorlar. .... hanımefendiciğim bir satılacak olur ise ağaçlar olmadıktan sonra ne para eder yazık değil midir? .... Nadir ile o bahçıvan oradan çıkmadıktan sonra Çamlıca daha da harap olacak.... 20 Mayıs 1928, Leman

Şekil 0.141: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 20 Mayıs 1928 tarihli mektubu.

YİE 240/2

24 Ağustos 1928

.... İbrahim Usta için gazino yapıyor diyorsunuz. O İbrahim Usta'dan hiç memnun olmadım. O bizim hakkımıza hayırlı bir adam değildir. Geçen sene Çadır Köşkü'ndeki kiracı ne kadar ağaçlar varsa kesti yaktı. Bu sene de kalanları yakacak.... Nadir Ağa'yı oradan çıkarırlar ise orasını da kiraya verirler. Hiç olmazsa bize yirmi lira getirir ise faydadır... Bir de su başında bir kargir oda vardır. O odanın içinde bizim hurda eşyalar vardır. O eşyalar çıksa orası bakkaliye gibi bir dükkan olur... 24 Ağustos 1928, Leman

Şekil 0.142: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 24 Ağustos 1928 tarihli mektubu.

YİE 295

20 Mayıs 1929

.... Tamir meselesine pek ziyade teessüf ettim. Lakin ne çare mutlak tamiratı lazımdır. ... 20 Mayıs 1929, Leman

Şekil 0.143: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 20 Mayıs 1929 tarihli mektubu.

YİE 296

31 Mayıs 1929

Çamlıca'da büyük köşk ile teferruatının varidat ve masrafı

Varidatı 624 lira, bir senelik su bedeli olarak tahsil kılınan

sarfiyatı 639 lira 45 krş, Çamlıca vergisinden köşke ait kısım, belediye vergisi, evkaf icaresi, su satışından aidat-ı tahsiliye olarak Mustafa ağa'ya, su satışından bir senelik kazanç vergisi, hayvanın yem bedeli ile marif-i saire, ufak tefek tamirat.31 Mayıs 1929, Mehmed Şakir

Şekil 0.144: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 31Mayıs 1929 tarihli mektubu.

YİE 353/2

5 Aralık 1929

.... çadır köşkündeki bahçıvanların kontratosu bitti ise tekrar kontrato etmeyip çıkarmanızı rica ederim.... duvarı harap ettiler, bütün ağaçları kestiler... 5 Kanun-ı evvel 1929, Leman

Şekil 0.145: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 5 Aralık 1929 tarihli mektubu.

YİE 356

1 Ocak 1930

... Osman Bey'e orta bahçeyi kiraya verdiniz mi? Osman Bey bana bir kağıt yazdı orta bahçeyi tutmak için... süthane kargir o işe yaramaz mı? Onu lalaya sorunuz. Bağa gelince o kadar çok üzüm verdi ki bütün evdekiler yedikten sonra bazı kimselere bile sattırılayazdı... beyaz köşk için siz bizim için hangisi iyi ve menfaatli ise onun olması tabiidir. Oraya motor istiyorlar.... Leman

Şekil 0.146: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 1 Ocak 1930 tarihli mektubu.

YİE 363

13 Şubat 1930

... Çamlıca'daki Bahçıvan Süleyman Ağa'nın hanımı gelmiş. Sakın gidip büyük köşke yakın çamaşırlıkta oturmasın. Eğer lamba falan devirir ise büyük köşk yanar ne olur ise bize olur. Eğer oturuyor ise çıksın. Yine limonluğa gitsin orada otursun... Bir de limonluktaki bodrumda pek çok yeni saksımız var idi. Sakın onları da çalıp satmasın... 13 Şubat 930, Leman

Şekil 0.147: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 13 Şubat 1930 tarihli mektubu.

YİE 397

1 Şubat 1931

... Bir de büyük kapıdan halk? Girmesin. Yaverlerin dairesinin arkasındaki yoldan ve beyaz köşke açılan kapıya ilişmesinler diyorlar. Aynı zamanda köşkleri de sigortaya koysunlar. Bir de muhakkak böyle bir iş yapılacak ise bütün vereselerin hisselerini bize alsın... Bir kere vereselere el etek çektirilip biz bize kaldıktan sonra ister otel, ister gazino her neyi istersek onu yaparız. ... Bir de biz kontrata suyu dahil ettikten sonra biz yine eskisi gibi suyu satabilecek miyiz? Yoksa Ziver bey'e bağlanıp mı kalacak? Acaba tepe de bu işe dahil olacak mı? Yoksa orası ayrıca bir gazino gibi bir başkasına verilebilecek mi? ... beyaz köşkün içindeki eşyalar içinde mi kalacak yoksa çıkarılacak mı? Kaskat köşkü de kiraya verilecek mi? Sonra Çamlıca'nın birçok elverişli kapıları olduğu halde neden bir diğer kapının açılmasına lüzum görülüyor? İsteyen kır kapısından isteyen yaveran dairesinin arkasındaki yoldan gelir içeriye girer. Ne büyük kapının açılmasına ve ne de bir diğer kapının açılmasına lüzum

kalır. İş böylece olur biter. Beyefendi eğer muhakkak böyle bir iş olacak olursa büyük kapı hiç açılmayacağı gibi beyaz köşkten büyük köşke gelir iken yani iki köşkün arasındaki demir kapı da kilitlenmeli limonluğa ve bağa hiç kimse girmemeli. ... Ve bir de ağaların dairesindeki komiser çıktı mı? ... Ve bir de Çamlıca'daki ahırların birinde bir gazozcu oturuyor. Orada bir de fabrika açmış adam akıllı para kazanıyor... 1 Şubat 931, Leman

Şekil 0.148: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 1 Şubat 1931 tarihli mektubu.

YİE 1212/1

1 Mart 1931

Çamlıca'da büyük köşkün dam aktarılması ve bahçedeki yıkılmış olan duvarlarıın tamiratında on gün çalıştığımdan istihkakım olan ber-vech-i bala 40 lirayı Tevfik Beyefendi'den aldım. Duvarcı Rusi.

Şekil 0.149: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 1 Mart 1931 tarihli mektubu.

YİE 429/2

25 Eylül 1931

... İstediğimiz oda takımı büyük köşkün yukarı katında bahçedeki sete bakan odadaki kahverengi ve sarı kumaş kaplı olan takımı istiyoruz… 25/9/31, Leman

Şekil 0.150: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 25 Eylül 1931 tarihli mektubu.

YİE 1259/1

22 Ağustos 1933

Çamlıca'da büyük köşk önünde İkinci Hanımefendinin dairesine inen merdiven tamiri ve set duvarı tamir ve sıvası, yukarı bahçenin kapı tamirini maktuan ifa eylediğimden ber-vech-i bala 38 lirayı Tevfik Beyefendi'den aldım. 22 Ağustos 933, Rusi Kolef

Şekil 0.151: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 22 Ağustos 1933 tarihli mektubu.

YİE 654

11 Şubat 1940

... beyaz köşke bir kiracı zuhur ettiğini lala haber vermişti. Oranın matbahsız ve çamaşırhanesizliği odun kömür koyacak bir yeri bulunmaması nazar-ı dikkati celp ediyormuş. Vakıa arka camlı kapının içine ahşap ufacık bir kahve ocağı gibi bir şey ilave olunmuşsa da tabii aranılan rahatlığı temin

edemez. Büyük medhal kapının üzeri akıyor. Panjurların bazılarının tamiri lazım.... 11 Şubat 1940, Naciye?

Şekil 0.152: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 11 Şubat 1940 tarihli mektubu.

YİE 678

23 Ağustos 1940

.... orta bahçedeki tamiratın nezaretine onu koymuştum. Çadır köşkünün çatısına çıkmaya alınacak malzemeyi kalfa ile birlikte gidip almayı hesabatı muntazam tutmayı lala beceremezdi ki.

... yangın meselesi için de en korkulu yer lalanın soba bacası. Onun da çaresini bulacağım. Lalada beşbin tuğla kadar var. Hamam yerinden çıkartmış, ayıklatmış. Taş da var. İyi bir mimara güzel bir baca yaptıracağım. O bacanın içinde dört soba borusu olacaktır. Herbirinin genişliği de 20 cm olacak. Hepsi birden 140 cm olacak… 23 Ağustos 1940, Naciye

Şekil 0.153: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 23 Ağustos 1940 tarihli mektubu.

YİE 681/2

25 Eylül / 20 Kasım 1940

... Naciyeciğim bacayı sen yaptırıyorsun. Şimdi içim rahat oldu. O tahta bina olduğu için çok korkuyorum. ... bu bina yüz senelik bir binadır. Bir gün tamir olmadı yalnız üstü tamir oldu. 20 Teşrin-i Sani 940, Leman (YİE 681/1) ... köşk de güzel tamir tamir olunuyor. Allah razı olsun. İnşallah senin sayende kaskat köşkü de tamir olunur. 25 Eylül 940, Leman

Şekil 0.154: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 25 Eylül / 20 Kasım 1940 tarihli mektubu.

YİE 767

1 Mart 1944

.... Andriya'nın verdiği malumata göre ilk defa nahiye müdürü Çamlıca'daki köşkün hastane yapılması münasip olamayacağını yazmış sonra vali bey bir gün de kaymakam görsün demiş. O vakit kaymakam da iki memurla birlikte köşke gelip gördükten sonra o da sizin lehinizde rapor vermiş. Yani orası hastaneye elverişli değil demiş.... 1 Mart 944

Şekil 0.155: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 1 Mart 1944 tarihli mektubu.

YİE 851

8 Ekim 1946

... Hanımefendiciğim köşkün merdivenbaşındaki koca direği koyan Andriko'dan başka bir usta daha vardı. O direği birlikte koydular. Yunus Efendi onu bize getirse de burada yaptırılacak bazı tamiratı anlatmak istiyorum… 8 Teşrin-i Evvel 1946, Naciye

Şekil 0.156: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 8 Ekim 1946 tarihli mektubu.

YİE 864

9 Şubat 1947

... Hayatta oldukça Çamlıca'da yaşamak istiyorum. Orta bahçede bana göre bir köşk yapılmasını arzu ediyorum. Konforlu olsun. Buradaki kaloriferleri oraya nakil olunur. Yalnız bir kazan alınır. İçindeki ufak köşk yıkılmayacak o dursun. Yani bahçede istediğim yerde yapılsın. Bulunduğum büyük köşk çatısından temeline kadar harap, istediğimiz gibi tamiratına kalkışırsak milyonu geçer. Bütün kış yukarıda havuz gibi leğenler dolusu yağmur suları her gün dökülmektedir… 9 Şubat 947, Leman

Şekil 0.157: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 9 Şubat 1947 tarihli mektubu.

YİE 868/1

26 Mart 1947

... Çamlıca'da yapılmasını istediğim binadan sarf-ı nazar ettim. Düşündüm bu kadar köşkler varken bir bina daha yaptırmak doğru bulmadım. Onun yerine bulunduğum köşkün dahili tamir olunması ve bahçede sebzeleri sulamak için bir kuyu yapılmasını arzu ediyorum. Bir de İbrahim Kemal Bey'le refikası Behice Prenses geldiler. Kaskat köşkü iki üç aylık için istediler… 9 Şubat 947, Leman

Şekil 0.158: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 26 Mart 1947 tarihli mektubu.

YİE 878

9 Temmuz 1947

Köşkün boyanması da panjurların yapılmasına dülgerlerle alakası yoktur. Herkes kendi sanatıyla meşgul olabilir. Öyle olduğu halde bir kere geldiler muayene edip gittiler. Bir dahi gelen yok. Günler kısalmaya başladı. Zaman kaybediyoruz. Feridun Bey'e emrediniz şeker bayramından evvel bu iş bitsin. Kalorifer kazanı sipariş olunduysa gayretini esirgemesin...

Şekil 0.159: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 9 Temmuz 1947 tarihli mektubu.

YİE 885

12 Eylül 1947

...Köşkün üst katında elektrik yapılması için ve aşağı katta yeni yapılan hamam dahil olarak 1335 lira göndermenizi rica ederim. ... 12 Eylül 947, Leman

Şekil 0.160: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 12 Eylül 1947 tarihli mektubu.

YİE 888

15 Ekim 1947

Büyük köşkün üst kat odaları daha tamire ihtiyaç olan bazı kısımları. Köşkün balkonu, hemen yıkılmak üzere olan limonluk. Aynı şekilde harap olan aşağıki köşk yani doktorun ikamet ettiği köşk. Bostan kapısı… 15 Ekim 947, Leman

Şekil 0.161: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 15 Ekim 1947 tarihli mektubu.

YİE 895

6 Şubat 1948

... Köşkün tamiri hususunda çok noksanlar vardır. Yapılanlar da cümlesi baştan savmadır. Büyük sokak kapısı cümlesinden berbat. Yapış tarzı Yahudi maşatlığına benziyor. Tahtaları kaba, kağıt gibi incecik... 6 Şubat 948, Leman

Şekil 0.162: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 6 Şubat 1948 tarihli mektubu.

YİE 907

4 Haziran 1948

... Bütün kapılarda eskiden kalma koca koca beyaz topuzlar vardı, antika şeylerdi. Bir daha bulunmaz, çıkarılmış yerine şimdiki moda şeyler konulmuş. Dört günde simsiyah olacak. Menteşeler de değiştirilmiş. ... damdaki yokuş dereler diğer dereler oluklar falan dahil olmak üzere hepsi kurşun muydu? Bizim bildiğimiz çinko idi. Ve yenisini de çinko koydular... Tevfik Bey de merdiven taşlarının yamalanmış olduğunu görünce pek sıkılmış. Mermer döşemede de kusurlar varmış.... taşlardaki o açıklık nereden zuhur etmiş sebebi nedir? Belli olmayacak surette düzeltmenin bir çaresi vardır.

Büyük kapı meselesine gelince eski kapının üzeri çinko kaplı imiş. Bunun üç sebebi olacak, çürümemek, yanmamak, çarpılmamak. Halbuki bu sefer pek fiyatlı olacak diye çinko kaplamadılar. Tahta bütün kış yağmuru yeyip güneşi görünce çarpılmak ihtimali vardır. Bir de kamyon çarpmış rivayeti var. Eğer öyle ise iş değişir. Eski arabalara mahsus yapılan bir kapıdan kamyonlar, otomobiller rahat geçemez, kapıyı genişletmek icap ederdi… 4 Haziran 1948

Şekil 0.163: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 4 Haziran 1948 tarihli mektubu.

YİE 977/1

16 Kasım 1949

Yemek pişirmek için köşkten dışarı ufak bir matbah yapılmasını istiyorum... Leman 16 Kasım 949

Şekil 0.164: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 16 Kasım 1949 tarihli mektubu.

YİE 977/2

22 Kasım 1949

Şükrü Kalfa matbah planını yapmıştır. Evvelce yazdığım vechle yangından korkuyorum... 22 Kasım 949, Leman

Şekil 0.165: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı, Leman Hanım'ın 22 Kasım 1949 tarihli mektubu.

EK E: Mabeyn – Harem ve Bengedan Köşküne ait fotoğraf albümü.

Şekil 0.166: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Sarayı Havadan Görünüm – 1.

Şekil 0.167: İsam Yusuf İzzeddin Efendi Sarayı Havadan Görünüm – 2.

Şekil 0.168: Mabeyn Köşkü ön cephe.

Şekil 0.169: Mabeyn Köşkü sağ yan cephe.

Şekil 0.170: Mabeyn Köşkü sol yan cephe.

Şekil 0.171: Mabeyn Köşkü arka cephe.

Şekil 0.172: Z01 mekânı genel görünüm-1

Şekil 0.173: Z01 mekânı genel görünüm-2.

Şekil 0.174: Z01 mekânı tavan profili.

Şekil 0.175: Z02 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.176: Z02 mekânı tavan profili.

Şekil 0.177: Z03 mekânı genel görünüm - 1

Şekil 0.178: Z03 mekânı genel görünüm - 2

Şekil 0.179: Z03 mekânı tavan profili.

Şekil 0.180: Z04 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.181: Z04 mekânı tavan profili.

Şekil 0.182: Z05 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.183: Z05 mekânı tavan profili.

Şekil 0.184: Z06 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.185: Z07 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.186: Z07 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.187: Z08 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.188: Z08 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.189: Z08 mekânı genel görünüm - 3.

Şekil 0.190: Z09 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.191: Z09 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.192: Z10 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.193: Z10 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.194: Z10 mekânı tavan profili.

Şekil 0.195: Z11 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.196: Z12 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.197: Z12 mekânı tavan profili.

Şekil 0.198: Z13 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.199: Z13 mekânı tavanı.

Şekil 0.200: Z14 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.201: Z14 mekânı tavan profili.

Şekil 0.202: 101A mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.203: 101A mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.204: 101A mekânı tavanı.

Şekil 0.205: 101A mekânı tavan profili.

Şekil 0.206: 101B mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.207: 101B mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.208: 101B mekânı tavan profili.

Şekil 0.209: 102 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.210: 102 mekânı tavanı.

Şekil 0.211: 103 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.212: 103 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.213: 103 mekânı tavan profili.

Şekil 0.214: 104 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.215: 104 mekânı tavan profili.

Şekil 0.216: 105 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.217: 105 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.218: 105 mekânı tavan profili.

Şekil 0.219: 106 - 107 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.220: 106 -107 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.221: 108 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.222: 108 mekânı tavan profili.

Şekil 0.223: 109 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.224: 110 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.225: 110 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.226: 110 mekânı tavan profili.

Şekil 0.227: 111 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.228: 112 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.229: 112 mekânı tavan profili.

Şekil 0.230: 113 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.231: 113 mekânı tavan profili.

Şekil 0.232: 201 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.233: 202 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.234: 201 mekânı tavan profili.

Şekil 0.235: 202 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.236: 202 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.237: 203 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.238: 203 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.239: 203 mekânı tavan profili.

Şekil 0.240: 205 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.241: 205 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.242: 205 mekânı tavan profili.

Şekil 0.243: 206 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.244: 206 mekânı tavanı.

Şekil 0.245: 207 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.246: 207 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.247: 207 mekânı tavanı.

Şekil 0.248: 207 mekânı tavan profili.

Şekil 0.249: 208 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.250: 208 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.251: 208 mekânı tavan profili.

Şekil 0.252: 209 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.253: 209 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.254: 209 mekânı tavanı.

Şekil 0.255: 209 mekânı tavan profili.

Şekil 0.256: 210 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.257: 210 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.258: 210 mekânı tavanı.

Şekil 0.259: 210 mekânı tavan profili.

Şekil 0.260: 211 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.261: 211 mekânı tavan profili.

Şekil 0.262: 212 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.263: 212 mekânı tavan profili.

Şekil 0.264: 213 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.265: 213 mekânı tavan profili.

Şekil 0.266: 214 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.267: 214 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.268: 214 mekânı genel görünüm - 3.

Şekil 0.269: 214 mekânı genel görünüm - 4.

Şekil 0.270: 214 mekânı tavan profili.

Şekil 0.271: 215 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.272: 215 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.273: 215 mekânı tavan profili.

Şekil 0.274: Harem Köşkü ön cephe.

Şekil 0.275: Harem Köşkü sağ yan cephe.

Şekil 0.276: Harem Köşkü sol yan cephe.

Şekil 0.277: B01 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.278: Z01 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.279: Z01 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.280: A01 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.281: A02 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.282: 101 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.283: 102 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.284: 102 mekânı tavan profili.

Şekil 0.285: 103 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.286: 103 mekânı tavanı.

Şekil 0.287: 104 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.288: 104 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.289: 104 mekânı tavanı.

Şekil 0.290: 104 mekânı tavan profili.

Şekil 0.291: 105 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.292: 105 mekânı tavanı.

Şekil 0.293: 105 mekânı tavan profili.

Şekil 0.294: 106 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.295: 106 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.296: 106 mekânı tavanı.

Şekil 0.297: 107 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.298: 107 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.299: 107 mekânı genel görünüm - 3.

Şekil 0.300: 107 mekânı tavanı.

Şekil 0.301: 107 mekânı tavan profili.

Şekil 0.302: 108 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.303: 108 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.304: 108 mekânı genel görünüm - 3.

Şekil 0.305: 108 mekânı tavanı.

Şekil 0.306: 108 mekânı tavan profili.

Şekil 0.307: 109 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.308: 109 mekânı tavanı.

Şekil 0.309: 110 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.310: 110 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.311: 110 mekânı tavanı.

Şekil 0.312: 111 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.313: 111 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.314: 111 mekânı tavanı.

Şekil 0.315: 112 mekânı genel görünüm.

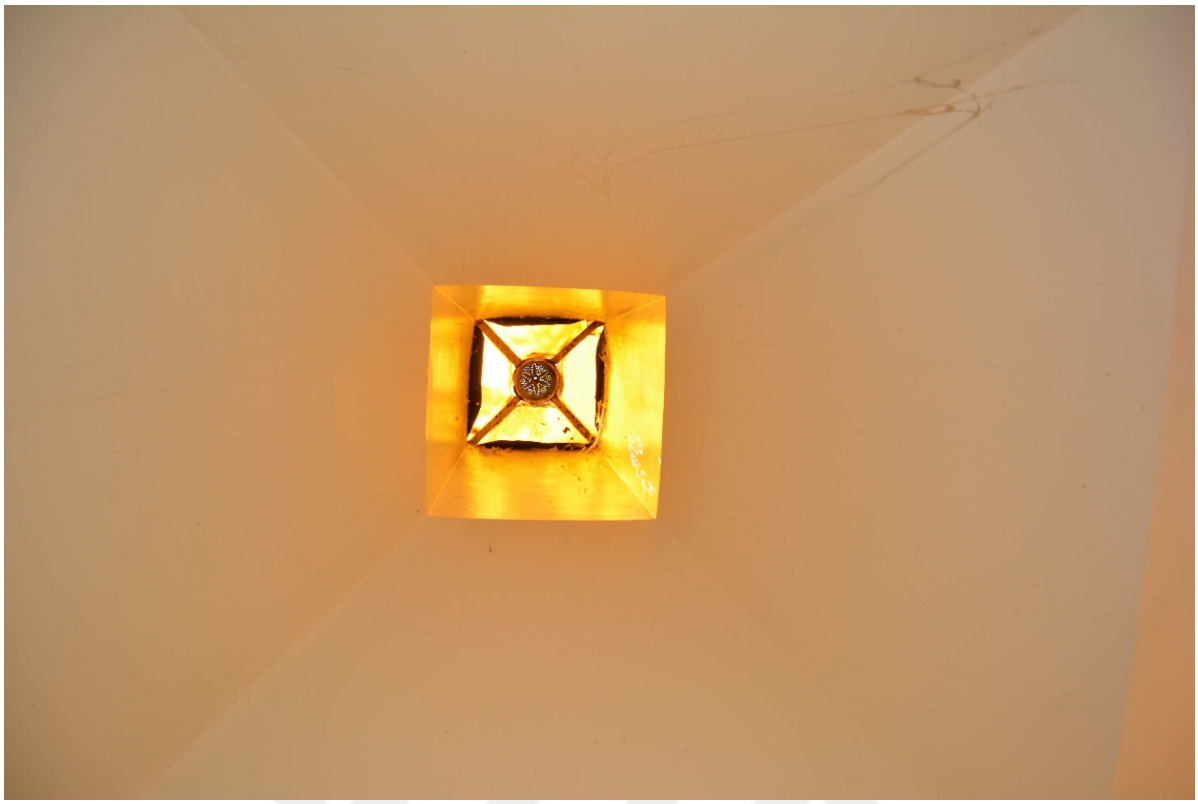

Şekil 0.316: 112 mekânı tavanı.

Şekil 0.317: 113 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.318: 113 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.319: 113 mekânı tavanı.

Şekil 0.320: 114 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.321: 114 mekânı tavanı.

Şekil 0.322: 115 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.323: 115 mekânı tavanı.

Şekil 0.324: 116 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.325: 116 mekânı tavan profili.

Şekil 0.326: 117 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.327: 117 mekânı tavanı.

Şekil 0.328: Bendegân Köşkü ön cephe.

Şekil 0.329: Bendegân Köşkü sağ yan cephe.

Şekil 0.330: Bendegân Köşkü sol yan cephe.

Şekil 0.331: Bendegân Köşkü arka cephe.

Şekil 0.332: B01 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.333: B02 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.334: B03 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.335: B03 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.336: B04 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.337: B05 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.338: B06 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.339: B06 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.340: B07 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.341: B07 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.342: Z07 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.343: Z07 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.344: Z07 mekânı genel görünüm - 3.

Şekil 0.345: Z03 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.346: Z04 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.347: Z05 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.348: Z06 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.349: Z07 mekânı genel görünüm.

Şekil 0.350: 101 mekânı genel görünüm - 1.

Şekil 0.351: 101 mekânı genel görünüm - 2.

Şekil 0.352: 101 mekânı genel görünüm - 3

Şekil 0.353: 101 mekânı genel görünüm - 4.

EK E: Mabeyn Köşküne Ait Rölöve ve Restitüsyon Çalışmaları

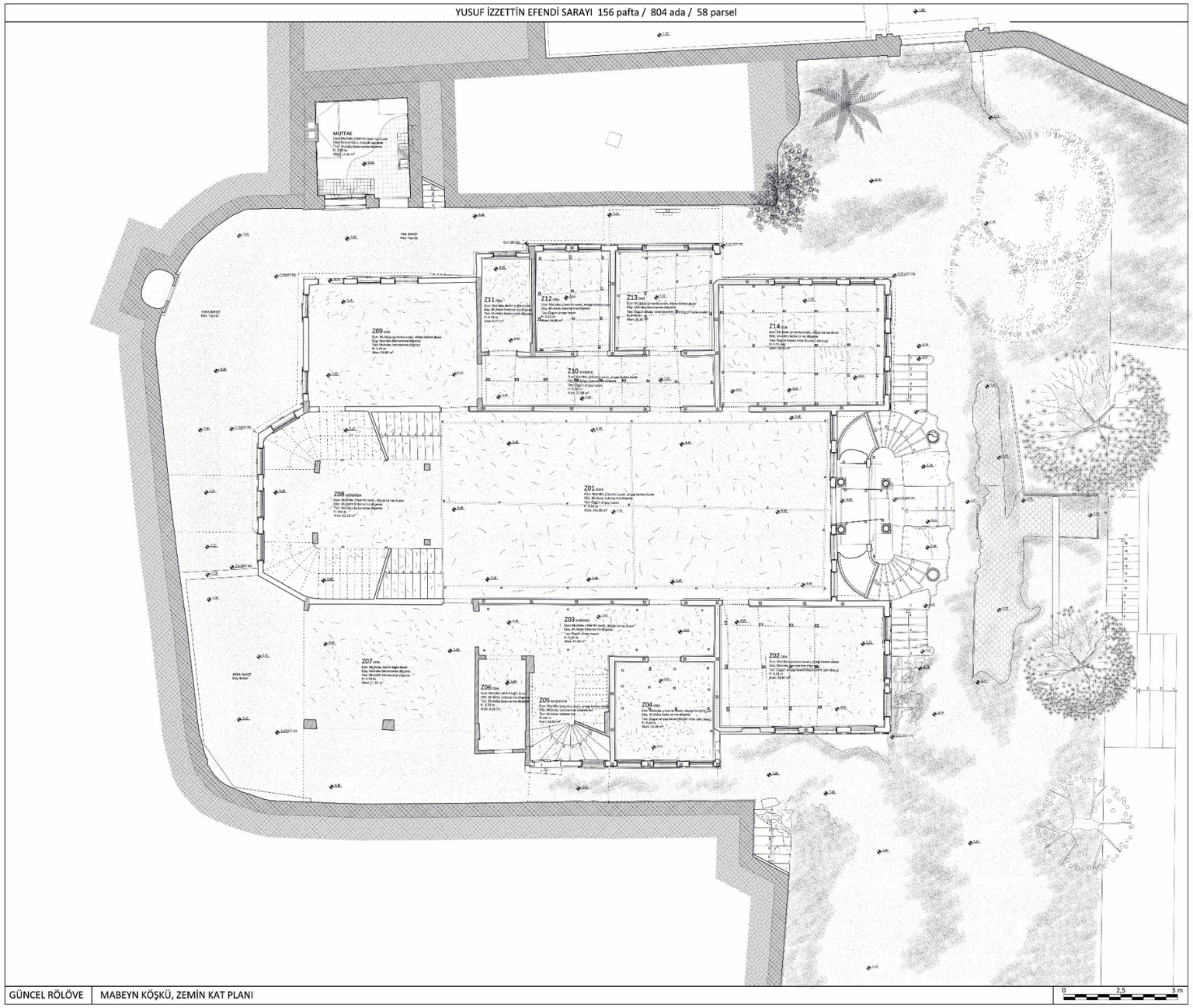

Şekil 0.354: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Zemin Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018

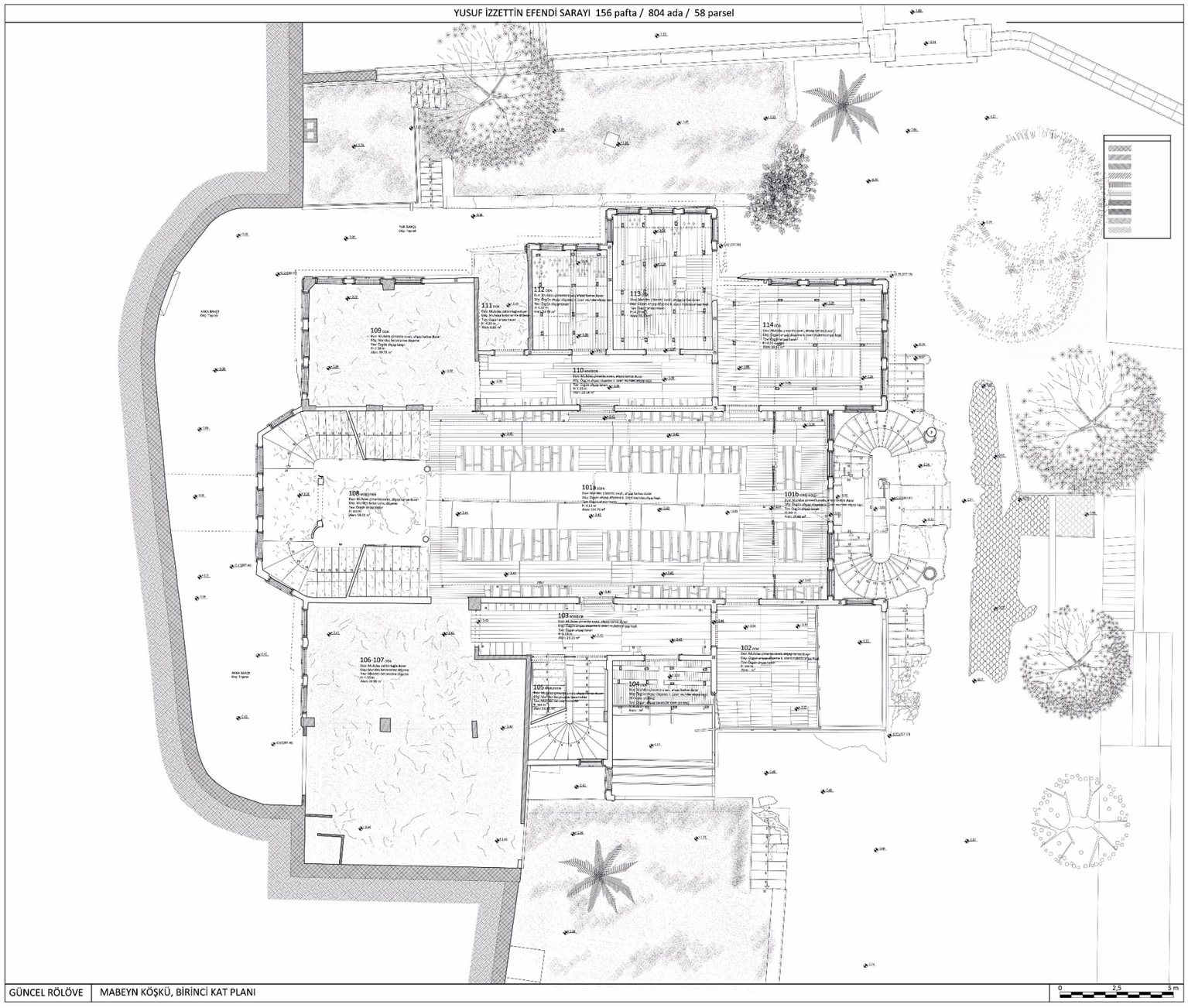

Şekil 0.355: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018

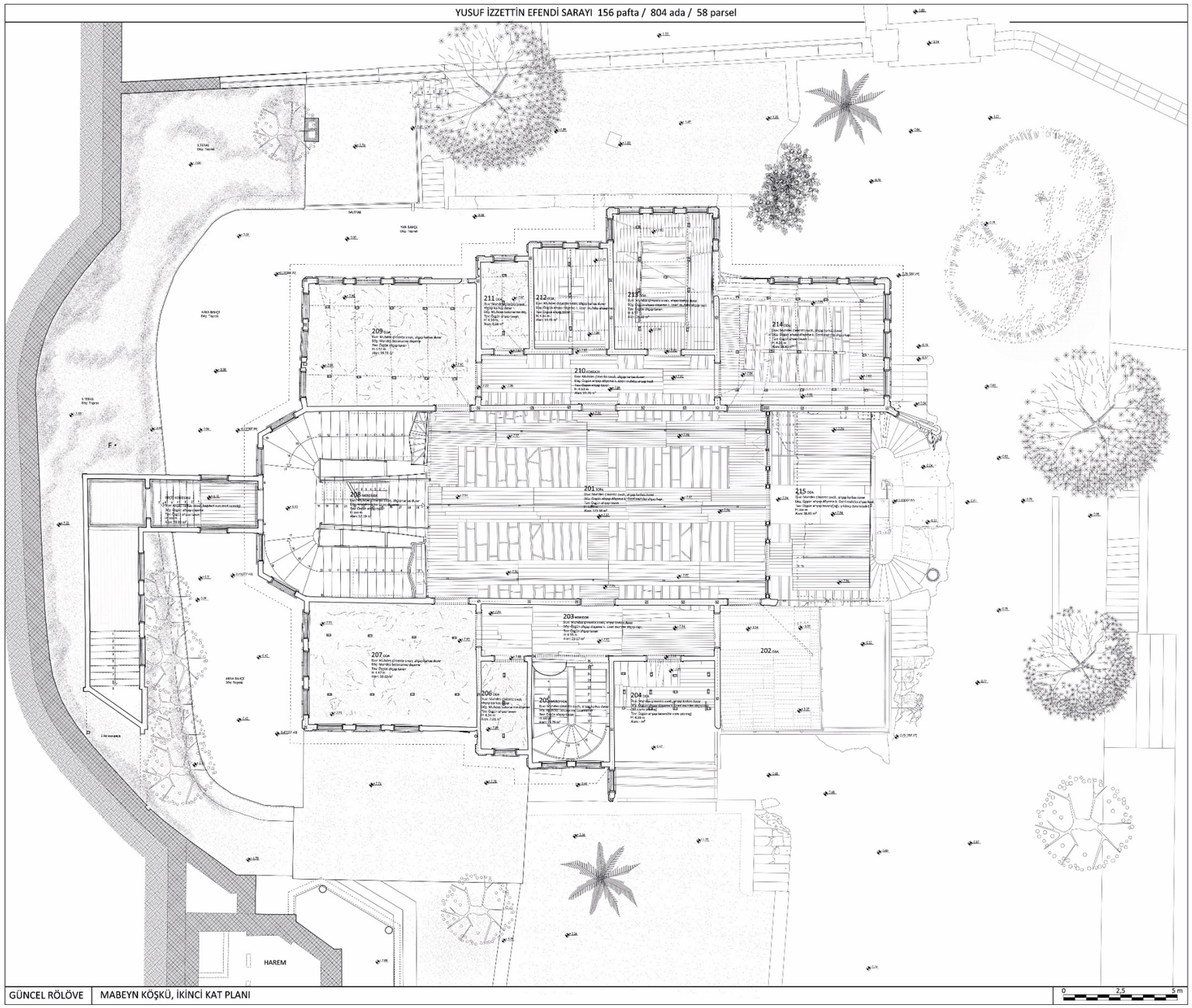

Şekil 0.356: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018

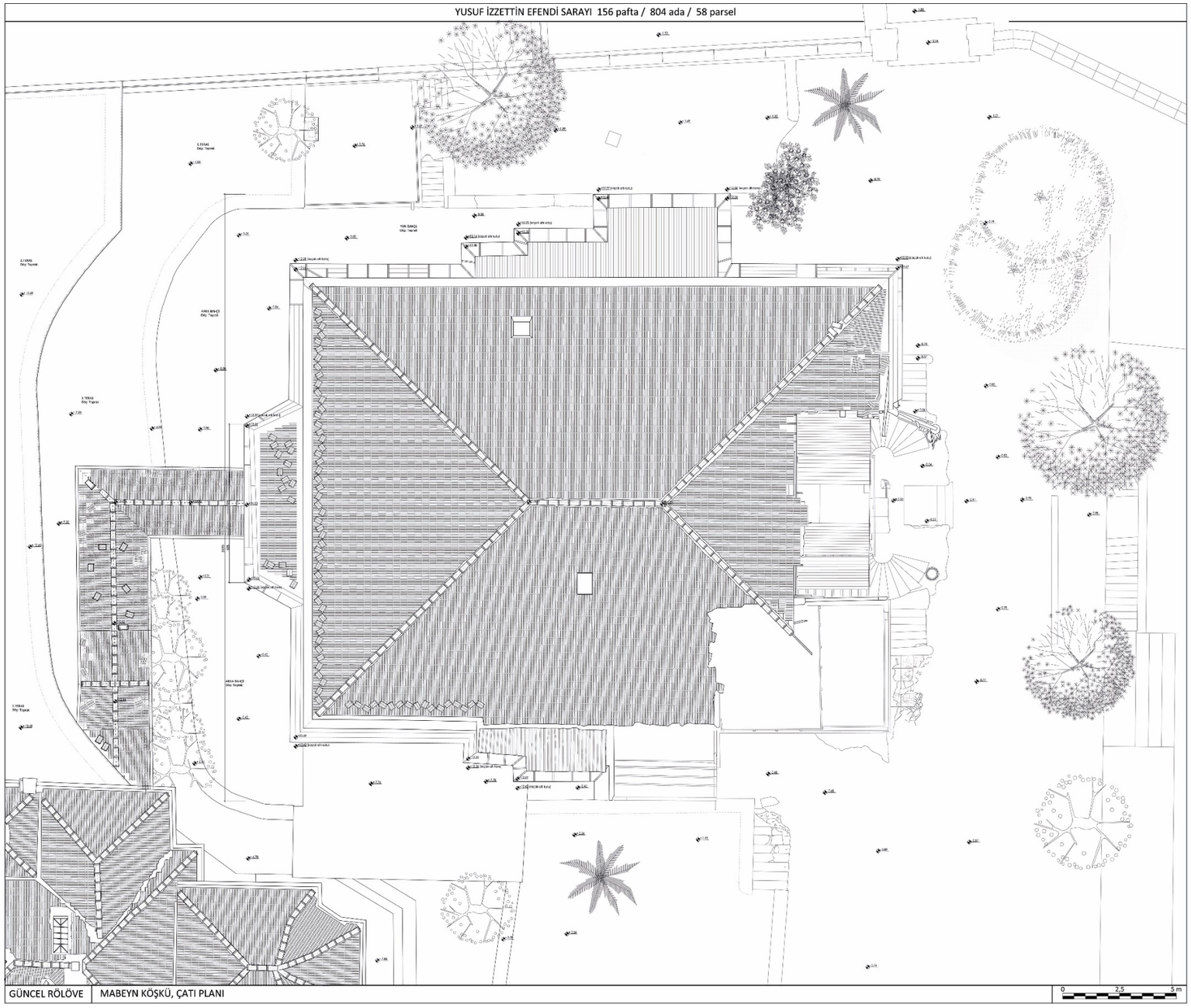

Şekil 0.357: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Çatı Katı Planı, Özen Mimarlık, 2018

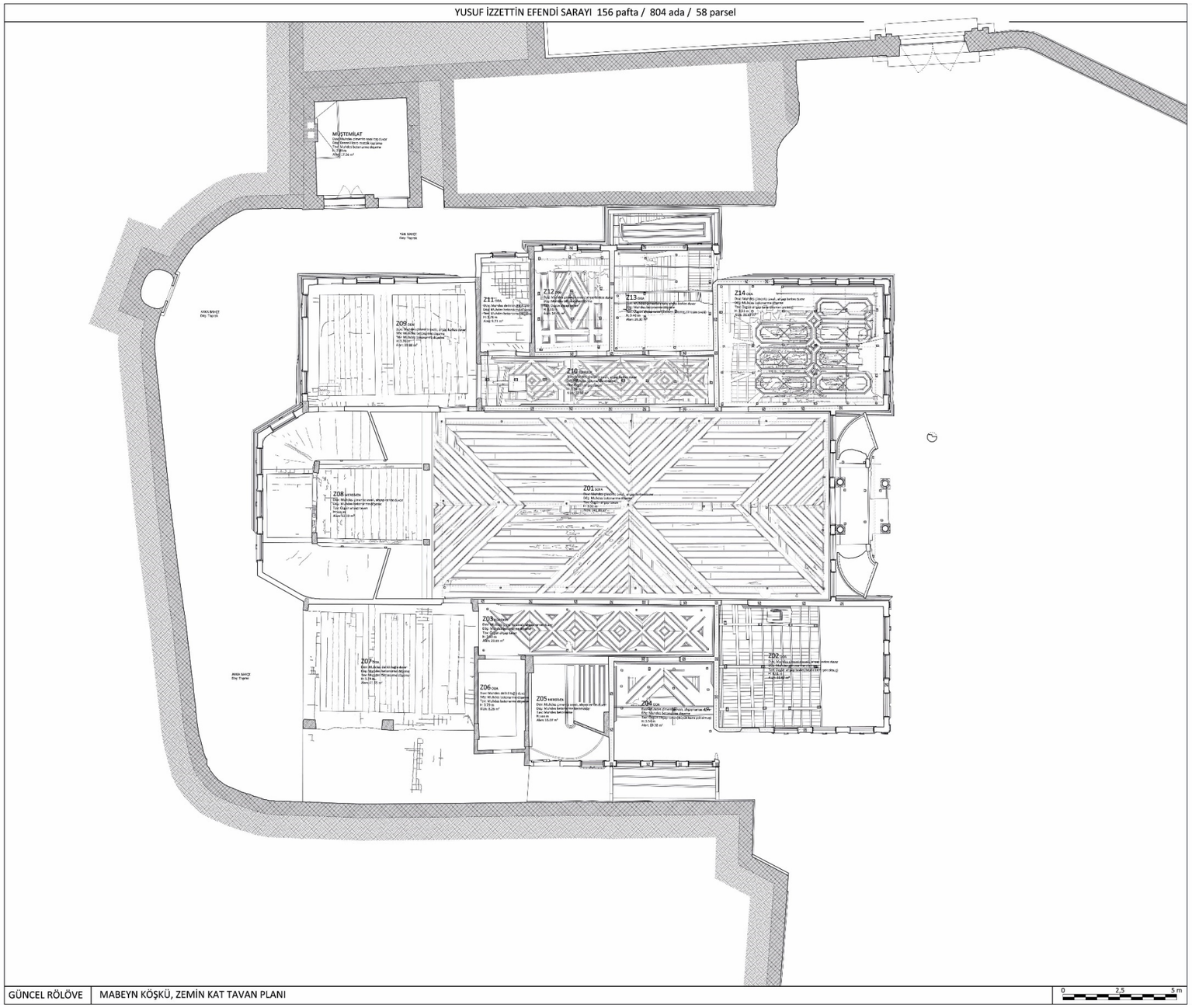

Şekil 0.358: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Zemin Kat Tavan Planı, Özen Mimarlık, 2018

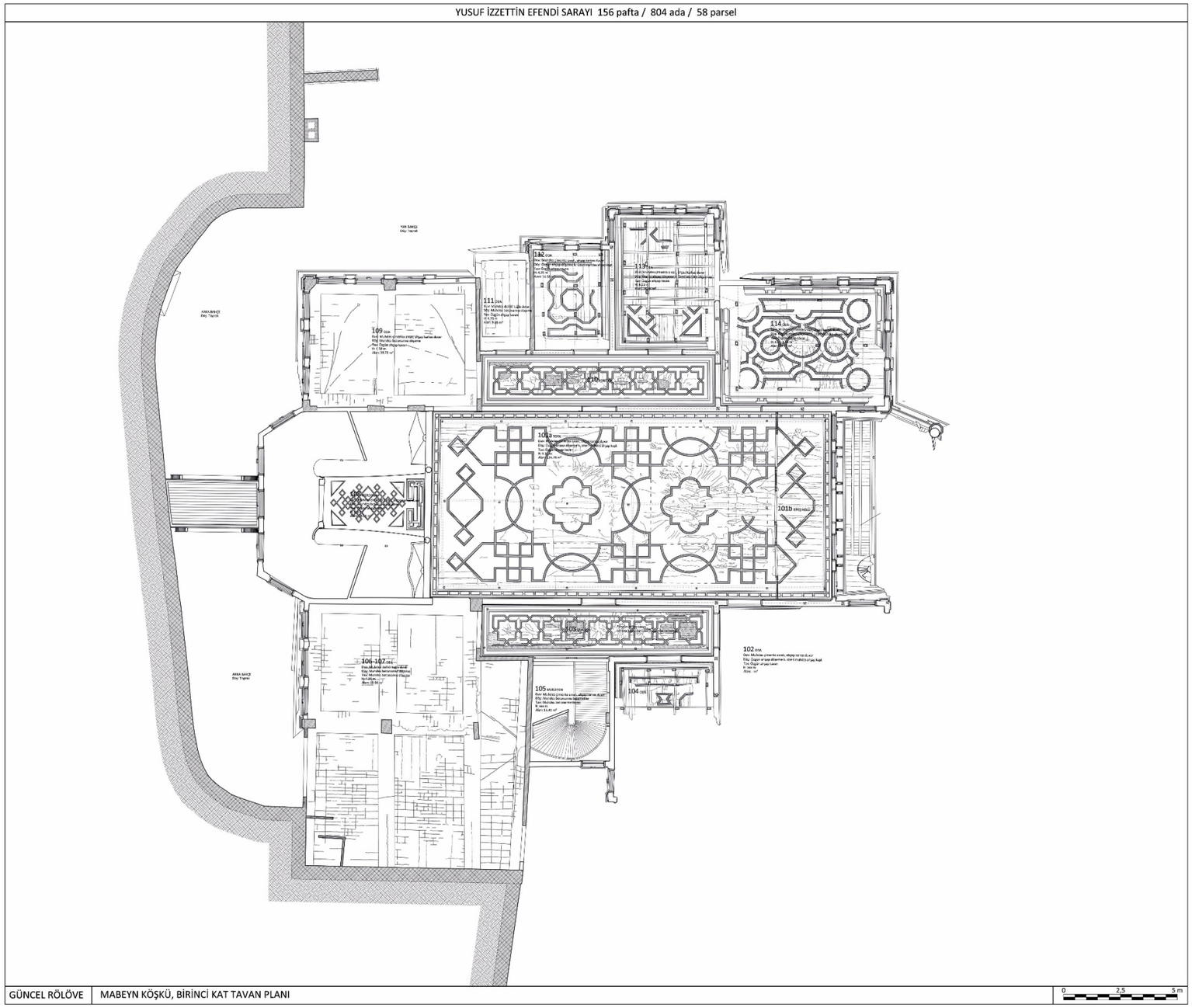

Şekil 0.359: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat Tavan Planı, Özen Mimarlık, 2018

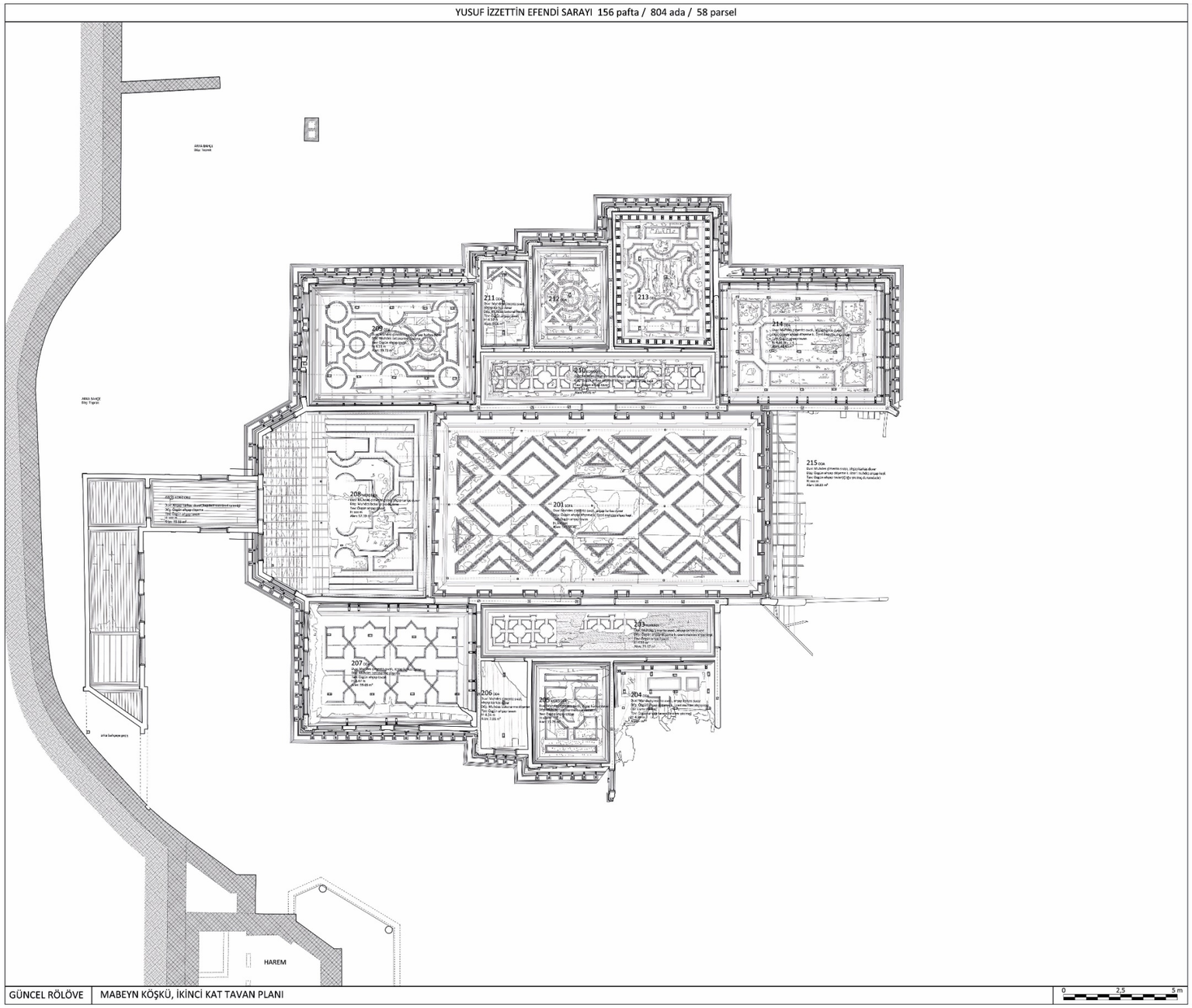

Şekil 0.360: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat Tavan Planı, Özen Mimarlık, 2018

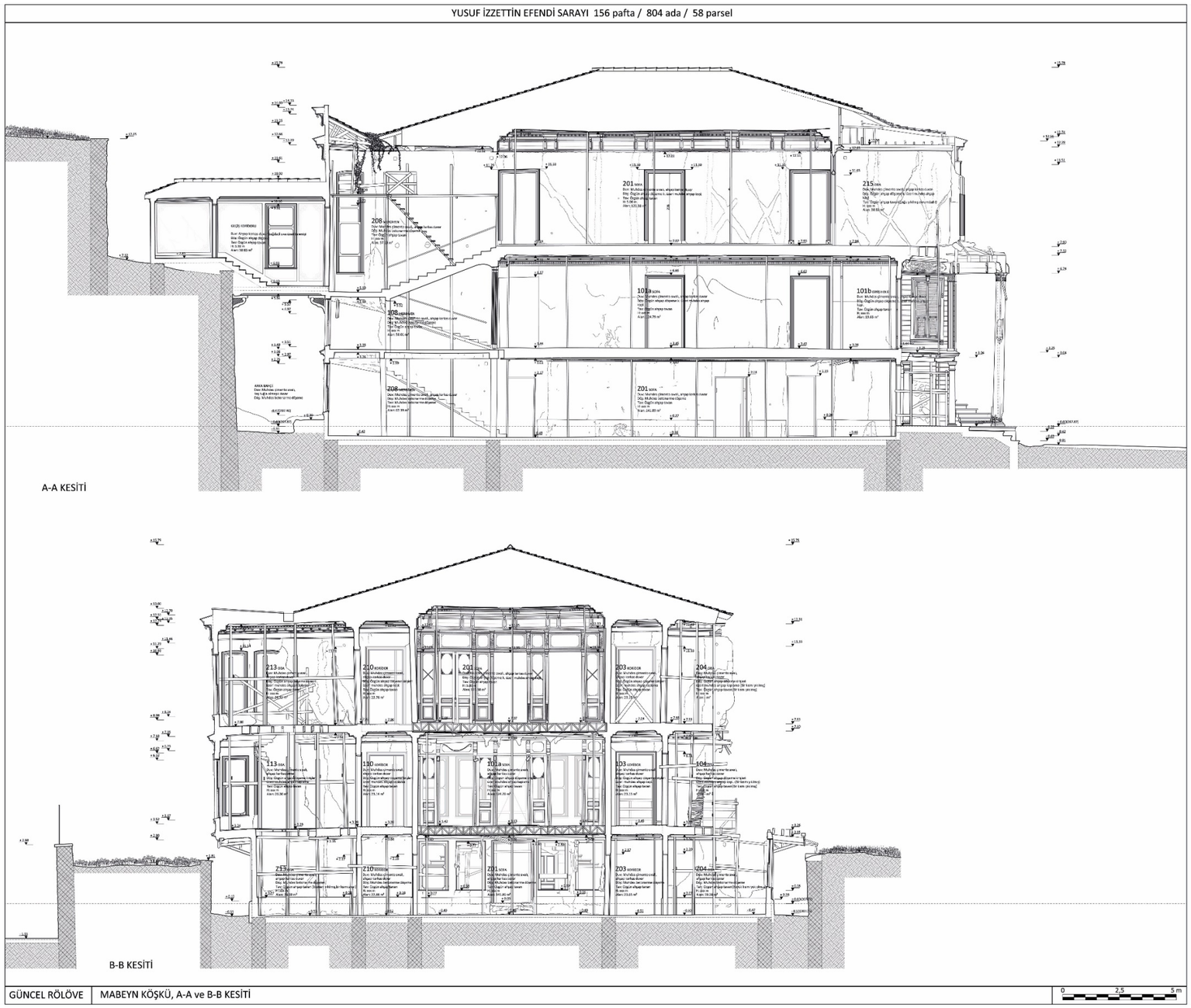

Şekil 0.361: Mabeyn Köşkü Rölövesi, A-A ve B-B Kesiti, Özen Mimarlık, 2018

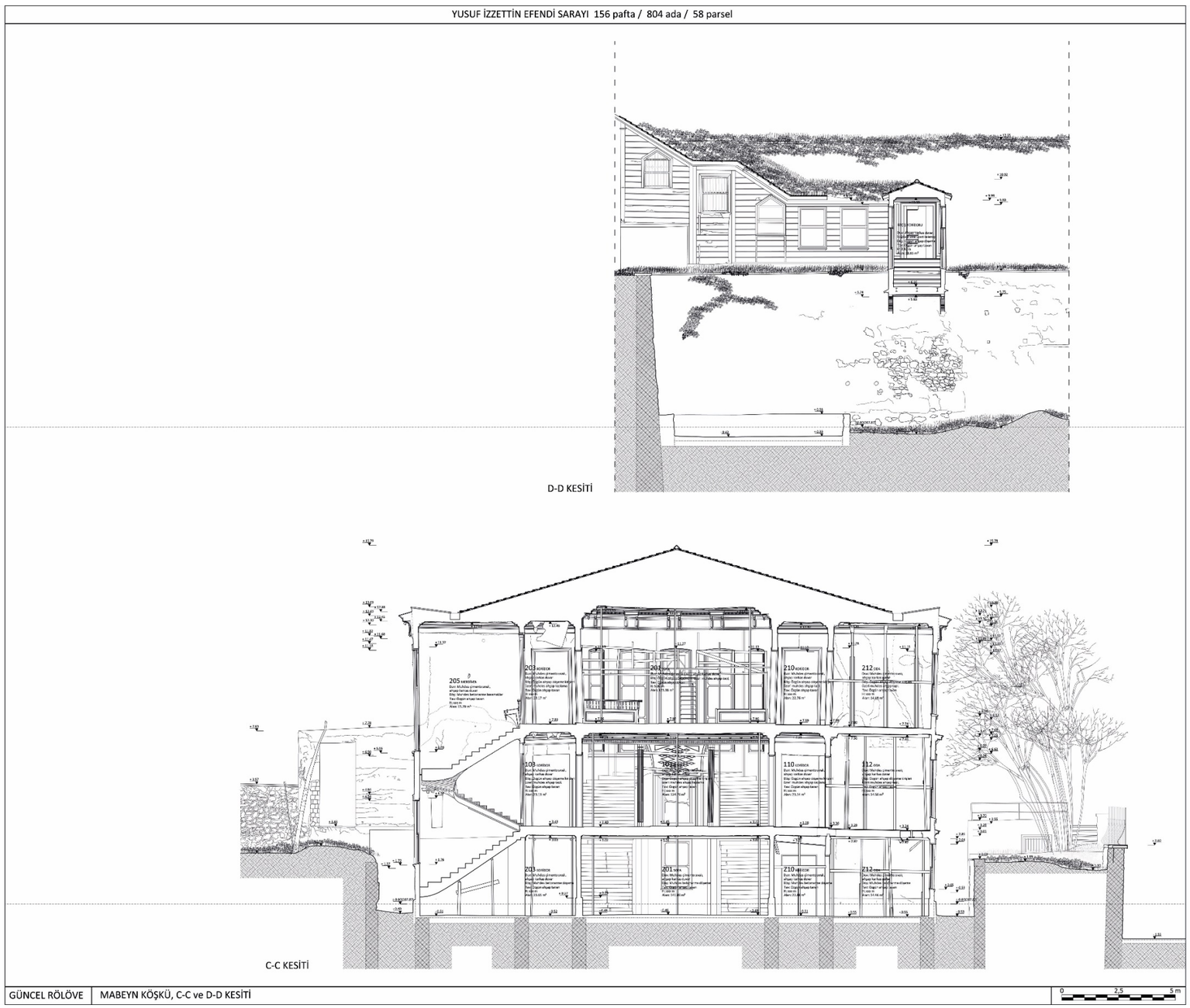

Şekil 0.362: Mabeyn Köşkü Rölövesi, C-C ve D-D Kesiti, Özen Mimarlık, 2018

Şekil 0.363: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Güneybatı ve Kuzeydoğu Cephesi, Özen Mimarlık, 2018

YUSUF İZZETTİN EFENDİ SARAYI 156 pafta / 804 ada / 58 parsel

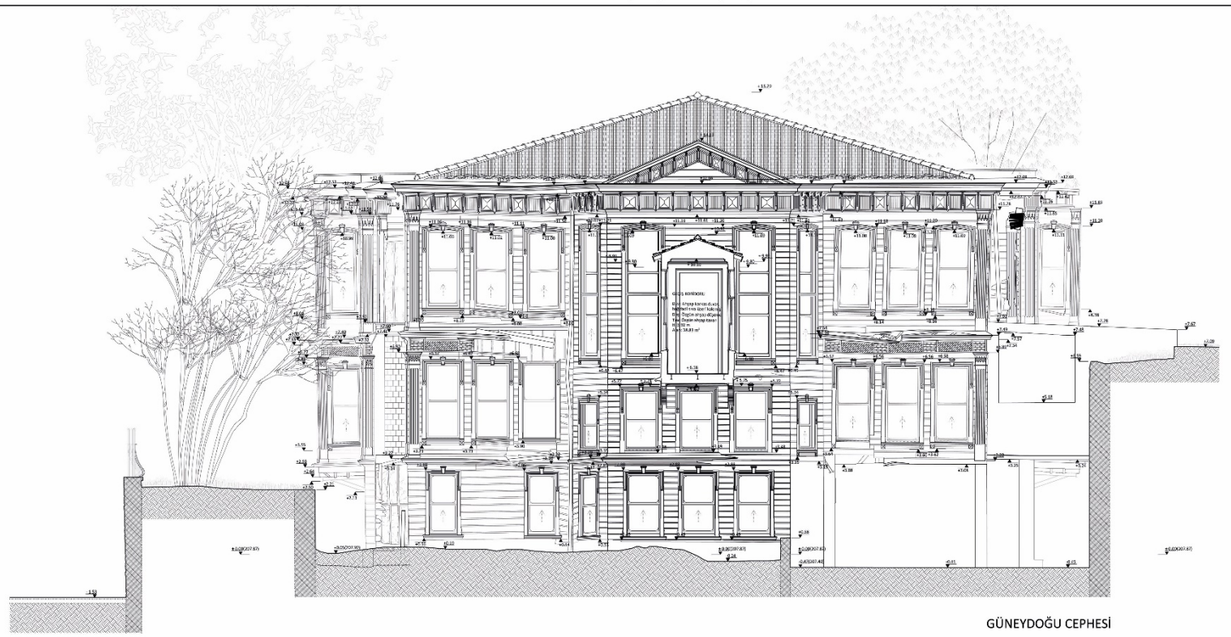

GÜNEYDOĞU CEPHESİ

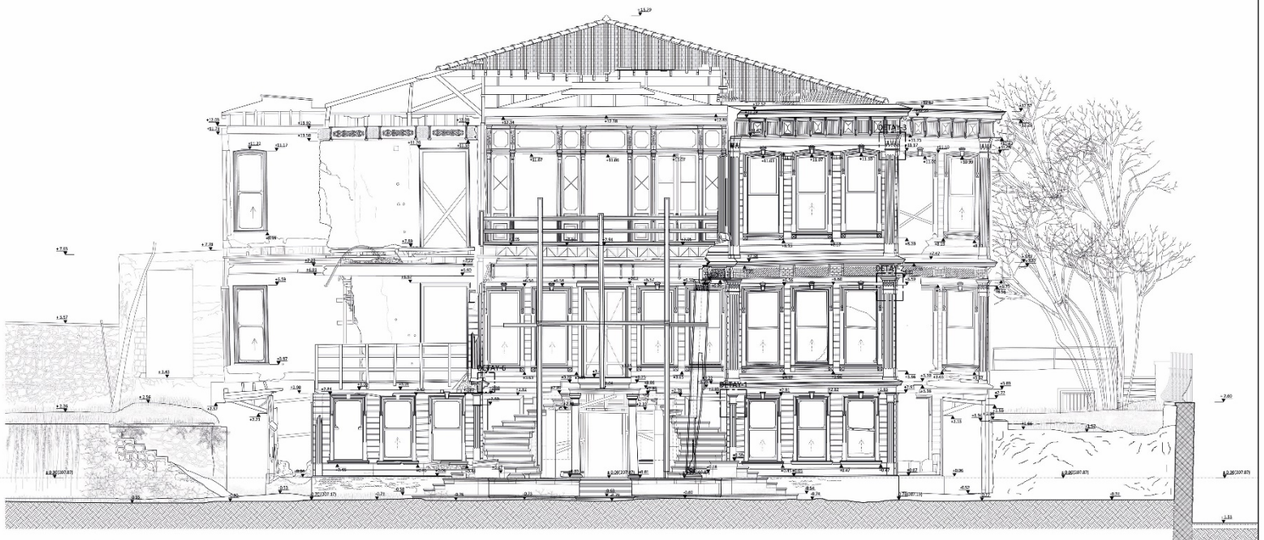

KUZEYBATI CEPHESİ

GÜNCEL RÖLÖVE	MABEYN KÖŞKÜ, GÜNEYDOĞU ve KUZEYBATI CEPHESİ	0 2.5 5 m

Şekil 0.364: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Güneydoğu ve Kuzeybatı Cephesi, Özen Mimarlık, 2018

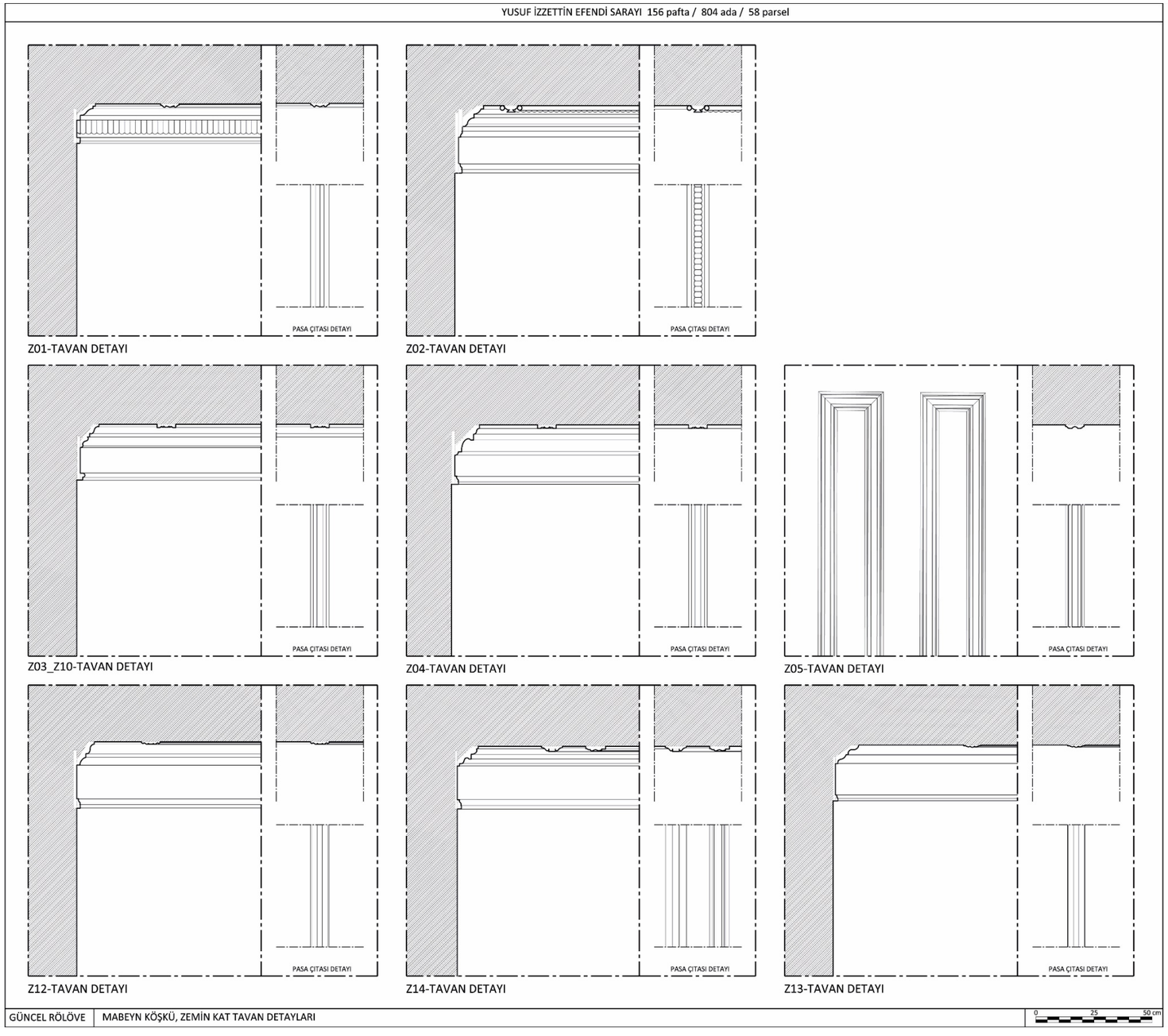

Şekil 0.365: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Zemin Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018

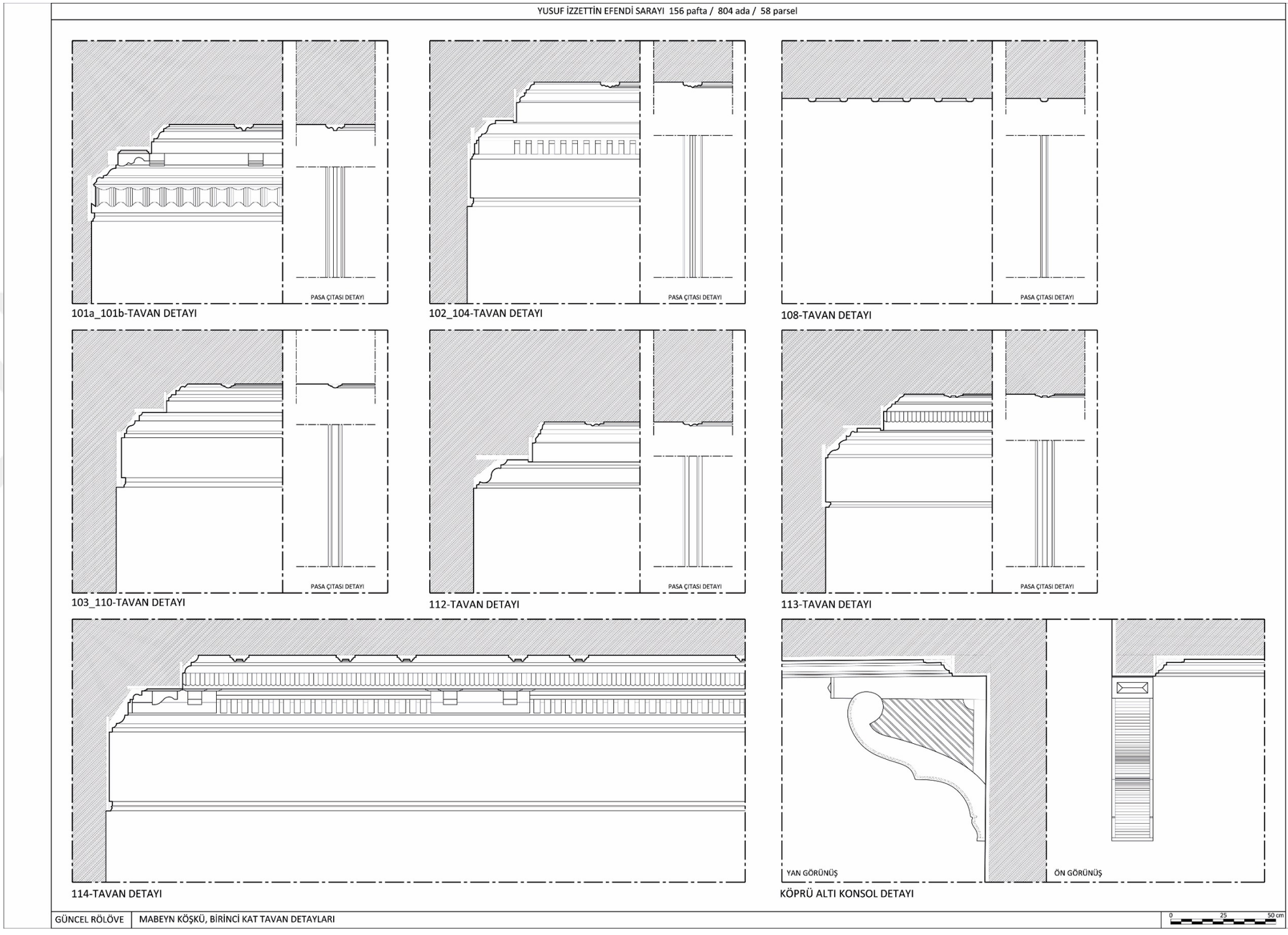

Şekil 0.366: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018

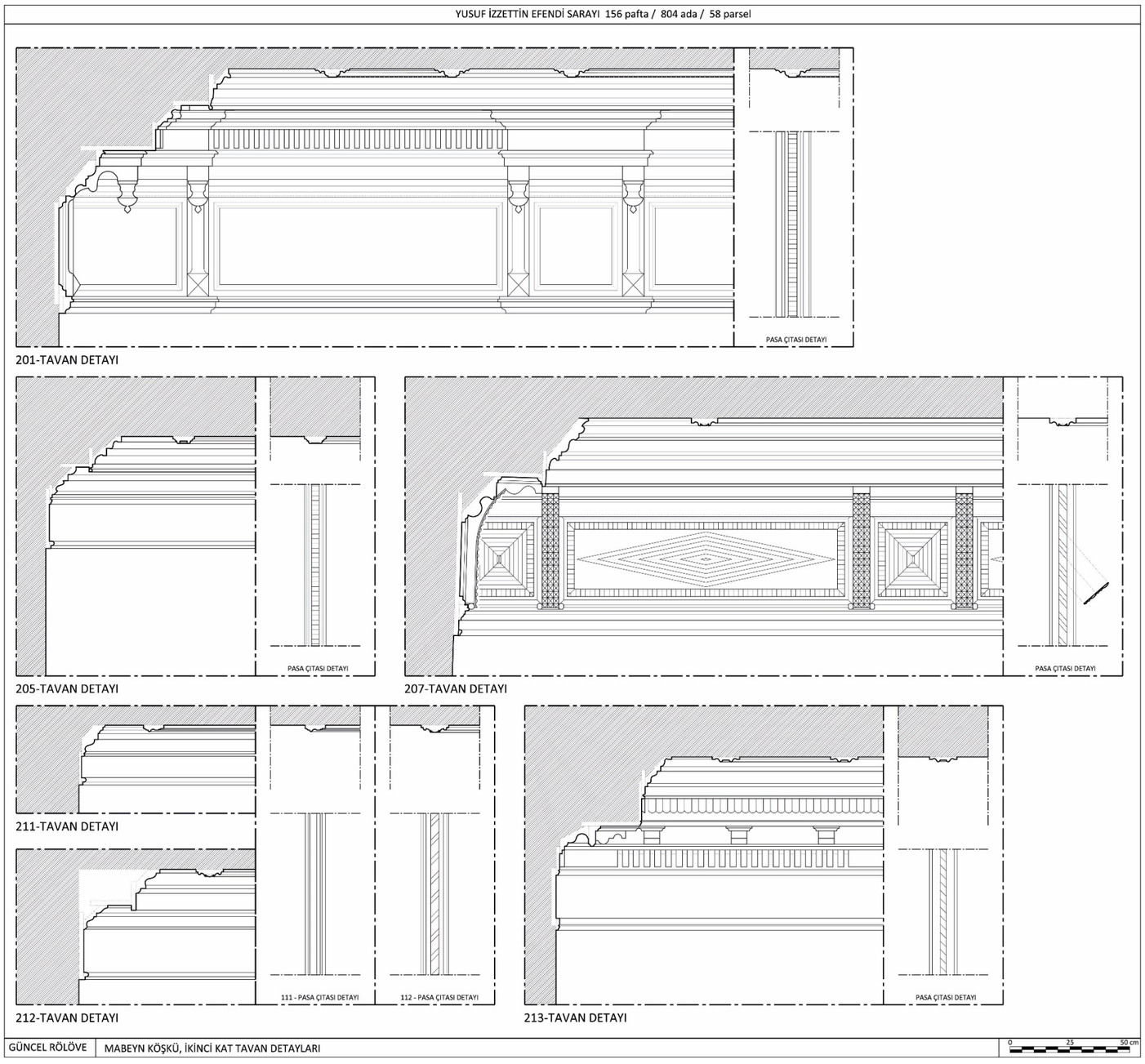

Şekil 0.367: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018

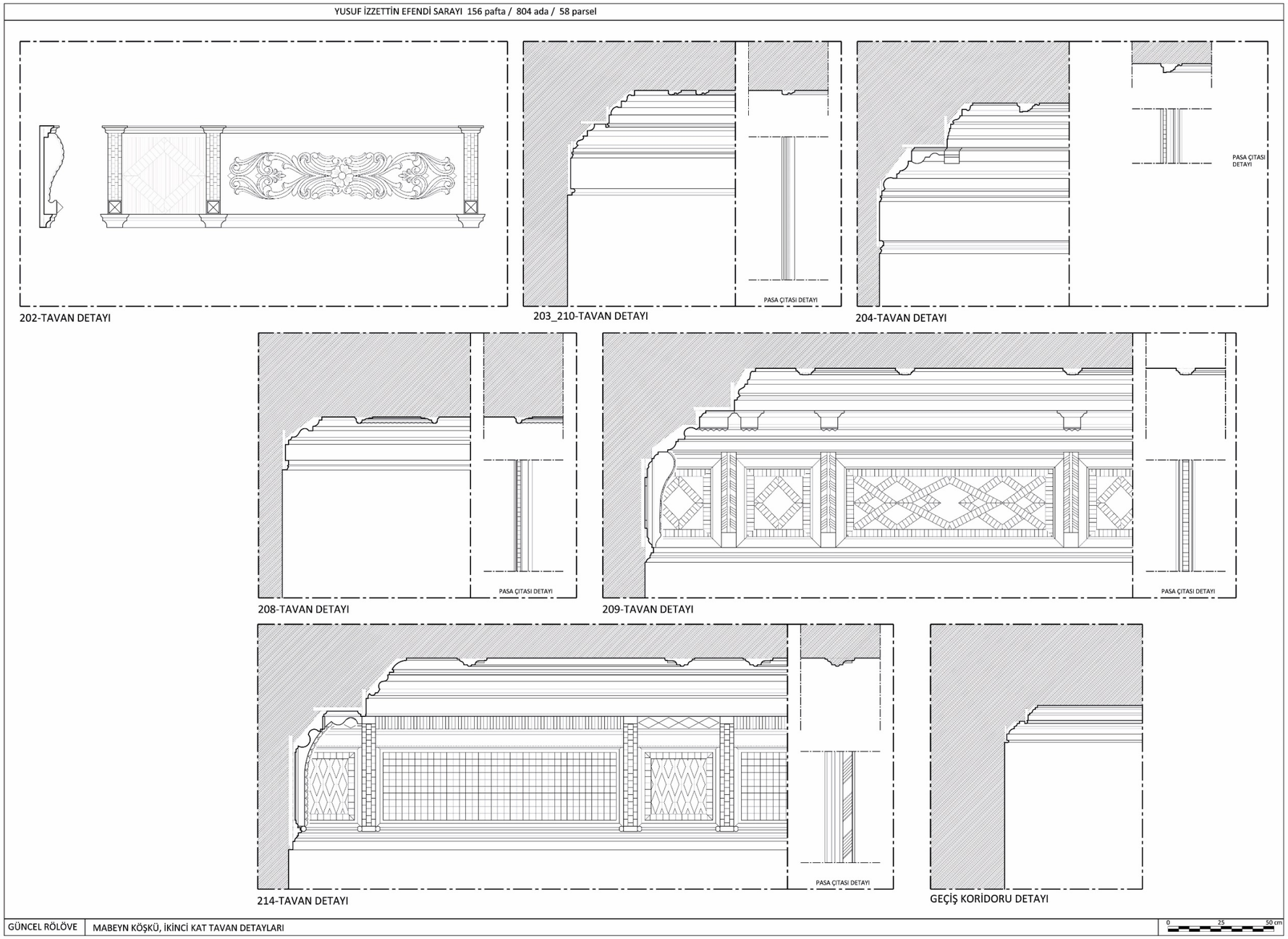

Şekil 0.368: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018

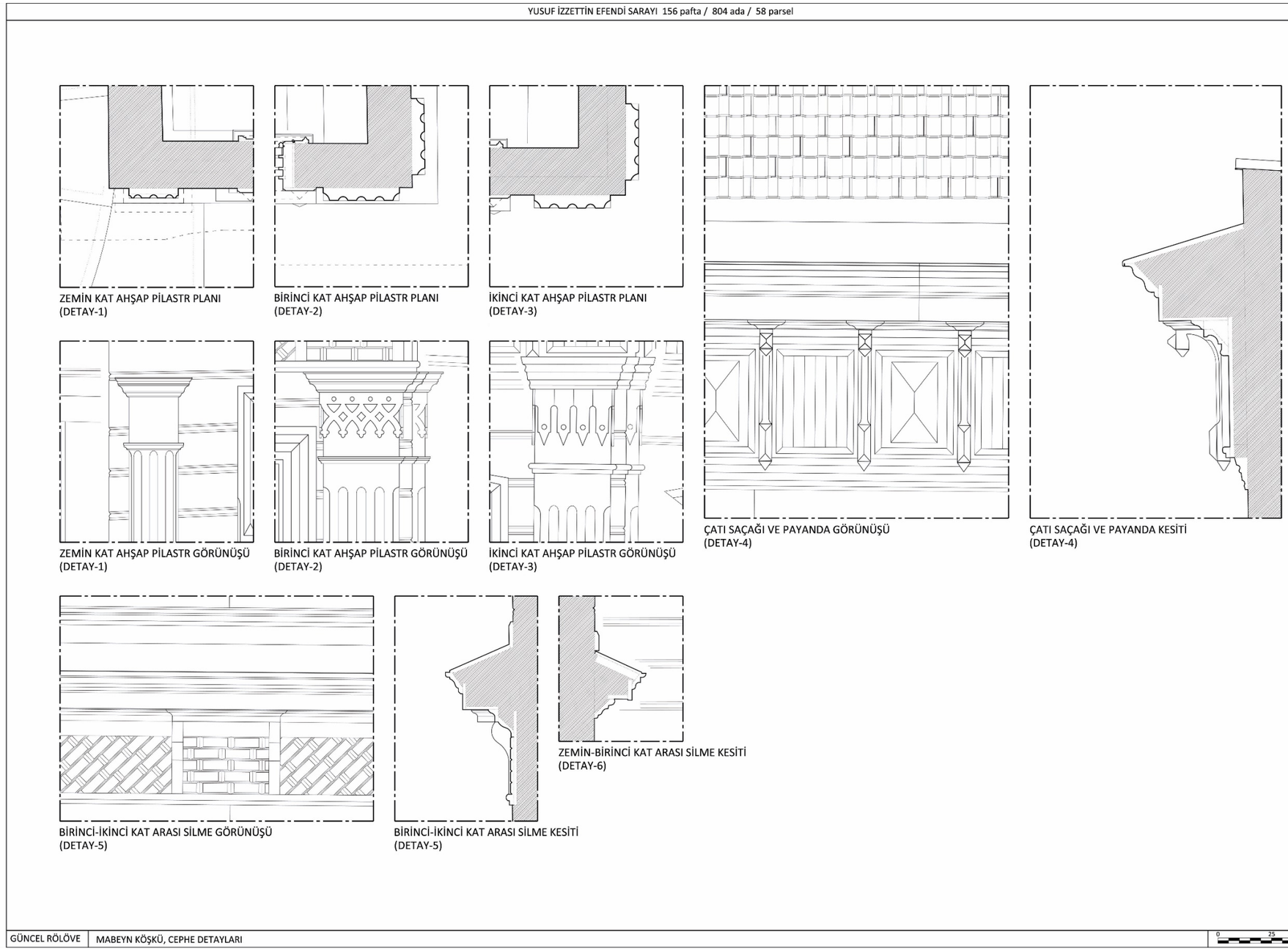

Şekil 0.369: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Cephe Detayları, Özen Mimarlık, 2018

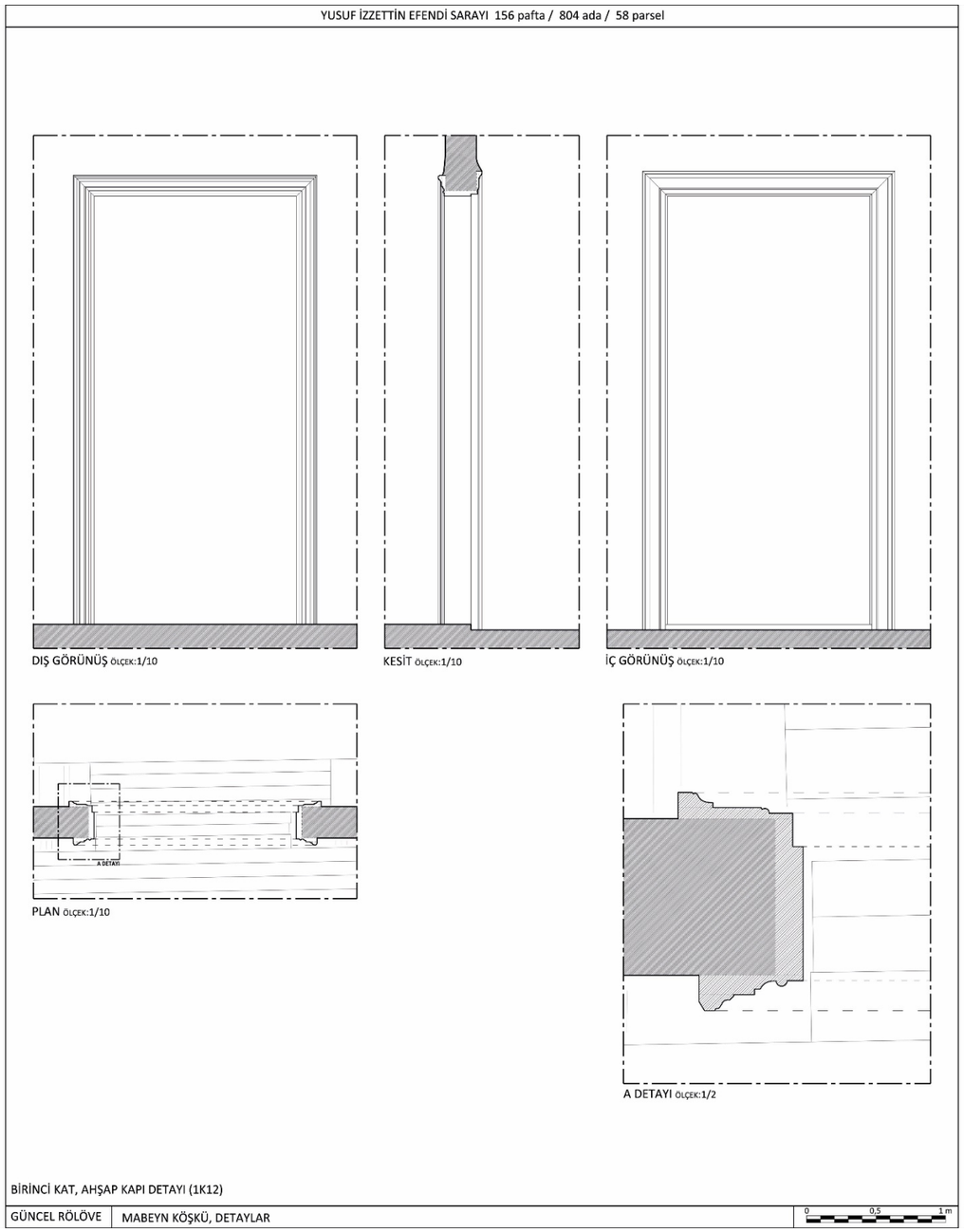

Şekil 0.370: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

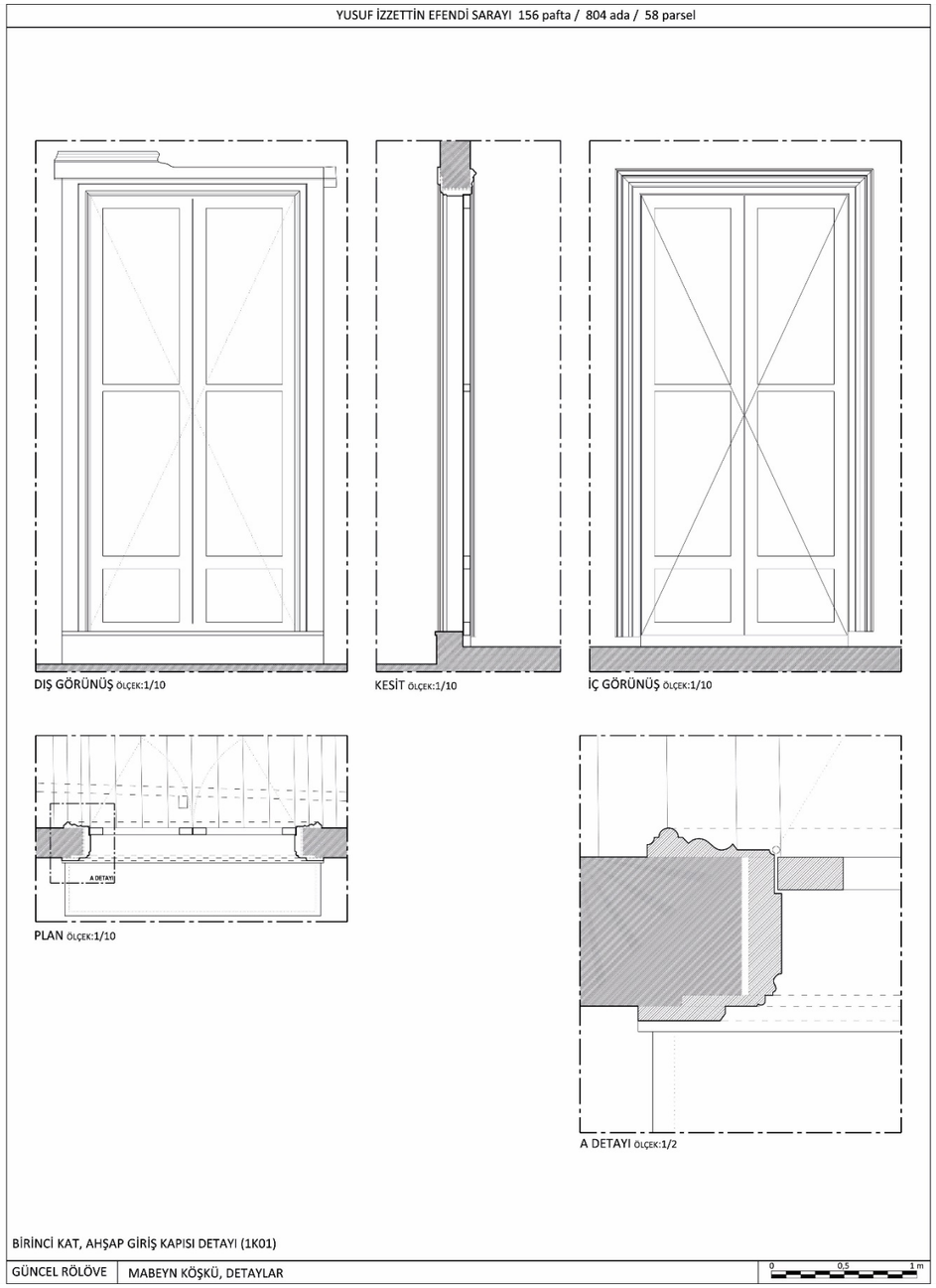

Şekil 0.371: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat, Ahşap Giriş Kapısı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

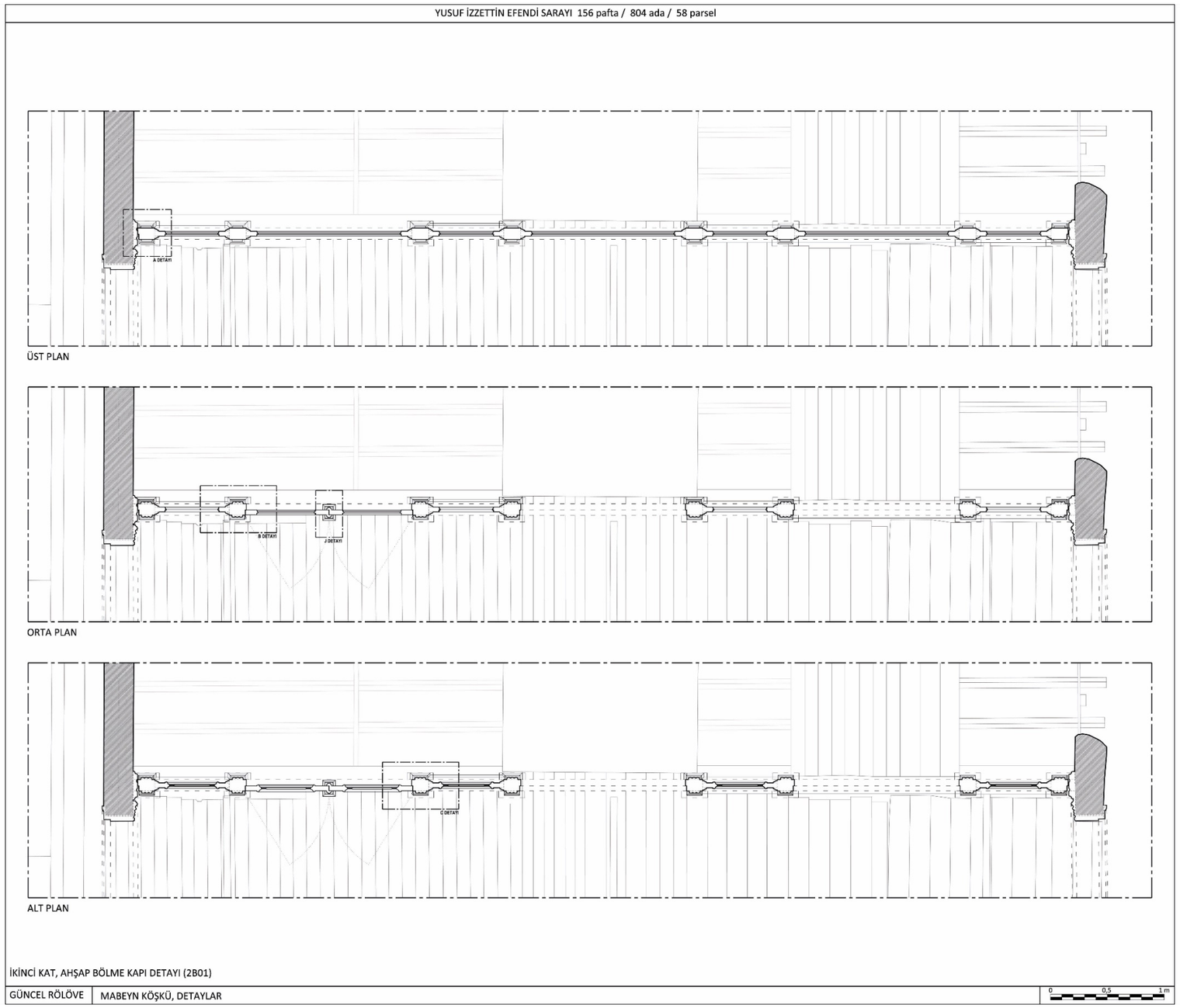

Şekil 0.372: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

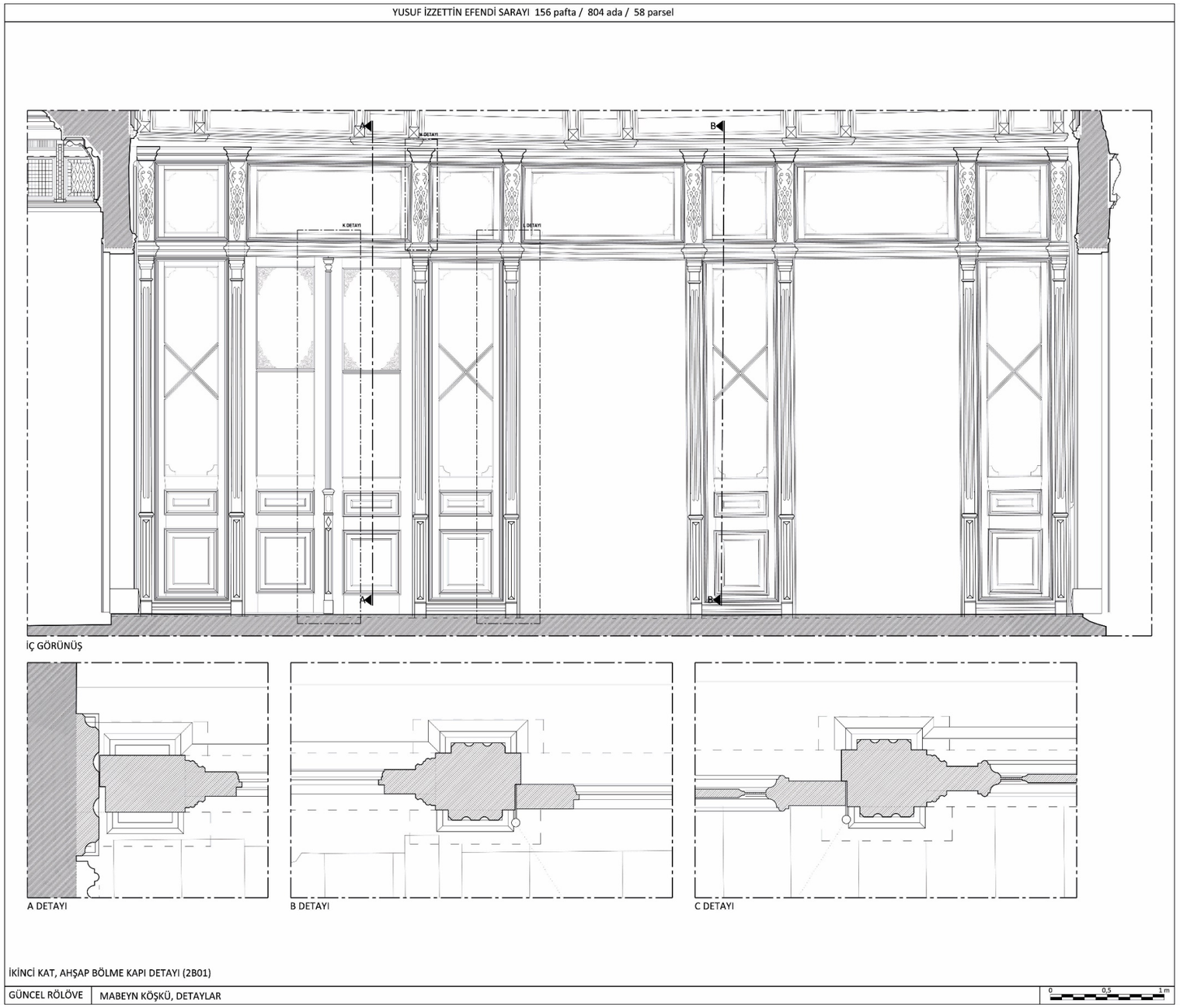

Şekil 0.373: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

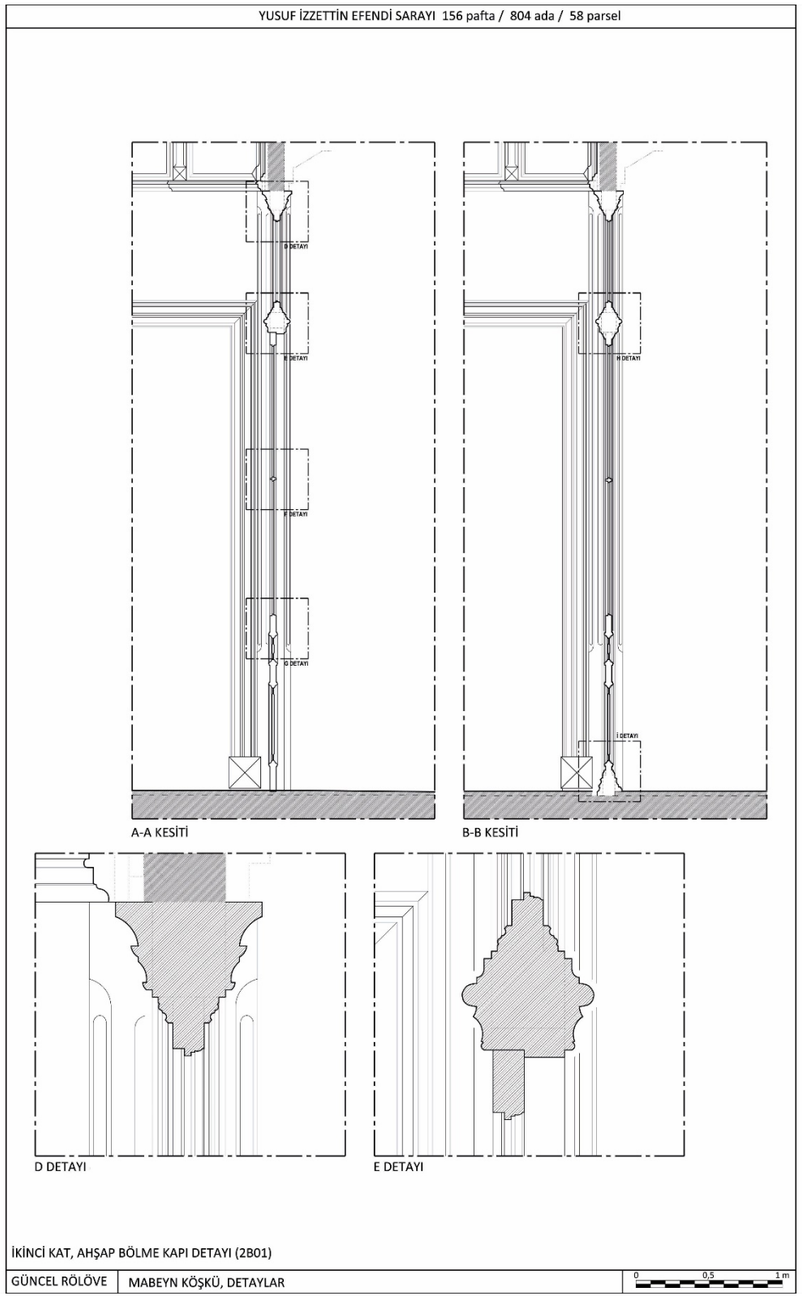

Şekil 0.374: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

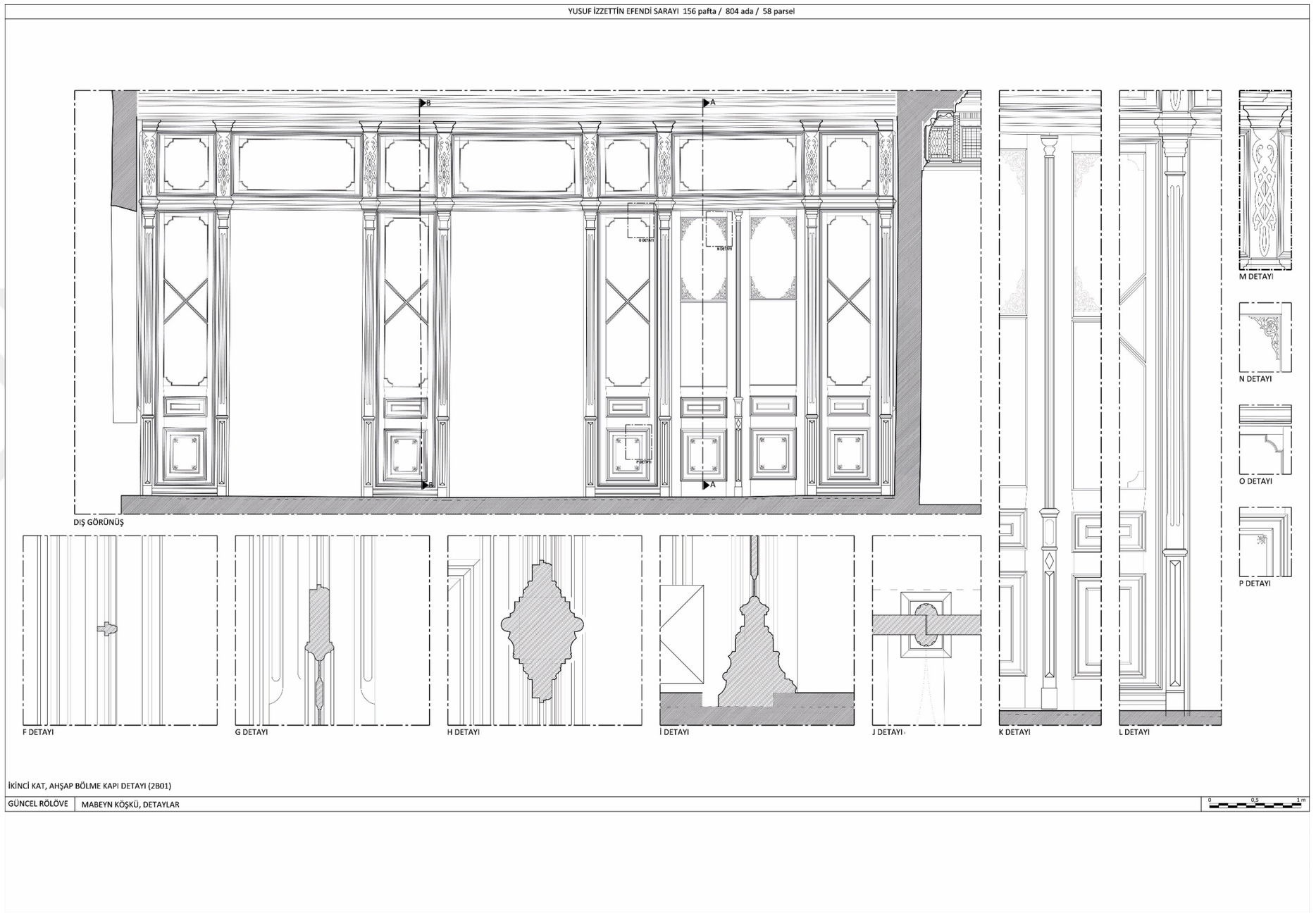

Şekil 0.375: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

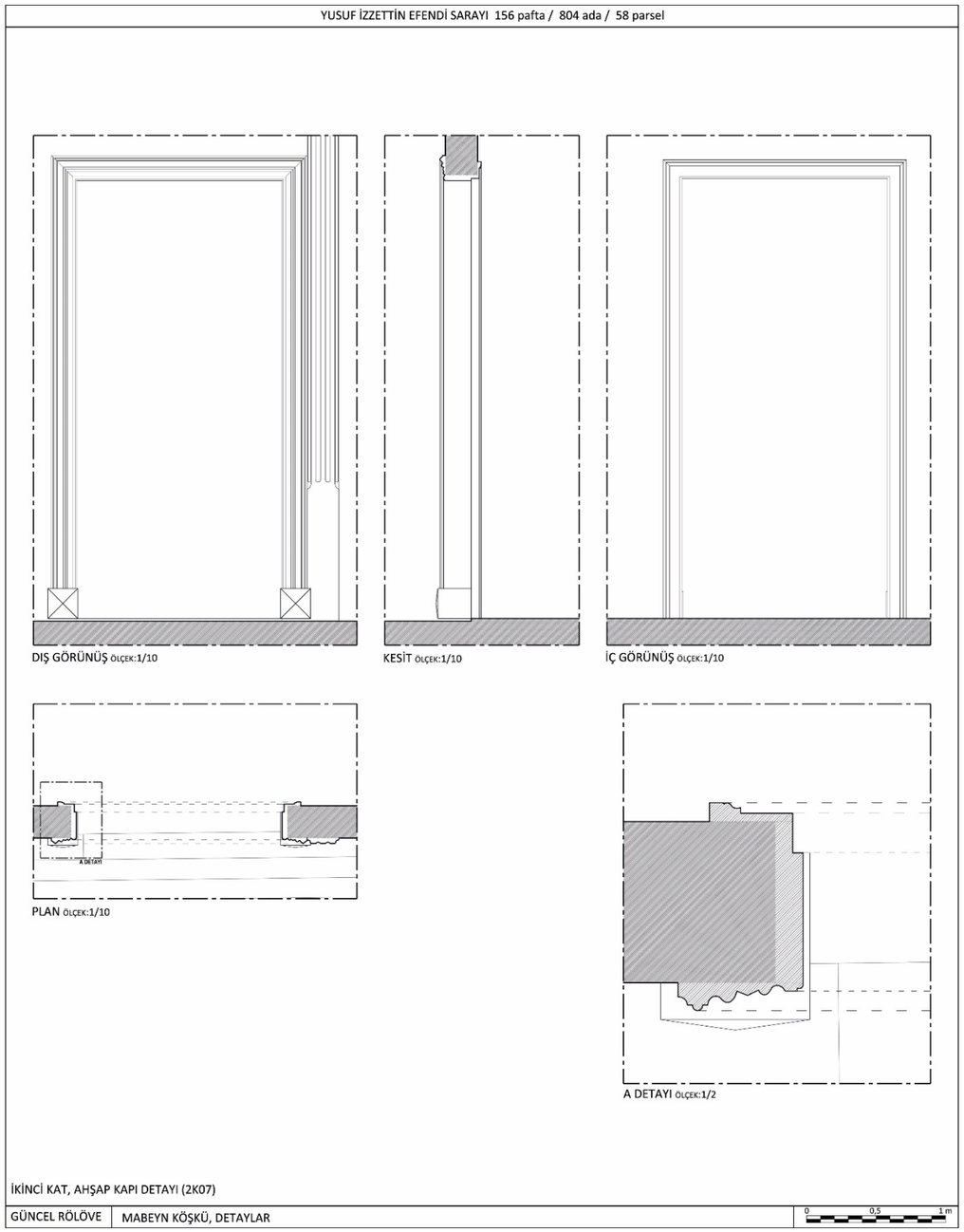

Şekil 0.376: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Bölme Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

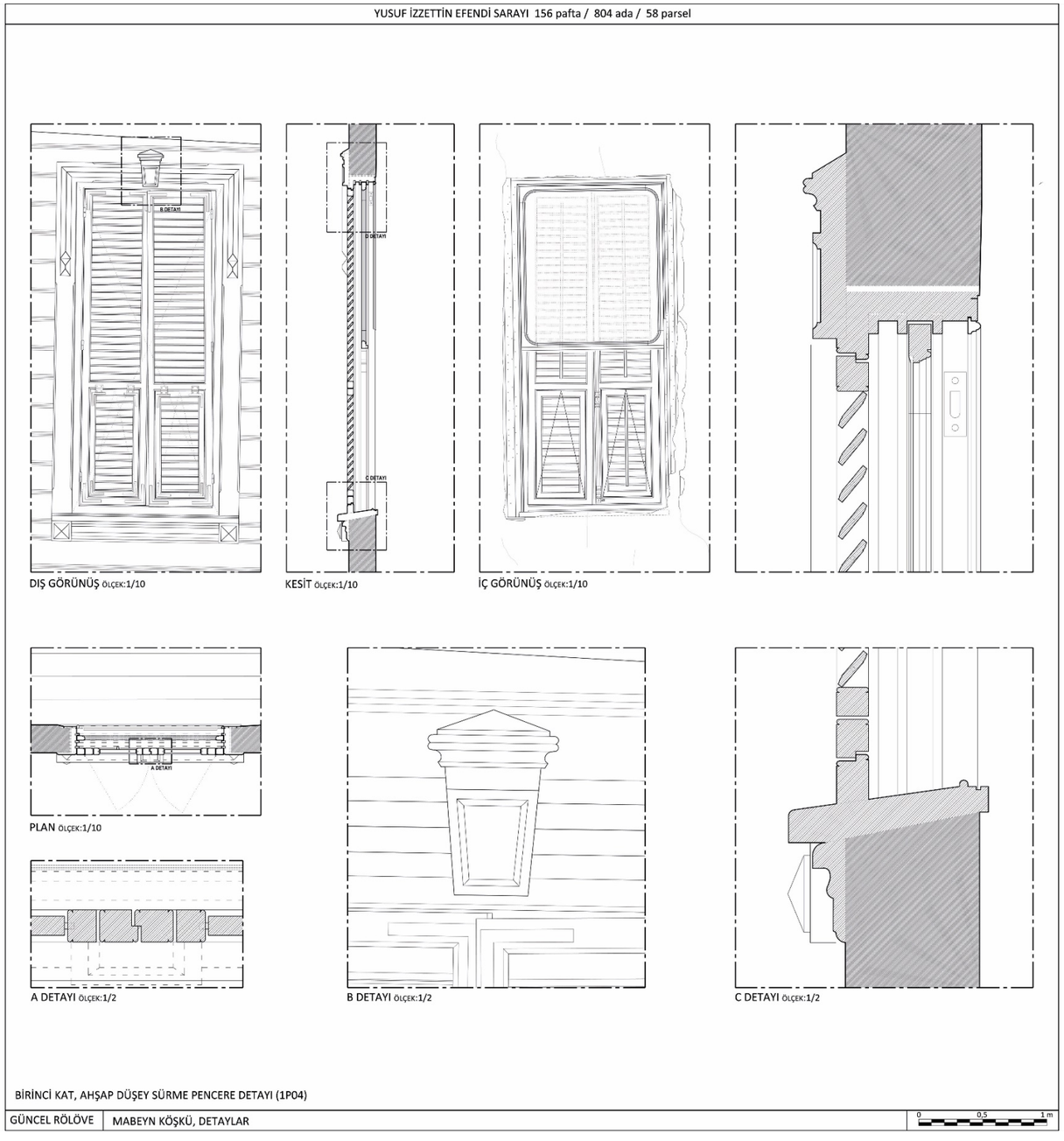

Şekil 0.377: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat, Ahşap Düşey Sürme Pencere Detayları, Özen Mimarlık, 20

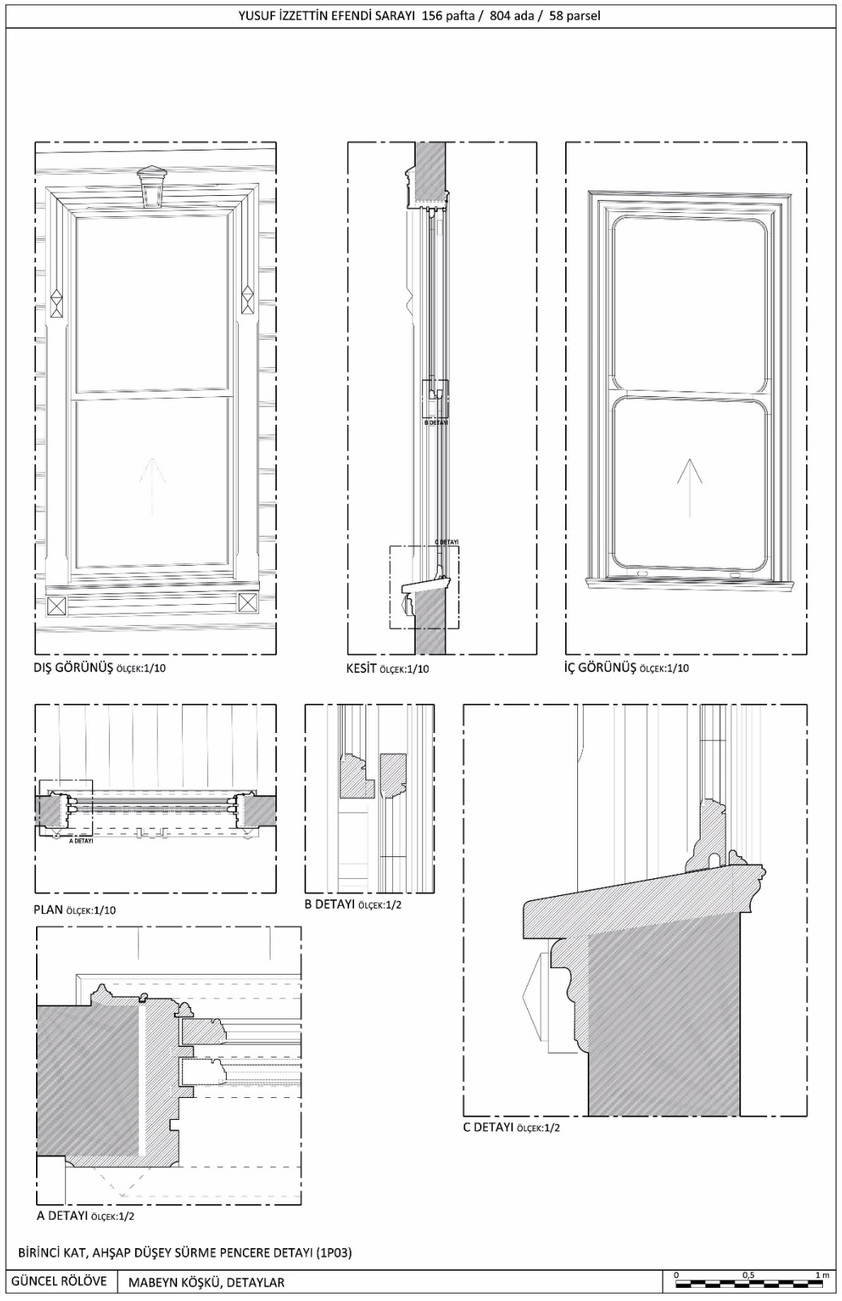

Şekil 0.378: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Birinci Kat, Ahşap Düşey Sürme Pencere Detayları, Özen Mimarlık, 2018

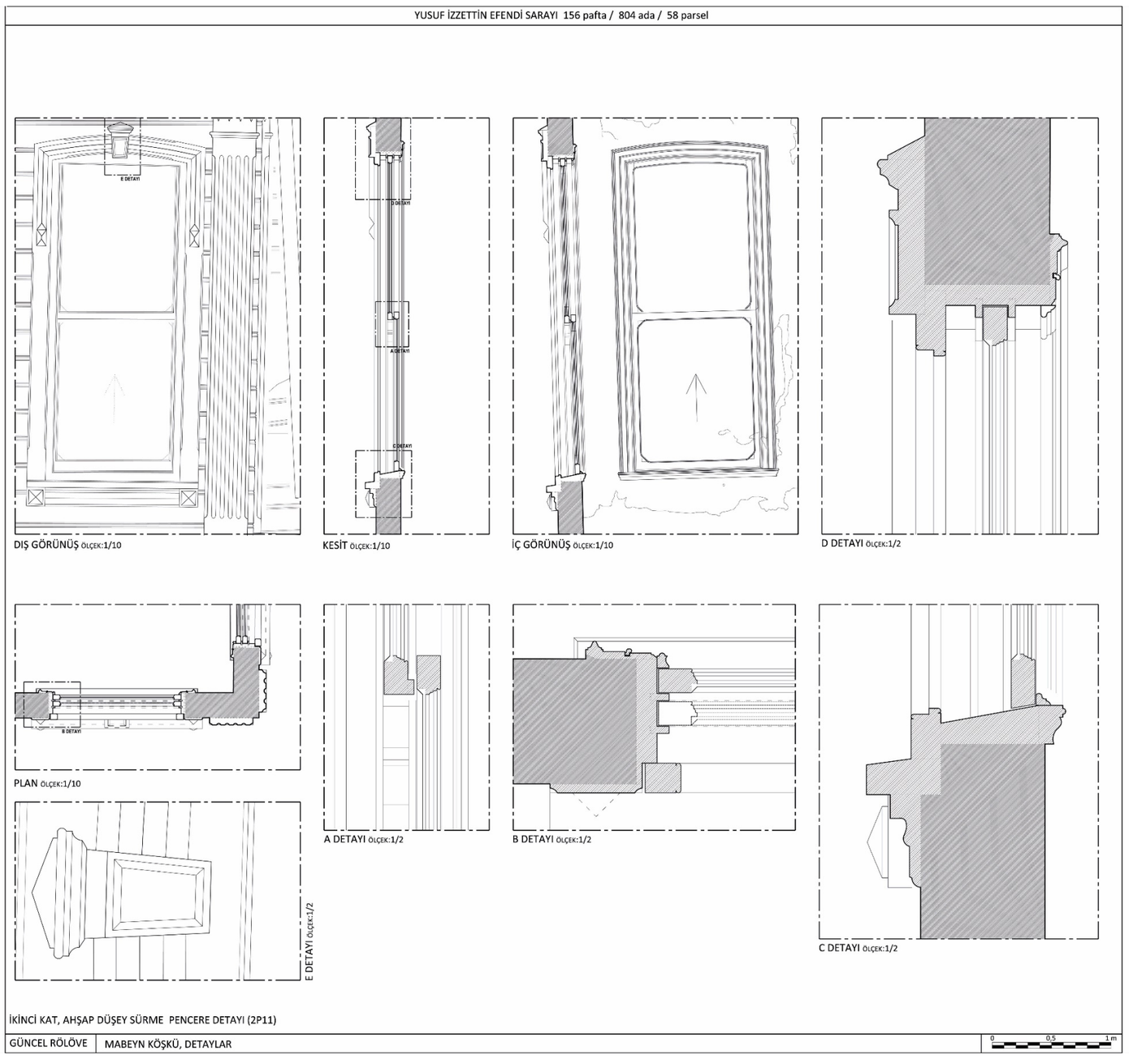

Şekil 0.379: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Düşey Sürme Pencere Detayları, Özen Mimarlık, 2018

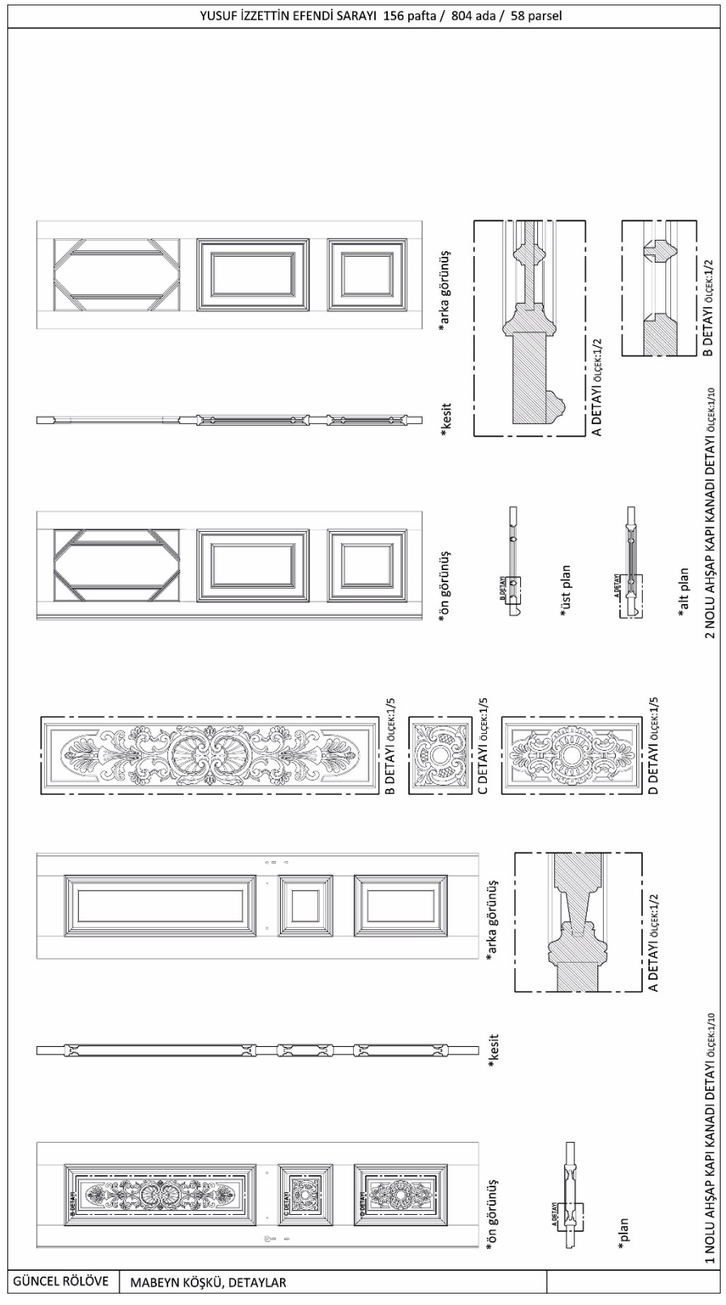

Şekil 0.380: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Ahşap Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

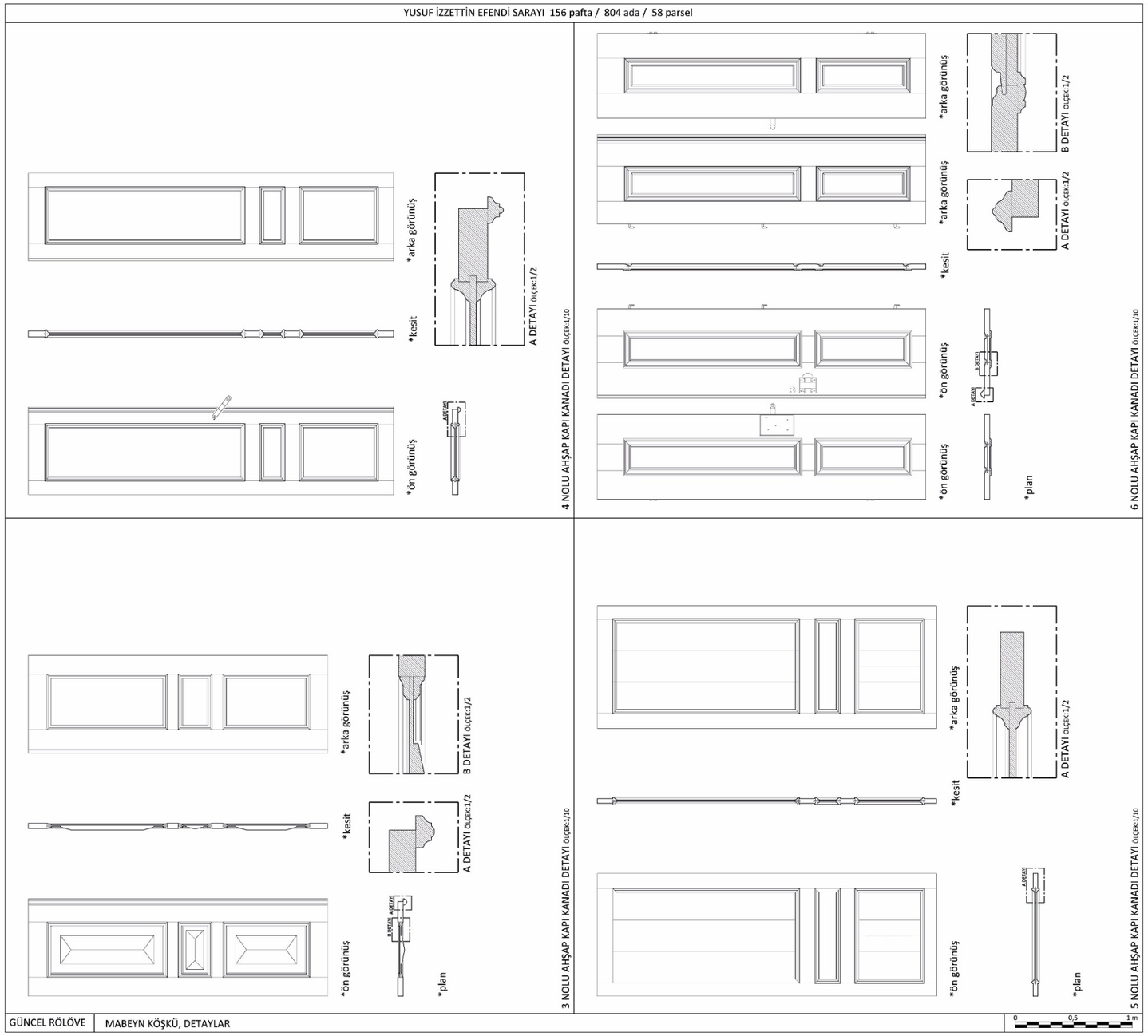

Şekil 0.381: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Ahşap Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

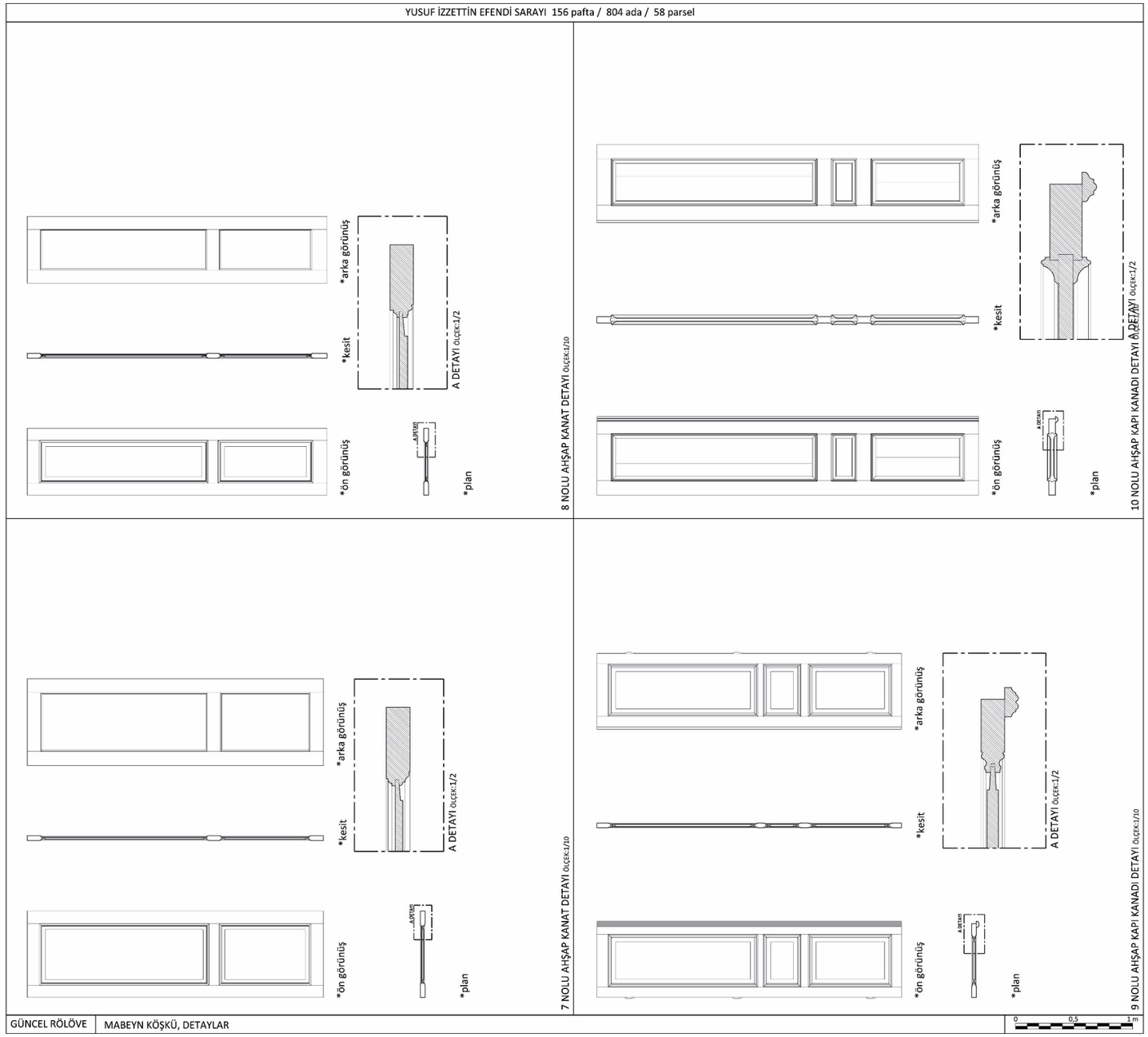

Şekil 0.382: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Ahşap Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

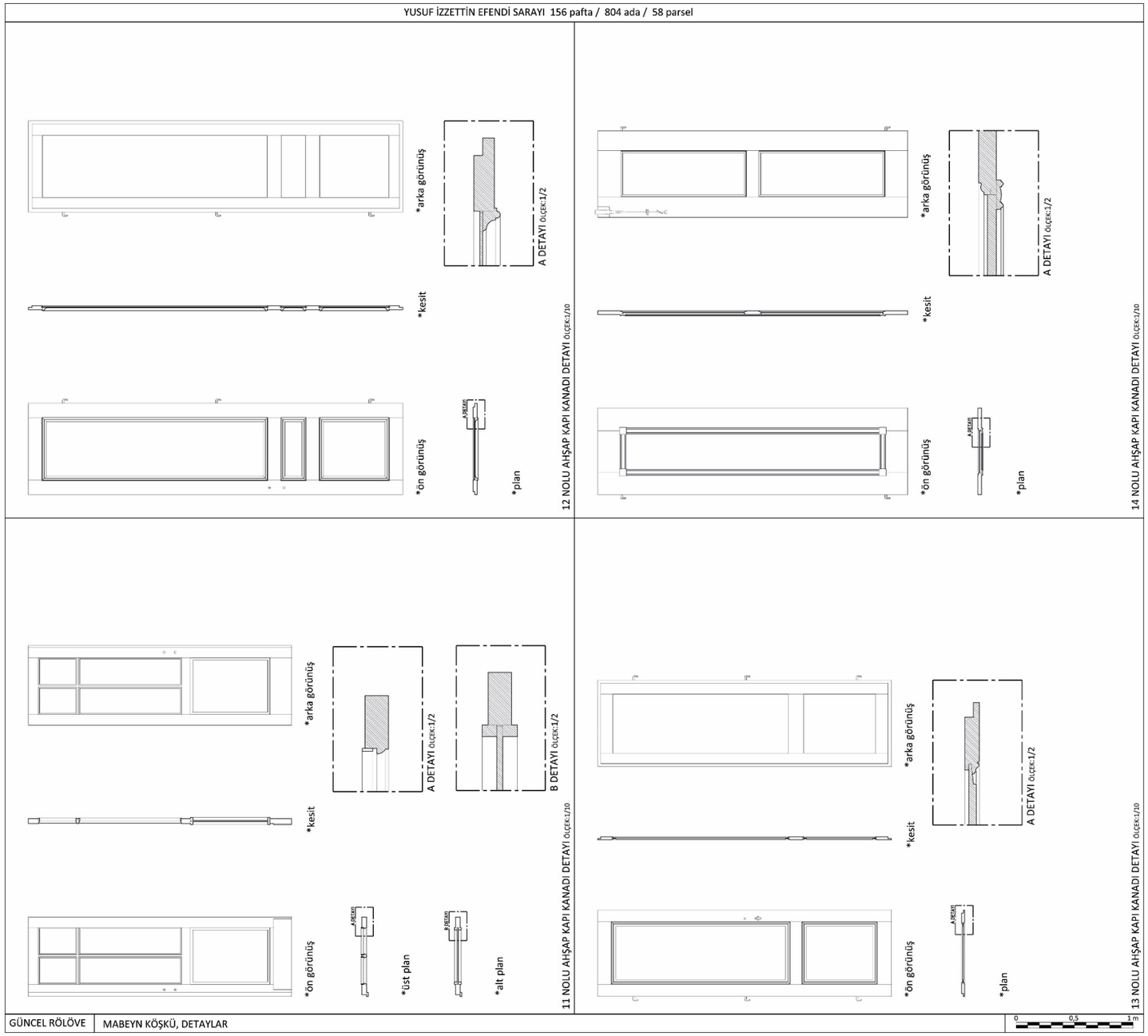

Şekil 0.383: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Ahşap Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

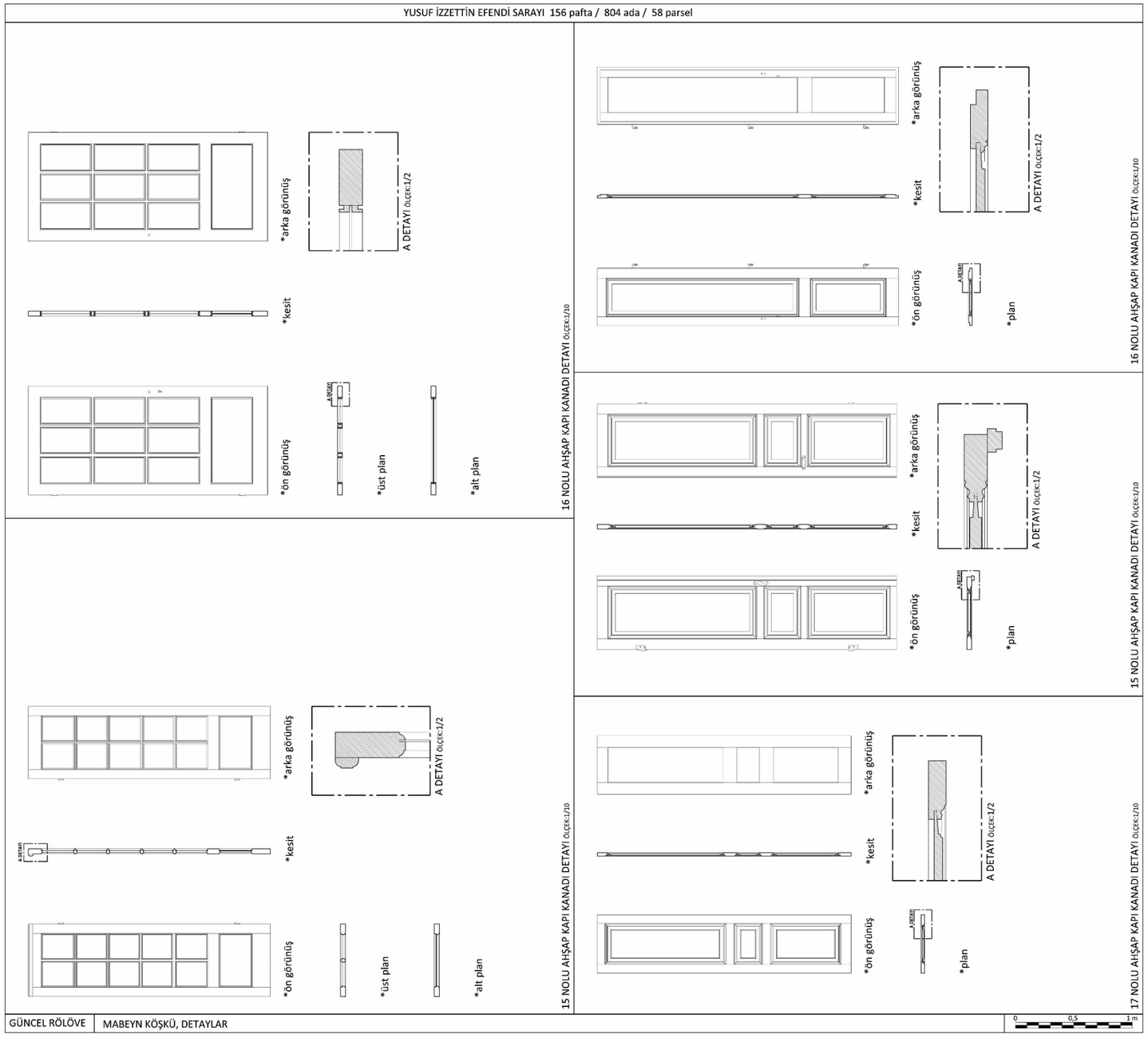

Şekil 0.384: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Ahşap Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

YUSUF İZZETTİN EFENDİ SARAYI 156 pafta / 804 ada / 58 parsel

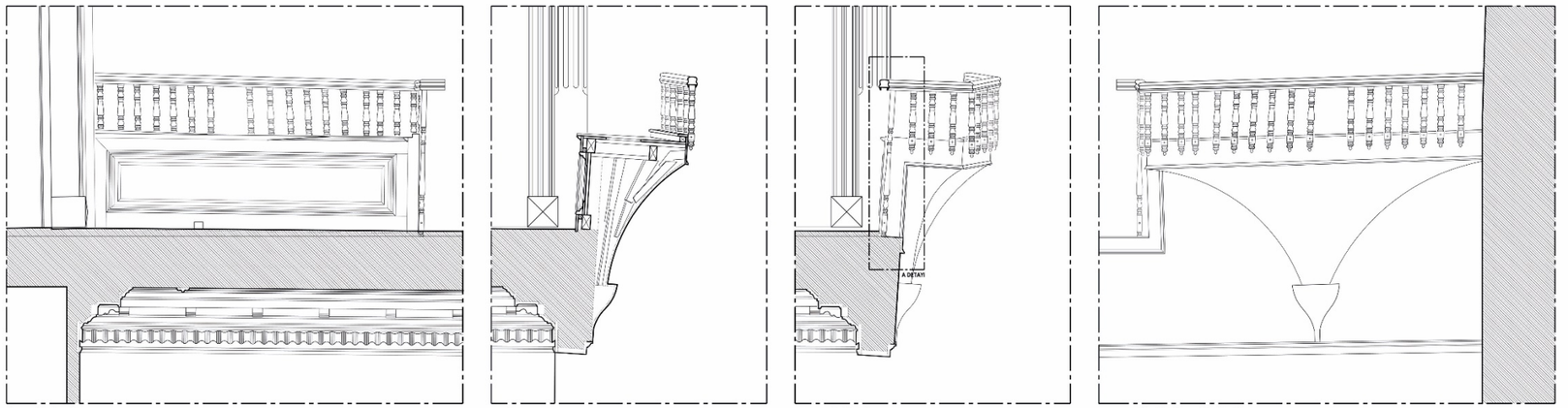

ÖN GÖRÜNÜŞ ÖLÇEK:1/10

KESİT ÖLÇEK:1/10

YAN GÖRÜNÜŞ ÖLÇEK:1/10

ARKA GÖRÜNÜŞ GÖRÜNÜŞ ÖLÇEK:1/10

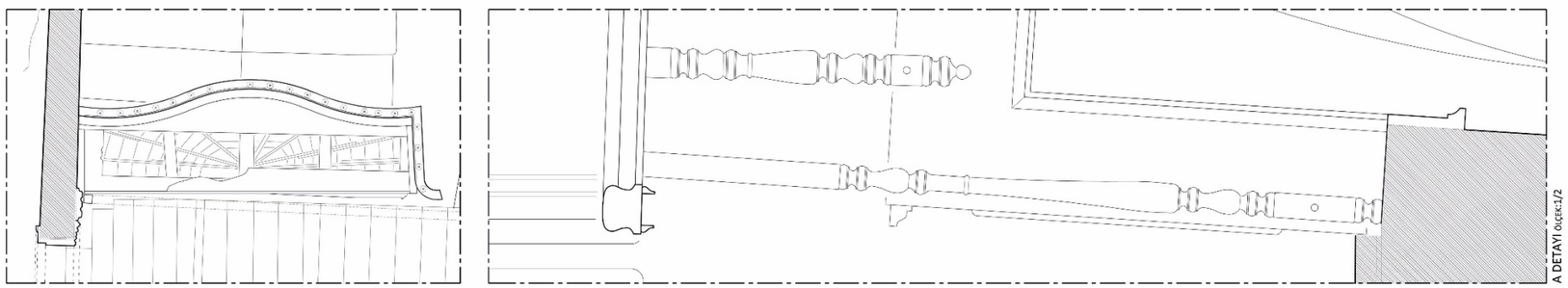

PLAN ÖLÇEK:1/10

A DETAYI ÖLÇEK:1/2

İKİNCİ KAT, AHŞAP KONSOL DETAYI (101)

GÜNCEL RÖLÖVE	MABEYN KÖŞKÜ, DETAYLAR	0 0,5 1 m

Şekil 0.385: Mabeyn Köşkü Rölövesi, İkinci Kat, Ahşap Konsol Detayları, Özen Mimarlık, 2018

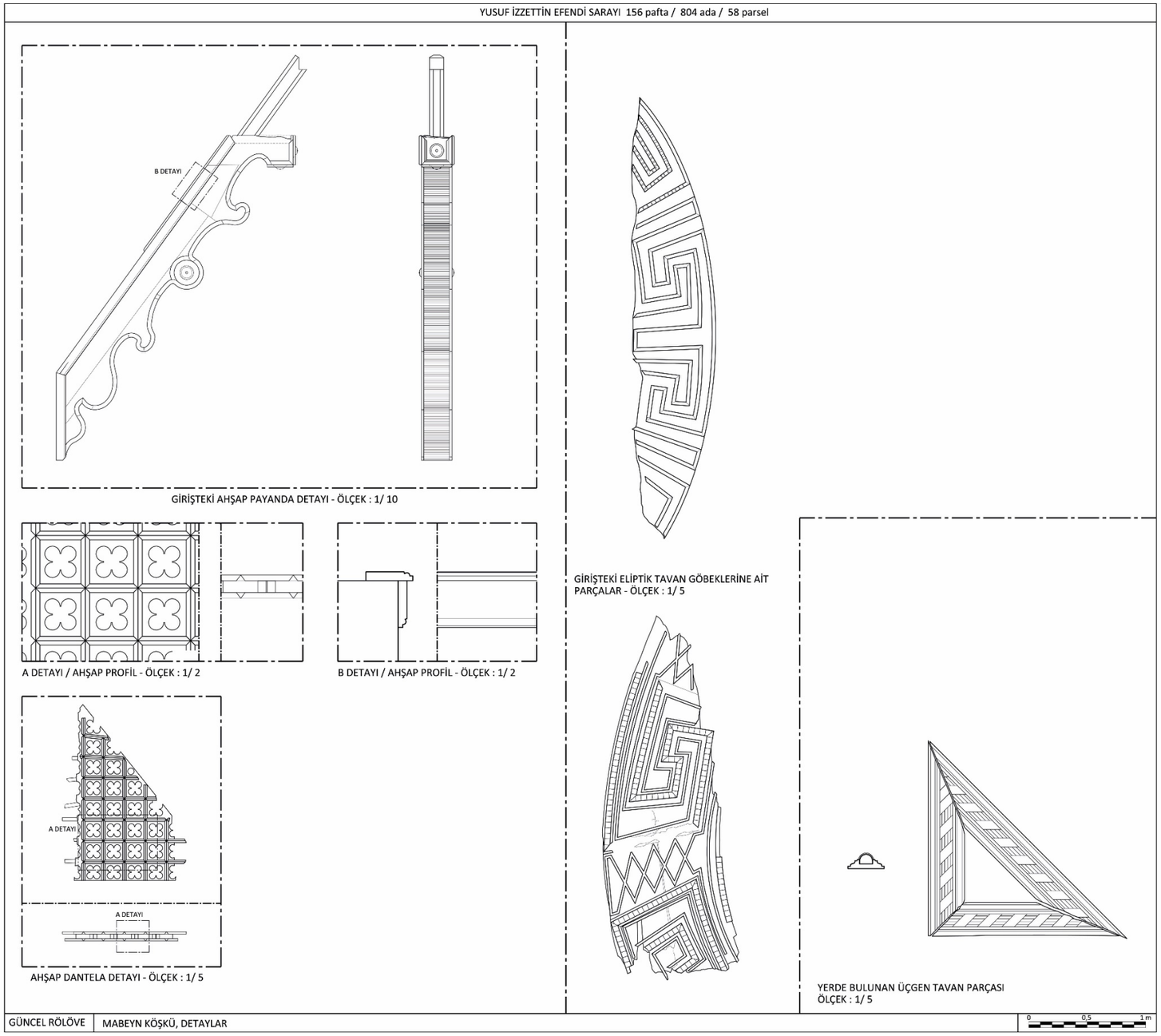

Şekil 0.386: Mabeyn Köşkü Rölövesi, Süsleme Detayları, Özen Mimarlık, 2018

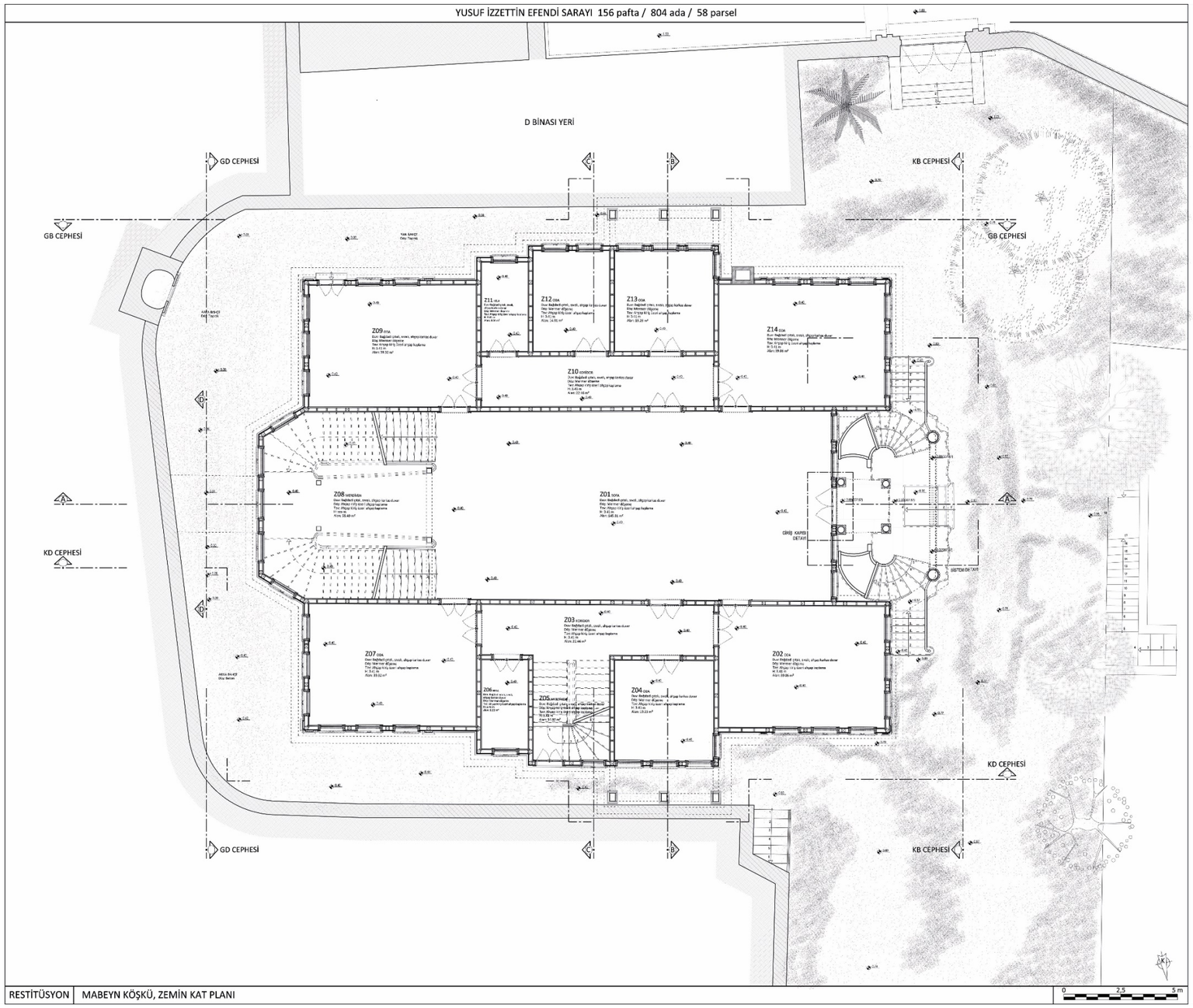

Şekil 0.387: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Zemin Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018

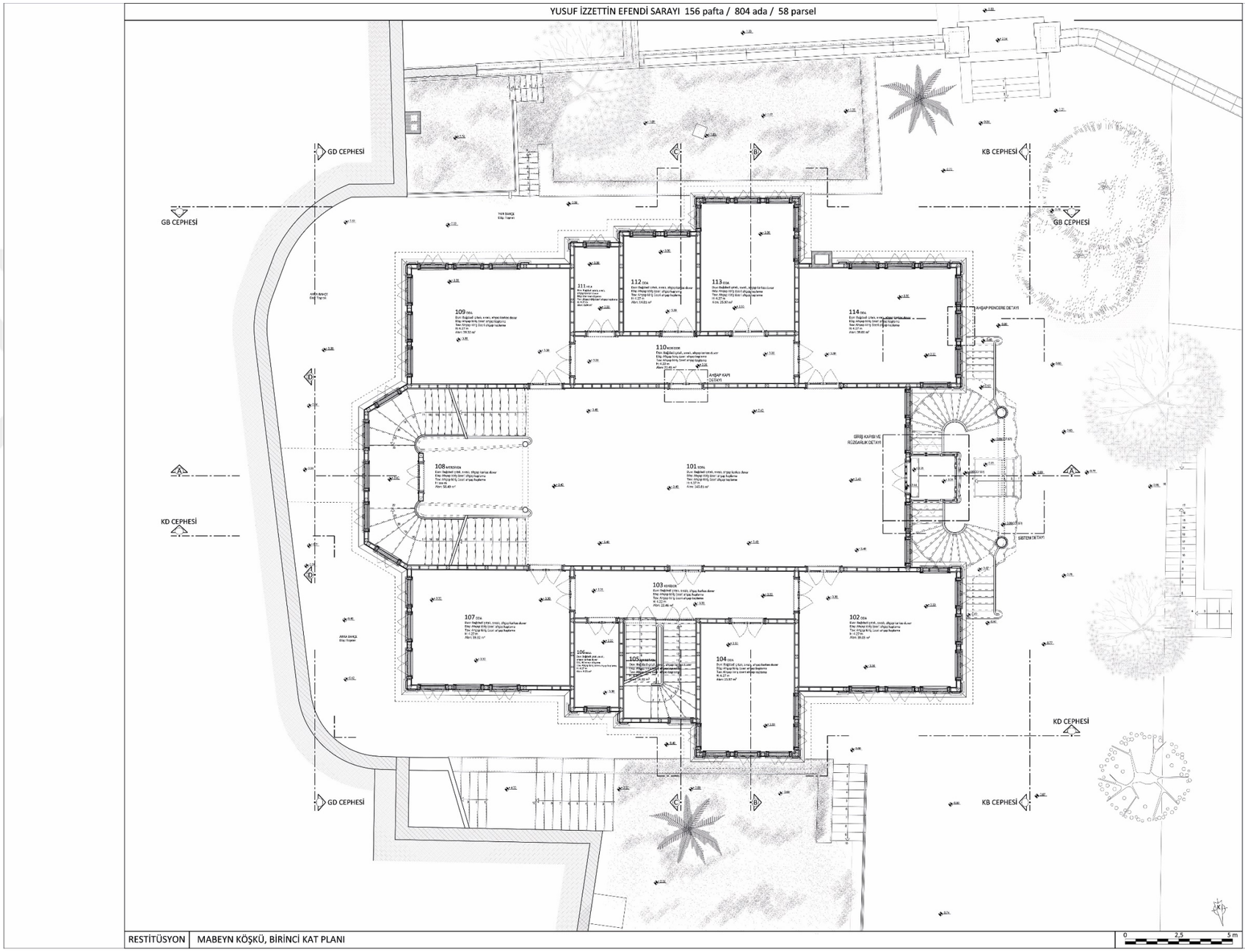

Şekil 0.388: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018

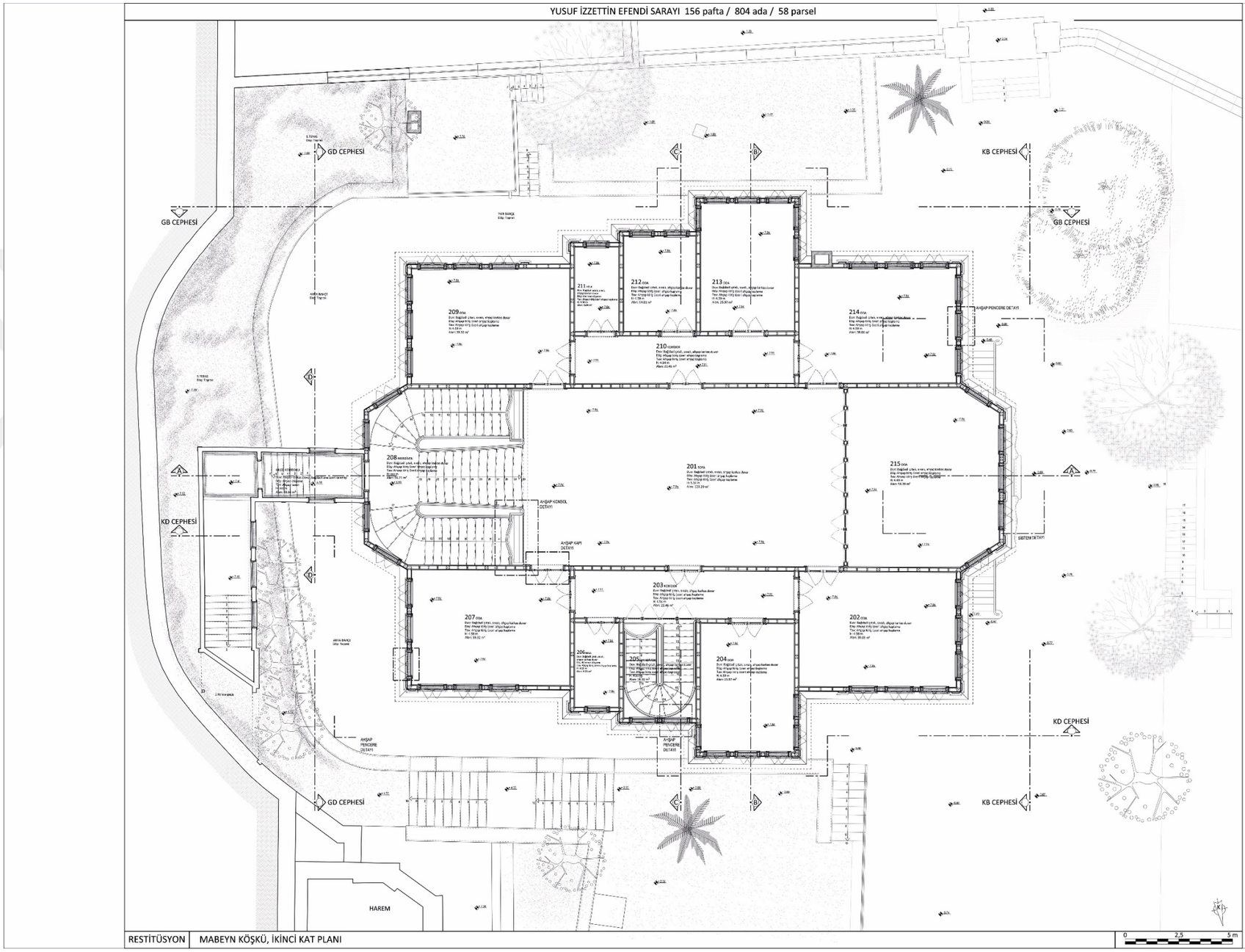

Şekil 0.389: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat Planı, Özen Mimarlık, 2018

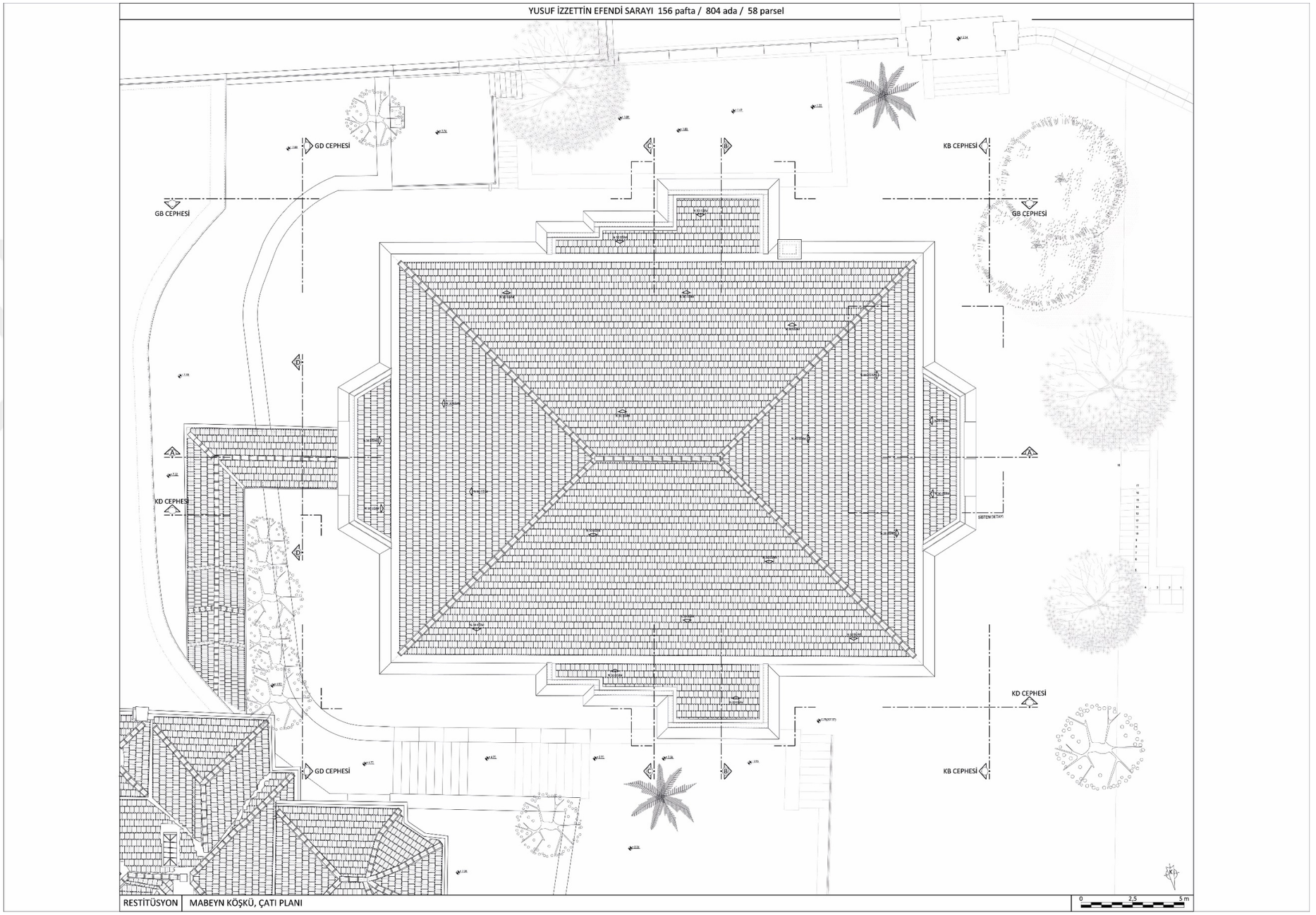

Şekil 0.390: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Çatı Katı Planı, Özen Mimarlık, 2018

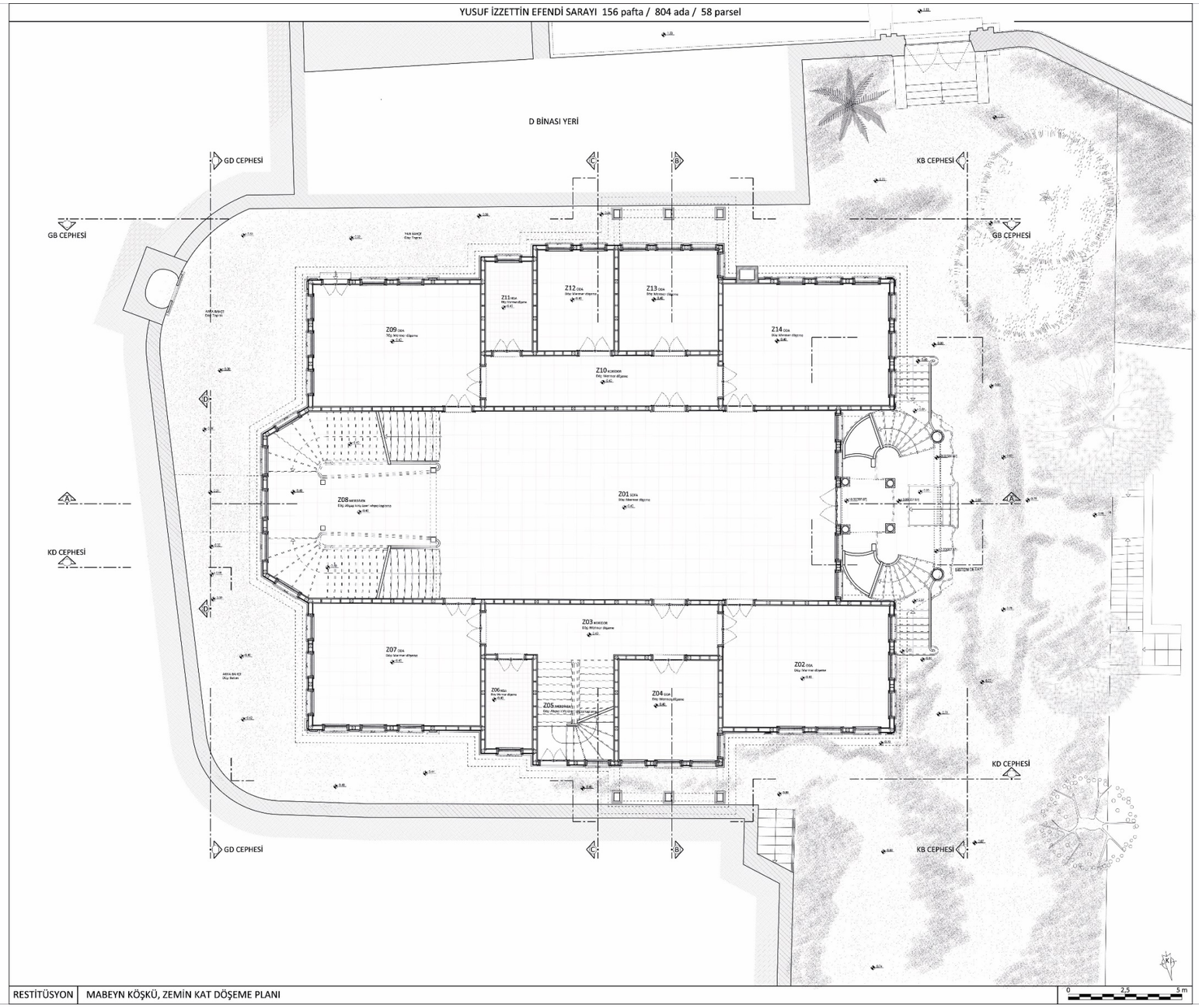

Şekil 0.391: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Zemin Kat Döşeme Planı, Özen Mimarlık, 2018

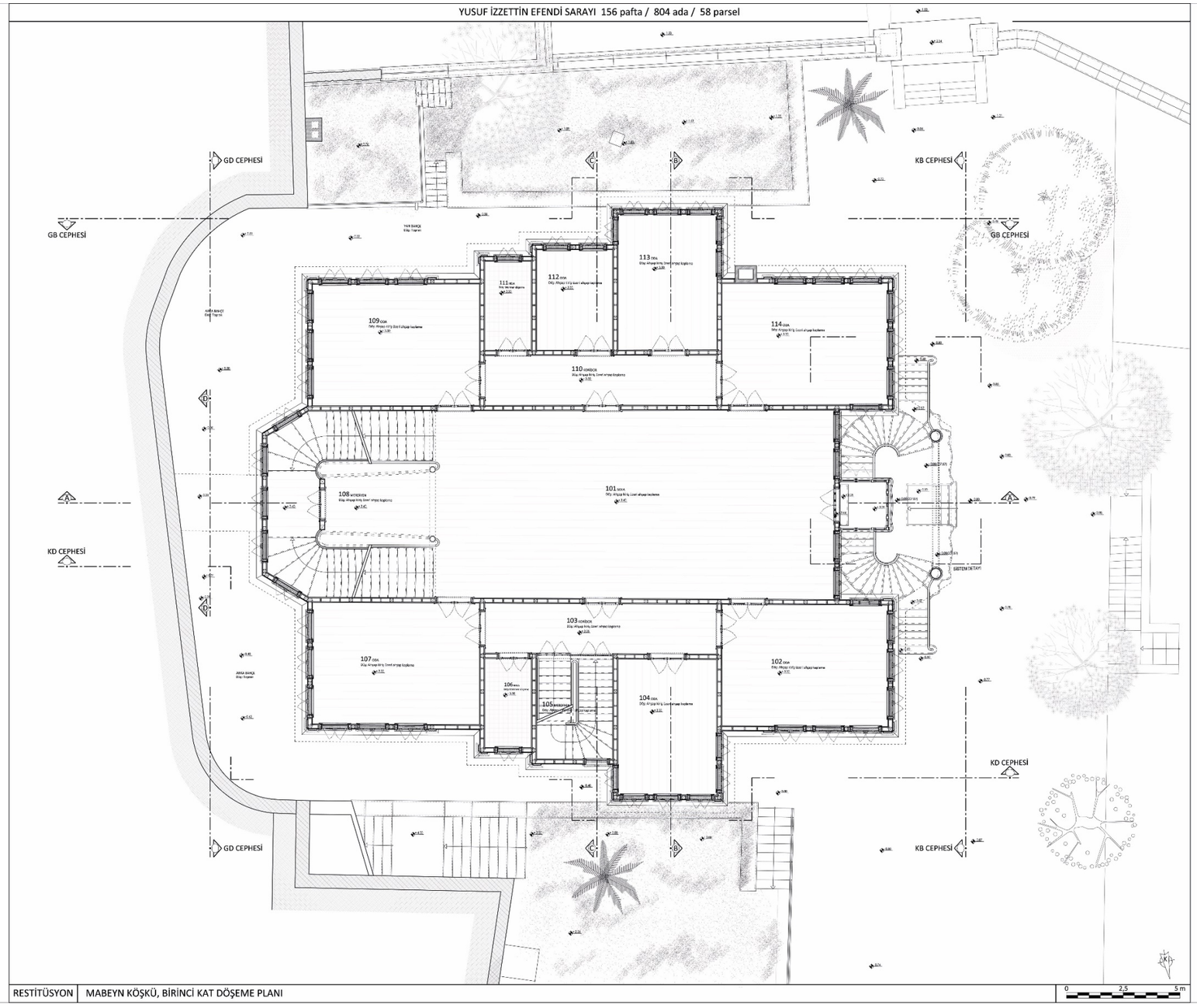

Şekil 0.392: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat Döşeme Planı, Özen Mimarlık, 2018

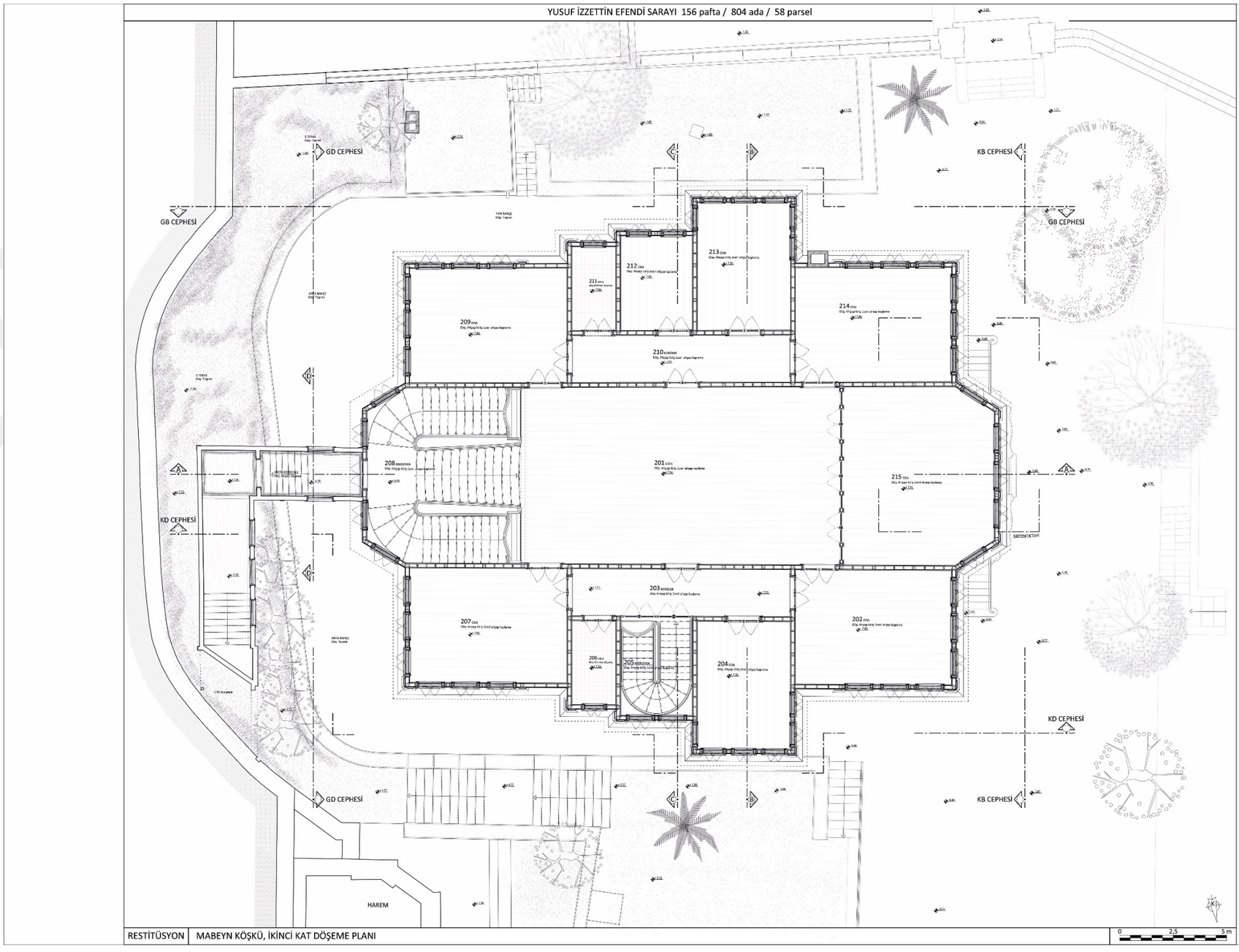

Şekil 0.393: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat Döşeme Planı, Özen Mimarlık, 2018

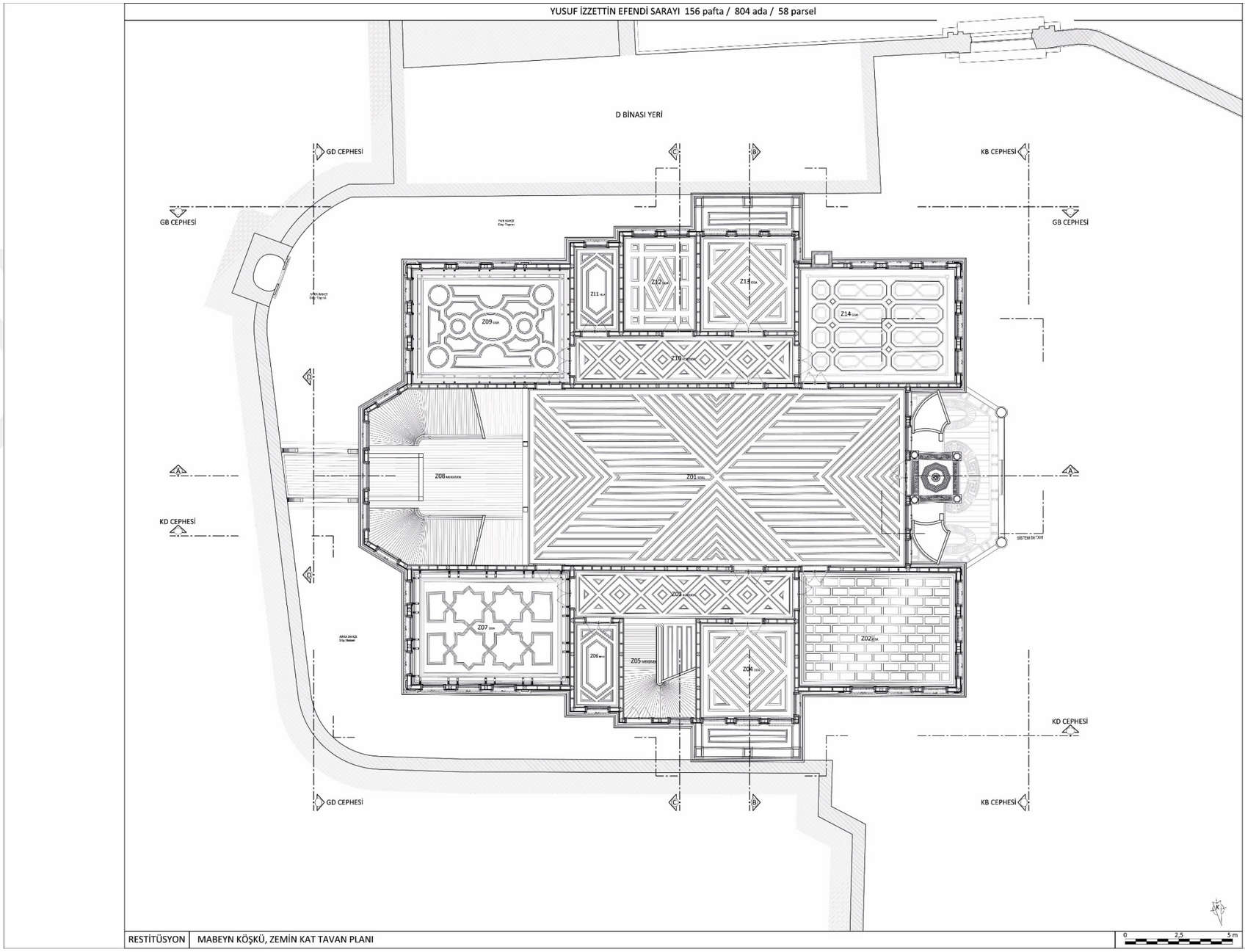

Şekil 0.394: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Zemin Kat Döşeme Planı, Özen Mimarlık, 2018

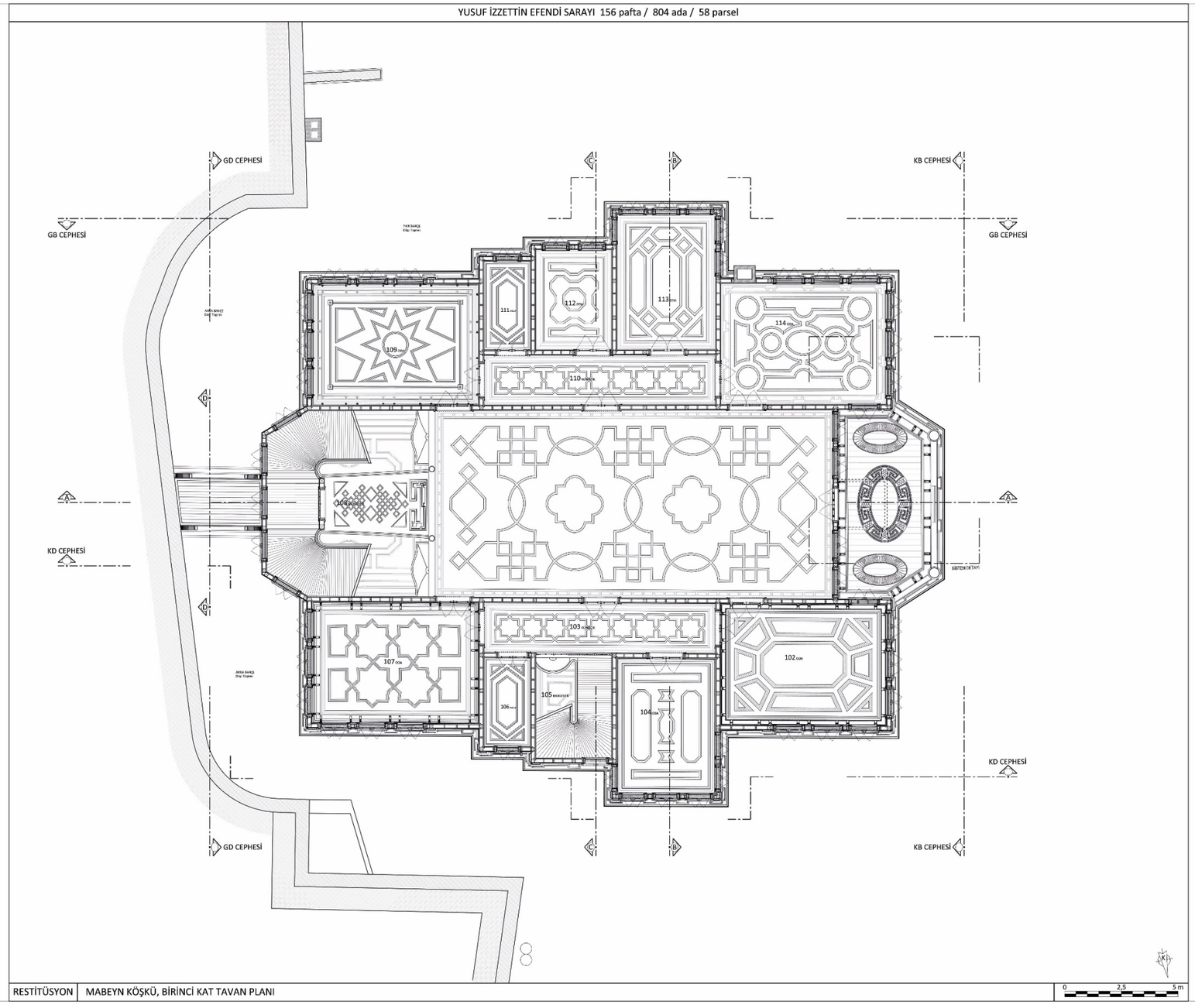

Şekil 0.395: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat Tavan Planı, Özen Mimarlık, 2018

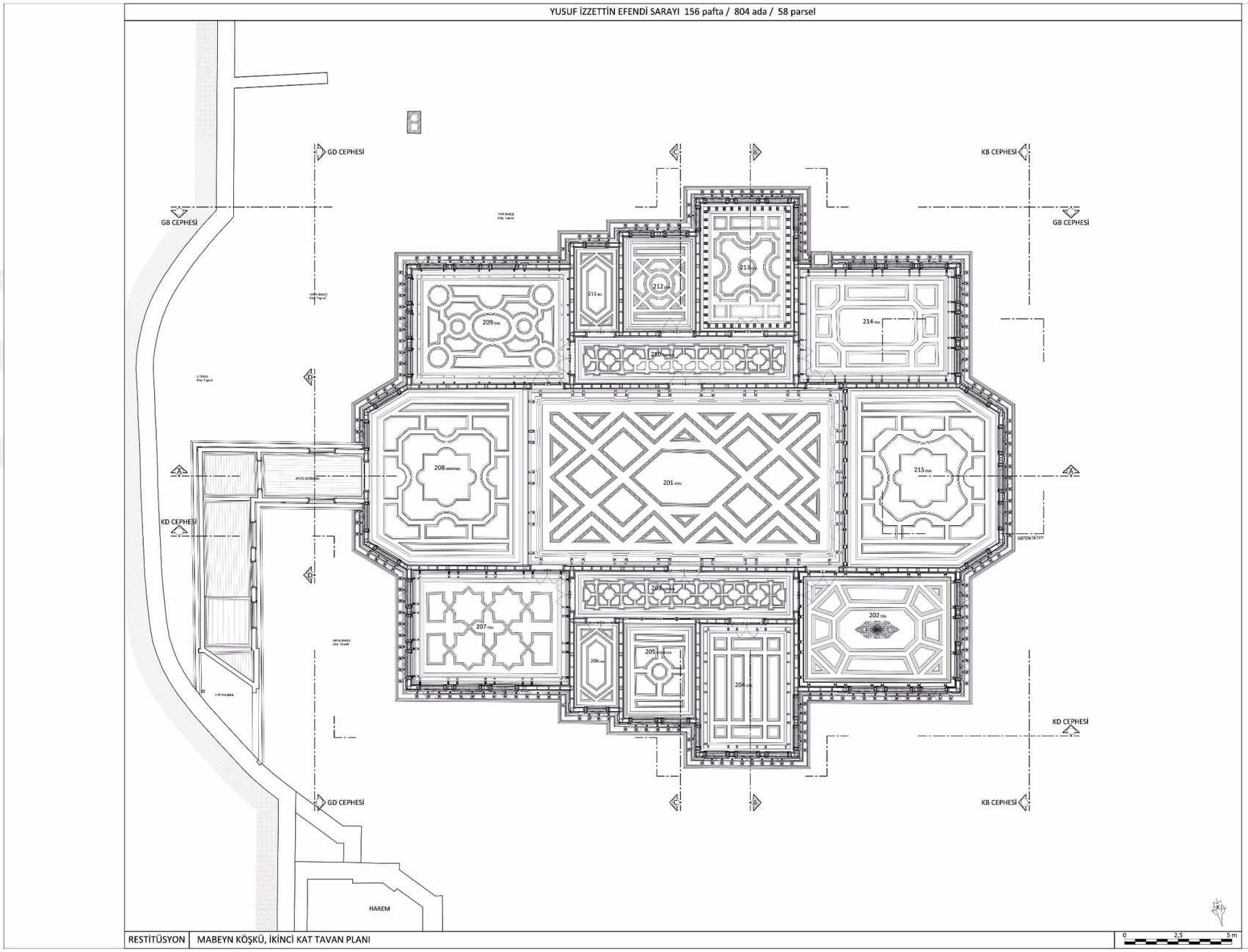

Şekil 0.396: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat Tavan Planı, Özen Mimarlık, 2018

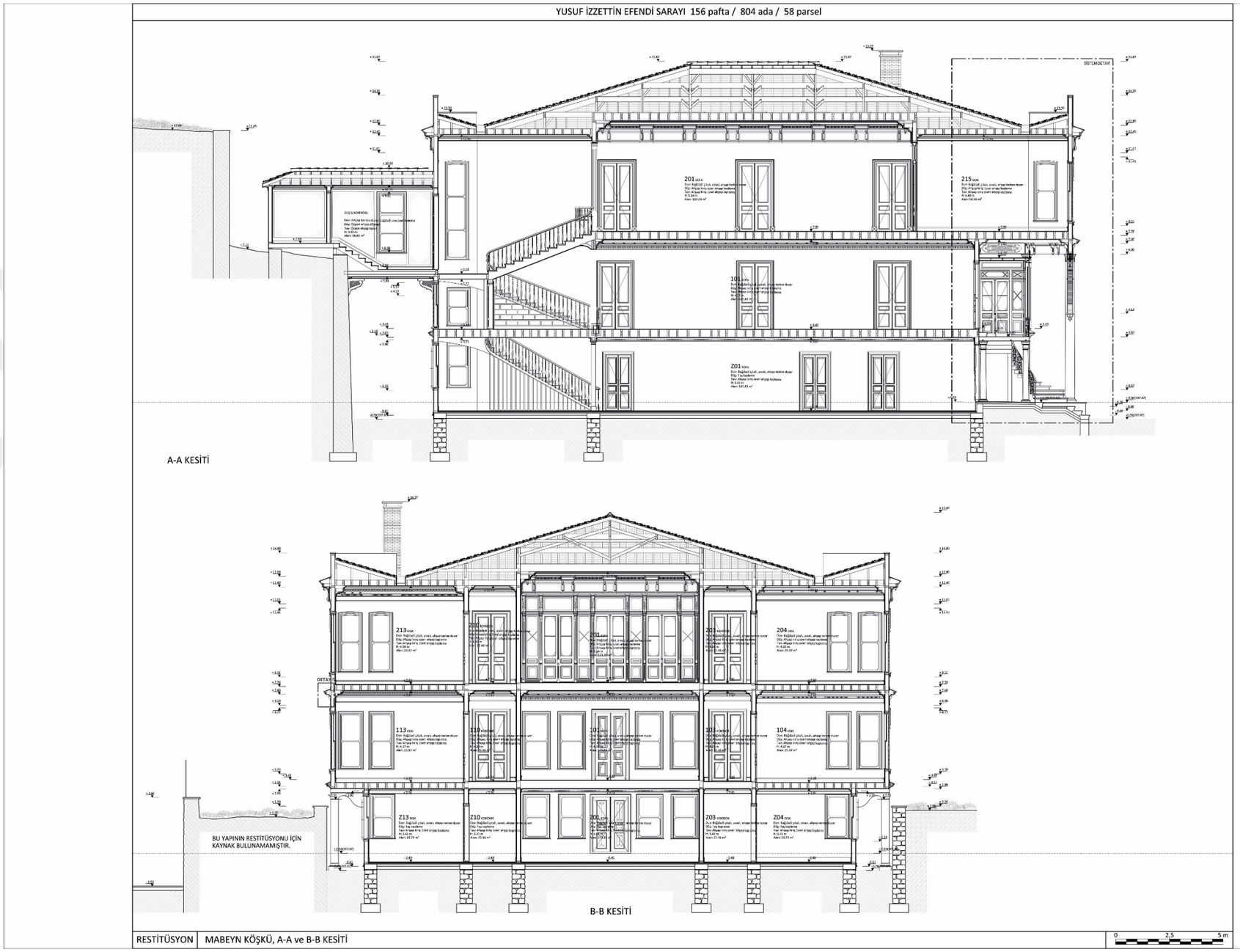

Şekil 0.397: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, A-A ve B-B Kesiti, Özen Mimarlık, 2018

YUSUF İZZETTİN EFENDİ SARAYI 156 pafta / 804 ada / 58 parsel

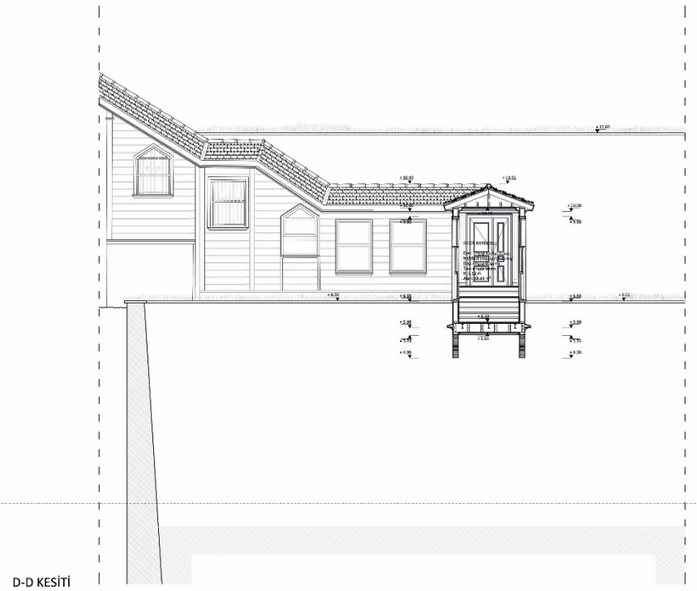

D-D KESİTİ

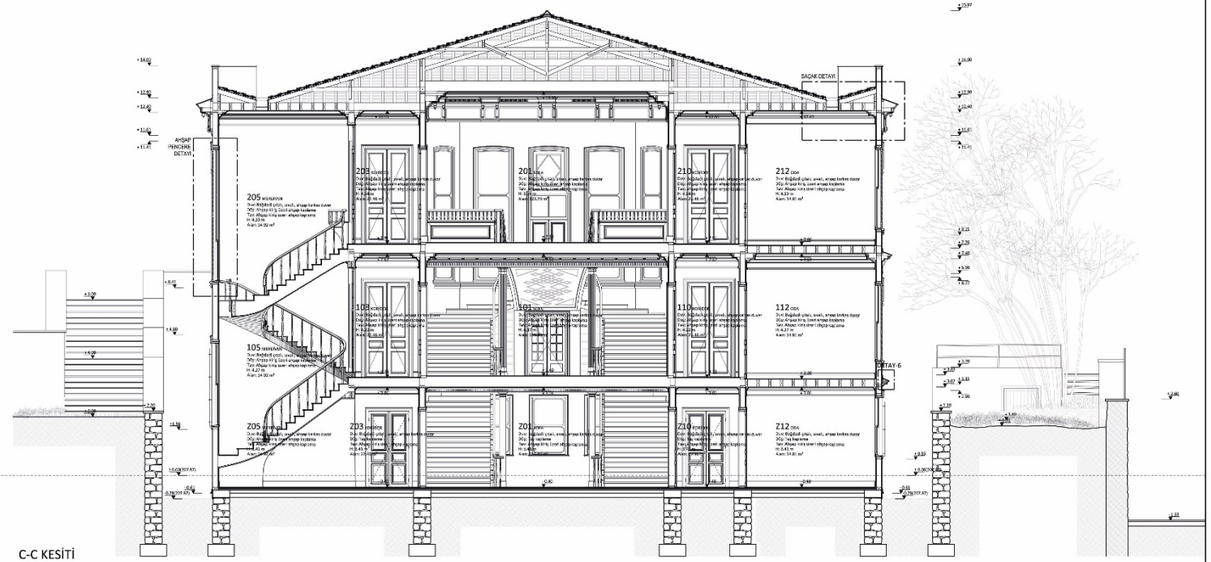

C-C KESİTİ

RESTİTÜSYON | MABEYN KÖŞKÜ, C-C ve D-D KESİTİ | 0 2,5 5 m

Şekil 0.398: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, C-C ve D-D Kesiti, Özen Mimarlık, 2018

YUSUF İZZETTİN EFENDİ SARAYI 156 pafta / 804 ada / 58 parsel

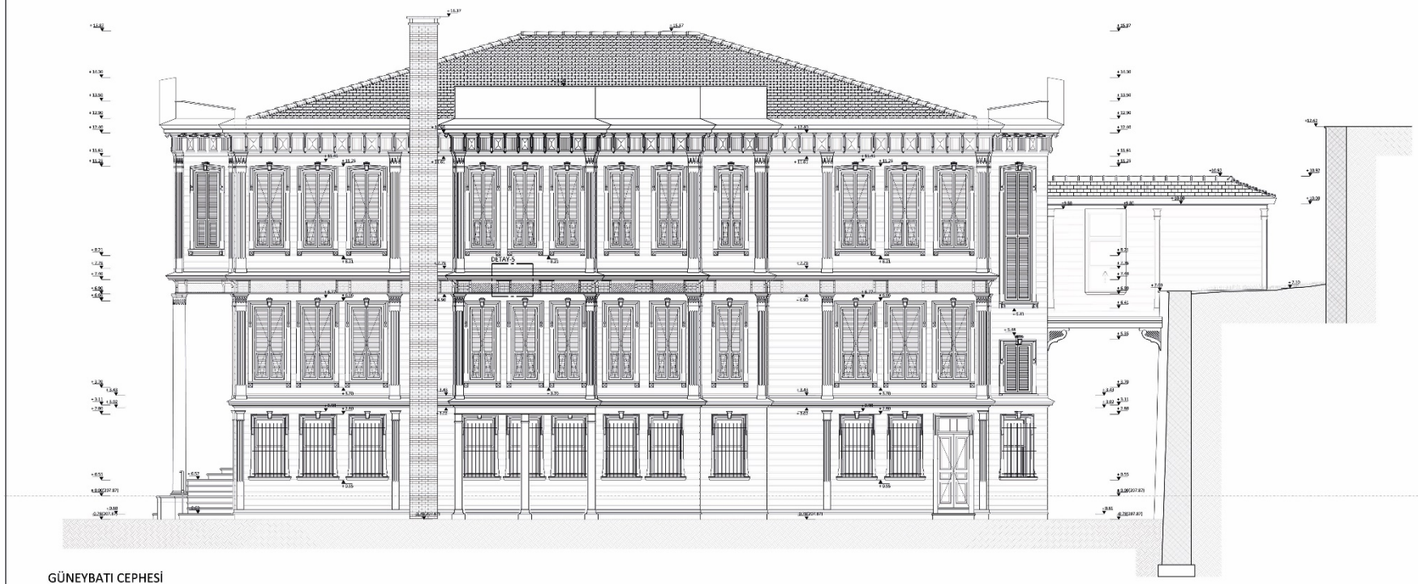

GÜNEYBATI CEPHESİ

KUZEYDOĞU CEPHESİ

RESTİTÜSYON | MABEYN KÖŞKÜ, GÜNEYBATI ve KUZEYDOĞU CEPHESİ | 0 2,5 5 m

Şekil 0.399: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Güneybatı ve Kuzeydoğu Cephesi, Özen Mimarlık, 2018

Şekil 0.400: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Güneydoğu ve Kuzeybatı Cephesi, Özen Mimarlık, 2018

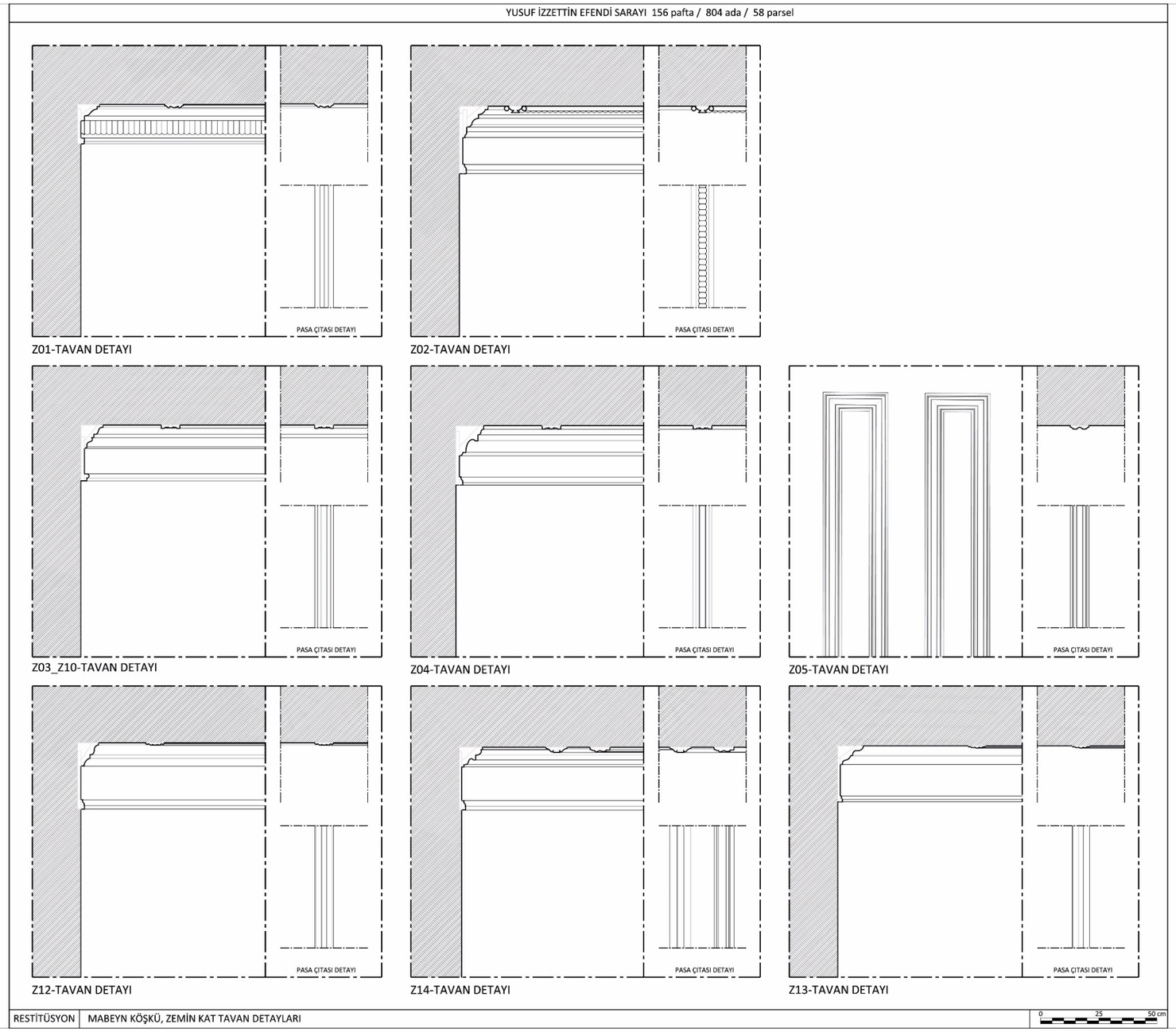

Şekil 0.401: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Zemin Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018

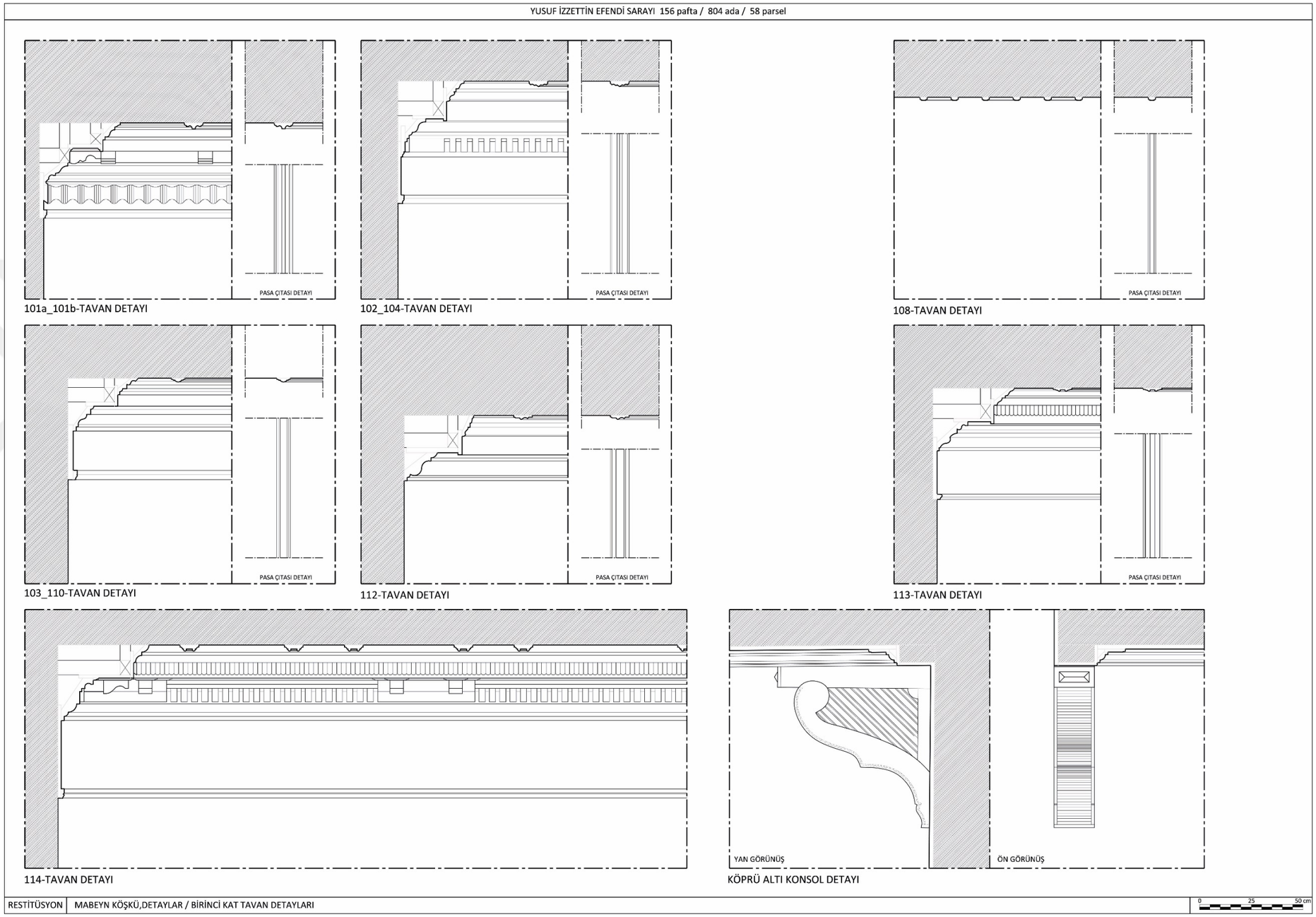

Şekil 0.402: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018

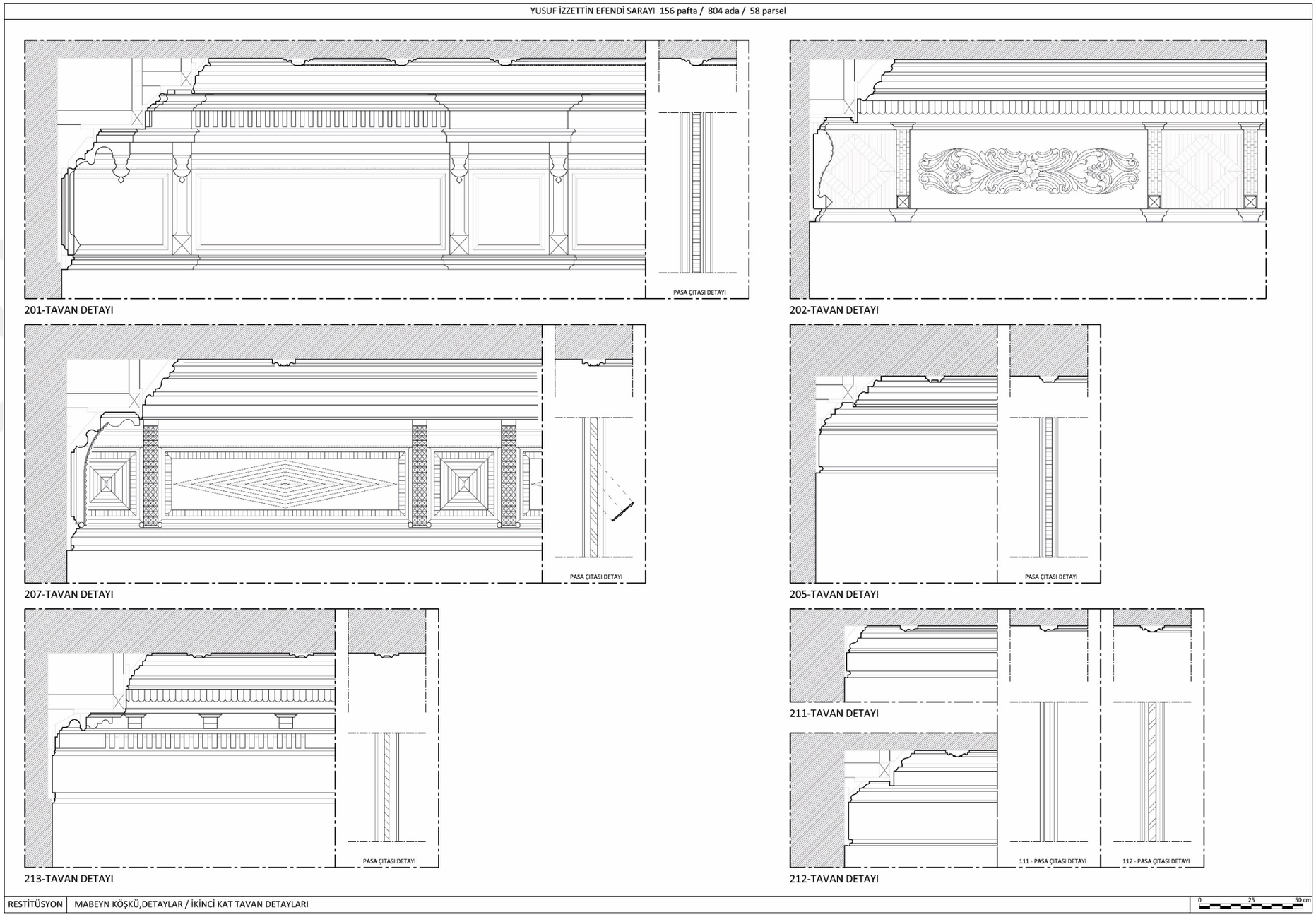

Şekil 0.403: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018

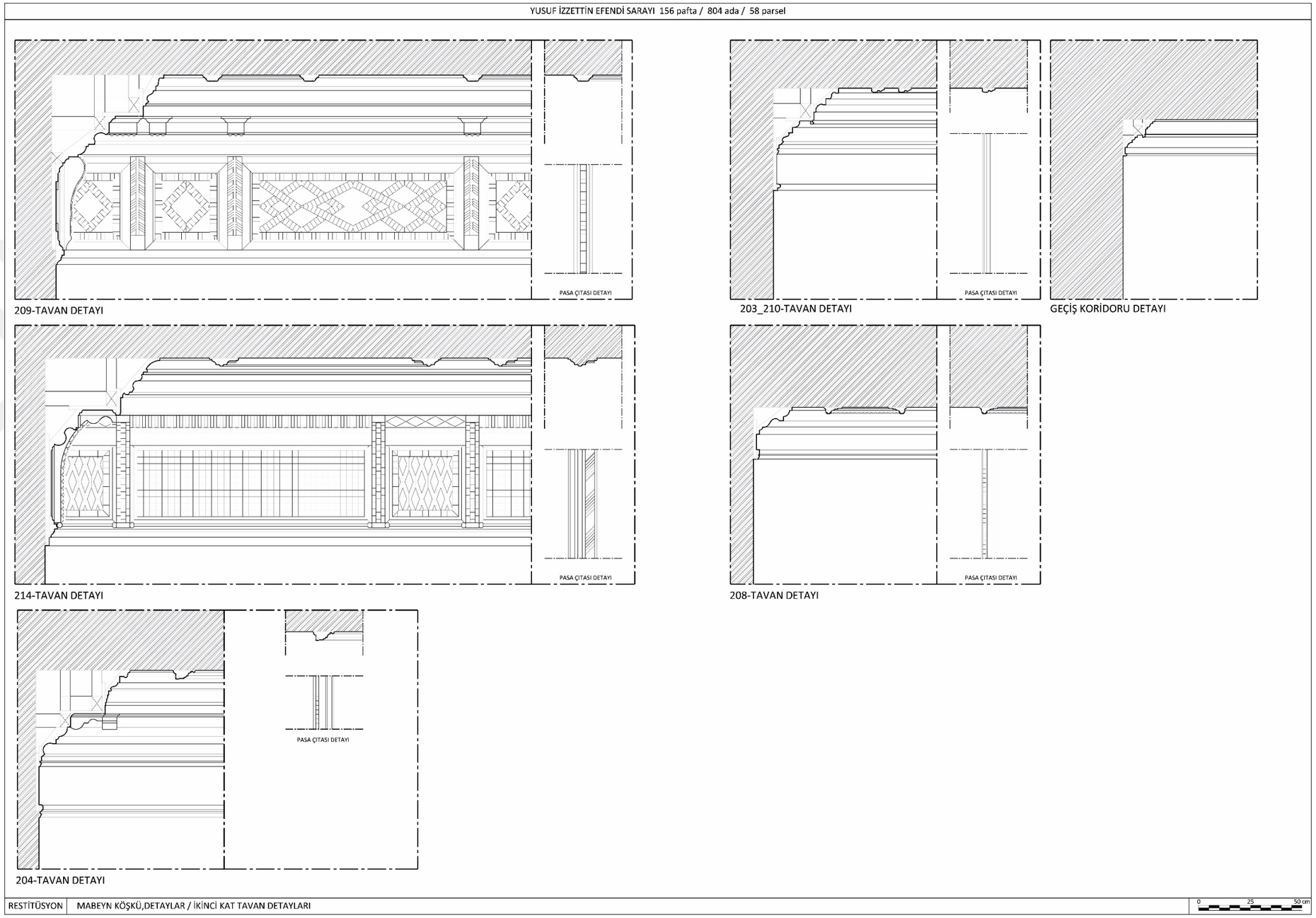

Şekil 0.404: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat Tavan Detayları, Özen Mimarlık, 2018

YUSUF İZZETTİN EFENDİ SARAYI 156 pafta / 804 ada / 58 parsel

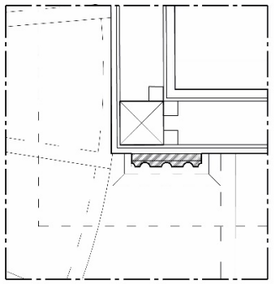

ZEMİN KAT AHŞAP PİLASTR PLANI
(DETAY-1)

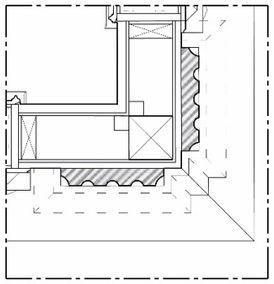

BİRİNCİ KAT AHŞAP PİLASTR PLANI
(DETAY-2)

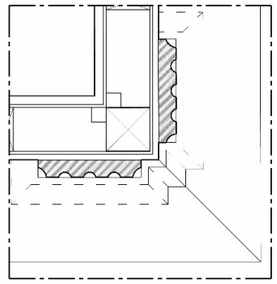

İKİNCİ KAT AHŞAP PİLASTR PLANI
(DETAY-3)

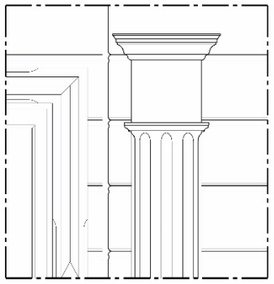

ZEMİN KAT AHŞAP PİLASTR GÖRÜNÜŞÜ
(DETAY-1)

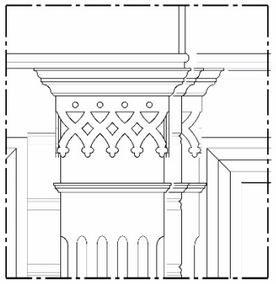

BİRİNCİ KAT AHŞAP PİLASTR GÖRÜNÜŞÜ
(DETAY-2)

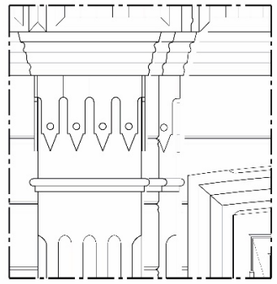

İKİNCİ KAT AHŞAP PİLASTR GÖRÜNÜŞÜ
(DETAY-3)

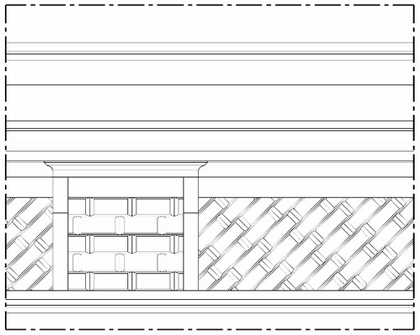

BİRİNCİ-İKİNCİ KAT ARASI
SİLME GÖRÜNÜŞÜ
(DETAY-5)

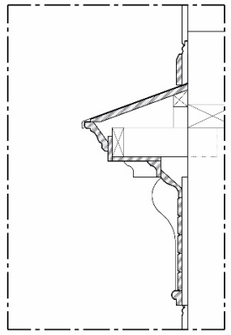

BİRİNCİ-İKİNCİ KAT ARASI
SİLME KESİTİ
(DETAY-5)

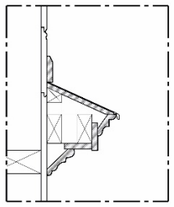

ZEMİN-BİRİNCİ KAT ARASI
SİLME KESİTİ
(DETAY-6)

RESTİTÜSYON | MABEYN KÖŞKÜ, DETAYLAR/CEPHE DETAYLARI

0 25 50 cm

Şekil 0.405: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Cephe Detayları, Özen Mimarlık, 2018

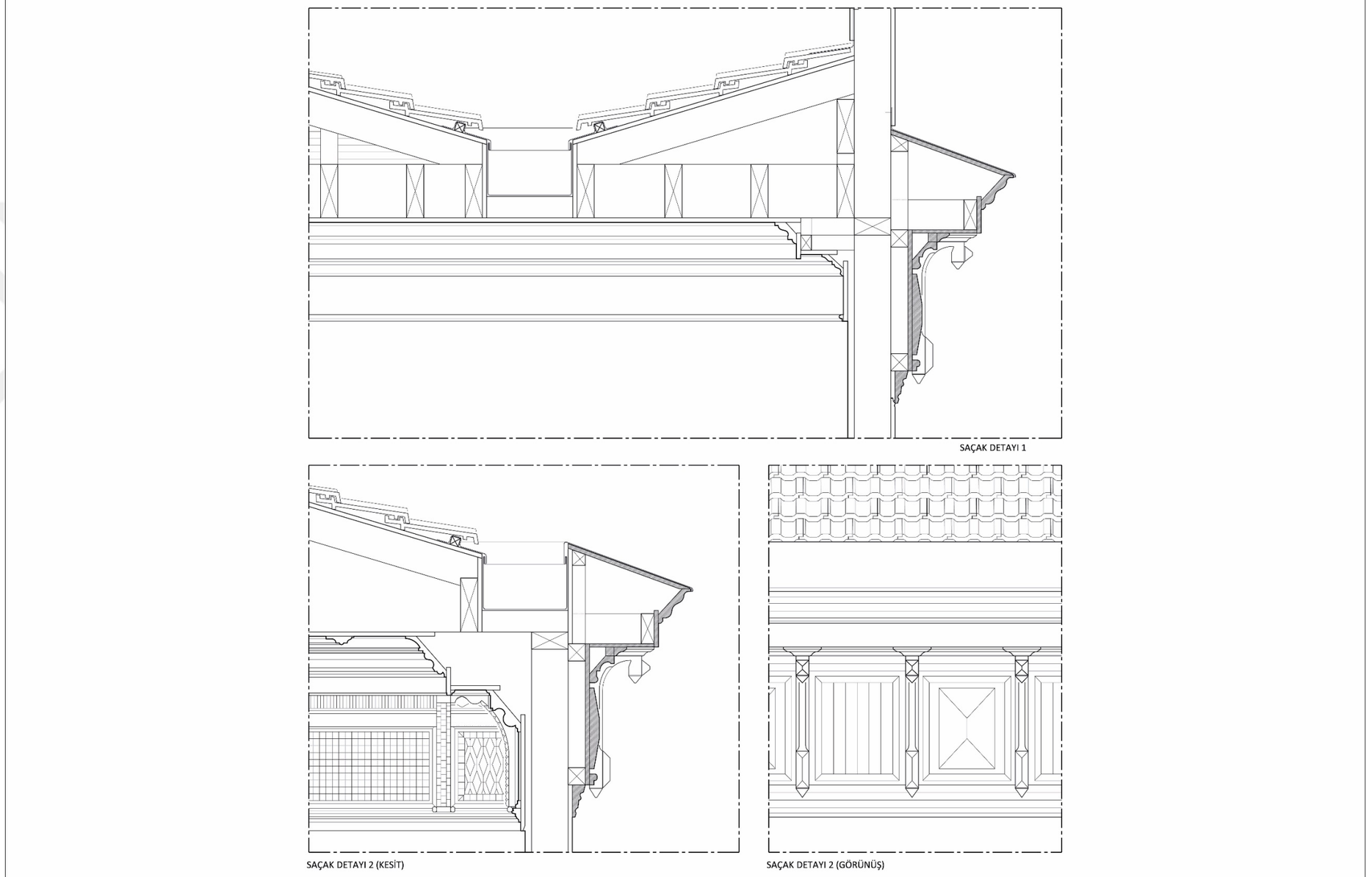

Şekil 0.406: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Cephe Detayları, Özen Mimarlık, 2018

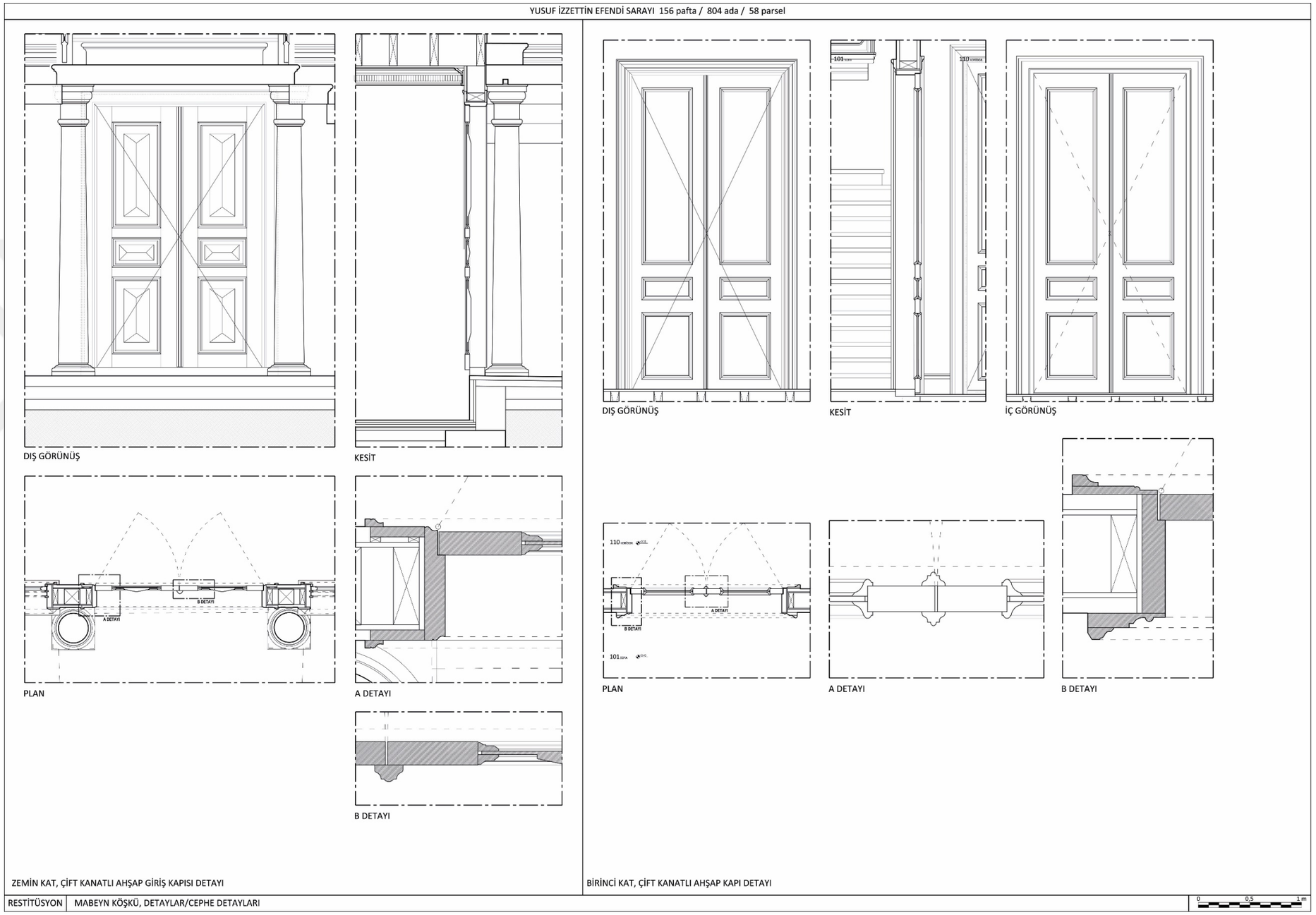

Şekil 0.407: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Zemin Kat, Ahşap Giriş Kapısı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

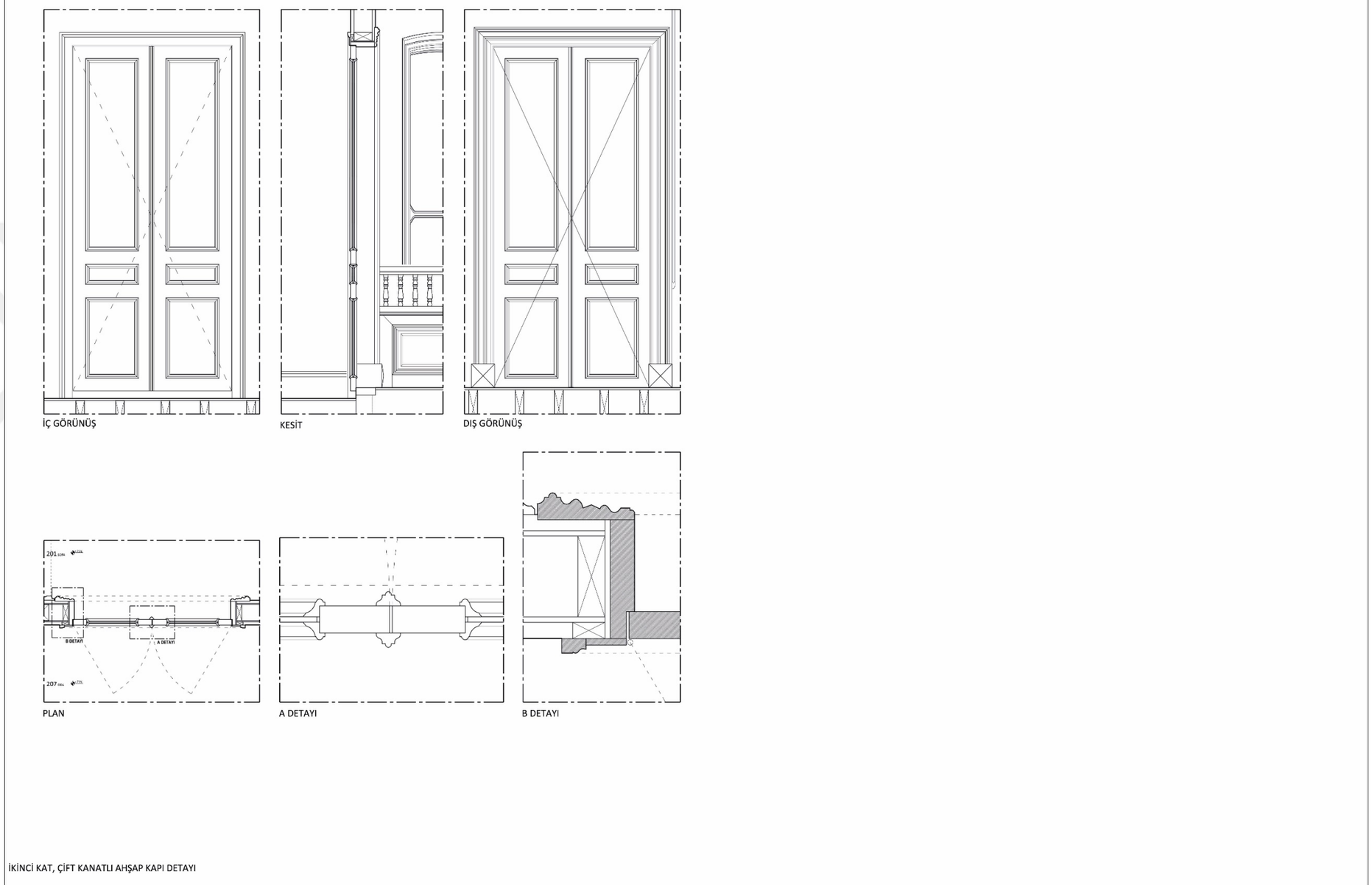

Şekil 0.408: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat, Kapı Detayları, Özen Mimarlık, 2018

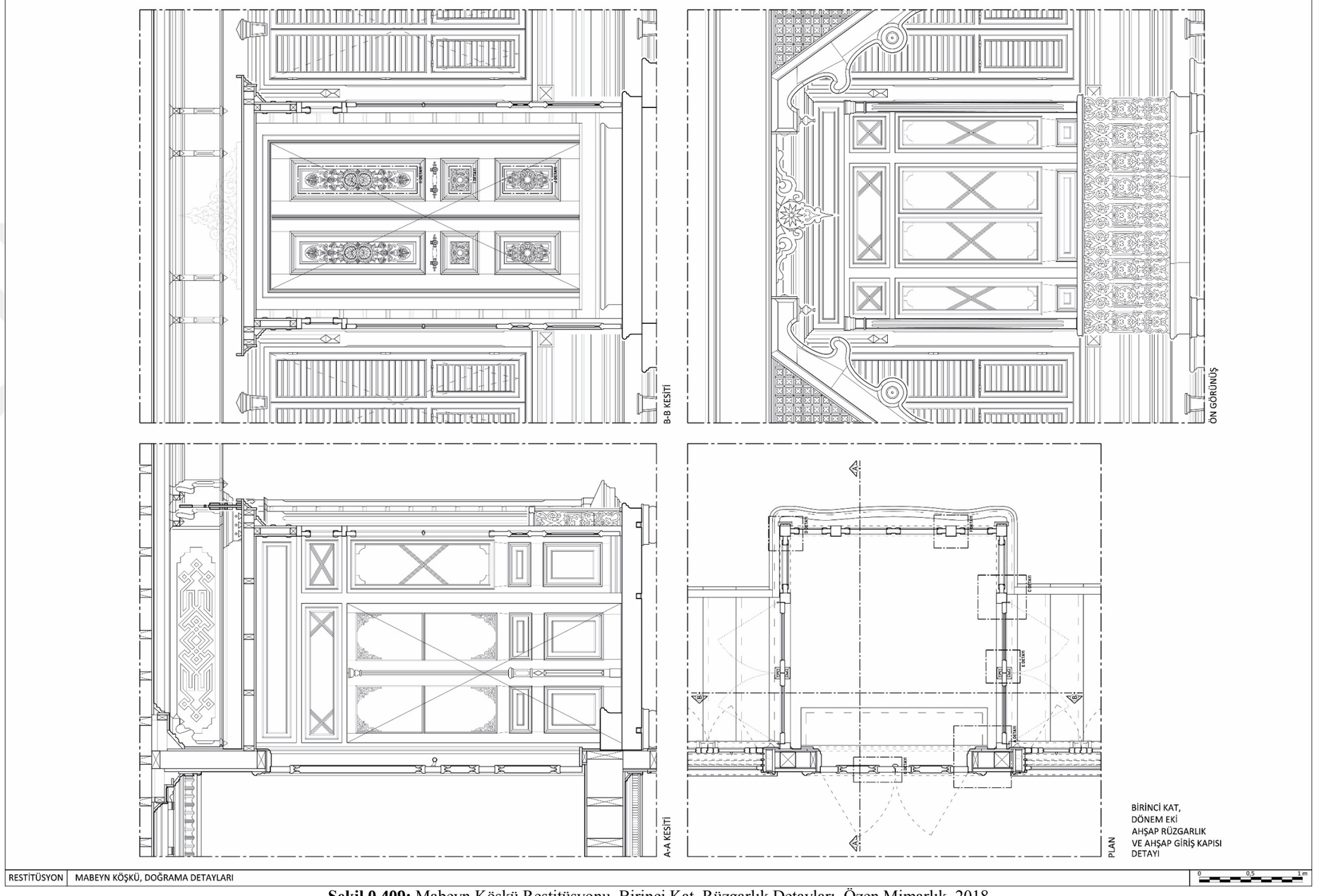

Şekil 0.409: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat, Rüzgarlık Detayları, Özen Mimarlık, 2018

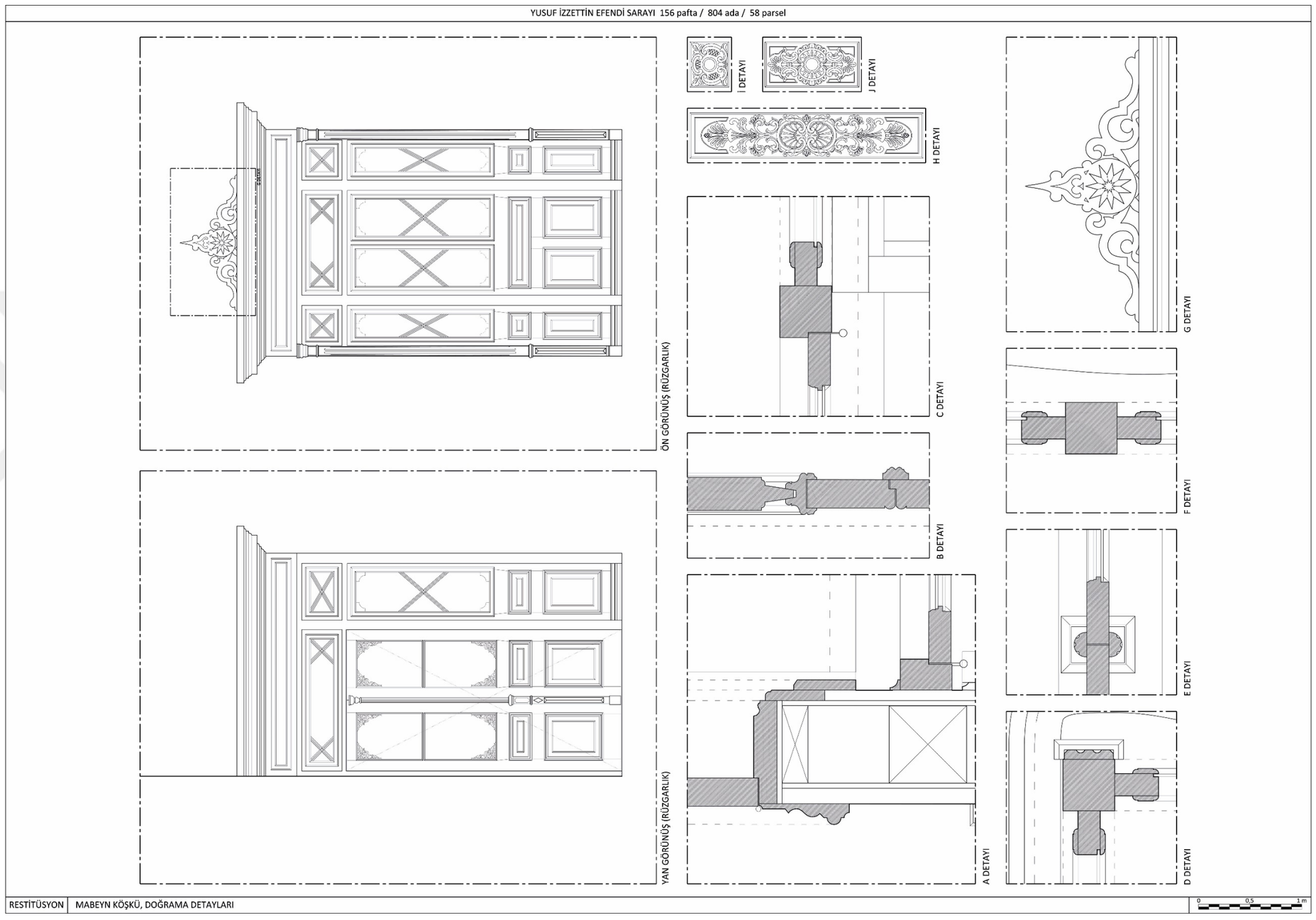

Şekil 0.410: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat, Rüzgarlık Detayları, Özen Mimarlık, 2018

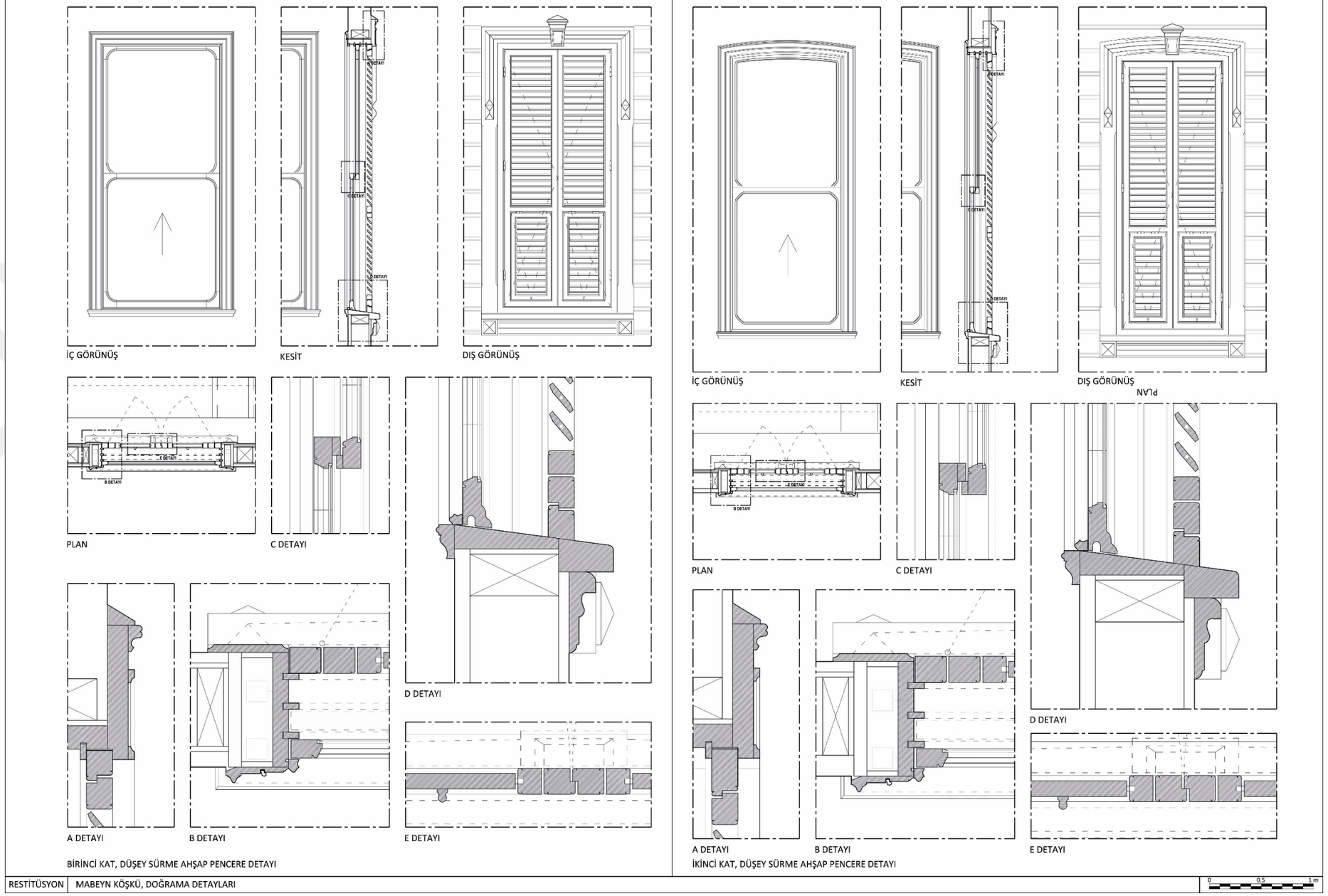

Şekil 0.411: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, Birinci Kat, Düşey Sürme Ahşap Pencere Detayları, Özen Mimarlık, 2018

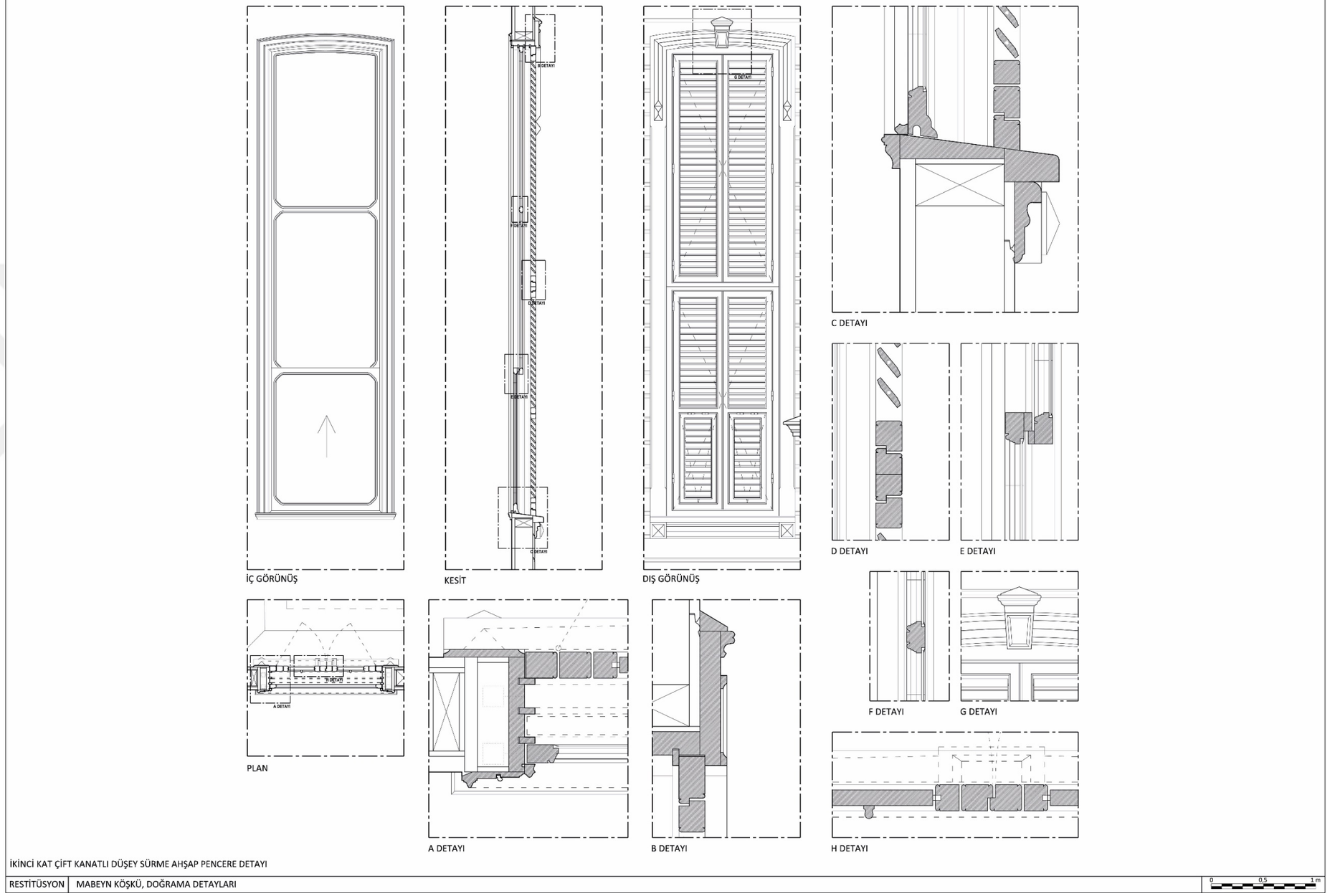

Şekil 0.412: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat, Düşey Sürme Ahşap Pencere Detayları, Özen Mimarlık, 2018

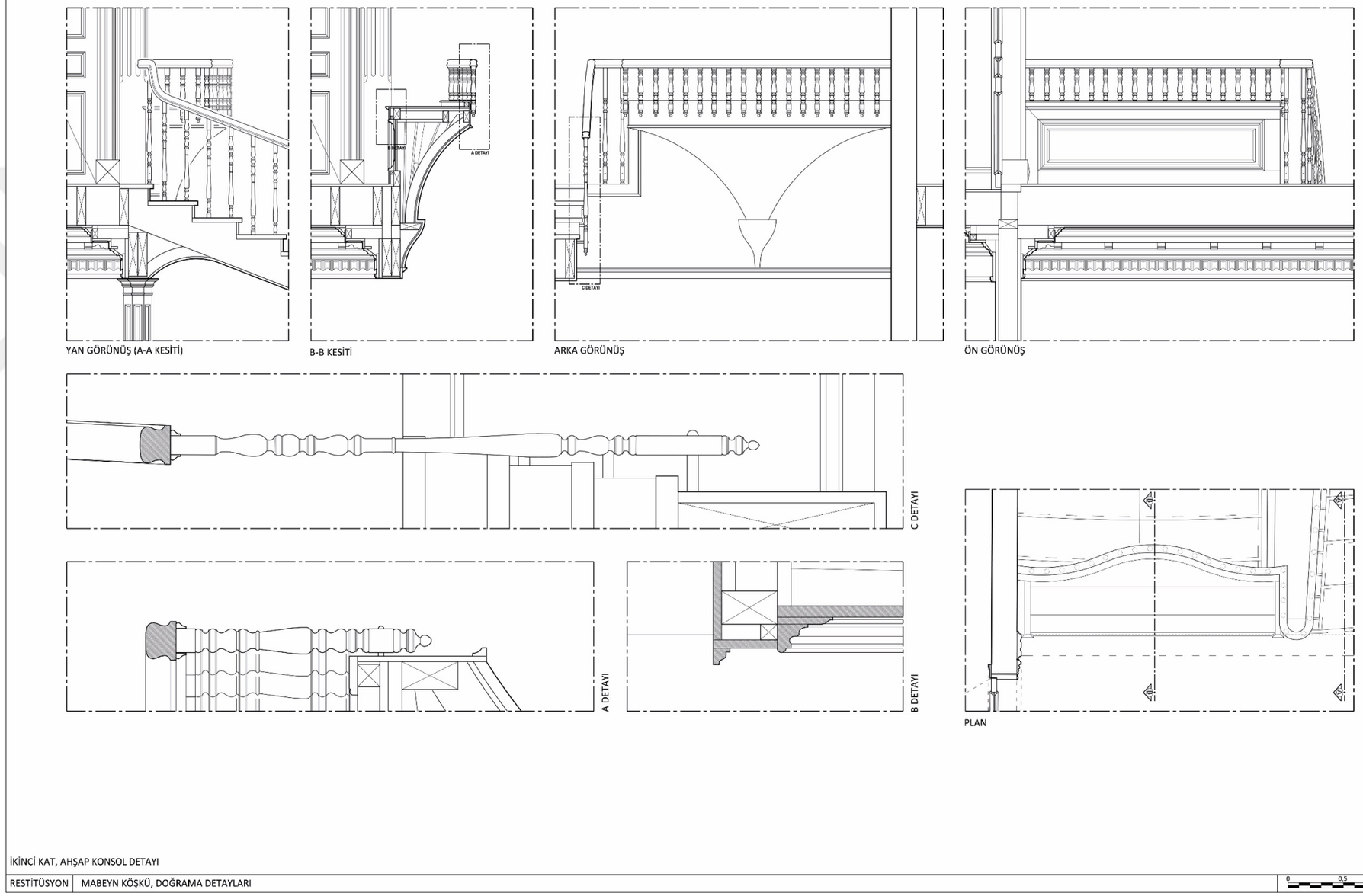

Şekil 0.413: Mabeyn Köşkü Restitüsyonu, İkinci Kat, Ahşap Konsol Detayları, Özen Mimarlık, 2018

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Seda Özen Bilgili

E-posta : sedaozen@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

- Lisans : 2001, Mimar Sinan Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

MESLEKİ DENEYİM

2001 yılında 3 ay süreyle Topkapı Sarayı'ndaki bir arkeolojik kazının mimari çizimlerini yaptı. 2001-2003 yılları arasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde Tarihi Yarımada'nın Koruma Amaçlı İmar Planı'nda mimari envanter ve anıt fişlerini, korunması gerekli eski eser öneri çalışmalarını ve kayıp eser envanterlerini, plan araştırmasını yaptı. 2003 yılında Eminönü Yeni Cami'nin Mısır Çarşısı yönündeki minaresini kız kardeşi Y. Mimar Restoratör Sema Özen Toth ile çizdi. ODTÜ TAÇDAM için Jale Velibeyoğlu koordinatörlüğünde Diyarbakır Suriçi İmar Planı mimari envanter ve anıt fişlerini, korunması gerekli eski eser öneri çalışmalarını yaptı.

2004 yılında Eminönü Yeni Cami'nin Mısır Çarşısı yönündeki minaresini kız kardeşi Y. Mimar Restoratör Sema Özen Toth ile çizdi. 2004 yılında Sultanahmet Cami'nin üç yıl süreyle kısmi projelerinin müellifi ve restorasyon sorumlusu oldu. 2005 yılında Ayasofya Türbeleri'nin rölöve-restorasyon projelerini çizdi. 2005-2006 yılları arasında Edirne Kentsel Sit Alanı ve Etkileme Geçiş Bölgesi 1/5000 ve 1/1000 Ölçekli Koruma Uygulama İmar Planı için mimari envanter ve anıt fişlerini, korunması gerekli eski eser öneri çalışmalarını yaptı.

2006 yılında kızkardeşi Y. Mimar Restoratör Sema Özen Toth ve babası İnşaat Mühendisi Kemal Özen ile; Özen Mimarlık Mühendislik Ltd Şirketini kurdu. Şirketleri bünyesinde eski eser restorasyon projeleri ve kargir yapı restorasyon uygulamaları, ahşap atölyeleri ile ahşap yapı restorasyon uygulamalarını sürdürüyorlar.